

Ion Pillat

OPERE

(Tălmăciri 1919-1944)

4

Sufletul altora

Exerciții de echivalențe lirice

Prefață de

OVID S. CROHMĂLNICEANU

Ediție îngrijită, tabel sinoptic și cronologic,
note, variante, notă asupra ediției de
CORNELIA PILLAT

1988

Editura Eminescu

BUCUREȘTI, PIAȚA SCÎNTEII 1

1566 187

PREFAȚĂ

Ion Pillat și-a dăruit o mare parte din timp traducerii de poezie străină în românește. N-a fost singurul, mulți confrați ai săi (D. Anghel, St. O. Iosif, D. Iacobescu, T. Arghezi, Adrian Maniu, Perpessicius, Al. Philippide) o făceau și ei, cițiva (Horia Furtună, Ștefan Nenițescu, Oscar Walter Cisek, N. I. Herescu) fiindu-i chiar prieteni și asociați direct acestei îndeletniciri. Asemenea lor nutrea, firește, convingerea că tălmăcirea versurilor scrise în alte graiuri deschide orizonturi noi literaturii noastre și ajută limbii românești să se șlefuiască, să-și descopere virtuți nebănuite, căutînd să exprime suflute cărora nu le aparținea. Dar Pillat aducea în această muncă niște însușiri puțin comune, me-nite să o ilustreze cu o strălucire deosebită.

Stăpînea întii de toate perfect franceza, germana și engleza. Urmase la Paris vestitul liceu Henri IV, unde pe certificatul absolvirii clasei de filosofie, profesorul Melinand nota: „Elev excelent... A ajuns, deși străin, să scrie cu cea mai mare siguranță“. În germană se descurca iarăși foarte bine. Student fiind, îi citea pe Hofmannsthal, Rilke și Ștefan George în original, după cum nici lectura poezilor englezi (Browning, Swinburne, Dante Gabriel Rosetti) nu o făcea altfel. Învățase către sfîrșitul vieții și spaniola și reușea cu ajutorul dicționarului să guste lirica lui Rubén Darío, Antonio Machado și Juan Ramón Jiménez. Era un poliglot, caz rar printre poeți, atașați de obicei inseparabil limbii materne.

Intimitatea profundă cu idiomurile, între care se mișcă traducătorul, constituie o condiție principală pentru succesul muncii sale. Cînd vine vorba de versuri, poliglotismul face să crească enorm șansele transpunerii lor în alt sistem verbal. Poezia e limbă concentrată, adică în care puterile creatoare de ordin expresiv au fost activate la maximum; nemțescul *dichten* (a compune versuri) are aceeași rădăcină cu *dicht* (dens, compact).

Pillat nu numai că înțelegea perfect franceza, germana și engleza, dar cunoștea îndeaproape și cele mai prodigioase coarde lirice pe care le făcuseră să răsunе ele. „Ce vice impuni, la lecture» avea o putere fără pereche asupra lui; era un cititor nesățios, cu preferințe aproape exclusive pentru poezie. Arăta foarte puțin interes prozei și, după cîte relatează Dinu Pillat, nu dusesе la capăt în ultimii ani mai mult de cinci-șase romane moderne, ocolindu-i chiar pe Dostoievski și Proust.¹ În schimb, harta lecturilor sale de poezie era imensă. Începea de la autorii antici, Homer, Virgiliu, Horațiu, și se întindea pînă în cea mai vie contemporaneitate, nescăpîndu-i nume cum ar fi St.-John Perse, Thomas Eliot sau Iwan Goll, care nu-și cîștigaseră pe atunci încă notorietatea decît printre specialiști. Sub atenția lui trează stăteau și domeniul italian (Paolo Buzzi), rus (Balmont), irlandez (Yeats) și american (Emily Dickinson, Robinson, Frost, Sandburg, Edgar Lee Masters, Vachel Lindsay, Amy Lowell). Împingea curiozitatea pînă la poezia persană, indiană și chineză. E uluitor cît de întinse și temeinice erau cunoștințele lui Pillat în cîmpul liricii universale. Autori vechi, invocați mereu dar nemaicitiți de lungă vreme, ca Du Bellay, Scève, Donne, Platen, alcătuiau pentru el lecturi frecvente și figurau nelipsiți în nenumăratele sale liste selective. Cine, la noi, chiar printre critici, auzise de fanteziștii francezi, cînd Pillat se delecta cu Toulet, Derème, Pellerin și Léon Paul Vêrane? Într-unul din proiectele lui de antologii lirice, apar și alte nume surprinzătoare pentru informația ca și receptivitatea celui care-și imagina mereu alte asemenea culegeri. După Jules Supervielle îi descoperim pe O. W. de Milosz, Patrice de la Tour du Pin și Jean Cocteau, iar alături, cu litere mărunte, lăsați afară numai din cauză că n-au mai avut loc, dar ar fi meritat să figureze și ei: Francis Carco, Jean Marc-Bernard, Philippe Chabaneix etc.

Cititorul avid de versuri urmărea la fel de curios și comentariile avizate asupra poeziei, era dornic să afle ce ecou au avut autorii săi preferați. Printre cărțile adunate de el se găseau numeroase lucrări critice și monografii consacrate principalelor contribuții lirice mondiale: (*Poetry and Life Series*, ed. William H. Hudson, *Die Dichtung*, hrsg. v. Paul Remer, Schuster u. Loeffler ș.a.).

Un scriitor britanic — povestește Alfred Margul Sperber — a rămas cu gura căscată, cînd și-a aruncat privirile asupra rafturilor acestei formidabile biblioteci. Niciodată, chiar în patria sa, nu văzuse o colecție de lirică englezească mai completă.²

Pillat nu făcea lecturi de amator, se mîndrea că-i citise pe Ronsard și Racine, „ca un francez“, adică înaintea lui Baudelaire, și ajunsese la Verlaine și Mallarmé, după ce trecuse prin Hugo și Lamartine.³ Cînd vorbește despre vreun poet străin, fie acela german, englez, francez, american, irlandez, spaniol, persan ori arab, este în măsură să-l situeze cu precizie în peisajul literar corespunzător. Referințele critice ale autorului studiilor strînse în volumul *Portrete lirice* sînt de primă mînă. Pillat avea neîndoios cea mai solidă cultură poetică dintre scriitorii noștri și e puțin probabil ca altcineva la noi să fi reușit a o egala pînă azi.

Către traducerea versurilor îl împingea apoi, trebuie adăugat, o mare dragoste. Activitatea aceasta era colorată la el afectiv, foarte puternic. Oscar Walter Cisek istorisește în ce stare de spirit au tălmăcit împreună *Cîntecul dragostei și al morții stegarului Christoph Rilke*. „Minat de o însuflețire tinerească fără pereche, Pillat lucra din zorii zilei și pînă în noapte, uitînd de hrană și de odihnă. Pentru fiecare cuvînt, fiecare silabă, pentru orice sunet și nuanță fonetică găsea, în trecerea fugară a unei singure clipe, o serie întreagă de echivalențe românești. Pronunța cuvintele, silabele, le asculta atent, le gusta ca pe niște vinuri prețioase, le cîntărea greutatea, le compara cu sunetele originalului și cu lungimea lor, pînă ce se oprea la cuvîntul cel mai firesc pentru realizarea echivalenței, pînă ce rimele și cadența puteau fi oarecum suprapuse originalului, fără ca o singură silabă să strice armonia organică a operei.“⁴

Transpunerea faimosului poem rilkean a fost terminată în primăvara anului 1923, după trei zile de muncă entuziastă. „Cine a avut fericirea să-l cunoască pe Pillat în asemenea ceasuri de încordare productivă și creatoare, cînd un cuvînt devenea, dincolo parcă de orice considerații pentru timp și spațiu, centrul emoțional al existenței sale, cînd apropierea traducătorului de «constelația» cit mai strînsă a unei imagini pretindea totodată o adîncire și o rară abnegație față de propria individualitate, față de reacțiunea poetică a acestei individualități — notează Cisek — știe ce dragoste nețîrmurită avea pentru puritatea și valoarea cuvîntelor.“⁵

Sfîntul Jerôme, patronul traducătorilor — spune Valery Larbaud — tălmăcea din „îubire“, pentru că anumite lucrări ale precursorilor săi sați doctori ai Exegezei îl entuziasmaseră. „A tradus ca să fie de folos oamenilor și să le facă plăcere prietenilor.“ Componenta afectuoasă a actului tălmăcirii, Valery Larbaud o generalizează. „Iată — scrie el — un poem, o carte întreagă

pe care o iubește, a citit-o de nu știu câte ori cu delicii, și-a hrănit mintea cu ea; și poemul ăsta, cartea asta nu sînt pentru prietenul său, pentru persoanele pe care le prețuiește și ar dori să le facă părtașe la toate plăcerile sale, decît negru pe alb, semne compacte și neregulate ale paginii tipărite, ceea ce se numește «literă moartă». Așteptați un pic, zice traducătorul și se apucă de lucru. Și iată că sub mica sa baghetă magică, confecționată dintr-o materie neagră și strălucitoare, înfășurată în argint, ceea ce era pînă atunci doar o tristă și cenușie materie imprimată, ilizibilă, nepronunțabilă, lipsită de orice înțeles pentru amicul său, devine vorbă vie, gîndire articulată, un nou text încărcat în întregime de sensul și intuiția care rămîneau atît de profund ascunse și atîtor ochi, în textul străin. Acum prietenul tău poate citi poemul acela, cartea aceea care ți-e dragă, nu mai e literă moartă pentru el, ia cunoștință de ea și tu ești omul care a rupt sigiliul, care îi dai prilejul să viziteze palatul acela, care-l însoțește pe toate căile ocolite și prin colțurile cele mai încintătoare a acelui oraș străin pe care, fără tine nu l-ar fi vizitat probabil niciodată. Tu ai obținut un bilet de intrare pentru el, tu i-ai plătit voiajul. Ce plăcere mai mare există? Să împărtășești fericirea ta celor la care ții? »

Că dragostea aceasta îl anima pe Pillat în munca de traducător ne dăm seama aflînd cum simțea el nevoia să împărtășească amicilor versurile iubite. Horia Furtună și-l amintește în camera studentască de la Paris, pe Saint-Michel, citindu-i din Lautréamont și Jules Tellier⁷. A păstrat obiceiul acesta și mai tîrziu. Sperber povestește cum sărea în mijlocul unei convorbiri, îndreptîndu-se cu pași grăbiți către rafturile bibliotecii, scotea de acolo, unde fiecare autor își avea locul bine știut, pe Hölderlin, Ronsard, Góngora sau Shelley, căuta o strofă anume și o făcea să răsunie iar în auzul celui prezent, mîngîind-o parcă fericit că a regăsit-o neschimbată⁸. Perpessicius ne spune și el: „Entuziasmul (...) pentru valorile poetice de pretutindeni, pe care le urmărea cu patimă și pe care, odată captate, nu pregeta să le comunice dimpreună cu admirația lui cetitorului de obște, nu l-au părăsit pe Pillat pînă în pragul din urmă al existenței lui pămîntene”⁹.

Act amoros este — după Valery Larbaud — traducerea, în chiar exercițiul ei, fiindcă realizează o formă de mariaj spiritual armonios, nepermițînd nici unui partener să exercite vreo tiranie asupra celuilalt. La Pillat, o atare împăcare afectuoasă, conviețuire tandră i-am putea spune, se simte imediat, sub raportul limbii. Versurile traduse curg cu un deplin firesc, dar nu sînt nici-odată integral „românizate”, păstrează în ele mereu și ceva din

duhul graiului care le-a dăruit pentru întia oară ființă. Oprindu-se asupra cunoscutului sonet, *Quand vous serez bien vieille*, de Ronsard, în traducerea lui Yeats, Pillat constată că a devenit o bucată lirică irlandeză, deși urmărește „literal” originalul, mai peste tot, „căci inconștient fiecare poet își modelează inspirația după marele suflet colectiv al nației sale”. Efectul e diametral opus. „Irlandezul nu poate reda puterea senzuală și dezamăgită a versului francez cu sfîrșitul lui horațian, aproape epicurean. Pornit de la aceleași premise, sfîrșitul ambelor poezii e atît de depărtat, ca de la pămîntul unde Ronsard culege rozele vieții, la cerul unde Yeats își ascunde, în renunțare, iubirea în roiul de stele”¹⁰.

Pillat forjează adesea un idiom poetic intermediar, care atenuază astfel de divergențe, menținîndu-le la starea lor larvară, dintr-o mitică limbă comună, anterioară construcției Turnului Babel. Traduce în consecință, „le cyprès”, nu cu echivalentul curent românesc, „chiparosul”, ci îi preferă fabricatul *ad hoc* „chiparidul”, mai aproape de neogrecescul „kiparissi”, sugerînd o patrie verbală originară atît a sufletului său helenizant, cît și a lui Moréas, alias Papadiamantopoulos. Puțin înainte alesese însă pentru „l'arbre palladien”, „pomul zei Pallas”, evitînd neologismul „palladian” și dînd glas unei turnuri cu parfum de limbă românească veche. În tălmăcirea lui Pillat, stanța întemeietorului „școlii romane” își rostogolește sonurile fără nimic silnic, cu o splendidă rigoare latină, păstrînd totodată o savoare autohtonă ca și o boare insulară egee.

Le grain de blé nourrit et l'homme et les corbeaux,
L'arbre palladien produit la douce olive,
Et le triste cyprès debout sur les tombeaux
Balance vainement une cime plaintive.

devine:

Un bob de grîu hrănește pe corb și pe-nțelept
Iar pomul zei Pallas ne dă măslinea bună,
Și chiparidul jalnic, cum stă pe groapă drept,
Își leagănă zadarnic durerea pe sub lună.

A avut Pillat o teorie a traducerii de poezie? E greu de spus, pentru că însemnările sale, care ne-am aștepta să o cuprindă, sînt puține și sumare. A trăit și el incontestabil paradoxul actului tălmăcirii, fiind convins că există versuri intraductibile. O de-

clară de mai multe ori. Scrie astfel despre lirica lui Yeats: „această poezie, foarte specific irlandeză, are o atmosferă și tradiții care îi sînt proprii și o muzicalitate specială, care scapă oricărei traduceri”¹¹. Ține să precizeze, după ce oferă o versiune românească din *Der Herr der Insel* de Stefan George, păstrînd metrul, ritmul și forma textului original, că splendoarea lui verbală „nu se poate reda”¹². Citează trei strofe de Valéry (*Cantique des colonnes*) și exclamă descurajat. „Inefabilul aici creează poezia. Orice atingere, orice suflare străină, cît de mică, orice traducere, ar nimici-o cu totul”¹³.

Dar reușitele lui Pillat, nu o dată excepționale, în opera de tălmăcire a poeziei, constituie practic infirmarea „monadismului” lingvistic, la care ajunseseră gînditori ca Diderot, Croce și mai aproape de noi Whorf. Punctul lor de vedere îi era probabil cunoscut, poate chiar direct, de vreme ce problema îl preocupa stăruitor. Dacă nu, măcar sub forma reacției unuia dintre poeții cei mai admirați de el, Rilke, care, într-o scrisoare către contesa Sizzo, afirma: „Kein Wort im Gedicht (ich meine hier jedes „und“ oder „der“, „die“, „das“) ist identisch mit dem gleichlautenden Gebrauchs — und Konversationswort; die reinere Gesetzmäßigkeit, das grosse Verhältnis, die Konstellation, die es im Vers oder in künstlerischer Prosa einnimmt, verändert es bis in den Kern seiner Natur, macht es nutzlos, unbrauchbar für den blossen Umgang, unberührbar und bleibend...”¹⁴

Concluzia sceptică a acestei convingeri i-o împărtășise de altfel direct tălmăcitorului său, după mulțumirile pentru transpunerea poemului *Die Weise von Liebe und Tod des Cornets Christoph Rilke* în românește. „Nefiind străin de îndeletnicirea de traducător, — scria urmașul stegarului — mă tem de altfel, că o dată cu lucrările mele de maturitate, încep să cred din ce în ce mai puțin în posibilitatea echivalențelor.”¹⁵

Din cîte putem deduce, Pillat vedea lucrurile altfel. Dacă recunoștea intraductibilitatea anumitor versuri, socotea că o mare parte a lor are șanse destule să-și afle rezonanțele corespunzătoare în alte limbi, răscumpărînd, prin fidelitate, strădaniile tălmăcitorului.

Operația transpunerii comportă fatal și niște pierderi. Cu simț realist, Pillat se împăca să le accepte, rămășagul care-l atrăgea fiind reducerea lor la minimum. Se încredea aici într-o bună intuiție artistică, în stare să distingă unde era concentrat poeticul. Așa de pildă, traducîndu-l pe Stefan George, renunță la rimă, mulțumindu-se cu asonanțe îndepărtate, spre a salva însă o den-

sitate verbală caracteristică și o dispunere exactă de accente topice, creatoare ale unei muzici surde, potopitoare. Neuitatul catren:

Wir fühlen dankbar wie zu leisem brausen
Von Wipfeln strahlenspuren auf uns tropfen
Und blicken nur und horchen wenn in pausen
Die reife fruchte an den boden klopfen.

în care George scrie substantivele cu literă mică și suprimă punctuația (n.n.) capătă următoarea expresie foarte sugestivă românească.

Simțim în har cum la ușorul vuiet
Din virfuri fulgi de rază pe noi pică
Și doar privim și prindem în răstimpuri
Rodite poame surd izbînd pămîntul.

Simte că în „la douceur Angevine” se stringe toată savoarea celebrului sonet al lui Du Bellay și are grijă să redea sintagma intactă, chiar cu prețul unui inutil „lor” sau înlocuirii duosului, „mon Lyré”, prin neutrul, „un mic Lyré”. Dar terținele reușesc să rețină aproape întreg dorul originalului.

Mai bun îmi e lăcașul clădit din moș-strămoș
Decît palatu-n Roma semeț și orgolios.
Ca marmura îmi place mai mult o gresie fină
Mai mult un galic Loire ca Tibrul lor latin
Mai mult un mic Lyré, ca naltul Palatin,
Mai mult ca suflul mării blîndețea angevină.

Schimbă titlul și mizează totul pe simplitatea desăvîrșită și sugestia șoaptei acelei rime în *u*, ca să furnizeze o fericită echivalență românească aerianului *Wanderersnachtslied* goethean.

Über allen Gipfeln
Ist Ruh
In allen Wipfeln
Spürest du
Kaum einen Hauch.
Die Vöglein schweigen im Walde.
Warte nur balde
Ruhest du auch.

*

Deasupra culmilor toate
Pace stătu,

Din virfuri cutremurate
 Abia simți tu
 O adiere.
 Paseri tăcură-n pădure.
 Stai, peste o clipă
 Adormi și tu

(Deasupra culmilor toate)

Ce aruncă traducătorul peste bord, ca să evite stincile și să ducă nava la țintă, vedește senzația inervațiilor celor mai fine ale unui poem la Pillat. El lucrează stăpinit de o aprigă aspirație către perfecție, dar, cu bun-simț clasic și suplețe profesională, se ferește să cadă pradă oricărui absolutism paralizant. Dă ultimul cuvânt totdeauna cursivității lirice, caută ca versurile traduse să nu păstreze nimic căznit, aplică și aici, cred, principiul împlinirii naturale a fructului din poezia sa originală. Durata, care îngăduie unei „experiențe vitale” (ein *Erlebniss*, cum spune el)¹⁶, să devină comunicabilă, numai după ce a căzut în fundul sufletului, și-a dus acolo traiul latent, până s-a ivit iar pe pragul conștiinței, dar însoțită, acum, de numeroase alte depuneri emotive existențiale, făcând corp comun cu ele. Ea trebuie să fi prezidat la Pillat și actul tălmăcirii. N-a tradus decât versuri răsцитite și ajunse consubstanțiale eului său, constituind evenimente majore pentru el. Ca să poată fi recreate în limba maternă a tălmăcitorului, aveau nevoie, la rîndul lor, de răgazul pe care-l reclama Valéry în *Palme*:

Patience, patience,
 Patience dans l'azur!
 Chaque atome de silence
 Est la chance d'un fruit mûr!¹⁷

Pillat cita aceste versuri, cînd încerca să explice cum ia naștere poezia veritabilă. E simptomatic că și autorul lor revenea la metafora care le dăduse naștere și-i sugera senzația perfecțiunii traducerii *Cîntecelor spirituale* după Sfîntul Ioan al Crucii de către Părintele Cyprien. Acesta modificase strofa, adoptase octosilabul franțuzesc, în loc să urmeze variațiunile metrice ale modelului. Dar pentru Valéry hotărîtoare e natura lea. Părintele Cyprien a înțeles că prozodia trebuie să se supună spiritului limbii și n-a încercat, cum au făcut-o alții, „să impună francezei ceea ce nu propune ea însăși, de la sine, urechii franceze”. „Aceasta e cu adevărat a traduce, care înseamnă a reconstitui cît mai exact

efectul unei anumite cauze, — aici un text în limba spaniolă, — cu ajutorul unei alte cauze — un text de limbă franceză.” Limbajul poetic veritabil se lasă recunoscut, după Valéry, exclusiv prin faptul că apare în întregime solidar cu o trăire interioară. „Mi se pare că suflul singur și vorbindu-și din cînd în cînd, între două tăceri absolute, numai lui însuși, nu folosește niciodată decât un mic număr de cuvinte și nici unul extraordinar. (...) Prefer deci poemele care produc (sau lasă impresia de a produce) frumusețile lor ca roadele delicioase ivirea lor naturală, produs cvasinecesar unității sau ideii de împlinire a ceea ce sînt seva și substanța lor.”¹⁸

Pillat fusese fascinat de Baudelaire încă din anii liceului și recunoștea că autorul *Florilor răului* își exercitase influența asupra sa, atunci cînd scrisese *Satan* (1916) și *Leda* (1917). A lăsat să treacă însă aproape două decenii pînă cînd s-a apucat să-l traducă. Poemul lui Maurice de Guérin, *Centaurul* îi era cunoscut din epoca juvenilă a *Visărilor păgîne*. A așteptat totuși zece ani ca evocarea aceasta a unor fapte fabuloase, care l-au obsedat lungă vreme, așa cum mărturisește, să se confunde cu inconștientul său, pentru a-și găsi abia apoi magnifica redare românească¹⁹. Din Virgiliu, deși îi era atît de drag, a pornit să traducă foarte tîrziu, către sfîșitul vieții, după cite ne spune Dinu Pillat²⁰. Pe Goethe l-a reluat de mai multe ori și s-a întors la *Divanul occidental oriental* cu ultimele tălmăciri. Pătrunderea acestor poeme (*Hegire*, *Talismane*) echivala pentru el cu trecerea unui „hotar magic”, lucru pe care-l găsim notat pe dosul unei invitații²¹.

Dacă traducînd înțelegea să refacă actul creator inițial, ne așteptăm ca Pillat să nu fi fost ispitit a încerca experiența decât cu poeți afini lui. Marile sale izbinzi au loc pe acest tărîm al întîlnirilor de sensibilități. La Moréas regăsea desigur aplecarea secretă, care-l purtase asemenea lui din vaporozitatea simbolistă către limpiditățile clasice, printr-o nevoie latină de claritate și ordine. Bucolismul virgilian îl apropiase de Francis Jammes și-i dictase simplitatea sfioasă cu care să intoneze în românește vestita *Prière pour aller au Paradis avec les ânes*. Totul, pînă și stingăcia originară a trecut în versurile:

Cînd voi porni spre tine, o Doamne, fă să fie
 o zi cu sărbătoare de holde pe-o cîmpie
 ce va-nnopta în praf. Vreau, chiar p-astă lume,
 s-aleg un drum pe placu-mi, ce-n voie să mă-ndrume

la Raiul unde stelele-s pe cer, nămiază mare.
 Eu voi lua toiagul, pe largul drum de care
 voi merge și voi spune asinilor. Prieteni,
 sînt Francis Jammes și, iată, pornii pînă la Rai,
 căci iad nu e în țară la bunul Dumnezeu.
 Prieteni buni cu cerul, veniți — le-o spune eu —
 sărmane vite, care, ciulind urechea lungă,
 goniți tăunul, bățul și-albina să nu-mpungă...

A izbutit nu o dată să retrăiască olimpianismul lui Goethe,
 fiindcă a aspirat ca și el să-l atingă, luptînd cu o natură senzuală
 și plină de zbucium tainic. Ce splendid sună, de pildă, *A șaptea*
din elegiile romane.

Noaptea scînteie de sori, răsună de dulce cîntare,
 Luna-mi străluce mai clară ca ziua de Nord.
 Ce fericire mi-e dată! Visez eu? Primește
 Ambrozianu-ți palat, Jupiter tată, pe oaspe?
 Ah, aici zac și întind brațele către genunchii
 Tăi să te rog. Mă ascultă, tu, Jupiter, Xenius!

Fibre fraterne tresar iarăși în tălmăcirile din Ronsard (*Sonet*),
 Valéry (*Vinul pierdut* și *Interior*) sau Rubén Darío (*Vesper*),
 unde se simte chemat la viață sufletul mediteranean al poetului.
 Cornelia Pillat a urmărit aceste înrudiri cu o acribie și o finețe
 care fac inutilă orice insistență. Merită poate să zăbovim însă un
 pic asupra marginilor puterii de identificare spirituală a poetului.
 E o surpriză dintre cele mai plăcute a constata ce extremități
 greu previzibile putea să atingă empatia lui artistică. Astfel, Pillat
 îi tălmăcește admirabil pe Saint-John Perse și pe Thomas Eliot.
 Dacă s-a abținut să traducă ceva pînă și din precursorii avangar-
 dismului' din Rimbaud sau Lautréamont (care-i plăcea foarte
 mult), arată în schimb o înțelegere extraordinară unor îndrăznele
 poetice nu mai puțin mari, dar exercitate sub semnul rememorării
 culturale și deci piosului salut adresat tradiției.

La Eliot (*The Wasted Land*), cutreieră cu o egală lipsă de
 stînjeneală atît spațiul prozaismului cotidian modern cit și pe
 cel al miturilor antichității greco-latine.

Madame Sososttris, faimoasa „clairvoyantă”,
 Avea un guturai, cu toate acestea
 E cunoscută drept cea mai înțeleaptă femeie din Europa
 Cu un afurisit pachet de cărți. Aici, spune ea,

E carta Matale, Marinarul Phoenician cel inecat.
 (Mărgelele acestea erau ochii lui. Te uită!)
 Aici e Belladonna, Doamna Stîncilor,
 Doamna chiverniselilor.
 Aici e omul cu trei doage, și aici Roata,
 Și aici e neguțătorul chior, și această cartă,
 Care e albă, e ceva ce duce el în spate,...

sau

...și la vale pe strada regelui William,
 Acolo unde clopotul Sfintei Mariei Woolnoth însemna orele
 Cu un sunet mort la ultima bătaie,
 Acolo zării un cunoscut, și l-am oprit, strigînd: „Stetson!
 Tu, care ai fost cu mine în corăbii la Mylae!”

E aproape incredibil cum a izbutit Pillat în 1923 să se identi-
 fice cu imaginația fastuoasă a lui Saint-John Perse și să transpună
 versetele ei fabuloase pe românește. *Anabasis* dovedește cită pu-
 tere fantasmatică se afla comprimată în mintea poetului *Visărilor*
păgîne și a găsit prilejul să-și dea friu liber la această întîlnire glo-
 rioasă. Friu liber? Greșesc. Imaginația freamătă doar ca un cal
 nărvaș sub pîntenii unui verb forjat parcă din metalul cel mai
 pur, cu clinchet incantatoriu.

„Croiți drumuri pe unde să treacă oamenii de toate neamu-
 rile, arătînd culoarea aceea galbenă a călcîiului, craii, dregătorii,
 căpitanii cu glasuri amigdaline; cei care au făcut fapte mari și
 cei care vād în vis una sau alta... Preotul și-a depus legile împo-
 triva poței muierilor pentru dobitoace. Grămăticul alege focul
 gilcevilor sale afară sub cer. Croitorul atîrnă de un copac bătrîn
 o haină nouă dintr-o prea frumoasă catifea. Și omul atins de go-
 noree își spală rufe în apa limpede. Au pus să ardă scîrna slăbă-
 nogului și duhoarea ajunge la vislașul pe scîndura lui,
 ea îl desfătează.”

„La secerișul orzului bărbatul iese. Mireasmă puternică mă
 înconjoară și apa, mai limpede ca în Jabal, naște zgomotul acesta
 din alte vremuri... În ziua cea mai lungă a anului pleșuv, lăudînd
 glia sub ierburi, nu știu cine năstrușnic a călcat pe pașii mei. Și
 morții sub nisip și urina și sarea pămîntului iată că pătesc ca pleava
 a cărei sămînță a fost dată zburătoarelor. Și sufletul meu, sufletul
 meu veghează cu vuiet mare la porțile morții. Dar spune Craiu-
 lui să tacă, în vîrf de sulită printre noi
 această hîrcă de cal!”

Unde a surprins G. Călinescu „o mișcare greoaie de proză coșbuciană?”²²

Pompiliu Constantinescu găsea că Pillat greșise încercând să caute echivalențe „florilor răului”, fiind „un liric de o limpezime mediteraneană, un simbolist (...) care nu cunoștea tumultul stărilor sufletești abisale”²³. Uita însă cât de credincios rămăsese Baudelaire retoricii clasice. Să ne reamintim ce mărturisire face la el frumusețea: «Je hais le mouvement qui déplace les lignes / Et jamais je ne pleure et jamais je ne ris.»²⁴

Competiția tîrzie, arbitrată de Geo Dumitrescu, atunci cînd a ales cele mai bune versiuni românești din *Les Fleurs du mal*, Pillat o susține cu succes, triumfînd nu o dată asupra unor rivali ca Mihai Codreanu, C. Z. Buzdugan, Șerban Bascovici, Lazăr Iliescu, Al. Hodoș, Radu Boureanu, Mircea Pavelescu, Nina Cassian, Al. Andrițoiu, iar acolo unde cedează pasul lui Al. Philippide se află în compania lui Perpessicius, C. D. Zeletin, D. I. Suchianu și Ștefan Augustin Doinaș.²⁵

Oricum, el a ocolit piesele în care exercițiul viciului și gustul păcatului stîrnesc fiorul liric. S-a oprit mai ales la cele străbătute de o comună dragoste pentru artele plastice, vibrînd în unison cu Baudelaire spre a celebra „farurile” picturii: „Rubens, rîu de uitare, grădină-n lenevire”, „Da Vinci, umbră peste oglinzile profunde”, „Rembrandt, spital de jale cu murmure și roaie...”

A tras însă un hotar decis între el și actele lirice blasfematoare, poate de aceea nu a încercat vreodată să se identifice cu Lautréamont sau Rimbaud și i-a lăsat în afara exercițiilor sale de substituie spirituală pe suprarealiști. L-au ținut la distanță, face impresie, și poeții ricananți ca Heine, Laforgue, Corbière, Max Jacob, deși gusta autoironia, dovadă simpatia arătată fanteziștilor. S-a simțit, totuși, la fel de părăsit ca Rilke „pe munții sufletului” și, fapt mai surprinzător, a găsit în sine o înțelegere mișcătoare neliniștii și sentimentelor tulburi care bîntuiau sufletul întunecat al lui Trakl. În tălmăcirile sale, Pillat ne îngăduie să-i deslușim complicații și cute secrete, a căror existență opera originală le lasă abia presimțite. Partea umbrită a naturii lui poetice nu era mai puțin întinsă decît cea senină.

OVID S. CROHMĂLNICEANU

NOTE

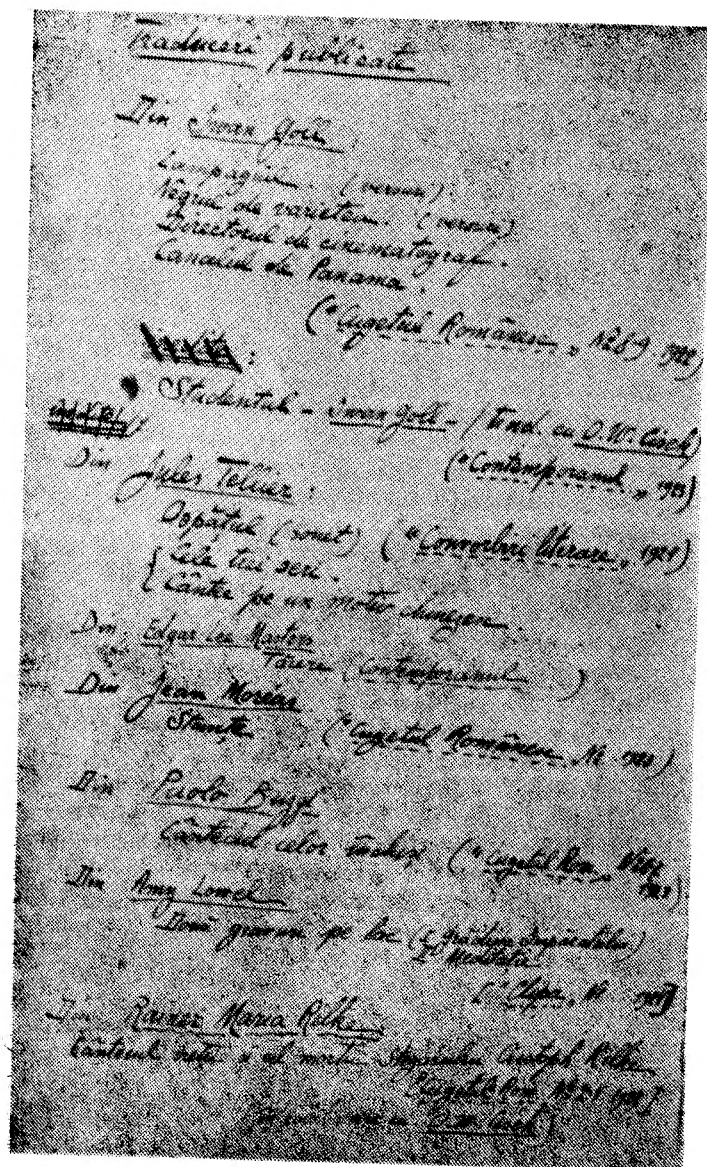
- ¹ Dinu Pillat, *Contribuțiuni la biografia lui Ion Pillat*, în *Itinerarii istorico-literare*, ed. Minerva, Buc., 1978.
- ² Alfred Sperber, *Die Bücher Ion Pillats*, în *Ion Pillat, mărturii despre om și poet*, ed. Publicom, Buc., 1946.
- ³ Ion Pillat, *Mărturisiri*, în *R.F.R.*, anul IX, nr. 2, 1 febr., 1942.
- ⁴ O. W. Cisek, *Ion Pillat și literatura germană*, în *Ion Pillat mărturii...*, op. cit.
- ⁵ O. W. Cisek, *Ibidem*.
- ⁶ Valéry Larbaud, *Joies et profits du traducteur*, în *Sous l'invocation de Saint Jérôme*, Gallimard, Paris, 1946.
- ⁷ Horia Furtună, *Alături de Ion Pillat*, în *Ion Pillat, mărturii...* op. cit.
- ⁸ Alfred Sperber, *Die Bücher Ion Pillats*, în *Ion Pillat, mărturii...* op. cit.
- ⁹ Perpessicius, *Ion Pillat și cultul poeziei*, în *Ion Pillat, mărturii...*, op. cit.
- ¹⁰ Ion Pillat, *Sufletul irlandez în poezie. William Butler Yeats*, în *Portrete lirice*, ed. Cugetarea, Buc., 1936.
- ¹¹ Ion Pillat, *Portrete lirice*.
- ¹² Ion Pillat, *Spre un nou clasicism german. Stefan George*, în *Portrete lirice*.
- ¹³ Ion Pillat, *Aspecte din lirica modernă franceză*, în *Portrete lirice*.
- ¹⁴ Rainer Maria Rilke, apud George Steiner., *După Babel*, ed. Univers, Buc., 1983.
- ¹⁵ Rainer Maria Rilke, *Scrisoare către Ion Pillat*, B.A.R.S.R. S 11 C.D.XXVIII.
- ¹⁶ Ion Pillat, *Mărturisiri*, în *R.F.R.*, op. cit.
- ¹⁷ Ion Pillat, *Ibidem*.
- ¹⁸ Paul Valéry, *Cantiques spirituels*, în *Variété V*, Gallimard, Paris, 1944.
- ¹⁹ Ion Pillat, *Mărturisiri*, în *R.F.R.*, op. cit.
- ²⁰ Dinu Pillat, *Contribuțiuni la biografia lui Ion Pillat, Itinerarii istorico-literare*, op., cit.
- ²¹ Ion Pillat.
- ²² G. Călinescu, *Ion Pillat*, în *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, editura Fundațiilor, Buc., 1941.
- ²³ Pompiliu Constantinescu, *Ion Pillat — traducător*, în *Vremea*, anul XV, nr. 697, 9 mai 1943.
- ²⁴ Charles Baudelaire, *La beauté*, în *Les fleurs du mal*, Poulet Malassis et de Broire, Paris, 1857.
- ²⁵ Charles Baudelaire, *Les fleurs du mal; Florile răului*, ediție alcătuită de Geo Dumitrescu, E.L.U., Buc., 1968.

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Volumul de traduceri, intitulat *SUFLETUL ALTORA — Exerciții de echivalențe lirice*, — a fost greu de alcătuit deoarece Ion Pillat nu ne-a lăsat, — ca pentru celelalte volume de poezie, o schemă precisă. În *Testamentul literar* „scris și iscălit” la 2 septembrie 1943 în București, poetul propune următorul cuprins: *Partea I: Poezii de Georg Trahl* (cu O. W. Cisek); *Poezii alese de Francis Jammes* (cu N. Hărescu); *Stanțe de Jean Moréas* (13 la număr); *Poezii de Baudelaire*; *Din poezia germană (o antologie)*; *Din West-östlicher Divan al lui Goethe*; *Trei innuri tirzii de Hölderlin*; *4 Sonete de Shakespeare*; *Ronsard*; *Mallarmé și Valéry*; *Poezii de T. S. Eliot* (*Țara pustie, Animula, Marină, Drumul magilor*), etc., etc., etc. *Partea a II-a: Cornetul (Rilke)* (cu O. W. Cisek); *Anabasis (St.-John Perse)*; *Prietenia Prințului (St.-John Perse)*; *Centaurul, Bacanta. (Maurice de Guérin)*; *Odă (Paul Claudel)*, *Partea a III-a: Îngerul a vestit pe Marie (L'annonce faite à Marie (Claudel))*. (Vezi: *Ion Pillat, Poezii*, vol. I, Ed. Eminescu, 1983, pl. 2—3).

În *Testamentul literar* Ion Pillat dorise ca întreaga sa operă să fie cuprinsă în trei volume: primul, destinat poeziilor, al doilea, traducerilor și al treilea, prozei. Deoarece nu ne-a fost posibil să respectăm întocmai recomandările lui Ion Pillat, și am repartizat poeziile, cronologic, — în trei volume aparte —, am destinat traducerile volumului al patrulea. Aceasta este în conformitate cu planul reeditării *Operele complete* în 8 volume, schițat la data de 9 aprilie 1940. La 29 dec. 1940, Ion Pillat proiectează un alt plan, care îl anulează pe cel anterior și căruia, la 29 dec. 1940 — 26 mart. — 42 april. 1941, îi anexează descrierea amănunțită a fiecăruia din volume. Primele patru conțineau poezia originală, iar cinci și șase erau rezervate *Tălmăcirilor*, grupate ca în *Testamentul literar* din 2 septembrie 1943. La sfârșitul părții I Ion Pillat adăugase poemele: *Lui José Maria Palacio de Antonio Machado* și *Zimbrul de Alfred Sperber*.

În ediția de față, *Tălmăcirile*, partea I și a II-a, alcătuiesc volumul al IV-lea al *Operele Complete*. O primă deosebire pe care o face Ion Pillat este repartizarea traducerilor în poeme în versuri (I) și poeme în proză (II), distincție pe care în linia mari am respectat-o. Am lăsat la o parte piesa de teatru a lui Paul Claudel *L'annonce faite à Marie*.

Traduceri publicate de Ion Pillat între anii 1922—1924.

Ion Pillat începe, atît prima cît și cea de a doua parte, cu traduceri făcute în colaborare. El respectă astfel, oarecum, cronologia operei sale de traducător. Ni s-a atras atenția că gestul poetului de a da înțietate colaborărilor era determinat de sensibila sa politețe față de confrății cu care i-a plăcut să discute și să-și împărtășească incintarea față de operele anumitor poeți. Astfel sînt poeziile lui Francis Jammes, traduse cele mai multe cu N. I. Herescu, cîteva cu Horia Furtună și cu Bazil Munteanu, sau poemele lui Georg Trakl, cu Oskar Walter Cisek căruia putea, cel mai bine, să-i împărtășească entuziasmul stîrnit de tulburătoarea și strania poezie a liricului austriac. Și tot cu Cisek, cunoscător al limbii germane, i-a plăcut să se sfătuiască pentru echivalarea în limba română a impetuosului poem de tînețe al lui Rainer Maria Rilke *Cîntecul vieții și al morții* stegarului *Christoph Rilke*.

Înainte de a justifica planul adoptat pentru alcătuirea volumului, vom încerca să explicăm nu numai titlul acestuia, *SUFLETUL ALTORA*, dar și ceea ce înțelegea Ion Pillat prin „traduceri”. El le intitula „tălmăciri”, ceea ce presupune un „tălmăci”, deci un intermediar, în cazul contactului cu o operă literară, rolul fiind îndeplinit de o altă individualitate, poate a unui poet, în sufletul căruia, cîntul ales pentru a fi tradus, capătă o anumită rezonanță. Poemul original apare astfel investit cu ceva în plus sau poate în minus. Sau poate este de nerecunoscut în noua înțelegere dată de tălmăcitorul care nu a putut să lepede propria sa personalitate pentru a echivala întocmai transpunerea în poezie a unei trăiri, determinată nu numai de treptele de spiritualitate dar și de caleidoscopul temperamental și fiziologic al creatorului. Edificatoare rămîn în acest sens atît de deosebitele redări în limba română a *Florilor răului* de Charles Baudelaire, în versiunile Arghezi, Philippide și Ion Pillat. Poetul nostru adoptă termenul generic de „exerciții de echivalențe lirice” ceea ce poate însemna încercări de a se ridica la gradul de incandescentă a creației și de a reproduce, prin transpunerea într-o altă limbă, meșteșugul originalului, constînd în muzicalitatea, ritmul și măsura versurilor. În prefețele la *Florile răului* și *Anabasis*, Ion Pillat declară că actul traducerii a fost condus de dorința, ca prin exercițiul de a da echivalență lirică unor opere atît de diverse și de un puternic potențial energetic, să încerce să îmbogățească expresivitatea limbii române. Dacă el își intitulează volumul *SUFLETUL ALTORA*, este interesat, deci, în special, de poezii lumii care-i deschid mereu și mereu alte porți spre eliberarea în artă și splendoare. Desigur, primordial este actul propriei sale oglindiri în operele altora. Din noul arabesc țesut de aceste alegeri se poate reconstitui portretul propriului său suflet. Urmează apoi evaluarea strădaniei de a ne transmite fiorul simțit de el în contact cu operele iubite.

Din schema prezentată în 1943, în *Testamentul literar*, lipsesc poeme traduse înainte de această dată. Unele sînt însemnate de Ion Pillat pe o listă de *Traduceri publicate* din *Iwan Goll*: *Lampagiul*, *Negrul de varietate*, *Directorul de cinematograful*, *Canalul Panama* (1922), *Studentul* (1923); *Paolo Buzzi*: *Cîntecul celor închiși* (1923); *Jules Tellier*: *Ospățul* (1924). *Cele trei seri* și *Cîntec pe un motiv chinezesc* tot de Jules Tellier, nu au fost găsite; *Edgar Lee Masters*: *Tăcere* (1924); *Amy Lowell*:

Traduceri (publicate)

- 1) Volumul : Din Poezia germană (54 poezii)
- 2) " : Poezii din Baudelaire (45 poezii)
- 3) Poezii de Georg Trakl (în colaborare cu O. W. Lisch) (16 poezii publicate în "Cugestii Române", Anul I, 1922 : pag. 551-561, I și 203-207, II), idem : Sebastian în via ("Tiparistia Literară", Anul II, 1945; Aprilie-Mai 1950); idem : 3 poeme ("Vameas", din 10 Aprilie 1950). idem : Cântecul orolilor, Amuz în Lann, R. Mönchberg (pag. "Contemporanul", April 1950) (Total : 22 poezii)
- 4) Stănte de Jean Moréas (12 Stănte din volumul "L'impejini", Scrierile Române, Craiova, 1918 — o Stănte, Aeriana jara din volumul "Castel verde", Rădăni Românească) (Total : 12 poezii)
- 5) T. S. Eliot : Tara Pustie (The Wasteland) (publicată în revista "A.M." Anul II, Nr. 2, Februarie Martie 1932, pag. 594-609); Amuz, Murina (idem, Nr. 3, Octombrie 1932, pag. 136-138) și o notă despre Thomas Stearns Eliot în același număr. Drumul Magilor (din volumul "Castel verde", 1918). (The Journey of the Magi) (Total : 13 poezii)

Doă gravuri pe lac, I Grădina împăratului și Meditație. Altele apar notate în anul 1944 pe o listă cu Traduceri inedite: François René de Chateaubriand: *Bucăți alese*: I. Spectacolul general al universului; II. Astronomie; III. Ursita omului (1933), Paul Claudel: *Ora galbenă* (1933); *Oda a II-a*; *Duhul și apa* (1933); Alfred Margul Sperber: *Zimbrul* (1940); Johann Wolfgang Goethe: *Din West-östlicher Divan* (1941); Juan Ramón Jiménez: *Călare se duce poetul* (1944); Shelley: *Aziola* (1944); Rubén Darío: *Sonetul cu treisprezece versuri* (1944); *Vesper* (1944); Joachim du Bellay: *Sonet: Ferice ca Ulysse* (1944); Paul Valéry: *Interior* (1944).

După cum se poate vedea la *Bibliografie*, în afară de *Bucățile alese* din Chateaubriand, celelalte piese au fost între timp publicate. Pe o altă listă, unde Ion Pillat notează, fără nici un criteriu, traduceri publicate, se mai află și un fragment extras din culegerea lui Maurice Barrès: *Du Sang, de la Volupté et de la Mort*, intitulat: *Prietenie pentru copaci* (tradus în 1934).

A fost greu să hotărîm un criteriu pentru includerea în cuprinsul volumului a acestor tălmăciri, lăsate la o parte, dar la care Ion Pillat ținea, de vreme ce ele erau trecute cu grijă pe cele trei liste. Cu atât mai mult, cu cât, în schema din 1943, atât la sfîrșitul primei părți a volumului de traduceri cit și al celei de a doua, Ion Pillat înțelege prin: etc., etc., ... poemele ce mai erau de adăugat. Moartea l-a surprins în 1945, astfel încît el nu a mai ajuns să perfecteze acest volum.

Dacă s-ar fi respectat planul propus de Ion Pillat, nu s-ar fi urmat întru totul ordinea cronologică a traducerilor și nici nu s-ar fi alcătuit un grupaj sistematic potrivit literaturii originale respective, ceea ce ar fi rătăcit pe cititor în urmărirea traducerilor dintr-un autor anume. Pe de altă parte, stringerea celor patru sonete iubite împreună lăsa pe dinafară sonetul lui Joachim du Bellay, cel al lui Jules Tellier și al lui Vincent Muselli. Rămîneau de asemenea fără un loc stabilit traduceri din Iwan Goll, Paolo Buzzi, cele din Paul Claudel: *Duhul și apa* și *Ora galbenă*; *Interior* de Paul Valéry, poeziile din limba spaniolă, *Bucățile alese* din Chateaubriand și *Prietenie pentru copaci* de Maurice Barrès. De asemenea profesorul Ovid S. Crohmălniceanu, căruia i-am arătat volumul în prima lui formă, și care reproducea dezideratele lui Ion Pillat din *Testamentul literar* a considerat oarecum silită repartizarea poemelor *Cîntecul vieții și al morții* stegarului Christoph Rilke de Rainer Maria Rilke, *Anabasis* de St. John Perse și *Bacanta*, *Centaurul* de Maurice de Guérin, la proză, textul lor avînd o netăgăduită esență de limbaj poetic. La proză nu pot fi trecute decît *Bucățile alese* din Chateaubriand și Maurice Barrès.

Dificultățile mi se păreau foarte mari și răspunderea orînduirii volumului părea să se lovească de probleme de netrecut, mai cu seamă că eram urmărită de obligația sufletească de a realiza *Testamentul literar*, care, în ceea ce privește traduceri, nu era, desigur, definitiv.

Am fost încurajată în noua organizare, de Ovid S. Crohmălniceanu, dar și de un manuscris din 1946 al Mariei Pillat care aduna traduceri pe literaturile originale. Soția poetului vroia să publice atunci volumul de traduceri, este posibil, în

- 6) Ivan Goll - Contesul de Vară
Traducerea de Ion Pillat - Contesul de Vară
(Contesul Romanesc - Anul I, Nr. 19-20, 1941, II)
Total 4 contes
- 7) Rainer Maria Rilke - Contesul de noapte și altele
Traducerea de Ion Pillat - Contesul de noapte și altele
(Contesul Romanesc - Anul II, Nr. 19-20, 1942, II)
Total 4 contes
- 8) St. J. Perce - Anabasis (în colaborare cu
traducătorului) Cartea Romanescă - 1931.
Pietenia în Pământul (publicat în revista "Aje")
Anul I, Nr. 19, Noiembrie - Decembrie 1941
- 9) Francis Jammes - Poezii alese (41 pag.)
(în colaborare cu N. I. Herescu) (în colaborare
cu Ion Pillat) Cartea Romană - Fundația Culturală Principes
Carol - 1941
- 10) Maurice de Guerin - Contesul de noapte (Contesul)
Anul II, Nr. 19, Octombrie 1941
- 11) Barthelme (Contesul de noapte) (Contesul)
Anul II, Nr. 19, Octombrie 1941
- 12) Pablo Bayle - Contesul de noapte (Contesul)
Anul II, Nr. 19, Octombrie 1941

Traduceri publicate (p. 2.)

conformitate cu ultimele recomandări ale soțului său, decedat în 1945. În volum erau incluse la limba engleză și traduceri din P. B. Shelley și W. B. Yeats și cele din literatura americană, publicate în PORTRETE LIRICE (1936), la care a mai adăugat câteva poeme inedite din Edgar Lee Masters, Sara Teasdale și Edna St. Vincent Milay, rămase doar în copii în manuscris făcute de ea.

Ordinea adoptată mi s-a părut liniștitoare și sistematică. I-am impus însă o desfășurare cronologică. Au fost grupate, astfel, în primul rând, traduceri din poezia franceză, pe autori, introducându-se la locul potrivit traduceri în colaborare din Francis Jammes. La fel s-a procedat și cu traduceri din poezia germană, — adunându-se la un loc, pentru o lectură comodă —, toate poemele lui Goethe, Hölderlin și Rilke, și incluzându-se, potrivit cronologiei, poemele traduse în colaborare din Georg Trakl, precum și cele din Iwan Goll și Alfred Margul Sperber. S-a rupt astfel organizarea antologiei din POEZIA GERMANĂ, a cărei descriere întocmai rămâne dată la Bibliografie. La fel s-a procedat cu traduceri din literaturile engleză și americană, urmate de cele din spaniolă și italiană. Au rămas astfel repartizate la Proză doar Bucdile alese din Chateaubriand și Maurice Barrès.

Dar, pentru a nu face abstracție de itinerariul sufletesc al lui Ion Pillat, mărturisit prin intermediul autorilor și al operelor alese, desfășurăm opera tălmăcirilor în succesiunea cronologică, în tabelul sinoptic de la pag 439—461.

Ar fi trebuit ca pentru identificarea poemelor traduse să folosesc edițiile princeps în care ele au fost publicate. Nefiindu-mi posibil datorită unor absențe din Bibliotecile de Stat am folosit, atât cit ne-a fost cu putință edițiile îngrijite.

Poeziile din Francis Jammes au fost traduse într-o vară, în care Ion Pillat îl invitase pe N. I. Herescu la Miorcani. Florile răului de Baudelaire și poemele alcătuind antologia din POEZIA GERMANĂ au fost traduse sau copiate, cu o caligrafie festivă, pe curat, în albume elegante, în verile petrecute la Miorcani, unde Ion Pillat strinsese o vastă bibliotecă și unde, eliberat de cotidian, poetul se putea consacra cu totul poeziei.

Am văzut Miorcanii în anul 1948. Bătrina dar încă frumoasa casă — cu arhitectura ei scundă dar puternică și liniștită — era pustiită. Ca și la Ipotești, unde nu am fost interesată atât de casa — cu totul preschimbată — unde a copilărit Eminescu, cât de locul ei și priveam cu înfiorare conturul dealurilor împădurite pe care și el le-a privit. La fel ca la Liveni, unde într-o dulce înserare de vară îmi justificam vraja muzicii lui Enescu, sau la casa de sub copacii bătrâni de la Stupca, unde parcă îmi răsunau nostalgicele chemări ale Baladei lui Ciprian Porumbescu, tot astfel o nespasă visare și adăncire în propriul meu suflet mă cuprindea la Miorcani.

În jurul iazului, învălurarea nesfârșită a miștilor, aurite în toamnă și în apus, era aceeași și la fel rămăsese „aleea înaltă de castani”. De-a lungul seculului zid, împrejmuind parcul, ridicat din pietre potrivite și legate între ele prin zidărie, erau înșirați nuci bătrâni al căror frunziș tremura în straturi ca fișii de ape verzi. Bătrînii ulmi, atât de iubiți de Ion Pillat, mureau și auzeam prăbușirea

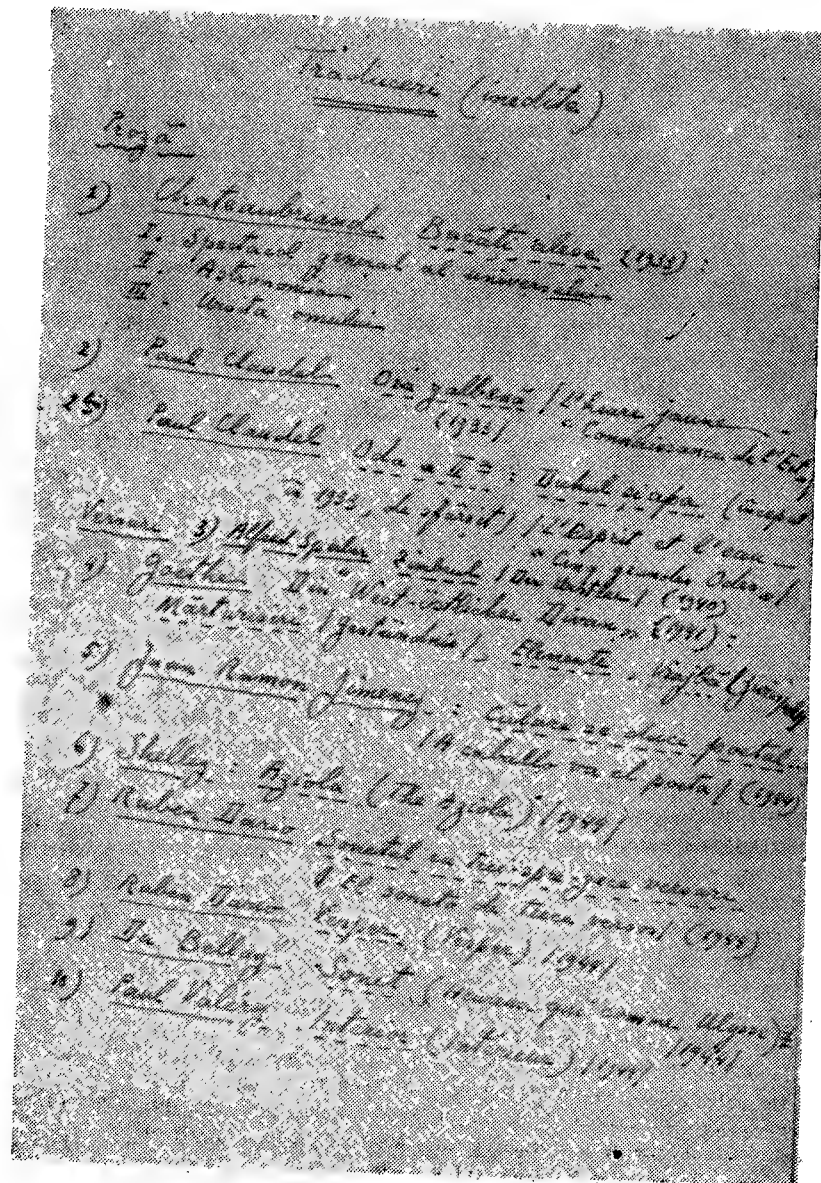
- 12) Maurice Barres : Pietatea pentru copaci
[din "Di Sang, de la Volupte et de la Mort"]
(Revista "Agi", Anul III, Nr. 1; ianuarie 1919)
- 13) Paul Claudel : Ingerul a vestit pe Maria
[L'Annona faite a Marie] Mister in patru acte si un prolog. (Biblioteca Teatrului National, seria noua Nr. 4. - Editura Stagion, 1949-1950)
Editura "Cultura Populara", Bucuresti, 1959
- Traducere de Maria Manolache, Editura Fund. Culturale, Bucuresti, 1964
- 14) Rainer Maria Rilke : Wanzen - Libanuri
- Traducere de Maria Manolache, Editura Fund. Culturale, Bucuresti, 1964
- 15) Antonio Machado : Lui, Jose Marica
Palace, ("gând Românesc", Cluj, Anul II, Nr. 5-12, Mai-Iunie 1948)
- 16) Goethe : Relații (Aufsätze), Cântec plin de formă (Lied und Gebilde) [în colaborare cu Stefan Nemetescu] (în volumul Goethe: Scrieri pentru copii, Nr. 128) (Editura Fund. Culturale, Bucuresti, 1964)
- 17) Trădăria, persoane în volumul
Poetice Lirice (din poezii contemporane franceze, elenice, americane (U.S.A.) și germane).

schelotului lor retezat. Din ce mai rămăsese, am putut reconstitui ambianța de altădată. Dar cred că e mult mai potrivit să-i las pe alții să spună ce au însemnat Miorcanii pentru opera lui Ion Pillat și cum s-a păstrat în memoria lor imaginea locurilor de atunci. Voi da evocările copiilor lui Ion Pillat, Pia și Dinu, continuând cu mărturiile lui Horia Furtună și dr. V. Voiculescu. La solicitarea mea, Pia îmi scria la 21 martie 1980: „Miorcanii pe care Dinu și cu mine i-am cunoscut și care ne-au posedat (sau cel puțin pe mine m-au posedat) țineau loc într-un fel universului tolstoian și cred că toate acele moșii sau conacuri nord-moldovenești se situau într-un timp, într-o eră, într-un spațiu scos din orice dimensiune contemporană. Din pură întâmplare existau în secolul douăzeci, pentru că noi ne aflam plantați în acel secol. Dar esența, sufletul, ca și concretul locurilor aparțineau timpului și purtau în ele conturul estompat și tremurat și infinita, sfîșietoarea poezie a locurilor marcate de destin. Casa pe care am cunoscut-o prima oară când aveam 7-8 ani, când am mers acolo singure, Maica (este vorba de mama lui Ion Pillat n.n.) și cu mine, pentru întâia dată după primul război mondial — casa era vrăjită și adormită în somnul jumătate coșmar, jumătate uitare, care încremenește anumite socuri peste care se rostogolește istoria cu tot tragismul ei. Dinu, mama, tata, grandpapa, ei toți nu au mers la Miorcani decât peste alți cîțiva ani, după ce Maica, cu toate femeile din sat și cîțiva țărani au repus totul pe picioare. Eu am făcut parte din acea reconstrucție, pentru că vroiam să merg cu Maica acolo. Când mă gîndesc înapoi la acea epocă îmi dau seama de nemaipomenitul curaj al Maichii, de acel invincibil și constructiv optimism cu care ataca orice greutate care ar fi descurajat pe mulți, mulți alții, și care de fapt crea întotdeauna ordine din haos, și armonie din dezordine, curățenie și confort din murdărie și dărîmătură [...]. Miorcanii văzuseră zile strălucite [...]. Atunci când am cunoscut eu Miorcanii și am trăit acolo verile, și e locul pe pămînt pe care l-am adorat cu cea mai pasionată și sfîșietoare intensitate, Miorcanii erau complet sărăciți. Erau niște grajduri goale (înainte grandpapa avea acolo cai de curse), dărăpănate, unde, când mama, tata și Dinu au început să vină și ei, grandpapa (tatăl lui Ion Pillat n.n.), a achiziționat unul sau doi cai pentru șaretă. Dinu și cu mine îi încălecam și plecam în galop la iazuri [...]. Apoi, mai tîrziu încă, a trebuit să vindem șaretă și caii. În loc au apărut doi măgari. Cu timpul nici măgarii nu au putut fi ținuți și grajdurile au început să se dărăpăneze în liniște și inutilitate [...]”.

Continuăm cu o scrisoare din 26 iunie 1980: „Îmi ceri să-ți descriu interiorul Miorcanilor. Am să încerc deși nu prea sînt bună la așa ceva. Cînd intrai în coridorul lung și alb, pășezi pe un preș îngust de-a lungul întregului coridor, iar la capătul lui, în dreapta, era o imensă laviță albă de lemn, acoperită cu o șubă sură. Adoram acea laviță ce mi se părea enormă (dar totul în copilărie capătă dimensiuni speciale). Dinu și cu mine ne urcam pe ea și eram navigatorii unei corăbii pe ocean, iar alteleori din șubă făceam un cort, tot acolo sus pe laviță și eram nomazii din deșert, sau multe alte vieți imaginare — eu mai dinamică, Dinu mai visător, dar ne combinam armonios. Din coridor intrai într-o cameră, exact la capătul lui, care era și

- 18) Goethe : Stim West-östlichen Divan :
 Regina ("Günther, Schönbach 1911); Talisman
 ("Einige Unbekannte"; Einige
 "Schönbach, Festschrift für Schönbach, 1911"
 "München, 1911"; "in der Form" ("Revue de la
 "Littérature germanique") ["Salige Schönbach, 1911"
 "Läng, 1911"; "in der Form" ("Revue de la
 "Littérature germanique") - "in der Form" ("Revue de la
 "Littérature germanique")
- 19) Shakespeare : Sonnet 147 ("How like a winter")
 ("Universul Literar", anul 11, nr. 10
 10 Dec. 1911)
- 20) Paul Valéry : Vinul pierdut ("in der Form")
 ("Universul Literar", anul 11, nr. 10
 10 Dec. 1911)
- 21) Mallarmé : Sonnet ("in der Form")
 ("Universul Literar", anul 11, nr. 10
 10 Dec. 1911)
- 22) Marcel Schwob : Sonnet ("in der Form")
 ("Universul Literar", anul 11, nr. 10
 10 Dec. 1911)
- 23) Goethe : Sonnet ("in der Form")
 ("Universul Literar", anul 11, nr. 10
 10 Dec. 1911)
- 24) Marcel Schwob : Sonnet ("in der Form")
 ("Universul Literar", anul 11, nr. 10
 10 Dec. 1911)

un fel de *living-room*. Mama a pictat un colț al ei, cu fotoliul roz și masa acoperită cu o țesătură *vieux-rose*. Din acea cameră care dădea pe ceardacul cu coloane, deschis spre grădină, coborai, pe trepte lungi de piatră, pe aleea cu pietricele. În acel *living-room*, în afară de masa ovală în roz și de fotoliul roz, era o canapea, în dreapta, în colțul spre fereastră, ce da în grădină. Iar înspre ușa cu geamlîc, despărțind-o de coridor, era o bibliotecă cu geam, în partea de sus a mobilei, și în partea de jos erau două uși care se închideau asupra unor comori de jocuri pentru copii și oameni mari: loto, table, șah și altele. Cred că tot acolo era și colecția de soldați de plumb din copilăria tatii. Erau minunați! Cavaleria franceză din timpul lui Napoleon și mai ales les Zouaves din colonii și soldați din La Légion Etrangère. Restul armatelor nu le țin minte, dar astea mi-au rămas în suflet. Apoi, în partea opusă camerei era altă canapea îngustă, cu spetează tapisată, într-un fel de verde spălăcit. Alt fotoliu, încă vreo 2-3 scaune, un covor mare în culori șterse, pe jos. Dar ce iubeam, între altele, era lampa de gaz care atârna de tavan, cu un *abajour* ca de lapte alb. Toată casa de altfel era luminată cu asemenea lămpi și cu luminări, căci nu exista electricitate. Din acest *living-room*, la stînga era ușa care dădea într-un salon a cărui culoare generală era un *vert-olive* șters, extraordinar de frumos. Perdele lungi și grele aveau întipărite pe ele același motiv ca hîrtia cu care erau tapetate zidurile, cu păsări minunate și flori exotice, în aceleași culori șterse pe fond *ivoire*. Acolo era o bibliotecă joasă plină cu cărți de povești, legate superb în piele și litere de aur și, mai ales, cu ilustrații care au făcut fericirea noastră. Zeci și zeci, toate ale tatii din copilăria lui, citite și recitite de el, de Nicolae și tante Pionette (fratele și sora lui Ion Pillat n.n.), dar cu atîta grijă și venerație încît rămăsese imaculate. Și eu, la fel, îmi petreceam timpul pios în acel salon, singură cuc, citind cu o incintăre cu totul specială, care nu aparținea decît acelor cărți aceluia salonaș, acelei lumini, acelor culori, acelei vîrste. Poezia și nostalgia acelor cărți și mirosul acelor pagini, și ilustrațiile de vis cu un tragism al lor cu totul unic și specific. Din salonaș se deschidea o ușă într-o cameră așa-zisă de musafiri, dar care cu timpul devenise camera «mea». Era cea mai frumoasă, credeam, cu păsările albastre de paradis pe pereți, într-o junglă stilizată, redusă doar la două culori: alb și *bleu-de-roi*. Păsările erau repetate pe perdelele grele și lungi, care încadrau cele 3 mari ferestre dînd pe parc, pe boschetele care erau jungla mea, jungla Miorcanilor de atunci, deasupra cărora se roteau corbii cu zecile și croncăneau în asfințit, iar de departe, de la Prut, ziua întreagă răsuna ca o toacă plescăitul morii. Iar un zgomot care și azi mă îmbolnăvește cu nostalgie și dragoste [...] În coridor, dădeau, în partea opusă, celelalte camere de culcare. A Maichii cu grandpapa, frumoasă dar fără luminozitate, cu un imens pat dublu, la picioarele căruia era o canapea mică unde mă obligau să-mi fac siesta și de unde o tuleam tiptil în parc în timp ce restul familiei dormea în toridele după-amiezi de vară. Zumzetul albinelor, plescăitul berzelor din cuiburile pe acoperișurile sărăcăcioaselor case de țărani din sat, clinii, moara, treierătoarea, corbii, zgomotul surd al merelor, perelor, nucilor căzînd uneori în vîntul de vară coaptă, și mai ales mirosurile — Doamne, mirosurile — și

Listă de traduceri inedite.

copacii, copacii pe care-i adorăm, imenși, fiecare, mai ales nucii, plopii, mi-au rămas în ochi, în nări, în urechi, în suflet pe vecie. Apoi din camera Maichii treceai în cea a mamei și tatii, cu mobilă simplă și cu foarte frumoase reproduceri ale impresioniștilor pe pereți. Din camera lor intrai în a lui Dinu. Ciudat, nu o țin deloc minte. Apoi iar ieșai în coridorul lung și de acolo intrai în alte două camere, una mare, întunecată de imenșii copaci care se legănau la ferestre, și alta foarte mică, unde și acolo am locuit eu. Cea mare era, în mintea mea, a lui Nicolae, a lui Yvonne și Nini, când veneau să-și petreacă vacanța în țară, iar parfumul de miere al țigărilor Craven A, pe care le fuma Nicolae dăinuia cu lunile acolo amestecat cu celălalt, de lemn de trandafir și de cireș, al mobilelor vechi și aceasta transforma acea cameră într-o lume aparte, cu depărtări necunoscute și lumi stranii care mă cheamă ca acel cîntec al sirenelor. Iar odăița cea mică [...] era cea mai fermecată din toate. O adoram. Avea gratii la fereastră. N-avea decît un mic pat și o măsuță — nu era loc pentru nimic altceva. De acolo evadam într-un fel de visuri treze și cînd am recîntat odăta ce am scris *Fata cocorilor* ... am reîntîlnit cu o intensitate și un sentiment de «actual» și «îmmediat» care într-un fel m-au speriat aproape. Odăița, singura din toate, era complet albă.

Dacă Pia evoca un Miorcani de vis al copilăriei ei, Dinu Pillat completează imaginea mai sistematic și incisiv, introducîndu-l în scenă pe tatăl său: „Miorcanii, moșia așezată aproape de malul Prutului, în sudul județului Dorohoi, se găsește în posesiunea familiei Pillat de prin 1883, cînd o cumpără tatăl poetului de la un Șutu. Conacul, o clădire joasă, stil «premier empire russe», cu pridvor cu coloane, este preluat de atunci, însă nu și cu mobila, care avea să fie adusă mai tîrziu de la Viena. Odăi mari, fiecare cît un salon, cu tapete de aceeași culoare și stilizare ornamentală cu stofa perdelelor, a fotelurilor și a canapelelor din interiorul respectiv. Mobilele de lemn bun, lucrate cu finețe caligrafică, fără amprenta unui stil anume, însă cu ceva din poezia discretă a versului lui Baudelaire «des meubles luisants, polis par les ans». Pretutîndeni, parcă un miros vag de terpenină, mentă și levănțică. În loc de lumină electrică, lămpi cu gaz, în loc de instalație de baie cu apă curentă, cadă cu găleți aduse de la fîntînă. Bineînțeles, nici vorbă de telefon sau radio. Ion Pillat păstrează interiorul moștenit, fără să dorească schimbări. Numai, după cum era de așteptat, avea să aducă o sumedenie de cărți de unde și aerul de bibliotecă al salonului de mai înainte. Este vorba de operele mai tuturor marilor scriitori europeni, în ediții curente, adesea chiar populare, bunăoară colecția «Inselbücherei», «Tauchnitz edition», «Albatross books», «Nelson», «Biblioteca pentru toți» ș.a.m.d. În timp, calendarul atmosferei conacului pare oprit pe la 1900, fără să lase totuși o impresie de vechime, cu molii și greutate ostentivă în lucruri. Parcul ambiant, deși plantat de tatăl poetului, arată acum bătrîn de-a binelea, cu nucii și castanii închizînd cerul deasupra aleilor. Cu ulmi creșcuți cît niște plopi, în mica pădure mai în vale. În singurul luminiș de poiană, iarba grasă se găsește tăiată vara, pentru a servi ca teren la jocul de criket. În fața pridvorului

de la conac, mina grădinarului se cunoaște în rîndurile de flori și în conturul de crinolină al boschetelor de arțar. În fund, decupată pe cer, turla bisericii din Miorcani, de după zidul care înconjoară parcul. Peisajul de pe moșie este vast, adînc ca zarea, simplu dar grav. Stepă învălurată, cu nimic monoton. Spre nord-est, dincolo de planul imediat al satului, malul basarabean al Prutului dă mai bine iluzia de linie de val de ocean. Punctul de reper în plimbări este iazul, ochiul vinăt al apei cu coadă de stuf, pe care filfiie zborul metalic sacadat al rațelor sălbatice și apune soarele arhaic somptuos. Deși se socotea la Miorcani ca dintr-un roman de Turgheniev sau Tolstoi, Ion Pillat nu duce viața de țară a unui nobil rus. Nici vînătoare, nici pescuit, nici călărie, nici partide de cărți sau de șah cu vecinii de moșie, la o ceașcă de ceai servită dintr-un samovar. Aproape toată ziua stă să scrie sau să citească. Miorcanii, parcă în afară de timp și izolați în spațiu ca o insulă a lui Robinson, sînt cadrul disponibilității absolute a spiritului. În singurătatea vetustă de aci, se revelă meditativul elegiac, care glosează pe o coardă mai adîncă și mai gravă. (Vezi: ciclul *Elegiilor* din volumul *Caietul verde*, scris în 1932; apoi tot volumul *Umbra timpului*, scris în 1937, în sfîrșit, singura încercare de jurnal personal, *Dintr-un jurnal de vară*, scris în 1942, în ultima vară petrecută la Miorcani.)

De moșie, proprietarul se ocupă printr-un administrator, care se prezintă cu condica socotelilor în fiecare seară și se nîmerește de obicei, să întrerupă lecturile cu voce tare din Hoffmann, Gogol sau Poe ...” (Dinu Pillat, *Contribuțiuni la biografia lui Ion Pillat în Itinerarii istorico-literare*, Ediție alcătuită, prefațată și bibliografie de George Muntean, Ed. Minerva, București, 1978, p. 21—22).

Horia Furtună își aduce aminte: „În iulie 1918, după demobilizare, Pillat mă luă cu el la Miorcani [...]. Aci, urma să ne odihnim după lungul zbucium al războiului, și să scriem versuri.

Miorcanii a fost pentru noi un loc de orientare hotărîtoare. Războiul, îi spuneam lui Pillat, mi-a revelat marea realitate a țării și a limbii românești. El simțea la fel. Ne-am hotărît să isprăvim poeziile începute sub vechile semne literare, și să ascultăm de porunca sufletului nostru nou. Și-a terminat volumul *Grădina între ziduri*, eu am isprăvit ciclul *În sîrmele ghimpate*. Eu am început un *Anton Pann* care a rămas pînă azi doar început; el a scris într-o singură zi un *Anton Pann* care a fost primul din marea poemă *Bătrînii* pe care a dat-o mai tîrziu.

Îi vād în hall-ul luminos din Miorcani, pe o canapea-divan. Ședea ore întregi ghemuit, scriind cu creionul versuri pe caiet. Din cînd în cînd, bătea cu mina în aer un ritm imaginar. Cînd soția lui, Maria Pillat, venea ca să-l întrebe ceva, el o întreba distrat: — Ce? — și își vedea mai departe de scris. Cînd eram chemați la masă, mai trecea cite un sfert de ceas pînă să ne hotărîm să lăsăm scrisul pentru ospățare.

Seara, în fața casei spuneam versuri. Citeam din Arghezi, V. Voiculescu, Francis Jammes. În nopțile cu lună plină, mă puneam să-i spun *Balada lunii*. Clipele acelea le-a amintit într-un distih din „*Aci sosi pe vremuri*” (Horia Furtună în

Alături de Ion Pillat, în Ion Pillat, *Mărturii despre om și poet*, Ed. „Publicom” București [1946], p. 20–21).

Ce au însemnat Miorcanii pentru evoluția poeziei lui Ion Pillat încearcă să explice și V. Voiculescu, de atâtea ori oaspetele poetului: „Miorcanii Moldovei, uitată moșie a tatălui poetului, Miorcanii umili, săraci și domoli cu lumini înginerate pe zări și ondulații nostalgice, cu malurile ruinate ale Prutului în priveliște, a îngăduit poetului să se coboare în lăuntruul său — unde sub rumegușul de aur al amintirilor, s-a regăsit pe sine, vechi de când lumea, nou ca dimineața. Singur, veridic și autentic din tot ceea ce întâlnise el până atunci în lume.

Sub ocrotirea Miorcanilor s-a descoperit pe sine cu tot tezaurul de liniștit chin metafizic, de motive psihologice, de probleme de arhitectonică poetică, de magie a verbului, de adâncire simbolică a vieții. La Miorcani s-a articulat clasicismul și apoi helenismul lui Pillat. Desigur toate aceste motive se aflau în germen, chiar în poezia infiripată la Paris. Ele se întretaie ca niște filoane în toată desfășurarea de mai târziu. Dar cele mai prețioase și cele mai autentice care erau la fund ies acum la iveală. Tot aici, la Miorcani, a săpat el vrăjita rădăcină a folclorului care i-a umplut poezia de acel adevăr substanțial ce înflorește în *Satul meu*, de-a lungul *Bisericii de altădată*. Aici, la Miorcani, a reluat și a trăit marea poezie a lumii de la omul vedic și Homer, până la Rilke și Valéry, pe care dacă-i cunoștea, aici i-a pătruns. Miorcanii l-a făcut să uite zeii *Florichii* și să se simtă el însuși un Demiurg, creator de lumi încheiate în cuvânt [...]. Se isprăvește astfel cu acea poezie de tinerețe din zodia *Florichii*, nu așa putea spune superficială, ci de suprafață, o poezie prea decorativă ca o altă sau ca o încondeietură. Poezie adevărată dar de un adevăr de legendă ... [...]. La Miorcani, el se descătușează din robia acestui impozant dar prea decorativ trecut. Miorcanii sihaștri îl urcă în zările esențialului orizont interior. Aici începe adevărata existență poetică a lui Pillat, când poezia se organizează pe planuri superioare, în cicluri severe și organice rînduite, lăuntric motivate și unde ardorea experimentată pentru versul cel mai alchimic se împletește cu cercetarea migăloasă a legilor verbului, cu reflexia neînduplecată, cu meditația largă. [...]. La Miorcani se naște *Elegia* atât de caracteristic pillatiană. Aici apar, în toată complexitatea lor, *Timpul* și *Moartea*, motive nesecate pentru poet. [...] Acum, timpul se despică în două și începe a se proiecta înspre înainte, spre moarte și devenire: timp metafizic, timp interior, susur bergsonian, iarăși motive pur pillatiene ... (V. Voiculescu, *Etape și reședințe*, în *op. cit.*, p. 101–102).

Anul 1948, când am fost la Miorcani, — după cel de al doilea război mondial — urma după cumplita secetă din Moldova. Trebuiau îngrijite acele locuri, transmise prin moștenire lui Dinu Pillat — soțul meu. Eram însoțiți de prieteni — soț și soție, ambii medici, care nu mai pridideau dînd consultații și îngrijind bolnavii din sat.

Într-o dimineață, pe pridvorul casei, unde improvisasem un dispensar, a murit un copil sub ochii noștri. Dinu a hotărît să înființeze acolo o policlinică

permanentă — inițiativă care a fost realizată, deoarece, la Miorcani, acum, se află o casă de nașteri.

Dincolo de ceea ce se întâmplă cu locurile, de schimbările trăite de spațiu în timp, numele unor așezări și ținuturi se poate lega uneori de mari ctitorii și creații datorate cuvintelor. Pentru opera de traducător a lui Ion Pillat, pentru întreaga lui operă, Miorcanii intră în aceea durată a memoriei care e mai mult decît amintire, prezentul și continuitatea valorilor.

*

În transcrierea poemelor au fost respectate normele ortografice stabilite de Academia R. S. România (*Îndreptar ortografic, ortoepic și de punctuație*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1983).

Mulțumesc pe această cale Direcției, Cabinetului de Manuscrise și Cabinetului de Stampe ale Bibliotecii Academiei R. S. România, Muzeului Literaturii Române, și Cabinetului Colecțiilor speciale ale Bibliotecii Centrale de Stat pentru concursul dat cercetării materialelor păstrate, necesare alcătuirii ediției *Operei* lui Ion Pillat. Amintim, de asemenea, importanța bibliografiei *Ion Pillat* de Georgeta Onîscu. Biblioteca Centrală Universitară „M. Eminescu”. Serviciul Bibliografic, Iași.

CORNELIA PILLAT

POEZIE

Din limba franceză

1. *Cînd tu vei fi bătrînă, veghind la lumînare.*

- 1 Cînd tu vei fi bătrînă, veghind la lumînare
Pe lingă focul vetrei din fusul tău torcînd,
Cîntînd vei spune vîrsu-mi, visînd și minunînd:
Ronsard mă lăudase pe cînd eram în floare.
- 5 Și slujnică atuncea la veste așa mare
N-o fi, de oboseală aproape ațipînd,
La numele meu somnul din gene alungînd,
Prinos să nu-ți aducă, slăviri nemuritoare.
- Voi fi pe sub țărînă, nălucă fără oase.
- 10 Îmi voi găsi odihna prin umbrele mirtoase:
Tu la cămin ședea-vei o babă-n zgribuliri,
Plîngîndu-mi și amorul și mîndrul tău dispreț.
De mă ascuți, trăiește, căci mîine n-are preț:
Culege-ți-i de astăzi ai vieții trandafiri.

2. *Ferice, ca Ulysse, de faci prin lume drum*

1 Ferice, ca Ulysse, de faci prin lume drum,
Sau ca acela care răpise lina de-aur
Și plin de-nvățătură și minte, drept tezaur,
S-a-ntors să mai trăiască doar cu ai săi de-acum.

5 Cind o să-mi văd, vai, iarăși sătucul meu sărac
Și pe cămin iar fumul: și în ce zi aleasă
O să-mi revăd palanul ce ține biata casă
Ce-mi e cit tot ținutul și mult și mult mai drag!

Mai bun imi e lăcașul clădit din moș-strămoș
10 Decît palatu-n Roma semeț și orgolios:
Ca marmura imi place mai mult o gresie fină,

Mai mult un galic Loire, ca Tibrul lor latin,
Mai mult un mic Lyré, ca naltul Palatin,
Mai mult ca suflet mării blindețea angevină.

3. *Centaurul*

1 Mi-a fost dat să mă nasc în văgăunile munților. Ca riul
văii ce-n obîrșii se scurge din stîncă în picături și plînge prin
grote adinci, întîia clipă a vieții mi se lasă în negurile unei
locuințe ascunse și fără să-i tulbure liniștea. Cînd maicelor
5 noastre li se apropie dezlegarea sarcinei, ele se trag către
peșteri, și în fundul celor mai sălbatice, în miezul cel mai des
al umbrei, fată, fără să scoată un vaier, roade ca și ele de
tăcute. Laptele lor puternic ne face să biruim, fără lincezeli
nici lupte nesigure, întîile greutăți ale vieții; totuși ieșim
10 din peșteri mai tirziu decît voi, din leagăn. Căci printre noi
e răspîndită credința că e bine să ferești și să învăluiești
cele dintîi vremuri ale ființei, ca zile pline de zei. Creșterea
mi se împlini mai toată în umbrele unde mă născusem. Adîncul
locuinței se găsea atît de departe în creierii muntelui, că n-aș
15 fi știut încotro se află ieșirea, dacă vînturile cotind cîteodată
prin deschiderea ei, n-ar fi azvîrlit acolo răcoare și neașteptate
tulburări. Cîteodată iar, maica mea se întorcea, impresurată
de mireasma văilor sau riurind de apele ce le cerceta. Și
aceste reveniri ale ei, fără să-mi povestească nicicînd de albia
20 și de firul girlelor, dar urmărită încă de duhurile lor, imi
nelinișteau mințile și întăritat mă îboldeau să-mi cutreier
umbrele. Ce sint oare — imi spuneam — acele lumi din afară
unde maică-mea își mină avîntul, și ce domnește oare acolo
așa de puternic ca să mi-o cheme la ele mereu? Și ce se pe-
25 trece acolo atît de potrivnic încît ea să revie zilnic tot cu
alte simțiri? Maică-mea se întorcea, cînd însuflețită adinc
de bucurie, cînd jalnică și tirîndu-se parcă rănită. Bucuria
ce aducea i se întipărea de departe în vreo trăsătură a mer-
sului și i se răspîndea din priviri. Îi resimțeam împărtășirile
30 cu întreaga ființă; dar și mai mult mă cuprindeau lincezelile

ei, îndemnându-mă și mai afund în toate presupunerile minții. În clipele acelea mă îngrijorau puterile, recunoșteam în ele o vlagă menită să nu rămână singuratică și, pornind fie să-mi scutur brațele, fie să-mi înmulțesc goana prin umbrele largi
35 ale peșterii, mă străduiam să descopăr în loviturile date prin gol și în avântul galopului, țelul către care mă îndreptam și mă răpeau în fugă copitele... De-atunci mi-am innodat brațele de bustul Centaurilor, și de trupul eroilor și de trunchiul stejarilor; mâinile mi-au încercat stincile și apele, plantele
40 fără număr și cele mai ușoare adieri ale văzduhului, căci mi le ridic în liniștea nopților oarbe ca să prindă suflările și din vestirile lor să-mi procească drumul. Privește-mi picioarele, o Melampos, ce tocite sînt! Și cu toată gheața virstei mai sînt zile cînd, sus pe culmi, în plină lumină, îmi
45 duc iar răscoalele tinereții ca-n peșterile de odinioară și îmi înalț brațele și îmi adun toate rămășițele iuțelii, gonind parcă aceiași țel.

Acestor tulburări le urmau pe rînd lungi lipsuri de orice încordare. Atunci întreaga mea ființă își cunoștea creșterea
50 și treptele de viață ce i se urcau în trup. Pierzînd dorul avîntului și sihăstrit într-o odihnă desăvîrșită, gustam neschimbată bunătatea zeilor ce se răspîndea în mine. Liniștea și umbrele hotărâsc simțirii farmecul tainic al vieții. Umbriri ce locuiți prin peșteri de munți, vouă vă datorez îngrijirile
55 tăcute și tănuita învățătură ce mi-a hrănit vlaga, sub paza voastră am gustat viața în toată limpezimea și așa cum îmi venea din sinuri de zei! Cînd coborîi din lăcașul vostru la lumina zilei, mă clătinai fără să mă închin ei; căci mă cuprinsese năvalnic, îmbătîndu-mă ca un vin funest deodată
60 revărsat în piept. Îmi simțeam ființa, pînă atunci atît de tare și de legată, că mi se cutremura din temelii și risipind atîtea din ea, sortită parcă să se destrame în vînt.

O, Melampos, tu ce vrei să cunoști viața Centaurilor, prin ce dorință a zeilor ai fost călăuzit oare spre mine, cel
65 mai bătrîn și cel mai plin de jale dintre toți? E mult de cînd nu mai îndeplinesc nimic din traiul lor. Nu mai părăsesc piscul de munte unde m-au îngrădit anii. Ascuțișul săgeților

de-mi folosește, e doar să dezrădăcinez ierburi îndărătnice; lacurile liniștite încă mă știu, dar riurile m-au uitat. Ți-oi
70 spune cîte ceva din tinerețe; dar amintirile izvorîte dintr-o minte nesigură, se tirăsc ca undele unei libații zgîrcite scăpînd din urnă stricată. Ți-am descoperit lesne anii dintii, mi-au fost liniște și desăvîrșire; singură mă adăpa simplitatea vieții, lucru ce se reține și îți revine ușor. Un zeu, de l-aș ruga să-și
75 povestească viața, ar strînge-o în două vorbe, o, Melampos!

Mi-am mistuit tinerețea iute și năvalnic. Trăiam din mișcări și nu-și găseau hotar pașii mei. În mîndria slobodă a puterilor, rătăceam revărsîndu-mă pretutîndeni prin pustietăți. Într-o zi urmînd o vale, unde rar se încumetă Centaurii,
80 descoperii un om, ce mergea alături cu riul, pe malul dimpotrivă. Era întîiul ce-mi lovea privirile, l-am disprețuit. Iată cel mult, mi-am spus, jumătatea ființei mele! Cît de scurți îi sînt pașii și umbletul cît de greoi! Ochii săi parcă măsoară cu jale spațiul. Fără îndoială, iată un Centaur răsturnat de
85 zei, silit de dinșii să se tirșească astfel.

Adesea îmi odihneam zile de zbucium în albia riurilor. O jumătate din mine, ascunsă sub ape, se zbătea spre a le birui, pe cînd cealaltă se ridica liniștită și îmi purta leneș
90 brațele sus peste valuri. Mă dăruiam astfel undelor, răpit de șuvoiul ce mă mîna în depărtări, ducîndu-mă sălbatic oaspe din mal în mal vrăjit. De cîte ori, surprins de noapte, n-am urmat firul apei sub umbrele ce se răspîndeau, depunînd pe funduri de văi, influența nocturnă a zeilor! Traiul meu zburdalnic mi se potolea atunci și nu-mi lăsa decît o ușoară
95 adiere de viață, răspîndită în aceeași măsură prin toată ființa, ca lucirile zeiței, ce cutreieră nopțile, pe apele unde înotam. O, Melampos, bătrînețea îmi duce jalea riurilor; pașnice cele mai multe și monotone, ele își urmează soarta mai calm decît Centaurii, și cu o înțelepciune mai binefăcătoare decît cumînțenia de om. Cînd mă iveam din sinul lor, mă urmăreau
100 cu daruri zile întregi și mi se trăgeau înapoi încet, cu miresme.

Un neastîmpăr sălbatic și orb îmi stăpînea pașii. În mijlocul goanelor celor mai năbădăioase, mi se întîmpla

să-mi frîng deodată galopul, ca și cînd o prăpastie mi s-ar fi
 105 cîscat la picioare sau un zeu mi s-ar fi ivit drept în față.
 Încremenirile neașteptate mă făceau să-mi resimt viața tur-
 burată toată de avîntările în care mă aflam. Pe vremuri
 am tăiat în codri ramuri; în goană le înălțam deasupra capului;
 iuteala fugii oprea mișcarea frunzișului, ce nu mai da decît
 110 un freamăt ușor; dar la cel mai scurt popas, vîntul și cutre-
 murarea stăpîneau iar ramul, care-și relua firul șoptirilor sale.
 La fel viața, la stăvilirea bruscă a năvalilor desfrinate ce le
 repezeam prin văi, îmi fremăta în tot trupul. O auzeam clo-
 cotind și gonind, iar focul, aprins de iuteala drumurilor stră-
 115 bătute, mi se rostogolea în mine. Trupul însuflețit îmi stă-
 pînea luptînd valurile ce-l loveau dinăuntru, și gusta în acele
 furtuni voluptatea cunoscută doar de malurile mării, de a
 cuprinde, fără a pierde din ea nimic, o viață întărită, ajunsă
 la culme. În timp ce eu cu fruntea întinsă vîntului ce-mi
 120 aducea răcoarea, priveam virful munților îndepărtați, copacii
 de pe țărături și apele din riuri, acestea purtate în curgere
 înceată, aceia legați de pămînt și mișcători doar prin crengile
 supuse cu suspine la suflarea văzduhului. „Eu singur, îmi
 spuneam, am mișcarea slobodă, și-mi port după plac viața
 125 prin tot întinsul văilor. Sînt mai fericit ca piraiele repezi
 ce cad din munți spre a nu se mai sui vreodată. Duduiul
 copitei mele e mai mîndru ca plîngerile codrilor și ca murmurul
 undei; e răsunetul Centaurului rătăcitor, ce singur își e călă-
 uză.” Astfel, pe cînd șoldurile mele repezite se bucurau de
 130 beția iuteții, îi simțeam mai sus trufia și, întorcîndu-mi capul,
 mă opream un timp să-mi privesc crupa fumegîndă.

Tinerețea e la fel cu pădurile înverzite în zbucium de
 vînturi: vălurează în toate părțile bogatele daruri ale vieții
 și pururi un murmur adînc îi stăpînește frunzișul. Trăind
 135 cu dăruirea riurilor, respirînd mereu pe Cybela, în albiile de
 văi sau pe piscuri, mă sălta pretutindeni o viață oarbă și
 năpustită. Dar cînd noaptea, plină de liniștea zeilor, mă
 găsea pe poalele munților, ea mă îndruma la gură de peșteri
 140 și acolo mă împăca precum potolește valurile mării, lăsînd
 să mai dăinuie în mine ușoare unduiri ce îndepărtau somnul
 fără să-mi sperie odihna. Culcat pe pragul sihăstriei mele,
 cu trupul virit în văgăună și cu capul sub cer, urmăream

jocul umbrelor. Viața străină, ce peste zi mă pătrunsese,
 picura din mine strop cu strop, înapoi în sinul pașnic al Cy-
 145 belei, precum după o rupere de nori picăturile ploii de pe
 frunze cad și se unesc cu apele curgătoare. Se spune că zeii
 marini, cînd înnoptează, își părăsesc palatele adînci, și așe-
 zîndu-se pe stîncile țărului înaintat, își întind privirile peste
 valuri. Vegheam la fel, avînd la picioare o întindere de viață
 150 asemeni cu ațipirea mării. Redat ființei grănițate și întregi,
 mi se părea că tocmai mă născusem, și că ape adînci ce mă
 zămisliseră în sinul lor, abia mă lepădaseră sus pe munte
 ca pe un delfin uitat pe sirte de talazul Amfitritei.

Privirile mi se duceau slobode și ajungeau depărtările
 155 cele mai afunde. Ca țărături pururea ude, șiruri de munți,
 prin asfințit păstrau luciri neșterse încă de umbre. Mai stă-
 ruiau acolo sus, în luminișuri palide, culmi goale și curate.
 Acolo vedeam coborînd cînd pe zeul Pan, pururi singuratic,
 cînd corul divinităților tainice, sau trecînd vreo Nimfă din
 160 păduri, îmbătată de noapte. Cîteodată vulturii muntelui
 Olymp străbăteau tăria și se pierdeau în afund de zodii ori
 pe sub frunză prorocitoare de codri. Duhul zeilor, căpătînd
 suflare, pe neașteptate tulbura liniștea stejarilor străvechi.

Urmărești înțelepciunea, o Melampos, ea e știința voinței
 165 zeilor, și tu pribegеști printre popoare ca și un muritor rătă-
 cit de soartă. Prin locurile noastre se află o piatră care de
 o atingi, dă un sunet asemenea coardelor ce se frîng de cîntec;
 povestesc oamenii că Apollo, pe cînd își mîna turma prin alte
 pustietăți, odihnindu-și lira pe piatră, îi lăsă acea melodie.
 170 O, Melampos, zeii rătăcitori și-au pus lira pe pietre; dar nici
 unul... nici unul nu și-a uitat-o acolo. Pe vremea cînd ve-
 gheam în peșteri, am crezut cîteodată că voi surprinde visele
 Cybelei adormite, și că maica zeilor, trădată de visări, o să
 mi le destăinuie; dar n-am prins altceva nimic decît sunete,
 175 ce se topeau în suflul nopții, sau vorbe fără șir deslușit,
 ca freamăt de riuri.

O, Macarie, — îmi spuse într-o bună zi marcel Chiron
 a cărui bătrîneți le urmăream, — sîntem amîndoi Centauri

de munți, dar ce deosebite ne sînt obiceiurile! O, vezi, toată
180 silința zilelor mele e de a căuta buruieni, iar tu ești la fel
ca muritorii ce, culegînd pe ape sau în codri bucăți din naiul
frînt de zeul Pan, le-au încercat cu buzele. De atunci ei,
insuflînd din rămășițele zeului un duh neînfrinat sau poate
căpătînd o tainică nebunie, pătrund prin pustietăți, se afundă
185 în păduri, urmăresc apele, se înfrățesc cu munții, neliniștiți
și purtați de un imbold necunoscut. Iepele sălbatice din
depărtata Scitië, încălecate de vînturi, nu sînt mai sperioase
ca tine și nici mai cu jale cînd crivățul le părăsește în amurg.
Cauți oare zeii, o, Macarie, obîrșia oamenilor și a animalelor,
190 sămînța focului obștesc? Dar bătrînul Ocean, părintele tutu-
rora, își păstrează închise în sine tainele, și Nimfele în juru-i
învîrtesc cîntînd o veșnică horă, să acopere cu corul lor tot
ce ar putea scăpa buzelor sale întredeschise de somn. Muri-
torii au ajuns uneori să miște și pe zei, prin virtute, și primîră
195 din mina lor lira să vrăjească noroadele sau semințe noi spre
a le îmbogăți,— dar nimic din gura lor neîndurată.

„În tinerețea mea Apollo m-a aplecat către plante și
m-a învățat să le răpesc din vine sevele binefăcătoare. De
atunci am păstrat cu credință lăcașul vast al munților, ne-
200 liniștit dar întorcîndu-mă mereu la cules de buruieni și îm-
părțind leacurile descoperite în ele. Vezi tu, de-aici, piscul
pleșuv al muntelui Oeta? Alcide l-a despuiat ca să-și clă-
dească rugul. O, Macarie, semizeii, copiii zeilor, întind blana
leilor peste ruguri și se mistuiesc pe culmea cea mai înaltă!
205 Veninul pămîntului spurcă sîngele moștenit de la cei fără
de moarte! Și noi, Centaurii zămisliți de cutezarea unui muritor
din sîn alb de nour cu chip de zee, ce ajutor să așteptăm oare
de la Jupiter, el ce ne-a lovit cu trăznet pe părintele se-
minției? Vulturul zeilor rupe veșnic măruntaiele faurului ce-a
210 zămislit pe întiul om. O, Macarie, oameni și Centauri re-
cunosc ca strămoși pe acei ce au răpit privilegiul celor fără
de moarte. Și poate că tot ce se mișcă, în afară de zei, e doar
un furtișag care li s-a făcut, doar o fărîmă ușoară din ființa
lor răpită departe, ca o sămînță împinsă de suflarea atot-
215 puternică a soartei. Se spune că Egeu, tatăl lui Thezeu,
ascunse sub greutatea unei stînci, la marginea mării, amin-
tiri și semne după care fiul său să-și poată într-o zi recunoaște

neamul. Zei geloși au îngropat și ei undeva mărturii despre
obîrșia tuturor; dar la țărîmul cărui Ocean au rostogolit
220 piatra ce le acoperă, o, Macarie!”

Iată înțelepciunea la care mă ridică marele Chiron!
Ajuns la vîrsta din urmă, Centaurul lega în mintea sa sfaturile
cele mai înalte. Trunchiul încă mîndru, i se cam teșia pe
lingă șolduri peste care, predominant, se apleca totuși puțin,
225 ca un stejar mîhnit de vînturi, iar încă în putere mersu-i
abia de resimțea pierderea anilor. Părea că mai păstrează
rămășițe din nemurirea hărăzită lui pe vremuri de Apollo,
dar pe care o înapoiase zeului de mult.

În ce mă privește, o, Melampos, cobor în bătrînețe liniș-
230 tit ca și apusul zodiilor. Mai păstrez încă destulă cutezare
să ajung în virf de stînci și acolo zăbovesc privind la norii
sălbatice și sperioși; stau și mă uit cum răsar din zare Hyadele
ploioase, Pleiadele și înaltul Orion. Dar o recunosc, mă îm-
putînez și mă pierd repede, ca o zăpadă prinsă de ape, iar
235 în curînd mă voi duce să mă fac una cu rîurile ce se scurg
în sînul primitiv al pămîntului.

4. Bacanta

1 Iată muntele despuat de corurile ce-i cutreierau virfurile;
fecioarele altarului, faclele, larma dumnezeiască au recăzut
în văi; serbarea se destramă, tainele s-au reintors în sinul
zeilor. Sint cea mai tinăra dintre bacantele ce s-au suit pe
5 muntele Chiteron. Corurile nu mă purtaseră încă pe culmi,
căci legile sfinte îmi îndepărtau tinerețea și-mi porunceau să
implinesc măsura timpurilor hărăzite spre a intra în desfă-
șurarea solemnităților. În sfârșit Orele, ascunsele doici, dar
cărora li se cuvine atîta vreme ca să ne facă potrivite pentru
10 zei, m-au așezat printre bacante și azi răsar din tainele ce
mă învăluiră dintru început.

Pe cînd stringeam anii ceruți de legi, eram la fel cu
tinerii pescari ce trăiesc pe marginea mărilor. În virful unei
stinci, ei se arată un timp, cu brațele întinse spre ape și trupul
15 aplecat, ca un zeu gata să se scufunde din nou; dar sufletul
li se leagănă nehotărît în sinul muritor și le înfrînă pornirea.
În sfârșit se năpustesc, și s-a dus faima cîtorva reintorși
încununăți pe valuri. Astfel am rămas mult timp atîrnată
peste taine; astfel m-am dat cu totul lor și capul meu a
20 răsărit iar, încununat și riurind în ape.

Bacchus, tinerețe veșnică, zeu adînc și pretutindeni răs-
pîndit, devreme ți-am recunoscut semnele în sin și mi-am
adunat toate silințele ca să le închin dumnezeirii tale. M-am
dus într-o zi spre răsăritul soarelui, în vremea cînd razele
25 zeului împlinesc pîrgul poamelor și adaugă cea de pe urmă
însușire muncilor pămîntești. M-am urcat pe dealuri ca să
mă dau în dar săgeților sale și gata să-mi desfășor pletele
la cea dintîi geană de lumină tremurînd peste zări; căci ni
se învață că părul cuprins de flăcările dimineții se face mai
30 rodnic și primește o frumusețe asemeni cu părul Dianei.
Ochii mei prinseră capetele umbrelor ivite ce coborau iar

sub pol. Cîteva semne cerești, îndeplinind încet scăpătatul
lor inspie valuri, mai arătau cerul aproape părăsit și tăcerea
lăsată de noapte stăpînea pe cîmpii. Dar precum, în răcoroasele
35 văi ale Thesaliei, riurile obișnuiesc să înalțe un răsuflet la
fel cu norii și care plutește pe ele, minunea suflării tale, o
Bacchus! se răspîndise din sinul pămîntului, în vremea um-
brelor, și domnea la întoarcerea soarelui pe întinsele șesuri.

Zodiile ce se ridică, albe, ciștigă mai puțină strălucire
40 intrînd în adîncimea nopții, decît nu-mi creștea în sin
viața, fie în putere, fie în splendoare, pe măsură ce mă afun-
dam în cîmpii. Cînd îmi opream pașii pe înaltul dealurilor,
mă clătinam ca și chipul cioplit al zeilor în brațe de preoți
ce-l ridică pînă pe soclul sfînt. Pieptul meu, adunînd duhul
45 zeului întins pe cîmpie, se umpluse de o turburare care-mi
iutea pașii și-mi mișca gîndurile ca pe niște valuri înnebunite
de vînt. Fără îndoială, la adăpostul acestei rătăcirii, te-ai
aruncat în sinu-mi, o Bacchus! căci zeii prind astfel neaștep-
tat mintea muritorilor, ca și soarele care, dorînd a pătrunde
50 prin ramuri dese și pline de iarbă, pune de i se deschide
furtuna.

Apoi deodată veni Aëlo. Bacanta aceasta, fata lui Typhon,
cel mai iute la minie dintre toate vînturile, și a unei mame
rătăcitoare prin munții Thraciei, fusese crescută de nimfele
55 acestor ținuturi, în miezul peșterilor și departe de toți oa-
menii; căci zeii, o încredințează riurilor ce-și întorc apele
spre cele mai mari pustiuri, ori nimfelor ce locuiesc pădurile
cele mai ferite, hrana copiilor ieșiți din unirea lor cu fiicele
firii sau ale muritorilor. Aëlo cobora din Sciția unde se ridi-
60 case pînă la culmile munților Rifei, și se ducea prin Grecia,
stîrnind de pretutindeni tainele și purtîndu-și strigătele pe
toți munții. Atinsese vîrsta cînd zeii, ca păstorii ce cîrmuiesc
apa pajîștilor, închid pîraiele care adapă tinerețea murito-
rilor. Deși mai păstra mîndria unei vieți pline de belșug,
65 marginile, trebuia s-o recunoști, începeau a seca, și de
altminteri obiceiul tainelor tulburase rînduiala frumuseții sale,
care arăta semne vădite de ofilire. Pletele ei, tot atît de dese
ca și pletele nopții, îi rămîneau întinse pe umeri, cheazășie
de puterea și bogăția darurilor primite de zei; dar, fie că ea
70 le desfășurase prea adeseori în virteul vînturilor hiperbo-
reene, fie că păstrase sub frunte munca vreunei soarte tăi-
nuite, părul ei se vesteji înainte de vreme, întrecuse răul
abia început al anilor. Privirile ei spuneau de îndată că pri-

miseră stăpînirea celor mai întinse moșii și ale afunzimii
75 cerești; predomneau pururi și se mișcau fără grabă, se întindeau mai bucuroși spre acele țărături ale spațiului, unde sînt rînduite umbrele dumnezeiești, ce primesc în ele tot ceea ce piere din zare.

Totuși, în răstimpuri, privirea aceea largă și atît de pătrun-
80 zătoare se făcea nesigură, și se rostogolea tulburată ca privirea vulturului în clipa cînd ochii lui resimt întîile lovitură ale nopții. Aello mai arăta și ceva nestatornic în felul cum își purta pașii. Cînd umbla iuțindu-și treptat fuga puternică și ușoară pe care o lua de-a lungul rîurilor sau al pădurilor,
85 cînd își îndrepta mersul ca Latona căutînd în lungă sa pribegie un loc ferit spre a naște zeii pe care îi purtase. Cîteodată iarăși, după șovăiala pașilor ce căutau să se cumpănească și după înfățișarea capului obidit și împovărat, s-ar fi spus că ea calcă pe fundul unui ocean. Iar cînd sînu-i, prin mijlocirea
90 nopții se rînduia în liniștea obștească, glasul îi ieșea dintre umbre, pașnic și îndelung susținut, ca și cîntecul Hesperidelor la capăt de mări.

Aello mă cuprinse în prietenia ei și mă învăță cu toată grija dăruită de zei muritorilor însemnați cu harul lor, și
95 pe care doresc să-i crească singuri. Ca tinerii Arcadieni, ce coboară cu zeul Pan în cele mai tînuite păduri spre a afla de la el cum să-și așeze degetele pe fluieri sălbatici și cum să culeagă în suflet geamătul trestiilor, eu umblam cu marea bacantă care, în fiecare zi, își trăgea pașii către un loc ocolit.
100 În aceste pustietăți își dezlega graiul, și eu îi ascultam vorbele luîndu-și firul ca și cum aș fi fost față la izvorul ascuns al unui rîu:

„Nimfele, ce domnesc în păduri, au plăcere, spunea ea, să trezească, pe țarm de codru, miresme sau cîntece așa de
105 dulci încît trecătorul își curmă drumul și se amăgește urmărindu-le în cele mai întunecate singurătăți. O boare ușoară încurcă mințile străinului, tulburarea ce se ridică într-însul îi zăpăcește hotărîrea pașilor și, pe cînd înaintează asemenea cu semizeii cîmpenești ce poartă pururi vreo beție prin vine,
110 nimfele se bucură de o stăruitoare stăpînire peste mintea lor muritoare.

Dar Bacchus își descoperă îmbătarea răsuflării oricărei ființe și chiar neamului nezdruncinat al zeilor. Suflarea-i pururi improspătată cutreieră tot pămîntul, hrănește la cape-

115 tele sale veșnica beție a Oceanului și, împinsă în văzduhul divin, poartă stele ce se rotesc neîncetat în jurul Polului neguros. Cînd în miezul nopții, Saturn în somn rîni pe Uranus, pămînt și mări primiră cu singele răspîndit o rodnicie nouă; întîile fructe ce li s-au ivit au fost nimfele pe pămînt și Afro-
120 dita pe mări.

Bacchus, mereu oprit, ca și aburii încropiți fumegînd în sînul umed al Cybelei, păstrează căldura singelui la bătrînețe, și tot mai naște coruri întregi de nimfe în desiș de păduri și în spumă nemuritoare de ape.

125 Fluviile își duc traiul în palatele adînci ale pămîntului, lăcașuri întinse și răsunătoare, unde zei aplecați, priveghează nașterea izvorului și pornirea apelor. Ei domnesc, cu urechea pururi hrănită de bogăția bulboanelor și cu ochiul legat de soarta undeii lor. Dar nici adîncimea, nici starea de nepătruns
130 a bolților nu pot răpi lui Bachus aceste divinități, căci nici o poartă nu i-a fost interzisă de destin. Fluviile se zbat pe patul lor și aluvioni străvechi li se cutremură tulburi în urne“.

135 O vară întreagă mă legasem de vîrfurile munților Pangei. Porniri nelămurite ce mă cuprind în fiecare an, cînd bucuriile pămîntului și frumusețea cîmpiilor nu se apropie, mă îndeamnă să sui iar la munte. Muritorii plăcuți zeilor sau acei pe care i-au încercat prea multe dureri, au fost purtați și rînduiți
140 printre semnele cerului: Maia, Cassiopeea, marele Chiron, Cynosura și tristele Hyade au pornit pe calea tăcută a zodiilor. Călăuziți de soartă, ei urcă pe tării și coboară fără pas lăaturalnic, nici opriri; și desigur urmărirea unui mers ce se înalță și recade și din sine crește iar, hotărăște o stare de
145 fericire fără margini sigure, cu ceva din monotonia drumului și cu vraja de somn a macilor în ea. Doream ca umbletul lin, ce-l legam de ripe de munți, să nască în mine o stare la fel ca aceea pe care stelele o trag din perihelia lor, drumul meu purtîndu-mă spre înaltul muntelui, precum și ele se
150 ridică pe treptele nopții. Dar rodul nu poate îndepărta pîrguirea ce-l așteaptă; zilnic pămîntul îl pătrunde cu mai zorite daruri, a căror căldură mistuitoare i se înseamnă pe dinafară prin culori tot mai vii. Cuprinsă la fel și aprinsă în sînu-mi, eram neputincioasă să alung sau să domolesc
155 viața ce mi se lega. Pașii tîrzii, căutarea în păduri a unor adăposturi juruite acestor zeități mute și atît de puternice prin liniști ce ațipesc cele mai aprige dureri; lungile popasuri

sub vânturi venite din apus, căderea soarelui odată împlinită,
nici umbra golită a nopții, nici visele, nu puteau stăvili
singură clipă tănuitele urmări a căror strădanie o suferea
160 spiritul meu.

Mă înălțam pînă la acea treaptă în munți, ce primește
pașii nemuritorilor; căci unora din ei le place să cutreiere șire
de culmi, ținându-și mersul neclintit pe unduirile creștelor, iar
alții, pe stincile ce stăpinesc depărtarea, își petrec ceasurile
165 scufundindu-se în copaia văilor, adună acolo apropierea nopții
sau privesc lung cum umbre și visuri cuprind mințile omului.
Ajunsă la ușa înălțimii, primii darurile nopții, liniștea și
soarele care potolesc pînă și frământările iscate de zei. Dar
popasul mi-a fost la fel cu al păsărilor prietene vîntului și
170 purtate neîncetat de vîltoarea-i. Cînd ele ascultă de umbră
și zborul și-l iau spre păduri, picioarele li se opresc pe ramuri
care, străbătînd la cer, sînt lesne mișcate de suflările ce cu-
treacă noaptea; căci pînă și în somn se bucură de răpirile
vîntului și doresc să le tremure penetru la cea mai ușoară
175 adiere trezită în vîrf de codri. Astfel, chiar în odihnă, mîntea
îmi rămînea deschisă pentru duhul lui Bacchus. Sufletul său
păstrează, răspîndindu-se, o măsură veșnică și cuprinde orice
se bucură de lumină; dar numai un număr mic de muritori,
printr-un har al soartei, mai știu să-i cerceteze firul. El dom-
180 nește pînă la cel mai înalt pisc al Olympului și trece prin
sinul chiar al zeilor acoperiți de egidă sau îmbrăcați în straie
de nepătruns. El răsună în fierul lovit mereu în jurul Cybelei
și îndrumă graiul Muzelor, care prin cîntec dezvăluie întreaga
poveste a nașterii zeilor în măruntaiele umede ale pămîntului,
185 în sinul nemărginit al nopții, sau în Oceanul care a hrănit
pe ațiți nemuritori.

Ivită din somn, îmi lăsam pașii să fie călăuziți de Ore.
Ele îmi rînduiau mersul pe treptele zilei, și mă roteam pe
munte, legată de soare și la fel cu umbra ce-și împlinește
190 calea sortită în jurul stejarilor. Pașii citorva muritori le
opriră zeii în vecinătate de ape, în adînc de păduri sau pe
colină de deal. Neașteptate rădăcini le-au purtat picioarele
în țărînă și toată viața ce cuprindeau li s-a întins în ramuri
și li s-a desfăcut în frunziș. Unii, legați de marginea apelor
195 atîpitate, păstrează o liniște sfîntă și primesc în zorii zilei zăuiri
de vise ce-și află adăpost în rămurișul lor întunecat. Alții,
adăugați pădurilor lui Jupiter sau înălțați pe culmi sterpe,

poartă creștet îmbătrînit și sălbatic ce prinde toate vînturile
și oprește mereu cite o pasăre singuratică din acele băgate
200 în seamă de muritori.

Soarta nu li se poate schimba, căci pămîntul divin îi
ține și sînt legați veșnic de hrana luată sinului său; dar așa
cum au fost dați nemișcării, tot mai pătrează cite un gest
tănuit al firii lor dintii. Anotimpurile să scadă sau să crească
205 iar, ei rămîn ațintiți către soare; din tot ce mișcă pe lume,
ei nu-l mai zăresc decît pe el și singur lui îi trimite ceea ce
mai pot făuri cu urări nebuloase. Unii chiar, atît de puternică
le e iubirea, își mină desfășurarea creșterii după drumul zeului
și întorc înapoi trecerea sa bogăția lor de pe ramuri. Pe calea
210 unde intram pe urmele zilei, mi-am văzut, încă în pline
puteri, pașii slăbindu-și iuteala și sfîrșind treptat într-o
nemișcare deplină. La fel eram atunci cu muritorii înfrinți
sub coajă și opriți, în sinul puternic al pămîntului. Păstrată
în odihnă primeam viața de la zei trecători, fără să dau un
215 semn de mișcare și cu brațele întoarse spre soare. Era pe
la ceasul cel mai focos în strălucire al zilei: totul încremenea
pe munte, sinul adînc al codrilor își oprea răsufarea, flăcări
rodnice rumeneau obrazii Cybelei și Bacchus își purta beția
pînă la temelia ostroavelor în Oceanul afund.

220 „Drumul soarelui în asfințit îmi îndrepta pașii spre piscu-
rile cele mai înaintate către apus. Odată ce dispăruse zeul
și după ce lumina lăsată în urmă-i simțise întițele umbre,
sinul văilor și tot întinsul cîmpiei își reluau încet-încet slobodă
răsufare. Păsările se înălțau peste păduri, cercetînd prin cer
225 dacă vînturile își legaseră iar firul; dar aripile încă îmbătate
prindeau greu un zbor clătinat și plin de rătăcirii. Un freamăt
născut în creștet de codri mărturisea deșteptarea vînturilor,
dar vîrfurile nu dădeau decît tremur ușor, fără să ajungă la
cutremurarea ramului de chiparos din miinile lui Pan, cînd
230 zeul părăsește corurile cărora le împrumută suflet în nopți
pricelnice: ritmul impetuos i se leagă de pași și îl întoarce,
clătindu-se, sub codri adormiți. Ieșite din desimea ascunzi-
șului, fiarele sălbatice veneau să culeagă pe culmi un aer mai
viu: ochii le ardeau ca o flacără nouă, glasul năprasnic
235 apusesse în șoaptă și mersul îndrăzneț în moleșala de pași.

Între timp umbrele umpleau adîncul văilor; ele urcau
spre mine dăruind, la tot ce răsufală, somn și visări; mă găseau
în sfîrșit și mă învăluiau, fără să mă pătrundă însă. Eu ră-
mîneam neclintită și vie sub apăsarea nopții; pe cînd, plin

240 de somn, pământul împărtașea odihna mădularelor mele și
le dăruia nemișcării obștești, mintea mea veghea fără a fi
lovită de lincezeală. Era însuflețită de toate harurile răspin-
dite de zei în timpul zilei, vraja lor o înconjura și viața nouă
pe care o adusesem îi trimitea înflăcărare cugetări.

245 Calisto, căreia gelozia Junonei îi împrumutase un chip
sălbatic, rătăci vreme îndelungată prin pustiuri. Dar Jupiter,
ce o iubise, o scosese din codri spre a-i da tovarășe stelele și
îi legă soarta de o odihnă de care nu se mai poate despărți.
250 Și-a primit locuința în fundul tăriei înnegurate ce respindi
forțele naturii, zeii și oamenii, în măruntaiele Cybelei. Cerul
rânduiește în juru-i străvechile umbre și o face să respire
ceea ce mai păstrează el din obirșiile vieții, adăugându-le
focul neobosit ce însuflețește universul cu razele sale. Pă-
trunsă de o veșnică beție, Calisto se ține aplecată pe Pol,
255 pe cînd rînduiala întreagă a zodiilor se duce și își coboară
calea spre Ocean. La fel, noaptea, îmi păstram nemișcarea
pe culmi, cu fruntea înfășurată strîns în beție ca în cununa
de viță și poamă ce leagă de tîmpla lui Bacchus o tinerețe
fără sfîrșit."

260 Așa mă învăța Aëlo prin povestea propriei sale soarte.
Odată trezit să urmeze glasul ce-l chema la cunoașterea zeilor,
cugetul meu nu se mai înapoie spre mulțimea unde își avusese
întîiul sălaș: se îndepărtă urmîndu-și călăuza către misterele
cele mai puțin cercetate. Zilnic cuvîntul marei bacante se
265 tot înălța mai luminos în față-mi pe întunericul căii. Adesea
muzele părăsesc jocul repede al corului ca să desfășoare un
mers lin în sinul nopții. Îvelite în vălurile cele mai dese
și îndreptîndu-se pe culmea munților, ele pornesc prin întu-
neric cîntece cerești. Cuvîntul lui Aëlo trăgîndu-mă spre zei,
270 înainta asemeni acelui glas de Muze purtat prin umbră. O
peșteră deschisă pe cîmpii, culmile păstrate ultimelor lumini
ale zilei, albia văilor celor mai rodnice, iată locurile unde
Aëlo mă călăuzea cu înțeles. De multe ori vorbele ei ne
țineau treze pînă noaptea tîrziu și atunci se depărta sin-
275 gură, lăsîndu-le să plutească înaintea mea, ca și nimfele care
legîndu-și umedele vestminte de o ramură plectată, se rein-
torc în taina sălașului părăsit.

— Totuși se apropiiau misterele, ce trebuiau, în fine,
să mă răpească în virtejul lor, dar cele dintîi tulburări ce
280 le vestiră, în sinul bacantelor, depășiră cu mult ceasul ce le

hotărîse ivirea. Fiecare din noi, după ce recunosc în sine
semnele trimise de zeu, de atunci se trase în sihăstrie, căci
muritorii aleși de zeități își ascund de îndată pașii și se călău-
zesc după dorințe noi. Urmaram fiecare clinul unde ne purta
285 firul gîndirii. Asemeni cu Nimfele, fiicele Cerului și Pămî-
ntului, care din clipa nașterii se împărțiră pe la guri de izvoare
prin tot alte întinderi de codru și în tot locul unde Cybela
își adunase semnele rodniciei, înclinările noastre se împră-
știară pe toate plaiurile țării. Furam îndreptățite să ducem
290 traiul zeilor legați să domnească peste elemente. Stăpîni pe
fluvii, pe codri, pe văi fertile, ei se bucură privind viața ce
li se îndrumă sub ochi. Dar în tot timpul acestui răgaz atent
pe care îl duc, aplecați pe unde, viața lor lipsită de moarte
ia înfățișarea căderii monotone a apei și firea lor pătrunde
295 în elementele privite, ca un om surprins pe malul riului de
somm și de vise și a căruia haină alunecă în valuri. Orice ba-
cantă se unea astfel cu cite un loc pe care o soartă firească
i-l hotărîse. Aëlo răsări pe culmi de mături și își odihni înde-
lung capul pe sinul Pămîntului; parcă aștepta la fel cu
300 Melampiu, fiul lui Amithaon, ca șarpele însemnat cu un mac
să vină să i se înnoade în jurul tîmplelor. Hippothea, așezată
la răsăriri de izvoare, înlemni acolo; părul, pe care îl răspin-
dise, brațele-i în părăsire, privirele legate de goana apelor,
totul trebuia să însemne legea soartei ce-i cuprinsese ființa.
305 Pașii Plexaurei se afundară în păduri rămuroase. Cînd vreo
oceanidă e atinsă de somn, pe cînd străbate mările, brațele
ei se destind și își fac patul pe valuri; și-a părăsit cirna călă-
toriei pentru undele nesigure. Plutitoare, de departe o crezi
un om mort; dar în talazul ce o poartă ea e întinsă ușoară
310 ca viața și trupul ei doarme un somn însuflețit de Ocean.
Așa se arăta odihna Plexaurei pe pat de păduri. Oprită la
marginea coborișelor adînci, Telesto se apleca ținîndu-și bra-
țele întinse spre văi, asemeni cu Ceres pe virful muntelui
Etna, cînd zeița, înaintînd pînă în gura craterului, își aprinde
315 torța de molid la focul vulcanului.

Eu însă nu cunoșteam încă zeul; goneam despletită prin
cîmpii, purtînd în fuga mea un șarpe ce nu putea fi cunoscut
cu mîna, dar de care mă simțeam cutremurată toată. Ca o
rază de soare, împletită în șerpuiuri jur împrejurul unui muritor
320 de către o putere de zei, nodurile sale mă-nlănțuiau cu o
căldură ascunsă ce-mi îmboldea pașii ca un țăpoi. Goneam

325 învinovățind pe Bacchus și cu gîndul la valurile mării la
 care mă credeam ursită; dar zeul după scurtă vreme istovi
 pașii. Gata să mă prăbușesc, imploram pămîntul ce dăruiește
 odihna, cînd șarpele înmulțindu-și nodurile, legă de sinu-mi
 o mușcătură lungă. Durerea nu pătrunsese pieptul meu sfi-
 330 șiat, ci liniște se făcu și mă lovi o lincezeală ca și cum șarpele
 și-ar fi muiat colții în cupa Cybelei. În minte mi se înălță
 o flacără la fel de potolită ca lucirile hrănite în noapte pe un
 altar sălbatic ridicat zeităților din munți. Pinditoare și odih-
 nind ca o Nimfă din Nysa, ce strînge în brațe pe Bacchus
 copil, mă adăposteam prin peșteri pînă la ceasul cînd chiotul
 lui Aello vesti sosirea misterelor. Atunci mă ridicam pe urmele
 335 bacantei, ce pășea înainte ca Noaptea, cînd, cu capul întors
 să cheme umbrele, ea se îndreaptă către apus...

JULES TELLIER

5. *Ospățul*

1 La masa lui Platone, cînd toți la rîndul lor
 — Cu cupa-n mîini, departe de gloatele profane —
 Diothima, Agathon, Socrat, Aristofane,
 Vorbirău pe-ndelete și cumpătat, de-amor...

5 Apare ca un rege cu-alai fermecător
 De flaute și fete în rochii diafane
 Aproape beat, sub floarea cununei sale vane,
 Alcibiade tînăr, frumos ca raza-n zbor.

— Viața mea e-ospățul ce trist se prelungise,
 10 Și singur, printre oaspeți ce-au ațipit ca-n vise
 Deschid și plimb privirea-mi în jurul meu mirat;

Pe perne frunți căzute greoi, oriunde caut.
 Vedea-voi cum se arată, de roze-ncununat,
 Alcibiade printre suspinele de flaut?

Din FLORILE RĂULUI

6. *Mi-e dragă amintirea*

- 7 Mi-e dragă amintirea acestor vremuri goale,
Cînd pe statui Apollo da auriri astrale.
Pe-atunci bărbat, femeie, agili la fel, plăceri
Gustau făr'-de minciună și fără de dureri.
- 5 De dor fierbinte, cerul îi mîngîia pe spate
Dînd trupului lor nobil deplină sănătate.
Cybela-mbelșugată pe-atunci de iodul ei,
Ușor purtîndu-și pruncii, nu îi găsea prea grei,
Ci împărțea — lupoaică — o dragoste comună,
- 10 O lume alăptînd-o din plin la țîța-i brună.
Sta omul drept, puternic și mîndru-adevărat
De frumusețea care-l făcuse împărat,
Rod pur de orice pată, lipsit de piei brumate,
A cărui cărnuri fragezi și tari se cer mușcate.
- 15 Dar cînd Poetul astăzi dorește-nfăptuirea
Înaltor începuturi, lăsîndu-și iar privirea
Pe om în goliciune și pe muierea goală,
El simte-n suflet rece că suie neguri, pală,
În fața ăstui negru tablou îngrozitor.
- 20 O, monștri hîzi plîngîrdu-și zadarnic haina lor!
Ciuntite trunchiuri! busturi ca măștile, teșite!
Biete trupuri strimbe, burtose, fleșcăite,
Pe care zeul Muncii, senin și auster,
Copii, îi infășase în fașa lui de fier!

- 25 Voi, palide neveste ca lumînări de ceară,
Mîncate și hrănite de vițiu, tu, fecioară,
Tîrînd păcatul mamei, ereditar blestem —
Și toată urîția lăuzelor ce gem!
Avem, e drept, noi nații acuma-n agonie,
- 30 Mîndrii necunoscute la vechea seminție:
Obraz ros pîn' la oase de cancerul iubirii
Și frumuseți, aș spune, asemeni ofilirii;
Dar ce-au găsit cu trudă grea muzele firave,
Nici cînd n-o pune piedici ca rasele bolnave
- 35 S-aducă tinereții adîncă lor slăvire,
— Prea sfintei tinerețe cu frunte de uimire,
Cu limpeziri în ochiul ei clar, de apă-vie,
Împrăștiind pe toate în drumu-i, făr'-să știe,
Ca pasărea și floarea și cerul de azur,
- 40 Miresmele, cîntarea și dulcile călduri!

7. Farurile

- 7 Rubens, riu de uitare, grădină-n lenevire
Și pernă de sîn proaspăt pe care n-oi iubi,
Dar unde viața curge mereu în izvorire,
Ca vîntul în văzduhuri și apa-n ape vii;
- 5 Da Vinci, umbră peste oglinzile profunde,
În care îngeri tineri zîmbesc în nopți blînd,
Acoperiți de taine, în țara sumbră, unde
Stau pinii și ghețarii o zare închizînd;
- Rembrandt, spital de jale cu murmure șiroaie,
10 — Crucificatu-n piatră doar el l-a-mpodobit —
Și unde plînsul rugii se-nalță din gunoaie,
De-o rază, brusc, de soare iernatic sfredelit;
- Michel-Angel, cîmpie cu umbră herculeană
Și de Christos alături — 'nălțîndu-și chipul drept,
15 Puternică nălucă, în seara diafană,
Rupînd cu mîini întinse lung giulgiu de pe piept;
- Obrăznicii de faun, grosolăanii de luptă,
Tu care frumusețe lichelelor lăsași,
Înaltă conștiință, orgoliu, față suptă,
20 Puget, un melancolic stăpîn peste ocnași;

Watteau ești carnavalul în care-îndrăgostiții,
Ca fluturi se perindă pe aripi de luciri,
Decoruri luminoase — ușor înnebuniții
Își zvîrle nebunia prin baluri și sclipiri;

- 25 Goya, coșmaruri pline de groaznice răsko ale,
De fetuși fierți în zeamă în mijloc de sabat,
De babe la oglindă și de copile goale,
Ce-și trag ciorapi pe pulpe pîndiți de Necurat;
- Și Delacroix, lac roșu și plin de răii îngeri,
30 Pe care-atîrnă umbră de codru cu brazi verzi
Și unde, sub cer negru, fanfarele de plîngeri
Ca-n muzica lui Weber, în geamăt lung, le pierzi;
- Afurisiri, blesteme, suspin, extaz fierbinte,
Și strigăte și plîngeri și Te Deum deplin,
35 Ecoul lor răsună din mii de labirinte;
În inimi muritoare sînt opiul divin!
- Chemarea e strigată de mii de sentinele,
E ordinul ce trece mărit de mii de ori,
E farul ce scînteie pe mii de citadele,
40 În rătăcirii de codru, e glas de vînători!

Căci e, desigur, Doamne, deplina mărturie
A demnității noastre, ce-n suflete ne-o legi,
Aceste plînsuri care din veac în veac învie
Și vin ca să se stingă pe țărnul tău de veci!

8. *Muza bolnavă*

1 O, Muza mea sărmană, răspunde-mi, ce-ai tu azi?
Stau ochii tăi în cearcăn de viziuni nocturne,
Și văd cum ți se-adună, răsfrinte în obraz,
Sminteala ca și spaima, și reci și taciturne.

5 Trandafiriu silfidul și vinățul strigoi
Cînd groaza, cînd amorul ți l-au vărsat din urne?
Coșmarul — domn despotic — cu pumnii amîndoi
Te trase în viltoarea uitatelor Minturne?

Aș vrea, lăsînd prin aer parfum de sănătate,
10 Ca sîmul tău să bată de gînduri înălțate,
Și ritmic să-ți pulseze tot sîngele creștin

Ca sunete scandate de versul vechi și plin,
În care, pe rînd, domnește părintele cîntării,
Phoeb și Pan cel mare, stăpîn pe graiul zării.

9. *Muza venală*

1 O, Muza mea iubită, îndrăgostind palate,
O să ai, tu, cînd vîntul Ghenarul și-o purta,
Cînd negre griji și-omături la tine-or înnopta,
Cămin să-ți încălzească picioarele-nghețate?

5 O să-ți învie umeri de marmure pătate
La razele pătrunse prin oblonirea grea?
În punga mai uscată ca însăși gura ta,
O să aduni, tu, aur din bolțile-nstelate?

Ca să ciștiți o plîne, iți trebuie să-apari
10 Ca un diac ce-nalță cădelniți la altar,
Psalmodiind litanii în care n-ai crezut,

Sau să-ți arăți, paiață lihnind de nemîncare,
Hazlia strîmbătură cu plîns necunoscut,
De ris să-și salte burta mulțimile murdare.

10. Monahul păcătos

7 Bătrinele lăcașuri pe zidurile mari
Puneau în zugrăveală Sfințiri adevărate;
Își încălzeau la ele credința, inimi tari,
Topindu-și gheața prinsă de austeritate.

5 Pe cînd da Domnul floare la țarini semănite,
Monahi vestiți, ce astăzi nu-i afli-n hronicari,
Luînd drept loc de muncă mormintele săpate,
Slăveau cu simplu cuget, smerit, al Morții har.

— Mi-e sufletul mormintul în care, pustnic rău,
10 De-o veșnicie umblu și locuiesc mereu;
Nimic nu-mpodobește pe ziduri minăstirea.

Monahule nevrednic! putea-voi să mai fac
Din trista-nfățișare a duhului sărac
Ca lucrul mîinii mele să-mi bucure privirea?

11. Nenorocul

7 Povară așa grea să sui,
Sisif, îmi trebuie-ndrăzneală!
Deși la muncă n-am tocmeală,
E lungă Arta și Timp nu-i.

5 Fugind de gropile slăvite,
Spre-un cimitir necunoscut,
Pe darabane învelite,
Îmi bate inima tăcut.

— Atîtea pietre nestemate
10 Prin întuneric dorm uitate
De fier și sonde, colo-n stînci.

Atîtea flori dau fără vrere
Miresme tainice-n plăcere
Pustietăților adînci.

12. *Viața anterioară*

7 Mult timp am stat sub paza porticului înalt,
Ce scînteia de focul luminilor marine,
Sub marile coloane de maiestate pline,
Asemeni în amurguri cu peșteri de bazalt.

5 Talazuri, purtînd chipul tărilor senine,
Amestecau solemne, în misticul lor fald,
Atotputernicia unui acord mai cald,
Cu seara oglindită pe mări și pe coline.

Acolo mi-am dus traiul în voluptate calmă,
10 Înconjurat de valuri, de-azur și de splendori —
Și sclave, parfumate din tălpi la subțiori,

Îmi răcoriră fruntea cu frunze largi de palmă,
Avînd unica țintă să scormone adînc
Durerea rarei taine ce mă făcea să plîng.

13. *Pedeapsa trufiei*

7 Pe-acele vremi vrăjite, pe cînd Teologia
Da flori cu toată seva și toată energia,
O bună zi, se spune, un doctor din cei mari,
— Cum siluise inimi de nepăsare tari,

5 Cum frămîntase neagra lor ocnă de otravă;
Și după ce ajunse la vămile de slavă,
Pe-un straniu drum de suflet, chiar lui necunoscut,
Pe unde duhuri limpezi doar ele de-au trecut,
— Ca unul ce suise prea sus, cu spaimă vie

10 Striga, purtîndu-l astfel satanica trufie:
„Isuse mic, Isuse! sus te-am împins degrabă!
Dar de-aș fi vrut năvala s-o dau la partea slabă
A zalelor, rușinea, nu slava ți-o prezic,
Ai fi lepădătură de ris și de nimic!”

15 Gîndirea lui în clipa aceea-l părăsi.
Văpaia ei de soare în văluri se-adumbri;
Rostogolită-n haos îi fu înțelepciunea,
Un templu-odinioară, ce-și închega minunea,
Sub ale cărui bolte luciseră domnii.
20 Și noapte și tăcere în el se prelungi,
Ca-ntr-un cavou ce șade pustiu și fără cheie.

Ursit de-atunci pe stradă cu bestiile să steie,
Cum, fără să mai vadă ceva, mergea pe cîmp,
Nemaiştiind de-i vară sau iarnă iar, mai timp,
25 Mai putred ca o zdreanţă, urit şi inutil,
Trecea sub huiduială şi riset de copil.

14. *Giuvaierurile*

1 Prea draga era goală şi, cunoscîndu-mi dorul,
Pe ea lăsase numai brăţările să sune;
Părea sub grea podoabă, privind învingătorul,
O sclavă marocană în zilele ei bune.

5 Cînd zvirlă jocu-i clinchet zglobiu în veselie,
Această lume-n luciu de piatră şi metal
Mă-ncintă, mă răpeşte; iubesc la nebunie
Tot ce topeşte cîntec şi rază-n mod egal.

Sta deci întinsă, leneş lăsîndu-se-ndrăgită,
10 Cu mulţumire-n perini de pe divan zîmbea
Iubirii mele — mare adîncă, repezită
Înspre faleza-i naltă, de-acuma către ea.

Nepărăsindu-mi ochii, ca tigrul subjugat,
C-un aer vag, în visu-i, cerca tot alte poze,
15 Şi gestul de candoare de-un lubric dor legat
Da farmec nou acestor străvechi metamorfoze.

Şi braţele, piciorul şi coapsele ei line,
Cu unduiri de lebezi şi lustru de ulei,

Le cîntăreau în treacăt privirile-mi senine;
20 Și pîntecul și sinii, ciorchini din via ei,

Veneau, mai dulci ispite ca îngeri de prihană,
Să turbure odihna ce-n suflet mi-a fost scut,
Și ca s-o prăbușească din stîncă suverană
Pe care, solitară și calmă, a șezut.

25 Mi se-arătau, unite de-o linie ciudată,
Cosița Antiopei și bustul de băiat —
Sub zveltul tors sta șoldul în curbă tot mai lată,
Superb lucindu-i fardul pe-obrazul ei bronzat.

— Și lampa pe lungi umbre sfîrșind acum să moară,
30 Cum în odaie vatra mai pilpîia din jar,
De cîte ori lumina da un oftat de pară,
Acoperea cu sînge un trup de chihlibar!

15. Masca

Statuie alegorică în gustul Renașterii

Lui Ernest Cristophe, sculptor.

1 Privește lung comoara de grații florentine;
În unduirea unui trup plin și musculos
Puterea, Eleganța răsar, surori divine.
Femeia, o statuie cu har miraculos,
5 Dumnezeiască-n vlagă, gingașă și subțire,
Făcută să domnească în patul somptuos,
Să farmece prelații și prinți de-naltă fire.

— Te uită la surisul fin și voluptuos:
Încrederea de sine extaz i-a-ntipărit;
10 Privirea asta falsă și galeș sfidătoare;
Obrazul ăsta fraged, de văluri învelit,
Din care orice linii proclamă-nvingătoare:
„Mă strigă Voluptatea și-Amoru-mi dă cununi!”
Pe fața hărăzită cu atît de mari mîndrețe,
15 Ce vrăji răscolitoare cu ochii tăi aduni!
Dar s-ocolim pe-aproape această frumusețe.

Afurisită artă! uimire, vis fatal!
Desăvîrșita formă, ce cheamă fericirea,
În sus se isprăvește c-un monstru bicefal!

20 Ba nu! E doar o mască, decor ce ne înșeală,
Obrazul de lumină e o schimonoseală,
Și iată cit de groaznic crispate în neștire
Și capul ei aievea și frunte-adevărată,
Ce sub o falsă față rămîne răsturnată.
25 — Sărmană frumusețe! măreața gîrlă grea
De plîngeri se sfîrșește în sufletu-mi amar;
Minciuna ta mă-mbată și inima îmi bea
Din apele Durerii ce-n ochii tăi apar!

— Dar de ce plînge? Dînsa, perfecțiunea rară
30 Ce-ar frînge sub picioare tot neamul omenesc,
Ce boală tainic roade din trupul tineresc?

— Nebunule, ea plînge și ziua de-odinioară!
Și traiul ei de astăzi! Dar ce o înfioară
Mai mult, din albii umeri pîn'la genunchii goi,
35 E, vai! e că și mîine o să trăiască iară,
Și mîine și poimîine și-ntruna! — ca și noi!

16. *Te-ador asemenea*

1 Te-ador asemenea vastei bolți nocturne,
Vas de tristețe, mare taciturnă,
Și te iubesc, frumoaso, cu-atît mai mult că pieri,
Că îmi apari în noapte drept tainic giuvaier,
5 Că-n riset depărtarea o știi statornici
Ce-îmi desparte brațul de-albastrele stihii.

Și mă avînt la luptă și dau asalte-n nori,
Cum dă pe un cadavru un roi de viermișori,
Și îndrăgesc, o fiară, crudă nemiloasă,
10 Chiar și răceala-n care îmi pari și mai frumoasă!

17. Ți-ai pune universul

- 7 Ți-ai pune universul întreg în bățătură,
Femeie fără milă, spurcată creatură!
Ca să-ți încerci, tu, dinții la jocul ăsta rar,
O inimă îți trebuie, tot zilnic, în hambar.
- 5 Stau ochii tăi aprinșii ca geamuri de dughene,
Ca torțe de petreceri îți ard cumplit sub gene,
Se bucură obraznic de-o forță de-mprumut,
Făr'să cunoască mîndra privire ce-au ținut.

Mașină surdă, oarbă și în cruzimi bogată!

- 10 Unealtă nimerită, de singe adăpată,
Cum nu te prinde scîrba și cum n-ai văzut, tu,
Că-n mii de-oglinzi vrăjirea-ți păli și se pierdu?
Păcaturi mari, din care mai crezi că-ți vine-o faimă,
Niciînd nu te făcură să dai-napoi cu spaimă,
- 15 Cînd ai zărit că firea, urmînd ascunsu-i țel,
De tine se slujește muiere rea, la fel
Cu animalul josnic — un geniu ca să-nvie?

Mărime noroioasă, cerească mîrșăvie!

18. Cum stam în noapte

- 7 Cum stam în noapte lingă o groaznică Ebree
Cum șed două cadavre pe-un singur așternut,
Mă prinse dor, alături de acest corp vîndut,
De trista frumusețe ce-n brațe n-o să-mi stee.

- 5 Vedeam cu-nchipuirea iar măreția dragă
Și ochiul ei puternic, cu farmec înarmat;
Și părul ce-i făcuse un coif îmbălsămat,
A căror amintire îmi dau amor și vlagă.

Cu ce smerenie trupul ți-aș săruta pe veci

- 10 Din talpa răcoroasă la pletele cernite,
Desfășurînd comoara de răsfățări iubite,

De ai putea, regină prea crudă! doar o seară,
Storcînd din ochi de piatră o lacrimă ușoară,
Să adumbrești splendoarea pupilei tale reci.

19. *Duellum*

7 Doi luptători se-aruncă unul într-altul; șocul
A improșcat prin aer luciri de spadă, sînge.
— Acest război cu clinchet de-oțel ce-n scut se frînge,
E joc de tinerețe cu-amorul și norocul.

5 Sint gladiile rupte! cu tinerețea frîntă,
Iubita mea! Dar dinții, dar unghiile-ascuțite,
Mi le răzbună; astfel pumnale se împlîntă.
— O, rod nebun din inimi adînc de dor rănite!

Prin rîpi în care rîșii și pardoșii stătură,
10 S-au prăvălit eroii cu patimă-ncleștați,
Să-și înflorească pielea prin mărăcini uscați.

— Prăpastia e iadul! Și fără remușcări,
Cu mine, amazoană sălbatică, să-l sări,
Rostogolind prin veacuri aprinsa noastră ură!

20. *Semper eadem*

7 Spuneai: „De unde vine această stranie jale,
Urcînd cum urcă marea pe țărmul domnitor?“
— Cînd sufletul își strînge în noi viile sale,
Să mai trăiești păcat e! O află toți ușor.

5 O suferință simplă și nemisterioasă
E ca și risu-ți vesel deobște cunoscut.
Nu cerceta zadarnic, zgîlbie curioasă,
Deși ți-e dulce glasul, mai bine-ai fi tăcut.

Să taci, neștiutoareo! tu, inimă răpită!
10 Copilărească buză! Nu Viața cu ispită,
Ci Moartea ne tot ține cu finele-i antene.

Mă lasă, lasă-mi dorul sub farmec mincinos
În ochii tăi să intre ca într-un vis frumos,
Și lung să dormiteze umbrit de negre gene.

21. Zori spirituale

7 Cînd la stricați, prin geamuri, dau zori de aur veste
Și au pătruns alături de Idealul dur,
Prin jocul răzbunării și-al tainei dimprejur,
În bestia-ațipită un Înger se ivește.

5 Stau Slăvi Spirituale — necucerit azur —
Deasupra celui care în lanț de vis tinjește,
Adînc deschid prăpastii, sorbindu-l îngerește.
La fel, Zeiță dragă, Ființă de dor pur,

Prin fumul ce-l lăsară păcatele-n moloz,
70 Obrazul tău răsare și limpede și roz,
Jucîndu-se sub ochii-mi în chip de amintire.

Și-au înnegrit la soare feștila, luminări;
Năluca ta e soare izbăvitor de zări,
Tu, suflet clar și rază cu veșnică lucire!

22. Otrava

7 Să-mbrace știe vinul speluncile murdare
În strai de vis, strălucitor,
Și-nalță porți boltite și arcuri tari, ușor,
În roșul aur din pahare,
5 Ca soarele ce-apune pe cerul plin de nori.

Și opiul mărește ce-i fără de hotare,
Tot întinzînd nemărginiri.
El vremii și plăcerii le stoarce adînciri;
Cu-ntunecată nepăsare
10 Încarcă inimi peste daraua de iubiri.

Dar ele n-au puterea ce-o are doar veninul
Din ochii tăi, din ochii verzi,
Lac unde-n tremur chipu-mi stînd răsturnat, îl pierzi...
Cînd visul meu, seninul,
15 Amar și-adapă turma în apele lor verzi.

Dar ele nu-s asemeni cu vraja ta grozavă,
Cu-al tău sărut mușcînd cumplit,
Ce-neacă în uitare un suflet cătrănit,
Și-n valuri revărsînd otravă,
20 Pină-n limanul morții mi l-au rostogolit!

23. *Pisoiul*

7 În creieru-mi se plimbă-n voie
Precum ar face-o-n tinda sa,
Pisoi frumos ce bun cu noi e.
Cînd miaună l-auzi abia,

5 Atît de blînd e zvonu-i; tare
Să-i fie glasul său ușor,
E cald și adîncime are,
Păstrînd un ce fermecător.

Un glas cu clarul picurat
10 Mi-ajunge-n suflet de cerneală,
Mă umple ca un vers scandat,
Mă bucură ca o beteală.

Adoarme jalea mea fierbinte
Și poartă-n el extaze-adînci;
15 Nu buchiile ce-n cap le strîngi
Le vrea, nu-i trebuie cuvinte.

Nu tremură mai sfînt arcuș
Pe inima-mi, întinsă strună,

Nici peste coarde-n lunecuș
20 Mai dulce-acordurile sună,

Ca glasul tău misterios,
Pisoi serafic plin de plingeri,
În care totul ca la îngeri
E vis subtil și-armonios!

II

25 Din blana-i brună sau roșcată
Ieșind așa parfum simțeam
Că eram balsam tot, cînd am
Atins-o dulce doar o dată.

E duhul locului și-al meu;
30 El judecă, inspiră, știe
Orice se-ntîmplă în domnie;
E poate zînă, poate zeu?

Cînd ochiul spre pisoiul drag,
Ca de magnet legat, revine
35 Și cînd întorc acum în mine
Priviri ce tainele atrag,

Zăresc în noaptea mea uimit
Cum ard pupilele lui pale,
Fanare verzi și vii opale,
40 Fixîndu-mă neconținut.

24. Frumoasă navă

- 7 Să-ți povestesc mi-e vrerea, mlădie vrăjitoare,
De harurile-ți multe, ca tinerețea-n floare;
Voi spune frumusețea ta,
În care dimineața cu-amiaza se topea.
- 5 Cînd vîntul tu îl mături cu rochia ta largă,
Pari o frumoasă navă ce-n larg voind să meargă
Își leagănă pinzișul plin
În ritmul mării molcom și lenevos și lin.
- Pe gîtul tău, rotundul, pe umeri grăsulii,
10 Se-mpăunează capul cu grații grijulii;
Și în triumf cu ochii reci
Îți vezi de drum, copilă, și maiestuoasă treci.
- Să-ți povestesc mi-e vrerea, mlădie vrăjitoare,
De harurile-ți multe, ca tinerețea-n floare;
15 Voi spune frumusețea ta,
În care dimineața cu-amiaza se topea.
- Ți-e pieptul ce se-mpinge obraznic sub mătase,
Sînt sinii tăi, în slavă, dulapuri prea frumoase,
Al căror lemn bombat și clar
20 Ca scutul, prinde-n fugă al fulgerelor dar;

Sînt scuturi sfidătoare cu vîrfuri purpurii,
Dulapuri cu dulci taine, belșug de bucurii,
Cu vin de preț și cu parfum
Ce inimă și creier le-aruncă-n vis nebun!

- 25 Cînd vîntul tu îl mături cu rochia ta largă,
Pari o frumoasă navă ce-n larg voind să meargă
Își leagănă pinzișul plin
În ritmul mării molcom și lenevos și lin.

- Puternicele pulpe, sub unduiri de fustă,
30 Îmi chinuie dorința ascunsă și se-ncrustă
Ca două iele care fac
Să fiarbă filtre negre într-un cazan de drac.

- Cu brațele ai frînge în joacă pe herculi;
Sînt șerpilor gigantici strălucitori emuli,
35 Făcuți să-l strîngă îndîrjit
Să-ți tipărească-n suflet pe veci, pe-al tău iubit.

- Pe gîtul tău, rotundul, pe umeri grăsulii,
Se-mpăunează capul cu grații grijulii;
Și în triumf cu ochii reci
40 Îți vezi de drum, copilă, și maiestuoasă treci.

25. *Îndemn la călătorie*

1 Copilă, sora mea,
Visează dragostea
Să mă urmezi în pribegie!
Iubirea s-o știm,
5 Să iubim, să murim
În țara asemenea ție!
Razele șiroaie
Din ceruri cu ploaie,
Mi-încântă-adormitor gândirea
10 Cu farmece-ascunse
De lacrimi pătrunse
Cu care mi-ai mințit privirea.

Acolo, frumoase și-n ordine, toate
Sint lux, liniște și voluptate.

15 Mobile-nvechite
De ani lustruite
Ne-ar împodobi hotarul;
Florile prea rare
Mireasma lor tare
20 Unind-o cu chihlimbarul,
Tavane bogate,
Oglinzi înșirate,

Splendorile orientale,
Totul ar șopti
25 Tainic inimii
Graul dulce-al țării sale.

Acolo, frumoase și-n ordine, toate
Sint lux, liniște și voluptate.

Pe canalul mort
30 Dorm bărcile-n port
Visînd pe mări cărarea spumii;
Să nu-ți vrea nimic
Dorul cel mai mic
Au venit din fundul lumii.
35 — Sorii ce apun
Pe cîmpie pun
Pe canaluri, pe grădină,
Raze aurii;
Lumea adormi
40 În fierbîntea lor lumină.

Acolo, frumoase și-n ordine, toate
Sint lux, liniște și voluptate.

26. Ireparabilul

I

- 7 Se poate să înăbuși bătrîna Remușcare,
Ce zvîrcolindu-se se-agită,
Stînd vierme în cadavru, din noi trăgînd mîncare,
Stînd pe gorun, omidă?
5 Se poate să înăbuși bătrîna Remușcare?

- În care filtru, în ce vin, în ce tizănă,
Dușmanul vechi l-om îneca,
Mai lacom în distrugeri ca orice curtezană,
Mai răbdător ca furnica?
10 În care filtru? — în ce vin? — în ce tizănă?

- Zi-i, mîndră vrăjitoare, o! spune-i, dac-o știi,
Lui, prins de-o spaimă mai grozavă
Ca omul stînd, pe moarte, strivit de leșuri mii,
Lovit de-a cailor potcoavă,
15 Zi-i, mîndră vrăjitoare, o! spune-i, dac-o știi,

- Lui, care dă să moară, cînd lupul îl miroase,
Cînd corbi pîndesc cu cioc flămînd,
Înfrîntului! de trebuie nădejdea lui s-o lase
Să-și aibă cruce și mormînt;
20 Sărmanului pe moarte, cînd lupul îl miroase!

- Poți da lumină-n ceruri de glod și de cerneală?
Poți tu să rupi întunecimi,
Ce n-au nici zori, nici seară, cleioase ca o zmoală,
În care stele nu mai știm?
25 Poți da lumină-n ceruri de glod și de cerneală?

- Nădejdea care arde în geam, la drumul mare,
Suflată, stinsă e pe veci!
N-ai lună și n-ai rază să-ți afli de culcare,
Drumeț pribeag prin picle reci!
30 Satana stinse totul în han, la drumul mare!

- Iubești tu blestemații, prea dulce vrăjitoare?
Cunoști statornicul îndemn?
Cunoști tu Remușcarea, cu-otravă-n săgetare,
Ce inima ne-o ia drept semn?
35 Iubești tu blestemații, prea dulce vrăjitoare?

- Tot sufletul meu șubred, cu dinții-Afurisitul,
Ireparabilul mi-l roade,
Și destrămarea lentă, lovind cum dă termitul,
La temelia casei șade.
40 Tot sufletul meu șubred îl roade-Afurisitul!

II

- Văzui cîndva, în fundul teatrului banal
Arzînd cu-orchestra lui sonoră,

O zină cum aprinde pe cerul infernal
În flăcări vrăji de auroră;
45 Văzui cîndva, în fundul teatrului banal

Un chip, dar numai aur, mătase și lumină,
Zdrobind Satana la pămînt;
Dar sufletu-mi în care extazul n-o să vină,
E un teatru așteptînd
50 Mereu, mereu zadarnic, Ființa de lumină!

27. De vorbă

7 Ești cer de toamnă, mîndru și limpede și roz!
Dar întristarea urcă în mine ca o mare,
Și-mi lasă, cînd se scurge, pe buză drept moloz,
Milită amintire, innisipări amare.

5 — Îți lunecă zadarnic pe sinu-mi mîna ta;
Prieten, ce cată e-un loc pustiu, în care
Și dintele și gheara femeia își juca.
Nu-mi scormoni în suflet; din el s-au hrănit fiare.

Mi-e inima palatul de gloată veștejit;
10 Se-ncaieră acolo și beau și seucid!
— Plutește o mireasmă pe umerile-ți goale!...

O, Frumusețe-n suflet, flagel ne-nduplecat!
Cu ochii de jăratec, ca bilciuri triumfale,
Carbonizează zdreanța ce fiarele-au cruțat!

28. Unei Creole

1 În țara cu miresme și mîngieri de soare,
Am cunoscut sub leasă de arbori purpurii,
De unde pică lenea pe gene-n tremurare,
O nobilă creolă cu nuri ce nu-i poți ști.

5 E cald și pal obrazul ei; bruna vrăjitoare
Păstrează-n port mărire și mlădieri domnești;
Și mîndră ca Diana pășind la vînătoare,
Zîmbește cu ochi siguri și calmi cînd o privești.

Dacă ai merge, Doamnă, în țările slăvite,
10 Pe țărmurile Senei și Loarei înverzite,
Frumoasă, demnă numai de feudali pereți,

Ai face ca în taină de tină umbră,
Sonete să-ncolțească în inimi de poezi,
Ce s-ar tîrî ca negri robiți de-a ta privire.

29. Sonet de toamnă

1 Spun ochii tăi cei limpezi, mai clari ca un cristal:
„Amant ciudat, ce afli în mine să te-mbate?”
— Fii dulce și tăcută! Un dor, rănit de toate,
Afară de-o candoare străbună de-animal,

5 Nu vrea să-ți dezvelească secretul infernal,
O, tu, ce-mi legeni somnul cu mîini îmbelșugate,
Nici basmele lui negre în flacără turnate.
Urăsc la fel și patimi și vis spiritual!

Să ne iubim alene. Amorul din gheretă,
10 Întunecat, pîndește cu arcul său fatal.
Cunosc orice unealtă din vechiu-i arsenal:

Sminteli, omor și groază! — Tu, albă margaretă!
Ca mine nu ești oare amurg autumnal,
O, palida mea, blîndă și rece, Margaretă?

30. *Ruga unui păgîn*

1 Ah! flacărele nu-ți opri;
În inimă să-mi lași căldură,
O, voluptate! o, tortură!
Diva! supplicem exaudi!

5 Zeiță-n aer răspîdită,
Văpaia-ți din pămînt mă cheamă!
Înalță-mi vlaga umilită,
Ce-ți dă un cîntec de aramă.

Fii, voluptate, doamnă-n noi!
10 Și masca de sirenă pune,
De carne sau de catifea;

Ori varsă-mi adormire grea
În vinuri mistice, străbune,
O, voluptate, zvelt strigoi!

31. *Vestitorul*

1 Tot omul demn de acest nume
Un șarpe galben poartă-n sîn.
S-a-ncolăcit, ca-n tron, stăpîn;
Cînd spune: „Vreau!“, el: „Nu“ îi spune.

5 Dă-ți ochii în privirea fixă
De Satiresă sau de Nixă,
Spun dinții: „Datoria cheamă!“

Copii ori pomi însemințează,
Pocm sau marmură sculptează,
10 Spun dinții: „Vei muri, ia seamă!“

Și orice face, orice speră,
Nu are omul clipă vie,
Ca prevestire să nu-i vie
De la năstrușnica viperă.

32. Răzvrătitul

- 1 Întăritat un înger din cer ca șoimul vine,
Cu pumnul său îl prinde de plete pe păgîn,
Și spune, scuturîndu-l: „Cunoaște legea bine!
(Căci eu sînt bunu-ți înger, auzi?) Îți sînt stăpin!
- 5 Vei îndrăgi, o află, făr'să te strîmbi zadarnic,
Pe slab, pe strîmb, pe lotru, pe ciung și pe gușat,
Lui Isus să-i poți face, cînd o să treacă darnic,
Covor de biruință de mila ta lucrat.
- Amorul iată-l! Pină ca inima să-ți moară,
10 Extazul tău aprinde-l la slăvi de ceruri iară;
E dreapta Voluptate cu încîntări ce stau!”
- Și îngerul, lovindu-l pe-atît cît îl iubeste,
Pe blestemat în pumnii-i uriași îl chinuiește;
Dar osînditul pururi răspunde: „Tot nu vreau!”

33. Ochii Berthei

- 1 Puteți disprețui privirile celebre,
Voi, ochi frumoși ai mîndrei, prin cari se cerne lin
Un nu știu ce și dulce și bun, de Noapte plin!
Voi, ochi frumoși, păstrați-mi vrăjitele tenebre!
- 5 Mari ochi ai mîndrei mele, iubite labirinte,
V-asemănați cu peșteri în taină de minuni,
În cari, sub teanc de umbre ce molcom se depun,
Comoară nevăzută nedeslușit se-aprinde!
- Adînc e ochiul mîndrei, întunecat și vast,
10 Ca tine, Noapte largă, și lucitor ca tine!
Iubirea și Credința îi dau lumini senine,
Ce scînteie pe fundu-i, voluptuos sau cast.

34. *Joc de ape*

- 7 Mari ochii tăi de oboseală,
Iubito blîndă-n somn s-au stins!
Rămii așa în moleșeală
Cu trupul de plăcere prins.
5 În parcuri jocul apei spune
Și numai tace zi de zi,
Alintă frageda minune
În care dorul m-adînci.

10 Jerbele deschise
În mii de flori,
Unde luna mi se
Pierde-n culori,
Plouă ca în vise
Plîngeri de zori.

- 15 La fel și sufletu-ți, ce-l arde
Al voluptății fulger, mi
Se-nalță repede și iar de
Întinse ceruri se lovi.
Apoi, cu apele-i tăcute,
20 Pe luciul lor oglinditor,
Pe povîrnișuri neștiute
Coboară-n inimă fior.

25 Jerbele deschise
În mii de flori,
Unde luna mi se
Pierde-n culori,
Plouă ca în vise
Plîngeri de zori.

- O, tu, atît de mîndră-n noapte,
30 Ce dulce mi-e pe sinul tău,
S-ascult cum veșnicia-n șoapte
Se plînge în havuz mereu!
Talazuri, lună, noapte vie,
Copaci cu tremurul ușor,
35 A voastră grea melancolie
Mi-ogîndă tainicul amor.

40 Jerbele deschise
În mii de flori,
Unde luna mi se
Pierde-n culori,
Plouă ca în vise
Plîngeri de zori.

35. *Răscumpărarea*

1 Spre-a căpăta răscumpărare,
Doar două miriști omul are,
Pe amîndouă să le are
Cu fierul minții gînditoare;

5 Să dea bobocul cel mai mic,
Să lege spicul din nimic,
Îi trebui lacrimi sărate
Pe țarinile desfundate.

Le cheamă Arta și Amorul
10 — Spre-a îmblinzi judecătorul,
Cînd pe-al dreptății strict cîntar
Sosi-va ziua de hotar.

Vor trebui atunci hambare
Îmbelșugate, flori așa
15 De rare-n formă și culoare
Ca Îngerii părtași să-i stea.

36. *Departa mult de-aici*

1 Aici coliba stă sfințită
În care fata mult gătită,
Mereu la loc și liniștită,

Cu mîna, sînului, dînd vînt,
5 Cu cotul ei în perini stînd,
Ascultă apele plîngînd.

A Dorotheii e cămara.
— Și val de vînt i-au legănat
Departa cîntecul cu seara,
10 Ca să alinte răsfățarea.

Din cap la talpă, e frecat
Cu grijă trupul ei, ca floarea,
Cu nard și-ulei înmiresmat.
— Flori într-un colț s-au scuturat.

37. *Genunea*

1 Pascal și-avea abisul cu dînsul mișcător.
— Vîltoare, vai! e totul, — dorință, gest, visare,
Cuvînt! și peste păru-mi stînd drept, în clătinare,
Am resimțit adesea cum trece groaza-n zbor.

5 Sus, jos, și pretutindeni, adîncul, larga zare,
Tăcerea, nesfîrșitul mă țin în gheara lor...
Și Dumnezei pe noaptea-mi c-un deget știutor
Schîtează lungi coșmaruri, mereu renăscătoare.

De somn m-alungă spaima ca de un puț profund,
10 Plin de nelămurite orori și fără fund;
Văd numai veșnicie prin geamurile toate,

Și duhul meu, de-a pururi cu ameteți luptînd,
Rivnește-a neființei insensibilitate.
— Din Numere și Forme, nu pot ieși nicicînd!

38. *Plîngerile unui Icar*

1 Amanții tîrfelor îmi sint
Voioși, sătui și fericiți;
Dar umerii îmi stau zdrobiți
De cînd am strîns în brațe vînt.

5 De vină-s stelele-n sclipiri
Ce-n fund de ceruri strălucesc,
Că ochii mei azi stinși privesc,
În sori înalți, doar amintiri.

În van prin spațiul vast am vrut
10 S-ajung sfîrșit, s-ajung mijloc;
Sub nu știu care ochi de foc,
Simt aripa că mi-a căzut;

Și ars de dorul cel mai sfînt,
Nu voi cunoaște cîntecul mare
15 Să las un nume rîpei care
Va fi eternul meu mormînt.

39. *Heotontimorumenos*

Lui J.G.F.

1 Netulburat, lipsit de ură,
Casap tăcut, te voi lovi!
Ca Moise dînd în stîncă dură,
— Şi din pleoapele-ţi voi şti,

5 Pustiul meu să mi-l adape,
Să scot ţîşnind durerea ta.
Dorinţa-mi cu nădejdi pe ape,
Amare de-al tău plins, va sta

Ca vasul avîntat spre larg,
10 Şi inima o să se-mbate
De lacrimi dragi, care se sparg
Pe-o tobă ce asalturi bate!

Nu-s eu acordul fals, picat
Într-o divină simfonie,
15 Înfometata Ironie
De cînd de suflet m-a muşcat?

Cu glasul-mi ţipă ea strident!
Otrava-i neagră-o port în sînge!

Oglinda sînt, în care lent
20 Sluţia chipului îşi frînge!

O rană sînt şi sînt cuţitul!
Sînt faţa şi sînt palma dată!
Sînt braţe rupte şi sînt roată!
Călăul sînt şi osînditul!

25 Strigoi, pe propria-mi urgie,
— Sînt dintre mării blestemaţi,
La risul veşnic condamnaţi,
Ce zîmbetul nu pot să-nvie!

40. *Iremediabilul*

I

1 O Ființă, o Formă, -un Gînd
Din nalt azur s-a prăbușit
În Stix de plumb împotmolit
În care cer nu vezi nicicînd;

5 Un Înger, călător netot
Momit de tot ce-i strîmb și slut,
Într-un coșmar afund căzut,
Zbătîndu-se prin el înot,

În luptă dă din braț și gleznă,
10 Prins de viltoarea colosală
Ce-și urlă tragică sminteală,
Tot învîrtindu-se prin beznă;

Un biet năuc, vrăjit de soartă,
Cu oarbele lui pipăiri
15 Să fugă vrea de-ncolăciri
De șerpi, cătînd lumină, poartă;

Un blestemat, ce n-are lampă,
Simțînd adînci genuni aproape

Doar din miros clocit de ape,
20 Coboară-n veci scări fără rampă,

În jur, jivine îmbălate
Al căror ochi învăpăiat
Dă negrul nopții mai-nnoptat
Cînd ele doar se văd din toate;

25 O navă-n sloi de gheață prinsă
Ca-ntr-o capcană de cleștar,
Scurmind prin ce strîmtoare ar
Putea să-și spargă hruba-nchisă;

— Prin ăst tablou prea cunoscut
30 Destinului ce nu se schimbă,
Ne-ndeamnă Dracul pe-a sa limbă
Că face bine ce-a făcut!

II

Ce întîlnire limpezită,
Un dor ce singur se-oglindește!
35 Fîntini din care-o stea pîndește
Livid Dreptatea adumbrită,

Un far ironic, blestemat,
O torță, rea înflăcărare,
Unică slavă și-alinare,
40 — Tu, cunoștință în Păcat!

41. *Privești*

- 7 Vreau, ca să pot compune, cast, versurile-eglogii,
Să stau întins sub ceruri la fel cu astrologii,
Și-aproape de clopotniți, s-ascult tăcut, visînd,
Solemnele lor imnuri răpite lin de vînt.
- 5 Cu palma sub bărbie, dintr-o mansardă mică,
Voi prinde-atelierul ce cîntă, rîde, strigă,
Și coșuri și clopotniți, catarge pe cetate,
Și ceruri fără margini chemînd eternitate.
- E dulce, printre neguri, ivindu-se să vezi
- 10 Sus, în azur, luceferi și lămpi în geamuri verzi,
Cum urcă-n ceruri fluvii opace de cărbune
Și cum își varsă vraja lumina albei lune.
Venind, vedea-voi, vara și toamna îndărăt,
Și cînd va cade iarna cu molcomul omăt,
- 15 Voi sta cu-obloane trase și porțile-ncuiate
Ca să-mi clădesc în noapte feerice palate.
- Atunci, visa-voi pașnic de zările albastre,
Grădini cu joc de ape plîngînd în albastre,
Săruturi, păsări mîndre cîntînd prin zori pustii
- 20 Și tot ce-ascunzi, Idilă din vechi copilării.

- Răscoala cu furtună mi-o da asalt la casă
În van, n-o să-mi ridice ea fruntea de pe masă;
Căci voi fi prins cu totul de voluptatea rară
Cu singura-mi voință să scol o primăvară,
25 Să scot din suflet soare și gîndul cald să-mi fie,
Pe zări îmbobocite, zefirul ce adie.

42. Soarele

- 7 Prin vechile foburguri cu ziduri coșcovite,
Păzind ascunse viții sub geamuri oblonite,
Cînd soarele lovește crud razele-i stăpîne
Pe cîmp și pe cetate, pe țigle și pe grîne,
5 Mă duc să-mi încerc singur fantastica mea scrimă,
Urmînd-o prin unghere, neașteptata rimă,
Și poticnind de-o vorbă ca de-o pavea stricată,
Dau de un vers, pe care-l visam de mult, deodată.

- Părintele acesta, dușmanul de cloroze,
10 Deșteaptă pe cîmpie la fel și viermi și roze;
El face că, în ceruri, îngrijorarea pierе,
Și creierii mi-i umple, și fagurii de miere.
Schilozilor în cirje le dă întinerire
Și blind îi dăruiește cu-a fetelor zîmbire;
15 Pe lanuri dă poruncă și rod e pînă-n zare
În inima eternă, ce pururi cere floare!

- Ca un poet, cînd singur pe stradă se coboară,
Înnobilează soarta umilă și murdară,
Și ca un rege, fără alai de slugi plecate,
20 Pătrunde în spitale și intră în palate.

43. Lola din Valencia

Inscripție pentru tabloul lui Edouard Manet

- 7 Prin frumuseți pe care oricînd le poți vedea,
Vă înțeleg, prieteni, că-n cumpănă stă dorul;
Neașteptat scînteie și te vrăjește-n ea
O nestemată neagră și roz, ce-ți dă fiorul.

Fotografie dăruită studentului Ion Pillat
de poeta Anna de Noailles, prințesă Brincoveanu,
contesă Mathieu de (1876—1933).

44. Luna jignită

1 O, lună adorată de-ai mei părinți în taină,
Din slăvi albastre, unde alaiul radios
Al stelelor te poartă cu-mpodobită haină,
O, Cyntia, tu, lampă pe-un colț întunecos,

5 Mai vezi îndrăgostiții sleiți de nopți prospere,
Cu gura descleștată, pe patul lor dormind,
Cu fruntea grea, poetul, la lucru stăruind,
Sau pe sub ierbi uscate, legindu-se vipere?

Sub dominoul galben, tăcutul tău picior,
10 Ca-n vremuri te aduce, din seară pînă-n zori,
La Endymion, să-l mîngîi cu grații de-altădată!

— „Pe maică-ta, copile al unui veac slăbit,
O văd cum în oglindă cumpliții ani și-arată,
Întinerind cu artă un sin ce te-a hrănit“.

45. Sfirșit de seară

1 Cu vrăji amurgul iată-l, prieten cu-asasinul;
Părtaș cu dînsul vine, cu pași de lup; seninul
Se-nchide fără grabă ca un alcov de-o seară,
Și omu-n nerăbdare se schimbă iar în fiară.

5 Amurg, amurg prielnic celui care poate
Să spună drept: Eu astăzi cu două palme late
Am tot muncit! — E seara ce gîndurile-alină,
Pe ele ce le mușcă durerea ei haină,
Și pe savant în veghe cu cap împovărat,

10 Și pe hamal de trudă înfrînt căzut pe pat.
Spurcații demoni totuși prin aerul ticsit,
Ca și zarafi, se scoală din somnul îmbicsit
Și se lovesc în zboruri stîngace de obloane.

Prin pilpiiri muncite de crivățul cu toane,
15 Se-aprinde Prostituția pe străzi și fundături,
Și furnicarul-i află tot noi deschizături;
Tutindeni, pe ascunse ea drumul și-l croiește,
Ca un dușman se-ncearcă, dă buzna și lovește;
Ea mișună în sinul cetății de noroi

20 Ca viermele ce hrana își trage doar din noi.
Ici-colo-auzi grătare de cuhnii sfîrșind,
Chelălăind teatre, orchestre sforăind;
La mese cu joc mare și consumații mici
Se-ndeară numai tîrfe, escroci, străvechi complici;

25 Pungași, ce nu-și găsiră nici pace, nici iertare,
Își vor începe lucrul curînd, cu-ndemînare
Vor sparge pe-ndelete cămară, poartă, safe
Să-mbrace-o țiitoare, să tragă cite-un chef.

Te reculege, suflet, în clipa-aceasta gravă,
30 Urechea ți-o închide la larma ei grozavă.
E ceasul cînd durerea bolnavilor se-acrește!
De beregată Noaptea i-apucă; le-implinește
Destinul și îi mină spre groapa tuturor.
Cu-oftatul lor se umple spitalul. — Oare or
35 Să vină să mai ieie din ciorba încălzită,
La colțul vetrii, lingă o inimă iubită?

Și încă dintre dinșii mai toți n-au întilnit
Căminul cald vreodată, deplin să fi trăit.

46. *De dragul minciunii*

7 În fața mea cînd luneci, o, scumpă lenevoasă,
În cîntece de-arcușuri ce de tavan se frîng,
Plutind cu o mișcare domol armonioasă,
Plimbîndu-ți plictiseala din ochiul tău adînc;

Cînd tot privesc, sub focul de gaz ce-i dă viață,
5 Și fruntea-ți pală, plină de-un vino-ncoa morbid,
Pe care facla serii aprinde-o dimineață,
Și ochii tăi ca ochii icoanei de pe zid,

Îmi spun: Cit de frumoasă? ce gingașă și dreaptă!
10 Cunună, amintirea îi stă, domnesc pridvor,
Și inima, pătată ca piersica prea coaptă,
I-așteaptă, ca și trupul, un încercat amor.

În toamnă, ești tu rodul desăvîrșit de raze?
Ești urna funerară cu plîns aromitor,
15 Parfumul ce ne fură spre depărtate oaze,
Mîngîietoarea pernă sau coșul plin de flori?

Știu gene încărcate de lacrimi suverane,
Ce nu ascund secrete și tăinuiri nu au;

Sint scrinuri fără pietre, pustii medalioane,
20 Mai goale-n adîncire ca voi, o, Ceruri, stau!

Dar ca să-ncînți un suflet de lacrimi suverane,
Ce nu ascund secrete și tănuiri nu au;
Sint scrinuri fără pietre, pustii medalioane,
Mai goale-n adîncire ca voi, o, Ceruri, stau!

25 Dar ca să-ncînți un suflet setos de înșelare,
I-ajungi tu, lui ce fuge de adevăr lumesc.
Prostia ta nu-mi pasă, nici greaua-ți nepăsare!
Salut, decor sau mască! Iubirea ți-o slăvesc.

47. *Bătrîna slujitoare*

- 1 Bătrînei slujitoare de care-ai fost geloasă,
Și care-și doarme somnul umil sub iarba joasă,
S-ar cuveni să-i ducem în dar cîteva flori.
Cei morți, și ei sărmanii, își au durerea lor,
5 Și cînd Brumarul suflă, rupînd din crengi uscate,
Lung crivățul său jalnic prin marmore surpate,
Ei judecă pesemne că viii sînt ingrați
Să doarmă la căldură cum fac, împăturați,
Pe cînd cadavre roase de negre reverii,
10 În pat făr'de tovarăș, nemaiputînd grăi,
Schelete vechi muncite de viermi, de ploi pătrunse,
Simt iernile trecute tot picurînd ascunse,
Cum veacul li se scurge, cum nimeni n-o să vie
Să schimbe zdreanța prinsă de piatra lor pustie.
- 15 Cînd șuieră căminul și cîntă, de-nserează,
Dacă-aș vedea-o, calmă, pe scaun că s-așează,
Dacă-ntr-o noapte-albastră și rece de Ghenar,
Pitită aș găsi-o în camera mea iar,
Tăcut venind, din fundul culcușului etern,
20 Copilul să-l vegheze cu ochiul ei matern,
Cucernicului suflet ce i-aș putea răspunde
Privind cum lasă lacrimi pleoapele-i profunde?

48. *Neguri și ploi*

7 Sfirșit de toamnă, iarnă, Prier plin de noroi,
Voi, zile-adormitoare! vă lăud cu iubire
Că înveliți și creier și inimă din noi
În groapă vaporeasă, cu giulgiu prea subțire.

5 Pe cîmpuri reci, pe care trec vînturile roi,
Și unde-aud în noapte pe coșuri scîrțîire,
Vezi, sufletul, mai bine ca primăvara-n toi,
Își-nalță larg aripa de corb în părăsire.

Nimic nu e mai dulce în inime funebre,

10 Pe cari de mult coboară și ploaie și ninsoare,
Închise anotimpuri, pe vremuri domnitoare!

Decit aspectul vostru de palide tenebre,
— Sau poate într-o seară cernită, cîte doi,
Să ne-adormim durerea pe paturi de nevoi.

49. *Alegorie*

1 E o femeie mîndră ca port și lată-n spete,
Ce-și lasă prin pahare cu vin s-atîrne plete —
Și ghearele iubirii și-otrava din spelunci,
Pe pielea-i, ca pe-o piatră, alunecă atunci.

5 De Moarte ea își rîde, Dezmățul il sfidează,
Doi monștri ce cu seceri de foc înaintează,
Jucîndu-și nimicirea, nicîcînd nu s-au atins
De trupu-i plin și tare și de domnii încins.

I-e mersul de zeiță, odihna de sultană;
10 Plăcerilor păstrează un cult, mahometană,
Și-n brațele-i deschise, umpluți de largii sini,
Din ochi ea cheamă darnic vechi rase de păgîni.

Mai crede și mai știe, ea, stearpă și fecioară,
— Și totuși pentru crugul tăriei, necesară —
15 Că frumusețea cărnii e-un dar venit de sus,
Ce lîngă-orice păcate, iertarea lor a pus;
Nici Iad, nici Purgatoriu, în inimă nu are,
Și cînd în Noaptea neagră va fi ca să coboare,
O să privească-n față, drept, Moartea ei din zări,

20 Ca pruncul — fără ură și fără remușcări.

50. *Visul unui curios*

7 Cunoști tu, ca și mine, plăcuta suferință
Ce face toți să-ți spună: „O! ce bărbat ciudat!”
— Eram să mor. În suflet purtam ca o dorință
Și-o scîrbă totdeodată, un rău predestinat;

5 Nădejde vie, teamă, de luptă nici un dor.
Cu cît curgea clepsidra golindu-și tot nisipul,
Cu-atît și chinu-mi aprig creștea încîntător;
Mi se rupea din lume și inima și chipul.

Eram cum e copilul setos de un spectacol,
10 Cu ciudă pe cortină, nesuferit obstacol...
În fine, adevărul se-aprinse hotărit:

Făr'de mirări, murisem și zori cumplite greu
Mă-nfășurau. — Ei, bine! Să fie doar atît?
Se ridicase pînza și așteptam mereu.

STÉPHANE MALLARMÉ

51. *Virginul azi, cel mîndru și cel însuflețit*

7 Virginul azi, cel mîndru și cel însuflețit
Ne-o sparge el cu aripi de vînt și de beție
Uitatul lac ce-l fură sub ger cu nostalgie
Strălimpezile sloiuri de zbor neizbăvit!

5 O lebădă din timpul apus și-a amintit
Măreț, fără speranța să scape din sclavie,
Că n-a cîntat ținutul în care să revie
Cînd sterpului iernatic urîtul i-a sclipit.

S-o scutura lung gîtul ei tot de alba moarte
10 Ce păsării negînd-o zăpada îi împarte,
Dar nu de glod și groază ce penele i-au prins.

Nălucă-n locul unde lucire albă leagă
Cum împietrește lasă regesc disprețul nins
Într-un exil zadarnic s-o troienească-ntreagă.

Ion Pillat și soția sa la Paris, în 1919, unde
a apărut prima ediție a volumului
GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI (volumele se văd împachetate).

JEAN MORÉAS

STANȚE

52. *Un bob de grâu hrănește...*

7 Un bob de giu hrănește pe corb și pe-nțelept,
Iar pomul zeii Palas ne dă măslinea bună,
Și chiparidul jalnic, cum stă pe groapă drept,
Își leagănă zadarnic durerea pe sub lună.

5 Nu ți-ai văzut — vai! — dorul cel mai neprețuit
În ochii tăi cum poartă făptura cea vulgară?
Nu știi pe jumătate alean și suferit:
Cînd inima ți-ai dat-o, la fel n-o afli iară.

Să fie în cetate sau lingă țărm de mări,
70 În văgăuni de codri, pe muntele sinistru,
Te du, și să mori singur în viersul de cîntări:
Chiar lebezile-o turmă sînt încă pe Castru.

53. *Șivoi primăvăratec . . .*

- 1 Șivoi primăvăratec, armonioasă ploaie
Și dulce ca o gîrlă minată prin livezi,
Mai mult ca stropitoarea ce lin pe mușchi se-ndoaie
În leagăn, îmi prinzi dorul, în ușurele mreji!
- 5 La geamul meu sau încă, sub șuri, la drumul mare,
De caut adăpostul, ce tănuit senin
Mi-amesteci în durere, și-n stropii tăi de soare
Ce-i amintirea asta și-acest străvechi suspin?

54. *Cînd va veni iar toamna...*

- 1 Cînd va veni iar toamna cu toată frunza morții
Ce peste iazul morii stricate va podi,
Cînd vîntul îmi va umple căscatul gol al porții
Și lacul unde piatra de moară se-nvîrți,
- 5 Vreau iar să merg acolo pe piatra de hotar
Să stau, proptit de zidul în iederă țesut,
Și să privesc mult apa și-n searbădu-i cleștar
Stingîndu-mi-se chipul și soarele trecut.

55. *Gîndesc la zări marine...*

7 Gîndesc la zări marine, la seara lor adîncă,
La spumegînda groază a mării-n vîntul greu,
La năvodaru-n luntre, la crabii pe sub stîncă
La chii tăi, Neeră, la Glauko, la Proteu.

5 Tot chibzuindu-și drumul, gîndesc la cerșetorul,
La moșu-n pragul porții sortit de ani să stea,
La tăietoru-n codru, în mină cu toporul,
La tîrg, la multa-i larmă, la om, la jalea mea.

56. *Spărgînd deodată jalea...*

7 Spărgînd deodată jalea acestor zile-n zloată,
Pe toți castanii care își pierd coroana lor,
Pe apă, pe-nflorirea de mult întirziată
Și-n ochi îmi torni dulceață, alb soare-al toamnelor.

5 Ce ne mai vrei tu, soare? Să cadă floarea deasă!
Să putrezească frunza și vîntul să o ia!
În umbră lasă apa, durerea tu mi-o lasă:
Ea îmi hrănește gîndul și e tăria mea.

57. *În vremea tinereții...*

1 În vremea tinereții, armonioasă Liră,
Ca apa pe sub ramuri în floare, îmi cîntai;
Și vai! acum în noaptea simțirii prorociră,
Vibrînd, strunele tale, cînd mîna-mi sîngerai.

5 Pîriul plin de pace, lumina îl ajunge
Și-oglindă cerul verii, și-oglindă pasărea,
Dar frumusețea apei ce stîncă o străpunge
În fund de vîgăună, mai tare o să stea.

58. *Paris, ce mult îți seamăn...*

1 Paris, ce mult îți seamăn: o clipă raze vii
Lucesc pe-un cer albastru, apoi deodată-i brumă;
Cu miazănoaptea aspră la fel dacă devii
Întreci cetăți pe care zefirul le parfumă.

5 Și jalnic pîn'la moarte, și plin de veselie,
Mi-e totul fericire și totul mi-e semn rău;
Ca din senin îmi plînge în ochi o bucurie,
Și soarta-ntunecată dezleagă risul meu.

59. *Mi-e gîndul la sătucul...*

- 1 Mi-e gîndul la sătucul în codru aşezat,
La sihlele pădurii ce-n toamnă simt apusul,
La nopţile de veghe, — văd focul tremurat,
Văd baba ghemuită tot învîrtindu-şi fusul.
- 5 Pe tine, întilnită la orişice răscruci
Călăuzindu-mi paşii cu tainică blîndeţe,
Vreau să te văd, o lună, cum albă mi te duci
Pe firul unei gîrle ce prinde să îngheţe.

60. *Bolți fragede de ramuri...*

- 1 Bolți fragede de ramuri cînd primăvara naște,
Măcieși pe-un zid de pietre, izlazuri, ierburi moi,
Poteci de-asin și omul acela ce cunoaște,
Ca să desfunde glia, să mîne-n pas doi boi,
- 5 Pe digul mării noaptea cînd farul se aprinde,
Și zarea-n zori pe valuri în plîns de geamanduri; —
Ce-mi pasă! o, cetate, cînd ceața ta îmi prinde
Și munte, și cîmpie, și mare și păduri.

61. *Eterul ți-e tovarăș...*

- 1 Eterul ți-e tovarăș, fum, leneșă plutire,
Îți seamăn și eu puțin:
Ți-e viața de o clipă, a mea e-n istovire.
Dar tot din foc ieșim.
- 5 Ca să trăiască, omul, tot culegînd cenușa
Genunchii roși îl țin.
Fără-a ne bate capul și-a cobori de-acușa
Lin să ne risipim.

2. *Pe câmpul fără margini...*

- 1 Pe câmpul fără margini, se-nalță dîrz în vînt,
Copacul singur peste zare.
Stă gînditor, și zilnic frunzișu-i pe pămînt
I-aruncă umbra mișcătoare.
- 5 Pe ramuri i se-așază lin păsările-n zbor:
Sînt corbi, sfioase turturele?
Hidosul mușchi îl roade; e bunul ajutor
Al iederii cu noduri rele.
- Și trăsnetul adesea și viscolul hain
10 I-au frînt cu zgomot culmea naltă;
Primește de la oameni chiar, lovituri în plin —
Sublim și trist, el nu tresaltă.

63. *Mai singur și pe gînduri...*

- 1 Mai singur și pe gînduri voi merge pe cărări,
Sub cerul fără focuri și fără bucurie,
Și-n mîinile-mi voi prinde, plin de înduioșări,
Sub plopî frunzișul veșted al toamnei din cîmpie.
- 5 Voi asculta și vîntul și țipătul stingher
Al păsărilor care în nopțe n-o să-ncapă.
La țârm de ape triste, pe pajiști, pe sub cer,
Mult timp, îmi va fi gîndul la viață și la groapă.
- Un aer rece norii în zare i-o-ngheța
10 Și-amurgul o să moară în abureala lunii.
Atunci, de oboseală pe-o piatră cum voi sta,
În liniște, voi frînge din piinea-amărăciunii.

64. *Aeriană zare...*

1 Aeriană zare scăldată în lumină
Al golfului de-acolo cerc scripitor și pur,
Fum stînd în neclintire pe a colibei clină,
Voi, chiparoși, în negru tăiați pe val de-azur.

5 Măslini de pe Kefisos, frunziș al armoniei
De gîndul lui Sofocle în vînturi clătinat,
Coloane, marmuri frînte, în ciuda vitregiei
Răsare viitorul din templul ruinat.

Parnes, Hymet, pisc mîndru, ce-~~u~~ umbra înscrării
10 Mai ții lumina zilei pe șoldul însuzit,
Munți, arbori, zări, molozuri și maluri ale mării,
Din nou cînd ne văzurăm, m-am și îndrăgostit.

65. *Fum*

1 Mi-e sufletul în vremea de ceață și de vînt
un vas de lut ce fierbe crăpat și fumegînd.
Își moaie o bătrînă într-însul pîinea ei
și plînetelor apei unește pe-ale ei.
5 Își moaie o nevăstă într-însul pîinea ei
și risetelor apei unește pe-ale ei.
Se-ndoaie afară pomul și vîntul duce-n trimbă
o pală albă, neagră de fum, o pală strîmbă.

— Ce-i fumul care iese din coperiș tiptil:

10 Femei iubite,
spuneți-l?

— E cel pe care-un suflet trecut prin focul greu
il dă lui Dumnezeu.

Și după cum bătrîna sau tinăra se-apleacă
15 pe bietul suflet, fumul e negru sau e alb.

66. *Și ar fi plină casa de trandafiri...*

Și ar fi plină casa de trandafiri și viespi.
1 Lin ar răzbate toaca la ea în după-amiezi;
și struguri de-o culoare de străvezie piatră
parc-ar dormi în soare sub umbra tremurată.
5 Cît te-aș iubi acolo. Tot sufletul mi-l ia,
el ce-i așa de tînăr, și-ți dau și gluma mea,
trufia mea și versu-mi țesut din roze albe;
și nu te cunosc totuși, pe lume tu nu ești.
Eu știu atîta numai, că de ai fi în viață
10 și de ai fi ca mine în fundul pajiștei,
sub roi de-albine blonde ne-am săruta rîzînd,
lîngă piriul rece, sub un frunziș adînc.
S-ar auzi atîta : dogoarea soarelui.
Ar cade pe urechea ta umbra-alunului,
15 și gura ne-am uni-o apoi, nemairîzînd,
noi dragostea ce spusă nu poate fi, spunînd:
și ar găsi sărutu-mi pe buze roși, la tine
parfum de tămîioasă de roze roși și-albine.

67. *Iubesc măgarul...*

1 Iubesc măgarul dulce
mergind lingă uluce.

De-albine se ferește,
urechile ciulește;

5 și duce pe săraci
și sacii plini de orz.

Pe unde șanțuri sînt,
o ia cu pas mărunt.

Îl crezi la minte-ncet
10 fiindcă e poet.

Gîndește pururea,
cu ochi de catifea.

Fecioară, su flet dulce,
ca el tu nu ești dulce:

15 căci e în fața Domnului
măgarul blind al cerului.

Și el stă la pătul,
obosit, nesătul,

după ce-a obosit,
20 pasul lui mărunțit.

Își duse povara
din zori pînă sara.

Ce-ai făcut, fetiță?
Lucrași la altiță...

25 Măgaru-i singerat
tăunul l-a-nțepat.

Lucră cu atîta silă
că, uite,-ți face milă.

— Tu ce-ai mîncat, micuț?
30 Tu ai mîncat cireși.

Măgarul n-avu orz:
stăpînu-i prea sărac.

Și el și-a supt funia,
apoi dormi în umbră...

35 Sufletul tău nu-i
dulce ca al lui.

El e măgarul dulce
Mergînd lingă uluce.

Mi-e *ulcer* inima
cuvîntul ți-ar plăcea.

40 Spune-mi, dragă, tu
plîns ori ris de fu?

Asinului bătrîn,
spune-i că și eu sînt

cu suflet călător
45 cum este el în zori.

Întreabă-l, dragă, tu
plîns ori ris de fu?

Nu cred să-ți răspundă
va merge în umbră,

50 de blîndețe năpădit,
pe drumul înflorit.

68. *Mă rechema livada...*

7 Mă rechema livada cu zmeura ce-n soare
cînta cu mare zumzet de-albine sub azur.
De-o fragedă etate vreau să vă spun acum.
Eu m-am născut alături de munți, chiar lingă munți.
5 Și-mi simt adînc în suflet troiene de zăpadă
și chiciură căzută bogat peste piraie
și piscuri prăbușite, unde-ai putea să vezi
cum vulturi dau tîrcoale-n îmbătătorul aer,
în vîntul care-ncinge și ape și zăpezi.

10 Da, da, la fel cu munții așa mă simt că sînt.
Tristețea-mi e la față ca dințura din munți.
Avui în neam, pesemne, un herborizator
naiv, cu o cutie verzuie ca gîndacul,
ce-n multe după-amieze, pe un zăduf grozav,
15 se adîncea în umbra de gheață a pădurii,
în căutarea unor specimene de preț
ce nu le da pe toate bătrînele comori
vrăjitoarești din sinul Bagdadului măreț
cu-adormitoare jocuri de apă răcoroasă.
20 E gingașă iubirea-mi ca și un curcubeu,
cînd ploaia e un cîntec al soarelui de-April.
De ce duc oare viața pe care-o duc?... Ursita
nu-mi fuse oare traiul pe piscuri, printre turme
ca spulberări de neauă, în miini cu-o bită-naltă
25 la ceasul cînd te crește măreța pace-a serii?

69. *Doar muncile...*

- 7 Doar muncile ce omul le face, ele-s mari:
cel care pune lapte în blidele de lemn,
cel ce culege spicul de griu țepos și drept,
cel ce sub răcoroșii anini păzește vaci,
5 cel ce-n mestecănișuri ia coaja la copaci,
cel care-ndoaie, lingă piraie vii, răchite,
cel care peticește ciubote învechite
pe lingă vatra stinsă, cu un motan riios,
cu-o mierlă care doarme și cu copii voioși,
10 cel care țese, zgomot încetișor făcînd,
pe cînd în miez de noapte stau greieri țîrînd,
cel care face piine, cel care face vin,
cel ce sădește ceapă și varză în grădini
și cel care adună din cuib proaspete ouă.

70. *Iubesc prin vremi...*

- 7 Iubesc prin vremi pe Clara d'Ellébeuse,
fetița ce-nvăța-n pensionate
și-n serile calde citea pe sub tei
calendare cu foarte vechi date.
5 Azi tot dragă mi-i; iar sufletu-mi zice
de-un basm cu azururi de sinuri bălaie.
Dar unde și cînd fu povestea ferice?
Crengi multe răzbeau pînă-n alba-i odaie.

- Se poate ca încă să nu fi murit
10 — sau poate murirăm pe-atunci amîndoi.
La vîntul străvechilor veri, spre asfințit
în larga ogradă mureau pe-atunci foi.

- De fulgii de păun — mai știi ceva?
știi, lingă scoici, în vasul cel mare?
15 Aflam de naufragii vechi pe mare,
cînd Terrei-Nove banc i se spunea.

- O vino, vino, draga mea Clara d'Ellébeuse:
Să ne iubim acum din nou, de mai trăiești.
Grădina veche are lalelele-i străvechi.
20 O vino, vino goală, o Clara d'Ellébeuse.

71. De ai putea...

- 1 De ai putea să afli toată tristețea care
mi-e tăinuită-n suflet, tu ai asemui-o
cu lacrimile mamei sărmene și bolnave,
cu chip zbîrcit și palid și ros și chinuit,
5 sârmană mamă care simțind că va să moară,
copilului întinde, copilului mai mic,
întinde, tot întinde mereu o jucărie
de-un ban, o jucărie sclipind, o jucărie.

72. Sufrageria

- 1 Dulapul cu lustru pierit e aci.
El glasul mătușii pe vremi l-auzi,
el auzi glasul bunicului meu,
el auzi glasul părintelui meu.
5 De-aceștia dulapul și-aduce aminte.
De crezi că doar știe să tacă, faci rău,
căci noi stăm de vorbă cuminte.

- Iar cucul de lemn și el a rămas.
Nu știu pentru ce nu mai are glas,
10 și nici nu-l întreb pentru ce.
Dar poate că glasul, de-acum nu mai e,
plezni împreună cu spartu-i resort,
așa, bunăoară, ca al unui mort.

- Mai e, de asemeni, bufetul bătrîn
15 cu miros de ceară, dulcețuri și miere,
de carne, de pîine și prea coapte pere.
E slugă cu dragoste pentru stăpîn,
căci totul păstrează în largul lui sîn.
Veniră la mine atîția amici
20 ce nu cred în sufletele-astea prea mici.
Zîmbesc cum cred dinșii că eu doar sînt viu,
de-mi spun de la ușă, cu aer zglobiu:
— Hei, domnule Jammes, ce mai zici?

73. *Pe fiul de țăran...*

7 Pe fiul de țăran care-nvățase carte,
I-am dus pe năsălie, sub iederi, pîn-departe.

Duminica, orașul lui mic îl părăsea,
se întorcea acasă și cu ai lui prînzea.
5 ...Citea după-amiaza, acolo, pe Virgiliu.

Cînd mă gîndesc la dînsul tot sufletu-mi se zbate
— și simt sub cer senin plutind parfum de moarte.

...O, da, tu pe Virgiliu, prictene,-l citeai.
Latina o'nvățasei în trist liceu de popi.
10 Cu mîini de țărnă, tatăl, cu mîini uscate, mama,
se bucurau să vadă în mica ta odaie,
desenurile tale, elev sirguitor.
Și, ori de era iarnă ori luna lui Cuptor,
pe cînd se-ndoaie griul cu paie albăstrite,
15 le prilejuia feciorul doar zile fericite.

Nu îți stricase slova deloc sufletul tău.
Și tot atît de simplu erai ca satul, cînd

din vetre suie fumul pînă la Domnul sus,
și-n drum s-opresc plăvanii, grumazul întorcînd.
20 Virgil e pentru mine, prictene, ce-ai fost:
duminicală seară — prea tristă — cu un fluier
ce cîntă ca o ploaie de noapte de ușor...
Un stup. Un miel. Un laur cu ram tremurător,
și-o groapă unde zvirli, cucernic, merișor.

Horia Furtună (desen de Sabin Pop)
cu care Ion Pillat traduce *Pe fiul telegrafic...*
de Francis Jammes.

74. *Pășunile...*

- 1 Pășunile, la margini de ape, sint bogate.
Grea, ploaia a culcat bucatele udate,
și frunzele pe maluri atita sint de verzi,
și sălciile-n cenușă ușoară doar le vezi.
- 5 Finețele în claie, ca stupi, sint înălțate.
Costișele sint line de parcă-s mîngiate.
Poet prieten, dulce-ar fi tot, fără durerea
ce stă să ne răpească din inimă plăcerea.
Eu cred că e zadarnic să-ncerci să fugi de ea,
- 10 nici viespea nu se duce vrcodată din vilcea.
Deci să lăsăm Viața să curgă, și cireada
de negre vaci să pască pe unde e și apa.
Să plîngem pe aceia ce sufăr, pe toți care
sint ca și noi, și cine necazul lui nu-l are,
- 15 doar numai că nu toți a-l spune sint în stare.
Deosebirea asta-i, dar cit e ea de mare.
O bună mîngiere e o iubire dragă,
cum e, lîngă izvorul bătrîn, o nouă fragă.

75. *Alătura...*

- 1 Alătura de capre pe pajiște zburdînd,
pe iarba-nrourată și roză, ai fi goală
asemeni cu acele femei din cărți de școală.
Tu ai dormi, la nimeni și la nimic visînd,
- 5 și pulpele totuna de dulci și-amețitoare,
în verzi sclipiri de rouă, ar fi strălucitoare.
Ți-ar fi ca și văzduhul și apa, trupul clar.
Pe zidul vechi un greier ar țirii amar
în casa ce-n ruină cădea și ce avea
- 10 pe lîngă ea ciupercile roze de vilcea.
Și ciocîrlii cu pene culoare de argint,
ar fluiera în zborul lor iute. Și dormind
ai pune mîna-n păru-ți bogat, ce ar fi plin
de paie-nțepătoare cu drept și aspru spin.

76. *Vino...*

- 7 Vino, la ureche să-ți agăț cercei
de cireși,
să-ți arăt și vița prinsă pe curmei,
unde zboară mierle sinilii și sturzi.
- 5 Vino, e acum soare arzător
și sînt flori.
Pe prăfoase șanțuri morcovi cresc și ei
albi, și se mai află cițiva clopoței.
Sub frunziș de codru pasărilor cîntă.
- 10 Cerul se-nfierbîntă.
Se-mpletește, lungă, trestia pe baltă,
broaștele cu pielea cenușie, saltă.
Dulcile izvoare răcorind livezi,
să le vezi.
- 15 Peste mușchiul umed, peste luturi roșii,
ele curg alături de albine roșii.

77. *Mi-ești drag...*

I

- 7 Mi-ești drag și nu știu bine ce am și nici ce-aș vrea.
Ieri, pulpa cea dulce și clară tremura
cînd sîmul meu te-atinse, pe cînd ea alerga.

II

- Eu, sîngele ca roata simții cum îmi pătrunde
5 pînă în piept, cînd dulcile-ți brațe și rotunde
în ochi îmi străluciră sub rochia ce le-ascunde.

I

- Mi-ești drag și nu știu bine, nu știu deloc ce-aș vrea.
Aș vrea să mă culc poate și somnul m-ar fura...
Vezi, gențiana-i neagră și-albastră în vilcea.

II

- 10 Mi-ești dragă și în brațe cit aș voi să-mi vii!...
În crîng, pe arbori, ploaia la soare va sclipi...
Să te adorm mă lasă și te voi adormi.

I

Mi-e frică; drag mi-ești; capul se-nvîrte acum cu mine
ca stupii din grădină unde sunau albine
15 ce se-ntorceau mieroase din vii, de pe ciorchine.

II

E cald. Tot lanul plin e de macii roși și mulți.
Te culcă între spice și gura dă-mi-o. Acum
albastre musculițe sînt în livezi: le-ascuți?

I

Pămîntu-i cald și greieri s-aud acolo, cam
pe lîngă zidul unde cresc roze de Bengal,
pe scoarță scorjită și albă de platan.

II

Precum e adevărul gol, goală și tu fii.
O să-ți troznească spice sub trupul aspru și
pe care tinerețea iubirii îl albi.

I

25 Nu îndrăznesc, dar goală aș vrea să fiu deseară...
Dar dacă m-ai atinge de tine mi-ar fi teamă.
Eu aș fi albă, albă și neagră ar fi seara.

II

Lung, gaițele-n pădure țipară, căci iubesc.
Tomnaticile zodii în arbori strălucesc.
30 Albinele cu zborul bălai și lung, roiesc.

I

Mă ia în brațe. Nu mai pot decît să iubesc.
Și carnea mea e aur, e foc, și e lumină;
vreau să te strîng, cum iederi cu trunchiuri se îmbină.

II

Merg turmele în toamnă spre frunzele de-argă,
35 în ape linul de-aur, la fete frumusețea
și trupul la trup merge, la inimi inima.

78. Gîndind...

7 Gîndind la casa ta cu geamul verde, mic,
și cu zăvorul porții care e cald în vară,
mi-am zis că tu, dar mult mai mare, poate,
erai fetița de cinci ani, zglobie,
5 pe care o văzui la o moșie
unde trăia cu un bătrîn bunic.

Îți amintești ? Era o Duminică albă și grea,
în vremea cînd copilăria stăruia.

Pe lingă perii conici erau trandafiri,
10 și cărăbuși de metal verzi pe trandafiri,
și, fetiță pe care pasu-mi încet o urma,
către o vrabie, cu pași mărunți pășind
tu îmi spuneai: pasărea o să o prind.
Dar acuma ca o mierlă a zburat de-aici
15 copilăria dulce. O! cînd eram noi mici...
Și sufletu-mi s-a revărsat ca o oală de lut
în care fierbe-n foc negru hrana săracului.

79. Va ninge...

7 Curînd, curînd va ninge. Să-mi amintesc îmi place
de-acum un an, de toată tristețea ce-avusei
stînd lingă foc. Și dacă m-ai fi întrebat tu: ce-i?
Aș fi răspuns: nimica nu s-a întîmplat. Dă-mi pace.

5 Și în iatac, eu anul trecut m-am gîndit iar,
pe cînd afară neaua greoi cădea pe drum.
Eu m-am gîndit zadarnic. Și ca atunci, acum
fumez lulea de vișin cu vîrf de chihlibar.

Și-a mai păstrat mireasma stejarul vechi din scrin.
10 Dar eram prost căci aste făpturi ne-nsuflețite
nu pot să-și schimbe felul și sînt porniri smintite
s-alungi, ne-nsuflețite, făpturile ce știm.

De ce gîndim, de ce mai vorbim noi? Ce ciudat!
și lacrimi și săruturi, vezi ele niciodat'
15 nu pot vorbi și totuși le înțelegi: mai dulci
sînt pașii de prieten decît cuvinte dulci.

S-au dat numiri la stele dar fără-a fi gîndit
că nu le trebuie nume, și numerele care —

că-n umbră o să vină comete, — au dovedit,
20 nu ele să le facă să treacă, sint în stare.

Și unde e acum tristetea ce-avusei
acum un an? Vezi, parcă din minte mi-a zburat.
Aș spune: lasă-mi pacea, nimic nu s-a-ntîmplat,
de ai veni-n odaie să mă întrebi tu: ce-i?

80. *Ce trist era...*

7 Ce trist era să vezi vițelul ce-l ducea
la abator și cum se tot zbătea,

și cum se străduia să lingă ploaia
pe zidul sur al tristului oraș.

5 O, Doamne! Îi era privirea dulce,
lui ce păștea în sat lingă uluce.

O, Doamne! Tu ce milostiv ne ești,
ne spune că pe toți ne izbăvești

— și că-ntr-o zi, în Raiul argintat,
10 n-or mai fi duși viței la-njungheat,

ci, dimpotrivă, mai miloși vom fi,
și coarnele lor mici le-om înflori.

Dă, Doamne, ca vițelul să nu sufere greu
cînd va simți cuțitul intrînd în trupul său...

81. *Miroase jgheabul...*

7 Miroase jgheabul, zidul este alb,
sînt proaspete urcioarele,
pămîntul cald îl crapă Soarele,
Intră...

5 Vezi, sînt săraci de cei săraci,
și iată-le căteaua
cu sîinii grei de lapte, care doarme.
Intră...

Leșia curge-n jgheabul ud
10 trist, trist.
Eu o aud, eu o aud.
Intră...

Iar dacă inima,
o simți că ți-e prea grea
15 ca s-o mai poți purta-n cetatea rea,
Intră...

Și să mă iei de mină,
să cobori fruntea pînă

vom plînge împreună.
20 Intră...

Mai vesel totul va
să fie și mai fraged.
Eu te voi consola.
Intră...

82. *Mi-a spus un om...*

7 Mi-a spus un om cuvînt înveninat:

.....

Atunci m-am supărat.

Și-am colindat cu cîinii mei pe-ogoare.

Vezi, firicelele de iarbă nu-s în stare

5 — ca omul — de o vorbă ce te doare.

Văzui aci fapte nevinovate
care nicicînd n-au spus o răutate,
și păsărele mici și zvăpăiate.

Gindeam, privind pe gardurile vii
10 cum tremură măceșii ruginii:
sînt bune frunzele. De ce-s răi oamenii?

Simțeam în piept cum bucuria vine
în liniștea ce mulți n-o cunosc bine,
și, blindă, pacea se lăsa în mine.

15 Gindeam: să fim prieteni, păsărele mici.
Să fim prieteni, tufe de aglici.
Să fim și noi prieteni, mici furnici.

Și-acolo, pe un lan în povîrniș,
vedeam, pe lingă-un verde luminiș,
20 cu boii lui cum vine un țăran.

Părea că luneca în umbra clară
alătura de rugile de seară
ce pe pămînt și-n sufletu-mpăcat, coboară.

83. *Cînd vara va sosi...*

Fragment din «Jean de Noarrieu»

- 7 Cînd vara va sosi nu altceva
decît tot bucuria ce-avui anțărt aș vrea.
Sub tămîioșii somnoroși mă voi culca.
Cînd codru-adînc din apă lui proaspăt va cînta,
5 voi asculta și voi simți și voi vedea
ce-ascultă, simte și vede pădurea — tot ca ea.

- Cînd toamna va sosi, nu doruri noi,
ci vreau să mă tot bucur de galbenele foi
ce scurmă dîmbul, veșnic cu tunetele-n toi,
10 de mustul ce va fierbe cu zgomot în butoi,
de cerul greu, de turma sunînd din acioi,
precum și de milogii ce vor cerși la noi.

- Cînd iarna va sosi, ce bucurie
să vreau, decît ca bolta turnată-n fier să fie
15 și fumul de cucoare, țipînd pe cer, ce-adie,
ori jarul care cîntă cum numai marea știe,
ori lampa după ochiul verzui de geam — pustie —
de prin dugheana unde-i amar și sărăcie.

Cînd primăvara vine, eu am tot vechiul gînd
20 să gust din bucuria prea aprigului vînt,
vreau piersici fără frunză și totuși înflorînd,
vreau cărăruia verde în tină șerpuînd,
mai vreau și micșuneaua și pasărea cîntînd
cum cîntă rîul, ploaia cu lăcomie bînd.

84. *Pe vremi au mers pe-aicea...*

- 7 Pe vremi au mers pe-aicea părinții mei ce-s morți
Și cînd din Guatelupa a debarcat bunicul
— deși se reîntoarce apoi din nou acolo —
el a venit să vadă moșia lui iubită.
- 5 Îi va fi zburat gîndul adesea, în Antile,
cînd oceanul plaja o săruta, și negri
se ghemuiau pe praguri, cu brațele cruciș,
și triști, stînd cu genunchii în dreptul gurii-aduși.
Cînd inima lui plină de griji nenumărate
- 10 zbucnea-n pridvor sub crinii cu flori înflăcărâte,
cu brațele-nclăștate, căta spre răsărit,
cu ochi de-oțel, albaștri, sub ochelarii de-aur.
Strămoșule! Naltă rugă. Și lucrurile tale
unde-s acum, bastonul și spențerul albastru?
- 15 Nu știi. Dar știi că locul acesta l-ai călcat.
Ai mers pe lîngă gardul cu cîntece de păsări.
Văzuși și piatra veche pe care-a stat, odată,
cu salbă de rod roșu de sorb, la git, o fată.
O, vînător de păsări, te chem, în tînga mea.
- 20 Pe țarina fierbinte să odihnesc aș vrea,
să mor aș vrea,-n ureche cu zvicnet de vîntrea
ce vijîie pe luntrea pescarilor din insuli.

85. *Copila citește almanahul*

- 7 Cu ouă-n coș, copila citește almanahul,
și lîngă sfîntul zilei și starea vremii, mii
de chipuri minunate i-arată Zodiacul:
Berbecul, Capra, Peștii și Taurul — ca vii.
- 5 Și astfel țărăncuței prostuțe-i vine-a crede,
că peste ea, departe în stelele cerești,
sînt tîrguri, ca pe-aicea, cu-asini și cu cirede
de tauri mari, cu capre, berbeci bătuți și pești.
- Citește despre tîrgul ce-n ceruri va să fie.
- 10 La Cumpene cum foaia cu semne **se-ntorcea**,
ea-și spune că în ceruri, ca și la băcănie,
se cîntărește sare și suflet și cafea.

86. *Hei, știu eu...*

7 Hei, știu eu, se tot spune: e dulce-a fi bătrîn.
Dar sînt bătrîn și-mi pare de tinerețe rău,
de fata jucăușă, de mîngîiatul său,
de mîna ei pe fruntea-mi ce-i odihnea pe sîn.

5 Cînd va veni și vremea să-mi fie dat și mie
— fără mîhnire-n suflet — ca să binecuvînt
copiii ce respiră din trunchiuri seva vie,
prin rîpa năpădită de albi măcieși, zburdînd?

Ferice-acel ce poate, în simpla lui ogradă,
10 în ceasul cînd vecernia învie clopot greu,
copiii lui cu mîna într-alte mîini să-i vadă,
copii uniți de dînsul în zmeurățul său.

87. *Pe firul telegrafic...*

7 Pe firul telegrafic, în prima zi de toamnă,
la nesfîrșit se-așază în tremur rîndunele,
și simți cum inimioara de grijă bate-n ele.
Chiar cele mai micuțe, deși nu l-au văzut,
5 vor cerul afric care de peste mări le-ndeamnă.

Chiar fără ca să-l vadă! spuneam. Așa și noi
dorim în neastîmpăr un cer ce va să fie.
Stau toate, așchii negre, scrutînd cu dibăcie
văzduhu', — apoi încearcă un zbor în cerc, apoi
10 se reîntorc cu toate la locul cunoscut.

Ce greu le e să plece din pacea din clopotniți!
Ce frig le e în cuibul călduț de astă-vară!
Ce jale pentru ele! De ce le înșelără
Zvîrlindu-și frunza nucii, prietenoasa frunză.
15 Voi, pui de primăvară, azi n-o mai recunoașteți
voioasa zi ce merge sub toamnă să se-ascunză.

Așa și bietul suflet din lumea de suspine,
cînd vrea să treacă peste hotarul din priviri
și să ajungă cerul cu veșnici trandafiri,
20 se-ncearcă, stă, și, pînă să plece, mai revine.

88. *Dar ce e fericirea...*

7 Dar ce e fericirea? E poate o vilcea
Albastră unde iepuri vinam și eu odată.
Ce mi-i de scara de-aur și buza-mpurpurată,

De n-are pacea mare a Domnului în ea.

5 Vorbind de mine, spuneți că Jammes îmbătrînea,
Nebănuind ce tînăr i-e focul de-altădată;
Dar vă dă sarea, turmă de iezi abia-nțărcată,
E sarea-nțelepciunii ce Cerul oglindea.

În cupa cea mai dulce amar găsești pe lume

10 Dar nu în cupa văii albastre și de brume
Umplută ca de-un lapte băut de Răsărit.

Știi să vă uit toate, iubiri ale juneței,
Dar tot mai văd un ciine prin roua dimineții
Mergînd pe sub zăvoaie spre soarele sclipit.

ELEGII ȘI RUGĂCIUNI

89. *Elegia III*

7 E răcoros ținutul ca marginea de ape.
Potecile se-nfundă sub mușchi întunecat
spre adîncimi albastre cu umbră și iubire.
Sînt prea înalți copacii și cerul prea aproape.

5 Aicea vin adesea să-mi duc tristețea mea,
aicea la prieteni și tot aici, la soare,
mă duc încet și dulce, în mijloc de răzoare.
Mă-ntreabă despre suflet și despre jalea lui,
și stau și nu știu bine ce aș putea să spui.

10 Cînd voi fi mort eu, poate, o să-și aducă-aminte
un blînd copil, pe-alee că a văzut trecînd
un om, cu pălărie de paie și fumînd
încetișor din pipă în niște zori de vară.

Dar tu, cea părăsită, nu mă vei fi zărit,

15 nu mă vei fi zărit aci, gîndind la tine,
ducîndu-mi prin pădure uritul nesfîrșit...

Nici tu n-ai înțelege, ca și ceilalți, nici tu,
departe sînt de tine, departe-mi ești acú.

Eu nu-ți mai doresc gura ta albă, gura roză.

20 Dar pentru ce atuncea simt că mai sufăr încă?

Dacă o știi, hai vino, prietenă, și spune-mi.
Spune-mi de ce, atuncea cînd sufăr eu, îmi pare
că suferă copacii și ca pe mine-i doare?
Muri-vor ei cu mine într-o aceeași zi?
25 Și cerul o să moară? Tu oare vei muri?

90. Elegia X

I

- 1 Cînd moartă de iubire îmi va fi inima:
pe coasta unde vulpea își făure popasul,
în locul unde crește sălbatica lalea,
pe-o caldă zi de vară doi tineri poarte-și pasul.
- 5 Să șadă sub stejarul stufos acolo unde
tot anul vîntul bate și iarba mișcă-n unde.
Cînd moartă de iubire îmi va fi inima:
O, tu, care vei merge cu el, îmbujorată,
gîndește-te la sufletul meu neodihnit,
- 10 ce căuta pe coasta de vînt cutreierată
un suflet clar și care să nu-l mai fi rănit.
Să spui, o, tu, întruna să spui: Era nebun
ca și îndrăgostiții ciobani ai lui Cervante
păscîndu-și capre albe pe pajiști verzi de plante...
- 15 Ei părăseau bătrînul și fumegînd cătun
în care, poate,-n vremuri i-a chinuit iubirea.
Să spui: A fost a semeni sărmanilor păstori
ce încercau, zadar nic, culcați pe pat de flori,
într-un cimpoi să-și sufle, cîntînd, nefericirea.

II

- 20 Cînd moartă de iubire îmi va fi inima,
s-o fericiți. Se stinse ca raza unui păstrăv
în val de-azur. Se stinse: o căzătoare stea.

Se stinse ca mireasma de-albastră clematită.
Cînd inima muri-va, vă rog să n-o cătați...
25 Lăsați-o s-odihnească de-a pururi liniștită
pe sub stejarul unde un grangur o să cînte
Fecioarei Preacurate slăvire nesfirșită.

III

Cînd inima muri-va... Dar nu... Vino de-o cată...
O, vino de o cată cu vraja-ți parfumată.
30 Nu vreau să se ascunză de sărutarea ta.
O ia, o du cu tine la fel de aprig, ca
atuncea cînd simțisem cum brațul tău mă strînge
la pieptul cald... Nu plînge, iubita mea, nu plînge.

Să nu plîngi. Vezi, viața frumoasă e și-adîncă.
35 Eu te-am făcut să suferi și-am suferit cu tine...
Dar miei pășteau în tihnă zori limpezi pe coline,
dar săruta lin luna innegurarea-adîncă,
dar căprioare în albele rariști se-odihneau,
dar veseli copilașii din sinul bun mușcau,
40 dar gurile de miere puneau fiori în trupuri,
dar dornică-ntre brațe mi te răsturnai încă...
Să nu plîngi. Vezi, viața frumoasă e și-adîncă.
Cînd moartă de iubire îmi va fi inima,
nu voi mai avea suflet și poate te-oi uita?
45 Dar nu... Sînt fără minte... Eu nu te voi uita.
O inimă doar fi-vom, a ta, iubita mea,
și cînd voi bea din apa izvorului din luncă
și-ți voi vărsa pe buze tot cerul siniliu,
vezi, contopiți atîta noi doi vom fi-mpreună,

50 că eu din noi doi care ești tu, n-o să mai știu.
Cînd inima mea fi-va...

Dar gîndul îl alungă,
iubito... Ți-a fost sinul de frig tremurător
cum e un cuib de păsări în roua rozelor.

55 Și inima de-atîta iubire va pieri.
Spre tine se înalță cum suie în grădină
din crinii albi, spre ceruri, stingheră, o tulpină.
Nu mai sînt decît lucru. Nu mai pot să gîndesc.
Nu mai sînt decît ochii-ți. Nu mai sînt decît roze.
60 Ce-ai regreta tu însă, cînd eu te părăsesc,
dacă nu eram eu și aș fi fost doar roze?

IV

Cînd moartă de iubire îmi va fi inima:
sufletu' meu pe dealu-nverzit va mai veghea.
Pe dealul unde, tineri, veți merge trecători,
65 ea va sclipi prin ierburi ce ude sînt de zori.
Ea va pluti, în noapte, prin negura pe care
o lămurește plină o lacrimă de lună,
și fragedă-o să fie ca roze ce se-adună
suind, pe ziduri ude și vechi, tremurătoare.
70 S-o duce să se-așeze la cușca-ntunecată
cu ciinele ce doarme păzindu-și gospodarul;
s-o duce să zîmbească la piatra așezată
micuților ce vieții nu i-au călcat hotarul

Să mi se-nece chinul atunci în mulțumire,
75 Și tinăra pereche ce din cătun venea
în locul unde crește sălbatica lalea
să aibă suflet simplu și multă fericire.

Să te gindești la dinșii în ziua asta grea.
Plîngi, plîngi și plîngi tu încă, plîngi pe umărul meu...
80 Ești turburată, fiindcă te părăsesc azi eu?
Înmiresmat sărutul ca zorii-ți tremura.

Hai, sufletele noastre să-și spună bun rămas,
ca-n vremile bătrîne cînd pentru drumuri lungi
se fluturau batiste pe întristat obraz,
85 sub plopilor printre care, pe drum, în sat ajungi.

Lasă. Te lasă toată durerii, și îți lasă
obrazul tău de lacrimi plîns zăbucumiat.
Domol să se aline pe pieptul meu ritmat.
Surizi, cum se suride, mîhnirea cînd te-apasă

91. *Elegia XIV*

7 — Iubirea mea, spuneai. Și eu : iubirea mea.
— Cade nea, spuneai tu. Răspundeam: cade nea.

— Mereu, mereu, spuneai. Îți răspundeam: mereu.
— Așa, îmi spuneai tu. — Așa, spuneam și eu.

5 Apoi mi-ai spus: mi-ești drag. Eu: mie și mai mult
— S-a dus frumoasa vară, ai spus. — E toamnă-acum.

Am răspuns și cuvîntul, vezi, n-a mai fost la fel.
Și într-o zi, în fine, mi-ai spus: cît te iubesc...

(Era într-un sfîrșit bogat de toamnă-adîncă).
10 Și ți-am răspuns: mai spune-mi... spune-mi încă...

92. *Rugăciune ca să merg la rai cu asinii*

- 1 Când voi porni spre tine, o Doamne, fă să fie
o zi cu sărbătoare de holde pe-o cîmpie
ce va-nnopta în praf. Vreau, chiar ca p-astă lume,
s-aleg un drum pe placu-mi, ce-n voie să mă-ndrume
5 la Raiul unde stele-s pe cer, nămiază mare.
Eu îmi voi lua toiagul, pe largul drum de care
voi merge și voi spune asinilor: Prieteni,
sînt Francis Jammes și, iată, pornii pînă la Rai,
căci iad nu e în țară la bunul Dumnezeu.
10 Prieteni buni cu cerul, veniți — le-oi spune eu —
sărmane vite, care, ciulind urechea lungă,
goniți tăunul, bățul și-albina să nu-mpungă...

- Vreau să-ți răsar în juru-mi cu-aceste biete vite
ce dragi îmi sînt fiindcă au capete pleoștite
15 duios, și-apropiindu-și copita lor umilă
se-opresc așa de dulce, că le tot plîngi de milă.
Eu voi sosi de-o mie de lungi urechi urmat,
urnuat de cei ce-n spate panere-au tot purtat,
de cei ce trag căruța paiațelor de bilci,
20 ori trășurici cu mături de fulgi și tinichele,
de cei ce duc în cîrcă bidoane, strimbe, grele,
de-asinele umflate burduf cu pasul frînt,
de cei ce poartă pururi pantalonași apoi,

- căci rană-nvinețită și plină de puroi
25 li-i trupul, pradă dulce a muștelor în roi.
Fă, Doamne, ca-mpreună cu-acești asini să-ți vin.
Și fă ca-n pace îngeri să ne călăuzească
spre ape, unde-n umbră cireșe tremur lin,
curate ca și carnea ce ride feciorească —
30 mai fă, de plec obrazul, în ăst lăcaș de har,
pe apele prea sfinte, să fiu ca un măgar
ce-ar oglindi smerita și dulcea-i sărăcie
în limpezimea vie a veșnicei iubiri.

93. *Rugăciune ca să nu moară un copil*

- 1 O, Doamne, le păstrează copilul ăsta mic,
precum păstrezi în vînturi o iarbă de nimic.
Ce-ți face dacă mama-i înlăcrimată țipă,
să nu-l mai lași să moară acolo, peste-o clipă,
5 ca o nevoie care n-o poți înlătura?
De-l lași să mai trăiască pre el, va scutura
la anul, la Rusalii, potop de roze-n floare.

Dar ești prea bun. Tu, Doamne, nu ești acela care
pe-obrajii încă-n roze așterne moartea-albastră;
10 sau, spune-mi ai la tine odăi încintătoare
s-așezi pe lîngă mame copiii la fereastră?
De ce nu vrei aicea? Fiindcă-i sună ceasul,
îți adu-aminte-n fața copilului ce moare,
Isuse, că Tu pururi trăiești cu Maica ta.

94. *Rugăciune pentru a fi simplu*

- 1 Ascultă fluturii de orice boare
asemenea petalelor cu care
copii-aruncă-n noi, la sărbătoare.
Sînt, Doamne, zorile și ruga suie
5 spre tine cu-acești fluturi înfloriți,
cu zgomot de cocoși și de pietrari.
Sub frunzele lucioase de platani
în iulie pe cînd pămîntul crapă,
auzi cum greieri țipă nevăzuți
10 spre a-ți slăvi Atotputernicia.
Cu grijă mierla-ncearcă în zăvoaie
mult timp să cînte dar nu îndrăznește
Nu știu ce are și de-o plictisește,
ea zboară, una cu pămîntul, deodată
15 în partea care e mai neumblată.

Încetișor, azi, Doamne, începe iar
viața, ea și ieri, ca și altădată.
Cu-acești fluturi, cu-acești lucrători,
cu greieri de soare mîncători,
20 cu mierlele din umbra foilor
mă lasă, Doamne, să-mi duc și eu viața
în chip la fel de simplu ca al lor.

CATRENE

95. *Fior*

- 1 Prăpastia ce-n juru-mi din munte se despică
Și turma-mprăștiată, de-acestea îmi e frică.
Sînt dornic de cătunul înghemuit la schit,
Pe care-l poartă plaiul și-l face liniștit.

95. *Iertarea jignirii*

- 1 Crin frumos cu vestmînt de ceară curată,
Să te-omoare ar vrea un gîndac ucigaș;
Dar ca și un poet ce stă-n liră să bată,
Inima-ți cu un praf de-aur zvîrle-n vrăjmaș.

97. *Clar de apă*

- 1 Ciorchinii de glicine la fel sînt cu cascade,
Lucește iarba: apă-ncrețită lunecînd,
Și cerul zilnic albul și albastru-ngemănînd
Îți pare lac, deasupra, cu pinzele-i nomade.

98. *Cele două regrete*

- 1 Tu ai strigat: ferice e omul care n-are
Nimic decît pe dînsul de rătăcit pe căi!
Și se gîndea acesta: cu lacrimi amare
Stropită chiar, ce bună e pîinea cu aî tăi!

99. *Pegas*

- 1 Se sună-n țara bască din clopot agonia.
Și mă gîndesc la moarte și eu, cînd înt r-o zi,
Ca foșnet de pădure, prin vis, voi auzi
Cum bate o aripă purtînd spre cer solia.

100. *Plimbare în bătrînețe*

- 1 Aud din urmă pașii copilăriei mele
Între uitate lanuri cu spicurile grele
Și merg pe sub cireșii cu doliul altor zile
Spre țara închinată la suflete umile.

101. *Fraga de pădure*

- 1 Mărunt și roșu suflet cu verde guleraș,
Mai blind decît nu este un suflet omenesc,
Tu care, fără frică, săracii cînd se-opresc,
Te dăruiești întreagă la margini de făgaș.

102. *Cu aripi la călcîi*

- 1 Copiii, cu notarul și mine,-n cîrd, ne-am dus
Pe piscul după care se vede țara toată,
Și coborînd în urmă, beți de-aerul de sus,
Ne pare că pădurea o să-o călcăm sub gheată.

103. *Darul*

- 1 Da, geniul e să vezi și să faci să se vadă
Ferigele lăsînd limba-n ape să cadă;
Da, geniul e s-auzi și să faci să se-audă
Turma-n seară pierind peste pajiștea udă.

104. *Cioclilor*

- 1 Alături cu copiii să îmi lăsați mormintul,
Și-aproape de nevastă; pe groapă nici un bust.
Nu vreau decît o cruce și fără de arbust
Să mă tot plîngă ploaia, să mă jelească vîntul.

105. *Epitaf la Ascăin*

- 1 Citii un tainic nume: Ondicolă,
Nu-i dată, fiindcă-ncepe-o veșnicie.
Și cerul ca o undă străvezie
Spre groapa ei, de sus în jos, urca.

106. *Somnul din urmă*

- 1 Așa cum scoți sandalele unui călător,
O, trupul meu, vei fi într-o zi dezlipit
Și aruncat în țarnă, ca sufletul ușor
Să se-odihnească-n pace în hanul oblonit.

107. *Paternitatea stejarului*

- 1 Pe dinsul, ce îl doare mai mult într-o furtună
Nu-i că, lovit de trăznet, i-e pieptul sfărîmat.
Dar poate o să moară, cînd fulgeru-i detună,
Golașii pui din cuibul cu care e-ncărcat.

108. *Portretul autorului* (I)

- 1 Cu-o siluetă-atîta de fină-l desenez
Că îl ghicești abia pe coasta din Orthez,
Cu pușca lui și, strînse grămadă-n traista sa,
Cu tinerețe, piine, vînat și dragostea.

109. *Portretul autorului* (II)

- 1 Se vrea așa cum este, într-o zi de Cuptor,
La număr cu ani cincizeci și cinci, pe munți urcînd,
De tinerele-i soațe, Faun șiret, rîzînd
În barba lui ce are albeața florilor.

PAUL CLAUDEL

110. *Oda a II-a Duhul și apa*

- 1 După lunga tăcere fumegînd,
După marea tăcere civilă a atîtor zile fumegînd toată de
zvонuri și de fumuri,
Suflare a pămîntului cu ogoare și glăsuire de mari orașe aurii,
Deodată Spiritul din nou, deodată suflul din nou,
5 Deodată lovitura surdă în piept, deodată cuvîntul dăruit,
deodată suflul Spiritului, răpirea brusc, deodată stă-
pînirea Spiritului!
Precum în cerul plin de noapte înainte să pleznească întîiul
foc al fulgerului,
Deodată vîntul lui Zeus într-un vînturiș plin de paie și de
praf cu albiturile întregului sat!

- Doamne, care la început ai despărțit apele cele de sus de apele
cele de jos,
Și care din nou ai despărțit de aceste ape umede numite de
mine,
10 Uscatul, ca un copil dezlipit de îmbelșugatul trup al mamei,
Pămîntul bine încălzind, blînd-înfrunzind și hrănit de laptele
ploii,
Și care în vremea durerii ca și în ziua facerii prinzi în mîna
ta atotputernică
Lutul omenesc și spiritul din toate părțile îți curge printre
degete,
Din nou după lungile drumuri pămîntești,

- 15 Iată Oda, iată că această mare Odă nouă îți stă în față,
 Nicicum ca un lucru care începe, ci rînd pe rînd ca marea ce
 se află acolo,
 Marea tuturor vorbelor omenеști cu suprafața în diferite
 locuri
 Recunoscută de o adiere sub ceață și de ochiul matroanei
 Lune!
- Acuma, însă, lingă un palat de culoarea grijei printre copacii
 cu acoperișuri multe umbrind un tron putrezit,
- 20 Locuiesc într-o veche împărăție surpătura mai de seamă.
 Departe de marea liberă și curată, în pămîntul cel mai pămîntiu trăiesc galben,
 Aici unde însăși țărîna e elementul pe care îl respiri, spurcînd
 la nesfîrșire cu materia ei aerul și apa,
 Aici unde se întîlnesc canalurile murdare și vechile drumuri
 roase și potecile asinilor și ale cămilelor,
 Unde Împăratul pămîntului funciar trage brazda sa și-și
 ridică mîinile spre cerul folositor, de unde vine vremea
 bună și rea;
- 25 Și precum în zile de furtună de-a lungul coastelor vezi farurile
 și acele stîncilor cu totul acoperite de negură și de
 spumă prăfuită,
 Astfel în vîntul bătrîn al Pămîntului, Cetatea pătrată își
 înalță meterezele și porțile ei,
 Își înalță caturi, caturi. Porțile ei năstrușnice în vîntul galben,
 de trei ori trec porți ca niște elefanți,
 În vîntul de cenușe și de praf, în marele vînt albit de pul-
 berea care a fost Sodoma, și împărățiile Egiptului
 și ale Perșilor, și Parisul și Tadmora și Babilonul.
- Dar ce-mi pasă acuma împărățiile voastre, și tot ceea ce
 moare,
- 30 Și voi pe care i-am lăsat, calea voastră hidă acolo departe!

- Deoarece sînt liber! Ce-mi pasă combinațiile voastre crude?
 deoarece eu cel puțin sînt liber! deoarece am găsit!
 deoarece eu cel puțin sînt pe dinafară!
- Deoarece nu mai am locul meu cu lucrurile create, ci partea
 mea cu ceea ce le creează, cu spiritul lichid și lasciv.
 Oare se sapă marea? Oare se gunoiază ea ca un cîmp de fasole?
 Oare îi alegi rotația lucernei sau a griului sau a verzei sau a
 sfeclei galbene sau roșii?
- 5 Dar ea e viața însăși fără de care totul e mort, ah! vreau
 viața însăși fără de care totul e mort!
- Viața însăși și în afară de ea totul mă omoară căci e muritor!
 Ah, nu mă satur de ea! Privesc marea! Tot mi-e destul ce se
 sfîrșește.
- Dar aici oriunde îmi întorn fața și din partea aceea
 E și mai multă și încă și acolo iar, și întotdeauna și la fel
 și cu prisos! Întotdeauna, suflet drag!
- 40 Nici o teamă ca ochii mei să o sece! Ah, sînt sătul de apele
 voastre ce se beau.
- Nu vreau apele voastre tocmite, secerate de soare, trecute
 prin filtru și prin alambic, distribuite de mașinăria
 munților,
- Coruptibile, curgătoare.
 Izvoarele voastre nu sînt izvoare. Elementul însuși!
- Materia primă! E mama, o spun, care-mi trebuie!
- 45 Să stăpînim marea veșnică și sărată, marea roză cenușie!
 Ridic un braț spre rai! Înaintez spre marea cu măruntaie de
 struguri!
- M-am imbarcat pentru totdeauna! Sînt ca marinarul bătrîn
 care nu mai cunoaște pămîntul decît prin focurile sale,
 sistemele de stele verzi sau roșii învățate pe hartă sau
 în portulan.
- O clipă pe chei printre baloturi și butoaie, hîrțiile la consul,
 o strîngere de mînă la stevedor;

Și apoi iar (ancora ridicată, lovitura de timbru la mașini,
break-water-ul pe care îl dublezi, și sub picioarele
mele

50 Din nou dilatarea talazului

Nici

Marinarul, nici

Peștele pe care un alt pește l-a mâncat

Îl trage, ci lucrul însuși și butia întreagă și vina vie.

55 Și apa însăși și elementul însuși, mă joc, strălucesc, împart
libertatea mării atotfiitoare!

Apa

Întotdeauna vine de la sine să găsească apa,

Compunînd o picătură unică.

Dacă eu aș fi marea, crucificată printr-un miliard de brațe
pe două continente,

60 În tot pîntecul resimțînd tracțiunea brutală a cerului circular
cu soarele nemișcat ca fitilul aprins sub ventuză,
Cunoscînd propria mea cantitate.

Sînt eu, trag, chem din toate rădăcinile mele. Gangele, Mis-
sissipiul,

Smocul stufos al Orenocului, firul lung al Rinului, Nilul cu
îndoita lui bășică,

Și leul adăpîndu-se în noapte și mlaștinile și vinele subpă-
mintene și inima rotundă și plină a oamenilor care își
trăiesc clipa.

65 — Eu nu sînt marea, dar sînt spiritul! și precum apa

— Cunoaște apa, spiritul recunoaște spiritul,

— Spiritul, sufletul tainic,

— Spiritul creator care face să rîzi, spiritul de viață și marea
răsufare pneumatică, degajarea spiritului
care gidilă și care îmbată și care face să rîzi.

70 O, cu cît întregul acesta e mai viu și fugar, n-ai să ai teamă
să rămîi uscat! Cît de departe mă afund, nu pot
înfrînge elasticitatea genunii.

Precum din fundul apei vezi deodată douăsprezece zeițe cu
mîndre forme,

Verzuie urcînd într-o izvorîre de boabe de aer,

Ele se joacă în zorii zilei dumnezeiești prin desfășurarea horbo-
tei albe, în focul galben și rece, în marea gazoasă și spumoasă!

Care

75 Poartă m-ar opri? Ce zid? Apa

Simte apa, și eu mai mult ca ea sînt lichid!

Precum dizolvă pămîntul și piatra zidită, am peste tot to-
vărășii!

Apa care a făcut pămîntul îl dezleagă, spiritul care a făcut
poarta deschide broasca ușii.

Și ce e apa nemișcătoare pe lingă spirit, puterea sa,

80 Pe lingă activitatea lui, materia față de prețul muncitorului?

Sînt, adulec, dezleg, respir cu un simț anumit

Realitatea așa cum e făcută! Și eu sînt plin de un zeu, sînt
plin de neștiință și de geniu!

O, forțe la lucru în jurul meu,

Pot să fac cît faceți voi, sînt liber, sînt dezlănțuit, sînt liber
în felul vostru pe care dascălii nu-l înțeleg!

85 Precum copacul în primăvară nou cu fiecare an

Descoperă, muncit de sufletul său,

Verdele, același care e veșnic, făurește din nimic frunza lui
ascuțită,

Eu, omul,

Cunosc ceea ce făptuiesc.

90 Această înmugurire, această putere însăși de naștere și de
făurire

O întrebuințez, sînt stăpîn,

Sînt dat lumii, exercit din toate părțile cunoașterea mea.

Cunosc orice lucru și orice lucru se cunoaște în mine.

Aduc oricărui lucru dezrobirea sa.

95 Prin mine

Nici un lucru nu rămîne singur ci îl leg de altul în inima mea.

Încă nu e destul!

Ce-mi pasă de poarta deschisă, cheia de nu o am?
 De libertatea mea, de nu-mi sînt propriul stăpîn?
 100 Privesc orice lucru, și voi toți, zăriți că nu sînt robul lui,
 ci stăpînitorul.
 Orice lucru
 Îndură mai puțin decît întipărește, silind să te înțelegi cu el,
 orice ființă nouă.
 O biruință peste ființele ce erau!
 Și tu care ești Ființa desăvîrșită, n-ai împiedicat ca să fiu
 și eu!
 105 Vezi acest om pe care îl întruchipez și această ființă pe care o
 infirip în tine.
 O, Dumnezeu! meu, ființa mea oftează spre a ta!
 Dezleagă-mă de mine! dezleagă ființa de cele trupești!
 Sînt slobod, dezleagă-mă de libertate!
 Văd atîtea feluri de a nu fi, dar e un singur fel
 110 De a fi, care e de a fi în tine, care ești însuși!
 Apa
 Prinde apa, duhul simte esența.
 Doamne, care ai despărțit apele de jos de apele de sus,
 Inima mea geme după tine, scapă-mă de eul meu, fiindcă
 tu ești!
 115 Ce e libertatea aceasta, și ce pot face aiurea?
 Trebuie să te susțin
 Doamne, văd omul desăvîrșit pe cruce, desăvîrșit pe Copacul
 desăvîrșit.
 Fiul tău și al nostru, în fața ta și a noastră, pironit de picioare
 și de mîini prin patru piroane,
 Inima frîntă în două și Apele mari au pină la inimă!
 120 Scapă-mă de timp și ia-mi inima păcătoasă, ia, Doamne,
 inima care bate!
 Dar nu pot sili în viața aceasta
 În spre tine din cauza trupului meu și slava ta e asemeni
 rezistenței apei sărate!
 Suprafața luminii tale e nebiruită și nu pot găsi
 Lipsa strălucitoarelor tale întunecimi.

111. Ora galbenă

1 Din tot anul iată ora cea mai galbenă! Precum
 plugarul la sfîrșitul anotimpurilor adună roadele
 muncii sale și le culege prețul, vremea vine în aur
 ca totul să-i fie schimbat. În cer și pe pămînt. Umblu
 5 pînă-n gît în crăpătura holdei; îmi așez bărbia pe masa
 luminată de soare la capătul ei, a cîmpului; trecînd la
 munți peste marea grinelor. Printre malurile sale de ierburi,
 nesfîrșita flacără uscată a șesului de culoarea zilei, unde e oare
 străvechea țarină întunecoasă? Apa s-a făcut vin; portocala
 10 se aprinde în rămurișul tăcut. Totul e pîrguit spic și pai, și
 fructul cu frunza. Fără îndoială iată aur; totul se
 împlinește, văd că totul e adevărat. În munca pioasă
 a anului desființînd orice culoare, în ochii mei deodată
 lumea ca un soare! Eu! să nu pier înainte de ora cea
 15 mai galbenă.

112. *Vinul pierdut*

7 În ocean, o bună zi
(Da pe sub care cer drumet?)
Ca dar neantului zvîrlii
Un pic din vinul fără preț.

5 Nectar, pieirea-ți cine vru?
Am ascultat glas sibilin?
Sau sufletul cînd mă duru
Sînge visînd, vărsîndu-i vin?

Cu limpezimea ce i-o știu
10 După un fum trandafiriu
Se luminează marea iar...

Vin risipit, val în beție!...
Zării zbucnind prin cer amar
Întruchipări de veșnicie...

113. *Interior*

7 O sclavă cu ochi lungi legată-n lanțuri moi
Pătrunde în oglinzi, dă apă iar la flori,
Pe pat misterios își lasă deget pur;
Îmi pune o femeie-n iatacul dimprejur
5 Ce prin visarea mea cum vrea să se strecoare,
Ca sticla ce o treci prin razele de soare
Printre priviri îmi trece și-absența nu le-a frînt
Și cruță mecanismul curatului meu gînd.

114. *Datoria*

7 Nimica sau orice să știm,
În zdreanță sau bogat vestmint,
Oricui, uriunde pe pământ
Se-arată despot legitim.

5 Dar cînd porunca i-o simțim,
Cu trăznet aspru de ne-a frînt,
Nu-i glas să spună c-un cuvînt
Pe ce altar să ne jertfim.

Și sfîntul pierе și soldatul,
10 Sau pentru cer sau pentru stat,
Și pentr-o carte inspiratul.

Ce sacrificiu-nălțător,
Prin care ne-am descătușat,
O, Noapte, pradă torțelor!

115. *Oda VI. Cartea I*

7 Spune-mi la ce te gîndeai,
Copile care am fost,
Cînd ai pornit tu singur
Pe munte să te sui?

5 Luaseși doar cu tine
Un băț de măcieș,
Și doar un coș și-ntr-însul
O brînză și o pîine.

Ai mers pe drum mult timp
10 În umbră de molizi,
Mai beat la orice pas
De-a fi mai părăsit.

Și cînd ai șezut sus
Pe culmea fără iarbă,
15 Cînd ai voit să rupi
Din brînză și din pîine,

Ce ți-a strîns gîtul și
Ți-a dat un tremur buzei

N-a fost nici foamea poate,
20 Nici vreo bucurie.

Dar n-apucaseși tocmai
Să simți cum se destramă
O spaimă minunată
Ce te urma oricînd?

SAINT-JOHN PERSE

116. *Anabasis*

Cîntec

Se năștea un mînz sub frunzele de-aramă. Un om ne puse boabe amare în mîini. Străin. Și iată zvonul altor ținuturi pe placul meu... „M-am închinat ție, fiica mea, sub cel mai mare din copacii anului“.

Căci străinul intră în zodia Leului și Străinul și-a pus degetul în gura morților. Străin. Ce rîdea. Și ne spune de-o iarbă. Ah! Atîtea adieri pe ținuturi! cît de desfătătoare mi-e goarna și pana învață în ciuda aripilor... „Suflarea mea, fată de-acum mare, aveai meșteșugurile tale care nu sînt ale noastre“.

S-a născut un mînz sub frunzele de-aramă. Un om ne puse aceste boabe în mîini. Străin. Ce trecea. Și iată zvonuri mari într-un copac de-aramă. Smoală și trandafiri, daruri ale cîntecului! Tunet și flaut prin încăperi! Ah! atîta ușurință în căile noastre, ha! atîtea povești peste ani și Străinul își are obiceiurile pe drumurile întregului pămînt... „M-am închinat ție, fiica mea sub cea mai mîndră rochie a anului“.

I

7 Pe trei mari anotimpuri așezîndu-mă cu cîinste, serm
bun îmi dă pămîntul pe care-i legea mea.

Armele dimineața sînt mîndre și marea. Cailor noștri
5 pradă, glia fără rod ne dă acest cer incoruptibil. Și soarele
nu e numit, dar puterea lui e printre noi și marea în zorii
zilei ca o presupunere a minții.

10 Putere, ne cîntai pe drumurile nopții!... În sorocul
limpede al dimineții ce mai știm de visare, sora noastră mai
mare?

Pentru un an încă printre voi! Stăpîn pe griu, stăpîn
pe sare, și treburile obștești pe cîntare drepte!

Nu voi chema oamenii de pe alt mal. Nu voi însemna
mari ocoale de orașe pe coaste cu praful mărganului. Dar
mi-am pus gînd să trăiesc printre voi.

15 În pragul corturilor toată slava! Vлага mea printre voi!
și gîndul curat ca sarea își ține sfatul judecății la lumina
zilei.

...Da, bintuiam orașul visărilor voastre și opream pe
piețele pustii acest negoț curat al sufletului meu, printre voi
20 nevăzut și des ca un foc de spini în vîntul văzduhului.

Putere, ne cîntai pe drumuri minunate!... „În desfătarea
sării sînt toate sulilele spiritului... Voi înviora cu sare gin-
gile moarte ale dorinței!

Cine, lăudînd sîtea, n-a băut apa nisipului într-un coif,
25 puțină încredere îi dau la negoțul sufletului...“

(Și soarele nu e numit, dar puterea lui e printre noi).

Oameni, neamuri de pulbere și de tot soiul, neamuri de
negustorie și de răsfaț, neamuri din margini de țară și de-aiurea,
o neamuri de puțină greutate în amintirea acestor meleaguri;
30 neamuri de pe văi și de pe podișuri și de pe cele mai înalte
cline ale acestei lumi la capătul țărmurilor noastre; adume-
cători de semne, de semințe și spoveditori de vînturi în apus;
urmăritori de șleauri, de anotimpuri, strîngători de corturi
în vîntul slab al zorilor; o căutători de pungi de apă pe scoarța
35 lumii; o căutători, o descoperitori de prilejuri de a porni
aiurea,

nu vindeți o sare mai tare cînd, dimineața, într-o pre-
vestire de împărății și de ape moarte pe sus atîrnate peste
fumurile lumii, darabanele surghiunului deșteaptă la graniți
40 veșnicia care cascadează pe nisipuri.

...În caftan nepătat printre voi. Pentru un an încă
printre voi. „Faima mea e pe mări, vлага mea e printre voi!

Ursitelor noastre făgăduită această adiere de pe alte
45 țărături și, purtînd mai departe semințele timpului, strălu-
cirea unui veac la culmea sa în cumpăna cîntarelor“...

Socoteli aninate de nămeții sării! În punctul simțitor
al frunții mele, unde poema se încheagă, sap acest cîntec
al unui întreg popor cel mai îmbătat,
în schelele noastre trăgînd nemuritoare carene!

II

50 În țările umblate sub marile tăceri, în țările umblate
de greieri în amiază.

Eu cutreier, voi cutreierați printr-un ținut de povir-
nișuri înalte cu dumbravnic, unde se usucă albiturile celor
Mari.

Pășim peste rochia Reginei, toată în horbote cu două
55 fișii de culoare brună (ah! cum se pricepe acru trup de femeie
să păteze o rochie în dreptul subsuorii!)

Pășim peste rochia fiicei Sale, toată în horbote cu două
fișii de culoare aprinsă (Ah! cum se pricepe limba șopîrlei
60 să culeagă furnicile în dreptul subsuorii!)

Și poate nu trece ziua ca același om să nu se fi mistuit
și pentru mamă și pentru fiică.

Rîset atotștiutor al morților, să lepădăm
coașa acestor roade!... Dar cum! nu se mai află iertare pe
65 lume sub floarea de răsură?

Vine, din acest colț de lume, o năpastă vinată pe ape.
Vîntul se ridică. Vînt de mare, Și albitura
pornește! ca un preot rupt în bucăți...

III

La secerișul orzului bărbatul iese. Nu știu cine puternic
70 a grăit pe coperișul meu. Și iată acești Regi șezîndu-mi la
poartă. Și Solul mînîncă la masa Regilor. (Să fie hrăniți
cu griul meu!) Privighetorul de măsuri și de greutate coboară
fluviile umflate cu tot felul de rămășițe de insecte
și de fire de paie în barbă.

75 He! tu ne uluiești, Soare! Tu ne-ai spus atâtea min-
ciuni!... Pricinuitorule de tulburări, de zizanii! hrănit de
batjocuri și de pozne, o Răzvrătitule! fă să crape migdala
ochiului meu! Inima mi-a cîpîit de bucurie sub bogățiile
varului, pasărea cîntă: „o bătrînețe!...”, fluviile sînt pe
80 alviile lor ca țipete de femei și acest pămînt e mai mîndru
ca o piele de berbec vopsită în roșu.

Ha! mai largă povestea acestor frunzișuri pe zidurile
noastre, și apa mai limpede ca în visări, binecuvîntări, bine-
cuvîntări să-i fie aduse că nu este vis! Sufletu-mi e plin de
85 amăgeli, ca și marea sprintenă și tare sub chemarea cuvîn-
tului! Mireasmă puternică mă înconjoară. Și îndoiala urcă
pe ființa lucrurilor. Dar dacă vreunui om e dragă jalea sa,
aduceți-l la lumina zilei! și părerea mea e să fie ucis, de unde
nu se va întîmpla o răscoală.

90 Află că: te-am înștiințat, Limbutule! de cîștigurile noastre
neînumărate. Mările rătăcite la strîmtori n-au cunoscut mai
strîns judecător! Și omul înflăcărat de un vin, purtîndu-și
inima sălbatică și roind ca o turtă de muște negre, deodată
spune așa: „...Roze, împurpurată de desfătare: pămîntul
95 întins dorului meu, și cine îi va pune hotar astă-seară? Sil-
nicia în sufletul înțeleptului, și cine îi va pune hotar astă-
seară?...” Și cutare fiul cutărui, om sărac
ajunge stăpînit de semne și de vise.

„Croiți drumuri pe unde să treacă oamenii de toate nea-
100 murile, arătînd culoarea aceea galbenă a călcîiului: craii, dre-
gătorii, căpitanii cu glasuri amigdaline; cei care au făcut fapte
mari, și cei care văd în vis una sau alta... Preotul și-a depus
legile împotriva poftelor muierilor pentru dobitoace. Grămăticul
alege focul gilcevilor sale afară sub cer. Croitorul atîrnă de
105 un copac bătrîn o haină nouă dintr-o prea frumoasă catifea.
Și omul atins de gonoree își spală rufele în apa limpede. Au
pus să ardă scîrna slăbănogului și duhoarea ajunge la vislașul
pe scîndura lui.

ea îl desfătează.”

110 La scerîșul orzului bărbatul iese. Mireasmă puternică
mă înconjoară, și apa mai limpede ca în Jabal naște zgomotul
acesta din alte vremuri... În ziua cea mai lungă a anului
pleșuv, lăudînd glia sub ierburi, nu știu cine năstrușnic a

călcăt pe pașii mei. Și morții sub nisip și urina și sarea pămîn-
tului iată că pătesc ca pleava a cărei sămînță a fost dată
115 zburătoarelor. Și sufletul meu, sufletul meu veghează cu vuiet
mare la porțile morții. Dar spune Craiului să tacă: în vîrf
de sulîță printre noi
această hircă de cal!

IV

120 Acesta-i mersul lumii și n-o să-l vorbesc decît de bine.
Ctitorie a orașului. Piatră și bronz. Focuri de mărăcini în
zori

dezgoliră aceste mari

125 pietre verzi și uleioase ca funduri de temple, de latrine,
și corăbierul pe mare atins de fumul nostru văzu că
uscătul, pînă la culme, schimbaseră de înfățișare (mari dește-
leniri zărite din larg și aceste munci pentru prinderea apelor
vii din munți).

Astfel fu ctitorită cetatea și pusă în zori sub labialele
130 unui nume curat. Taberile se desființează pe coline! Și noi
care sintem aici pe ceardacurile de lemn,
cu capul gol și cu picioarele goale în răcoarea lumii,
ce avem să tot rîdem, dar ce avem să tot rîdem, pe jîl-
turile noastre, pentru o debarcare de tirfe și de catire?
135 și ce să spunem, din zori de zi, de tot acest norod sub
vîntrele? — Sosiri de făină!... Și corăbiile mai înalte decît
Illion sub păunul alb al cerului, după ce trecuseră bara, se
opreau

140 în punctul mort unde plutește un asin mort. (E nevoie
de hotărnicit fluviul palid fără ursită, de o cnloare de
lăcuste zdrobite în mustul lor).

În zgomotul răcoros al malului dimpotrivă, faurii sînt
stăpîni pe focurile lor! Plesnetele biciului descarcă pe ulițele
noi cotiuge de neînmugurite nefericiri. O catîri, întunecimile
145 noastre sub sabia de-aramă! patru capete îndărătnice sub
nodul pumnului închipuie un corimb viu de azur. Ctitorii
de azile se opresc sub un copac și gînduri le vin pentru ale-

gereea locurilor. Ei mă învață înțelesul și scopul clădirilor: fața cinstită, fața mută; galeriile de laterită, vestibulurile de piatră neagră și piscinele de umbră clară pentru biblioteci: zidiri foarte răcoroase pentru leacuri. Apoi sosește gloata zarafilor fluierând în cheile lor. Și iată pe străzi un om cînta singur, dintre aceia ce-și vopsesc pe frunze slova zeului ales. (Zbirniiri de gize pe vecie în mahalaua aceasta de gunoi!)...
155 Și nu e prilejul să vă povestesc tovărășiile noastre cu oamenii de pe malul potrivnic; apa dăruită în burdufe, prestațiile de cavalerie pentru lucrările portului și prinții plătiți în monedă de pești. (Un copil trist ca moartea maimuțelor — soră mai mare minunat de frumoasă — ne dăruia o prepeliță
160 într-un condur de mătase trandafirie).

...Singurătate! oul albastru ce-l ouă o pasăre uriașă de mare, și golfurile deschise dimineții acoperite toate de alămii de aur! A fost ca ieri! Pasărea s-a dus!
Miine serbările, urările, căile sădite cu arbori cu teacă
165 de seminți și serviciile municipale ridicînd în zori bucăți mari de foi moarte de palmieri, rămășițe de aripi uriașe.
Miine serbările,
alegerile de magistrați ai portului, chiuiturile prin mahalale și, sub încropitele pregătiri de furtună,
170 cetatea galbenă, sub coif de umbră, cu izmenele tîrfelor la ferești.

La al treilea Crai Nou, acei ce vegheau pe culmile dealurilor își strînseseră pinzele. Au făcut să ardă un trup de femeie în nisipuri. Și un om înaintă la intrarea Pustiului —
175 meseria tatălui său: neguțator de arome.

V

Pentru sufletu-mi prins de griji străine, sute de focuri de-oraș înviate de lătratul de cîini...

Singurătate! curtenii noștri zănatici ne lăudau obiceiul,

dar gîndurile noastre au și tăbărit sub alte cetăți:

180 „N-am spus nimănui să aștepte... Vă urăsc pe toți cu blindețe... Și ce să spun de acest cîntec pe care îl trageți din noi?...”

Despot al unui popor de vedenii de dus la Mările Moarte, unde aflăm noi apa-nnoptată care să ne curețe ochii?
185 Singurătate!... Sotnii de stele trec la marginea lumii, legînd de cuhnii un astru domestic.

Regii Confederații ai cerului duc război deasupra coperișului meu și, stăpîni pe țării, acolo își așază tabăra.

Să plec singur cu suflările nopții, printre Prinții pam-
190 fletari, printre căderile de Bielide!...

Suflet unit în tăcere cu smoala Morților! cusute cu ace pleoapele noastre! lăudată așteptarea sub genele noastre!

Noaptea își dăruie laptele, să se ia bine seama! și un deget de miere ungă buzele risipitorului:

195 „...Frupt al femeii, o Sabeeană!...” Trădînd inima cea mai puțin cumpătată și ridicat de duhorile curate ale nopții,

Mă voi înălța în gîndurile mele potrivnic neastîmpărului visării; mă voi duce cu giștele sălbătice în mirosul searbăd
200 al dimineții!...

— Ha! cînd steaua se înnopta peste odăile slujnicilor, știam oare că de acum atîtea sulite noi

urmăreau prin pustiu silicatele Verii? “Auroră, poveșteai... Spălări pe țărnul Mărilor Moarte!

205 Cei care au odihnit goi în nesfîrșitul anotimp se scoală gloată pe pămînt — se scoală gloate și iată strigă

că lumea aceasta e nebună!... Moșneagul mișcă din pleoape în lumina gălbuie; femeia se întinde pe unghia sa;

și mînzul mînjit își pune botul bărbos în mîna copilului,
210 care nu visează încă să-i împungă un ochi...

„Singurătate! N-am spus nimănui să aștepte... Mă voi duce într-acolo cînd voi vroi...” — Și Străinul îmbrăcat cu totul

în gîndurile sale noi, își mai face părtași în căile tăcerii:
215 ochiul lui e plin de bale,

nu mai e într-însul ființă de om. Și pămîntul în semințele sale înaripate, ca un poet în vorbele lui, călătorește...

VI

Atotputernici în marile noastre gubernii militare, cu fii-cele noastre parfumate care se înveleau într-o boare, aceste
220 urzeli,

ne așezarăm, în loc înalt capcanele de prins fericirea.

Belșug și trai bun, fericire! Și tot atît lung timp paharele noastre unde cristalul putea să cînte ca Memnon...

225 Și furișînd la unghiul teraselor o harță de fulgere, tipsii mari de aur în miinile fetelor de casă secerau uritul nisipurilor la hotarele lumii.

Apoi a fost un an de vînturi în Apus și, pe coperișurile noastre îngreuiate cu pietre negre, învieri de pinze guralive date pradă desfătării din larg. Călăreții de-a lungul capurilor, 230 incolțiți de acvile luminoase și hrînind în virf de sulți urgiile limpezi ale vremii senine, tipăreau pe mări o hronică inflăcărăță:

• Desigur?! o poveste pentru bărbați, un cîntec vinjos pentru bărbați, ca o fremătare din larg într-un copac de fier!... legi dăruite pe alte țărături, și înrudirile prin femei 235 în sinul popoarelor desfrinate; țări întinse vindute la meaz sub inflația solară, podișurile înalte pacificate și provinciile puse la preț în mireasma solemnă a rozelor...

Acei care la naștere n-au adulmecat un astfel de jar, 240 ce rost au ei printre noi? și oare se poate să aibă ei viață de oameni vii? „E treaba voastră și nu a mea de a domni asupra lipsirii...” În ce ne privește pe noi, care ne aflăm acolo, am cășunat la granițe întimplări neobicinuite, și purtîndu-ne în fapte la hotarul puterilor noastre, bucuria ne-a fost printre 245 voi o bucurie foarte mare:

„Cunosc neamul acesta așezat pe povîrnișuri: călăreți descălecați printre brazdele gliei. Mergeți și le spuneți lor: o primejdie năstrușnică de înfruntat alături de noi! vitejii fără număr și fără măsură, hotărîri puternice și risipitoare 250 și vloga bărbatului mistuită ca poama în vie. Mergeti de le spuneți lor fără ocol: obiceiurile noastre răpitoare, sirepii cumpătați și iuți pe semînțele răzvrătirilor, coifurile adulmecate de turbarea zilei... În țările vlăguitei unde datinile se cer îndreptate, atîtea familii de împerecheat ca și colivii de 255 păsări fluierătoare, ne veți vedea, în felul nostru de a ne purta, adunători de nații sub întinse hambare, cititori cu glas tare de porunci, și douăzeci de popoare sub legile noastre grăind toate limbile...”

„Și iată, știți povestea dorului lor: căpitani săraci în 260 căile nemuritoare, frunțașii gloată veniți să ne dea binețe, toată suflarea bărbătească a anului cu zeii ei pe toiege și craii maziliți în nisipurile din Miază-Noapte, fiicele lor tributare, darnice în jurăminte de credință,

168

Stăpînul care spune: am încredere în steaua mea...

265 „Sau poate le povestiți întîmplările păcii: în țările încumate de huzur o duhoare de forum și de femei nubile, monezile galbene, marcă neprihănită, înmîinate sub foile de palmier, și popoarele călcînd pe puternice mirodenii — fundații militare, traficuri însemnate de influență sub ochiul fluviilor, 270 închinarea unui vecin puternic șezînd la umbra fiicelor sale și veștile încrucișate pe foi subțiri de aur, tratatele de prietenie și de hotărnicii, înțelegerile de la popor la popor pentru stăvilare de riuri, și haraciul ridicat în țările prea bucuroase! 275 (zidiri de cisterne, de șuri, de acarete pentru cavalerie — lespezile de un albastru aprins și drumurile de cărămidă roză — desfășurările de stofă pe îndelete, șerbeturile de tranșafiri și mînzul ce ni s-a născut în calabalicul oștîrei — desfășurările de stoffe pe îndelete și, în oglinzile vedeniilor noastre, 280 marea care ruginește săbiile, și coborișul, într-o seară, în meleagurile mării, spre ținuturile noastre de odihnă deplină și spre fiicele noastre

„parfumate, care ne vor potoli cu o boare, aceste urzeli...”

— Astfel, cîteodată, pragurile noastre împinse de o ursită stranie și, pe pașii grăbiți ai zilei, din partea aceasta a pămîntului, cel mai întins, unde se surghiunește puterea, în 285 fiecare seară o văduvie întreagă de lauri!

Dar în amurg, un miros de mișunele și de lut, în mina fiicelor nevestelor noastre, ni se furișă în socotelile de citorii și de noroc,

290 și vînturile calme găzduiau în fundul golfurilor pustii.

VII

Nu vom locui pe veci aceste pămînturi galbene, desfătarea noastră...

Vara mai vastă decît Împărăția atîrnă pe podișurile spațiului climele în mai multe caturi. Pămîntul vast pe aria 295 sa își rostogolește din plin spuza palidă sub cenușe — Culoare de pucioasă, de miere, culoare de lucruri nemuritoare, tot pămîntul de pășuni aprinzîndu-și la paiele iernii trecute — și din buretele verde al unui singur copac cerul își trage ființa sinilie.

300 Un loc cu pietre de mică! Nici un bob de sămînță curat în barba vîntului. Și lumina ca un ulei. — Din crăpătura

pleoapelor la firul culmilor unindu-mă, știu piatra pătată de solzi aurii, riurile tăcerii la stupii de lumini; și inima mea duce grija unei familii de acridiene...

305 Cămile blinde sub blana lor tunsă, cusută cu vinete semne, colinele să pornească la drum sub zodiile cerului agrar — să tot meargă tăcut pe incandescențele palide ale cimpiei; și să ingenunche la urmă în fumul visării, acolo unde popoarele se mistuie în pulberile moarte ale pământului.

310 Sînt lungi linii liniștite care se tot duc spre albăstriri de podgorii șovăielnice. Pământul în multe locuri îmbobocește violetele furtunii; și iată fumuri de nisip înălțindu-se din alvia fluviilor moarte, ca surpături de veacuri în mers...

315 Cu glas mai stins pentru morți, cu glas mai stins în lumină. Atîta blindețe la inima omului, oare se poate să nu-și găsească măsura?... „Îți grăiesc suflete al meu! — suflete întunecat cu totul de o mireasmă de cal!” Și citeva păsări mari de uscat, navigînd înspre Apus, sînt plămuitori iscusiți ale păsărilor noastre de mare.

320 La răsăritul cerului atît de palid, ca un locaș sfînt pecetluit de pinza orbului, fișii de nori se aștern, acolo unde rotesc cancerii camforului și ai cornului... Fumuri pe care o adiere ni le fură! Glia toată-n așteptare în roiurile ei de gize, glia naște minuni!...

325 Și în nămiezi, cînd copacul jujubier crapă temelia mormintelor, omul își închide pleoapele și își răcorește ceafa în vremuri... Călărîmi ale visării în locul pulberilor moarte, o căi zadarnice pe care o adiere le răscolește pină la noi! unde să găsim, unde să găsim voinicii ce o să păzească fluviile la împletirile lor?

335 La zvonul apelor mari pornind pe pămînt, toată sarea pămîntului tresare în vis. Și deodată ha! deodată ce ne vor aceste glasuri? Ridicați norod de oglinzi pe osuarul fluviilor, să facă apel în tot șirul veacurilor! Ridicați pietre în cinstea faimei mele, ridicați pietre tăcerii, și pază acestor locuri călăreții de aramă verde pe vastele șosele!...

(Umbra unei păsări cu aripi întinse îmi trece pe obraz).

VIII

Legi pe vînzarea icpelor. Legi rătăcitoare. Și noi înșine. (Culoare de om).

340 Tovarășele noastre aceste virtejuri înalte în drum, clepsidre în mers pe pămînt.

și potopul de ploi solemne, dintr-o materie minunată, țesute din pulberi și din insecte, care ne urmăreau popoarele prin nisipuri ca și birul.

345 (Pe măsura inimilor noastre atîta lipsă s-a săvîrșit!)

Nu că a fost calca stearpă: în pasul animalelor fără pereche (caii noștri neprihăniți cu ochi străbuni), multe fapte întreprinse pe adumbrirea gîndirii — multe fapte în tihnă pe hotărele gîndirii — mari hronici seleucide în șuirătura praștiilor și pămîntul dat pradă lămuririlor...

Altceva: umbrele acelea — prevaricările cerului împotriva pămîntului...

355 Călăreții gonind de-a curmezișul prin astfel de neamuri omenеști, unde urile citeodată cîntau ca și grangurii, ridica-vom noi biciul pe cuvintele jugănite ale fericirii? — Omule, cîntărește-ți greutatea socotită în boabe de grîu. Țara asta nu e a mea. Ce mi-a dat lumea decît această legănare de ierburi?...

Pină la locul numit Copacul Uscat:
360 și fulgerul înfometat îmi hotărăște aceste ținuturi în Apus. Dar mai departe sînt odihnele cele mai mari, și într-o întinsă

țară de pășuni fără amintire, anul fără legături și fără hramuri, gătît cu răsăriri de soare și cu focuri. (Jertfa în zori a unor măruntaie de miel negru.).

Căi ale lumii, unul vă urmează. Autoritate peste toate semnele pămîntului.

O călătorule prin vîntul galben, gust al sufletului!...
și sămînța, o spui, a coculusului indian are, de o zdrobești!
370 puteri îmbătătoare.

O uriașă lege de silnicii ne porunceă moravurile.

IX

De atîta vreme de cînd mergem în Apus, ce știam noi
de lucrurile pieritoare?... și deodată la picioarele noastre
întiile fumuri.

375 — Femei învoalte! și iată firea unei țări e toată îmbălsă-
mată:

„...Îți vestesc vremuri de vipii cumplite și văduvele
bocindu-se pe destrămarea morților.

380 Acei ce îmbătrînesc în deprinderea și în grija tăcerii,
stînd pe înălțimi, cercetează nisipurile
și faima zilei pe schelele bilciurilor;
dar plăcerea în șoldul femeilor se înfiripă, și în trupul
nostru de femeie fierbe ca un must de poamă neagră, și odihnă
cu noi înșine nu se poate găsi.

385 „...Îți vestesc vremuri de mari bucurii și fericirea frun-
zelor în visele noastre.

Acei ce cunosc izvoarele sînt în surghiunul acesta cu noi;
cei ce cunosc izvoarele ne-or spune ei în amurg
390 sub ce mîini storcîndu-ne ciorchina coapselor
trupurile noastre se umplu de o salivă? (Și femeia s-a
culcat cu bărbatul în iarbă; se ridică, pune rînduială în liniile
trupului ei, și greierul zboară pe aripa-i albastră).

„...Îți vestesc vremuri de vipii cumplite, și la fel noaptea,
sub lătratul cîinilor, își mulge plăcerea din șoldul femeii.

395 Dar Străinul trăiește sub cortul său, cinstit cu lăpturi
și poame. I se aduce apă proaspătă ca să-și spele gura, fața
și sexul.

I se aduc, cînd cade noaptea femeii înalte și sterpe (Ha!
mai noptatice la lumina zilei!) Și poate și din mine își va
400 stoarce plăcerea. (Nu-i știu chipul de a fi cu femeile).

„...Îți vestesc vremuri de mari bucurii și fericirea înse-
rării pe pleoapele noastre pieritoare...

Deschide-mi gura în lumină, ca un loc de miere printre
stinci, și de afli în mine greșală, să fiu izgonită! de nu,
405 să merg sub cort, să merg goală, alături de urcior, sub
cort,

și tovarăș al colțului de mormînt, mă vei vedea mult
timp mută sub copacul rămușor al vinelor mele... Un pat
de cereri sub cort, steaua verde în urcior, și să fiu sub stă-
410 pînirea ta! nici o roabă sub cort decît urciorul cu apă rece!
(Știu să ies înainte de ziuă fără a deștepta nici steaua verde,
nici greierul din prag, nici lătratul cîinilor de pe tot pămîntul).

Îți vestesc vremuri de mari bucurii și fericirea înserării
pe pleoapele pieritoare...
415 dar deocamdată încă e ziuă!

— Și în picioare, pe felia strălucitoare a zilei, pe pragul
unei țări întinse mai fără de prihană ca moartea,
fetele urinau desfăcîndu-și pînza vopsită a rochiei.

X

Alege-ți o pălărie mare a cărei margine se poate seduce.
420 Ochiul se dă înapoi cu un veac în ținuturile sufletului. Prin
poarta de cretă lucioasă se văd lucrurile cîmpiei: lucruri
viețuitoare, o lucruri
minunate!

jertfe de mînji pe morminte de copii, purificări de vădane
425 printre trandafiri și pîlcuri de păsări verzi prin ogrăzi în
cîntecul moșnegilor;

multe lucruri pe pământ de auzit și de văzut, lucruri viețuitoare printre noi!

țineri de sărbători sub cerul liber pentru pomeniri de

430 copaci bătrini și slujbe în cinstea unei mlaștini; închinări de pietre negre, desăvârșit de rotunde, închipuiri de izvoare în locuri moarte, giuruiți de stofe, în virf de prăjini, la apropierea trecătorilor din munți, și aclamări sălbatice, sub ziduri, pentru schingiuiți de bărbați la lumina soarelui, pentru darea

435 în vileag a rufelor cu semnele nunții!

multe alte lucruri încă la înălțimea timplozelor noastre: țesălatul animalelor în mahalale, mișcările mulțimilor în fața tunzătorilor, fintinarilor și jugăniturilor; speculațiile în adierea recoltelor și vînturarea ierburilor, în coarnele furcii, pe copereșuri; clădirile de împrejmuiri din pământ ars și trandafiriu, 440 de uscătorii de carne în terase, de pridvoare pentru preoți, de căpitanate; curțile uriașe ale veterinarului; corvezile pentru întreținerea drumurilor de asini, potecilor șerpuite prin chei; ctitoriile de ospicii pe locuri virane; scriptele ținute la 445 sosirea caravelor și licențierea însoțitorilor în mahalaua zarafilor; popularitățile născîndu-se în pragul porților, lingă o tîgaie; protestările de titluri de creanță; stîrpirile de dobitoace cu albeață, de viermi albi sub glie, focurile de mărăcini și de spini în locurile spurcate de moarte, frămîntarea unei 450 pîini bune de orz și de susan; sau de grîu arnăut; și fumul oamenilor în tot locul...

Ha! tot soiul de oameni în căile și felurile lor: mincători de gîndaci, de harbuji; purtători de plasturi, de bogății; 455 omul gliei și odrasla de boier, cel care înțeapă buboiul cu acul și cel care adună sarea din ghioluri; podarul, faurul; vînzători de zahăr, de scortîșoară, de cupe de băut de metal alb și de lămpi de corn; acel care croiește o haină de piele, sandale de lemn și nasturi în chip de măsline; acel care hotărâște gliei felurile sale; și omul fără nici o meserie: omul cu 460 șoim, omul cu flaut, omul cu albine; acel care își găsește plăcerea în sunetul propriului său glas, acel care își află rostul privind îndelung o piatră verde; acel care arde pentru bunul său plac un foc de coji de copac pe acoperișul său; acel care-și întinde pe pământ un pat de foi mirositoare, care se culcă 465 pe el și odihnește; acel care visează chenare de ceramică verde pentru havuzuri de apă-vie; și acel care a călătorit și visează să plece iar; acel care a trăit într-o țară de ploii mari; acel care joacă zarul, arșicile, barbutul, sau acel care

s-ar pricepe la întrebuițarea unei tigve; acel care tirăște 470 pe urmele lui un vultur mort ca un teanc de crengi înfrunzite (și pana e dăruită nu vîndută, pentru înariparea arcurilor), acel care strînge polenul într-un vas de lemn (și plăcerea mea, spune dînsul, e culoarea asta galbenă; acel care mănîncă gogoși, viermi de palmieri, zmeură; acel căruia îi place 475 gustul tarhonului; acel care pofteste un ardei; sau încă acel care mestecă dintr-o gumă fosilă, acel care-și duce o scoică la ureche și acel care adulmecă parfumul duhurilor la spărturile proaspete ale stîncii; acel care tot gindește la trup de muiere, om pofticios; acel care-și vede sufletul pe lucirea 480 unei lame; omul cunoscător în ale științei, în ale onomasticii; omul prețuit la sfaturi, acel care botează fîntinile, acel care face danie de jețuri sub copaci, de line boite pentru înțelepți; și tîntuiește pe la răsuciri vase rotunde de bronz foarte mari pentru însetați; mai nimerit, acel care nu face nimic, cutare 485 om și cutare cu felul său de a fi, și atîția alții încă! strîngătorii de prepelițe în faldurile pămîntului, acei ce adună prin deșisuri ouăle pistruiate cu verde, acei ce descălecă să ridice lucruri mărunte, agate, o piatră cerulee care se cioplește tocmai la mahala (în chip de tocure, de tabachere și de pafiale, sau 490 de mingi să le mîngîie mîinile damblagiilor); acei ce pictează, fluierînd cutii mici, afară sub cer, omul cu toiag de fildeș, omul cu scaun de paie, pustnicul purtînd mîini de femeie și voinicul trimis la vatră care și-a înfipt sulița în prag ca să lege o maimuță... ha! tot soiul de oameni în căile și felurile 495 lor, și pe neașteptate! răsărit în hainele sale de seară și tăind scurt jur împrejur orice vorbe de întîietate, Povestitorul care ia loc la rădăcina terebintului...

O căutătorule de spițe de neamuri în mijlocul pieței! cite povești de neamuri și de rudenii? — și că mortul din viu se hrănește, după cum scrie în tablele legiuitorului, de 500 n-am văzut orice lucru în umbra sa și cu prețul vîrstei sale: depozitele de cărți și de hronici, magazinele astronomului și frumusețea unui loc de morminte, temple foarte vechi sub palmieri, locuite de o asină și de trei găini albe — și mai departe de bătaia ochiului meu, multe și tănuite fapte plămădindu-se: taberi ridicate la primirea unor vești care-mi scapă, îndrăzneli de popoare peste muscele și treceri de riuri pe 505

burdufe; călăreții ducînd cărți de legăminte, cursa întinsă
prin vii, călcările tilharilor prin cheile munților și urzelile
510 prin lanuri pentru răpirea vreunei femei, tocmelile și tăinuiriile,
împerecherile fiarelor în codri sub ochii copiilor și govirile
prorocilor prin infundături de coșare, înțelegerile pe tăcute
între doi oameni sub un copac...

dar pe deasupra faptelor oamenilor pe pămînt, multe
515 semne în mers, multe semînte în mers, și sub azima vremii
senine, într-o suflare largă a pămîntului, toată inariparea
recoltelor!...

pînă în ceasul înserării cu steaua mireasă, lucru limpede
și lăsat amanet în tăriile cerului...

520 Gîie de plug a visării! Cine grăiește de clădiri? — Am
văzut pămîntul împărțit în zări întinse și gîndul meu nu
părăsește pe navigator.

Cîntec

Calul meu oprit sub copacul plin de turturele, eu fluier
525 o fluierătură atît de limpede, că nu e făgăduință să-și țină
pe țărnișurile lor fluviile acestea toate. (Frunze vii în zori
sînt în chipul faimei)...

Și nu e vorba ca omul să n-aibă jale, dar deșteptîndu-se
înainte zilei și ținîndu-se cu înțelepciune la prietenia unui
530 copac bătrîn, proptit cu bărbia de cea din urmă stea, el ză-
rește în fundul cerului neînceput mari făpturi cuate care
se preschimbă în desfătări...

Calul meu oprit sub copacul guruitor, eu fluier o fluie-
rătură mai limpede... Și pace acelora, de o să moară, care
535 n-au văzut ziua de azi. Dar despre fratele meu poetul s-au
primit știri. A mai scris ceva foarte dulce. De care numai
cîțiva au avut știință...

— Despre Rege grăiesc eu, podoaba vegherilor noastre,
cinstea înțeleptului fără de cinste.

II

Astfel vorbind și povestind, îi așază renumele. Și alte
35 glasuri se înalță pe seama sa:

...Omule prea simplu printre noi, cel mai tănuit în
scopurile sale; crud cu el însuși, și tăcînd, și nelegînd pace cu
sine, ci grăbind,

...pribeșind prin încăperile văruiate, și pregătind la
40 punctul cel mai înalt al sufletului o ceartă mare... În zori
liniștindu-se, și cumpătat, prinzînd de nări un animal nevăzut
și înflorat... În curînd poate, cu mîini slobode, înaintînd în
ziua cu mireasmă de măruntaie și hrănindu-și gîndurile lim-
pezi cu laptele zorilor...

La amiazi, dezbrăcîndu-și, la gurile cisternelor, fierbin-
45 teala în mîinile unor fete răcoroase ca urcioare... Și în seara
aceasta drumeț prin locuri întinse și goale, și cîntînd nopții
cîntecele sale domnești cele mai mîndre pentru lilieci noștri
hrăniți cu smochine curate..."

Astfel vorbind și povestind... Și alte glasuri se înalță
50 pe seama sa;

„Buze închise pe veci pe-o frunză de suflet!... Spun că
slab, părăsind belșugul pe așternutul crăiesc, și pe rogojini
uscate mîngîind fetele noastre cele mai subțirele, el trăiește
55 departe de dezmățul Reginei nebune (Regină bîntuită de
patîmi ca de un flux al pîntecului); și cîteodată acoperindu-și
fața cu un pulpan de stofă, își întreabă gîndurile limpezi și
cuminți, ca un neam de învățați la marginea putregaiurilor
monstruoase... Alții l-au zărit în lumină, pîndindu-și răs-
60 flarea sau așezat în umbra mimozată, la fel cu cel ce spuse
la luna jumătate: „Să mi se aducă — veghez și nu mi-e
somm — să mi se aducă letopisețul celor mai vechi hronici...
de nu povestea, îmi place mirosul acestor cărți mari în piele de
capră (și nu mi-e somm)“.

...Astfel, sub semnul frunții sale, genele bîntuite de
umbriri nemuritoare și barba pudruită de un polen de cumin-
70 tenie, Prinț adulmecat de albine pe jîlțul său dintr-un lemn

117. Prietenie a prințului

I

Și tu mai slab decît se cuvine la tăișul duhului, omule
cu nări subțiri printre noi, o Uscățivule! o Subtilule! Prinț
îmbrăcat în judecățile tale ca un copac sub legături,

în serile de mare secetă pe pămînt, cînd oamenii călători
5 se ceartă pe bunurile spiritului în drumul lor proptiți cu spatele
de vase de lut pîntecoase, te-am auzit pomenit în partea
aceasta a lumii, și lauda nu era mică:

...Hrănit de adierile pămîntului, inconjurat de semnele
cele mai sărbătorești și dezvelind astfel de gînduri, astfel de
10 erezii, o prințule suburgiuc, ca tulpina în floare la culmea
ierbii (și pasărea care se leagănă și fuge îi lasă o clătinare la
fel... și iată-te tu însuși, o Prințule prin absurd, ca și o
fată înaltă și neună sub harul de a se legăna singură la
adierea nașterii sale...),

„supus adierilor pămîntului, o Prințule suburgiuc și
15 semnul nevăzut al visării, o Prințule sub creasta moțată,
ca și pasărea cîntînd semnul nașterii sale.

„așa spun, ascultă așa:

„Tu ești Vindecătorul și Judecătorul și Vrajitorul la iz-
20 voarele duhului, căci puterea ta la inima omului e un lucru
straniu și ușurința ta e mare printre noi.

„Ți-am zărit semnul de pe frunte și am căutat rostul
tău printre noi. Ține-ți obrazul printre noi, privește-ți obrazul
în ochii noștri, află care ți-e neamul: nu slăbănog, ci puternic.

„Și îți mai spun încă așa: Omule-cu-vino'ncoace, o Fără-
25 de-obicei-printre-noi, o Răzlețitule! un lucru e sigur, că noi îți
purtăm pecetea privirii, și dor prea mare de tine ne leagă
de locurile unde trăiești, și un bine mai mare decît cu tine
noi n-am cunoscut... Poți să taci printre noi, dacă acesta
30 ți-e placul: nu ți se cere decît de a fi acolo! (și acumă ții
care ți-e neamul).“

vinăt binemirositor, el veghează. Și iată-i dregătoria. Și el
70 nu are alta printre noi".
Astfel vorbind și povestind, îi impresoară numele. Și
eu, mi-am adunat catirii, și mă îndrum într-un ținut de țărini
roșii, moșia lui. Port daruri pentru dînsul și multe cuvinte
tăcute.

— Despre Rege grăiesc eu, podoaba vegherilor noastre,
75 cinstea înțelepciunii fără de cinste.

III

Voi reveni la fiecare anotimp, cu o pasăre verde și vorbă-
reață pe pumn. Prieten al Prințului tăcut. Și sosirea mea e
vestită la gurile girelor. Mă ajunge o scrisoare a lui prin
oamenii de pe coastă:

80 „Prietenie a Prințului! Grăbește... Bunurile sale poate
de împărțit. Și încrederea sa ca o mîncare plăcută ție. Te voi
aștepta în fiecare anotimp la fluxul mării cel mai înalt, între-
bind despre gîndurile tale pe navigatorii de mări și de riuri...
Războiul, negoțul, regularea datoriilor religioase sînt de
85 obicei obirșia călătoriilor depărtate; ție îți plac călătoriile
fără scop. Știu acest chin al duhului. Te voi învăța izvorul
bolii tale. Grăbește.

„Și dacă știința ta încă s-a mărit, iată un lucru rar pe
care am de gînd să-l aflu cu de-amănuntul. Și precum omul
90 ce în drumul său găsește un copac cu faguri, are drept la
avutul mierii, îți voi culege rodul înțelepciunii; și mă voi
mindri cu sfatul tău. În serile de mare secetă pe pămînt, vom
sta vorbind de bunurile spiritului. Bunuri convingătoare și
puțin sigure. Și ne vom bucura de poftete duhului... Dar
95 de la un neam la altul calea e lungă, și eu însumi am treburi
aiurea. Grăbește! Te aștept!... Ia-o pe drumul dintre mlaștini
și printre codri de camfor“.

Iată scrisoarea sa. E a unui înțelept. Și răspunsul meu e
acesta:

100 „Cinste Prințului sub numele său! Soarta omului e în-
tuncată. Și cîțiva culeg desăvîrșiri. În serile de mare secetă
pe pămînt te-am auzit pomenit în partea această a lumii, și

lauda nu ți-era mică. Numele tău dă umbra unui copac mare.
Vorbesc despre el oamenilor de pulbere, pe drumuri; și ei
105 se simt răcoriți.

„Aceasta mai am să-ți spun:

Am luat cunoștință de solia ta. Și prietenia e bine pri-
mită ca un dar de frunze miresmate: sufletul mi l-a răcorit...
Ca vîntul din Nord-Vest, cînd împinge apa de mare departe
110 în susul riurilor (și ca să afli apă de băut trebuie să sui firul
afluenților), un noroc asemenea mă duce pînă la tine. Și
mă voi grăbi, mestecînd frunza înviorătoare.“

Astfel mi-e scrisoarea drumeață, pe drumuri. Pe cînd
mă așteaptă el, așezat la umbră, pe pragul său...

110 — Despre Rege grăiesc eu, podoaba vegherilor noastre,
cinstea înțeleptului fără de cinste.

IV

„...Șezînd la umbră pe pragul său, în uscăciunea in-
sectelor stridente (și cine oare ar cere să tacă această laudă
sub frunziș?) Nu sterp pe pragul său, ci înflorind cu snoave
120 și știind să ridă de o snoavă,

șezînd bun de sfat la jocurile pragului, riciînd înțelep-
ciunea și mucalit sub basma (și îi vine rîndul să scuture
zarul, arșicele sau pietrele rotunde).

Așa pe pragul său l-am prins, la sfîrșitul zilei, între
125 scuiptoarele înalte de aramă.

Și iată-l că s-a sculat! Și în picioare, îngreuiat de stră-
moși și vlăstar de regine, acoperindu-se întreg de aur la
sosirea mea, și coborînd într-adevăr o treaptă, două trepte,
poate mai mult, spunînd: „O călătorule...“, nu l-am văzut
130 eu oare pornind pe jos să mă întîmpine?... Și pe deasupra
mulțimei de învățați, surgiucul unui zîmbet mă călăuzește
pînă la dînsul.

Între timp femeile au ridicat uneltele jocului, arșicele
sau zarul... „Mîine vom vorbi de nevoile ce te aduc...“

135 Apoi oamenii chervanului sosesc la rîndul lor; sînt
găzduiți și spălați, predați femeilor pentru noapte „Să fie
îngrijite vitele dezlegate...“

Din poezia germană

Și noaptea sosește înainte ca noi să fi luat obiceiul acestor
locuri. Vite mugesc printre noi. Piețe prea mari la porțile
140 noastre sint străbătute de o potecă lungă. Șleahuri de răcoare
își deschid calea pînă la noi. Și pornesc o mișcare pe culmea
ierbii. Albinele părăsesc peșterile în căutarea celor mai înalți
copaci în lumină. Frunțile ne sint descoperite, femeile și-au
ridicat pletele pe cap. Și glasurile duc departe prin înserare.
145 Toate drumurile tăcute ale lumii s-au deschis. Am zdrobit
plante uleioase. Fluviul e plin de broboane de aer și seara e
plină de aripi, cerul de culoare a unei rădăcini roze de ipomee.
Și nu mai e vorba de a făptui aici, de a număra, ci slăbiciunea
ajunge mădularele celor mai tari; și ceas mai slobod decît
150 ceasul acesta noi n-am cunoscut...

Depart sint ținuturile cu țarini albe sau de gresii.
Oamenii de civilizație joasă pribegesc prin munți. Și țara e
cîrmuită... Lampa strălucește sub coperișul lui.

— Despre Rege grăiesc eu, podoaba vegherilor noastre,
155 cîntea înțeleptului fără de cîntire.

118. *Lanțul de trandafiri*

1 Am prins-o-n umbră de Prier,
Cu lanț de trandafiri legînd-o.
Ea nu-l simți în somnul ei.

Tot o priveam și viața-mi sta
5 De viața ei prin ochi legată!
Doar o simțeam și n-o știam.

Cînd i-am șoptit, dar fără vorbă,
Și i-am foșnit un șir de roze:
Mi se trezi din somn atunci.

10 Tot mă privea și viața-i sta
De viața mea, prin ochi, legată!
Și-n noi era un rai senin.

119. *Morminte timpurii*

1 Bine-ai venit, o, lună de argint,
Frumos, tăcut fîrtat al nopții!
Îmi fugi? Nu mai grăbi, rămîi cu gîndul meu.
Vezi, a rămas, doar norul pribegi!

5 Cînd Mai se deșteaptă, doar el
E mai frumos ca noaptea de vară,
Cînd rouă în picuri de rază din bucle îi cad,
Și dealul îl suie trandafiriu.

Voi, mîndrilor, vă acoperă, vai,
10 Făpturile iedera trist!
O, ce fericit am fost cînd cu voi
Văzui înroșindu-se ziua și noaptea lucind.

120. *Lîngă mormînt*

1 Semănătorul svîrlă sămînța,
Glia o ia, și după puțin
Încolțește floarea spre cer —

Tu ai iubit-o. Tot ce viața
5 Îți dă în cîștig, n-ai luat în seamă,
Și ea ți-a adormit!

Ce plîngi tu lîngă mormîntu-i
Și brațe ridici spre nourul morții
Și al pieirii de-acum?

10 Ca iarba cîmpiei e omul,
Ca frunza! Doar zile puține
Ne ducem mascați pe pămînt!

Vulturul coboară-n țărînă,
Dar nu stă, scutură praful din aripi,
15 Se-ntoarce la soare-ndărăt!

121. *Moartea*

1 Ah, e-atîta umbră în a morții hrubă,
Huruie-așa trist, cînd s-a mișcat
Și acum ridică greu ciocanul:
Ceasul a sunat.

122. *Noaptea de Mai*

1 Cînd luna de-argint privește prin tufe,
Și luminează în somn pe iarbă întinde,
Cînd fluieră privighetoarea,
Trist rătăcesc din boschet în boschet.

5 Senin te laud, atunci pasăre fluierătoare,
Căci privighetoarea ta locuiește cu tine în singurul cuib,
Cîntărețului drag,
Dîndu-i o mie de alintări.

Adumbriți de frunziș, guruie doi porumbei
10 Nesfîrșitul lor har; dar întorcîndu-mă eu
Caut umbră stufăriș
Și singuratica lacrimă cade.

Cînd, oare, chip zîmbitor, care ca aurora
Prin suflet cu rază roșești, te voi găsi pe pămînt?
15 Și singuratica lacrimă
Mai cald se prelinge pe-obraz.

123. *Bun venit și bun rămas*

1 Îmi strigă dorul meu: călare!
În șa am fost cît ai gîndi,
Pe cîmp amurg în legănare,
Pe munți a nopților stihii;
5 În ceață învelit stejarul,
Uriș năpraznic se clădea
Și umbră rea din tot frunzarul
Cu mii de negri ochi pîdea.

Din dealul unui nor alene
10 Sta jalnic luna-n colbul sur
Și vînturi filfiind din pene
Îmi viforau jur împrejur;
Din noapte se nășteau strigoaie,
Dar viu și vesel eram chiar:
15 În vinele-mi ce de văpaie!
În inima-mi ce joc de jar!

Mi te zăream, și raze pline
De har curgeau în pieptul meu,
Tot sufletu-mi ținea de tine,
20 Orice răsuflet dam — al tău.
Timp roz de primăvară-n toane
Înconjura obrazul drag.

Ce gingășii, ce farmec, Doamne!
De-așa nădejdi am fost sărac!

25 Vai, inimă, te strîngi pustie
Cînd zorii despărțirii vin:
În sărutarea-ți, ce beție!
În ochii tăi uimiți, ce chin!
M-am dus, stătea și-a ta privire
30 Plîngînd mă urmărea din loc:
Să fii iubit, ce fericire!
Și să iubești, Zei, ce noroc!

124. *Deasupra culmilor toate...*

1 Deasupra culmilor toate
Pace stătu,
Din vîrfuri cutremurate
Abia simți tu
5 O adiere;
Paseri tăcură-n pădure.
Stai, peste o clipă
Adormi și tu.

125. *Pe mare*

- 7 Multe nopți și zile nava-mi stă-impânzită;
Așteptînd prielnic vînt cu dragi tovarăși,
Răbdător și blind, în voie bună
Stam în radă.
- 5 Nerăbdarea lor era mai mare:
Îți urăm din suflet cale iute,
Drum de slavă, bunuri multe,
Colo-n lume, ele te adastă
Și-ți va fi, re-ntors în brațul nostru
- 10 Cinste dragă.
- Și în zori de zi fu aspră valmă,
S-a trezit în chiot marinarul,
Totul se-mbulzește, viu, la lucru,
Cu înția boare să pornească.
- 15 Și-n adiere înflorește pînza,
Raza-n dor de foc îl ispitește,
Umflă pînza, umblă nalții nouri,
Chiuie pe maluri prietenia,

- Cîntece, nădejdi și voioșie,
20 Drumul bun ca zorile urîndu-i
Și-nstelat cum e înția noapte.

- Dar, de zei trimise, vînturi strîmbe-l
Scot din drumul plănuir:
Parcă el ar vrea să le urmeze,
25 Dar încet le-ntrece-n șiretlicuri,
Țintei credincios pe căi piezișe.

- Căci din depărtare grea și sură
Se vestește-nceată vijelia,
Păsările apasă peste ape,
30 Inima în dor o încleștează.
Vine ea. În fața potopirii
Strînge pînza grabnic corăbierul,
Iar cu mingea-nfrigurată joacă
Vînt și valuri.

- 35 Și pe țărmul cela stau cu toții,
Dragi prieteni, tremurînd pe stîncă.
Ah! de ce nu a rămas aicea?
Ah! furtuna! L-a lăsat norocul!
Omul bun să piară astfel oare?
40 Zeilor, el trebuie, el poate!

Stă la cîrmă bărbătește;
Cu corabia joacă vînt și valuri,
Vînt și valuri nu cu vitejia-i:
Domnitor privește în abisuri,
45 Credincios, de pierе sau de-ajunge,
Zeilor săi.

126. *Cîntecul duhurilor de peste ape*

7 Sufletul omului
Seamănă apei:
Din cer coboară,
La cer se suie,
5 Și iarăși silit e
Spre glie să cadă,
Veșnic schimbînd.

Curge din nalta
Coamă de munte
10 Limpedeя rază,
Pulberea-i joacă-n
Unde de nouri
Printre căldări.
Lesne primită
15 Vălură valuri,
Lin murmurîndu-și
Jos în adînc.

Steiuri se-nalță,
I-ațîn puhoiul,
20 Spumegă apa
În răzvrătire,

Treaptă cu treaptă
Înspre abis.

În neteda albie
25 Alunecă printre poeni,
Și pe lacul neîncrețit
Își oglindesc obrazul
Stelele toate.

Vintul e-al undei
30 Sprinten logodnic;
Vint răscolește
Valuri în spume.

Suflet de om,
Cum semeni cu apa!
35 Soartă de om,
De-asemeni ești vînt!

127. *Hotarele omului*

1 Cînd moș-strămoșul
Sfîntul Părinte
Cu darnică mină
Din nouri ce tună
5 Seamănă fulgere
În har peste pămînt,
Îți sărut poala
Hainelor tale,
Fielnic, fiorul
10 Credinții în piept.

Căci vezi, cu zeii
Să nu se pună
Omul, nici unul.
Sus de se-nalță
15 De-atinge
Steaua cu fruntea sa,
Nicăieri talpa-i
Nu află reazăm,
Cu el se joacă
20 Nouri și vînturi.

Dar cu puterea
Măduvii-n oase,

Pe-adinc înfiptul,
Trainic pământ
25 Stă: de se-ncumetă
Doar cu stejarul,
Sau doar cu viță
Să se măsoare.

Ce îi desparte
30 Pe zei de oameni?
Că multe valuri
Le curg în față,
Un fluviu etern;
Pe noi ne-nalță,
35 Ne-nghite valul
Și ne scufundă.

Un cerc — ce strîmt e! --
Ne strînge viața,
Și multe neamuri
40 Veșnic se-nșiră
Pe al ființei
Lanț nesfîrșit.

128. *A șaptea din elegiile romane*

1 O ce vesel în Roma mă simt! de gîndesc iar la vremea
Cînd neguroasa mea zi Nordului mă-ncătușa,
Tulbure cerul și greu se apleca peste fruntea-mi,
Fără culori, fără chip, lumea-mi zăcea împrejur.
5 Și peste mine tot eu, al ne-mpăcatului Spirit
Drum de asprime pîndind, în cugetare cădeam.
Acum luminează lucind Eterul aprins a mea frunte;
Febus le cheamă, el zeu: forme, culori se ivesc.
Noaptea scînteie de sori, răsună de dulce cîntare,
10 Luna-mi străluce mai clară ca ziua de Nord.
Ce fericire mi-e dată! Visez eu? Primește
Ambrozianu-ți palat, Jupiter tată, pe oaspe?
Ah, aici zac și întind brațele către genunchii
Tăi să te rog. Mă ascultă, tu, Jupiter, Xenius!

15 Cum am pătruns? Eu nu știu singur s-o spun. Îl cuprinse
Pe călător zîna Hebe și-n curți mă aduse?
I-a poruncit un erou sus să-l călăuzească?
Mîndra greșit-a? S-o ierți! Lasă-mi nedreptul ciștig!
Fiică îți e și Fortuna; minune de daruri
20 Ca și o fată le dă, după toanele ei.

Zeu, bucuros ești de oaspeți? O nu respinge pe-acela
Ce-l găzduiești în Olimp, zvirlindu-l jos la pământ.
Cum de-ndrăznești, tu poete? Mă iartă, înaltul.
Capitolinul tău deal e un al doilea Olimp.
25 Jupiter mă-ngăduiască, iar Hermes târziu să mă ducă
Drumul lui Cestius, încet pînă în Orkusul scund.

Din WEST-ÖSTLICHER DIVAN

(Divanul occidental-oriental)

129. *Răsunet*

1 Ce strașnic sună, cînd poetul
Cu soarele, cu craiul s-a-nrudit;
Dar trist și-ascunde fața în regretul
Prin nopțile de jale prăbușit.

5 Sub nori fișii, în noapte-ntunecată
Albastrul pur al cerului pieri;
Slăbiți obraji mi se-arată
Și-n suflet lacrimi cenușii.

Nu mă lăsa în umbră,-n suspinare,
10 Tu cea mai drag iubită, luna mea!
Tu fosfor, o, tu luminare,
Tu soare, tu lumina mea!

130. *Lăsați-mi plînsul*

- 1 Lăsați-mi plînsul ! grănițat de noapte,
În nesfîrșitul pustiu
Cămile dorm, călăuze la fel,
Socotind tăcut veghează armeanul ;
5 Eu însă, alături, număr poștele
Ce mă despart de Suleika, reiau
Prelungitoarele, supărătoarele cotiri de drum.
Lăsați-mi plînsul ! nu-i nici o rușine.
Oameni ce plîng sînt buni.
10 N-a plîns Ahile după Briseis !
Xerxes și-a plîns nebiruita oștire.
Pe iubitul său sinucis
Alexandru l-a plîns..
Lăsați-mi plînsul ! Lacrimi dau colbului viață.
15 Iată, crapă de ziuă.

131. *Nădejde fericită*

- 1 Înțelepții doar i-nvață !
Gloata-n șir batjocorește:
Vreau să laud ce-n viață
Moarte-n flacăra rîvnește.
- 5 În răcoarea nopții care
Te-a făcut, de-nfăptui iară,
Te pătrunde-nstrăinare
Cînd lumina arde-n pară.
- Nu rămii legat orbește
10 De-ntunericul umbririi.
Lege nouă te-mboldește
Spre-nălțarea zămislirii.
- Nu te-nchide nici o zare,
Vii în zboru-ți împlinit,
15 Și setos de luminare,
Fluture, te-ai mistuit.
- Și cît timp nu te-a-mpăcat:
Naștere din moarte !
Ești un oaspe-ntunecat
20 Lumilor deșarte.

132. *Hegiră*

- 1 Nord, Apus și Sud stau țândări,
Tronuri cad, cutremur dă-n țări.
Tu la Răsărit mai scapă,
Vînt patriarcal te-adapă!
5 Tînăr: bea, sărută, cîntă
Apa vieții de te-ncîntă.

- Colo-n dreaptă așezare
Nașterilor de popoare
Le-oi pătrunde adînc izvorul
10 Ce le dă Limpezitorul.
Legi cerești în grai primiră,
Capul nu și-l zăpăciră.

- La strămoși se închină ră,
De-alți stăpîni nu se legară.
15 Colo tinerețea-mi fie,
Gîndul sterp, credința vie,
Unde grea de har e vorba
Căci a fost rostită vorbă.

- Vreau păstori să mă oprească,
20 Oaze să mă răcorească,

Și să vînd din zare-n zare
Mirodeni, cafea, covoare;
Să bat drumurile toate
Din pustiuri la cetate.

- 25 Mă alină-n stînci pe vale,
Hafiz, cîntecele tale.
Călăuz cu voie bună
Pe catir înalt să spună,
Stelele să le aprindă,
30 Hoții spaima noastră prindă.

- Vreau la hanuri, feredee,
Hafiz, gîndu-ți sfînt să-mi stee,
Mîndra cînd năfrămi dezbracă,
Păr chilimbăriu de-i joacă,
35 Doru-n șoaptă tremurată
Chiar pe-o Huri o îmbată

- De mai pizmuiți și asta,
De batjocoriți — spun basta!
Viersuri de poet la poarta
40 Raiului și-ncearcă soarta,
Bat mereu plutind ușoare
Veșnicia s-o măsoare.

133. *Slobod*

7 Lăsați-mă în șa să-mi fac de cap!
La voi în cort și în bordei nu-ncap!
Și vesel călăresc din zări în zări,
Peste căciula mea doar înstelări.

134. *Talisman*

7 Domnului e Orientul!
Domnului e Occidentul!
Nord și Sud, cu munte, vale;
Dorm pe podul mîinii sale.

135. *Mărturisire*

- 1 Ce mi-e greu de-ascuns? Întii focul!
De-i zi îl trădează un fum,
De-i noapte flacăra-i știe sorocul.
Apoi greu se ascunde acum
5 Iubirea; oricît de tăcută să stea,
Tot la ochi prea ușor bate ea.
Ce-i mai greu de pitit e un cîntec;
Nu-l ții cu nici un descîntec.
L-a născocit poetul abia,
10 S-a și pătruns de cîntarea sa.
Frumos o scrie și cu sirg,
Vrea lumea-n juru-i ca la tîrg.
S-o citești fiecărui —
De-ți place ori ba, trebuie să stărui.

136. *Elemente*

- 1 Și din cite elemente
Viersu-adevărat să fie,
Ca profanii să se-mbete
Meșterii voios să-l știe?
- 5 Tuturora înainte
Să slăvim iubiri senine;
Cîntecul de le cuprinde,
Va suna cu-atît mai bine.
- Apoi clinchet de pahare
10 Rubinii dau strălucirea:
Cine bea, cunună are,
Vinu-i frate cu iubirea.
- Biruind să zăngănească
Arme: darabana bate,
15 Ca norocu-n flăcări crească
Și erou în zeitate
- Și la urmă mai e una
Ce-i urît să-l ia în pinteni

Un poet, frumosu-ntruna
20 Să-l culeagă pretutindeni.

Aste patru elemente
De-o să poată să le-mbie,
Ca Hafis, va ști popoare
Se le-adape-n bucurie.

137. *Fenomen*

1 Când pe un zid de nori
Febus lovește
Pe lac arc de culori
Tivind l-umbrește.

5 În ceață arc la fel
Și-ndoaie greul
Alb, cercuit de el
Mi-e curcubeul.

Nu vreau voinic bătrîn
10 Ochii să-ți plingă
Albi, perii de-ți rămîn
Iubi-vei încă.

138. *Vrajbă*

- 1 Cînd zice la pîriu
Cupido-n fluier,
Pe cîmpuri peste rîu
Mavor dă şuier.
- 5 Urechea de mi-o las
Cu drag furată,
De cîntecul rămas
Dă larma toată.
Iar cîntă împlinit
- 10 Cînd lupta tună,
De turbat smintit
E vreo minune?
Iar sună fluier bun
Sparg goarna-n zare,
- 15 Că stau năuc, nebun;
Mirarea
Unde-i?

139. *Fără margini*

- 1 Mărirea ta e să nu poți sfârși,
Ursita, să nu-ncepi de veșnicii.
Rotești în cîntec bolțile cu stele,
Sfîrșit și început sînt una-n ele.
5 Și ce ne-arată miezul deslușit
La început era și la sfîrșit.

140. *În mii de forme*

- 1 În mii de forme te poți ascunde,
Dar pururi îndrăgito te cunosc;
Te poți în vâl de vrăji piti oriunde,
De-a pururi mlădioaso, te cunosc.

- 5 În chiparosul zvelt crescut în ramuri
De-a pururi mlădioaso, te cunosc,
Și pe canal în limpezile valuri,
De-a pururi alintato, te cunosc.

- Suind cînd raza apei se deschide,
10 De-a pururi jucăușo, te cunosc.
Cînd nor întruchipat alt chip cuprinde,
De-a pururi schimbătoareo, te cunosc.

- În vâlul ierbii luminos de floare,
De-a pururi înstelato, te cunosc;
15 Și-n iedera cu brațe-agățătoare,
Cuprinzătoareo, te și recunosc.

Cînd zorii ard și muntele roșește,
Înviorătoareo-n suflet te resfir,

Apoi cînd clarul cer mi se boltește
20 De-a pururi vinturato, te respir.

Tot ce cunosc în mine sau afară,
Învățătoare, singură mi-l dai;
Și cînd pe-Allah îl chem a suta oară,
De-o sută ori pe buze îmi răsai.

141. *Bărbați îndreptățiți*

După lupta de la Bedr, sub cerul înstelat

Mahomed grăiește

7 Morții lui dușmanul să-i bocească:

Zac de-acuma fără revenire;

Nimeni după-ai noștri tînguiască:

Peste ceruri calcă în lucire.

5 Cîte șapte porțile de-aramă

Cele șapte stele și-au deschis,

Și lovesc iubiții fără teamă

La intrările din Paradis.

Află-n neașteptată bucurie

10 Fericiri atinse de-al meu zbor.

Calul năzdrăvan clipind vecie,

Cînd m-a dus pe drumul sferelor.

Pomii cumințeniei cresc năvalnic,

Măr de aur pîrguind comori.

15 Pomii vieții lasă umbră darnic

Peste pajiști, peste flori.

Dulce vînt de răsărit incheagă
Mîndrul stol al fetelor cerești,
Doar din ochi le guști făptura dragă,
20 Cu privirea săturat îmi ești

Ce-ai făcut? te cercetează ele.
Voinicii? Război încununat?
Ești viteaz? o văd, căci vii prin stele.
Ce viteaz? îndată au aflat.

25 Stau dovadă răni nevindecate,
Monumentul singure-și clădesc.
Slăvi și fericiri se sting uitate,
Răni pentru credință biruiesc.

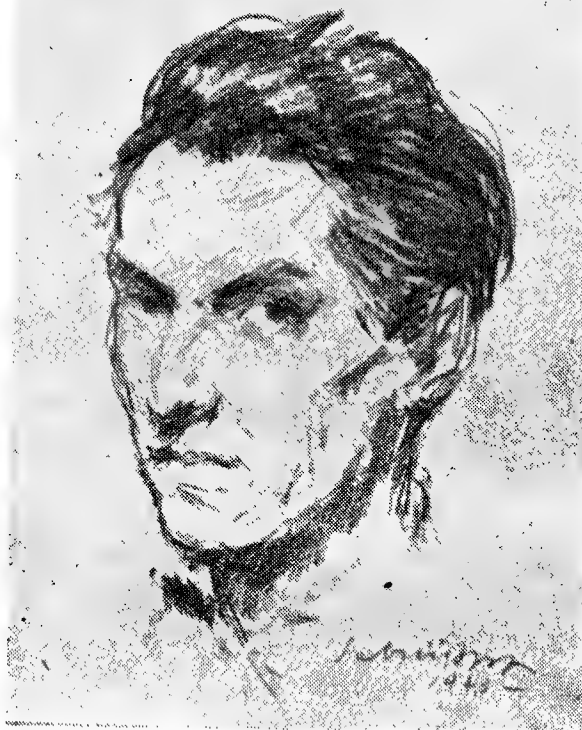
Și te duc sub umbră de pridvoare —
30 Stilpi clipesc ca pietrele de preț;
Limpezind din struguri vin cu soare,
Dragele te-mbie la ospăț.

Tînăr! Și ca tînăr, ce primire!
Fete cresc la fel de zvelt și clar;
35 Strîngi la pieptu-ți una-n fericire,
Toți sînt stăpîniți de al ei har.

Cea mai mîndră e și nu se crede
Stînd printre atîtea frumuseți,
Veselă, fără de ură vede
40 Și-ți arată alta mai de preț.

Una-n dorul alteia te lasă
La un joc ce n-are-nchipuiri;
Ai femeii cît lumea, pace-n casă,
Să tot fii în rai de mîntuiri!

45 Liniștea de aici te mulțumească:
Căci schimbată ea nu va mai fi;
Dezmierdarea n-o să obosească,
Cupa plină n-o să dea beții.

Ștefan Nenițescu (desen de Sabin Pop)
cu care Ion Pillat traduce *Pe lac*
și *Cîntec și formă* de Goethe.

142. *Intrare*

Huria

1 Astăzi țin eu străjuire
Sus la porțile din Rai
Pasămite din privire
N-ai temei aici să stai!

5 Cu Moslinii noștri spune
Cum ești oare înrudit?
Care lupte, fapte bune,
Pîn' la Rai mi te trimit?

Printre cei viteji te numeri?
10 Ia-mi arată rănilor!
Ele slava ta înnumăr
Și-ți deschid intrările.

Poetul

Ce atita puricare!
Îmi dă drumul mai ușor:
15 Am fost om și ca atare
M-am numit un luptător.

Cu ochi aprigi ca ereții
Pieptul ăsta să-l sfișii;
Vezi vicleanul chin al vieții,
20 Blindul chin al dragostei.

Cu credința-mi cîntai viersul
Draga să-mi dea inima,
Lumea oricum i-ar fi mersul,
Mulțumindu-mă să stea

25 Strins cu cei mai buni din țară,
Cu strădanii am atins
Nume bun, ce-n foc și pară
Mîndre inimi le-a cuprins.

Nu! n-alegi neghină, preget;
30 Dă-mi tu mîna zi de zi
Eu, pe fragedul tău deget
Să tot număr veșnicii!

TRADUCERI DIN GOETHE
ÎN COLABORARE CU ȘT. NENIȚESCU

143, *Pe lac*

- 7 Nutrețul proaspăt, singe viu,
Sorb lumilor din plin;
Al firii sîn de care știu,
Ce blînd e și senin!
5 Un val îmi joacă luntrea mea,
Cadente de lopeți,
Iar munții, nori în cer de nea,
Ne-ntimpină drumeți.

- Văz, văz al meu de ce pogori
10 Tu vis de aur vîi fuior?
O, pleacă vis! chiar aurit
Și-aci e viață de iubit.

- Licăresc pe valuri
Stele mii plutite,
15 Neguri beau din maluri
Depărtări zidite
Vînt de zori dă roată
Golfului umbrit
Iar în lac se-arată
20 Rodul pîrguit.

144. *Cîntec și formă*

1 Grecii strîngă dorul lor.
Plastic în tipare;
Din copilul mîinilor
Crească-și desfătare;

5 Nouă însă ne e drag
Să vrem Eufratul,
Și-n al apelor șirag
Drum de-a lung și latul.

Sting eu al suflării foc,
10 Cîntec se dezleagă;
Mîna-mi dacă ia din loc
Apa se încheagă.

FRIEDRICH SCHILLER

145. *Fata din străini*

1 Venea cu orice vară nouă
Într-o vilcea printre păstori,
O fată prea frumoasă-n vrajă,
Cînd piruiau privighetori.

5 Vilceaua aceea n-o născuse,
De unde e, nu se știa,
Și urma îi pierrea de-ndată
Ce fata iar adio-și lua.

Însuflețea cu o privire,
10 Și inimi se făceau mai largi,
Dar o mărire, o mîndrie,
Îndepărtau de ochii-i dragi.

Venea cu flori, venea cu poame,
Ce-au pîrguit în alte țări,
15 Pe sub lumina altui soare,
Prin mai îmbelșugate zări.

Ea împărțea la fiecare:
Dulci fructe unui, altui flori;

Și tînărul și moșu-n cîrje,
20 Se-ntorc cu dar la casa lor.

Bineveniți erau cu toții,
Dar de-ntîlnea îndrăgostiți,
Le întindea pe cel mai dulce
Cules din pomii înfloriți.

146. *Nenie*

- 1 Și frumosul trebuie să moară ce oameni și zei îi învinge,
Nu pieptul de-aramă nu-l mișcă al marelui Zeus stygian.
Numai o dată iubirea-mblinzi stăpînul de umbre,
Și încă pe loc, ne-nduratul, își trase iar daru-napoi.
- 5 Nu-mpacă Afroditeea nici rana băiatului mîndru,
Pe care-n fragedul trup mistrețul cel crud i-a brăzdat.
Eroul dumnezeiesc nemuritoarea lui mamă nu-l scapă;
La skeaica poartă el cade, ce i-a fost scris s-a-implinit.
Dar ea răsare din valuri cu fetele toate-ale lui Nereu,
- 10 Și-un bocet la ceruri ridică, jelind pe-nălțatul ei fiu.
Privește, acum plîng zeii și plîng zeițele toate,
Că și frumosul se trece, că desăvîrșirea muri.
A fi un cîntec de jale pe buza iubitei e falnic,
Cînd ce e de rînd fără sunet coboară în Orkus adînc.

147. *Parcelor*

1 Doar o vară lăsați-mi, Puternicelor !
Și-o toamnă, ca versul meu să dea rod,
Ca mai voioasă inima, -n dulcele
Joc saturată, să-mi poată muri.

5 Sufletul ce-n viață n-avuse divinul
Său drept, nici în Orkus, pace nu ăa;
Dar harul curat dacă vreodată-n
Inimă-l port și versul mi-e sfânt:

Bun găsit atunci, pace-a lumii de umbre !
10 Sint mulțumit chiar dacă tu, cîntecul meu,
Nu m-ai călăuzit într-acolo; odată
Trăit-am ca zeii, mai mult nici nu vreau.

148. *Fantazie de seară*

1 La fața colibei, în umbră și liniște stă
Plugarul: cu sine-mpăcat îi fumează vatra.
Găzduitor răsună pribeagului în
Pașnicul sat, clopotul serii.

5 Cu bine se-ntorc corăbierii în port,
Departe-n cetăți descrește-a târgului
Veselă larmă; sub tăcutul frunzar
Prietenii gustă cină de suflet.

Dar eu încotro? Muritorii trăiesc
10 Din răsplată și muncă; în trudă și odihnă
Se bucur-cu toții; să doarmă de ce nu
Poate spinul în pieptu-mi nicicînd?

Pe cerul de seară Prier s-a deschis;
Nenumărați înfloresc trandafirii și-n liniște pare
15 Lumea de aur; o acolo mă luați,
Nori purpurii! și să pot colo sus

În flăcări și vînt să-mi destram durere și dor!
Dar, speriată de ruga nebună, îmi scapă

Vrăjirea; se-ntunecă, singur
20 Sub ceruri, ca totdeauna, rămîn.

Vino deci, tu, somnule blînd! prea multe cere
Iubirea; dar în sfîrşit, tinereţe! te stingi şi tu,
Neodihnit, pururi cu vise!
Senin şi pace ţi-aduce vremea.

149. *Jumătatea vieţii*

1 Cu galbene pere atîrnă
Şi plină de sălbătice roze
Țara în ape;
Voi, lebede drage
5 Şi ameteşte-n alintări,
Vă adînciţi capul
În ape sfinte şi triste.

Jale mie! de unde iau eu, cînd
E iarnă, florile, şi de unde
10 Raza de soare
Şi umbrele gliei?
Zidurile stau
Fără de grai şi reci, în vînt,
Clinchet dau flamurile.

150. *Podgorie și albine*

7 Cînd seva din viță,
Coardele noi, caută umbră,
Și crește lin poama sub răcoroasa
Boltă de frunză:
5 Pentru bărbați o putere,
Dar cu plăcută mireasmă pentru fecioare ...

Și albine,
Cînd de bine mirositorul
Prier îmbătate, le atinge duhul
10 Soarelui, îl urmăresc rătăcind
Ele fugăritele, cînd însă
Arde o rază, ele se-ntorc
Cu zumzet presimțind multe ...

151. *Ca păsări...*

7 Ca păsări plecînd încet ...
Privește înainte
Călăuzul și rece îi adie
La piept întîmplările, cînd
5 În juru-i domnește tăcere, sus,
În văzduh, bogate în luciri; dară, pe jos,
Îi zac bunurile pămîntului, și cu dînsul
Pentru înțîia oară în zbor de-ncercare sînt cele mai tinere.

El însă le domolește zborul,
10 Din aripi lovind.

152. *Vulturul*

- 7 Tatăl meu a pribegit peste Gotthard,
Acolo, unde riuri o iau
Spre Etruria pe-alături
Și pe drumul cel drept
- 5 Peste zăpadă
Către Olympos și Hemos,
Acolo unde muntele Athos și-așterne umbra
Spre peșteri în Lemnos.
Dintru începuturi sînt însă
- 10 Veniți părinții
Din păduri de pe Indus,
Tare mirositoare.
Străbunul însă
A zburat peste mare
- 15 Ager la gînd, și s-a minunat
Fruntea de aur a Domnitorului
De tainele apei,
Cînd norii roș abureau
Peste corăbii și dobitoacele mute
- 20 Privind unul la altul
Gîndeau la hrană. Însă
Munții încă în liniște stau.
Unde să ne fie popasul?

152. *Norul de purpur*

- 7 Norul de purpur, adunat acolo
Pe partea stîngă a munților Alpi,
Și pe cea dreaptă sînt
Duhurile fericite.
- 5 Și se aude tunînd.

Din IMNURI TÎRZII

154. *Pribegia*

- 7 Binecuvîntată Suevie, maica mea,
    Și tu asemenea surorii, mai luminoase,
    Lombarda de peste munți,
    De sute de piraie brăzdată !
5 Și cu belșug de copaci, înflorind albi și roșcați,
    Și cu alții mai întunecoși, sălbatici, plini de frunziș înverzind
    adînc
    Iar masivul alpin al Elveției tot de adumbrește,
    Vecino; căci aproape de vatra căminului
    Locuiești și auzi cum în miezul său
10 Din cupele argintii ale jertfei
    Izvorul șopoteste, răsturnat
    De miini curate; cînd, atînsă
    De raze calde
    Gheața cristalină, cînd năruit
15 Din îndemnul ușor al luminii
    Înzăpezitul pisc, udă pămîntul,
    Cu apă preacurată. De aceea ți-e
    Înnăscută credința. Greu părăsește,
    Ce se leagă de obîrșie, locul.
20 Și copiii tăi, cetățile,
    Pe margini de lac amurgind depărtări,
    Prin sălciile Nekarului, pe Rin,

- Socotesc cu toții, că n-ar fi
De trăit nicăieri mai bine.
25 Eu însă mă vreau spre Caucaz !
    Căci zicînd auzit-am
    Chiar azi prin văzduhuri:
    Slobozi ca rîndunelele ar fi poeții.
    Și în afară de asta
30 Din zilele tinereții ni s-a încredințat,
    Că-n vremi de demult
    Părinți de neam germanic,
    Pribegi și furați de valurile Dunării,
    S-ar fi întilnit, uimiți la cuget,
35 Cu copiii soarelui în ziua nemiloasă
    Cînd aceștia își căutau umbra, colo departe,
    Pe țărmul Mării Negre;
    Mare ce nu fără temei
    S-ar chema cea bucuroasă de oaspeți.
40 Odată ce s-au privit,
    S-au apropiat ceilalți întii; apoi s-au așezat și
    Ai noștri nerăbdători sub măslin.
    Dar, de și-au atins straiete
    Și nici unul n-a putut prinde
45 Graiul cel neaoș al celuilalt, s-ar fi
    Iscat o ceartă, de n-ar fi venit coborînd
    Din ramuri răcoarea,
    Ce adesea obrazul celor certați
    Îl luminează cu zîmbet; și în răstimp
50 S-au privit împăcat, apoi și-au întins
    Cu dragoste dreapta. Și curînd
    Făcură schimb de arme, de toate
    Scumpele bunuri ale casei,

Și-au împrumutat și cuvîntul. Și nu meniră
 55 Prietenosii părinți zadarnic
 În larma nunții copiilor.
 Căci din sfînta lor logodnă
 Se ridică un neam mai mîndru ca toate
 Din cîte înainte și după
 60 Li s-a dat nume de oameni. Unde,
 Dar unde vă e sălașul, rudelor dragi,
 Ca să reinnoim legătura,
 Și iubiții strămoși să-i pomenim,
 Acolo la țarmuri, sub copacii
 65 Ioniei, pe șesurile Caystrului, lîngă peșterile mării,
 Unde, cocorii, bucuroși de văzduh,
 Se închid prin mări de munți în amurg.
 Acolo ați hălăduit și voi, mîndrilor! sau văzurăți de
 Insule care, încununate cu viță,
 70 Răsunau de cîntece din plin; alții trăiau
 Pe tayget, la preamăritul Hymet,
 Și ei înfloriră cei din urmă; dar din
 Izvorul Parnasului pînă la Tmolos
 Cu pîraie scînteind aur răsună
 75 Un cîntec veșnic; așa foșneau pe-atunci
 Codrii cei sfinți și toate
 Lăutele împreună
 De cerească blîndețe mișcate.
 O, țară a lui Homer!
 80 Lîngă cireșul împurpurat, sau cînd
 Solite de tine, pe dealul cu vie îmi
 Înverzesc tinere piersici,
 Și rînduneaua din zări revine și, multe zicînd,
 De zidurile mele își prinde cuibul, în
 85 Zile de mai, și sub stele
 De tine îmi amintesc, o, Ionie! Dar oameni

Îndrăgesc clipa de față. De aceea am
 Venit să vă privesc pe voi, insule, și pe voi,
 Limanuri de fluvii, boltiri ale lui Thetis,
 90 Pe voi, păduri, și pe voi, nori de peste Ida!

Dar să rămîn nu gîndesc.
 Neînduplecată și grea de cucerit,
 Stă închisă în sine, obîrșia mea, maica mea.
 Dintre fiii săi unul, Rinul,
 95 Cu silă a vrut să i se arunce la piept și pieri
 Respins, nimeni nu știe unde în depărtări.
 Totuși astfel n-aș vrea să mă despart
 De dînsa, ci numai ca să vă poftesc
 Venii la voi, o, Grații ale Greciei,
 100 La voi, fiice ale Cerului, venii.
 Ca, de nu vă e drumul prea lung,
 La noi să poftiți, Duioaselor!

Cînd adierile suflă mai lin,
 Și plăcute săgeți dimineața
 105 Ni le trimite nouă prearăbdătorilor,
 Și ușori nouași înfloresc
 Pe ochii noștri sfioși.
 Atunci vom spune: ce căutați
 Voi, Charitelor, printre sălbatici?
 110 Slujitoarele Cerului
 Sînt însă pline de minuni,
 Ca orice se naște în zei.
 Dacă li se apropie cineva, se preschimbă
 În vis și pedepsesc pe omul
 115 Ce vrea să li se măsoare în putere.
 Adesea copleșesc pe cel
 Căruia nici prin minte nu i-au trecut.

155. *Amintire*

7 Vînt de nord-est suflă,
 Cel mai drag între vînturi
 Mie, căci duh înflăcărat
 Și drum norocos menește corăbierilor.
 5 Du-te dar de-acum și salută
 Frumoasa Garonnă,
 Și grădinile din Bordeaux
 Colo, unde pe țărm abrupt
 Se îndreaptă poteca și în fluviu
 10 Adînc cade pîriul, deasupra însă
 Privește o mîndră pereche
 De stejari și plop argintii;
 Încă îmi amintesc bine și cum
 Largile vînfuri își pleacă
 15 Codrul de ulmi, peste moară,
 În curte însă crește un smochin.
 De-i sărbătoare calcă
 Femei arămii acolo
 Pe pămînt mătăsos,
 20 În vremea lui martie,
 Cînd la fel e noapte și zi,
 Și pe deasupra cărărilor line,
 Grele de vise de aur,
 Legănătoare văzduhuri adie.

25 Să mi se-ntindă însă
 De întunecată lumină plin,
 Mie unul paharul îmbălsămat,
 Ca să pot odihni; că dulce
 Mi-ar fi sub umbrare somnia.
 30 Nu-i lucru bun
 Fără suflet față de gîndul
 Morții să fii. Dar e bună
 Vorba în doi și să-ți verși
 Din inimă focul, să tot ascuți
 35 Din zile de dor
 Și de întîmplări de pe vremi.

 Unde sint însă prietenii? Bellarmin
 Cu tovarășii? Mulți dintre ei
 Se sfiesc la izvor să ajungă;
 Începe așadar bogăția
 40 În mare. Dinșii,
 Ca pictori, strîng laolaltă
 Frumusețea pămîntului și nu disprețuiesc
 Războiul înaripat și nici
 Să locuiască sihaștri, cu anii, sub
 45 Desfrunzitul catarg, unde nu strălucesc prin noapte
 Sărbători de cetăți
 Și cîntec de strună și joc innăscut.
 Dar de-acum spre Indii
 Plecară bărbații
 50 Acolo în unghiul bătut de vînturi
 Al podgoriei, unde
 Coboară Dordona

Și împreună cu mîndra
Garonnă cît o mare
55 Se scurge lat fluviul. Amintirea totuși
O primește și o lasă Oceanul,
Și iubirea țintește ochi stăruiți.
Ce rămîne însă, ctitoresc poezii.

156. *Poeților*

- 7 Precum în zi de sărbătoare, să vadă cîmpul
Țăranul merge, dis-de-dimineață, cînd
Din noaptea caldă fulgere răcoroase căzură
Tot timpul și în zări încă bubuie tunetul.
- 5 În alvia sa reîntră fluviul,
Și proaspăt pămîntul e verde,
Și de îmbucurătoare ploaie a cerului
Vița de vie picură și strălucind
Și de îmbucurătoare ploaie a cerului
În liniștit soare stau copacii dumbrăvii:
- 10 La fel rămîn sub prielnice stihii
Cei cărora nu un singur meșter, ci uimitoarea
Și pururi de față Natură îi crește lin
Purtîndu-i, puternică și zeiesc de mîndră.
De aceea cînd pare să doarmă în anotimpuri
- 15 Pe cer sau sub plante sau în noroade,
Tot așa se întunecă și obrazul poezilor.
S-ar crede că sînt singuri, dar stau mereu presimțind.
Căci presimțind se odihnește și ea.
- Acum însă crapă de ziuă ! Așteptam zorii și vedeam cum vin,
20 Și ceea ce am văzut, har sfînt să-mi fie cuvîntul.
Căci ea, ea însăși, ce stă mai veche ca vremea
Și se află peste zeii Apusului și Orientului,

Natura s-a trezit acum cu răsunet de arme,
Și sus din slăvi pînă jos în genune,
25 După nestrămutată lege, ca odinioară, din sfînt haos
născută,
Își simte proaspătă inspirația,
Atotcreatoare, din nou.

Și precum un foc lucește în ochii bărbatului,
Cînd și-a hotărit țel înalt, la fel
30 Din semne noi, din faptele lumii, acum
Un foc s-a aprins în sufletul poezilor.
Și ce se întîplase înainte, dar abia simțit,
Se vedește acum doar,
Și ele ce zîmbind ne-au lucrat ogorul,
35 În chip de argați, ni se descoperă,
Pururi vii, puterile zeilor.

Le cauți? Duhul lor adie în cîntec,
Din soare și din pămîntul cald
Trezit, și din furtunile văzduhului și din alte furtuni
40 Care dospite de mult în măruntaiele timpului
Ne sînt și mai pline de înțelesuri și mai clar simțite
Între cer și pămînt și între popoare.
Sînt gînduri din gîndul universal
Poposind tăcute în sufletul poetului.

45 Ca iute atins sufletul, cu infinitul
Legat de mult timp, de amintiri
Să se cutremure și, de trăznet sfînt aprins,
Rod în iubire născut, făptură a zeilor și a oamenilor,
Cîntecul să se împlinească, mărturie a amîndurora.
50 Astfel, precum spun poezii, deoarece întrupat
Ea dorise să vadă zeul, căzu fulgerul său pe casa Semelei.

Și cea dumnezeiesc cuprinsă născu,
Fruct al furtunii, pe sfîntul Bacchus.

Și iată de ce beau acumă foc ceresc
55 Fără primejdii fiii pămîntului.
Dar nouă ni se cade, sub furtunile Zeului,
Noi poezii! să rămînem cu cap descoperit,
Trăznetul Tatălui, el însuși, chiar cu dreapta noastră
Să-l prindem și în cîntec învăluit
60 Poporului să întindem cerescul dar,
Căci de sîntem doar curați la suflet
Ca pruncii, de ne sînt fără păcat mîinile,

Trăznetul Tatălui, cel preacurat, nu ne scapă
Și zguduită în adînc, suferința unui zeu
65 Pătîmînd-o cu dînsul, inima eternă rămîne veșnic tare.

AUGUST VON PLATEN-HALLERMÜNDE

157. *La o floare*

7 Prin molizi sus în pustietate
Te găsesc, o, floare, așa tirziu?
Vânturi aspre bat neînfrinate,
Ghețurile iernii când le știu.

5 Peste munți fișii se lasă ceață
După care soarele s-a stins,
Când pe plaiuri pasul se-nalță
De-o lăuntrică dorință-mpins.

Călătorului mi te-a trădat parfumul,
10 Luciul alb ce mi te împodobește:
Ce noroc că altul, tot pe drumul
Meu, nu te-a văzut ca să te ia.

Vrut-ai tu s-aștepți cu-a ta mireasmă
Pînă-n loc de liniște să vin?
15 Înflorești fără de răsăd și caznă
Tocma-n codrul cel de iarnă plin?

Vrednică-i tirziu găsită floare
Să o lege un tînăr de-al său vîers,
Gloriei asemuind-o care
20 Tot mai crește când atîtea ni s-au șters.

158. *Tristan*

7 Cine-a privit cu ochii săi frumosul,
A și cuprins în suflet taina morții;
El n-o să-și afle pe pămînt folosul,
Și totuși se va teme-n fața morții
5 Cine-a privit cu ochii săi frumosul!

În el păstrează pururi dor cu jale,
Că doar nebunul o nădejde-ascunde,
Sfîrșit să dea cîndva pornirii sale:
Frumosul cu săgeata de-l pătrunde,
10 În el păstrează pururi dor cu jale!

Ah, ar vroi ca un izvor să piară,
Din orice cînt sorbind venin, mirosul
Pieirii culegînd din orice floare:
Cine-a privit cu ochii săi frumosul,
15 Ah, ar vroi ca un izvor să piară.

159. *Prevenire*

1 Atît de sigur drumul ți se-arată
Și-n tinerețea ta mai vrei odată,
Uitînd primejdii cu dobîndă mare,
Să-nfrunți priviri pe vremi ucigătoare?

5 Te simți stăpîn pe suflet într-atîta
S-alegi voit, din nou sfidînd ursita,
Ca ochii, ce ți-au fost Cale Lactee,
Cu nopți de-adînci eresuri să-ți scînteie?

Nu! Lasă-ți rana-n voie, fără plîngeri,
10 Fii hotărît să rabzi, tăcut să sîngeri,
Și față chiar de tine îți ascunde.
O, suflet, dorul tău cît de profund e.

160. *Să văd adînc...*

1 Să văd adînc în tine,
Nimic să nu-mi umbrești
Din vraja ce îmi vine,
Cu glasu-ți de grăiești.

5 Atîtea vorbe-ncearcă
Urechea fără rost,
Și cînd se sting, e parcă
Nici cînd să mai fi fost.

Dar lin doar de mă cere,
10 Departe, zvonul tău,
L-ascult cu-așa plăcere,
Îl uit atît de greu!

Înfiorat mi-e ceasul,
De jar m-aprind întreg:
15 Și inima-mi și glasul
Tău, bine se-nțeleg!

161. *Cîntec de iarnă*

1 Răbdare, floare mică,
În pacea codrului,
E încă mult prea rece
Și încă vreme nu-i.

5 Nu mă oprești tu încă,
Dar locu-n seamă bag—
Cînd vine primăvara,
Te caut, mugur drag.

162. *Cîntec de primăvară în Sicilia*

1 De-ai plîns o noapte-ntreagă,
E dulce somnu-n zori,
Și grijile dorm duse
Pe pat liniștitor.

5 Cu gene umezi încă
Salut cîmp, codri mari:
În inimă e pace,
Adîncă pace doar.

Prier privirii rîde
10 Topind orice dureri,
Și gliei, micșunele
Țes haina lui Prier.

Sus, cîntă ciocîrlia,
Pe garduri vii dau flori,
15 Și a ieșit din țarcuri
Talanga turmelor.

Pescaru-și prinde plasa
La soare cald și clar,

Și sufletul lui cere
20 Să joace-n vinturi iar.

Și fiindcă-n țarm de stincă
Se sparge val mai lin,
Catran primesc corăbii
Pe pîntecul lor plin.

25 Pe digul-nalt șopîrle
Cu iuți mișcări se strîng,
Privighetori dau larmă
Din fiecare crîng.

Tras de plăvani, pornește
30 Un plug strălucitor,
Pămîntu-n frumusețe
Le place tuturor.

Nu-și află peregrinul
Loc sfînt prea depărtat,
35 Și sufletele toate
În dor pios au stat.

O, dorul meu, fii vesel
Și tu de soare-atras,

Fii fericit și iarăși
40 Dă fluierului glas.

Sus! ca închise inimi
Să le înfrîngi să știi,
Cînd, slobod de durere,
Sub iarbă vei dormi.

163. *Inscripție pe mormânt*

1 Am fost poet și lovituri îmi dete
Cumplita vreme care m-a născut,
De tânăr însă slavă-am cunoscut
Și-n grai mă-ntipării ca o pecete.

5 Să-nvăț în artă, n-o luai pe-ndelete,
Noi forme de granit am desfăcut,
În ritm și rimă gânduri mi-au crescut
Ce vor trăi, de judec fără pete.

Din stofe multe cîntecul mi-am vrut,
10 Comedii, basme rotunjii cu sete
Și într-un stil de nimeni întrecut;

În odă, eu, al doilea am mers,
Nădejdea lumii, jalea-i mi-e-n sonete
Și pentru groapă mi-am durat ăst vers.

HEINRICH HEINE

164. *Fantexie*

1 Călugărul cel tânăr stă
Tot singur cuc în chilie,
Citește în vechea carte de vrăji
Numită-a iadului cheie

5 Și cînd miez de noapte pustiu a sunat
Mai mult n-a putut să se ție
Cu palide buze el cheamă la el
Puterile subpămîntene.

Nălucitor astăzi din groapă să-mi dați
10 Pe cea mai frumoasă femeie
Invitați-mi-o numai pe-o noapte, atît,
Căci vreau să mă bucur de dînsa.

Rostește al vrăjii grozav legămînt,
Atunci se-mplinește dorința-i
15 Sărmana frumoasă iat-o venind
În albul ei giulgiu învelită.

Ce triști îi sînt ochii. Din recele sin
Suspîn dureros se înalță
Și moartea se-așază lîngă monah
20 Prelung se privesc fără o vorbă.

NIKOLAUS LENAU

165. *Privire în pîrîu*

1 Văzut-ai vreun noroc trecînd
Ce-n veci n-o să mai vie,
La un pîrîu să stai privind
La fuga ce te-mbie.

5 Privește-o doar adînc, adînc:
Va fi alinătoare,
De ți s-a rupt chiar dorul sfînt
Din pieptul ce te doare.

Te uită drept în jos la rîu
10 Pîn'te apucă plînsul
Și vezi, prin negura lui, greu
Puhoi fierbind și dînsul.

Uitarea va veni visînd
Să-nchidă răni profunde.
15 Se vede sufletul curgînd
Cu chinul său pe unde.

166. *Locul de vrajă*

1 Îndrăgostiți ce-au plîns la despărțire, —
Cînd după jale lungă,-n regăsire,
La piept stringîndu-se din nou ar sta,
Aici, să se sărute ar uita.

167. *Toamnă*

- 1 O zi de toamnă cum n-am mai zărit!
De parcă n-ai sufla, văzduhul zace,
Dar peste tot cad lin, foșnind a pace,
Dulci poame de pe pomul pîrguit.
- 5 Serbarea Firii, tu, n-o turbura!
Culesul e ce singur se culege,
Căci astăzi orice ram o să dezlege
Doar blînd ce raza soarelui ne ia.

168. *Iubirea moartă*

- 1 Ne ducem împreună
Spre sat în soare-apus,
Aproape ca perechea
Din Emaus,
- 5 Alătura, în șoaptă
Vorbind, mergea
Stăpînul ce-l urmară
Și ce-a luat moartea grea —
Așa pășește-alături
- 10 În asfințit
Iubirea noastră moartă
Cu blînd grăit.
Ea știe pentru taină
Cuvînt de vis.
- 15 Cunoaște-al sufletelor
Tărîm închis.
Ne-arată luminîndu-l
Orișice semn,
Ne zice: — „Așa se-ntimplă
- 20 C-am atîrnat de lemn.
V-ați lepădat de mine
Și m-ați batjocorit.
Am stat în purpur
Sub spinul ascuțit,

25 Primind cu sînge moartea
Pre moarte am călcat
Și merg cu voi alături,
Herub prea luminat".
Atunci recunoscurem
30 Tovarășa de drum,
Și ca acelor tineri
Ne-a ars inima scrum.

169. *Fîntîna romană*

1 Se-nalță raza, cade-n dar '
Bogat pe-al marmorei rotund,
Și, spumegînd, se scurge iar
În scoica-a doua pînă-n prund;
5 A doua varsă de prisos
În cea din urmă văhurînd,
Și fiecare ia și dă
Și dă și stă.

170. Ziua păstorului

- 1 Grăbiră turmele din țarc de iarnă.
Păstorul tânăr, după lung răgaz,
Porni pe cîmpul luminat de ape.
Trezite-ogoare îl primeau voios,
5 Priveliști cîntătoare îl chemau
Dar el zîmbea în sine și mergea
Plin de vestiri pe drumul primăverii.
Sări cu bățul ciobănește vadul,
Se-opri pe cellalt țarm, pe unde aur
10 De val, încet curgînd printre pietrișuri,
L-a-nveselit și multele făpturi
Și scoici plăpînde i-au menit noroc.
Nu-i behăiau nici mieii la ureche.
Pătrunse-n codru-n răcoroase chei;
15 Acolo cad șuvoaie sus prin stînci
Pe care mușchiul picură și goale
Dau ramuri rădăcinile de fag.
În liniști și fior de-adînci frunzare
A adormit cînd soarele sta sus,
20 Și apele goneau cu solzi de-argint.
Ajunse, deșteptat, în vîrf de munte
Serbarea, cînd lumina se trăgea;
Se-ncunună cu rugi și frunză sfîntă
Și în ușor mișcatele umbri
25 De nori închiși, răzbi sonoru-i cîntec.

171. Către Damon

- 1 Vezi, niciodată, Damon al meu, iarna prea sfîntă
Din amintire s-o pierzi
Și casa noastră pe dealul cel nordic, lăcașul
De nou și singur noroc,
5 Chipuri de marmoră-o-mpodobeau, nuduri de zei
Pe care uimiți i-am cîstit.
Pătrunși povesteam sau tu îmi citeai despre lupte
Și bucurie și dor
Cu glasul tău fraged dar sunător, pe cînd focul
10 Zumzuia la vîntul legat.
Lamia-n tăcere slujind — ne-mbia pocalul,
Lamia ce ne-a iubit.
Trăind mereu cu bunuri cerești ne-nvăluise
Ceva din luciul ceresc,
15 Și cum fugeam de orice tulburare dușmană,
Pace de suflet curat.
Dar la ploioasele vînturi de Marte — de ce iar —
În vale ne-am coborît,
În lăudate incinte și-n piețe ticsite
20 Cu muritorii la fel.

172. *Stăpînul Insulei*

- 7 Pescarii povestesc că-n miazăzi,
Pe-o insulă bogată-n mirodennii
Și pietre mîndre ce-n nisip scînteie,
O pasăre trăia ce, stînd pe maluri,
5 Cu ciocul ei rupea fișii coroana
Tulpinelor înalte, cînd ea aripi,
Boite parcă-n roș cu melci din Tyros,
Le ridica zburînd greoi pe-aproape:
Ar fi părut un nor întunecat.
10 În timpul zilei s-ar fi stins în codri,
Dar în amurg s-ar fi întors la țărături,
În boarea rece și sărată-a mării
Vrăjitul glas nălțîndu-l pîn' delfinii,
Prietenii cîntării, vin cu valul
15 Pe-o mare — aur de scintei și pene.
Așa ar fi trăit din vremi străbune,
Naufragiații doar ar fi zărit-o.
Căci prima dată cînd sosiră oameni
Cu albe pinze duse-n drum prielnic
20 Spre insulă, ea s-ar fi tras pe culme
Să vadă tot meleagul ei cel drag,
Și-ar fi întins uriașele ei aripi
Pierind pe veci cu cîntec surd de jale.

173. *Zi de pomenire*

- 1 O, soră, ia urciorul de lut sur.
Urmează-mă! căci n-ai uitat vreodată
Ce-obișnuia pioasa repetare.
Sînt șapte veri de cînd l-am auzit.
5 Luînd apă la fîntînă, stam de vorbă;
Și ne muri-n aceeași zi iubitul.
Să mergem la izvorul, unde plopîi
Cei doi cu un molid stau pe poiană,
'N urciorul de lut sur să scoatem apă.

7 Să vii în parcul ce-l crezi mort și vezi:
 Sclipirea ce zîmbește-n depărtare.
 Din limpezi nori, albastrul nevisat
 Deschide iazul și poteci pestrițe.

5 Ia galbenul adînc, plăpîndul sur
 Din fagi și din mesteceni. Vîntu-i cald.
 Tîrziile trandafiri nu-s morți deplin.
 Alege-i și îi strînge în cununi.

Să nu uiți nici aceste tufănele.
 10 Iar purpura din vișele sălbatici
 Și tot ce-a mai rămas viață verde,
 Le leagă lin toamnă obraz ...

7 Pășim în sus și-n jos prin strălucirea
 Șiragului de fagi mai pîn'la poartă,
 Zărim în cîmp afară prin zăbrele
 Migdalul dînd a doua oară floare.

5 Căptăm spre băncile lipsind de umbră,
 Străine glasuri d-aici nu ne-alungară,
 În vise ni se-ncătușează brațul,
 Ne-adapă blind lungi gene de lumină.

Simțim în har cum la ușorul vuiet
 10 Din virfuri fulgi de rază pe noi pică
 Și doar privim și prindem în răstimpuri
 Rodite poame surd izbînd pămîntul.

1 Colina unde mergem doarme-n umbră
Cînd cea din față încă dă luciri,
Pe verde crud al ierbii sale, luna
De-abia plutește nouraș de-argint.

5 Țintind departe, străzi se fac mai albe,
Drumețului o șoaptă-i spune stai,
E de pe munte nevăzută apă,
E pasăre ce-ngîă somnoros?

Noptatici fluturi doi ce se iubiră,
10 Ne urmăresc din spic în spic jucînd...
Și tainic roua dă din flori și frunză
Mireasma serii pentru vechi dureri.

177. *Omul și Faunul**Omul*

1 Vîltoarea-nchide albia îngustă —
Dar cine-atîrnă un picior păros
De stinca picurînd prin mușchiul gras?
Din păr stufos și creț năzare-un corn...
5 De cînd vînez prin munți silhui, nicicînd
N-am întîlnit așa făptură... Stai,
Ți-e drumu-oprit, și să n-ascunzi nimica!
Din val curat zăresc picior de țap.

Faunul

Nu noi ne-om bucura că m-ai găsit.

Omul

10 Știam de neamul înrudit cu tine
Din basmele străvechi — dar nu că azi
Așa netrebnici stîrpituri trăiesc.

Faunul

De izgonești pe ultimul din stirpa-mi,
Zadarnic vei pîndi vînat de preț —

- 15 Ca pradă îți rămân doar muști și viermi.
Și de pătrunzi și-n sihla cea din urmă.
Curînd îți seacă ce-ai mai bun: izvorul.

Omul

- Tu să mă-nveți, nemernice? Știința-mi
Balauri, scorpui și urieși i-a-nvins,
20 Pădurea fără rod a nimicit-o;
Unde-au fost mlaștini, spice joacă-n valuri;
Ne pasc nutrețul verde vite blînde;
Cetăți și sate cresc, grădini în soare,
Și-n codru încă des stau cerbi și ciute —
25 Comori am scos din mare și din țarini;
În cer ne strigă pietrele izbînda;
Ce vrei, sălbăticiune, spaimă-a morții?
Lumina, rînduiala ne urmează.

Faunul

- Ești numai om... de unde-ți pierzi știința
30 Începe-a noastră. Granița i-o prinzi
Acolo doar cînd plîngi c-ai depășit-o.
De-ți coace griul, vitele de-ți merg,
Și pomi sfințiți de-ți dau olei și struguri
Le dobîndești, o crezi, prin viclenie.
35 Pămînturi dîspînd surd în noaptea vremii
Nu pier nicicînd. Deștelenite însă
Se prăpădesc, lipsind o spiță roșii.
La timpul ei ți-e hărnicia bună.
De-acuma înapoi! zăriși pe Faun.
40 Ce ți-e mai rău, singur nu știi; cînd gîndu-ți
Ce poate mult, în nouri ți se pierde

- Și s-a desprins de animal și brazdă —
Dezgustul, bucuria, cumpănirea,
Și praf, și rază, moarte și-nviere,
45 În șirul lor firesc nu le mai prinde.

Omul

Am spus așa ceva? Zei poarte grija.

Faunul

- De dîșii nu grăim, dar voi, nebunii,
Vorbiți că ei v-ajută. Fără har
Nu-i apropiați nicicînd. Te naști, te pierzi,
50 A cui ființa-anume, n-o poți ști.

Omul

Curînd nerușinarea-ți n-află loc.

Faunul

Curînd la tine chemi pe cel gonit.

Omul

- Pocită otrăvire, gură strîmbă,
Cu toată fața hîdă, de a noastră
55 Ești prea vecin, de nu te împușcam.

Faunul

Rușinea n-o cunoaște nici o fiară,
Recunoștința omul n-o mai știe.
Cu arta voastră nu-nvățați ce totuși
Vă va prii mai mult... Slujim tăcuți.

- 60 Deci ascultați: Stîrpindu-ne vă pierdeți.
Doar unde ducem laba iese lapte,
Dè nu călcăm pe lan nu crește paiul.
Lucrînd cu gîndul numai: vezi, de mult
S-ar fi ales doar praf de-a voastră trudă,
65 V-ar fi tot lemnul putred, seacă holda...
Prin vrajă numai, viața mai stă trează.

HUGO VON HOFMANNSTHAL

178. *Cîntec de ducă*

- 1 Apa cade, să ne-nghită,
Stîncă dă să ne strivească,
Cu aripa filfiută
Păsări vor să ne răpească.

- 5 Jos, sub poalele de munți,
Poame se tot uită-n lacuri
Străvezii de veșnicie.

- Buze de fîntîni și frunți
Mărmuresc sub flori, de veacuri,
10 Pe cînd vîntul lin adie.

179. *Versuri pentru un copil mic*

- 7 Îți cresc picioarele roze
Să calci însoritele țări:
Însoritele țări te așteaptă!
De tăcutele piscuri atîrnă
- 5 Văzduhul atîtor milenii;
Și mările neistovite
Sînt încă, sînt încă acolo.
Pe marginea codrului veșnic
Vrei tu în blidul de lemn
- 10 Din lapte să-mparți cu broscoiul?
Va fi o veselă cină,
Vezi stele-n ea să nu cadă.
Pe marginea mării eterne
Găsești tu tovarăș de joc:
- 15 Prietenosul, bunul delfin.
Îți sare pe-uscat înaintea
Și dacă vreodată lipsește,
Îți seacă vîntul cel veșnic
Curînd izvoritele lacrimi.
- 20 În țări însorite sînt încă
Bătrînele, bunele vremuri,
Sînt încă, sînt încă acolo...
Și-a soarelui blindă putere
Îți crește picioarele roze,
- 25 Să-i calci în veșnica țară.

180. *Împăratul Chinei vorbește...*

- 1 În mijlocul tuturor
Stau Eu, Fiul Cerului,
Și nevestele, copacii,
Dobitoace, heleștaie,
- 5 Mi le-nchide-nțiiul zid:
Dedesubt, îmi dorm strămoșii:
Îngropați cu arc și spadă,
Cu coroana lor pe creștet,
Cum e portul fiecărui,
- 10 Locuiesc cămări boltite.
Sună pînă-n fundul lumii
Pasul Prea-Măririi mele.
Sub plocatele de iarbă,
Pajiști verzi am la picioare,
- 15 Rîuri curg la fel de-ntinse
Spre apus, spre răsărituri,
Către miazăzi și noapte,
Ca să-mi ude lin grădina
Ce se-așterne cît e lumea.
- 20 Oglindesc ici ochii negri
De gazele, colo păsări,
Oglindesc cetăți pe-afară,
Ziduri negre, sihle dese
Și obraz de neamuri multe.
- 25 Stau boierii mei, luceferi,
Curțile le au în juru-mi,

Poartă nume dat de mine,
 Nume după ceasu-n care
 Mi-au ieșit supuși în cale,
 30 Au femei de mine-alese,
 Și copiilor, ca frunza,
 Celor mari ai tuturoră,
 Le-am dat ochi, trup nalt și buze,
 Cum dă florii grădinarul.
 35 Printre ziduri din afară
 Îmi stau neamuri de războinici,
 Neamuri de plugari îmi stau.
 Alte ziduri și-apoi, iară
 Cuceritele noroade,
 40 Neamuri tot mai negre-n singe,
 Pin'la mare, zid din urmă,
 Care-mi leagă țara-n briu.

RAINER MARIA RILKE

181. *Cîntecul vieții și al morții* *stegarului Christoph Rilke*

de Ion Pillat în colaborare cu O. W. Cisch

„... la douăzeci și patru noiembrie 1663, Otto de Rilke, stăpîn pe Langenau, Gränitz și Ziegra, primi la Linda ca moștenire partea lăsată din moșie de fratele său Christoph căzut în Ungaria; totuși i se ceru să rînduiască zăpădit prin care pămîntul nu-i mai rămînea dacă fratele său, Christoph (cel ce, după mărturia hrisovului de moarte adus, sfîrșise ca stegar în compania baronului de Pirovano al regimentului austriac de cavalerie împărătească Heyster) s-ar fi reîntors...”

- 1 Călare, călare, călare, prin ziuă, prin noapte, prin zi.
 Călare, călare, călare.
 Și atît de obosit e avîntul și dorul atît de mare. Nu mai sînt
 munți, abia un copac. Nimic nu îndrăznește să se ridice.
 5 Colibe străine stau pe brînci, insetate la fîntîni mocirloase.
 Nicăieri un turn. Și mereu aceeași vedere. Ochii amîndoi sînt
 de prisos. Doar în noapte, arare, calea o crezi cunoscută.
 Nu călcăm oare înapoi noaptea bucata de drum pe care în
 soarele străin l-am cucerit cu trudă? Se prea poate. Soarele
 10 apasă, ca în toiul verii pe noi. Dar în vară ne-am luat rămas
 bun. Vestmintele femeilor luminau lung prin frunziș. Și
 acum drumul e lung. Așadar o fi toamnă. Cel puțin acolo
 unde femei întristate știu de noi.

Cel de Langenau se-ntoarce-n șa și spune: „Domnule.
15 Marchiz...”

Vecinu-i, subțirile, subtilul franțuz, la început vorbi și rise, trei zile în șir. Acum nu mai știe de nimic. E ca un copil: ce-ar vrea să doarmă. Praful se așază pe guleru-i alb de dantelă; nu-l bagă-n seamă. Încet se ofilește în șaua lui de catifea.

20 Însă cel de Langenau zîmbește și spune: „Aveți ochi stranii, Domnule Marchiz. Gîndesc că semănați mamei D-voastră”.

Iată că tinărul înflorește odată iar și își scutură gulerul de praf și e proaspăt din nou.

25 Cineva vorbește despre mama sa. Un neamț de bună seamă. Apăsât și arar își așază cuvintele. Ca o fată ce leagă flori, ce pe gînduri încearcă floare după floare și nu știe încă în ce chip va arăta totul — astfel își imbină cuvintele. De înveselire? De întristare? Toți ascultă. Se opresc chiar de a
30 scuipa. Căci sînt tot domni mari și știu ce se cade. Și cine din pîlc nu cunoaște nemțeasca o înțelege deodată, simte cuvinte răzlețe: „Seară... Copilărie...”

Atunci toți își sînt aproape, acești domni, ce vin din
Francia și din Burgundia, din Țările de Jos, din văile Carintiei,
35 din castelele Boemiei și de la Leopold Împăratul. Căci ceea ce povestește unul au trăit-o cu toții și întocmai așa. De parcă ar fi o singură mamă...

Așa merg călare în amurg ... într-un nedeslușit amurg. Ei tac din nou, dar au cu dinșii cuvintele în licăriri. Își scoate
40 Marchizul coiful. Părul lui întunecat e moale și cînd capul și-l apleacă se răsfață femeiește pe ceafă. De-acum și cel de Langenau recunoaște: departe se nalță ceva în luciul zării, ceva mlădios, întunecat. O coloană stingheră, prăbușită pe

jumătate. Și după ce de mult au trecut, își dau seama că era
45 o Madonă.

Foc de strajă. Șed în juru-i și așteaptă. Așteaptă ca unul
să cînte. Dar te simți atît de obosit ... Lumina roșie e grea.
S-a lipit de cizmele prăfuite. Se tîrîie pîn'la genunchi, pri-
vește în mîinile încrucișate. N-are aripi. Fețele sînt întunecate.
50 Totuși ochii micului franțuz strălucesc un timp cu lumina lor.
A sărutat un trandafir și acum poate să i se veștejească mai
departe la piept. Cel de Langenau l-a văzut, fiindcă nu poate
dormi. Se gîndește: eu n-am trandafir, n-am.

Apoi cîntă. Și e o doină bătrînă, de jale, pe care acasă
55 fetele o cîntă la cîmp, toamna, cînd culesul e pe sfîrșite.

Spune micul Marchiz: „Sînteți tînăr, domnule?”

Și cel de Langenau deopotrivă întristat și în ciudă:
„Opsprezece”. Apoi tac.

Mai tîrziu întreabă franțuzul: „Aveți și dumneavoastră
60 o mireasă acasă, Domnule Cavaler?”

„Dar dumneavoastră?” răspunde cel de Langenau.

„E blondă ca dumneavoastră.”

Și tac din nou pînă ce neamțul strigă: „Dar la dracu de ce
oare atunci stai în șa și mergi călare pe pămînt spurcat spre
65 cîinii de turci?”

Marchizul zîmbește: „Pentru a mă reîntoarce”.

Cel de Langenau se întristează. Se gîndește la o fată
blondă cu care se juca. Nebunaticе jocuri. Și ar vrea să fie
acasă, numai o clipă, numai pentru atîta vreme cît îi trebuie
70 să spună:

„Mădălină, că am fost mereu astfel, iartă”.

Cum — am fost? își spune tînărul. Și sînt departe.

Într-o dimineață, un călăreț, e-n fața lor, apoi un al
doilea, patru, zece. În zale din cap pînă-n picioare, mari.

75 După ei o mie: oștirea.

Trebuie să te despați.

„Te întoarce sănătos, domnule Marchiz —”.

„Sfînta Fecioară să vă aibă-n pază, Domnule Cavaler”.

Și nu pot să pornească. Sînt deodată prieteni, frați. Au

80 să-și împărtășească mai mult, căci știu de-acum atîtea unul
despre altul. Șovăiesc. Și e neastîmpăr grăbit și copite pocnesc
în jurul lor. Marchizul își trage din mîna dreaptă mînușa.
Scoate la iveală micul trandafir, ia o foaie ca și cum ar împărți
o cuminecătură.

85 „Aceasta te va păzi. Drum bun”. Cel de Langenau ră-
mîne uimit.

Se uită lung după franțuz. Viră foaia străină sub oțel.
Ea se leagănă în sus și în jos pe apele inimii sale. Strigăt de
goarnă. Merge la oaste Cavalerul. Zîmbește trist: îl păzește
90 o străină.

O zi prin zarvă. Răstiri, culori, ris — : din toate te orbește
țara. Băieți buimaci fug în pestrîțe straie. Bătaie și strigăt.
Muieri vin cu roșii pălării pe părul în valuri. Cheamă. Scutierii
vin în zale negre ca noaptea ce trece. Ei înșfacă muierile cu
95 atîta foc că li se rup hainele. Le îmbrîncesc în cercurile to-
belor. Și din sălbatica împotrivire a mîinilor neastîmpărate
tobe se deșteaptă, ca în vis bubuie, bubuie. Și seara îi întind
lanterne ciudate: vin luminînd în coifuri de fier. Vin? sau
sînge? — Cine-i poate deosebi...

100 În sfîrșit, în fața lui Spork. Lîngă calu-i bălan răsare con-
tele. Pletele-i lungi au luciul oțelului.

Cel de Langenau n-a întrebat, recunoaște generalul, se
aruncă de pe cal și se închină într-un nor de praf. Duce cu sine
o scrisoare care trebuie să-l înfățișeze contelui. Dar el îi porun-
105 cește: „Citește-mi zdreanța”. Și buzele sale nu s-au mișcat. N-are

nevoie de ele; ca să înjure sînt destul de bune. Cînd vrea mai mult, vorbește cu dreapta. Și asta o simți de îndată. Tînărul a isprăvit de mult. Nu mai știe unde se află. Spork îi acoperă totul. Chiar cerul a pierit. Și Spork, marele general, spune:

110 „Stegar”.
Și e mult.

Compania poposește dincolo de Raab. Cel de Langenau e călare singur. Cîmpie. Seară. Oblîncul șei scipește prin praf. Și apoi se înalță luna. Își dă seama de ea privindu-și

115 mîinile.

E vis.

Dar iată că ceva l-a strigat.

Îl striga, îl striga,

frînturi de vis se desfac.

120 Nu e cucuvaie. Pe legea mea!

Stingher un copac

L-a strigat:

Soldat!

Și vede: se zbate ceva. Se zbate un trup

125 legat de copac. Femeia cu mîini ce se rup

goală și plină de sînge,

îi zvîrle un strigăt: De-aicea mă frînge!

Și sare jos pe negru răzor.

Și taie bucăți din funii fierbinți;

130 Și vede dogoarea ochilor

Și cum mușcă din dinți.

Rîde?

De groază a stat.

Și iarăși pe cal

135 și gonește în noapte. C-un hăț plin de sînge în pumnucleștat.

Cel de Langenau scrie scrisoare, adîncit în gînduri. Încet zugrăvește slove: mari, cumînți, drepte ...

140 „Buna mea maică,
fiți mîndri: duc flamura,
fiți fără grijă: duc flamura,
iubiți-mă: duc flamura-“

Apoi își viră scrisoarea înapoi sub platoșă, în locul cel mai tănuit, lingă petala de trandafir. Și gîndește: în curînd

145 va căpăta mireasma ei. Și gîndește: poate cîndva o va găsi vreunul ... Și gîndește: ..., căci dușmanul e aproape.

Trec călare peste un țaran ucis. Ochii îi sînt mari deschiși și ceva se oglindește în ei; nu e cerul. Mai tîrziu latră ciini.

Se apropie deci un sat, în sfîrșit. Și deasupra bordeielor se-nal-

150 ță de piatră castelul. Podul lat coboară în fața lor. Poarta se deschide mare. Goarna îi primește cu glas înalt. Ascultă: larmă, zăngănit și lătrat de ciini! Rîncezat în curte, pocnet de potcoavă și-un glas.

Popas! Oaspe în sfîrșit odată. Nu-ți mai slujești mereu

155 dorințele cu hrană săracă. Nu mai apuci toate cu dușmănie; le lași în voia lor să fie și știi: ce se întîmplă, e sfînt. Și dîrzul avînt se destinde din sine să iasă și se rostogoale-n faldul păturii de mătăasă. Și nu mai ești mereu soldat. Și iată pletele pe umeri ți le lași și larg ți se descheie gulerul de ostaș și în

160 jîlturi de mătăasă te așezi ca pînă în virful unghiilor să te vezi: moleșit după caldul scăldat.

Și ce-s femeile, începi să-nveți ca un străin și cum se poartă albele și cele cu ochi de senin; ce mîini au pline de tinereți, cum își cîntă risul de lumină, cînd blonzii băieți cu-

165 pele mîndre închină grele de rod infinit.

Începu cu ospăț. Și ajunse serbare fără să știi. Flăcările 'nalte pîlpîiau, glasurile se alungeau, cîntece nebune răsunau prin din sticlă și foc, și, în sfîrșit, din ritmuri pîrguite-n trupuri: zbucni un joc. Și îi fură pe toți. Prin săli ce revărsă;

170 de valuri, ce apropieri și ce întâlniri, ce despărțiri și ce regăsiri
ce sorbiri de raze, și ce orbiri de lumină, și ce legănări în aerul
văratîc prin straiiele calde de femei, pierdut...

Din vin întunecat, din mii de flori azi ceasul și-a făcut
un drum de freamăt prin noapte și vis.

175 Iar el, uimit, în vrajă, mari ochi a deschis. Și scufundat
în sine așteaptă de nu se va trezi. Căci doar în somn vezi așa
mîndrețe și așa femei în sărbătoare: gestul lor cel mai neîn-
semnat e un fald ce cade greu în brocat. Din grai de argint
ele ceasul clădesc, și uneori își ridică mîinile ciudat, și crezi
180 că undeva, într-un loc înstrăinat, unde tu nu ajungi, printre
degete trandafiri veștejesc, și nu le vezi. Dar stai și visezi:
să fii în ele împodobit și altfel să fii fericit și să-ți cîștigi o
cunună pentru fruntea ta goală.

El, care poartă mătăsă albă, simte că nu se poate trezi;
185 căci e și îmbătat de tot ce e-n juru-i. Se adăpostește deștept
cu teamă în vis și stă în parc, stingher în negru parc. Și ser-
barea e îndepărtată. Și lumina minte. Și noaptea o simte
aproape și plină de răcoare. Și întreabă pe o femeie ce se
apleacă spre el:

190 „Ești tu, oare, noaptea?”

Ea zîmbește.

Și atunci îi e rușine de haina lui albă.

Și ar vrea să fie departe și singur și-n zale.

Întreg în zale.

195 „Ai uitat că ești pajul meu de ziua asta? Mă părăsești?
Unde te duci? Haina ta albă ți-a fost chezășie — “

.....
„Ți-e dor de asprul tău strai?”

.....

„Ești înfrigurat? — Ți-e dor de casă?”

Contesa zîmbește.

200 Nu. Dar a fost numai fiindcă firea de copil i-a căzut de pe
umeri — un vestmînt blind și închis. „Cine i l-a luat? Tu?”
întreabă cu un glas pe care nu l-a mai auzit încă. „Tu!”
Și de-acum nu mai e nimic pe el. Și e gol ca un sfînt.
Clar și zvelt.

205 Încet se sting luminile-n castel. Toți sînt împovărați:
obosiți, sau îndrăgostiți, sau îmbătați. După atîtea nopți goale,
lîungi, în bivuac: paturi. Paturi largi de stejar. Aici te rogi
altfel decît pe drum în șanțul ticălos, care, cînd e s-adormi,
se strînge ca un mormînt.

210 „Doamne, facă-se voia Ta!”

Mai scurte sînt rugile în pat.

Dar mai din suflet.

Odaia din turn e în întuneric.

Dar își dau lumină-n față cu zîmbetul lor.

215 Bijbiiesc ca orbii și se găsesc unul pe altul ca pe o ușă.
Aproape ca și copiii, ce se tem de noapte, se strîng unul de
altul. Și totuși, le e frică. Nu le e nimic potrivit: nici ziua
de ieri, nici ziua de mîine; căci timpul s-a prăbușit. Și ei
înfloresc din dărimăturile lui.

220 El nu întreabă: „Soțul tău?”

Ea nu întreabă: „Numele tău?”

Căci s-au găsit să-și fie un neam nou.

Își vor da o sută de nume noi și le vor lua iar înapoi,
ușor cum scoți un cercel.

225 În sală de un jîlț atîrnă platoșa, bandeliera și mantaua
celui de Langenau. Mănușile sînt pe jos. Flamura lui stă

drept, proptită de crucea ferestrei. E neagră și subțire. Afară gonește pe cer furtuna și taie bucăți din noapte, albe și negre. Lumina lunii trece, ca un fulger prelung, și flamura nemișcată
230 joacă umbre fără de liniște. Visează.

A fost deschisă vreo fereastră? A intrat furtuna în casă?
Cine aruncă ușile? Cine trece prin odăi?

— Lasă. Fie cine-o fi. Odaia din turn n-o găsește. Ca după o sută de porți e somnul acesta mare, pe care doi oameni
235 și-l împart; ca o singură mamă sau o moarte.

Sînt zorile? Ce soare răsare? Ce mare e soarele! Sînt
păsări? Glasul lor e pretutindeni.

Totul e lumină, dar nu e ziuă.

Totul e zgomot, dar nu sînt glasuri de păsări.

240 Sînt birnele, ce luminează. Sînt ferestrele, ce au țipat.
Și țipă roșu la dușmanul turbat, ce stă acolo pe-nflăcăratul
loc, țipă:

Foc.

Și cu somnul destrămat în obraz se imbulzesc toți, pe
245 jumătate goi, pe jumătate-n oțel, din odaie-n odaie, dintr-un
cap într-alt cap de castel, își caută scara.

Și cornuri greu își gîngăvesc suflarea prin curte:

Adunarea, adunarea!

Și tobe în tremur.

250 Dar flamura, iată, nu e cu ei.

Strigăt: „Stegar“.

Goană, cai, țipăt și rugi de mișei.

Larmă: „Stegar“!

Și oastea se duce în rîu de scînteii.

.....

255 Dar flamura iată, nu e cu ei.

Și razna la goană, prin săli, foc și pară prin uși de jăratie
ce-l înconjoară, prin flăcări pe scară se-azvirle năpraznic din
clocot și chin. Pe brațe le duce flamura ca o albă femeie-n
leșin. Și găsește un cal, și e ca un strigăt turbat: gonește
260 întins, și totul în urmă a lăsat, și pe ai săi. Și flamura deoda-
tă-n fire-și vine iar, nicicînd ea nu-și purtase așa regescul
har; și acum toți o văd departe-n fața lor și recunosc stegarul
în clarul pletelor, și steagul recunosc ...

Dar să lucească începe acum, se zvirle-nainte și e mare și
265 roșie ...

.....
Flamura lor arde între dușmani și ei după ea tot gonesc.

Cel de la Langenau s-a adîncit în dușman, dar singur de
tot. Spaima a făcut în juru-i un gol ca o roată, iar el se oprește
în mijlocul ei sub flamura-i veștejită în flăcări.

270 Încet, aproape pe gînduri privește în jur. E mult necu-
noscute, pestriț în jurul lui. Grădini ... gîndește el și zîmbește.

Dar simte deodată că ochii îl apucă, și recunoaște oameni
și știe că sînt ciinii păgîni: și se azvirle cu calul în mijlocul lor.

275 Dar, cînd cercul se închide în spatele lui, sînt totuși
din nou grădini și cele șasesprezece iatagane ce sar asupra-i,
rază lîngă rază, sînt o sărbătoare.

Un joc de ape rîzînd.

Straiul de ostaș a ars în castel, și scrisoarea și petala de
280 trandafir a unei femei străine.

În primăvară (era trist și rece) un curier al Baronului
de Pirovano intră încet călare în Langenau.

Aci a văzut plîngînd o bătrînă.

182. *Pietà*

- 1 Acum mi se-implinește restriștea, și fără de grai s-o spun
Mă umple tot. Sint împietrită, cum miezul stîncii-mpietrește
De piatră cum sint, știu numai una:
Te-ai făcut mare
- 5 ... Și te-ai făcut mare,
Ca o prea mare durere,
Peste puterea inimii mele
Să stai în afară de ea.
Acum, îmi zaci cruciș în poală,
- 10 Acum eu n-aș putea
Să te mai nasc.

183. *Fîntînă Romană*

- 1 O cupă peste alta așezată
Pe-o buză veche de marmor rotund,
Din apa de sus abia aplecată,
Pe ape ce jos așteptînd se-ascund.
- 5 Tăcînd acelei ce-n murmur șoptește
Și-n taină, la fel ca-n palmă ținut,
Chemîndu-i, sub umbra ce înfrunzește,
Un cer cu obrazul necunoscut;
- Pe sine senin în scoica de haruri
- 10 Lărgindu-se lin cu al valului crug,
Lăsîndu-se-n vis, picînd rare daruri
- Pe mușchi, din oglindă-n oglindă,
Și cupa din urmă făcînd-o prelung
Să ridă ușor cu ce se perindă.

184. *Părăsit pe munții din suflet*

- 1 Părăsit pe munții din suflet. Privește, ce mică acolo,
Privește: localitatea din urmă a vorbei, și mai sus,
Însă ce mică și ea, încă un ultim
Sătuc de simțiri. O recunoști tu?
5 Părăsit pe munții din suflet. Stratul
De piatră sub mîini. Aici înflorește
Bine ceva; din muta prăpastie
Iese-nvoaltă o iarbă neștiutoare cîntînd.
Dar cărturarul? Ah, ce începu să cunoască,
10 Și tace acum, părăsit pe munții din suflet.

Acolo umblă desigur, în sfîntă știință de sine,
Multe-mprejur, multe dihanii de munte în pace
Se perindă și stau. Și pasărea mare și tăinuită
Încercuie piscul renunțării curate. — Însă,
15 Tăinuită, aici pe munții din suflet...

RUDOLF G. BINDING

185. *Mergînd pe vale*

- 1 Mină-n mină cu vîntul
Ce-n înserare adie,
Ochi în ochi cu amurgul
Întins pe zarea pustie,
5 Tot ascultînd somnoroase
Ape din clarul izvor,
Pășesc pe vale în urma
Înstrăinatului dor.

186. *Somn*

7 Acum adormi după porțile lumii
Pribeagă-n raiul de mult închis.
Pe pajiști de-argint te-oprești la căprioare,
În albastre pustiuri stai printre lei.

5 Unicorn cu ochi mari întâmpini în codri,
Pene de lebedă pașnic în vrăji îți foșnesc.
Te-așezi cu aceeași putere alături de Sfinge,
Îți scalzi piciorușe în rîu pe țărmul minunii.

Dulce doar firul suflării te ține
10 Fraged de moarte departe. — Dacă s-ar rupe,
Nu te-ai întoarce nicicînd. Cum să te țin?
Să nu te deștepți în țara cealaltă?

Pe pajiști nu pot să-ți ucid căprioarele,
Nici să-ți zvîrl Sfinxul în mare, nici vraja din lebezi s-o iau.
15 De ochii Unicornului nu pot să te feresc,
Nici riul minunii să-l fur piciorușelor tale.

HANS CAROSSA

187. *Privești*

1 Amurg de-acum. Bătrînul parc închis e
De-un șir de fagi, înalt, des, brun ca zidul.
Sînt singur. Tot pîlînd în vînt prin neguri
Pier focurile ce le-aprinse ziua.

5 Deodată gardul fagilor se pierde.
Privesc în zarea largă, totuși nu văd
Nici sat, nici zid, nici vită pe aproape.
Văd doar un cîmp sălbăticit cu floarea
Brîndușelor, văd munți de piatră
10 În limpezimea lor venind spre mine —,
Un sloi de aur clar, văd luna plină
Pe cerul rece, stînd în strălucire.
Un dor adie-n juru-mi, astă clipă,
Iubito, ție,

15 Cu tot fiorul ei să ți-o trimit.

188. *Priveliște natală*

- 7 Temple frînte-mprăștiate
Galben ard în soare drag.
Prin coloane-nalte, aur
Din nisip fierbinte trag.
5 Mindri fluturi stau podoabă
Marmurei statuilor.
Înflorește mușchiul verde
În a zeului subsuori.

- Șarpe sur cum e argintul
10 Stă prin praf îmbucățit.
În genunchi plecați copiii
Cu frunziș l-au învelit.

- Și grăbiți din sinul gliei
Vin gîndacii tăvălug,
15 Trupul mort să-l prindă viața
În fierbintele ei crug.

- Icoana străveche,
În care în aur Prunc sfînt se mai vede,
O strînge-n cojoc după ce o sărută.
20 Tăcuți se tot duc pe cîmpia tăcută.

189. *Bejenie*

- 7 Războiul pîlpîie tot mai aproape!
Vă arde griul! Ostașii vi s-au dus!
De-acum să pribegiți spre miazănoapte!
S-o luați pe valea începutului în sus!

- 5 Proiectil de-otravă a căzut.
Albe văluri blind adie fum.
Cine-și deschide gura, acolo pică mut.
Iute la drum! Iute la drum!

- Cu mîini hotărîte, cinstite,
10 Deschid lavițe zugrăvite,
Se-mbracă în portul de sărbătoare
Cu cizme-nalte, largă cingătoare.

- Straniu un singur copil
Seamănă în porumburi boabe tiptil,
15 Cîntînd le presară pe frunte de vite,
Prin coarne frumos arcuite.

POEME DE GEORG TRAKL

de Ion Pillat și O.W. Cisek

190. *Inima mea în seară*

- 1 Prin seară se aude țipătul liliecilor,
Doi murgi sar pe livadă,
Paltinul roșu vuieste.
În fața călătorului apare cîrciuma mică pe drum.
- 5 Minunat îți plac vinul tînăr și nucile.
Minunat e beat să te clatini prin pădurea amurgită.
Prin crengi negre sună clopote îndurerate.
Îți picură rouă pe obraz.

191. *Către tânărul Elis*

1 Elis, când mierla strigă în codru negru,
Va fi apusul tău.
Buzele tale sorb răcoarea izvorului albastru prin stînci.

Cînd fruntea-ți singerează încet,
5 Lasă străvechile legende
Și adinca tălmăcire a zborului păsărilor.

Tu însă cu pași molateci mergi în noaptea
Ce plină de purpura strugurilor atîrnă,
Și mai frumos miști brațele în albastru.

10 Un tufiș de spini răsună,
Unde sînt ochii tăi de lună.
O, de cită vreme ai murit Elis!

Trupul tău e o zambilă,
În care un călugăr își cufundă degetele de ceară.
15 Tăcerea noastră e o peșteră neagră,

Din care cîteodată iese un vînat blind
Și pleoapele grele și le-nchide încet.
Pe tîmplele tale picură roua neagră,

Ultimul aur al stelelor moarte.

192. *Rondel*

7 Tot aurul zilelor dus e,
Culoarea serii albastră și brună:
Din fluier baciul blînd nu mai sună,
Culoarea serii albastră și brună;
5 Tot aurul zilelor dus e.

193. *Apus*

7 Peste iazul alb
Păsările sălbatice au plecat.
Seara de la stelele noastre bîntuie un vînt înghețat.

Peste mormintele noastre
5 S-apleacă fruntea sfărîmată a nopții,
Sub stejar ne legănăm într-o barcă de argint.

Mereu răsună zidurile albe ale cetății.
Sub arcuri de spini
O, frate, urcăm noi, arătători orbi, spre miezul nopții.

194. *Apropierea morții*

7 O, seara ce se duce prin stelele întunecoase ale copilăriei,
Iazul sub sălcii
Se umple cu bolnavele oftări ale tristeții.

O, pădurea ce lin ochii bruni și-i apleacă
5 Când din mâinile osoase ale singuraticului
Cade purpura zilelor încintate.

O, apropierea morții! Să ne închinăm!
În noaptea aceasta se desfac pe calde perini
Galbene de tămie, trupurile mlădioase ale îndrăgostiților.

195. *Liniște și tăcere*

7 Păstori îngropară soarele în codru despuiat.
Un pescar trase
În plasa păroasă luna din iazul înfrigurat.

În albastru cleștar
5 Locuiește omul palid, cu obrazul proptit de stelele lui;
Sau capul și-apleacă în somnul de purpur.

Dar zborul negru al păsărilor mișcă mereu
Pe cel ce vede sfințenia albastrelor flori,
Tăcerea apropiată gîndește trecutul uitat, îngeri stinși

10 Fruntea înnoptează iar în piatra de lună;
Ca un tînăr strălucitor
Răsare sora în toamnă și în neagră putrezime.

196. *Helian*

7 În singuraticele ceasuri ale spiritului
E frumos în soare să mergi
De-a lungul galbenelor zări ale verii.
Uşor sună paşii prin iarbă; dar doarme mereu
5 În marmură sură fiul lui Pan.

Seara pe pridvor ne îmbătarăm cu vin brun.
Roşietică jăruieşte piersica prin frunziş;
Blindă sonată, ris bucuros.

Frumoasă e liniştea nopţii.
10 Pe-ntunecoase zări
Ne întâlnim cu păstori şi stele albe.

Cînd toamnă s-a făcut,
Se-arată o lumină rece în crîng.
Îmblînziţi pribegim de-a lungul zidurilor roşii
15 Şi ochii rotunzi urmează zborul păsărilor.
Seara scade apa albă în urne de mormint.

În rămurişul gol serbează cerul.
În miini curate poartă ţăranul pîine şi vin.
Şi paşnic poamele se pîrguiesc în cămara însovită.

20 O, ce serios e obrazul morţilor dragi.
Dar sufletul se bucură de adevăr...

197. *Psalm*

- 7 E o lumină stinsă de vînt.
E un ulcior cîmpenesc, pe care după-amiază îl părăsește un bețiv.
E o podgorie arsă și neagră, cu văgăuni pline de paingeni.
E un pridvor văruiat cu lapte.
- 5 Nebunul a murit. E o insulă din Oceanul Pacific
Gata să primească Zeul soarelui. Se lovesc darabanele.
Bărbații duc jocuri războinice.
Femeile leagănă cosițele în desfășurări de alge și de flori de foc,
Cînd marea cîntă. — O, raiul nostru pierdut!
- 10 Nimfele au părăsit codri de aur.
Se îngroapă străinul. Începe atunci ploaie cu străluciri.
Fiul lui Pan răsare în făptura unui muncitor de pămînt,
Care doarme la amiază pe asfaltul încins.
Sînt fete mici într-o curte, în hăinuțe de o sărăcie ce-ți rupe inima!
- 15 Sînt odăi pline de acorduri și sonate.
Sînt umbre ce se îmbrățișează în fața unei oglinzi oarbe.
La ferestrele spitalului se încălzesc convalescenți.
Un vapor alb duce molimi sîngeroase în susul canalului.

- Sora străină răsare iar în visele urite ale cuiva.
- 20 Odihnind în aluniș, se joacă ea cu stelele sale.
Studentul ce-i seamănă ca un frate, se uită lung după ea pe fereastră.
După dînsul stă fratele lui mort, sau coboară vechea scară întortocheată.
În întunericul castanilor bruni pălește chipul preotului tînăr.
Grădina e în amurg. Prin pridvorul mănăstirii filfiie lilioci împrejur.
- Copiii paznicului se opresc din joc și caută aurul cerului.
- 25 Acorduri finale ale unui quartet. Mica oarbă fuge tremurînd prin alee,
Iar mai tîrziu umbra ei pipăie de-a lungul zidurilor reci, înconjurată de basme și legende sfinte.
- E o barcă neagră, care coboară în seară negrul canal.
În adîncimea azilului vechi se dărîmă surpări omenești.
Orfanii morți stau lungiți lingă zidul grădinii.
- 30 Din odăi sure ies îngeri cu aripi pătate de glod.
Viermi picură din pleoapele lor îngălbenite.
Piața din fața bisericii e tăcută și mută ca în zilele copilăriei.
Vieți tăcute lunecă pe tălpi de argint
Și umbrele osîndiților coboară spre apele suspinatoare.
- 35 În mormînt se joacă vracul alb cu șerpilor lui.

Tăcut peste cîmpul morții, Dumnezeu își deschide ochii de aur

198. *În parc*

- 7 Iar pășind prin vechiul parc.
O! Liniștea florilor galbene și roșii.
Chiar voi, zeilor blinzi, stați întristați,
Și aurul tomnatic al ulmului.
- 5 La iazul albastrui nemișcată se-nalță
Trestia, amuțește seara sturzul.
O, atunci și tu îți apleacă fruntea
Înaintea marmorei sfărîmate a străbunilor.

199. *În primăvară*

- 7 Ușor de pe pași întunecați zăpada cădea,
În umbra copacului
Îndrăgostiții își ridică pleoapele străvezii.
- 1
Întunecatele strigăte ale marinarilor sînt urmate mereu
- 5 De stele și noapte;
Și liniștit vislele bat.

Curînd lingă ziduri căzute înfloresc
Micșunele,
Tîmpla singuratecului tăcut învie.

200. *Către soră*

1 Unde mergi, e toamnă, seară,
Gemătul vînatului albastru ce sub arbori sună,
Lac singuratic în seară.

Uşor zborul păsărilor sună
5 Tristeţea ce pe ochii tăi s-a-ntunecat
Surîsul tău slab tot sună.

Dumnezeu pleoapele ți le-a schimbat.
Copila din Vinerea sfîntă, stele caută
Bolta frunții tale pe-nnoptat.

201. *Amin*

1 Descompunere lunecînd prin odaia mucedă;
Umbre pe tapete galbene; în oglinzi închise se boltește
Tristețea de fildeș a miinilor noastre.
Mărgăritare brune curg prin degete amorțite.
5 În liniște
Un înger deschide ochii albaștri din somn.

Albastră e și seara;
Ceasul amorțirii noastre, umbra lui Azrael,
Ce-ntunecă o grădiniță brună.

202. *Într-un vechi album*

1 Te întorci mereu, melancolie,
O, blîndește a sufletului stingher.
Pînă la capăt arde o zi de aur.

Umilit se închină durerii răbdătorul,
5 Răsunînd în armonie și cuprins de o vedenie ușoară.
Privește! a și amurgit.

Din nou se-ntoarce noaptea și jelește un muritor
Și altul pătimește cu dînsul.

Înfiorător sub tomnatece stele
10 Capul se-aplecă pe fiece an mai adînc.

203. *Cîntec de seară*

1 Seara, cînd peste poteci întunecate pășim,
Chipurile noastre palide ne apar în față.

Cînd sîntem însetați,
Bem din apa albă a iazului,
5 Din dulceața tristei noastre copilării.

Amorțiți ne odihnim sub tufișul de soc,
Privim pescăruși cenușii.

Nori de primăvară se ridică peste orașul întunecat,
Ce tace despre călugări și vremi mai mărețe.

10 Cînd luam mîinile tale înguste,
Deschideai ușor ochii rotunzi.
De-atunci e mult.

Dar cînd întunecată armonie cuprinde sufletul,
Răsai, tu, albă, în priveliștea de toamnă a prietenului.

204. *Elis*

I

1 Desăvirșită e tăcerea acestei zile de aur.
Sub bătrini stejari
Răsai tu, Elis, un liniștit cu ochi rotunzi

Albastrul lor oglindește somnul lin al îndrăgostiților.

5 La gura ta
Le-au amuțit suspinele trandafirii.

Seara pescarul trase năvoadele grele.

Un bun păstor

Îți duce turma pe marginea pădurii.

10 O! ce curate, Elis, zilele ți-au fost.

Încet se lasă

De-a lungul galbenelor ziduri liniștea albastră a măslinului,

Moare întunecatul cînt al unui bătrîn.

Ca o barcă de aur

15 Tremură, Elis, inima ta pe cerul stingher.

II

Un joc blînd de clopote răsună în pieptul lui Elis

Seara,

Cînd capul i se-afundă în perina neagră.

Un vînat albastru sîngeră ușor

Prin mărăcini.

Un arbore brun stă singuratic.

Poamele albastre căzură pe jos.

Semne și stele

În iazul înserat se-afundă ușor.

25 După deal s-a făcut iarnă.

Porumbi albaștri

Beau noaptea sudoare de gheață,

Ce curge de pe fruntea de cleștar a lui Elis.

Tot răsună

30 Pe ziduri negre vîntul stingher al lui Dumnezeu.

205. *Către cel mort în tinerețe*

1 O, negrul inger, care ușor din 'năuntru copacului ieși.
Pe cînd blînzi tovarăși de jocuri eram în amurg,
Pe marginea fîntinii albastrii.

Liniștit ne era pasul, ochii rotunzi în răcoarea brună a toamnei,
5 O, dulceață de purpur a stelelor!

El însă coborî pietroasele trepte ale muntelui
Cu un suris albastru pe față și ciudat îmbrăcat.

În copilăria lui mai tăcută și muri;
Iar în grădină rămase obrazul de-argint al prietenului,
10 Ascultînd din frunziș sau din steiul străvechi.

Sufletul cîntă moartea, putregaiul verzui al cărnii;
Și freamăt era în pădure
Și jalea pătimașă a vîntului

Ceasul veni, cînd umbrele în soare de purpur le văzu,
15 Umbrele sfîrșitului prin ramurile despuiate;

Seara, cînd pe amurgitele ziduri mierla cînta,
Sufletul celui ce muri devreme răsări în odaie tăcut.

O, singele ce din gîtlejul însuflețitului curge,
Albastră floare; o, lacrima de foc
20 Plînsă în noapte.

Nor și timp de aur. În odaia singuratică
Poftești mai des mortul ca oaspe,
Pășești vorbind prietenește sub ulmi, de-a lungul riului verde.

206. *Privești*

1 Amurg de Brumar; jalnic răsună strigătele adânci ale păstorilor
Prin satul înserat; foc țîșnește din covălie.

Năprasnic se ridică un cal negru; bucele de zambilă
ale fecioarei

Dau să prindă jăraticul nărilor sale de purpur.

5 Încet îngheață la margini de codru țișătul ciutei,

Și galbenele flori ale toamnei

Se-aflecă fără grai peste fața albastră a iazului.

În flacăra roșie s-a mistuit un copac, se înalță în zbor
tremurat cu fețe întunecate liliecii.

207. *Mlaștini*

1 Vintură-țară în negrul vînt; încet șoptește șovarul uscat
În tăcerea de baltă. Pe cerul cenușiu
Un cîrd de păsări sălbătice la rînd;
De-a curmezișul peste ape de-ntuneric.

5 Răscoală. În bordeiul dărăpănat
Filfîie din aripi negre putregaiul;
Mesteceni schilozi oftează în vînt.

Seara în circiuma părăsită. Drumul spre casă e urmărit
De jalea blindă a cirezilor ce pasc,

10 Vedenie de noapte: broaște rîioase răsar din ape de-argint.

208. *Cîntecul orelor*

1 Cu ochi posomoriți se privesc îndrăgostiții,
Bălăii, strălucitorii. În întunericul holbat
Se strîng șubred brațele doritoare.

Purpuriu se năruia gura celei binecuvîntate. Ochii rotunzi
5 Oglindesc aurul închis al amiezii de primăvară,
Marginea și negrul pădurii, teama inserării în frunziș.
Poate nespusul zbor de pasăre, drumul
Celui nenăscut de-a lungul satelor întunecoase, prin verile
stinghere
Și din albastrul ofilit răsare cîndva duh ce-a trăit.

10 Lin freamătă-n lan griul gălbui.
Aspră e viața și oțelit își duce coasa țăranul,
Dulgherul încheagă năpraznice birne.

Purpurie e fața frunzișului în toamnă; duhul monahal
Pribegeste prin zile senine; rodit e strugurele
15 Și sărbătoresc văzduhul în ogrăzi bogate.
Mai dulce aromesc poamele-ngălbenite, lin e risul
Voiosului, cîntec și joc în pivniți, umbroase;
În amurgul grădinii pasul și pacea copilului mort.

209. *Amurg în Lans*

1 Pribegie prin vara amurgită
De-a lungul snopilor de grîu îngălbeniți. Sub bolți văruite
Unde rîndunica intra și ieșea în zbor, am băut un vin înfocat.

Frumoasă e melancolia și risul de purpură.
5 Seara și miresmele întunecate ale ierbii
Ne răcoresc cu fiori frunțile fierbinți.

Ape de argint curg peste treptele codrului,
Noapte și fără de grai o viață uitată.
Prietenie; poteci înfrunzite spre sat.

210. *Pe „Mönchsberg“ **

- 7 Unde în umbra ulmilor autumnali poteca uitată coboară,
Departe de colibele cu frunziș, de păstori adormiți,
Urmărește mereu pe drumeț chipul întunecat al răcoarei.

- Peste poteca osoasă, glasul de zambilă al copilului mereu
5 Spunînd încet povestea pierdută a pădurii.
Șoptind mai încet jalea sălbatică a fratelui.

Astfel un verde plăpînd atinge genunchiul străinului
Capul împietrit.
Mai aproape foșnește izvorul albastru, jalea femeilor.

* Pe „muntele călugărilor“.

211. *Sebastian în vis*

I

- 7 Maica purta copilașul în clar de lună albă,
În umbra nucului, a socului străvechi,
Îmbătută de mustul macului, de vaietul mierlii;
Și tăcut

- 5 Se apleca milos peste mamă o față bărboasă.

Lin în umbra ferestrei; și bătrîna gospodărie
A strămoșilor
Zăcea în dărăpănare; dragoste și visare de toamnă.

- Atît de întunecată ziua anului, copilăria tristă,
10 Cînd băiatul coboară încet spre ape răcoroase, la pești de
argint,
Odihnă și oglindire;
Cînd el se aruncă ca de piatră înaintea cailor negri în goană
Cînd noaptea cenușie îl năpădea steaua lui;

- Sau cînd ținînd mîna înfrigurată a mamei
15 Trecea în seară prin țințirimul tomnatic,
Cînd ca un mort plăpînd zăcea tăcut în întunericul odăii
Și altul deschidea deasupra-i pleoapele reci.

II

- Pacea sufletului. Seară stingheră de iarnă,
Chipurile de umbră ale păstorilor la vechiul iaz
20 Copilașul în coliba de rogoz; ce ușor
Se lasă obrazul întunecat de friguri.
Noapte sfântă.
Sau cînd ținînd mîna puternică a tatălui
Suia încet posomoritul munte al Calvarului
25 Și cînd în scobiturile amurgite ale stîncilor
Albastra făptură a omului trecea prin însăși basmul său,
Cînd din rana de sub coaste roșu se scurgea sîngele,
O, ce încet se înălța crucea în sufletul său întunecat.
Dragoste; cînd prin unghere negre se topea zăpada
30 O fișie de vînt se prindea senină în socul bătrîn,
În boltirea de umbră a nukului;
Și băiatului îi răsărea ușor un înger trandafiriu
Bucurie; cînd prin odăile răcoroase răsuna o sonată în seară
În birnele bătrîne
35 Un flutur albastru ieșea din păpușa lui de argint.
O, apropierea nopții. În zidul de piatră
Se apleca un cap galben peste copilul tăcut,
Cînd în acel Prier luna pierdea.

III

- Trandafiriu clopot de Paști în bolta de mormînt a nopții
40 Și glasurile de argint ale stelelor,
Pînă ce în fiori o nebunie întunecoasă se desprindea de pe
fruntea celui dus de somn.

- Ce liniștit un drum în josul apei albastre
Cu amintirea celor uitate, cînd în frunzișul verde
Mierla striga ceva străin în apus.
45 Sau cînd ținînd mîna osoasă a bătrînului
Se ducea seara pînă la prăbușitele ziduri de cetate.
Cînd bătrînul purta în mantaua lui neagră un copilaș
trandafiriu,
Cînd în umbra nukului se ivea duh necurat.

- Nedumeriri pe treptele verzi ale verii. Ce ușor
50 Se năruia grădina în liniștea galbenă a toamnei,
Mireasma și melancolia socului bătrîn
Cînd în umbra lui Sebastian se sfîrșea glasul de argint al
arhanghelului.

212. În noapte

- 7 Albastrul ochilor mei s-a stins azi în noapte,
Aurul roșu al inimii. O, ce tăcută ardea lumina.
Mantaua ta albastră îmbrățișa pe cel ce se scufunda,
Gura ta însingerată pecetluia înnoptarea prietenului.

Ion Pillat (al treilea din dreapta, lângă O. W. Cisek, colaboratorul său pentru tălmăcirile din Georg Trakl, și cu N. I. Herescu (al doilea din stînga (lângă Ion Marin Sadoveanu) cu care tradusese din Francis Jammes Congresul Scriitorilor din Slovacia, 6 iulie — 16 iulie 1942.

213. În drum

- 7 Seara l-au adus pe străin în odaia morților,
Miros de catran; ușorul freamăt al platanilor roșii;
Zborul întunecat al corbilor; pe piață se ridică garda.
Soarele s-a cufundat în așternutul negru; mereu se reîntoarce
această seară trecută.
- 5 În odaia de-alături sora cîntă o sonată de Schubert.
Ce lin îi coboară surîsul în fîntina năruită
Ce foșnește albastră-n amurg. O ce veche ne e seminția.
Cineva șoptește jos în grădină; cineva a părăsit acest cer
negru.
Pe scrin miros de miere. Bunica aprinde lumînări de aur.
- 10 O, ce blindă e toamna. Tăcut ne sună pașii în vechiul parc
Sub arbori înalți. O, ce gravă e fața de zambilă a amurgului.
Albastru izvor la picioarele tale, tainică tăcerea roșie a gurii
tale
Posomorită de somnul ușor al frunzișului, întunecatul
Aur al năruitelor flori de soare.
- 15 Pleoapele tale sînt grele de mac și îmi visează lin pe frunte.
Blind clopote tremură în piept. Nor albastru
Obrazul tău s-a aplecat pe mine în amurg.

Un cîntec de gitară, ce sună în hanul străin.
Socul sălbatic acolo, o zi de mult trecută de Brumar,
20 Pași cunoscuți pe treptele amurgite, o privire spre birne
îngălbenite,
O fereastră deschisă la care rămase o nădejde dulce —
De nespus toate astea, o Doamne, că te frîngi zguduit căzînd
în genunchi,

25 O, ce întunecată această noapte. O flacără de purpur
Mi se stinse la gură. În tăcere
Moare stingherul cîntec de coarde al sufletului întristat.
Lasă-le, cînd beat de vin capul tău adoarme în șanț.

214. Copilărie

1 Greu de rod e socul, liniștită trăia copilăria
În peștera albastră. Pe poteca de-altădată,
Unde acum iarbă sălbatică șuieră galbenă
Rămurișul tăcut cade pe gînduri; foșnetul frunzei

5 Iarăși se-aude, cînd apă albastră sună în stîncă.
Blindă e jalea mierlei. Un păstor
Urmează tăcut soarele, ce se rostogolește din dîmbul tomnatic

O clipă albastră e numai suflet.
La marginea pădurii s-arată un vînat sfios și pașnic
10 Odihnesc în vale bătrîne clopote și cătune întunecate.

Mai cucernic recunoști înțelesul anilor cernuți;
Răcoare și toamnă în odăi părăsite;
În albastrul sfînt se îndepărtează sunînd pași strălucitori.

Încet dă un clinchet fereastra deschisă; pînă la lacrimi
15 Te mișcă privirea țîntirimului năruit pe dîmb,
Amintirea legendelor povestite; dar arare se face lumină
în suflet,
Cînd el își amintește de oameni veseli, de zile de primăvară
cu aur întunecat

215. *Karl Kraus*

1 Alb arhieru al dreptății,
Glas de cristal, în care sălășluiește suflul înghețat al
Dumnezeirii,
Veac minios,
Căruia sub mantia în flăcări zornăie zale albastră de oștean.

216. *Grodek*

1 Răsună seara pădurile toamnei
De arme ucigătoare, cîmpiile aurii
Și albastrele lacuri, peste care soarele
Se rostogolește posomorît; noaptea cuprinde
5 Războinici pe moarte, sălbaticul geamăt
Din gurile lor sfărîmate.
Dar liniștea se adună în luncă
Un nor roșu în care șade un zeu minios,
Sînge vărsat, răcoare de lună;
10 Toate drumurile dau în neagră putrezire.
Sub rămurișul de aur al nopții cu stele
Se clatină umbra prin codrul tăcut,
În întîmpinarea duhurilor de voinici, frunților sîngerînde
Și lin răsună în trestii fluierile întunecate ale toamnei.
15 O, doliu mai mîndru. Voi, altare de aramă,
Flacăra fierbinte a duhului hrănește azi o puternică jale:
Strănepoții cei nenăscuți.

217. *Jelanie*

- 1 Somn și Moarte, pajurile posomorite
 Foșnesc toată noaptea în jurul acestei frunți:
 Chipul de aur al omului
 Să-l înghită cu înghețat talaz
 5 Vecia. De stincile spăimântătoare
 Se sfarmă trupul de purpur
 Și se plînge glasul întunecat
 Peste apele mării.
 Soră a melancoliei furtunoase
 10 Iată o luntre speriată se scufundă
 Sub stele,
 Hărăzită feței tăcute a nopții.

IWAN GOLL

218. *Lampagiul*

- 1 Îngenunchează pînă la mine, cetate îmbicsită,
 Sînt al tău fiu, al tău ilustru fiu:
 Îți cunosc mamele, născînd pe cîrpe grețoase oameni care
 țipă,
 Îți cunosc bolnavii, ce-și rup sfios o bucățică din fereastra
 serii pentru sufletul lor,
 5 Știu, ce-ar însemna o rîdunică pentru pușcăriașul din
 temniță
 Și aș lăsa bucuros fochistului beția de absint.
 O, nenorocito!
 O, tu, din haosul tău te înalță! Vreau să fiu milostiv cu tine!
 Poate doar așa: să intru adînc în străzile tale
 10 Să-ți fiu lampagiul, cu o stea în vîrful prăjinii,
 Să-ți dăruiesc toată iubirea mea de amurg!

219. *Negrul de varieteu*

- 7 Plinge-te cu sufletul întreg Europei!
Culcă-ți capul pe farmecul vânzătoarelor!
Țigaretile Manoli ațipesc așa de albastru!
Dulce e viața o, frate!
- 5 Totuși știu, când pianul sughite,
Și mandolinele îți zgîrîie inima,
Se deșteaptă pădurea ta tropicală.
Bivoli bruni pribegesc greoi pe țărmul pietros al riului,
Soarele strivește verile tale de aur.
- 10 Atunci: nesfîrșit de mare se face dorul tău!
Lacrimi picură în Tipperary.
Chelneri plutesc din tufișe de foc ca zeul de odinioară,
Și hipopotamul inimii tale rage prin lume!

220. *Directorul de cinematograf*

- 7 Pentru o pară vi se deschide raiul. Aici e singurul rai
al lumii: 136 strada Chemnitz. La intrare literele aurii lumi-
nează cu glas tare.
La casă! Doamna are inele cu briliante adevărate. Fie-
5 căruia își dăruiește zîmbetul purpuriu, ție rîndașule asudat și
ție asemeni, soldatule înlemnit! Fiecăruia voiește să-i fie
blondă iubita: pentru o pară!
- Lumea fie a voastră. Portarul în frac roșu vă e rob
Împăratul nu simte altfel cînd pășește în castelul său.
- 10 Aici numai se află oamenii fericiți! Pentru o pară, fra-
ților, puteți fi oameni fericiți.
Colo își fac vînt cu evantaiul doamne prin parcuri înso-
rite. Străzi, spirale cerești, ridică trecătorii de pe pămînt.
Și în fața tribunalelor pornesc trăsuri de gală suprapămîntești,
15 președinții îndepărtatelor republici.
Întunecaților, priviți: trebuie să deveniți îngerești! Aici
la cinematograf sînteți dincolo de pămînt! Binele și răul
vieții nu sînt doar decît un reflex, ca negru și alb această
pînză. Nimic nu e! Totul e!
- 20 Vă dăruiesc creațiunea lui Dumnezeu: raiul fără șarpe
și măr. Blestem pe neîncrezătorul, ce zîmbind lovește pînza
și spune: aceasta e un cearceaf alb! Blestem pe acest minci-
nos: căci iată viața, viața cea mai reală.
Iată viața: acolo unde mai freamătă păduri virgine
25 și cascadele de Niagara. Unde pe pista înfierbîntată un jocheu
își frînge gitul. Unde ucigași în frac se schimbă în îngeri.

Iată viața: Plângînd vă așezați lîngă văduve înfometate.
Cu nesfîrșită milă vă aplecați peste bancherul, care a fost
nevoit să fure, bietul om!

O, creațiune a lui Dumnezeu! O, orchestră paradisiacă!
30 Viorile plîng în hohot iubire. Flaute se leagănă ca libelule
pe iazul violoncelului.

Și eu: priviți în mine pe cel din urmă apostol! Priviți
cum lupt și cum pătimesc și cum mor în voi. Trebuie pentru
o pară tot sufletul să mi-l dau.

35 Trebuie să vă rulez cosmosul. Trebuie să vă ațiț toate
patimile. Sînt sufleurul lui Dumnezeu. De aș avea o pară,
ce fericit aș fi! Doar o pară! Cassandra șade la casă și vă
va surîde. Dăruiți-i o pară!

221. *Canalul de Panama*

I

1 Veacurile pădurii străvechi mai odihneau între cele două
mări. Tăiate cu dinți aurii, golfurile și limanurile. Cu cio-
can năstrușnic cascada zdrobi stincile opintite.

5 Copacii se întinseră înspre amiaza senzuală. Aveau ro-
șiile pete de flori ale plăcerii. Cucuta spumega și țîșnea din
înalte tulpini. Și lianele mlădioase jucau cu păr larg desfăcut.
Ca lămpi verzi și albastre licăreau papagalii prin noaptea
tufărișului. Adînc în mărăcinișul gras își croia drum rino-
cerul. De la riu tigrlul îi ieșea frățește înainte.

10 Înfocat soarele ca un joc de călușei se învîrtea pe cer auriu.
În o mie de feluri și veșnică era viața. Și acolo unde moartea
părea că putrezește: viață nouă izvora cu îndoita lumină.
Bătrînul veac tot mai despărțea oamenii pămîntului.

II

Atunci sosiră lungile, lentele oștiri de muncitori. Pripă-
15 șiții și surghiuniții. Cu luptă soseau și cu chin.

Cu dureri gemînde veneau oamenii și trăgeau clopotele
răsunătoare de metal.

Ridică ră brațele ca pentru blestem și rupseră înfuriați
cerul în jurul umerilor goi.

20 Singele lor asuda în țărînă. Cîți copii slăbănogi, cîte
nopti pline de frică se risipeau într-o zi ca aceea.

Pumni întinși drept în sus ca făclii. Capete schimonosite de strigăte. Trupuri opintite. Era muncă. Era mizerie. Era ură.

Așa se zvîrcoleau odată spaniolii pe roată. Așa se încovoiau odată negrii căzînd legați în genunchi.

Acestea însă erau noile oștiri de muncitori.

Aceștia erau sfinții, suferinzi proletari.

Vegetau în barăci și în bordeie de șipci, prăpădiți. Duhoarea de pește prăjit și scirba rachiului se înălțau. Paturile de lemn se atingeau ca sicrie în țințirim.

Duminica, unei armonice îi era dor de Italia sau de Colonia Capului. Vreo inimă bolnavă își suspina durerea pentru altele o mie.

Jucau împreună cu picior greu, sfios. Voiau să mîngîie pămîntul care mîine trebuia să țipe sub topor. Apoi sorbeau pentru cinci „cenți” înghețată de zmeură.

Și iar venea veacul de zile al muncii.

III

Într-un pat de bolnav prefăcură pămîntul. Febrele roșii se împrăștiară din rupturile stîncilor. Și norii țințarilor roteau în jurul soarelui.

Nu mai fremăta nici un copac. Nici o stea de floare nu mai înflorea în iadul acesta de lut. Nici o pasăre nu se mai avînta în cercul pierdut.

Totul era durere. Totul era moloz și pucioasă. Totul era țipăt și blestem.

Dealurile își rupseră pieptul în dureri de dinamită. Din prăpastiile jilave urlau sirenele ca lupii. Dragele și macaralele răscoleau lacurile.

Oamenii mureau în acest țințirim nesfîrșit. Peste tot mureau de același chin. Bărbaților le scăpă nebunul strigăt după Dumnezeu și se ridicară ca stîlpii de aur. Din femei

căzură copii prăpădiți și palizi ca și cum ar fi vrut să pedepsească pămîntul cu atîta chin.

De pe tot pămîntul veniseră la muncă de rob. Toți visătorii de riuri de aur. Toți deznădăjduiții de o viață de foamete.

Drepții și cinstiții erau acolo, cei ce mai credeau în mila soartei. Și întunecații vagabonzi și criminalii, ce-și frămîntau rușinea în nenoroc.

Munca însă nu era uecit o părere. Acela avea de răzbunat în inimă douăzeci de generații amărite. Acesta avea de sugrumat în singe germenii sifilisului.

Toți țipau în luptă cu pămîntul.

IV

Nu știau însă nimic de Canalul de Panama. Nimic de înfrățirea nemărginită. Nimic de marea poartă a iubirii. Nu știau nimic de dezrobirea oceanelor și a omenirii. Nimic de revolta luminoasă a spiritului. Fiecare în parte privea o mlaștină secînd. O pădure arzînd. Un lac deodată fierbînd. Un lanț de munți îngenunchînd, făcut praf.

Dar cum ar fi putut să creadă el în măreția faptului omenesc. Nu bănuia cum creștea leagănul unei mări noi.

Într-o zi însă se desfăcură stăvilarele ca aripile unui inger.

Atunci nu mai gemu pămîntul.

Glia stătea cu pieptul desfăcut ca celelalte mame. Stătea legată în voia omului.

Pe scara de valuri ale oceanului coborîră albele corăbii. Miile de corăbii înfrățite venind din mii de porturi.

Cele cu pînze cîntărețe. Cele cu coșuri fumegînd. Țîriau flamurile ca păsări înzăbrelite.

O nouă pădure de catarguri fremăta. De otgoane și de frînghii se împletea o plasă de liane.

Într-o sfântă îmbrățișare însă stăteau Oceanul Pacific și răscoala Atlanticului. O, logodna răsăritului bălai cu steaua apusului. Pace, pace era între frați.

Aici sta omenirea minunându-se la centrul pământului.
85 Din înfierbintatele orașe, din nimicitele pustietăți, din aprinșii ghețari zbură salutul.

Escadra lumii se desfășură. Cîntau albastrele orchestre de marinari. Drapelele tuturor țărilor filfiau voios.

Uitată era munca obscură. Rîndul proletarilor risipit.
90 Barăcile de cărămidă trîntite.

Deasupra negrelor oștiri de muncitori se închiseră valurile libertății. Timp de o zi erau și ei omenire.

Chiar în cea următoare însă amenința chin nou. Corăbiile încărcate cu grâu și petrol își lăsară sărăcia pe țărmuri.
95 În ziua următoare din nou era mizerie și ură. Stăpîni noi strigară la muncă nouă.

Robii noi își osîndeau soarta întunecată.

În ziua următoare se luptă din nou omenirea cu pământul bătrîn.

222. Studentul

1 Venea din întunecoasele, micile pensiuni. Acolo înălțase de atunci masa de amiazi în tribuna nebună.

Din Bacunin răsări. Din nopți frămîntate. Din examenele ce n-au putut fi lăsate. Din îndoieli și batjocură. Din
5 cel mai adînc strigăt după Dumnezeu.

Ochii: două spărturi negre în masca sură a zilei comune. Pe buze inima îi plutea ca un flutur.

Dar în ziua aceea era peste tot, prietenul, fratele, omul. Din toate pensiunile ieșea un astfel de student. În toate
10 întrunirile vorbea un astfel de fanatic. Își azvîrli barba aprinsă în jurul bărbiei. Zdrobea cu pumnul-i slab șerpilii vremii la pămînt.

Și în juru-i, palizii muncitori din syndicate. În juru-i tăcutele evreice. În juru-i, tinerii ce pentru secolul viitor creșteau. Sus stîlpilii lui de aur la poarta umihwoy.

15 Sus se înălțară stîlpilii lui de aur la poarta cetăților. Iulie se tăvăli în ogoarele de mac ale apropiatei răscoale. Îngeri omeniești coborau din mansarde plutind.

Mame amețite îl urmau cu fiii lor. Pe monumente stătea înghesuind timpul. Era în popor și striga după dreptate.

20 Peste tot în lume era un astfel de student. Peste tot se deschideau stăvilarele cerului.

223. *Zimbrul*

1 În codri noștri a crescut,
Bătrînul: bourul temut.

Cînd vreun argat se deștepta,
L-aude-n noapte cum umbla.

5 Descîntece nu mai încap.
Își trage țundra peste cap.

Un vînător porni-n păduri:
Făgeturi îi foșneau în jur;

Făgeturi îi foșneau adînci —
10 Stîns glas de corn pieri prin stînci.

Clar cîntă arcul arcuit,
Lin coarda lui a zbirniit !

Și unde codrul e mai des,
Arcașul pînda și-a ales.

15 Un muget surd și minunat
Venea cu tunet depărtat;

A zguduit cer și pămînt
Căteaua tace tremurînd.

Tiptil arcașul a pășit
20 În luminișul albăstrit

Și strălucind de mîndra zi
Cu colb de aur pe stihii.

Și, arătare din povești,
Un munte: zimbrul, îl privești.

25 Zburlește coama minios
Cu cornul ară dimb rînos

Și unde calcă pe pămînt,
Foșnește val de griu în vînt,

Adoarme vara pe cîmpii
30 În ciripiri de ciocîrlii.

Pe-arcaș nu-l zăpăcesc minuni:
Răsună arcul din străbuni.

Săgeata, fulger alb, s-a dus —
În trup de basmu-i a pătruns.

35 Un trăsnet .... Văjile se scurg:
Pustie-i țara în amurg.

Un biet țăran cu plugul greu
Pe-ogorul secetos și rău,

Întunecat e ochiul lui
40 Iar fața-i a pământului.

Și cum uimit arcașul stă,
Lăsindu-și plugul, omul dă,

Smerit, să-ngine un cuvânt
Ce cade piatră pe pământ:

45 Ești mare — eu așa de slab.
Îmi ești stăpîn. Îți sînt iobag.

Din poezia engleză

224. *La fel ca iarna mi-a fost lipsa ta*

1 La fel ca iarna mi-a fost lipsa ta,
 O, tu plăcerea omului ce piere!
 Ce înghețat eram, cum vremuia!
 Ce ger pustiu pe toate sta-n putere!
 5 Și totuși adia văratic soare
 Și toamna ne sporea bogată-n tort,
 Purtind o caldă binecuvîntare
 Ca trup de văduvă cînd soțu-i mort —
 Dar tot belșugul îmi părea nedreaptă
 10 Nădejde fără floare, rod sărac,
 Cînd bucuria verii te așteaptă
 Și tu plecat, chiar păsările tac.
 Ori de mai cîntă, e cu-atîta jale
 Că frunzele pălesc pe-a iernii cale.

225. *Aziola*

1 „Aziola cum plînge n-o auzi?
 Aproape o fi sub duzi.”
 Mi-ai spus pe cînd ședeam
 În colb de-amurg cînd stea și sfeșnic nu se-aprind;
 5 Și socotind
 Că-i vreo femeie plicticoasă ce bocea
 „Cine — te-am întrebat — e Aziola?”
 Ce ușurat să știu că om nu este
 Să nu mă tem de-o ironie sau de-o ură.
 10 Tu mi-ai citit în suflet lesne,
 Și-ai ris, și-ai zis: „Din fire nu-ți ieși;
 E doar o cucuvaie mică-n seara sură”.
 Prin cîte amurgiri, mîhnită Aziola!
 Străinu-ți viers l-am auzit
 15 În crîng, pe rîu, poiană și vilcea,
 Prin cîmp și stufăriș la nesfîrșit,
 Cum grai de om, de viori, privighetori sau vînt
 Nu-mi răscolise sufletul nicicînd;
 Mai altfel și mai dulce decît toate...
 20 Mîhnită Aziola! Din acel ceas
 Te-am îndrăgit, o, tu, cu tristul glas.

226. *Valea Porcului Negru*

- 1 Roua picură încet și visuri se adună: necunoscute paloșe
Deodată se ciocnesc în fața ochilor mei treziți din vis.
Apoi zgomotul surd de călăreți căzuți și țipetele
Necunoscutelor oști pierind, îmi lovește auzul.
- 5 Noi care arăm azi, lângă piatra druizilor, pe țarm,
Cairnul cenușiu de pe deal, când ziua cade înecată în rouă,
Obosiți de împărățiile lumii, ne închinăm ție,
Stăpîne al stelelor tăcute și al porții înflăcărate.

227. *Copilul răpit*

- 1 „Acolo unde cade stincosul masiv muntos Sleuth Wood
în apa lacului, acolo se află o insulă plină de frunze, unde
cocoarele dînd din aripi, deșteaptă guzganii de apă somno-
roși, acolo ne-am ascuns gropnițele vrăjite umplute de boabe
- 5 pădurețe și de cele mai roșii cireșe.
Vino departe, o! pui de om! lângă ape și sălbăticiuni,
cu o zîină mină-n mină, căci lumea e mai plină de lacrimi
decît poți tu înțelege.
- Acolo unde valul razelor de lună poleiește cu lumină
- 10 nisipurile șterse și cenușii, departe, departe la Rosses, am
călcăt toată noaptea. Împletind jocuri din vechime, topin-
du-ne mîinile și privirile pînă cînd luna și-a luat zborul;
ici și colo sărim și vîinăm picăturile spumoase, pe cînd lumea
e contopită de griji și turburată în somnul ei.
- 15 Vino departe, o! pui de om! lângă ape și sălbăticiuni,
cu o zîină mină-n mină, căci lumea e mai plină de lacrimi
decît poți tu înțelege.

Acolo unde apele pribege șipotesc din dealurile de peste
Glen Car, în lacuri mici printre stufuri și care abia ar putea

20 scălda o stea, căutăm păstrăvi ațipiți și, șoptindu-le la urechi,
le dăm vise neliniștite; aplecîndu-ne molcom printre ferigi
ce-și picură plînsul pe pîrîiașe.

Vino departe, o! pui de om! lângă ape și sălbăticiuni,
cu o zîină mină-n mină, căci lumea e mai plină de lacrimi

25 decît poți tu înțelege.

Cu noi se duce acuma cel hărăzit cu ochi solemn. El
nu mai aude mugetul vițelilor pe povârnișul cald al colinei,
nici ceaunul pe pirostria cîntîndu-i pace în suflet, nici nu
mai vede șoricelul pămîntiu dînd tîrcoale lăzii cu făina de
30 ovăz.

Căci iată vine puiul de om, lingă ape și sălbăticiuni,
cu o zîă mină-n mină, căci lumea e mai plină de lacrimi
decît poți tu înțelege.“

228. *Magii*

1 Acuma, ca și totdeauna, pot vedea cu ochii minții,
În hainele lor țepăne, vopsite, nemulțumiții palizi
Cum răsar și dispar în adîncul albastru al cerului.
Cu toate fețele lor bătrîne ca piatra, lovite de ploaie,
5 Și toate coifurile lor de argint plutind unul lingă altul,
Și toate privirile lor încă pironite, nădăjduind să mai
găsească odată,

Chinuiți de tumultul Calvarului,
Taina ce nu se poate desluși pe pămînt.

229. *Sfioasa*

1 Sfioasă, sfioasă,
Sfioasă dorului meu,
Se mișcă la pară focului
Cu gândul departe.

5 Aduce talerele
Și le așază la rînd —
Într-un ostrov pe ape
Cu ea o să merg,

Aduce luminările
10 Și luminează odaia cu perdele lungi,
Sfioasă pe pragul ușii
Sfioasă în întuneric.

Sfioasă ca un iepure de casă,
Gata de ajutor și sfioasă —
15 Într-un ostrov pe ape.
Cu ea o să merg.

230. *Cînd vei fi bătrîna...*

1 Cînd vei fi bătrîna, cu părul sur și plin de somn,
Cînd vei da din cap, moțîind lingă vatră, ia această carte
a mea

Și citește-o încet, și visează la galeșa privire
Pe care o avură ochii tăi odată și la umbrele lor adînci;

5 La cîți au iubit clipele tale de veselă drăgălășie
Și ți-au iubit frumusețea cu dor fals sau adevărat;
Dar un singur om a iubit călătorul suflet din tine,
Și a iubit durerile din obrazul tău schimbat,

Și aplecat puțin printre gratiile înflăcărate,
10 Șoptește, cam trist, cum iubirea fuge mereu,
Și trecînd peste munții ce stau deasupra atingerii noastre,
Își ascunde fața în roiul de stele pribegi.

231. *Poetul dorește hainele cerului*

- 1 De aş avea hainele împodobite a e cerului
Cusute cu rază de soare şi de argint,
Albastrele, ştersele şi negrele haine
Ale nopţii, ale luminii şi ale penumbrii,
5 Aş întinde hainele sub picioarele tale;
Dar eu, săracul de mine, n-am decît vise;
Mi-am întins visele sub picioarele tale.
Calcă uşor, căci păşeşti peste visele mele.

232. *Lebedele sălbatice din Coole*

- 1 Copacii au căpătat frumuseţea lor de toamnă,
Potecile din păduri sînt uscate.
În amurgul de octombrie apa
Oglindă un cer liniştit;
5 Pe ape lucind între pietre
Stau cincizeci şi nouă de lebede.

A nouăsprezecea toamnă a venit peste mine
De cînd întîia oară le-am numărat;
Le-am văzut pînă să fi isprăvit bine.

- 10 Toate deodată suind
Şi îndepărtîndu-se, rotind în mari cercuri sparte
Cu aripile lor zgomotoase.

Am privit acele strălucitoare fiinţe,
Şi acum mi-e sufletul greu.

- 15 Totu-i schimbat de cînd, ascultînd în amurg,
Întîia oară, pe ţărmul de-aici,
Lovitura de clopot a aripilor deasupra capului meu,
Am păşit cu pas mai uşor.

Neobosite încă, iubit lingă iubită

- 20 Vislesc prin frig,

Pe riuri prietenoase, sau urcă prin aer,
Sufletele nu le-au îmbătrinit;
Patimi și cuceriri, pribegească ele oriunde,
Sint pentru ele și azi.
25 Dar acum stau cîrd, pe apa tăcută,

În taină, în frumusețe;
Printre ce stufuri clădi-vor ele,
Pe țărmul cărui lac sau tău
Încînta-vor ochii altora cînd odată mă voi trezi
30 Să aflu că au zburat.

THOMAS STEARNS ELIOT

233. Țara pustie

I Înmormîntarea mortului

- 1 Prier e cea mai crudă lună, născînd
Flori de liliac din țara moartă, amestecînd
Amintire și dorință, îmboldind
Rădăcini amorțite cu ploaie de primăvară.
5 Iarna ne-a ținut cald, acoperind
Pămîntul în omăt de uitare, hrănind
Un pic de viață cu cepe uscate.
Vara ne-a surprins, sosind peste Starnbergersee
Ca o pală de ploaie; ne-am oprit în colonadă,
10 Și am pornit iar la soare, în Hofgarten,
Și am băut cafea, și am vorbit timp de un ceas.
Bin gar keine Russin, stamm'aus Litauen, echt Deutsch.
Și pe cînd eram copil, locuind la arhiduce,
Vărul meu, el mă lua cu dînsul în săniuță,
15 Și mă speriam. Spunea: „Marie,
Marie, apucă-te bine“. Și devale o porneam.
În munți, acolo te simți slobod.
Citesc mai toată noaptea și cobor către miazăzi, iarna.

- Ce rădăcini sînt astea de se țin încheștate, ce crengi zbucnesc
20 Din aceste surpături de piatră? Fiu al omului,
Tu nu poți spune sau ghici, căci nu cunoști decît
Un maldăr de icoane sparte, acolo unde bate soarele.

- Și copacul mort nu dă adăpost, nici greierele ajutor,
 Și nici piatra uscată zgomot de apă. Numai
 25 Acolo e umbră, sub stinca roșie.
 (Intră sub umbra stincii roșii.)
 Și îți voi arăta ceva deosebit,
 Și de umbra ta în zori umblînd cu pași mari în urma-ți,
 Și de umbra ta seara răsărind ca să te întîmpine:
 30 Îți voi arăta spaima într-o mină de praf.
 Frisch weht der Wind
 Der Heimat zu,
 Mein irisch Kind
 Wo weilest du?
 35 „Mi-am dat întîile zambile acum un an;
 M-au numit fata cu zambile“.
 — Totuși, cînd ne-am întors tîrziu, din grădina zambilelor,
 Cu brațele tale pline și părul tău ud, n-am putut
 Grăi, și ochii mi-au lipsit, nu eram nici
 40 Viu, nici mort, și nu cunoșteam nimic,
 Privind în inima luminii tăcerea,
 Öd und leer das Meer.

- Madame Sosostriș, faimoasă „clarvoyantă“,
 Avea un guturai, cu toate acestea
 45 E cunoscută drept cea mai înțeleaptă femeie din Europa.
 Cu un afurisit pachet de cărți. Aici, spunea ea,
 E carta Matale, Marinarul Phoenician cel înecat.
 (Mărgelele acestea erau ochii lui. Te uită !)
 Aici e Belladonna, Doamna Stincilor,
 50 Doamna chiverniselilor.
 Aici e omul cu trei doage, și aici Roata,
 Și aici e neguțătorul chior, și această cartă,
 Care e albă, e ceva ce duce el în spate,
 Pe care n-am voie să văd. Nu pot găsi
 55 Omul Spînzurat. Să te ferești de moartea prin apă.

- Văd oameni gloată, umblînd jur împrejur în cerc.
 Mulțumesc. De vezi pe scumpa mea D-nă Equitone,
 Spune-i că-i aduc horoscopul chiar eu:
 Se cere atîta băgare de seamă astăzi.
 60 Cetate nălucă,
 Sub ceața cafenie a unor zori de iarnă,
 O mulțime curgea pe Podul Londrei, atîția,
 Nu mă gîndisem că moartea pierduse atîția.
 Suspine, scurte și puține, se pierdeau.
 65 Și fiecă om își ținea ochii înaintea sa.
 Curgea la deal și la vale pe Strada Regelui William,
 Acolo unde clopotul Sfintei Mariei Woolnoth însemna orele
 Cu un sunet mort la ultima bătaie.
 Acolo zării un cunoscut, și l-am oprit, strigînd: „Stetson !
 70 Tu, care ai fost cu mine în corăbii la Mylae !
 Trupul pe care l-ai sădit anul trecut în grădina ta
 A început să dea muguri? O să înflorească anul acesta?
 Sau gerul neașteptat i-a turburat odihna?
 Oh, ține departe Cîinele, prietenul omului,
 75 De nu, ghearele lui îl vor dezgîmînta iar !
 Tu ! hypocrite lecteur ! — mon semblable — mon frère !“

II. O partidă de șah

- Jețul în care ședea, ca un tron lucitor,
 Jăruia pe marmura unde oglinda
 Ridicată de stindarde întreșute cu vițe pe rod,
 80 Printre care un Cupidon de aur privea
 (Altul își ascundea ochii sub aripă),
 Dezdoia flăcările unui candelabru cu șapte brațe,
 Răsfrîngînd lumină pe masă cînd
 Scînteierea giuvaerelor sale s-a înălțat să-l întîmpine
 85 Din casete de mătase revărsate din belșug:

În fiole de fildeş și de sticlă colorată,
 Neastupate, pindeau parfumurile ei straniu sintetice.
 În alifii, în prafuri sau lichide — turburau, amestecau
 Și înecau simțurile în miresme; vînturate de adierea
 90 Răcoroasă de la fereastră, ele urcau,
 Îngroșind flăcările prelungite ale luminărilor,
 Își aruncau fumul peste laquearia,
 Mișcînd chenarele pe pătratele tavanului.
 Uriase lemne aduse de mare, împănate de aramă
 95 Ardeau verde și portocaliu în rama pietrei colorate.
 Lumină tristă în care un delfin sculptat înota.
 Deasupra căminului antic se desfășura,
 Ca și cum o fereastră s-ar fi deschis pe păduratica scenă
 Metamorfoza Philomelei, de către regele barbar
 100 Atît de brutal răpită; acolo și azi privighetoarea
 Umplea tot pustiul cu glas nesiluit
 Și încă se tînguie ea, și încă lumea o urmărește,
 „Iug iug“ pentru urechi spurcate.
 Și alte trunchiuri vestejite ale vremii
 105 Erau scrise pe ziduri: vedenii zgîite
 Se plecau în afară, proptindu-se, făcînd să tacă odaia
 îngrădită.
 Pași foșneau pe scară.
 La para focului, sub perie, părul ei
 Se resfira în limbi de flăcări,
 110 Strălucea în cuvinte, apoi se liniștea sălbatic.
 „Nervii îmi sînt bolnavi azi-noapte. Da, bolnavi. Stai cu mine.
 Vorbește-mi. De ce nu vorbești niciodată? Vorbește.
 La ce te gîndești? La ce bun gînduri? La ce?
 Nu știu niciodată la ce te gîndești. Gîndește.“
 115 Cred că sîntem în alei umblate de șobolani,
 Unde oamenii morți și-au pierdut oasele.
 „Ce înseamnă acest zgomot“?
 Vîntul sub ușă.

„Ce înseamnă acest zgomot acum? Ce directică vîntul?
 120 Nimic față de nimic.

Nu

Știi nimic? Nu vezi nimic? Nu-ți amîntești
 Nimic?“

Îmi amintesc

125 Mărgelele acestea erau ochii lui.

„Ești viu sau nu? Nu e nimic în capul tău?“

Totuși,

O O O O, acest refren shakespearian

E atît de elegant,

130 Atît de inteligent!

„Ce trebuie să fac de-acum? Ce trebuie să fac?
 Voi zbucni afară cum sînt, și voi umbla pe stradă
 Cu părul meu lăsat așa. Ce-o să facem miine?
 Ce-o să facem mereu?“

135 Apa caldă la zece.

Și dacă plouă, o mașină închisă la patru.

Și vom juca o partidă de șah,

Strîngînd ochi fără pleoape și așteptînd să ni se bată în ușă.

Cînd soțul lui Lili a fost demobilizat, i-am spus,

140 Nu mi-am îndulcit cuvintele, i-am spus eu însumi,

Grăbește, te rog, e vremea

Acuma, cînd Albert se reîntoarce, fă-te un pic drăguță.

O să vrea să știe ce-ai dres cu banii pe cari ți i-a dat

Ca să-ți pui dinții. A făcut-o, eram față.

145 Să ți-i scoți toți, Lil, și pune-ți un șir frumos,

A spus, ți-o jur, nu mai pot să te privesc.

Și nu mai pot nici eu, am spus, și gîndește la sărmanul Albert.

A fost în armată patru ani, își dorește zile plăcute,

Și de nu i le dai, altele i le vor da, am spus.

150 Oh, așa e, a spus ea. Așa ceva, am spus.

Atunci știu cui să mulțumesc, a spus, și s-a uitat drept
 la mine.

Grăbește, te rog, e vremea.
 Dacă nu-ți place, poți s-o sfîrșești, am spus,
 Altele pot culege și alege de nu poți tu.
 155 Dar de pleacă Albert, nu va fi din lipsă de a te fi prevenit.
 Ar trebui să-ți fie rușine, am spus, să arăți atît de antică
 (Și ea n-are decît treizeci și unu).
 N-am ce face, a spus ea, strîmbînd din nas,
 Am luat hapuri ca să scap, a spus ea.
 160 (A și avut cinci, și s-a prăpădit aproape la nașterea
 micului George.)
 Farmacistul a spus că totul va fi bine, dar nu mi-am revenit
 niciodată.
 Ești într-adevăr nebună, a spus.
 Bine, dar dacă Albert nu te va lăsa în pace, am spus,
 De ce te-ai măritat dacă nu vrei copii?
 165 Grăbește, te rog, e vremea.
 Așa, duminică Albert era acasă, aveau o șuncă încălzită,
 Și m-au poftit la masă, să mă bucur de frumusețea ei caldă.
 Grăbește, te rog, e vremea.
 Grăbește, te rog, e vremea,
 170 Bună seara Bill. Bună seara, Lu. Bună seara, May. Bună
 seara.
 Pa, pa. Bună seara. Bună seara.
 Bună seara, Doamnelor, bună seara, Doamnelor dulci,
 bună seara, bună seara.

III. Predica focului

Pinza gîrlei e ruptă: cele din urmă degete de frunză
 Se strîng și cad pe malul spălat. Vîntul
 175 Străbate țara pămîntie neauzit. Nimfele s-au depărtat.
 Blindă Tamisă, fugi dulce pînă sfîrșesc vîersul meu.
 Apa nu poartă sticle goale, hîrtii de sandvici,
 Batiste de mătase, cutii de carton, mucuri de țigări
 Sau alte mărturii din nopți de vară. Nimfele s-au depărtat.

180 Și amicii lor, trîndăvii moștenitori ai bancherilor din „City”.
 Plecați de asemeni, n-au lăsat adresă.
 La apele Lemanolui noi șezum și plînsam...
 Blindă Tamisă, fugi dulce, pînă sfîrșesc vîersul meu.
 Blindă Tamisă, fugi dulce, căci tare și mult nu vorbesc eu.
 185 Iar în spate, într-o trîmbă de vînt rece, aud
 Clănțat de oase și ris gilgiit din auz în auz.
 Un guzgan s-a tîrit moale prin vegetație,
 Tîrșindu-și pîntecul cleios de țarm
 Pe cînd pescuiam în canalul întunecat
 190 Într-o seară de iarnă, tocmai în dosul uzinei de gaz,
 Meditînd asupra naufragiului regelui, fratele meu,
 Și asupra morții regelui, tatăl meu, înaintea sa.
 Albe trupuri goale pe locul jos jilav
 Și oase aruncate într-un pod jos, uscat,
 195 Zăngănite de piciorul guzganilor numai, an de an, lung
 Dar în spatele meu, din vreme în vreme, aud
 Sunet de corn și de motor, ce vor aduce iară
 Pe Sweeney la d-na Porter în primăvară.
 O, luna aluneca peste d-na Porter
 200 Și peste fiica sa.
 Ele-și spală picioarele în apă gazoasă.
 Et, o, ces voix d'enfants, chantant dans la coupole!
 Tuit tuit tuit
 Iug iug iug iug iug iug
 205 Așa de nemilos țipate...
 Tereu

Cetate năluca

Sub ceața brună a amiezii de iarnă
 D-l Eugenides, negustorul din Smyrna,

- 210 Nebărbierit, cu buzunarul plin de stafide
C.i.f. London: scrisori la vedere.
M-a poftit într-o franțuzească demotică
Să iau dejunul la Cannon Street Hotel,
Urmată de un „weekend” în Metropolă.
- 215 În ceasul violet, cînd ochii și umerii
Se ridică de pe birou, cînd mașina umană adastă
Ca un taxi pulsînd așteptare,
Eu, Tiresias, deși orb, palpitînd între două vieți,
Moșneag cu sîni zbîrciți de femeie, pot vedea
- 220 În ceasul violet, ceasul inserării care grăbește
Spre cămin și aduce marinarul acasă de pe mări,
Duce dactilografa acasă tocmai la ora ceaiului, îi
luminează cina, îi aprinde
Mașina de gătit și în cratițe îi așază mîncarea.
De pe fereastră, primejdios stau întinse,
- 225 Uscîndu-se, combinezoanele ei atinse de soare cu ultime raze,
Se-nalță teanc pe divan (noaptea, patul ei)
Ciorapi, papuci, bluze și corsete.
Eu, Tiresias, moșneag cu mamële zbîrcite,
Am zărit întîmplarea și am prorocit sfîrșitul —
- 230 Și eu am așteptat oaspele așteptat.
El, junele furunculos, sosește,
Funcționar la o mică agenție, cu ce priviri cutezătoare,
Un om de rînd, căruia încrederea în sine i se potrivește
Ca un joben unui milionar din Bradford.
- 235 Momentul e propice, își spune el,
Masa e sfîrșită, dînsa-i plictisită, obosită,
El încearcă s-o cîștige mîngîierii,
Care, deși nedorită, nu e deloc respinsă.
Aprins și hotărît, el dă asalt de-ndată;
- 240 Cercetătoare mîini nu-ntîmpină-apărare;
Iar îngîmfarea lui nu cere vreun răspuns,
Și schimbă-n bunăvoie nepăsarea.

- (Și eu, Tiresias, dinainte îndurai tot
Ce s-a săvîrșit pe-acest divan sau pat:
245 Eu, care-am stat la Teba pe sub ziduri
Și am umblat printre cei mai umili din morți):
Depune ca final un protector sărut
Și-i dibuiește drumul, găsind neaprinș pe scară...

- Se-ntoarce ea, privește o clipă în oglindă,
250 Abia dîndu-și seama de amantul plecat;
I-îngăduie doar mintea un gînd neisprăvit:
„Eh, s-a făcut, și sînt bucuroasă că s-a isprăvit”.
Cînd o femeie frumoasă înclină spre nebunie și
Tot pășește prin odaia ei, monoton,
255 Își netezește părul cu mină de automat și
Mai pune un сувенир pe gramofon.
- „Această muzică alunecă pînă la mine pe ape”
Și de-a lungul străzii Strand pînă în strada Reginei Victoria.
O, City, City, pot cîteodată să aud
260 Lîngă un bar public în strada Tamisei de jos
Plăcutul scîncet al unei mandoline
Și un clinchet, și un crîșnet dinăuntru,
Unde pescarii trîndăvesc la amiazi: unde zidurile
Sfîntului Martir Magnus păstrează
265 Netălmăcita minune al albului și al aurului ionian.

Rîul asudă
Ulei și smoală,
Luntrile pornesc
Cu refluxul

270 Pinze roșii
 Întinse
 Pe sub vînt, se-nvolbură pe speteaza cea mare
 Luntrile-și spală
 Grămezi de bușteni
 275 Pînă jos la Greenwich ajung
 Mai departe de Insula Cîinilor.
 Weialala leia
 Wallala leialala
 Elizabeth și Leicester
 280 Lovind din visle,
 Pupa era în chip de
 Scoică-aurită
 Roșu și aur
 Valul vioi
 285 Juca pe amîndouă maluri
 Vînt de sud-vest
 Ducea pe ape în jos
 Dangăt de clopot
 Din albe turle,
 290 Weilalala leia
 Wallala leialala.

„Tramvaie și copaci prăfuiți,
 Highbury m-a născut. Richmond și Kew
 M-au ucis. Lîngă Richmond mi-am înălțat genunchii
 295 Alene pe podeaua unei bărci strîmte...
 Picioarele mele sînt la Margate și inima mea
 Îmi stă sub picioare. După eveniment
 A plîns. A făgăduit = o nouă plecare =.
 N-am replicat nimic. Ce să-mi pese oare?”

300 „Pe plaja de la Margate,
 Nu pot lega
 Nimic cu nimic.
 Ungھیile rupte la mîini murdare.
 Poporul meu umil, popor ce nu așteaptă
 305 Nimic.”

La la
 La Cartagina atunci am sosit,
 Arzînd, arzînd, arzînd, arzînd,
 O, Doamne, tu m-ai scos din foc,
 310 O, Doamne, tu m-ai scos
 arzînd.

IV. Moarte prin apă

Phlebas Phoenicianul, mort de două săptămîni,
 A uitat țipătul pescărușilor, și valul mării adînci,
 Și cîștigul, și pierderea.

315 Un șuvoi pe sub mare
 I-a cules oasele în șoptiri. Cum se legăna în sus și în jos,
 El urca și cobora șcara vieții,
 Intrînd în virtej.

Păgîn sau ebreu,
 320 O, tu, ce stai la cîrmă și te uiți înspre vînt,
 Privește pe Phlebas, care a fost odată mîndru și chipeș ca tine.

V. Ce a grăit tunetul

După lumina faclelor roșie pe obrazul în sudori,
 După tăcerea înghețată din grădini,
 După agonia pe locuri de piatră,

- 325 După țipătul și bocetul
Temniței și palatului, și reverberația
Fulgerului de primăvară pe munți depărtați,
El, care trăia, e acum mort.
Noi, care trăim, murim acum
330 Cu puțină răbdare.

- Aici nu e apă, dar numai stîncă,
Stîncă fără apă și drum nisipos,
Drum șerpuind sus, printre munți,
Munți de stîncă fără apă.
335 Dacă ar fi apă, ne-am opri și am bea.
Printre stînci nu te poți opri sau gîndi,
Sudoarea e uscată și picioarele sînt în nisip.
Dacă ar fi cel puțin apă printre stînci —
Gură de munte mort, cu dinți cariați, ce nu pot scuipa.
340 Aici nu poți nici să stai, nici să te culci, nici să te așezi;
Nu e măcar tăcere în munți,
Ci fulger uscat sterp fără ploaie;
Nu e măcar singurătate în munți,
Ci chipuri roșii ursuze rinjesc și mîrîie
345 Din porțile unor case de chirpici.
Dacă acolo ar fi apă
Și nu stîncă,
Dacă ar fi stîncă
Și apă asemeni,
350 Și apă,
Un izvor,
Un tău printre stînci,
Dacă ar fi sunetul apei măcar,
Nu greierul
355 Și iarbă uscată cîntînd.
Ci sunet de apă peste o stîncă
Unde sturzul pustnic cîntă sus, printre pini,

- Drip Drop drip drop drop drop.
Dar acolo nu e apă.
360 Cine e al treilea care umblă mereu lingă tine?
Cînd număr, nu sîntem decît tu și eu împreună,
Dar cînd mă uit înaintea mea pe drumul alb,
Acolo e mereu altul umblînd lingă tine,
Alunecînd învelit într-o manta cafenie, îmbrobodit,
365 Nu-l pot cunoaște de e bărbat sau femeie,
Dar cine e acela de partea cealaltă a ta?

Ce e acel sunet sus, în văzduh,
Murmur de mamă bocitoare,
Cine sînt acele hoarde îmbrobodite roind
370 Peste nesfîrșite cîmpii, împleticindu-se în pămîntul crăpat,
Încercuit numai de șesul zării.
Care e cetatea aceea peste munți,
Ce-și crapă, și-și schimbă, și-și surpă prin vinăt văzduh
Turlele năruite,
375 Ierusalim, Atena, Alexandria,
Viena, Londra,
Năluci...

O femeie și-a împletit strîns părul lung și negru
Și a zis strunelor melodii în suspine,
380 Și liliaci cu fețe de prunc în lumina viorie
Au șuiert, și au bătut din aripi,
Și au lunecat cu capul în jos de-a lungul unui zid înnegrit,
Și în sus, prin văzduh, erau turle
Sunînd clopote de-aducere-aminte, care păstrează orele
385 Și glasurile cîntînd din cisterne goale și din puțuri istovite.
În peștera în surprare printre munți,

În lumina slabă a lunii, iarba cîntă
Deasupra mormintelor căzute, în jurul capelei.
Acolo e capela goală, doar casa vîntului.
390 N-are ferestre, și poarta se clatină.
Oase uscate nu pot face rău nimănui.
Numai un cocoș sta pe vîrfurile acoperișului:
Cu-cu-rigu, cu-cu-rigu,
Într-o aprindere de lumină. Apoi o pală de vînt umed
395 Aducînd ploaie.

Gangele scăzuse și frunzele mlădioase
Așteptau ploaia, pe cînd norii negri
Se adunau la depărtări mari, pe deasupra Himavantului.
Jungla se pitea, cocoșată, în tăcere.
400. Atunci grăi tunetul.

DA

Datta: ce am dat noi?

Prietene, sînge zguduind inima,

Cutezarea grozavă a unei clipe de predare

Pe care vîrsta precaută n-o mai poate lua înapoi,

405 Prin ea, prin ea numai, am trăit noi,

Care nu se mai găsi în necroloagele noastre

Sau în amintiri investmîntate de păianjenul beneficiar

Sau sub pecetii rupte de portărelul jigărit

În odăile noastre pustii.

410 DA

Dayadhvam: Am auzit cheia

Întorcîndu-se o dată în ușă și întorcîndu-se numai o dată.

Gîndim la cheie, fiecare în temnița lui,

Gîndind la cheie, fiecare își mărturisește temnița

415 Numai la căderea nopții, șoptiri eterice

Învie pentru o clipă un Coriolan înfrînt

DA

Damyata: Luntrea răspunse

Bucuros mîinii îndemînatice la vintrele și vislă,

420 Marea era liniștită, inima ta ar fi răspuns

Bucuros la chemare, bătînd supusă

Sub mîini stăpînitore.

Am stat pe țarm.

Pescuind, cu cîmpia stearpă în spate,

425 Rîndui-voi cel puțin țarinile mele?

Podul Londrei se surpă, se surpă, se surpă

Poi s'ascose nel foco che gli affina

Quando fiam ceu chelidon. O, rîndunică, rîndunică,

Le Prince d'Aquitaine à la tour abolie.

430 Aceste frînturi le-am țarmurit împotriva năruirilor mele.

De ce atunci răul te încolțește? Hieronimo e nebun iarăși.

Datta. Dayadhvam, Damyata.

Șantih șantih șantih.

234. *Animula*

- 7 Iese din miinile Domnului sufletul simplu
Într-o lume searbădă de lumini schimbătoare și de zgomote,
În lumină, întuneric, uscat sau umezeală, răcoare sau căldură;
Mișcînd printre picioare de mese sau de scaune,
5 Ridicîndu-se sau căzînd, apucînd săruturi și jucării,
Înaintînd îndrăzneț, iute căpătînd teamă,
Retrăgîndu-se în adăpostul brațului și al genunchiului,
Dornic de a fi liniștit, gustînd plăcere
În mireasma strălucitoare a pomului de Crăciun,
10 Bucurîndu-se de vînt, de razele soarelui și de mare;
Studiază chenarul aprins de soare al dușumelii
Și cerbii gonind în jurul unei tipsii de argint;
Încurcă adevărul cu basmul,
Mulțumit cu jocul de cărți și de regi și regine,
15 Cu ce fac zînele și cu ce spun slugile.
Greaua povară a sufletului în creștere
Te nedumirește și te înfruntă mai mult, zi de zi
Săptămîină de săptămîină, te înfruntă și te nedumirește mai
mult
Cu imperativele de „este și pare“
20 Și se poate și nu se poate, dorință și înfrinare,
Durerea de a trăi și leacul viselor
Pe micul suflet îl fac covrig în jețul de la fereastră
În spatele Enciclopediei Britanice.
Ieșit din miinile timpului sufletul simplu
25 Nehotărît și egoist, slut și șchiop,
Nefiind în stare să meargă înainte sau înapoi,

Temîndu-se de realitatea caldă, de binele oferit,
Tăgăduind insistențele singelui,
Umbră a propriei sale umbre, nălucă a propriului său
întuneric,

- 30 Lăsînd hîrtii răvășite într-o odaie prăfoasă;
Trăind intîia oară în tăcerea de după împărtășanie.

Roagă-te pentru Guiterriez, flămînd de faimă și de putere
Pentru Boudin, rupt în bucăți,
Pentru cel ce a adunat mari bogății,
35 Și pentru cel ce și-a urmat propria cale.
Roagă-te pentru Floret, ucis de mistreț sub ienuperi,
Roagă-te pentru noi acuma și în ceasul nașterii noastre.

235. *Drumul magilor*

- 7 Ne-a întâmpinat cu frig mare
Tocmai cea mai rea vreme a anului
Pentru un drum așa de lung:
Căile desfundate și aerul tăios,
5 Chiar miezul mort al iernii.
Și cămilele rănite, betege de picioare, răzvrătite,
Culcându-se în omătul care se topea.
Au fost vremuri când am plîns
Palatele de vară pe povîrnișuri, terasele
10 Și fetele în mătăsurii aducînd șerbet.
Apoi călăuzele cămilelor înjurînd și bombănînd,
Luînd-o la fugă și cerînd rachiul, și muierile lor,
Și focurile de noapte stinse, și lipsa de adăposturi,
Și cetățile dușmănoase, și târgurile neprietene,
15 Și satele murdare, socotînd prețuri mari:
Ce zile grele am avut!
La sfîrșit ne-a părut mai bine să călătorim toată noaptea
Ațipind pe apucate,
Cu glasuri cîntîndu-ne în ureche, spunînd
20 Că aceasta era doar nebunie.

Apoi, în zori, am coborît într-o vale mai caldă,
Umedă, mai jos de hotarul zăpezii, mirosînd a iarbă;
Cu un pîriu repede și o moară de apă lovind întunericul
Și trei copaci pe zare,

- 25 Și un cal bătrîn, bălan, galopînd pe pajiște.
Apoi am sosit la un han cu frunze de viță pe tîmpla porții,
Șase mîini la o ușă deschisă aruncau zarul pentru arginți,
Și picioare băteau burdufele goale de vin,
Dar acolo n-am putut afla nimic, și așa am mers mai departe,
30 Și am ajuns în amurg, nici o clipă prea devreme,
Găsind locul; era (ai putea spune) mulțumitor.

Toate s-au petrecut de mult, mi-aduc aminte,
Și aș porni din nou, dar, ia seama,
Acest lucru, ia seama bine:

- 35 Am făcut noi tot drumul acela pentru
Naștere sau Moarte? S-a întîmplat o Naștere, desigur,
Am avut mărturie și nu e îndoială. Am văzut naștere și moarte,
Dar socotim că erau deosebite; această naștere a fost
Grea și amară agonie pentru noi, ca Moartea, moartea noastră.
40 Ne-am întors în țările noastre, aceste împărății,
Dar de-acum fără liniște aici, în vechea rînduială,
Cu un popor străin, îndrăgindu-și zeii.
Aș fi bucuros de altă moarte.

236. *Marină*

1 .Quis hic locus, quae regio, quae mundi plaga?

Ce mări, ce țărm, ce sure stînci, ce insule,
Ce apă lingînd prora
Și miros de brad, și sturz de pădure cîntînd prin ceață,
5 Ce chipuri ne revin,
O, fiica mea.

Acei ce ăscut colții cîinelui, însemnînd
Moarte
Acei ce strălucesc cu mîndria păsării-muscă, însemnînd
10 Moarte
Acei ce stau în cocina mulțumirii, însemnînd
Moarte
Acei ce sufăr extazul dobitoacelor, însemnînd
Moarte
15 S-au dezlegat de materie, reduși de vînt,
O răsuflare a brazilor, și ceața cu cîntec de codru
Prin acest har s-au topit pe loc.

Care e fata asta, mai puțin clară și mai clară,
Pulsul în braț, mai puțin tare și mai tare —

20 Dat sau împrumutat? mai departe ca stelele și mai
aproape ca ochiul,
Șoapte și rîset ușor printre frunze și pași prea grăbiți
Sub somn adînc, unde apele toate se strîng.
Vîrf de catarg crăpat de gheață și vopsea crăpată de foc.
Eu le-am făcut, eu le-am uitat

25 Și-mi amintesc
Catargul cel slab și putreda pînă
Între o lună iunie și un alt septembrie.
Le-am făcut neștiind, treaz și beat, pe neștiute, ale mele.
Carina prinde apă, încheieturile se cer călăfătuite.
30 Forma asta, fața asta, viața asta,
Trăind spre a trăi într-o lume de timp dincolo de mine;
lasă-mă
Să-mi dau viața pentru viața asta, vorba pentru cea negrăită,
Deșteptarea, buze despărțite, nădejdea, corăbiile noi.

Ce mări, ce țărm, ce insule de granit către cheresteaua mea
35 Și sturz de pădure chemînd prin ceață,
Fiica mea.

Din poezia americană

WALT WHITMAN

237. *Cred că un fir de iarbă...*

- 1 Cred că un fir de iarbă nu e mai puțin lucru decît
munca pe care o depun călătorind stelele
Și la fel de desăvîrșiți sînt o furnică și un grăunte de
nisip și oul unei ciocîrliei.
Și un buratec e o capodoperă dintre cele mai mari,
Și murele pădurii ar putea să împodobească pridvoarele
cerului,
5 Și șurubul cel mai mărunț din palma mea înlocuiește tot
mecanismul lumii,
Și o vacă păscînd cu cap aplecat e mai mîndră ca orice
statuie,
Și un șoricel e o minune destul de mare ca să facă să se
cutremure sextilioane de necredincioși.

EMILY DICKINSON

238. *Fără hartă*

- 1 N-am văzut niciodată bărăganul
N-am văzut niciodată marea
Și totuși acum știu cum arată mărăcinii
Și cum se rostogolește un val.
5 N-am vorbit niciodată cu Dumnezeu
Nici nu m-am plimbat în ceruri,
Totuși cunosc atît de bine acest loc
Ca și cum i-aș avea harta.

239. *Trenul*

1 Îmi place să-l văd mîncînd pămîntul
Și dînd peste cap văile,
Oprindu-se să se hrănească din tancuri
Și prodigios iar să pășească

5 În jurul unei grămezi de munți
Și trufaș să privească
La șandramalele de pe marginea drumurilor,
Apoi să-și roadă-n stîncă

Drum pe măsura lui și să se strecoare

10 Gemînd tot timpul
În ritmuri șuierătoare și stridente,
Apoi singur gonindu-se de pe deal,

Să necheze ca Boanerges,
Apoi, punctual ca o stea,

15 Să se-oprească — docil și atotputernic —
La poarta propriului său grajd.

240. *Așteptare*

1 Elysium e tot atît de departe
Ca și odaia cea mai apropiată
Dacă în ea așteaptă un prieten
Fericirea sau osînda.

5 Ce putere stă în suflet
Că poate astfel îndura
Zgomotul unui pas ce vine
O ușă ce se deschide !

EDWIN ARLINGTON ROBINSON

241. *Richard Cory*

1 De câte ori Richard Cory pleca-n oraş,
Noi, cei de pe stradă, priveam la el:
Era un gentleman din cap pînă-n picioare,
Bine bărbierit şi cu port de împărat.

5 Şi veşnic se-mbrăca el c-o eleganţă ascunsă,
Şi veşnic el vorbea cu omenie,
Şi totuşi te făcea ca să tresari cînd îţi spunea:
„Bună dimineaţa“, şi-n mers păstra ceva strălucitor.

Şi-era bogat ca un rege,
10 Şi admirabil priceput în toate celea —
Cu un cuvînt gîndeam că avea totul
Ca să ne facă să dorim a fi în pielea lui.

Zi de zi, aşa lucram să aşteptăm lumina
Şi umblînd flămînzî şi blestemînd pîinea;
15 Iar Richard Cory, într-o noapte de vară liniştită,
Se-ntoarse acasă şi-şi trase-un glonţ în cap.

EDGAR LEE MASTERS

242. *Tăcere*

1 Am cunoscut tăcerea stelelor şi a mării,
Şi tăcerea oraşului cînd el se linişteşte,
Şi tăcerea unui bărbat şi a unei fete,
Şi tăcerea pentru care muzica singură află cuvîntul,
5 Şi tăcerea pădurilor înainte ca vînturile primăverii să-nceapă,
Şi tăcerea celor bolnavi
Cînd privirea lor face înconjurul odăii,
Şi mă întreb: Pentru cele nepătrunse
La ce ne serveşte graiul?

10 O sălbătăciune de pe cîmp geme de cîteva ori
Cînd moartea îi ia puii.
Şi noi sîntem fără glas în faţa realităţilor —
Nu putem vorbi.
Un băiat iscoditor întreabă pe un bătrîn soldat

15 Ce şade în faţa unei băcănii:
„Cum ţi-ai pierdut piciorul?“
Şi bătrînul soldat e izbit de tăcere,
Sau mintea îi zboară departe,
Fiindcă el nu poate s-o lege de Gettysburg.

20 Îi revine în glumă
Şi spune: „Mi-a mîncat-o un urs“.
Şi băiatul se miră, pe cînd soldatul bătrîn,
Fără grai. slab, trăieşte din nou
Fulgerile puştilor, tunetele tunului,

25 Tipetele celui lovit,

Și el însuși culcat la pământ,
 Și chirurgii spitalului, cuțitele
 Și lungile zile în pat.
 Dacă ar putea să zugrăvească totul,
 30 Ar fi un artist.
 Dar dacă ar fi un artist, ar fi răni mai adânci,
 Pe care n-ar putea să le descrie.
 Mai e tăcerea unei mari uri,
 Și tăcerea unei mari iubiri,
 35 Și tăcerea unei păci adânci a firii,
 Și tăcerea unei prietenii amare,
 Mai e tăcerea unei crize spirituale,
 Prin care sufletul tău, prea plăcut chinuit,
 Intră cu vedenii ce nu pot fi rostite,
 40 Într-o împărăție de viață mai înaltă.
 Și tăcerea zeilor ce se-nțeleg fără de glas.
 Mai e tăcerea înfrîngerii.
 Mai e tăcerea celor pedepsiți pe nedrept;
 Și tăcerea celui ce moare și a cărui mîna
 45 Deodată apucă pe a ta.
 Mai e tăcerea dintre tată și fiu,
 Cînd tatăl nu-și poate destăinui viața
 Chiar dacă, nefăcînd-o, va fi înțeles rău.
 Mai e tăcerea ce se furișează între soț și soție
 50 Și tăcerea celor ce au greșit;
 Mai e tăcerea largă ce acoperă
 Popoare zdrobite și șefi părăsiți.
 Și mai e tăcerea lui Lincoln
 Gîndindu-se la sărăcia tinereții sale,
 55 Și tăcerea lui Napoleon
 După Waterloo.
 Și tăcerea Ioanei d'Arc
 Spunînd în mijlocul flăcărilor: „Binecuvîntate Isus“ —

Dezvăluind cu două cuvinte toată durerea, toată nădejdea.
 60 Și mai e tăcerea vîrstei
 Prea plină de înțelepciune ca s-o rostească limba
 În cuvinte pricepute de acei ce n-au trăit
 Marea orînduire a vieții.
 Și e tăcerea celui mort.
 65 Dacă noi, ce sîntem în viață, nu putem vorbi
 De experiențe adânci,
 De ce vă minunați că morții
 Nu vă vorbesc despre moarte?
 Tăcerea lor va fi tălmăcită
 70 Cînd vom fi aproape de ei.

243. Dealul

(Fragment)

- 7 Unde s-a dus Elmer, Herman, Bert, Tom și Charley,
Cel lipsit de voință, puternicul, paiața, pehlivanul, luptătorul?
Toți, toți își dorm somnul aici, pe deal.

- Unul s-a dus bolnav de friguri,
5 Unul a fost ars de viu într-o mină,
Unul a fost ucis într-o ceartă,
Unul a murit în închisoare,
Unul a căzut de pe un pod, muncind pentru copii și soție.
Toți, toți își dorm somnul, își dorm somnul, își dorm somnul
sus, pe deal.
10 Unde s-a dus Ela, Kate, May, Lisy și Edith,
Inima bună, sufletul simplu, mofturoasa, mindra, cea fericită?
Toate, toate își dorm somnul sus, pe deal.

- Una a murit născînd cu rușine copilul,
Una dintr-o dragoste zdrobită,
15 Una din mina unei bestii într-un lupanar,
Una de mindrie umilită, în căutarea dorului inimii sale.
Una, după o viață în depărtata Londră și Paris,
Fu adusă în strîmtul ei lăcaș de Ela, Kate și May —
Toate, toate își dorm somnul, își dorm somnul sus, își dorm
somnul sus, pe deal.

244. Lucinda Matlock

- 7 Mergeam la balurile din Chandlerville
Și jucam cadrilul la Winchester.
Odată ne-am schimbat dansatorii
Reîntorcîndu-ne acasă în lumina lunii pline, vara,
5 Și-atunci l-am cunoscut pe Davis.
Ne-am căsătorit și am trăit împreună timp de șaptezeci de ani,
Bucurîndu-ne, muncind, crescîndu-ne cei doisprezece copii,
Din care am pierdut opt
Înainte de a fi ajuns la vîrsta de șasezeci.
10 Urzeam, țeseam, gospodăream și îngrijeam bolnavii,
Făceam grădinărie și, de sărbători,
Hoinăream peste cîmpuri unde cîntau ciocîrliile
Și pe malul lui Spoon River, adunînd multe scoici,
Și multe flori și buruieni de leac,
15 Strigînd dealurilor păduroase, cîntînd viilor înverzite.
La nouăzeci și șase trăisem destul, atîta tot,
Și am trecut la odihna dulce.
Ce este aceea ce aud despre amărăciune și oboseală,
Supărare, nemulțumire și nădejdi pierdute?
20 Feciori și fete decăzute,
Viața este prea tare pentru voi —
Trebuie viață ca să îndrăgești viața.

245. *Daisy Frazer*

- 1 Ați auzit vreodată că editorul Wedon
Ar fi dat tezaurului public ceva din banii ce primise
Pentru ca să sprijinească pe candidații la funcțiuni?
Sau, lăudînd în ziare fabrica de conserve,
5 Ca să îndemne lumea să subscrie la acțiuni?
Sau să cenzureze știrile rele despre bancă
Pe cînd era putredă și gata de faliment?
Ați auzit vreodată de judecătorul ambulant
Ajutînd pe oricine afară de căile ferate „X”,
10 Sau pe bancheri? sau de pastorul Peet, sau pastorul Sibley
Dînd o parte din salariul lor ciștigat tăcînd
Sau vorbind, după cum doreau conducătorii zilei
Cînd s-a clădit uzina de apă?
Însă eu — Daisy Frazer — care treceam întotdeauna
15 De-a lungul străzilor, printre rînduri de ironii, și surîsuri,
Și batjocuri, și cuvinte ca „iat-o că trece”,
Nișiodată nu am fost dusă în fața judecătorului Arnett
Fără să contribui și eu cu „zece dolari și costul” *
La fondul comitetului școlar din Spoon River.

* Fiind condamnată pentru „moravuri ușoare” (nota lui Ion Pillat).

AMY LOWELL

246. *Madona florilor de seară*

- 1 Am lucrat toată ziua,
Acum am obosit,
Te chem: „Unde ești?”
Dar numai stejarul răspunde fișîind în vînt.
5 Casa e foarte liniștită,
Soarele lucește pe cărțile tale,
Pe foarfecele și degetarul tău, lăsat tocmai din' mină,
Dar tu nu ești acolo.
Deodată mă simt prea singur.
10 Unde ești?
pornesc să te caut.
- Te văd
Stînd sub un arc de glicină albastră,
Cu un coș de trandafiri pe braț.
15 Ești rece ca argintul
Și zîmbești.
Poate clopotele din Canterbury își deapănă zvonurile.

Îmi spui că trebuie să stropesc peoniile,
Că floarea rîndunicii ar fi crescut prea mult,

20 Că florile japoneze ar trebui rotunjite.
Îmi spui aceste lucruri,
Dar mă uit la tine, suflete de argint,
Flacăra albă de argint lustruit,
Arzînd sub bolțile albastre de glicină,
25 Și aș vrea să îngenunchez la picioarele tale,
Pe cînd în jurul nostru se desprind puternic
și dulce Te-Deum-urile clopotelor din Canterbury.

247. *Vînt și argint*

1 Strălucind puternic,
Luna de toamnă plutește pe cerul subțiat;
Și heleșteiele își scutură spinările, aprinzîndu-și solzii de
balaur
Cînd luna trece deasupra lor.

248. *Zăpada cade...*

- 1 Zăpada șoptește în jurul meu
Și sandalele mele de lemn
Lasă după mine urme pe zăpadă.
Dar pe nimeni n-o să-l aducă drumul pe aci,
5 Căutînd pașii mei,
Și cînd vor suna din nou clopotele pagodei,
Vor fi acoperiți și șterși.

249. *Grădina împăratului*

- 1 Odată, în zăduful înăbușitor al miezului verii,
Un împărat hotărî ca munții în miniatură din grădină-i
Să fie acoperiți cu mătase albă,
Ca astfel încununăți
5 Să-i poată răcori privirea
Cu scînteierea zăpezii.

250. *Meditație*

- 1 Un înțelept,
Privind stelele trecînd pe cer,
A spus:
„În aerul de sus licuricii se mișcă mai încet“.

245. *Tufa de flori*

- 1 Am mers ca să-ntorc finul după un om
Ce îl cosise-n roua zorilor.

Pierise roua ce-i făcuse fierul brici
Pin' să viu eu pe plaiul netezit.

- 5 L-am căutat din ochi după un pîlc de pomi,
Am stat s-aud de sună piatra coasii-n vînt,

Dar și-a văzut de drum, cosise finul tot,
Și-acum voi fi cum a fost el — doar eu.

- „Cum vom fi toți, mi-am spus în gîndul meu,
10 De stau muncind răzleți sau la un loc“.

Dar cît am spus-o, m-a-ntrecut în zbor
Tăcut și iute un fluture hoinar,

Cătînd cu amintiri pe noapte înorate
Odihna unei flori și farmecul de ieri.

15 Am însemnat cum zboară rotindu-se mereu,
Ca și cum floarea încă acolo s-ar păli,

Apoi s-a dus, de-abia puteam să-l prind din ochi,
Pe aripe în tremur el iarăși mi s-a întors.

Gîndeam la întrebări ce n-au răspuns;
20 Voiam să vîntur fînul, să-l usuc;

Dar pîn' s-o fac, îmi duse ochii mei
La tufa de flori-nalte la pîriu,

Un petec înflorit de flori cruțat,
Lîngă un pîriu cu stuf, de coasă ras,

25 Ca să-l cunosc pe nume, m-apropiai,
Și flori de mătăcină am găsit.

Cosașu-n roua lor le îndrăgise așa,
Lăsîndu-le să poarte flori, nu pentru noi,

Nu ca de acolo să gîndim la el,
30 Ci doar de dragul limpezilor zori.

Iar fluturul cu mine desprins-am de pe flori,
Solia dimineții ce m-a făcut s-aud.

Cum păsările-nvie cu zorii ciripind,
Cum spune coasa-i lungă în șoapte peste plai,

35 Să simt pe-aproape un suflet ca al meu,
Așa că nu am mai lucrat tot singur,

Ci fericit lucrai cu ajutorul lui
Și tot cu el dormii în umbră la amiaz;

Și-n visul meu ținui un sfat frățesc
40 C-un om al cărui gînd nu mai credeam să-l prind:

„Toți oamenii-mpreună muncesc, din inimă am spus,
De stau muncind deoparte sau împreună toți“.

252. *Grămada de lemne din pădure*

- 7 Umblind pe mlaștina înghețată într-o zi de plumb
Am stat spunind: „Mă voi întoarce înapoi.
Nu, voi merge mai departe — și, vom vedea.”
Zăpada tare mă ținea, dar când și când
5 Mi se infunda piciorul. Linii drepte
De arbori-nalți, subțiri, făceau să fie
Priveliștea prea mult la fel, să spui
Aci am fost sau poate în altă parte:
Atîta știu era departe casa.
10 O pasăre-mi zbură în față. Ea se-ngriji
Să puie între noi un pom, când cobori
Și nici un grai să-mi spuie cine e
Doar nu era nebună să îmi cînte.
Gîndea c-o urmăream pentru o pană — din coadă — cea mai
15 Ca unul care ia mai tot ce spui ca pentru el
De aș fi făcut un pas o păcăleam.
Și mai era grămada de lemne pentru care
Uitînd-o am lăsat ca teama ei
S-o scoată din cărarea ce-aș fi luat-o
20 Fără a-i fi spus măcar un — noapte bună —
În spatele grămezii s-a ascuns.
Era un teanc de anini, tăiat și spart
Și-ngrămădit și măsurat, patru, patru, opt.
Și nu am văzut ca el un altul.
25 În neaua nouă nici un semn de pîrtie.

- Și singur lemnul zăcea de un an acolo
Poate chiar de acum doi ani — de-anțărt
Lemnul uscat se descojea de scoarță
Grămada scufundată-n parte. O iederă
30 O-ncinsese de peste tot ca o legătură.
Ce-o ținea-n picioare era un pom
Deoparte și de alta un proțap ce gata sta să cadă.
Mă gîndeam că doar un om zorit spre altă treabă
Putea să-și uite astfel lucru-n care,
35 Își cheltuise munca bardei sale
Lăsînd-o acolo departe de un cămin
Să încălzească mocirla înghețată
Cu focul fără fum și încet al putrezirii.

253. *Iarbă*

1 Îngrămădiți cadavrele claie la Austerlitz și Waterloo,
Îngropați-le sub mine și lăsați-mă să lucrez!
Sint iarba; acopăr totul.

Și îngrămădiți-le claie la Gettysburgh,
5 Și îngrămădiți-le claie la Ypres și Verdun,
Îngropați-le sub mine și lăsați-mă să lucrez!
Doi ani, zece ani — și călătorii întreabă călăuza:

„Ce loc e acesta?
Unde sintem acum?”

10 Sint iarba,
Lăsați-mă să lucrez

254. *Chicago*

1 Măcelar de porci pentru lumea-ntreagă,
Meșter de scule, adunător de griu,
Constructor de căi ferate și minuitor al transporturilor de
mărfuri;
Furtunos, puternic, zgomotos,
5 Oraș al umerilor mari.

Unii povestesc că ești destrăbălat, și-i cred, căci am văzut
femeile tale sulemenite sub lămpile de gaz ademenind flăcări
fermelor.

Și îmi povestesc că ești necinstit, și răspund: da, e adevărat,
am văzut banditul omorînd și
umblînd liber ca să omoare din nou.

10 Și îmi povestesc că ești brutal, și răspunsul meu e:
pe fețele femeilor și copiilor am văzut urmele lipsei
și foamei.

Și după ce am răspuns astfel, mă întorc o dată mai mult
15 spre cei ce te vorbesc cu dispreț, orașul meu, și le
reîntorc disprețul și le spun:

Veniți și îmi arătați alt oraș cu capul ridicat,
căutînd atît de mîndru să fie cu viață, și aspru,
și puternic, și îndrăzneț.

20 Aruncind blesteme magnetice printre munca de a
 îngrămădi lucru peste lucru,
 aci este un înalt îndrăzneț răzvrătit,
 mai viu prin contrastul micilor orașe liniștite.
 Fioros ca un ciine cu limba băloasă,
 25 isteț ca un barbar ridicat contra slăbiciunii,
 cu capul gol,
 azvirlind cu lopata,
 dărimind,
 făcînd planuri,
 zidind, sfărîmînd, reclădind
 Sub fum, prin praf toată ziua, rozînd cu dinții albi,
 Sub povara grozavă a soartei, rîzînd
 precum ride un om tînăr,
 Rîzînd totdeauna precum ride un luptător neștiutor,
 35 care n-a pierdut niciodată o luptă,
 Flecărînd și rîzînd că își simte sub încheietura mînei
 pulsul și sub coastele sale inima poporului său,
 Rîzînd!
 Rîzînd furtunosul, puternicul, zgomotosul ris al tinereții;
 40 pe jumătate gol, asudînd, mîndru de a fi măcelar de
 porci, meșter de scule, adunător de grîne, constructor de
 căi ferate și mînuitor al transporturilor de mărfuri.

SARA TEASDALE

255. *Nu-mi va păsa*

- 7 Cînd voi fi moartă și deasupra mea Prierul strălucitor
 își va scutura părul înrourat de ploaie,
 deși tu te vei apleca deasupra-mi cu inima zdrobită,
 Nu-mi va păsa.
- 5 Voi avea liniște precum copacii înfrunziți sînt plini de pace
 cînd ploaia îndoaie ramurile.
 Și voi fi mai tăcută și mai nepăsătoare
 decît ești tu acum.

256. *Fuga*

- 7 Uită-te înapoi cu ochi dornici și să știi că te voi urma
Ia-mă în dragostea ta precum un vînt aerian ridică rînduneaua.
Și zborul nostru să fie departe, în soare, sau ploaie și vînt —
Dar ce va fi dacă aud întîia mea iubire chemîndu-mă iar?
- 5 Prinde-mă în sufletul tău cum marea mîndră ține spume,
Du-mă departe, pe dealurile ce-ți ascund căminul;
Pacea va șindrili acoperișul și dragostea va zăvorî poarta —
Dar ce va fi dacă aud întîia mea iubire chemîndu-mă din nou?

257. *Cîntec de noapte la Amalfi*

- 1 Am întrebat cerul cu stele
Cui să dau iubirea mea —
Mi-a răspuns cu tăcere
Tăcere deasupra.
- 5 Am întrebat marea întunecată
Jos unde merg pescarii —
Mi-a răspuns cu tăcere
Tăcere dedesubt.
- Oh! Aș putea să-i dau lacrimi
10 Sau aș putea să-i dau cînt —
Dar cum- să-i dau eu tăcere
O viață întreagă?

VACHEL (NICHOLAS) LINDSAY

258. *John Brown*

(Fragment)

1 Am fost în Palestina.

Ce ai văzut în Palestina?

Am văzut corabia lui Noe

Era făcută din stejar și din brad.

5 L-am văzut pe bătrînul tată Noe

Dormind sub vița viei sale.

Am văzut pe Sem, Nam și Jaffet

Așezați la rind.

Am văzut turnul lui Babel

10 Strălucind într-un glorios strălucit de soare —

Lîngă o salcie plîngătoare

Pe țărmul Mării Moarte.

Am fost în Palestina.

Ce ai văzut în Palestina?

15 Am văzut lucruri abominabile

Și porci gadaraneji

Am văzut oamenii păcătoși din Canaan

Mîncînd azima sfîntă

Și spurcînd vasele templelor.

20 Am văzut pe nevasta lui Lot, o coloană de sare

Stînd în mocirlă —

Lîngă o salcie plîngătoare

Pe țărmul Mării Moarte.

Am fost în Palestina.

25 Ce ai văzut în Palestina?

Bătrînul John Brown,

Bătrînul John Brown,

I-am văzut nevasta lui frumoasă

Îmbrăcată într-un port urzit acasă.

30 Am văzut cei șapte fii ai lui

Închinîndu-se adînc la picioarele sale.

Și el merse cu ai săi șapte fii

Cu căruțele, zeii și armele sale,

În lagărul său

35 Pe malul Galileiei.

.....

.....

Am fost în Palestina.

Ce ai văzut în Palestina?

Bătrînul John Brown

Bătrînul John Brown

40 Stînd acolo

Să judece lumea

Cîinii lui

Încolăciți la picioarele sale

Cu ochii pe jumătate închiși

45 Însă John Brown vede

Sfîrșitul pămîntului

Ziua cea de apoi

„Și flinta lui

Îi odihnește pe genunchi“ —

50 Bătrînul John Brown,

Bătrînul John Brown.

259. *Cenușa vieții*

1 Iubirea s-a dus și m-a lăsat și zilele sînt toate la fel
Trebuie să mănînc și vreau să dorm și aș vrea să fie noapte aci,
Dar ah! să stai trează și să auzi ceasul bătînd încet!
Aș vrea să fie din nou ziuă și zorile aproape!

5 Iubirea s-a dus și m-a lăsat și nu mai știu ce să fac
Aceasta sau aceea, sau orice ai voi deopotrivă mi-e
Dar toate cîte le încep le las și nu le mai sfîrșesc —
Zadarnic este totul atît pe cît văd eu.

Iubirea s-a dus și m-a lăsat și vecinii vin ca să se împrumute!
10 Și viața merge veșnic înainte, ca ronțăitul unui șoarec
Și mîine și mîine și mîine,
Această stradă strîmbă și această casă mică.

260. *Requero*

1 Eram rupti de oboseală, eram plini de veselie,
Mersesem toată noaptea, dus și întors pe ferry-boat,
Era gol și luminat și mirosea a grajd,
Dar noi priveam la foc, ne rezemam de-o masă,
5 Ne întindeam pe-o culme de deal sub luna plină
Și sirenele șuierau și curînd veniră zorile.

Eram rupti de oboseală, eram plini de veselie,
Mersesem toată noaptea dus și întors pe ferry-boat
Și ai mîncat un măr și ai mîncat o pară
10 Din cele cîteva ce-am cumpărat pe drum,
Și cerul întreg păli și vîntul se făcu rece,
Și soarele răsări picurînd o găleată de aur.

Eram rupti de oboseală, eram plini de veselie,
Mersesem toată noaptea dus și întors pe ferry-boat,
15 Am strigat: „Zi bună, babo“ unui cap îmbrobodit c-un șal
Și am cumpărat un ziar de dimineață pe care nici unul
nu-l citirăm
Și ea oftă: „Să v-ajute Dumnezeu“ pentru mere și pere
Și-i dădurăm toți banii noștri, afară de cei de metro.

Din poezia italiană

261. *Cîntecul celor închisi*

I. Din fundul mănăstirilor

- 1 Ce dulce e să trăiești deoparte, cu totul în Dumnezeu, cu toții frați !
Chilia bine albită de var, grădinița plină de trandafiri,
Crucifixul care spune: „Pățimesc toți astfel, afară”,
și țeasta de mort ce-ți este un vesel tovarăș !
5 și clopoțelul ce sună la ceasurile bune:
la ceasul vecerniei, la ceasul cinei, la ceasul scurtului somn.
Acestea ni-s dulci nouă, bărbați cu lungile bărbi neprihănite !
Acestea ni-s dulci nouă, muieri cu scurtele plete neprihănite !
Ea trece, viața, în fața ochilor noștri,
10 liniștită și sigură ca soarele în fața ferestrelor.

II. Din fundul borclelor

- Nu știm să spunem dacă viața e frumoasă sau jalnică,
Ieri am fost îndopată cu bomboane și șampanie ;
mîine poate voi putrezi de-o rană a iadului.
În timpul zilei ne ținem ca mironosițe
15 coasem crini de argint și scriem părinților noștri.
Dacă un băiat frumos vine să ne vadă, îi dăruim iubirea de
fecioară ;
noaptea ne preumblăm goale în fața oamenilor,

Dar purtăm pe noi un vâl de borangic.
Nu prea știm de ce ne disprețuiesc atîta, afară :

- 20 Mai afli poeți care ne cinstesc însă :
ei spun că sintem vestalele Templului și ale Timpului
și voiesc ca pe casele noastre
clopote de aur și de argint să-și cînte arpeggiile.
Veșnic, veșnic, departe, departe, pe orașul nesfîrșit.

III. Din fundul cazărnilor

- Dacă viața toată ar umbla la sunetul goarnei,
Credem că surzii, chiar dinșii li-ar rupe timpanul.
25 Vor să ne facă mai buni, vor ajunge,
căci sintem mai toți buni și ne iubim țara ;
dar dacă ar trebui să ne coborîm zilnic în piețele publice
prin mulțimile ce urlă, vom sfîrși prin a urî civilii.
La urma urmei, e frumos să tragi focuri asupra capetelor
îndesate.
30 Sintem puternici și vrem să ne arătăm puterea.
De altă parte, prea multor oameni le e foame.
Peste doi ani ne va fi foame și nouă.

IV. Din fundul spitalelor

- Aici mori aliniat. Închipuiește-ți un cimitir ale cărui morminte
sînt albe, înțepenite, avînd fiecare pe el un mort care moare.
35 Doctorii au un miros de nesuferit ;
din fericire bunele surori ne aduc puțin miros de tămîie.

E toamnă: și în rama ferestrelor ne-au rămas copacii
care ne întristează mai mult decât însăși durerile noastre.
Oh! știm prea bine cad foile de piele și oasele rămân.
40 Toate duminicile, ca la cimitir, gloata pătrunde,
ne răscolește paturile, și lasă noroi pe lespezile gangului
și ne aduce lucruri bolnave să mîncăm.

Din poezia spaniolă

RUBÉN DARÍO

261. Sonetul cu treisprezece versuri

1 Din tinereasca mea inocență
Ce să păstrez de nu un subtil
Parfum, esență de-al ei april,
Cea mai minunată esență !

5 Să pot deplînge draga absență
Pe un fildeș sonor încerc să mi-l
Spun basmul ce a fost *O mie și*
Una Noapți din a mea existență

Șeherezade de nopți ațipii...
10 Vizirul stătea meditînd...
Dinazarde de ziuă uita...

Iar, pasăre albastră, îmi vii...
Dar...
Totuși...
15 De-a pururea...
Cînd...

262. *Vesper*

- 7 Străliniști, străliniști... Cetatea de aur
A și intrat în taina înserării.
Catedrala e un mare relicvariu.
Golful își topește talaz de cristale
5 Într-un azur de arhaice majuscule
Din antifonare și misalii străvechi.
Luntrice pescarilor stilizează
Albul pinzelor triumphiulare
Și, ca un ecou ce ar spune „Ulisse”,
10 Alătură miresme de flori și de sare.

ANTONIO MACHADO

263. *Lui José Maria Palacio*

- 7 Palacio, prietene bun,
oare primăvara
să fi îmbrăcat ramurile plopilor
de pe rîu și drumuri! Pe cîmpia
5 Duerului de sus, primăvara tîrzie,
atît de mîndră și de dulce cînd coboară!
Să poarte ulmii bătrîni
frunze noi, oare?
Sau salcîmii sînt despuiați
10 și ninse culmile munților?
Oh, masivul din Moncayo alb și trandafiriu,
colo, pe cerul Aragonului, în lumină.
Înflorit-au mărăcinii
printre stîncile de cenușă
15 și mărgărintul alb
prin iarba măruntă?
Pe turnuri de altădată
venit-au berzele iar?
Ieșit-au fire de griu verde
20 și catîri pămîntii prin semănături
și țărani care seamănă brazda
cu ploile din Prier? Început-au albinele
să sugă din cimbru și rozmarin?
Dau floare prunii? Rămas-au micșunele?

25 Vinători ascunși cu lațuri
de prepelițe sub sarice lungi,
furișatu-s-au iar? Palacio, prietene bun,
s-au lăsat, oare, privighetori lângă riuri?
Cu cei dintii crini
30 și înțiile roze din grădini
într-o seară de-azur să sui la Espino,
la înaltul Espino, unde odihnește țărina ei.

JUAN RAMÓN JIMÉNEZ

264. *Călare se duce poetul...*

7 Ce liniștite ning violete,
Pe poteca pustie, târziu!
Și calul te duce, poete...
Ce liniști te duc violete!

5 În dulce boare de riu,
Mireasmă de trestii și ape,
Răcoare pe frunte și friu...
În boare ușoară de riu...
Și calul te duce, poete...
10 Ce liniști te ning violete!

Și inima ta ți se pierde
De dor, durerosul balsam
În codrul cu ramura verde...
Și inima ta ți se pierde...
15 Și calul te duce, poete...
Ce liniști te ning violete!

De aur se face poiana...
De aur gândul târziu
Cînd soarele-și tremură geana...

20 De aur se face poiana...
Ce liniști te ning violete,
Pe poteca pustie, târziu!
Și calul te duce, poete...
Ce liniști te ning violete!

PROZĂ

Din proza franceză

FRANÇOIS RENÉ DE CHATEAUBRIAND

Din GENIUL CREȘTINISMULUI

265. Spectacol general al Universului

7 Există un Dumnezeu; ierburile din vale și chedrii de pe munte îl binecuvîntă, gîza îi bîzîie laude, elefantul îl salută în zorii zilei, pasărea îi cîntă slava prin frunziș, trăznetul lasă puterea-i să răsunе și Oceanul proclamă nesfîrșirea lui. Omul singur a spus:

5 Nu e Dumnezeu.

Oare niciodată în nenorocirile sale nu și-a ridicat el ochii spre cer, sau în fericire nu și i-a aplecat spre pămînt? Oare natura să fie așa departe de el încît să n-o fi putut privi sau o crede dînsul un simplu rod al întîmplării? Dar ce întîmplare a putut sili o materie dezmațată și rebelă să se așeze într-o ordine atît de minunată.

S-ar putea spune că omul e gîndul arătat al lui Dumnezeu, și că *universul este închipuirea lui făcută simțire*. Acei care au primit frumusețea naturii ca proba unei inteligențe superioare ar fi trebuit să observe un lucru care mărește prodigios sfera minunilor; anume că mișcarea și odihna, întunericul și lumina, anotimpurile, mersul stelelor, care variază zăgrăvelile lumii, nu sînt totuși succesive decît în părere, și sînt veșnice în adevăr. Scena care se șterge pentru noi, se colorează pentru alt popor; nu e spectacolul, e spectatorul care se schimbă. Astfel a știut Domnul să întrunească în opera sa durată absolută și durată *progresivă*: înțîia e așezată în timp, a doua în spațiu: prin aceea harurile universului sînt una, nesfîrșite, mereu la fel; prin aceasta ele sînt multe, sfîrșite și reînnoite: fără una, n-ar fi fost mărire în creație; fără cealaltă, creația ar fi fost monotună.

Aici timpul ni se arată sub un unghi nou; cea mai mărunță fracție a sa devine *un tot complet*, care cuprinde totul, și în care toate lucrurile se modifică, de la moartea unei gîze pînă la nașterea unei lumi: fiecare minută e în sine o mică veșnicie. Întruniți deci într-o clipă, cu gîndul, cele mai mindre întîmplări ale firii; închipuiți-vă că zăriți deodată toate orele zilei și toate anotimpurile, o dimineață de primăvară și o dimineață de toamnă, o noapte spuzită de stele și o noapte acoperită de nori, pajiști smălțate cu flori, codri despuiați de geruri, holde aurite de grîne veți avea atunci o priveliște dreaptă a universului. Pe cînd vă bucurați de soarele ce se scufundă sub bolțile apusului, alt observator îl privește izvorînd din țările zorilor. Prin ce neînchipuită vrajă bătrînul astru, care adoarme obosit și arzător în pulberea serii, este chiar în această clipă astrul tînăr ce se deșteaptă ud de rouă în vălurile albe ale dimineții? În fiecare clipă a zilei soarele răsare, strălucește la zenit și apune peste lume; sau mai bine zis simțurile ne momesc, și nu există nici Orient, nici miazăzi, nici Occident adevărat. Totul se reduce la un punct nemișcător, de unde focul zilei împrăștie deodată trei lumini într-o singură

45 substanță.

7 Astronomia își datorește nașterea unor păstori. În pustiurile creațiunii noi, cei dintii oameni își vedeau jucindu-se în jur neamurile și turmele. Mulțumiți pînă-n temelii de suflet, o prevedere nefolositoare nu le spulbera fericirea. La plecarea păsărilor toamnei, ei nu-și dădeau seama de fuga anilor, și căderea frunzelor nu le vestea întoarcerea gerului. Cînd dîmbul învecinat își dăruia oilor toată iarba, urcați împreună cu feciorii și nevestele lor în care cu coviltir de piei, pribegeau prin codri în căutarea vreunui rîu necunoscut, unde răcoarea umbrarelor și mîndria singurătății 10 îi îndemnau să se statornicească din nou.

Dar era nevoie de o busolă spre a se îndruma în acele păduri fără poteci și de-a lungul acelor riuri fără navigatori; se lăsară firește în paza stelelor, se îndreptară după mersul lor. Dătătoare de legi și călăuze, ele au hotărît tunsul oilor și migrațiile depăr- 15 tate. Fiecare neam s-a legat de pașii unei constelații; fiecare stea umbla în capul unei turme. Pe măsură ce păstorii se dedau acestor studii, descopereau legi noi. Pe vremurile acelea Domnul se bucura să dezvelească căile soarelui pentru locuitorii colibelor, și legenda povestește că Apollon s-ar fi coborît printre ciobani. 20 Coloane mici de cărămidă slujeau să păstreze amintirea observațiilor; necicînd împărăție mai mare n-a avut poveste mai simplă. Cu aceeași sculă cu care își găurise fluierul, la picioarele aceluiași altar, unde își jertfise iedul întii născut, păstorul săpa pe o stîncă nemuritoarele sale descoperiri. Așeza aiurea alte mărturii ale 25 astronomiei pastorale; făcea schimb de hronici cu tăria, și, precum însemnase răbojul stelelor printre turmele lui, își însemna

răbojul turmelor printre stele. Soarele călătorind, nu se mai odihni decît la stîne, taurul vesti prin mugete trecerea Părintelui zilei, și berbecul îl aștepta ca să-i dea binețe în numele stăpînului său.

30 S-au văzut pe cer fecioare, copii, spice de grîu, scule de arat, miei și chiar ciinele ciobănesc; bolta cerească întreagă ajunsese ca o casă mare de țară locuită de păstorul oamenilor.

Acele zile frumoase s-au șters; de ele oamenii au păstrat o amintire neguroasă în poveștile vîrstei de aur, unde răgăsește 35 domnia stelelor amestecată cu a turmelor.

India este și astăzi astronomă și pastorală, precum Egiptul era pe vremuri.

Totuși cu corupția s-a născut proprietatea și cu proprietatea, măsurătoarea, a doua vîrstă a astronomiei. Dar printr-o ursită 40 destul de bătătoare la ochi, au fost tot popoarele cele mai simple care au cunoscut mai bine sistemul ceresc: păstorul de pe Gange căzu în greșeli mai puțin grosolane ca învățatul din Atena; parcă muza astronomiei păstrase o aplecare tainică către ciobani, întiile sale iubiri.

45 În timpul lungilor năpaste care întovărășiră și care au urmat prăbușirea împărăției romane, științele n-au avut alt adăpost decît sanctuarul acelei Biserici, pe care tot ele o necinstesc astăzi cu atîta nerecunoștință. Primite în tăcerea minăstirilor, își datoresc scăparea acelorași sihăstriei, pe care ele acum se încearcă a-i 50 disprețui.

Un monah Bacon, un episcop Albert, un cardinal Cusa, reînviau în veghile lor geniul lui Eudoxiu, al lui Timocharis, al lui Hipparc, al lui Ptolomeu. Ocrotite de papi, care dădeau regilor pildă, științele au zburat în sfîrșit din lăcașurile sfinte unde reli- 55 gia le încălzise sub aripile sale. Astronomia renaște de pretutindeni; Grigore al XIII-lea îndreaptă calendarul; Copernic stabilește iar sistemul lumii; Tycho-Brahé, în vîrfurile turlei sale, recheamă amintirea străvechilor observatori babilonieni; Kepler hotărăște forma orbitelor planetare. Domnul însă înjosește din 60 nou trufia omului, dăruind jocurilor nevinovăției ceea ce el refuză cercetărilor științei: niște copii descoperă telescopul. Galileu

îmbunătățește noul instrument; atunci drumurile imensităților se scurtează, geniul omenesc scade înaltul cerurilor și aștrii coboară spre a fi mășurați.

65 Atâtea descoperiri vesteau pe altele și mai mari și omul era prea aproape de sanctuarul naturii ca mult timp încă să nu-l pătrundă. Lipseau doar metode în stare de a descărca spiritul de calcule enorme sub care era zdrobit. În curînd Descartes îndrăzni să transpuie în Marele Tot legile fizice ale globului nostru; și prin-
70 tr-una din acele trăsături de geniu, cum se găsesc abia patru sau cinci în istorie, el sili algebra să se lege de geometrie, ca vorba de gînd. Lui Newton nu-i mai rămase decît să unească materialele, pregătite de atîtea mîini, dar a făcut-o în artist sublim; și din diferitele planuri pe care putea el înălța clădirea globurilor, alese poate
75 gîndul lui Dumnezeu. Duhul cunoscî ordinea admirată de ochi; cumpenele de aur, pe care Homer și Scripturile le-au dat Arbitrului ceresc, i-au fost redată; cometa se supuse; prin imensitate planeta atrase planeta; marea simți presiunea celor două vaste vase, care plutesc la milioane de legîii de la suprafața ei; de la soare la
80 cel mai mic atom, totul păstra un echilibru admirabil; numai inima omului mai rămase fără contrapondere în natură.

De altminteri, toate acele calcule nesfîrșite de generații și de veacuri, regăsite la mai multe popoare, își au izvorul într-o slăbiciune firească inimii omenești. Oamenii, care simt în ei înșiși un
85 principiu de nemurire, sînt parcă rușinați de scurtimea vieții lor; li se năzare că îngrămădind morminte peste morminte vor ascunde acest viciu fundamental al firii lor, care e de a trăi puțin și că adăugînd neantului neant vor ajunge să făurească o veșnicie. Dar dinșii se trădează singuri, și descoperă ceea ce străduiau să ascundă;
90 căci cu cît piramida funebră e mai înaltă, cu atîta statuia viețuitoare așezată în vîrfu-i descrește și viața pare încă mult mai mărunță cînd nesfîrșita năluca a morții o ridică în brațele ei.

267. Ursita omului

1 De arunci o privire asupra lumii, vei vedea că, printr-o lege generală și totodată și particulară, părțile integrante, mișcările interioare și exterioare și însușirile ființelor, sînt într-un raport desăvîrșit. Astfel corpurile cerești își parcurg revoluțiile cu o unitate minunată, și fiecare corp, fără a se stînji, își descrie pentru
5 sine curba firească. Un singur glob ne dă lumina și căldura; aceste două accidente nu sînt împărțite între două sfere: soarele le împreună în orbita sa, precum Dumnezeu, al cărui chip este, unește izvorului zămislirii obîrșia luminii.

La animale aceeași lege: ideile de le putem denumi astfel,
10 sînt pururi în armonie cu *simțămintele*, *rațiunea* cu *patimile*. De aceea la ei nu se află nici creștere dar nici împuținare a inteligenței. Va fi lesne de urmărit această regulă a acordurilor la plante și la minerale.

Prin ce ursită de neînțeles omul singur să fie sustras acestei
15 legi, atît de folositoare ordinei, păstrării păcii, fericirii ființelor? Pe cît bate la ochi armonia însușirilor și mișcărilor în tot restul naturii, pe atît e de izbitoare dezbinarea lor la om. O ciocnire veșnică afli la ele între înțelegere și dor, între rațiune și suflet. Cînd atinge culmea civilizării, se găsește la ultima treaptă a moralei:
20 de e liber, e grosolan; de își netezește moravurile, își ferecă lanțurile. Dacă strălucește prin științe, închipuirea i se stinge; de ajunge poet, își pierde gîndirea: inima-i folosește în paguba capului, și capul în paguba inimii. Sărăcește de gînduri pe măsură ce se îmbogățește în sentimente; se micșorează în simțire pe măsură ce ideile
25 le i se întind. Puterea îl face uscat și dur; slăbiciunea îl umple de

haruri. Pururea o virtute îi aduce un păcat și veșnic, părăsindu-l un păcat îi fură o virtute. Națiile privite în totalitatea lor ne arată aceleași schimbări: pierd și redobîndesc, rînd pe rînd, lumina. S-ar
30 părea că geniul omenesc, cu o fac_lă în mîini, zboară neîncetat în jurul acestui glob, prin miezul nopții care ne acoperă; se arată cîtor patru părți ale lumii, ca acel astru nocturn ce crescînd și descrescînd mereu, își micșorează la orice pas al său — pentru un popor — lumina, pe care o mărește pentru altul.

MAURICE BARRÈS

268. *Prietenie pentru copaci*

- 1 De la masa mică unde scriu, printr-un colț al perdelei ridicate, văd, în grădina vecinului, un copac mare, grav și răbdător sub zăpadă. Sub cerul jos și cenușiu, pare imens; în rama ferestrei, umple tot universul... Săptămînile trec; ideile și patimile mele redactate în preajmă-i zboară în foi mici pentru tipograf, și din-
5 sul la fel, în fiecare anotimp, are înfățișări noi, feluri de a fi de care se desparte. Frunzele-i umple aleele. Alături mereu, ne schimbăm după placul instinctului nostru. Admirabilă îi e puterea, așa de sigură, atît de pașnică! Ce pildă pentru un muncitor! Îl iubesc mult, cu o dragoste liniștită și igienică.
- 10 Societatea contra vivisecției mi-a făcut cînstea să mă înscrie printre membrii ei, și desigur sînt fericit să protestez cu acești domni contra atîtor injurii aduse animalelor. Dar copacii, sănătatea lor, frumusețea lor, iată și aici o grijă pătimașă! Cîinii pe care îi vivisectăm astăzi din lipsă de ocupație, au încheiat altădată
15 cu strămoșii noștri o legătură care-a dat puțință omenirii să țină piept marelor fiare, acelor frați maimuțoi mîncăți de invidie (precum e încă obiceiul în societatea noastră) față de cel ce pare a-i depăși hotărîtor. La fel copacii ne-au găzduit în crengi, ne-au hrănit cu poame, ne-au apărut. Animale și copaci sînt egali ca să ne
20 slujească.
- Sănătoși și dați pradă intrigilor mediului nostru, putem îndrăgi iubirea, ura, ambiția, toate patimile, intrigile chiar ele. Dar ne-ntîmpine oboselile, vreo greață de trai oh! atunci, s-o mărturisim, lucrurile firești ne pricinuiesc mai multă plăcere decît toate ace-
25 le combinații de om civilizat. Unul din bărbații cei mai setoși de

știință și cei mai cunoscători ai popoarelor și veacurilor, ne-o mărturisește. „Nimic nu-mi pare deopotrivă cu munții, marea, pădurile și florile” spune d-l Taine. Nimic nu-mi depășește în amintire un măgar zărit la Cadix sub un magnolia în floare.

30 Răsfoind un atlas (și ce petrecere mai sigură?) curiozitatea mi se lasă mereu pe străvechile țări ale Asiei, spre văile caucaziene și Armenia. Ce beție ar fi, în ciuda scorpionilor ascunși printre pietre, de a te bucura de aerul proaspăt al serii la Etcemiadzin, lângă mătura care se spune că e movila funerară a lui Noe, și de
35 a privi lung năpraznicul Ararat, alb cu totul de nea și vărgat cu lavă neagră!

„Fără învățăturile date de Asiaticii acelor ținuturi, spun geografii, fără meșteșugurile moștenite de la ei, fără plantele și poamele pe care ne-au învățat să le sădim, fără prietenii și ajutoarele
40 le ce ne-am dobândit în lumea animalelor, ne-am afla și azi în barbaria cea mai adâncă.” Cât aș dori să-mi îndeplinesc acolo călătoria de recunoștință.

Iată regiunile unde animalul omenesc atinse umanitatea, încheie înțele sale pacte mari: dresajul, cultura cîmpului! Ce carte
45 scurtă și înfocată de iubire s-ar aduce de acolo, cuplete, visări, o întregă chemare la acele misterioase intuiții, care câteodată ne întorc la izvoarele depărtate ale Eului nostru! Cu un fel de a gândi cam hegelian, ce frumos ar fi să filozofezi în hanurile triste ale cîmpiei, unde gem singure hienele așezate ca mițe durdulii pe mor-
50 minte.

Persoane pricepute asigură că de n-ar fi brutalitatea omului în staulele noastre, toate animalele sau mai toate ar primi să le locuiască. Incurie nu mai puțin de plîns, în grădinile Caucazului se găsesc belșug de flori și de fructe neîntrebuințate pînă acuma
55 și cărora horticultorii le-ar dărui lesne o savoare minunată. Biete plante părăsite! Nu ne lipsim numai de felurile lor; nu ținem seamă nici de bogățiile morale pe care ele ni le oferă și pe care aș vrea să le înșir.

Persoanele sentimentale n-au destul obiceiul de a face despre
60 plante asociații de idei amicale. În ce privește animalele, petre-

cem zile întregi luînd drept mărturii de simpatie acte, care în gîndul autorilor, sînt cu totul fără însemnătate: un cîine ce ne dă laba nu ne arată mai multă prietenie decît o plantă ușor încovoia-
tă și care îmbălsămează, decît un cireș ce-și întinde cireșile. Și
65 unii și alții ne fac plăcere, trebuie s-o mărturisim, fără să o știe.

Acel nenorocit Chambige, care unea unei imaginații strălucite o desăvîrșită neputință de a se folosi de realități, pregătea o carte al cărui titlu doar îl știu. *Sufletul intransmisibil*, dar unde dezvoltă desigur că niciodată două ființe nu se pot cunoaște.
70 Sîntem zidiți de vii într-o groaznică sihăstrie.

Firea adîncă a iubitei, a prietenului, ne scapă tot atîta ca taina unui cîine sau a unui măr.

Dacă omenirea s-a obișnuit să ia drept mărturii de dragoste toate serviciile și toate lingușirile cu care ne bucură un anima
75 bun, de ce să ne purtăm cu mai puțină bunăvoință față de plante?

În Spania, am cules o poveste mișcătoare în care o floare nu dovedi mai mică gingășie decît cîinele din Montargis, renumit, așa cred, pentru mîngîierile ce le da stăpînului său. E vorba de un călugăr care părea năuc. Știa doar o singură slujbă și zilnic o ție-
80 nea din nou. Copiii îl batjocureau pe ulițele strîmte din Toledo, fiindcă vroia să-i binecuvînte și nu găsea vorbele potrivite, deși avea inima plină de simțăminte bune.

Unii desfrînați chiar l-au învățat ca pe un papagal cu cuvinte urite și el scandaliza. În sfîrșit persoanele pioase, scîrbite de din-
85 sul, s-au bucurat cînd a murit și l-au îngropat la repezeală în loc fără cînte. Dar Precista se arată unuia din cei care se bucurase la moartea lui, și porunci să fie dezgropat și înmormîntat mai cuviincios. I-au găsit trupul neatins și ieșindu-i din gură o mîndră floare bine-amirosind!

90 O floriceică tot atît de mișcătoare ca și cîinele care linge mîinile stăpînului umilit!

Omenirea a pierdut mult, necrezînd plantele capabile de iubire. Trebuia față de ele să ne făurim iluzia pe care ne-am închipuit-o pentru dobitoace. N-o aveam noi oare pe vremurile primitive a-
95 tunci cînd omul în univers începe să iasă din egalitate? Dacă aș

Bibliografie

- petrece cîteva săptămîni în Armenia, mi-ar place să depling prea marea mîndrie unde ne-a dus civilizația izvorită din acele șesuri adînci. A ajuns o formulă consacrată în Sorbone, de a sărbători izbînda „liberilor Eleni” peste „hoardele lui Darius și ale lui Xerxes” ca revelația demnității omenești. De atunci datează noțiunea individualității. Omul a fost slăvit, dumnezeit. Fie. Dar de m-aș duce în acele țări, cam stînjenoare totuși, n-ar fi spre a-mi tîri acolo prejudecățile din școală. M-aș întreba de n-a dispărut ceva din acea largă cultură începătoare din care Grecia a cules și dezvoltat 100 părțile. Împingînd atît de sus rasa umană, s-au lăsat în urmă, oprimate și degradate, celelalte ființe. Și, ca să vorbim mai lămurit moștenind un simțămînt atît de egoist al calității de om, am atrofiat închipuirea pe care și-o făceau strămoșii despre viața universală.
- 110 Astfel pentru acel Xerxes, atît de hulit de către opinia universitară, simt o simpatie vie. Purta în el o putere și o lărgime de melancolie pe care nici Grecii, nici noi n-am moștenit-o. Desigur își făcea despre libertatea individuală și mai ales despre egalitate o idee pe care democrațiile noastre n-ar admite-o dar avea un 115 simțămînt al frăției dintre ființe, cu totul pierdut de atunci. Vă amintiți admirabila snoavă povestită de Herodot? Străbătînd acele ținuturi cu oștirea nesfîrșită pe care o ducea împotriva Greciei, Xerxes întilni un copac prea frumos și fu cuprins de atîta admirație și iubire, încît a dorit să treacă ramurilor brățărilor și coloanele sale. Apoi i-a dăruit ca să-l slujească un om nemuritor adică 120 pe care îl înlocuiau de la moarte la moarte.
- Ah! nobila poveste și de o calitate de emoție regăsită cîteodată în întunecoasele și umede parcuri din vechile orașele ale Germaniei sau în Granada, a cărei vrajă n-o fac decît umbrarele-i 125 minunate sub un cer uscător! Să iubim copacii.

LISTA DE ABREVIERI

- P.B. POEZII DIN BAUDELAIRE
 P.G. DIN POEZIA GERMANĂ
 P.F.J. POEZII DIN FRANCIS JAMMES
 P.L. (1936) PORTRERE LIRICE, Editura Cugetarea, București, 1936
 P.L. (1969) PORTRERE LIRICE, E.P.L.U., 1969
 mss. B.A.R.S.R. volum manuscris păstrat în Cabinetul de manuscrise al Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România
 mss. M.L.R. — volum-manuscris păstrat în Muzeul Literaturii Române
 f.mss. — foaie-manuscris
 f. mss. arh. f. — foaie-manuscris arhiva familiei.

EDIȚII ORIGINALE ÎN ORDINE CRONOLOGICĂ

Francis Jammes, POEZII ALESE. În românește de Ion Pillat și N. I. Herescu
 București, Colecția enciclopedică editată de Fundația Culturală „Principele Carol”, 1927, 80 p.

La p. 81 Ion Pillat face următoarele precizări: „Poeziile din cartea de față sînt luate din următoarele volume ale lui Francis Jammes: *De l'Angélus de l'Aube à l'Angélus du Soir*; *Le Deuil des Primevères*; *Le Triomphe de la vie*; „*Clairières dans le Ciel*”; *La Vierge et les Sonnets* și cele patru *Livres des Quatrains* toate la Mercure de France, Paris.

Poezia lui Jammes: *Fum*, e culeasă din prefata lui Pierre Lièvre la *Anthologie du Divan*.

Poeziile: *Mi-ești drag...*; *Miroase jgheabul...*; *Elegia XIV* și *Rugăciune spre a fi simplu* sînt traduse de N. I. Herescu.

Poeziile: *Copila citește almanahul...*; *Dar ce e fericirea?*...; *Rugăciune ca să merg la rai cu asinii* și *Rugăciune ca să nu moară un copil* sînt traduse de Ion Pillat.

Poezia: *Pe firul telegrafic...* e tradusă de Ion Pillat în colaborare cu Horia Furtună.

Poeziile: *Mă rechema livadă...*; *Iubesc prin vremi...*; *Sufrageria* și *Cînd vara va sosi...* sînt traduse de Ion Pillat în colaborare cu Vasile Munteanu. Toate celelalte poezii din acest volum sînt traduse de Ion Pillat și N. I. Herescu împreună.

Așadar poeziile traduse de Ion Pillat și N. I. Herescu sînt următoarele: *Și ar fi plină casa...*; *Iubesc măgarul...*; *Doar muncile...*; *De ai putea...*; *Pe fiul de țaran...*; *Pășunile...*; *Alătura...*; *Vino...*; *Gîndind...*; *Va ninge...*; *Ce trist era...*; *Mi-a spus un om...*; *Pe vremi au mers pe-aicea...*; *Hei, știu eu...*;

Pe firul telegrafic...; *Elegia III...*; *Elegia X...*; *Fior...*; *Iertare jignirii...*; *Clar de apă...*; *Cele două regrete...*; *Pegas...*; *Plimbare în bătrînețe...*; *Fraga de pădure...*; *Cu aripi la călci...*; *Dorul...*; *Ciocîrlia...*; *Epitaf la Ascain...*; *Somnul din urmă...*; *Paternitatea stejarului...*; *Portretul autorului* (I); *Portretul autorului* (II).

Pe ultima pagină în colofoniu: S-a tipărit această carte de către Fundația Culturală „Principele Carol”, în anul 1927, la București.

Cartea pe care s-a lucrat este exemplarul autograf al lui Ion Pillat.

Ordinea poemelor în volum este următoarea: *Fum*; Poezii diverse; *Și ar fi plină casa de trandafiri...*; *Iubesc măgarul...*; *Mă rechema livada...*; *Doar muncile...*; *Iubesc prin vremi...*; *De ai putea...*; *Sufrageria...*; *Pe fiul de țăran...*; *Pășunile...*; *Alăturea...*; *Vino...*; *Mi-ești drag...*; *Gîndind...*; *Va ninge...*; *Ce trist era...*; *Miroase jgheabul...*; *Mi-a spus un om...*; *Cînd vara va sosi...*; *Pe vremi au mers pe-aicea...*; *Copila citește almanahul...*; *Hei, știu eu...*; *Pe firul telegrafic...*; *Dar ce e fericirea...*; **Elegii și rugăciuni**: *Elegia III*; *Elegia X*; *Elegia XIV*; *Rugăciune ca să merg la rai cu asinii*; *Rugăciune ca să nu moară un copil*; *Rugăciune pentru a fi simplu*; **Catrene**. Selecția de catrene are, tradusă de Ion Pillat, următoarea introducere a lui Francis Jammes:

„Cînd opera lui, ca floarea de clopoței în miezul verii, se topește în lumină într-atîta că numai ochii puținora o mai pot prinde, poetul se resemnează, dar se simte ajuns.

Nimic nu e mai măref, scrie Lucien Daudet, ca epurația geniului, clipa cînd poetul știe că spunînd despre cer că e albastru, a spus totul și că orice alt lucru ar fi o definiție de prisos; clipa cînd se limpezește o operă și cînd extrema simplitate aparentă nu e decît rezultatul experienței complexe. Și la acest pas al vieții poetului, la această probă se cunoaște înălțarea lui ce nu se va mai opri. Într-o curbă fără greș Hokusai desenează o floare, o pasăre, un pește; e botanistul, e naturalistul, nu mai are nevoie de umbre și nici de culori. O chestiune de curînd ridicată de Henri Ghéon mă îndeamnă să public chiar de-acum această **Întîie Carte a Catrenelor** pe care muza mi-a inspirat-o în al cincizeci și al patrulea an.

Dar cine știe să citească azi, cine mai are răbdarea, dorul? Cine mai poate să se descâlțușeze de ambiție spre a nu urmări decît iubirea; să creadă că patru versuri pe care arunci o privire distrată închid și reîin drama și meditația unei vieți întregi? 1922.

F.J.

Catrenele traduse sînt: *Fior*; *Iertarea jignirii*; *Clar de apă*; *Cele două regrete*; *Pegas*; *Plimbare în bătrînețe*; *Fraga de pădure*; *Cu aripi la călci*; *Dorul*; *Ciocilor*; *Epitaf la Ascain*; *Portretul autorului I*; *Portretul autorului II*

Saint-John Perse, **ANABASIS**. În românește de Ion Pillat, București, „Cartea Românească”, 1932, 42 p.

În colofoniu, pe ultima pagină: S-au tras, la Institutul de arte grafice „Cartea Românească” S.A., București în luna iulie 1932, ediția originală a acestei versiuni românești, 117 de exemplare și anume 7 pe hirtie van Gelder Zoonen, numerotate de la A la G, semnate de traducător, în afară de comerț, iar celelalte pe hirtie velină mată, numerotate de la 1 la 110. În ediția de față s-a lucrat pe exemplarul F, cu autograf, al lui Ion Pillat.

Ion Pillat, **DIN POEZIA GERMANĂ**. Klopstock; Claudius; Höltz; Goethe;

Schiller; Hölderlin; Platen; Lenau; Hebbel; Meyer; George; Hofmannsthal; Rilke; Binding; Carossa. Editura „Literaria” Cernăuți, 1937/, 101 p.

Cuprinde: Klopstock; *Lanțul de trandafiri*; *Morminte timpurii*. Claudius; *Lîngă mormînt*; *Moartea*. Höltz; *Noaptea de mai*. Goethe; *Bun venit și bun rămas*; *Deasupra culmilor toate...*; *Pe mare*; *Cîntecul duhurilor de peste ape*; *Hotarele omului*; *A șaptea din elegiile romane*; *Răsunet*; *Lăsați-mi plînsul!*; *Nădejde fericită*. Schiller; *Fata din străini*; *Nenie*. Hölderlin; *Parcelor*; *Fantazie de seară*; *Jumătatea vieții*; *Podgorie și albine*; *Ca păsări...*; *Vulturul*; *Norul de purpur*. Platen; *La o floare*; *Tristan*; *Prevenire*; *Să văd adînc...*; *Cîntec de iarnă*; *Cîntec de primăvară în Sicilia*; *Inscripție pe mormînt*. Lenau; *Privire în pîrîu*; *Locul de vrajă*. Hebbel. *Toamnă*. Meyer; *Iubire moartă*; *Fîntîna romană*. George; *Ziua păstorului*; *Către Damon*; *Stăpînul insulei*; *Zi de pomenire*; *| Să vii în parcul ce-l crezi mort și vezi|*; *Pășim în sus și-n jos prin strălucirea|*; *Colina unde mergem doar-m-n umbră|*; *Omul și Faunul*. Hofmannstahl; *Cîntec de ducă*; *Versuri pentru un copil mic*; *Împăratul Chinei vorbește...* Rilke; *Pietă*; *Fîntîna romană*; *Părăsit pe munții din suflet*. Binding; *Mergînd pe vale*; *Somn*; *Carossa*; *Priveliște*; *Priveliște natală*; *Bejenie*.

Ion Pillat, **POEZII DIN BAUDELAIRE**. *Les fleurs du mal*. București, „Bucovina” I. E. Torouțiu, 1937, 111 p. Pe ultima pagină în colofoniu: S-a tipărit acest volum în atelierele „Bucovina” în luna noiembrie 1937, București.

La p. 110 Ion Pillat ține să noteze: „*Alte traduceri din Baudelaire*:

Charles Baudelaire: *Fleurs du mal* — Tălmăcirii de Alexandru Westfried, cu o prefață de Tudor Arghezi. Editura „Luceafărul”, București, 1932.

Pagini din Baudelaire: *Cugetări și impresii* — *Poeme în proză* — *Desenuri* — *Manuscrise* — *Autografe*. Traducere de Al. T. Stamatiad, Editura „Adevărul”, București, 1934.

Charles Baudelaire: *Flori alese din Les Fleurs du Mal* — Traducere în versuri din limba franceză de Al. A. Philippide, Editura „Cultura Națională”. București. În pregătire:

Charles Baudelaire: *Florile Râului* — prezentare antologică a volumului complet, cu o considerabilă contribuție personală de traduceri de Constantin Stelian. /nu a fost publicat/.

De consultat:

Ion Pillat: *Portrete lirice*. (*Actualitatea lui Baudelaire*), Editura „Cugetarea”, București, 1936.

La p. 7 Ion Pillat prezintă traducerea sa din Baudelaire astfel:

„Această culegere de tălmăcirii din Baudelaire își găsește obîrșia, dar și justificarea, în rîvna de a împămînteni la noi opera marelui poet al sufletului modern european. Ea mai izvorăște și din dorința de a încerca puterile plastice și posibi-

litățile muzicale ale graiului și versului românesc, în strădania lor să reclădească, în alt material dar într-o formă cât mai apropiată, catedrala atotcuprinzătoare cu care ne place să comparăm arhitectura tainică și armonia secretă a poeziei baudelairene. Deși ne dăm seama că «*Les Fleurs du mal*» constituie un tot organic — cam în felul «*Divinei comedii*» a lui Dante sau a «*Testamentelor*» lui Villon — n-am urmărit o traducere a cărții întregi. Ne mulțumim să propunem cititorului de versuri românești, ca și îndrăgostitului de poezie franceză, un buchet de patruzeci și cinci bucăți lirice — care cu excepția numai a trei din ele: «*La servante au grand coeur*...» «*A une dame crèole*» și «*La rançon*» — nu-și găsiseră încă tâlmăcitor. Le oferim ca un exercițiu de echivalențe poetice, cu credința de a contribui în mod util la soluția unei probleme, care de cîtuva timp ispășește pe mulți poeți din cei mai buni, și cu nădejdea de a întei și la alții inițiative asemănătoare, fericite pentru mlădierea expresiei și îmbogățirea versului românesc".

10.XI. 937.

Ion Pillat.

Cuprinde: /Notă lămuritoare/. Din *LES FLEURS DU MAL*: Mi-e dragă amintirea; Farurile; Muza bolnavă; Muza venală; Monahul păcătos; Nenorocul; Viața anterioară; Pedepsa trufiei; Giuvaerurile; Masca; Te-ador asemeni; Ți-ai pune universul; Cum stam în noapte; Duellum; Semper eadem; Zori spirituale; Otrava; Pisciul (I, II); Frumoasa navă; Îndemn la călătorie; Ireparabilul (I, II); De vorbă; Unei creole; Sonet de toamnă; Ruga unui păgîn; Vestitorul; Răzvrătitul; Ochii Berthei; Joc de ape; Răscumpărarea; Departee multe de-aici; Genunea; Plîngerile unui Icar; Heotontimorumenos; Iremediabilul (I, II); Priveliște; Soarele; Lola din Valencia; Luna jignită; Sfirșit de seară; De dragul minciunii; Bătrînei slujitoare; Neguri și ploii; Alegrie; Visul unui curios.

Guérin, Maurice de, *POÈMES. Le centaure. La bacchante*. Avec la traduction roumaine de Ion Pillat. Avant propos de Basil Munteanu.

Bucurest, „Eupharion“, /1943/, 71 p. Cuprinde: Munteanu Basil: *Maurice de Guérin en Roumaine; Le centaure; La bacchante*. Text în franceză și română.

POEZII TRADUSE DE ION PILLAT ÎN ANTOLOGII ȘI VOLUME COLECTIVE

GOETHE. *Versuri în românește cu prilejul a o sută de ani de la moartea poetului*. Volum alcătuit de Oscar Walter Cisek, îngrijit de Ștefan Nenițescu. „Dacia“, 1932.

De I.P.: *Willkommen und Abschied* (Bun venit și bun rămas) p. 10—11

(P.G.); *Auf dem See* (Pe lac), p. 13 (P.G.); *Seefahrt* (Pe mare), p. 28—29 (P.G.); *Gesang der Geister über den Wassern* (Cîntecul duhurilor de peste ape), p. 30—31 (P.G.); *Grenzen des Menschseits* (Hotarele omului), p. 35—36 (P.G.); *Die siebente der Römischen Elegien* (A șaptea din elegiile romane), p. 43—44 (P.G.); *Nachklang* (Răsunet), p. 49 (P.G.); *Lied und Gebilde* (Cîntec și formă), p. 50 (P.G.); *Selige Sensucht* (Nădejde fericită), p. 57 (P.G.).

Poeziile: *Pe lac* și *Cîntec și formă* sînt traduse în colaborare cu Ștefan Nenițescu.

GOETHE. *Poezii*. Cu un cuvînt înainte de Ion Pillat, Edit. Librăriei „Universale“ Alcalay et Co., (1932).

De I.P. *Poezia lirică a lui Goethe*, p. 5—40; *Bun venit și bun rămas*, p. 46—47 (P.G.); *Pe lac*, p. 49; *Pe mare*, p. 64—65 (P.G.); *Cîntecul duhurilor de peste ape*, p. 66—67 (P.G.); *Hotarele omului*, p. 71—72 (P.G.); *A șaptea din elegiile romane*, p. 79—80 (P.G.); *Răsunet*, p. 85 (P.G.); *Cîntec și formă*, p. 86 (P.G.); *Nădejde fericită*, p. 94 (P.G.).

SPERBER, ALFRED MARGUL. *Versuri alese*, București, Editura pentru literatură și artă, 1957.

De I.P.: *Zimbrul*, p. 46—49.

RILKE RAINER MARIA. *Versuri*. Editura pentru literatură universală, 1966. De I.P.: *Fîntîna romană*, p. 173 (P.G.); *Pietă*, p. 217; *Părăsit pe munții din suflet*, p. 341 (*Verlassen auf den Bergen des Herzens*).

Aurel Rău. *ION PILLAT. POEZII*. Antologie și prefață de... Editura pentru literatură, 1965 (București). *ECHIVALENȚE LIRICE*. Din poezia franceză. *Pierre de Ronsard*: Sonet, p. 303; *Joachim du Belay*, Sonet, p. 304; *Maurice de Guérin*: *Centaureul*, p. 305; *Charles, Baudelaire*: *Farurile*, p. 312; *Muza bolnavă*, p. 313; *Monahul păcătos* p. 314; *Nenorocul*, p. 315; *Viața anterioară*, p. 315; *Giuvaerurile*, p. 316; *Cum stam în noapte*, p. 317; *Duellum*, p. 317; *Zori spirituale*, p. 318; *Frumoasă navă*, p. 319; *Unei creole*; *Ruga unui păgîn*, p. 321; *Răzvrătitul*, p. 321; *Genunea*, p. 322; *Plîngerile unui Icar*, p. 322; *Priveliște*, p. 323; *Soarele*, p. 324; *Luna jignită*, p. 324; *Sfirșit de seară*, p. 325; *De dragul minciunii*, p. 326; *Bătrînei slujitoare*, p. 327; *Visul unui curios*, p. 328; *Stéphane Mallarmé*: Sonet, 328; *Jean Moréas*: *Stanțe: Un bob de grîu hrănește...* p. 330; *Șivoi primăvăratice...* p. 330; *Cînd va veni iar toamna...* p. 330; *Gîndesc la zări marine...* p. 331; *Mi-e gîndul la sătucul...* p. 331; *Pe cîmpul fără margini...* p. 331; *Mai singur și pe gînduri...* p. 333; *Francis Jammes*: *Copila citește almanahul*, p. 332; *Dar ce e fericirea...* p. 333; *Rugăciune ca să merg la rai cu asinii*, p. 333; *Saint-John Perse*: *ANABASIS*, p. 335; *Cîntec*, p. 351; *Paul Valéry*: *Interior*, *Vinul pierdut*. DIN POEZIA GERMANĂ. *Friedrich Gottlieb Klopstock*: *Morminte timpurii*, p. 354; *Ludwig Höltz*: *Noaptea de mai*, p. 354; *Johann Wolfgang Goethe*: *Bun venit și bun rămas*, p. 354; *Deasupra culmilor toate*, p. 355; *Pe mare*, p. 356; *Lăsați-mi plînsul*, p. 357; *În mii de forme*, p. 358; *Fără margini*, p. 359; *Slobod*, p. 359; *Bărbați*

îndreptățiți, p. 359; Friedrich Schiller: *Fata din străini*, p. 361; Friedrich Hölderlin: *Parcelor*, p. 362; *Fantazie de seară*, p. 362; *Jumătatea vieții*, p. 363; *Ca păsări... Vulturul*, p. 364; *Norul de purpur*, p. 365; August Graf von Platen: *Tristan*, p. 365; *Prevenire*, p. 366; *Cîntec de primăvară în Sicilia*, p. 366; *Inscripție pe mormînt*, p. 368; Nikolaus Lenau: *Privire în pîrîu*, p. 369; Friedrich Hebbel: *Toamnă*, p. 369; Conrad Ferdinand Mayer: *Fîntîna romand*, p. 370; Stefan George: *Ziua păstorului*, p. 370; *Către Damon*, p. 371; *Stăpînul insulei*, p. 372; *Colina unde mergem...* p. 372; Hugo von Hofmannstahl: *Cîntec de ducă*, p. 373; *Versuri pentru un copil mic*, p. 374; *Împăratul Chinei vorbește...* p. 374; Rainer Maria Rilke: *Părăsit pe munții din suflet*, p. 376; *Cîntecul vieții și al morții stegarului Cristoph Rilke*, p. 376—385; Hans Carrassa: *Priveliște*, p. 385; *Bejenie*, p. 386; Georg Trakl: *Inima mea în seară*, p. 387; *Apus*, p. 387; *Apropierea morții*, p. 387; *Liniste și tăcere*, p. 388; Helian, p. 388; Psalm, p. 389; *În parc*, p. 391; *În primăvară*, p. 391; *Amin*, p. 391; *Cîntec de seară*, p. 392; *Elis*, p. 392; *Către cel mort în tinerețe*, p. 394; *Priveliște*, p. 395; *Mlaștini*, p. 395; *Amurg în Lans*, p. 395; *Pe „Muntele călugărilor”*, p. 396; *În noaptea*, p. 396; *Jale*, p. 397; *Copilărie*, p. 397; Iwan Goll: *Studentul*, p. 398; *Lampagiul*, p. 399; *Negrul de varietate*, p. 399; *Directorul de cinematograf*, p. 400; *Canalul Panama*, p. 401. DIN POEZIA SPANIOLĂ. Rubén Darío: *Vesper*, p. 405; Juan Ramón Jiménez: *Călare se duce pectul...* p. 406; Antonio Machado: *Lui José Maria Palacio*, p. 407. ADDENDA: Thomas Stearns Eliot, p. 411; Notă introductivă la volumul *Poezii din Baudelaire*, p. 419, Lămurirea tălmăcitorului la poemul ANABASIS de Saint-John Perse, p. 420.

Poezia germană de la Stefan George la Enzensberger. Antologie, prefață și note bibliografice de Petre Stoica. Vol. I, București, Edit. pentru literatură, 1967.

De I.P.: *Stăpînul insulei* de Stefan George, p. 18 (P.G.).

BAUDELAIRE, CHARLES. *Les Fleurs du mal. Ficrile răului*. Ediție alcătuită de Geo Dumitrescu. Desene de Charles Baudelaire. București, E.P.L.U., 1967. (Apărute toate în vol. P.B.)

De I.P.: *Les Phares (Farurile)*, p. 28—31; *La muse vénale (Muza venală)*, p. 34—35; *Châtiment de l'orgueil (Pedeapsa trufiei)*, p. 50—53; *Le masque (Masca)*, p. 60—63; *Une nuit que j'étais près d'une affreuse juive (Cum stam în noaptea...)*, p. 102—103; *L'Aube spirituelle (Zori spirituale)*, p. 150—151; *Le poison (Otrava)*, p. 158—159; *Le beau navire (Frumoasa navă)*, p. 166—169; *L'irremédiable (Iremediabilul)*, p. 248—251; *L'amour du mensonge (De dragul minciunii)*, p. 308—311; *La Rançon (Răscumpărarea)*, p. 460—461; *La prière d'un païen (Ruga unui păgîn)*, p. 470—471; *La Gouffre (Genunea)*, p. 482—483; *La lune offensée (Luna jignită)*, p. 484—485. Text bilingv.

BAUDELAIRE, CHARLES *Les fleurs du mal. Florile răului*. Ediție alcătuită de Geo Dumitrescu. Introducere și cronologie de Vladimir Streinu. București, E.P.L.U., 1968. (Apărute toate în vol. P.B.).

De I.P.: *Les phares (Farurile)*, p. 24—27; *La muse vénale (Muza venală)*, p. 30—31; *Châtiment de l'orgueil (Pedeapsa trufiei)*, p. 46—49; *Le Masque (Masca)*, p. 56—59; *Une nuit que j'étais près d'une affreuse juive (Cum stam în noaptea...)*, p. 98—99; *L'Aube spirituelle (Zori spirituale)*, p. 146—147; *Le Poison (Otrava)*, p. 154—155; *Le beau navire (Frumoasa navă)*, p. 162—165; *A une dame créole (Unei creole)*, p. 196—197; *L'irremédiable (Iremediabilul)*, p. 246—249; *L'amour du mensonge (De dragul minciunii)*, p. 312—315; *La Rançon (Răscumpărarea)*, p. 464—465; *La prière d'un païen (Ruga unui păgîn)*, p. 474—475; *Le Gouffre (Genunea)*, p. 486—487; *La lune offensée (Luna jignită)*, p. 488—489; *J'aime le souvenir... (Mi-e dragă amintirea...)*, p. 599—600; *La muse malade (Muza bolnavă)*, p. 610; *Le mauvais moine (Monahul păcătos)*, p. 617; *Le guignon (Nenorocul)*, p. 632; *La vie antérieure (Viața anterioară)*, p. 635; *Je t'adore à l'égal... (Te-ador asemenea...)* p. 735; *Tu mettrais l'univers... (Ți-ai pune universul...)*, p. 738; *Duellum (Duellum)*, p. 791; *Semper eadem (Semper eadem)*, p. 827; *Le chat (Pisoiul)*, p. 884—885; *L'invitation au voyage (Îndemn la călătorie)*, p. 896—897; *L'irréparable (Ireparabilul)*, p. 902—904; *Causerie (De vorbă)*, p. 909; *Sonnet d'automne (Sonet de toamnă)*, p. 977; *Héautontimorumenos (Heotontimorumenos)*, p. 1096—1097; *Paysage (Priveliște)*, p. 1121; *Soarele (Le soleil)*, p. 1127; *Le crépuscule du soir (Sfîrșit de seară)*, p. 1194—1195; *La servante au grand coeur... (Bătrîna slujitoare...)*, p. 1224; *Brumes et pluies (Neguri și ploi)*, p. 1228; *Allégorie (Alegorie)*, p. 1312; *Le rêve d'un curieux (Visul unui curios)*, p. 1375; *Les bijoux (Giuvaerurile)*, p. 1400—1401; *L'avertisseur (Vestitorul)*, p. 1456; *Le rebelle (Răzvrătitul)*, p. 1458; *Les plaintes d'un Icar (Plîngerile unui Icar)*, p. 1488; *Les yeux de Berthe (Ochii Berthei)*, p. 1505; *Bien loin d'ici (Departa mult de-aici)*, p. 1508; *Le jet d'eau (Joc de ape)*, p. 1510—1511.

Antologia poeziei romantice germane. Antologare și prefață de Hertha Peretz. Cuvînt înainte de Al. Philippide. București, E.P.L.U., 1969.

De I.P.: *Ca păsări* de Hölderlin, p. 42, (P.G.).

Antologia bilingvă de poezie franceză de Ion Bindea și Ion Cămărășan. București, Edit. didactică și pedagogică, 1970.

De I.P.: *Le vin perdu (Vinul pierdut)* de Paul Valéry, p. 190—191; *Solitaire et pensif... (Mai singur și pe gînduri...)* de Jean Moréas, p. 172—173; *Quand reviendra l'automne (Cînd va veni iar toamna...)* de Jean Moréas, p. 172—173; *Le vierge, le vivace (Virginul azi cel mîndru...)* de Stéphane Mallarmé, p. 144—147; *Les phares (Farurile)* de Ch. Baudelaire, p. 128—133 (P.B.); *Quand vous serez bien vieille (Cînd tu vei fi bătrîină...)* de Pierre de Ronsard, p. 30—31; *Heureux qui comme Ulysse (Ferice ca Ulișse)* de Joachim

TRAKL, GEORG. *Apus*. Trad. în colaborare cu O. W. Cisek.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 6, sept., p. 558.

TRAKL, GEORG. *Rondel*. Trad. în colaborare cu O. W. Cisek.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 6, sept., p. 558.

TRAKL, GEORG. *Liniste și tăcere*. Trad. în colaborare cu O. W. Cisek.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 6, sept., p. 559.

TRAKL, GEORG. *Helian*. Trad. în colaborare cu O. W. Cisek.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 6, sept., p. 559—560.

TRAKL, GEORG. *Psalm*. Trad. în colaborare cu O. W. Cisek.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 6, sept., p. 560—561.

JAMMES, FRANCIS. *Iubesc prin vremi*.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 7, oct., p. 63.

JAMMES, FRANCIS. *Sufrageria*.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 7, oct., p. 63—64.

JAMMES, FRANCIS. *Copila citește almanahul*.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 7, oct., p. 66—67; *Flacăra*, VIII (1922), nr. 8, 22 dec., p. 46.

JAMMES, FRANCIS. *Pe firul telegrafic...*
Cugetul românesc, I (1922), nr. 7, oct., p. 65.

JAMMES, FRANCIS. *Rugăciune ca să nu moară un copil*.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 7, oct., p. 66—67; *Flacăra*, VIII (1922), nr. 2, dec., p. 46; *Universul literar*, LVII (1938), nr. 39, 12 nov., p. 4.

JAMMES, FRANCIS. *Rugăciune spre a merge la rai cu asinii*.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 7, oct., p. 65—66.

JAMMES, FRANCIS. *Dar ce e fericirea?*...
Cugetul românesc, I (1922), nr. 7, oct., p. 67.

GOLL, IWAN. *Negrul de varieteu*.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 8—9, nov.-dec., p. 198.

GOLL, IWAN. *Lampagiul*.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 8—9, p. 198.

GOLL, IWAN. *Directorul de cinematograf*.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 8—9, nov.-dec., p. 199.

GOLL, IWAN. *Canalul Panama*.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 8—9, nov.-dec., p. 200—202.

TRAKL, GEORG. *În parc*. Trad. în colaborare cu O. W. Cisek.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 8—9, nov.-dec., p. 203.

TRAKL, GEORG. *Către soră*.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 8—9, nov.-dec., p. 203—204.

TRAKL, GEORG. *Amin*. Trad. în colaborare cu O. W. Cisek.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 8—9, nov.-dec., p. 204.

TRAKL, GEORG. *Într-un vechi album*. Trad. în colaborare cu O. W. Cisek.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 8—9, nov.-dec., p. 204.

TRAKL, GEORG. *Cîntec de seară*. Trad. în colaborare cu O. W. Cisek.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 8—9, nov.-dec., p. 205.

TRAKL, GEORG. *Elis*. Trad. în colaborare cu O. W. Cisek.
Cugetul românesc, I (1922), nov.-dec., p. 205—206.

TRAKL, GEORG. *Către cel mort în tinerețe*. Trad. în colaborare cu O. W. Cisek.
Cugetul românesc, I (1922), nov.-dec., p. 206—207.

MORÉAS, JEAN. *Stanțe (Gîndesc la zări marine...)*
Cugetul românesc, II (1923), nr. 2, feb., p. 163. Semnează I.P.

MORÉAS, JEAN. *Stanțe (Șivoi primăvăratice...)*
Cugetul românesc, II (1923), nr. 2, feb., p. 170. Semnează I.P.

MORÉAS, JEAN. *Stanțe (Cînd va veni iar toamna...)*
Cugetul românesc, II (1923), nr. 2, feb., p. 176. Semnează I.P.; *Adevărul literar și artistic*, VIII (1927), nr. 363, 20 nov., p. 5. (Se reproduc cele trei *Stanțe* din *Cugetul românesc*).

GOLL, IWAN. *Studentul*. Trad. în colaborare cu O. W. Cisek.
Contimporanul, II (1923), nr. 20, feb., p. 1.

- JAMMES, FRANCIS. *(Cînd vara va sosi...)* Cuvîntul I din «Jean de Noarieu». Trad. în colaborare cu Basil Munteanu. *Gîndirea*, II (1923), nr. 14, 20 feb., p. 190.
- JAMMES, FRANCIS. *Mă recheamă livada...* Trad. în colaborare cu Basil Munteanu. *Flacăra*, VIII (1923), nr. 8, 23 mart., p. 141.
- BUZZI, PAOLO. *Cîntecul celor închiși. — Din fundul bordelelor.* *Cugetul românesc*, II (1923), nr. 6—7, iun.-iul., p. 520.
- BUZZI, PAOLO. *Cîntecul celor închiși — Din fundul mînăstirilor.* *Cugetul românesc*, II (1923), nr. 6—7, iun.-iul., p. 520.
- BUZZI, PAOLO. *Cîntecul celor închiși — Din fundul cazărnilor.* *Cugetul românesc*, II (1923), nr. 6—7, iun.-iul., p. 521.
- BUZZI, PAOLO. *Cîntecul celor închiși — Din fundul spitalelor.* *Cugetul românesc*, II (1923), nr. 6—7, iun.-iul., p. 521.
- RILKE, RAINER, MARIA. *Cîntecul vieții și al morții stegarului Cristoph Rilke.* În colaborare cu O. W. Cisek. *Cugetul românesc*, III (1923), nr. 2—4, apr.-iun., p. 93—101; *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 3, 16 ian. p. 38—40; *Revista germaniștilor români*, VI (1937), nr. 3, p. 272—279.
- LOWEL AMI. *Grădina împăratului* *Clipa*, II (1924), nr. 67, 21 sept., p. 1.
- MASTERS EDGAR LEE. *Tăcere.* *Contimporanul*, IV (1925), nr. 53—54, febr., p. 8.
- JAMMES, FRANCIS. *Mi-a spus un om...* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Năzuința*, IV (1925), nr. 3, sept., p. 28—29.
- JAMMES, FRANCIS. *De-ai putea...* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Năzuința*, IV (1925), nr. 3, sept., p. 29.
- JAMMES, FRANCIS. *Vino...* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Năzuința*, IV (1925), nr. 5, nov., p. 12.
- JAMMES, FRANCIS. *Iubesc măgarul...* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Năzuința*, IV (1925), nr. 5, nov., p. 13—14.

- JAMMES, FRANCIS. *Pe fiul de făran...* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Năzuința*, IV (1925), nr. 5, nov., p. 22.
- JAMMES, FRANCIS. *Pegas.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Viața literară*, II (1927), nr. 39, 26 febr., p. 2; *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.
- JAMMES, FRANCIS. *Fraga din pădure.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Viața literară*, II (1927), nr. 39, 26 febr., p. 2; *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.
- JAMMES, FRANCIS. *Plimbare la bătrînețe.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Viața literară*, II (1927), nr. 39, 26 febr., p. 2.
- JAMMES, FRANCIS. *Elegia X-a.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 9, 27 febr., p. 130.
- JAMMES, FRANCIS. *Cele două regrete.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.
- JAMMES, FRANCIS. *Ciocililor.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.
- JAMMES, FRANCIS. *Clar de apă.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.
- JAMMES, FRANCIS. *Cu aripi la călci.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.
- JAMMES, FRANCIS. *Darul.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377; *România*, III (1940), nr. 616, 16 feb., p. 4.
- JAMMES, FRANCIS. *Epitaf la Ascaim.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.

JAMMES, FRANCIS, *Fior*. Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.

JAMMES, FRANCIS, *Iertare jignirii*. Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.; *România*, III (1940), nr. 616, 16 feb., p. 4.

JAMMES, FRANCIS. *Paternitatea stejarului*. Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.

JAMMES, FRANCIS. *Portretul autorului* (I). Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.

JAMMES, FRANCIS. *Portretul autorului* (II). Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.

JAMMES, FRANCIS. *Somnul din urmă*. Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.

MORÉAS, JEAN, *Stanțe* (*Un bob de grâu hrănește...*) *Adevărul literar și artistic*, IX (1928), nr. 377, 26 febr., p. 1.

TRAKL, GEORG. *Sebastian în vis*. Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Tiparnița literară*, II (1930), nr. 4-5, apr.-mai, p. 11.

TRAKL, GEORG. *Amurg în Lans*. Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Contemporanul*, IX (1930), nr. 91-92, apr., p. 5.

TRAKL, GEORG. *Mlaștini*. Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Vremea*, III (1930), nr. 109, 10 apr., p. 6.

TRAKL, GEORG. *Priveliște*. Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Vremea*, III (1930), nr. 109, 10 apr. p. 6.

JAMMES, FRANCIS. *Mi-a spus un om*. Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Vestul*, II (1931), nr. 380, 5 aug., p. 2.

ELIOT, THOMAS, STEARNS. *Drumul magilor*. *Limba română*, III (1932), nr. 3, ian., p. 2.

JAMMES, FRANCIS. *Va ninge*. Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Vestul*, III (1932), nr. 433, 19 ian., p. 2.

JAMMES, FRANCIS. *Ce trist era*. Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Vestul*, III (1932), nr. 435, 21 ian., p. 2.

GOETHE, J. W. *Bun venit și adio*. *Gândirea*, XII (1932), nr. 3, mart., p. 113; *Adevărul literar și artistic*, X (1932), nr. 590, 27 mart., p. 8.

GOETHE, J. W. *Cîntecul duhurilor de peste ape*. *Gândirea*, XII (1932), nr. 3, p. 118; *Adevărul literar și artistic*, X (1932), nr. 590, 27 mart., p. 8.

GOETHE, J. W. *Hotarele omului*. *Gândirea*, XII (1932), nr. 3, p. 9.

GOETHE, J. W. *Răsunset*. *Gândirea*, XII (1932), nr. 3, mart., p. 119; *Adevărul literar și artistic*, X (1932), nr. 590, 27 mart., p. 9.

GOETHE, J. W. *Cîntec și fermă*. Trad. în colaborare cu Ștefan Nenițescu. *Gândirea*, XII (1932), nr. 3, mart., p. 132. *Adevărul literar și artistic*, X (1932), nr. 590, 27 mart., p. 9.

GOETHE, J. W. *Pe lac*. Trad. în colaborare cu Ștefan Nenițescu. *Adevărul*, XLV (1932), nr. 14 793, 23 mart.

GOETHE, J. W. *Deasupra culmilor toate*. *Adevărul literar și artistic*, X (1932), nr. 590, 27 mart., p. 3; *România literară*, I (1940), nr. 42, 28 ian., p. 22.

GOETHE, J. W. *Cea de-a șaptea elegie română*. *Adevărul literar și artistic*, X (1932), nr. 590, 27 mart., p. 8.

GOETHE, J. W. *Nădejde fericită*. *Adevărul literar și artistic*, X (1932), nr. 590, 27 mart., p. 9.

PERSE, SAINT-JOHN. *Anabasis* I-X. *Gândirea*, XII (1932), nr. 5-6, mai-iun., p. 223-232; *Secolul XX*, 1971, nr. 8., aug., p. 15-16.

- RILKE, RAINER, MARIA. *Fîntîna română*.
Adevărul literar și artistic, X (1932), nr. 599, 29 mai, p. 1; *Junimea literară*, XI (1932), nr. 7–12, iul.-dec., p. 342–343; *Pămîntul românesc*, II (1942), nr. 14, p. 22.
- GEORGE, STEFAN. *Stăpînul insulei*.
Adevărul literar și artistic, X (1932), nr. 599, 29 mai, p. 1.
- HOFMANNSTHAL, HUGO von. *Versuri pentru un copil mic*.
Adevărul literar și artistic, X (1932), nr. 599, 29 mai, p. 1; *Ramuri*, XXVII (1936), nr. 5–7, mai-iul.
- MORÉAS, JEAN. *Stanțe (Aeriană zare...)*
Cele trei Crișuri, XIII (1932), nr. 9–10, sept.-oct., p. 93.
- ELIOT, THOMAS, STEARNS. *Țara pustie. Inmormintarea mortului*.
Azi, II (1933), nr. 2, feb.-mart., p. 594–596.
- ELIOT, THOMAS, STEARNS. *Țara pustie. O partidă de șah*.
Azi, II (1933), nr. 2, feb.-mart., p. 596–598.
- ELIOT, THOMAS, STEARNS. *Țara pustie. Predica focului*.
Azi, II (1933), nr. 2, feb.-mart., p. 598–602.
- ELIOT, THOMAS, STEARNS. *Țara pustie. Moarte prin apă*.
Azi, II (1933), nr. 2, feb.-mart., p. 602.
- ELIOT, THOMAS, STEARNS. *Țara pustie. Ce a grăit tunetul*.
Azi, II (1933), nr. 2, feb.-mart., p. 603–605.
- ELIOT, THOMAS, STEARNS. *Animula*.
Azi, II (1933), nr. 3, oct., p. 737–738.
- ELIOT, THOMAS, STEARNS. *Marină*.
Azi, II (1933), nr. 3, oct., p. 737–738.
- PERSE, SAINT-JOHN. *Prietenie a Prințului*.
Azi, II (1933), nr. 4, dec., p. 800–804.
- BARRÈS, MAURICE. *Prietenie pentru copaci*.
Azi, III (1934), nr. 1, ian., 1934; *Vestul*, V (1934), nr. 996, 13 ian., p. 32.

- BAUDELAIRE, CH. *La servante au grand coeur*.
Adevărul literar și artistic, XIV (1935), nr. 736, 13 ian., p. 1; *Ramuri*, XXIX (1937), nr. 9–10, nov.-dec., p. 501; *Vremea*, XI (1938), nr. 531, 27 mart., p. 10.
- LENAU, H. *Privire în pîriu*.
Cele trei Crișuri, XVII (1936), nr. 1–2, ian.-feb., p. 14.
- HEINE, HEINRICH. *Faniezie*.
Adevărul, I (1936), nr. 15978, 19 feb., p. 3.
- PLATEN, AUGUST von. *La o floare*,
Cele trei Crișuri, XVII (1936), nr. 3–4, mart.-apr. p. 45.
- YEATS, W. B. *Lebedele sălbatice din Coole*
Luceafărul, II (1936), nr. 4, apr., p. 170; *Cele trei Crișuri*, XVII (1936), nr. 3–4, mart.-apr., p. 45.
- GEORGE, STEFAN. *Omul și faunul*.
Gînd românesc, IV (1936), nr. 5, mai, p. 262–264.
- GEORGE, STEFAN, *Către Damon*.
Gînd românesc, IV (1936), nr. 5, mai, p. 264.
- GEORGE, STEFAN, *Zi de pomenire*.
Gînd românesc, IV (1936), nr. 5, mai, p. 265.
- HÖLDERLIN, FRIEDRICH. *Fantazie de seară*.
Gînd românesc, IV (1936), nr. 10–11, oct.-nov., p. 524.
- BAUDELAIRE, CH. *Sonet de toamnă*.
Lanuri, Mediaș, IV (1937), nr. 5–6, sept.-dec., p. 211.
- BAUDELAIRE, CH. *Unei creole*.
Lanuri, IV (1937), nr. 5–6, sept.-dec., p. 211.
- BAUDELAIRE, CH. *Ruga unui păgîn*.
Lanuri, IV (1937), nr. 5–6, sept.-dec., p. 212.
- BAUDELAIRE, CH. *Vestitorul*.
Lanuri, IV (1937), nr. 5–6, sept.-dec., p. 212.
- BAUDELAIRE, CH. *Muza bolnavă*.
Ramuri, XIX (1937), nr. 7, sept., p. 390.

BAUDELAIRE, CH. *Muza venală*.
Ramuri, XIX (1937), nr. 7, sept., p. 390.

BAUDELAIRE, CH. *Monahul păcătos*.
Ramuri, XIX (1937), nr. 7, sept., p. 391.

BAUDELAIRE, CH. *Nenorocul*.
Ramuri, XIX (1937), nr. 7, sept., p. 391.

BAUDELAIRE, CH. *Viața anterioară*.
Ramuri, XIX (1937), nr. 7, sept., p. 392.

BAUDELAIRE, CH. *Pedeapsa truției*.
Ramuri, XIX (1937), nr. 7, sept., p. 392—393.

BAUDELAIRE, CH. *Giuvaerurile*.
Ramuri, XIX (1937), nr. 7, sept., p. 393—394.

BAUDELAIRE, CH. *Te-ador asemeni*.
Ramuri, XIX (1937), nr. 7, sept., p. 394.

PLATEN, AUGUST. *Tristan*.
Gîndirea, XVI (1937), nr. 8, oct., p. 380.

PLATEN, AUGUST. *Cîntec de primăvară în Sicilia*.
Gîndirea, XVI (1937), nr. 8, oct., p. 380—381.

CAROSSA, HANS. *Bejenie*.
Gîndirea, XVI (1937), nr. 8, oct., p. 382; *Universul literar*, XLIX (1940), nr. 42, 12 oct., p. 1; *Revista Fundațiilor regale*, VII (1940), nr. 11, p. 454—455.

CAROSSA, HANS. *Priveliște*.
Gîndirea, XVI (1937), nr. 8, oct., p. 382.

BAUDELAIRE, CH. *Îndemn la căldărie*.
Viața românească, XIX (1937), nr. 10, oct., p. 21—22.

BAUDELAIRE, CH. *Masca* (Lui Ernest Cristoph, sculptor)
Viața românească, XIX (1937), nr. 10, oct., p. 22—23.

BAUDELAIRE, CH. *Farurile*.
Viața românească, XIX (1937), nr. 10, oct., p. 23—24.

BAUDELAIRE, CH. *Ochii Berthei*.
Gînd românesc, V (1937), nr. 11—12, nov.-dec., p. 569.

BAUDELAIRE, CH. *Răscumpărarea*.
Gînd românesc, V (1937), nr. 11—12, nov.-dec., p. 569—570.

BAUDELAIRE, CH. *De parte mult de-aici*.
Gînd românesc, V (1937), nr. 11—12, nov.-dec., p. 570.

BAUDELAIRE, CH. *Genunea*.
Gînd românesc, V (1937), nr. 11—12, nov.-dec., p. 570; *Ramuri*, XX (1938), nr. 1, ian., p. 37.

BAUDELAIRE, CH. *Plîngerile unui Icar*.
Gînd românesc, V (1937), nr. 11—12, nov.-dec., p. 571.

BAUDELAIRE, CH. *Iremediabilul*.
Ramuri, XIX (1937), nr. 9—10, nov.-dec., p. 498.

BAUDELAIRE, CH. *Priveliște*.
Ramuri, XIX (1937), nr. 9—10, nov.-dec., p. 498.

BAUDELAIRE, CH. *Soarele*.
Ramuri, XIX (1937), nr. 9—10, nov.-dec., p. 499; *Curentul*, XI (1938), nr. 3 569, 9 ian., p. 2.

BAUDELAIRE, CH. *Luna jignită*.
Ramuri, XIX (1937), nr. 9—10, nov.-dec., p. 500.

HOFMANNSTHAL, HUGO. *Cîntec de ducă*.
Ramuri, XIX (1937), nr. 9—10, nov.-dec., p. 552; *Pămîntul românesc*, II (1944), nr. 14.

CAROSSA, HANS. *Priveliște natală*.
Glasul Bucovinei, XX (1937), nr. 5 187, 2 nov., p. 3.

HÖLDERLIN, FR. *Parcelor*.
Glasul Bucovinei, XX (1937), nr. 5 187, 2 nov., p. 3.

HÖLDERLIN, FR. *Jumătatea vieții*.
Glasul Bucovinei, XX (1937), nr. 5 187, 2 nov., p. 3.

- BAUDELAIRE, CH. *Duellum*.
Familia, IV (1937), nr. 10, dec., p. 9.
- BAUDELAIRE, CH. *Ți-ai pune universul*.
Familia, IV (1937), nr. 10, dec., p. 9.
- BAUDELAIRE, CH. *Semper eadem*.
Familia, IV (1937), nr. 10, dec., p. 10; *Gazeta*, IV (1938), nr. 1179, 19 feb., p. 2.
- BAUDELAIRE, CH. *Zori spirituale*.
Familia, IV (1937), nr. 10, dec., p. 10.
- BAUDELAIRE, CH. *Otrava*.
Familia, IV (1937), nr. 10, dec., p. 10—11.
- BAUDELAIRE, CH. *Cum stam în noapte*.
Familia, IV (1937), nr. 10, dec., p. 11.
- BAUDELAIRE, CH. *Pisoiul*.
Familia, IV (1937), nr. 10, dec., p. 11—12.
- BAUDELAIRE, CH. *Mi-e dragă amintirea*.
Viața românească, XIX (1937), nr. 12, dec., p. 18—19.
- BAUDELAIRE, CH. *Frumoasa navă*.
Viața românească, XIX (1937), nr. 12, dec., p. 19—20.
- BAUDELAIRE, CH. *Joc de ape*.
Viața românească, XIX (1937), nr. 12, dec., p. 20—21.
- BAUDELAIRE, CH. *Lola din Valencia*.
Viața românească, XIX (1937), nr. 12, dec., p. 21.
- BAUDELAIRE, CH. *De dragul minciunii*.
Viața românească, XIX (1937), nr. 12, dec., p. 21—22.
- BAUDELAIRE, CH. *Sfârșit de seară*.
Decembrie, I (1937), nr. 1, 17 dec., p. 6—7.
- MACHADO, ANTONIO. *Lui José Maria Palacio*.
Gînd românesc, VI (1938), nr. 5—12, mai-dec., p. 274.

JAMMES, FRANCIS. *Hei, știu eu...* Trad. în colaborare cu N. I. Hărescu
Universul literar, XLVII (1938), nr. 39, 12 nov., p. 4.

JAMMES, FRANCIS. *Doar muncile*. Trad. în colaborare cu N. I. Hărescu.
Decalogul, IV (1939), nr. 86, 20 ian., p. 6.

GUÉRIN, MAURICE de. *Centaurul*.
Gîndirea, XX (1941), nr. 8, oct., p. 407—411.

GUÉRIN, MAURICE de. *Bacanta*.
Gîndirea, XXI (1942), nr. 2, feb., p. 86—91.

JAMMES, FRANCIS. *Rugăciune ca să merg la rai cu asinii*.
Gîndirea, IV (1939), nr. 86, p. 6.

CAROSSA, HANS. *Priveliște natală*.
Universul literar, XLIX (1940), nr. 42, 12 oct., p. 1; *Pămîntul românesc*, II (1942), nr. 14, p. 22.

GOETHE, J. W. *Hegirdă*.
Gîndirea, XX (1941), nr. 9, nov., p. 463—464.

GEORGE, STEFAN. *Ziua păstorului*.
Pămîntul românesc, II (1942), nr. 14, p. 21.

MEYER, CONRAD, FERDINAND. *Fîntîna romană*.
Pămîntul românesc, II (1942), nr. 14, p. 21.

MALLARMÉ, ST. *Sonet* (Lui Basil Munteanu).
Universul literar, LI (1942), nr. 25, 20 iun., p. 4; *Gazeta literară*, XIII (1966), nr. 12, 24 mart., p. 4.

GOETHE, J. W. *În mii de forme*.
Universul literar, LI (1942), nr. 48, 10 dec., p. 1.

GOETHE, J. W. *Fenomen*.
Universul literar, LI (1942), nr. 48, 10 dec. p. 1

SHAKESPEARE, W. *Sonet*.
Universul literar, LI (1942), nr. 48, 10 dec. p. 1. *Steaua*, XV (1964), nr. 4, apr., p. 67.

VALÉRY, PAUL. *Vinul pierdut*.
Universul literar, LI (1942), nr. 48, 10 dec., p. 1.

HÖLDERLIN, FR. *Poeților*.
Revista Fundațiilor regale, X (1943), nr. 11, nov., p. 305—307; *Tribuna română*,
 I (1943), nr. 56, 6 nov., p. 2.

HÖLDERLIN, FR. *Pribegie*.
Revista Fundațiilor regale, X (1943), nr. 11, nov., p. 307—310.

HÖLDERLIN, FR. *Amintire*.
Revista Fundațiilor regale, X (1943), nr. 11, nov., p. 310—312.

VALÉRY, PAUL. *Interior*.
Steaua, XV (1964), nr. 11, nov., p. 72.

TRAKL, GEORG. *Copilărie*.
Ramuri, II (1965), nr. 5, 15 mai, p. 19.

DARÍO, RUBÉN. *Sonetul cu 13 versuri*.
Familia, I (1965), nr. 1, sept., p. 22.

CLAUDEL, PAUL. *Oda a 2-a. Duhul și apa*.
Steaua, XXI (1970), apr., p. 47—51.

RILKE, RAINER, MARIA. *Părăsit pe munții din suflet*.
România literară, VIII (1975), nr. 49, 4 dec., p. 21.

TABEL SINOPTIC

OPERE ORIGINALE

TRADUCERI

1913 — VISĂRI PĂGÎNE

1914 — ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ

1916 — AMĂGIRI

1919 — GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI Jules Tellier: *Sonct. Ospățul*

1922 — BĂTRÎNII

Poezii de Georg Trakl (16 poezii) cu
 O. W. Cisek

Iwan Goll: *Lampagiul; Canalul de Pa-
 nama; Negrul de varieteu; Directorul
 de cinematograf*

1923 — PE ARGEȘ ÎN SUS

Paolo Buzzi: *Cîntecul celor închisi*.
 Iwan Goll: *Studentul* (cu O. W. Cisek)

1924

Rainer Maria Rilke: *Cîntecul vieții și al
 morții stegarului Cristofh Rilke*
 Edgar Lee Masters: *Tăcere*; Amy Lowell:
Două gravuri pe lac; Meditație

1925 — SATUL MEU

1926 — BISERICA DE ALTĂDATĂ

1927

Francis Jammes: *Poezii alese* (cu
 N. I. Herescu)

1928 — LIMPEZIMI

Jean Moréas: *Stanțe* (12)

1929

Walt Whitman: *Cred că un fir de iarbă*;
 Emily Dickinson: *Fără hartă; Trenul*;
 Așteptare; Edwin Arlington Robinson:
 Richard Cony, Edgar Lee Masters:

- Dealul; Lucinda Matlock; Daisy Frazer; Amy Lowell: *Madona florilor de seară*; Vînt și argint; Robert Frost: *Tufa de flori*; Grămada de lemne; Carl Sandburg: *Iarba*; Chicago; Sara Teasdale: *Nu-mi va păsa*; Fuga; Cîntec de noapte la Amalfi; Vachel (Nicholas) Lindsay: *John Brown*; Edna St. Vincent Milay: *Cenușa vieții*; *Recuerdo*.
- 1930
- 1932 — CAIETUL VERDE
- 1933 — SCUTUL MINERVEI
- Th. S. Eliot: *Țara pustie*; *Animula*; *Marină*; Johann Wolfgang Goethe: *Pe loc* (cu Șt. Nenițescu) Paul Claudel: *Duhul și apa*; *Ora galbenă*; Saint-John Perse: *Prietenia prințului*; Chateaubriand: *Din Geniul creștinismului*; William Butler Yeats: *Valea Porcului negru*; *Copilul răpît*; *Sfioasa*; *Cînd vei fi bătrînă*; *Poetul dorește să îmbrace hainele cerului*; *Lebedele sălbatice din Coole*.
- 1934
- 1935
- 1935 — 1936. POEME ÎNTR-UN VERS
- 1937 — 1941. ȚĂRM PIERDUT
- Charles Baudelaire: *Florile răului*. Din poezia germană
- 1938
- Antonio Machado: *Lui José Maria Palacio*.
- 1929 — 1939. BALCIC
- Paul Claudel: *Îngerul a vestit pe Maria* (1938—1939)
- 1939 — 1940. UMBRA TIMPULUI ÎN ÎMPLINIRE
- Vincent Muselli: *Sonet*; *Datoria*. Alfred Margul Sperber: *Zimbrul*.

- 1927 — 1941. VERSURI REGĂSITE
- Johann Wolfgang v. Goethe: *Divanul occidental-oriental* (1941)
- 1941 — 1944. CUMPĂNĂ DREAPTĂ
- Shakespeare: *Sonet* (1941)
- Maurice de Guérin: *Centaurul*. *Bacchanta* (1941—1942)
- Stéphane Mallarmé: *Sonet* (1942)
- Paul Valéry: *Vinul pierdut* (1942); *Interior*.
- Fr. Hölderlin: *Trei imnuri tîrzii*.
- Rubén Darío: *Vesper* (1944); *Sonetul cu treisprezece versuri* (1944)
- Juan Ramón Jiménez: *Călare se duce poetul*.
- Joachim du Bellay: *Ferice ca Ulysse*

Note și comentarii

POEZIE

DIN POEZIA FRANCEZĂ

Pierre de Ronsard (1524—1585)

1 *Cînd tu vei fi bătrînd (Quand vous serez bien vieille)*

Tradus la 17 februarie 1935, București. (Datare autograf pe f. mss. arh. f.)
Sonetul a inspirat poemul lui Ion Pillat *Stanfe pe un motiv de Ronsard* din CAIETUL VERDE.

Ion Pillat a păstrat cu grijă tălmăcirile sonetelor iubite, strîngîndu-le într-o foaie de hîrtie îndoită în chip de coperti (20 cm. × 16,5 cm), pe fața căreia a scris: *Sonete/Petrarca, Ronsard, Shakespeare, Gongora, Mallarmé*, la volumul meu de traduceri ce va apărea (mss. arh. f.). În josul paginii înseamnă că a înlocuit sonetele din Petrarca și Gongora, rămase nescrise, cu *Le vin perdu* de Paul Valéry. Înăuntrul copertilor se află sonetele: *Cînd tu vei fi bătrînd* de Ronsard; *Ferice ca Ulysse* de Joachim du Bellay; *Ospățul* de Jules Tellier; *Virginul azi cel mîndru și cel însuflețit* de Stéphane Mallarmé; *Vinul pierdut* de Paul Valéry; *Datoria* de Vincent Muselli și *La fel ca iarna mi-a fost lipsa ta* de William Shakespeare.

Joachim du Bellay (1552—1560)

2 *Ferice ca Ulysse (Heureux qui comme Ulysse)*

Tradus la 2 iunie 1944, Izvorani. (Datat pe mss. autograf, arh. f.)

v. 1, Ferice ca Ulysse, de faci un *spornic* drum /corectare formă definitivă/ (c.f.d.)

v. 8, Ce mi-e *cît o provincie* și mult și mult mai drag „ „ „

Georges-Maurice de Guérin (1810—1848)

Ion Pillat a fost unul dintre primii noștri poeți care a scris poeme în proză, inspirate de poetica miturilor (vezi volumele: POVESTEA CELUI DIN URMĂ SFÎNT. Cu schițe de P. Georgescu-Rahtivanu. Paris, À la

Belle édition, 1912, IUBITA DE ZĂPADĂ, București, Tipografia G. Ionescu, 1915 și altele, publicate în diferite periodice, între 1916—1924, toate reeditate în *Ion Pillat*, POEZII, vol. I, Ed. Eminescu, 1983, p. 434—460.

Cele două poeme de reverie antică mediteraneană ale lui Maurice de Guérin, *Centaurul* și *Bacanta*, reînsuflețesc figurile mitologice atât de iubite de Ion Pillat, ce i-au inspirat numeroase poeme, atât în perioada tinereții cit și spre sfârșitul vieții. Nostalgia peisajului grecesc și ecoul născut de contemplarea vestigiilor antichității clasice răsună în poeziile din ȚĂRM PIERDUT. Vezi și VISĂRI PĂGÎNE (1910—1912): *Centaurii*: *Vis și centauri*; *Centaurul*; *Blestemul*; *Renașterea*; *Fugă de centauri*; *Cel din urmă centaur*; *Vedenie*; *Artemis*. ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ (1912—1914): *Sonete corintiene*: *Chrisotemis*; *Laïs*; *Biblis*; *Chrisis*; *Amarillis*; *Rodis*. ȚĂRM PIERDUT (1927—1941): *Centaurul bătrîn*; *Mit*. ÎMPLINIRE (1939—1940): *Cartea privelștilor*: *Endimion*; *Faunul*; *Centaurul*; *Basorelief*;

În prefața plachetei: *Maurice de Guérin*. POÈMES. Le Centaure. La Bacchante, 1941, ed. Euphonia, București, traducere bilingvă de Ion Pillat, pe care am folosit-o pentru analiza tălmăcirii, Bazil Munteanu recunoaște că nu întâmplător poetul român și-a acordat propria sa liră poeziei guériniene, ci fiind conștient de afinitățile lor comune. După debuturi simboliste și dăruirea profundă luminând amintirile copilăriei și frumusețea pământului natal, Ion Pillat s-a îndreptat spre clasicism, spre o poezie sobră, în care precizia termenilor conturează atât de evocator visurile unei mediterane antice, mult îndepărtate de zilele noastre. Limba română, îmbogățită de experiențele poetilor cu expresia celor mai subtile idei muzicale și filozofice și căreia Ion Pillat i-a impus modulările variate ale propriilor sale creații, a fost în stare ca, fără efort, să reproducă nuanțele incantației guériniene, astfel încît ritmul, sonoritatea și respirația celor două poeme în proză franceză și române să coincidă perfect. Bazil Munteanu afirmă că Ion Pillat a făcut mai mult decât o traducere, el a recreat opera lui Maurice de Guérin în propria sa limbă. Pătruns de suflarea operei guériniene, traducătorul a pus în surdina culorile strălucitoare ale limbii sale și i-a potolit ritmul tonic infuzându-i ceva din minunatele nuanțe palide și evanescente ale originalului. Pe lângă toate acestea lexicul românesc, cu precădere latin, a fost complicat cu elemente slave care i-au dat o infinitate de înțelesuri poetice dar care diferă de cele ale *Centaurului*. Instinctiv Ion Pillat a știut să înprăstie cerțurile și să cristalizeze vagul. Reușita traducătorului este dublă. Literatura română se îmbogățește cu două opere care cristalizează inefabile reverii, iar tălmăcirea prelungește pînă la Dunăre și Marea Neagră ecoul unei voci, care acum o sută de ani răsună cu pregnanță în concertul liricii franceze, dezvăluindu-i rezonanțe și armonii viitoare.

În arhiva familiei se află 13 foi volante de maculator (21 × 17,5 cm), strinse într-o foaie dublă în chip de coperti. Pe fața copertei este scris:

Centaurul. Bacchanta de *Maurice de Guérin* în românește de *Ion Pillat*. Textul poemului *Centaurul* se află scris cu creionul pe recto primelor 10 pagini, iar cel al *Bacchantei* începe pe verso-ul celei de a treisprezecea pagini, continuîndu-se apoi de la sfîrșitul la începutul paginilor verso ale manuscrisului *Centaurul*, și este scris tot cu creionul. Paginile sînt numerotate: 1—10^v *Centaurul* și 1—12^v *Bacchanta*. Este vorba de prima tălmăcire a poemelor, mult deosebită de aceea — definitivă — copiată de Ion Pillat pe paginile recto ale unui maculator confecționat din foi de hirtie velină (21 × 14,5 cm), prinse împreună cu un șnur subțire, caiet ce se păstrează la Muzeul Literaturii Române și are cotele 22.028 și 22.029. Pe pagina de titlu este scris: *Maurice de Guérin Centaurul. Bacchanta* în românește de Ion Pillat. Dar, Ion Pillat a început cu traducerea poemului *Bacanta*, copiată, 6 pagini, cu o peniță fină, cu cerneală neagră și 10 pagini cu stiloul cu cerneală albastră. Puținele corecturi ulterioare au fost făcute tot cu stiloul cu cerneală albastră iar paginile sînt numerotate de Ion Pillat de la 1 la 16. De la mijlocul caietului pe paginile numerotate de la 1 la 10 a fost copiat poemul *Centaurul* scris și corectat cu stiloul cu cerneală albastră.

Aceste ultime două versiuni sînt identice cu forma definitivă a celor două poeme.

3 *Centaurul*. Traducerea a fost datată pe un mss. arh. f.: București, simblătă, 27 decembrie 1924. Aceeași datare și în mss. 22.029 M.L.R. cu precizarea: revăzut și dat forma definitivă. Dirvari 20—27 april 1941.

Prima variantă, mss. arh. f. Sublinierile indică sintagmele refăcute în varianta definitivă.

Mi-am primit nașterea în vîgăușile acestor munți. Ca și riul văii, ale cărui picături de la obîrșii se scurg din vreo stîncă ce plînge în peșteri adînci, intîia clipă a vieții mele se pierdu în negura unei locuințe îndepărtate fără să îi turbure tăcerea. Cînd mamule noastre se afrocî de zîna... ele se trag către peșteri, și în fundul celor mai sălbatice, în miezul cel mai des al umbrei, nasc fără să ridice un vaiet, roade ca și dinsele de tăcute. Laptele lor puternic ne face să biruim fără lîncezeli, nici lupte nehotărîte intîile greutăți ale vieții; totuși, ieșim din peșterile noastre mai tirziu decît voi, din leagăn. Căci la noi e rîspîndită credința că trebuie să ferite și învăluite intîile vremuri ale ființei, ca zile umplute de zei. Creșterea mea se împlini afroape întracî în umbrele unde mă născusem. Fundul locuinței mele se găsea atît de departe în creierul muntelui, că n-aș fi știut în ce parte e ieșirea, dacă, ocolînd citecdată prin acea tăd deschideri, vînturile n-ar fi aruncat acolo răcîriri și turburări neașteptate. Cîteodată, maică-mea se întoarce, cu mireasma văilor sau riurînd de pe valurile pe care le cerceta. Dar aceste reveniri fe care ea le făcea, fără a-mi povesti reolată despre vîlcele și despre riuri, urmată de duhurile lor, îmi

nelinișteau mințile și rădăceam turburat cu totul în umbrele mele. Care sînt oare, îmi spuneam, aceste lumi din afară unde maică-mea își mină avîntul și ce domnește oare acolo atît de puternic ca să mi-o cheme mereu? Dar ce se petrece acolo atît de potrivit încît să revie zilnic cu alte simțiri? Maică-mea se întorcea, cînd însuflețită de o bucurie adîncă, cînd jalnică și trăgîndu-și pașii ca rănită. Bucuria ce aducea se însemna de departe prin cîte o trăsătură a umbletului său și i se răspindea din priviri. Resimțeam împărtășirile în tot sinul; dar lîncezelile sale mă ajungeau și mai mult și mă îndăreau și mai adînc în presupunerile la care mă purta gîndul. În clipele acelea, mă îngrijoram de puterile mele, recunoșteam în ele o vlagă ce nu putea să rămînă singuratică (stingheră), și pornind, fie să-mi scutur brațele, fie să-mi înnulțesc goana în umbrele spațioase ale peșterii, mă sileam să descopăr în loviturile ce dădeam golului, către ce brațe trebuiau să se întindă și picioarele să mă ia... De-atunci mi-am înnodat brațele în jurul centaurilor și al trupului eroilor, și al tulpinei de stejar; mîinile mele au încercat stincile, apele, plantele fără număr și cele mai ascunse simțiri ale văzduhului, căci le înalț în nopțile oarbe și liniștite ca să prindă suflările și să tragă din ele semne pentru a-mi prooroci drumul; picioarele mele, privește-le, o, Melampiu! cît sînt de tocite! Și totuși, cît de înghețat să fiu în aceste nevoi ale vîrstei, sînt zile cînd, în plină lumină, pe piscuri, mă avînt în acele goane ale tinereții în peșteră, și pentru același scop și întrebuițînd toate rămășițele iuțelii mele.

Tulburărilor acestea urmau pe rînd lungi lipse de orice mișcare neliniștită. Atunci nu mai agonisesc altă simțire în ființa mea întreagă decît aceea a creșterii și a treptelor de viață ce mi se urcau în sîn. Pierzînd dorul avîntului și, sihăstrit într-o odihnă desăvîrșită, gustam fără a o... binefacerea zeilor ce se răspindea în mine. Liniștea și umbrele priveghează pe farmecul tainic al simțirii de a trăi. Umbre ce locuiți peșterile acestor munți, datoroz îngrijirilor voastre tăcute învățătura tăinuîtă, care m-a hrănit atît de puternic, și de a fi gustat, sub paza voastră, viața în limpezimea ei, și astfel cum îmi venea din sinul zeilor! Cînd coborîi din locașul vostru în lumina zilei, mă clătinași și o..., căci ea mă prinse năvalnic îmbătîndu-mă ca un vin rău făcător deodată revărsat în sînu-mi, și resimții că ființa-mi, pînă atunci atît de tare și de..., se cutremura și pierdea mult dintr-însa, ca și cum ar fi fost sortită să se risipească în vînt.

O, Melampiu! ce vrei să știi viața centaurilor, prin care voință a zeilor ai fost călăuzit spre mine, cel mai bătrîn și cel mai jalnic dintre toți? E mult de cînd nu mai îndeplinesc nimic din viața lor. Nu mai părăsesc acest pisc de munte unde m-a îngrădit vîrsta. Vîrfurile săgeților mele îmi mai folosește doar pentru a dezrădăcina plantele îndărătnice; lacurile liniștite încă mă cunosc, dar riurile m-au uitat. Ți-oi spune cîte ceva din tinerețe; dar amintirile acestea, izvorite dintr-o memorie alterată se tîrîie ca valurile unei libații zgîrcite căzînd dintr-o urnă stricată. Ți-am descoperit ușor întîii ani, fiindcă a

fost liniște și desăvîrșire; era viața singură și simplă, care mă adăpa, aceasta se amintește și se spune fără greutate. Un zeu, rugat să-și povestească viața, ar pune-o în două cuvinte, o Melampiu!

Întrebuițarea tinereții mele fu repede și plină de agitare. Trăiam din mișcare și nu cunoșteam hotar pașilor mei. În mîndria puterilor mele, slobode, rădăceam întinzîndu-mă pretutîndeni în acele pustietăți. Într-o zi, pe cîte ori prins de vale pe care se îndreaptă rar centaurii, descoperii un om ce mergea alături cu rîul pe țărîmul dimpotrivă. Era cel dintîi ce mi se arăta vederii; îl disprețuii. Iată cel mult, îmi spusei, jumătatea ființei mele! Cît de scurți îi sînt pașii și umbletul cît de greoi! Ochii-i parcă măsoară spațiul cu jale. Fără îndoială, e un centaur răsturnat de zei și pe care l-au silit să-și tirască asfel pașii.

Îmi odihneam adesea zilele în albia riurilor. O jumătate din mine, ascunsă în ape, se mișca spre a le birui, pe cînd cealaltă se ridica liniștită și-mi purtam brațele neîntrebuițate cu mult deasupra valurilor. Mă uitam pe mine în mijlocul undelor, neîmpotrivindu-mă avîntărilor și vîntului care mă mîna departe și le ducea oaspele sălbatic spre toate farmecele malurilor. De cîte ori prins de noapte, n-am urmat firul apelor sub umbrele ce se răspîndeau, lăsînd pînă pe fundul văilor (l'influence) nocturnă a zeilor! Traiul meu înfocat se liniștea atunci pînă a nu lăsa decît o ușoară simțire a vieții răspîndită prin toată ființa mea cu aceeași măsură, precum, în apele unde înotam, lucirile zeiței ce cutreieră nopțile. Melampie, bătrînețea-mi duce jalea riurilor; pașnice cele mai multe și monotone, ele își urmează soarta mai liniștit decît Centaurii, și cu o înțelepciune mai binefăcătoare decît aceea a oamenilor. Cînd ieșeam din sinul lor, eram urmărit de daruri ce mă întovărășeau zile întregi și nu se trăgeau înapoi decît încet, în felul miresmelor. O nestatornicie sălbatică și oarbă îmi stăpînea pașii. În mijlocul goanelor celor mai nevădăioase, mi se întîmpla să-mi frîng deodată galopul, ca și cum o prăpastie s-ar fi găsit la picioarele mele, sau un zeu stînd drept în față-mi. Acele nemișcări neașteptate mă lăsau să-mi resimt viața tulburată toată de avînturile în care mă aflam. Pe vremuri, am tăiat din codrii ramuri pe care gonind le ridicam deasupra capului; iuțeala fugii oprea mișcarea frunzișului, care mai dădea doar un freamăt ușor; dar la cea mai scurtă odihnă, vîntul și... intrau din nou în ramul, care-și relua firul șoptirilor. La fel viața, la stăvilirea deodată a drumurilor impetuoase pe care le făceam prin văile acelea, îmi fremăta în sîn. O auzeam clocotînd în fugă și rostogolînd focul ce-l luase în spațiul străbătut fierbinte. (Mes flancs) însuflețite luptau cu acele valuri care le împingeau (presaient) pe dinăuntru și gustau prin aceste furtuni voluptatea ce o cunosc doar țărîmurile mării de a închide fără nici o pierdere o viață dusă (purtață) pînă la culmea sa și miniată. Totuși, cu capul aplecat pe vîntul ce-mi aducea răcoarea, priveam vîrfurile munților ajunși departe în cîteva clipe, copacii de pe țărîmuri și apele din riuri, acestea purtate în curgere încetată, aceia legați de sinul pămîntului, și mișcători doar prin crengile lor supuse suflărilor

văzduhului care îi fac să suspine. „Eu singur, îmi spuneam, am mișcarea slobodă, și-mi port după plac viața *dintr-un cap la altul al văilor acestora*. Sint mai fericit ca piraiele repezi ce cad din munți spre a nu se mai întoarce. *Bubuitul* pașilor mei e mai mindru ca plingerile codrilor și ca *zgometele* apei; e răsunetul centaurului răătăcitor și care se călăuzește singur“. Astfel, pe cînd (*mes flancs agiles*) .....

Tineretea e asemenea *înverzitelor păduri chinuite de vinturi*; ea mișcă în toate părțile bogatele daruri ale vieții, și pururi cîte un murmur adînc stăpînește frunzișul. Trăind cu *pornirea* riurilor, răsufînd mereu Cibela, fie în albia de văi, fie pe *virf de munți*, săltam, pretutindeni ca o viață oarbă și năpustită. Dar cînd noaptea, plină de liniștea zeilor, mă găsea pe *poînrișul* munților, ea mă ducea la *intrarea* peșterilor și mă împăca precum *împacă* valurile mării, lăsînd să mai trăiască în mine ușoare unduiri ce îndepărtau somnul *fără a-mi strica odihna*. Culcat pe pragul (*retrăite*), (*les flancs*) ascunse în văgăună și capul sub cer, urmăream *spectacolul* umbrelor. Atunci viața străină ce mă pătrunsese în *timful zilei se desfăcea de mine picătură cu picătură*, *reîntorcîndu-se* în sinul pașnic al Cibelei, precum după (*ondée*) *furtună rămășițele* ploii *legate de frunzișuri* cad și ... Se spure că zeii marini își părăsesc în *vremea umbrelor* palatele adînci, și, așezîndu-se pe stîncă înaltă a țărmlui, își întind privirile peste valuri. La *fel* vegheam avînd la picioare, o întindere de viață asemeni mării *afîpîite*. Redat ființei grănițate și întregi, mi se părea că *abia* mă născusem, și că ape adînci și care mă zămis-liseră în sinul lor, mă lăseseră *de curînd pe culmea muntelui*, ca un delfin uitat pe sirte de *către valurile* Amphitritei. Privirile îmi *goneau* slobode și ajungeau *punctele* cele mai îndepărtate. Ca țărmluri pururi ude, *fîrul* munților la asfințit *rămînea* (*empreint*) cu luciri rău șterse de umbre. Acolo *tăiau încă*, în luminile palide, *piscuri* goale și curate. Acolo vedeam coborînd cînd pe zeul Pan, pururi singuratic, cînd corul divinităților tainice, sau trecînd vreo nimfă din *munți* îmbătată de noapte. Cîteodată, vulturii muntelui Olimp străbăteau *tăria* și se pierdeau în zodiile ( ) ori sub *codrii* *însufleșiți*. (*L'esprit*) Gîndul zeilor, căpătînd *mișcare*, *tulbura* *deodată* liniștea stejarilor *bătrîni*.

Urmărești înțelepciunea, o Melampic! care e știința voinței zeilor, și *ți-ai pierdut* calea printre popoare ca un muritor răătăcit de zei. În aceste locuri se află o piatră care, *cît* o atingi, dă un sunet asemeni *cu acela al* coardelor unui instrument ce se frîng, și *spun* oamenii că Apollo, *care-și gonca* turma prin aceste *pustiuri* *punîndu-și* lira pe piatră, îi lăsa *acea melodie*. O, Melampic, zeii răătăcitori și-au pus lira pe pietre; dar nici unul ... nici unul *n-a uitat-o* acolo. În vremea cînd vegheam prin peșteri, am crezut cîteodată că voi *prinde* visele Cibelei adormite, și că maica zeilor, trădată de visări, o să *piardă* vreo taină; dar *n-am recunoscut* pururi decît sunete ce se topeau în *sufierea* nopții sau vorbe (*inarticulés*) ca și *clocotirea* riurilor.

„O Macarie! îmi spuse într-o zi marele Chiron, *pe cînd îi urmăam bătrînețea*, sintem amîndoi centauri de munte, dar ce deosebite ne sint obiceiurile (*pratiques*). Vezi *toată grija* zilelor mele în a căuta buruieni, și tu, tu ești la fel cu *acei muritori care au găsit* pe ape sau în codri și *apoi au dus la buzele lor* bucăți din naiul frînt de *către zeul Pan*. De-atunci *muritorii* *acea*, *respirînd* în *frînturile* zeului un *suflet sălbatic* și poate căpătînd o tainică nebunie, pătrund prin pustiuri, se *scufundă* în păduri, urmăresc apele, se *amestecă* munților, neliștiți și purtați de un... necunoscut. Iepele sălbaticie *iubite* de *vinturile* celei mai depărtate Sciții nu sint mai sperioase ca tine și nici mai cu jale *seara cînd Austrul s-a tras înapoi*. Cauți zeii, o Macareu, și *de unde au ieșit oamenii, dobitoacele și...* Dar bătrînul Ocean, *părinte al tuturor*, *păstrează* în sine *aceste taine*, și *nimfele care-l înconjoară* învîrtesc cîntînd o *horă* veșnică în *fața lui* ca să acopere *ceea ce ar putea să scape* buzelor sale întredeschise de somn. Muritorii *care au atins* zeii prin virtute *au primit* din mîna lor lire *spre a fermeca* *popoarele*, sau sămînțe noi spre a le îmbogăți, dar nimic din gura lor *inexorabilă* (*fără milă*).

„În tinerete, Apollon m-a aplecat *înspre buruieni* și m-a învățat *de a le răpi* din vine *sucurile* binefăcătoare. De atunci am *pășit* cu credință *marele* lăcaș al acestor *munți*, neliștiți, dar întorcîndu-mă mereu în *căutarea* (*des simples*) și *împărîind* *pe care le descopăr*. Vezi tu de-aici *culmea pleșuvă a muntelui* Oeta? Alcîd a despuiat-o ca să-și clădească rugul. O Macareu! semizeii, copiii zeilor întind blana leilor *pe ruguri* și se mistuiesc pe *virful* munților! *Otrăvurile* pămîntului *strică* (*infectait*) singele *primit* de la *nemuri-tori*! Și noi, centaurii zămisiți de *către un muritor* *cutezător în sinul unei neguri* (*vapeur*), la fel cu o *zeiță*, ce ajutor am *aștepta* de la Jupiter *care a trăznit* *părintele* *seminției noastre*. Vulturul zeilor rupe veșnic *măruntaiele* *muncitorului* care a *dat chip* *întîiului om*. O Macareu! oameni și centauri recunosc *drept fauri ai singelui lor* pe cei ce au (*le privilège*) *nemuritorilor* și poate că tot ceea ce se mișcă în afară de *dînșii*, e doar un furțișag ce li s-a făcut, doar o ușoară *rămășiță a ființei lor* *dusă* departe, ca și *sămînța care zboară*, de *către* *sufierea* atotputernică a soartei. (On *publie*) că Egeu, *părinte al lui Theseu*, ascunse sub greutatea unei stînci, la marginea mării, amintiri și semne după cere fiul său să poată într-o zi recunoaște *nașterea*. Zeii geloși au îngropat *undeva* *semnele* obîrșiei (*descendance*) *lucrurilor*; dar la țărmlul cărui ocean au rostogolit piatra *care le acoperă*, o Macarie? *Dată* înțelepciunea la care mă *purta* marele Chiron. Ajuns (*réduit*) la *bătrînețea* din urmă, centaurul hrănea în *gîndul său* cele mai înalte *cuvîntări*. Trunchiul încă *viteaz* (*hardi*) ... S-ar fi spus că mai păstra *rămășițe* din *nemurirea primită pe vremuri* de la Apollo, dar pe care o *înapoiaze* zeului.

În ce mă privește, o Melampiu! cobor în bătrînețe, liniștit ca și apusul zodiilor. Mai păstrez încă destulă *cutezare* ca să ajung pînă la *înalțul stîncilor unde întîrziez*, fie *spre a privi* norii sălbatici și *neliștiți*, fie *spre a vedea* *venind*

din zare hyadele ploioase, pleiadele sau marele Orion; dar îmi dau scama că mă împuținez și că mă pierd repede ca o zăpadă plutind pe ape, și că în curînd mă voi duce să mă amestec cu riurile care curg în largul sîn al pămîntului.

Se indică rîndul unde au apărut, prima oară, cuvintele explicate mai jos:

- r. 3. *Centaur*, ființă fabuloasă din mitologia greacă, avînd jumătatea inferioară a corpului patrupedă, de cal, și jumătatea superioară, peste brîu, umană, de bărbat. (Victor Kernbach, *Dicționar de mitologie generală*, Ed. Albatros, București 1983)
- r. 43. *Melampes*, fiul lui Amythaon, era un prezicător vestit care înțelegea graiul animalelor (Anca Balaci, *Mic dicționar greco-roman*, Ed. științifică, București, 1969).
- r. 135. *Cybelă*, zeiță de origine frigiană considerată mamă a tuturor zeilor și protectoare a vegetației (Anca Balaci, *op. cit.*)
- r. 153. *Amfitrita*, fiica lui Nereus și a lui Doris. Răpită de Poseidon, devine regina mărilor și mama zeului Triton (Anca Balaci *op. cit.*)
- r. 158. *Pan*, fiul lui Hermes și al Dryopei, protector al turmelor și al păstorilor. Era înfățișat ca un monstru jovial și simpatic, cap comic onenesc cu coarre și barbă de țap, trup uman acoperit cu păr și picioare de țap cu copite (Anca Balaci, *op. cit.*; Victor Kernbach, *op. cit.*)
- r. 159. *Nimfe*, fecioare ale naturii în mitologia greacă, simbolizînd apele (*Oceanide*, *Naiade*, *Nereide*), munții (*Orcade*), pădurile (*Dryade*) și arborii (*Hamadryade*), vilcelele (*Napeie*) și dumbrăvile (*Alscide*).
- r. 177. *Chiron*, cel mai înțelept și cultivat dintre centauri. Împreună cu *Nessus* și *Pholus* ajută pe oameni. Erau buni și cumpătați (Anca Balaci, *op. cit.*; Victor Kernbach, *op. cit.*)
- r. 190. *Oceanus*, zeul și personificarea marilor ape. Cel mai mare dintre titani. Era fiul lui Uranus și al lui Gaea (Anca Balaci, *op. cit.*)
- r. 202. *Alcide*, nume purtat de Herakles în calitatea sa de fiu al lui Alceu (Anca Balaci, *op. cit.*). Într-o variantă a morții, H. se urcă singur pe rug după ce schimbase nemurirea cu care era înzestrat, pentru condiția de muritor a lui Prometheus (Victor Kernbach, *op. cit.*)
- r. 215. *Egeu*, rege al cetății Athena, fiul lui Pandion și tată al lui Thezeu (Anca Balaci, *op. cit.*)
- r. 215. *Thezeu*, erou legendar originar din Atica, născut din unirea regelui Egeus cu Aethra, fiica regelui Pitteus. Egeus a poruncit Aethrei să ascundă lui Thezeu originea sa pînă în ziua cînd se va dovedi vrednic urmaș al tatălui său. În acest scop el a ascuns sub o stîncă uriașă o pereche de sandale și o sabie pe care Thezeu urma să le scoată atunci cînd avea să pornească în lume în căutarea tatălui său, ceea ce Thezeu a reușit să facă (Anca Balaci, *op. cit.*)
- r. 232. *Hyadele*, denumire purtată de șapte surori nimfe, fiicele lui Atlas și ale Pleionei. L-au îngrijit pe Dionysos copil și au fost transformate de

Zeus într-o constelație pentru a le feri de minia Herei (Anca Balaci, *op. cit.*)

- r. 233. *Pleiadele*, cele șapte fiice ale lui Atlas și ale Pleionei. Urmărite stăruitor prin păduri de vînătorul Orion, Zeus le strămută în cer, împreună cu următorul și cu ciinii lui făcînd trei constelații (Victor Kernbach *op. cit.*)
- r. 233. *Orion*, vînător gigant din mitologia greacă. Îndrăgostit de zeița Artemis e ucis de ea (sau de Apollon) și transformat în constelație (Victor Kernbach, *op. cit.*)

4 *Bacanta*. În mss. arh. f. poemul nu este datat dar în mss. M.L.R. 22.029, la p. 16 Ion Pillat a notat: București 1924 — revăzută și încheagată definitiv, Divviri, 23 și 24 april 1941.

Prima variantă mss. arh. f.

Iată muntele despuat (*văduvit*) de corurile ce-i cutreierau virfurile; femeile-*preoți* (*preotesele*, *vestalele*), faclele, larma *divină* au recăzut în văi; serbarea se destramă, *misterele* s-au reîntors în sînul zeilor. Sînt cea mai tinăra dintre bacantele ce s-au suit pe piscul Citheron. Corurile nu mă *duseseră încă pe virfuri*, căci legile sfinte îmi îndepărtau tinerețea și-mi porunceau să *îndestulez* măsura timpurilor ce trebuiesc hărăzite spre a intra în *ritmul* solemnităților. În sfîrșit, Orele, ascunsele doici, căroră le *trebuie* atîta vreme ca să ne facă *demne de zei*, m-au așezat printre bacante și azi răsar din tainele ce mă *învăluiseră* dintru început.

Pe cînd stringeam anii ceruți de legi, eram la fel cu tinerii pescari ce trăiesc pe marginea mărilor. În virful unei stînci, ei apar un timp, cu brațele întinse spre ape și trupul aplecat, ca un zeu gata să se cufunde iar; dar suflul li se leagănă în sîn muritor și le *reține dorul*. În sfîrșit, se *aruncă*, și *cîtiva* — se spune — s-au reîntors încununăți pe valuri. Astfel am rămas multă vreme *agățată* peste taine; astfel m-am dat cu totul lor și capul meu s-a *văzut* iar încununat și *izvorit de valuri*.

Bacchus, tinerețe veșnică, zeu adînc și *peste tot* răspîndit, de vreme, ți-am recunoscut semnele în *sînul meu* și mi-am adunat toate silințele ca să le închin *divinității* tale. Mă *purta*i într-o zi spre răsăritul soarelui, în vremea cînd razele zeului împlinesc *roadăle pîrguite* și adaugă cea de pe urmă însușire muncilor de *pe pămînt*. Mă *urcai* pe dealuri ca să mă *dăruiesc* săgeților sale și gata să-mi desfășur pletele la cea dintîi geană de lumină, tremurînd peste zări; căci se *spune* că părul străbătut de flăcările dimineții se face mai rodnic și primește o frumusețe *la fel* cu părul Dianei. Ochii mei, *ieșind*, prinseră capetele umbrelor ce coborau iar spre pol. Cîteva semne cerești, îndeplinind încet *declinul* lor înspre valuri, mai arătau cerul aproape părăsit, și tăcerea lăsată de noapte *se-ntindea* pe cîmpii. Dar, precum, în răcoroasele văi ale Thessaliei, riurile obișnuiesc să înalțe un răsuflet *asemeni* cu norii, care se

odihnește pe ele, la fel minunea suflării tale, o, Bacchus, se răspindise din sinul pământului, în vremea umbrelor, și domnea la întoarcerea soarelui pe-ntinsele șesuri. Zodiile ce se ridică, albe, câștigă mai puțin lumină intrând în adâncul nopții; dacă nu-mi creștea în sinu-mi viața, fie în putere, fie în strălucire, pe măsură ce mă aflu în câmpii. Când îmi opream pașii pe înaltul dealurilor, mă clătinam ca și chipul cioplit al zeilor în brațe de preoți, ce-l ridică pînă pe soclul sfînt. Sinul meu, adunînd mințile zeului întins pe cîmpie, născuse o turburare, care-mi înțea pașii și-mi mișca gîndurile ca pe niște valuri înnebunite de vînt. Fără îndoială, la adăpostul acestei rătăcirii, te-ai aruncat la sinu-mi, o, Bacchus! căci zeii prind astfel neașteptat mintea muritorilor, ca și soarele, care, dorind a pătrunde prin ramuri dese și pline de umbră pune de i le deschide vîntul.

Apoi veni deodată Aëlo. Bacchanta aceasta, fata lui Typhon, cel mai iute la mînie dintre toate vînturile, și a unei mame rătăcitoare prin munții Thraciei, fusese crescută de nimfele acestor ținuturi, în sinul peșterilor și departe de oameni; căci zeii încredințează fluviilor ce-și întorc apele spre pustirile cele mai mari, ori nimfelor ce locuiesc părțile de codru cele mai puțin pătrunse, hrana copiilor ieșiți din amestecul ce au cu fiicele puterilor firii sau ale muritorilor. Aëlo cobora din Scythia unde se ridicase pînă-n vîrfurile munților Rifei și se răspîndea în Grecia, scuturînd pretutindeni tainele și purtîndu-și strigătele pe toate pîcurile. Atinsese vîrsta cînd zeii, păstorii ce cîrmesc apa paștelor, închid piraiele care adapă tinerețea muritorilor. Deși mai avea mîndria unei vieți pline de tot, trebuia s-o recunoști, marginile începeau a seca, și, de altminteri, îndeletnicirea mistelor turburase rînduiala frumuseții sale, care arată semne vîdite de ofilire. Părul ei, tot atît de bogat ca al nopții, îi rămînea întins pe umeri, cheazășie de puterea și de bogăția darurilor primite de la zei, dar fie că îl desfășurase prea des în virtutul vînturilor hyperboreene, fie că păstrase în capu-i munca vreunei soarte tînuite, părul acesta veștejit depășea dușmănia anilor, abia începută. Privirile ei spuneau de-ndată că primiseră stăpînirea celor mai întinse moșii și al adîncului ceresc; domneau pururi și se mișcau fără grabă, se-ntindeau mai bucuroși spre fărîmurile acele ale spațiului, unde sînt rînduite umbrele divine, ce primesc în sinul lor tot ce pierde în zare. Totuși, în răstimpuri, privirea aceasta largă și de un ritm atît de lung devenea nesigură, și se rostogolea prin negură ca privirea vulturului în clipa cînd ochii săi primesc primele săgeți ale nopții. Mai arăta și ceva nesigur în felul cum își purta pașii. Cînd ea mergea înnebunind treptat fuga-i puternică și ușoară pe care o prindea de-a lungul rîurilor și al pădurilor, cînd își țira portul ca Latona căutînd în lungă ei pribegire un loc ferit spre a naște zeii pe care-i purtase. Cîteodată vîzîndu-i nehotărîrea pașilor ce căutau să se cumpănească și zîrîndu-i capul greu și încărcat, ai fi spus că umbla în fundul unui ocean. Iar cînd sinul ei prin mijlo-

cirea nopții se rînduia în liniștea lumii, glasu-i ieșea printre umbre, pașnic și mult timp păstrat, ca și cîntecul Hesperidelor la capătul mării.

Aëlo mă îmbrățișă cu prietenia ei și mă învăță cu toată grija dăruită de zei muritorilor, însemnați cu harul lor, și pe care ei vor să-i crească singuri. Ca tinerii Arcadieni ce coboară cu zeul Pan în cele mai tînuite păduri ca să afle de la el să-și pună degetele pe sălbatică fluieră, și să-și culeagă în suflet gemîtul trestiiilor, eu umblam cu marea bacantă, care, în fiecare zi, își trăgea pașii spre vreun loc ocultat. În aceste pustietăți își desfăcea graiul și eu îi ascultam vorbele, pornind ca și cum ar fi fost față la izvorul ascuns al unui rîu:

„Nimfelor ce domnesc în păduri, spunea ea, le plac să trezească, pe tîrîrul codrilor, miresme sau cîntece așa de dulci încît trecătorul își frînge drumul și se-amîzește, spre a le urma în sihlele cele mai întunecate. O turburare ușoară pătrunde mințile străinului, zăpăceala ce se ridică într-insul îi strică hotărîrea pașilor și, pe cînd înaintează la fel cu semizeii cîmpenești, ce poartă pururi vreo beție în vise, nimfele se bucură de îndelungata lor stăruire în minte a muritorilor.

„Dar Bacchus impune beția răsuflării lui tuturor celor ce trăiesc și pînă și neamului nezgduuit al zeilor. Suflarea sa pururi împropătată gonește peste tot pămîntul, hrîncște la capetele lui beția veșnică a Oceanului și, împinsă în văzduhul divin, agită aștrii ce se rotesc fără-ncetare în jurul polului neguros. Cînd Saturn în sinul nopții, răni pe Uranus adcrmit, pămîntul și mările primiră cu singele răspîndit o rodnicie nouă a căror prime roade ridicate au fost nimfele, pe pămînt și Aphrodita pe mări. Bacchus, mereu oprit ca un nor încropit în sinul umed al Cybelei, păstrează căldura singelui îmbătrînit ce naște încă întregi ceruri de nimfe în miezul pădurilor și în spuma nemuritoare de pe ape.

„Fluviile își au traiul în palatele adînci ale pămîntului, locașuri întinse și răsunătoare, unde acești zei aplecați hotărîsc nașterea izvorului și pornirea valurilor. Ei domnesc, urechea pururi hrănită de bogăția bulboanelor, și ochiul legat de soarta unei lor. Dar nici adîncimea nici starea de nepătruns a bolților lor nu pot răpi lui Bacchus aceste divinități, căci nici o poartă nu i-a fost închisă de soartă. Fluviile se cutremură în patul lor și nămolul străvechi li se zvîrcolește în sinul urnelor turburate.

„O vară întreagă, mă legasem de vîrfurile munților Pangei. Porniri nelămurite ce mă cuprind în fiecare an, bucuriile pămîntului și frumusețea cîmpurilor fiind pe-aproape mă-ndeamnă să sui povîrnișul munților. Muritorii plăcuți zeilor sau acei pe care i-au încercat prea multe neazuri au fost purtați și rînduiți printre semnele cerești: Maia, Cassiopeea, marele Chiron, Cynosura și tristele Hyade au intrat în drumul tăcut al zodiilor. Călăuziți de soartă, ei urcă pe cer și coboară fără a se da în lături, nici a se opri, și fără-ndoială urmărirea unui drum ce se-nalță și cade iar și iar crește din sine, o stare de fericire, întinzîndu-se în margini nehotărîte, împrumutînd ceva din

monotonia drumurilor și amestecată cu lenea macilor. Voiam ca un mers încet lipit de rițele munților, să nască în mine o stare de suflet la fel cu aceea pe care aștii o au din calea lor drumul meu purtându-mă spre culmea munților, precum dînșii se ridică pe treptele nopții. Dar rodul nu poate să îndepărteze bătrînețea care vine; zilnic pămîntul îl pătrunde cu daruri mai zorite, a căror căldură ce-l mistuie se înscamnă pe dinafară în culori tot mai vii. Cuprinsă ca și el și cîștigată în sinu-mi, eram neputincioasă să alung sau să încetinez viața ce-mi era dăruită. Pașii tîrzii, căutarea sub păduri a adăposturilor juruite acestor zeități mute și atît de puternice prin liniște, ce adorm durerile cele mai vii; lungile popasuri sub suflările venite din apus, căderea soarelui fiind îndeplinită, nici umbra goală a nopții, nici visele, nu puteau opri o clipă urmărirea a căror strădanie o suferea spiritul meu. Mă înălțam pînă la acea treaptă a munților ce primește pașii nemuritorilor; căci, printre ei, unora le plac să cutreiere alaiul munților ținîndu-și mersul neclintit pe unduirile vîrfurilor, și alții, pe stîncile ce domnesc în depărtare, își petrec ceasurile scufundîndu-se în scobitura văilor, adună acolo ap. opierile nopții sau privesc cum umbrele și visele pătrund în mintea muritorilor. Ajunsă la aceste culmi primii darurile nopții, liniștea și soarele care micșorează chiar frămîntările ridicate de zei. Dar odihna asta fu la fel cu aceea a păsărilor prietene cu vînturile și mercu duse de șuvoiul lor. Cînd ascultă de umbre și-și iau zborul spre păduri, picioarele lor se opresc pe ramuri, care, străpungînd cerul, sînt ușor mișcate de suflările ce cutreieră noaptea, căci pînă și în somn se bucură de atingările vînturilor și vor ca penetru lor să tremure și să se-nvelescă la cele mai mici răsuflete trezite în virful codrilor. Astfel, chiar în sinul odihnei, mîntea îmi rămînea deschisă suflării lui Bacchus. Această suflare are răsîpîndu-se o măsură veșnică și se întinde la tot ce se bucură de lumină; dar un mic număr de muritori, printr-un har al soartei, mai știu să-i cerceteze ritmul. El domnește pînă la cel mai înalt pisc al Olimpului și trece prin sinul însuși al zeilor acoperiți de zale sau îmbrăcați în straie nepătrunse. El răsună în arama mereu zguduită, în jurul Cybelei, și duce graiul Muzelor ce tîrîsc după ele cîntînd întreaga poveste a neamului zeilor în măruntaiele pămîntului, în sinul nopții nemărginite, sau în Oceanul, care a hrănit pe atîți nemuritori.

„Încetînd somnul (ieșind din somn), îmi lăsam pașii duși de Ore. Ele îmi rînduiau fuga pe treptele zilei, și mă-nvîrteam pe munte îmboldită înainte de soare, ca umbra ce-și săvîrșește rotirea la piciorul stejarilor. Pașii citorva muritori fură opriți de zei în vecinătatea apelor, în adîncul pădurilor sau pe coborișul dealurilor. Neașteptate rădăcini le-au dus picioarele în țărînă, și toată viața pe care o purtau în ei s-a întins în ramuri și s-a desfășurat în frunziș. Unii legați de marginea apelor ațipite, păstrează o liniște sfințită și primesc la apropierea zilei roiul viselor ce-și găsesc adăpost în rămurișul lor întunecat. Alții, adăugați pădurilor lui Jupiter sau înălțați pe culmi sterpe, poartă un vîrf îmbătrînit și sălbatic, care ia toate vînturile, și oprește fururi cite

una din acele păsări singuratice luate în seamă de muritori. Soarta nu i se poate schimba, căci pămîntul divin îi ține și sînt subjugăți hranei veșnice din sinu-i, dar așa cum au fost aduși, în nemișcarea lor, ei tot mai păstrează cite-un gest tăinuț al firii celui dintîi. Anotimpurile să ccooare sau să se ridice, rămîn cu gîndul la soare; din tot ce se mișcă în lume, ei nu-l mai lămuresc decît pe el și lui singur îi trimit ceea ce mai pot făuri ca urări nebuloase. Unii din ei, chiar, atît de mare le e vîlga iubirii, își mină mișcarea creșterii pe drumul zeului și-și întorc în cale bogăția ramurilor lor. Pe calea unde intram pe urmele zilei mi-am văzut pașii cîzînd în incetinire, puterile mele încă întregi, și stingîndu-se în sfîrșit într-o nemișcare deplină. Atunci eram la fel cu muritorii aceia înfrinți sub coajă și opriți în sinul puternic al pămîntului. Reținută în odihnă, primeam viața de la zei ce treceau, fără a însemna vreo mișcare și cu brațele întoarse spre soare. Era cam la ceasul zilei ce arată cel mai puternic foc — totul se oprea pe munte, sinul adînc al pădurilor nu mai răsufleta, rodnicile flăcări mistuiau Cybela, și Bacchus se-mbăta pînă la rădăcina ostroavelor în măruntaiele Oceanului.

Drumul soarelui în asfințit îmi hotăra pașii spre piscurile cele mai înaintate pe apus. Odată zeul pierit și după ce lumina lăsată de el simțise întîiul amestec de umbre, sinul văilor și tot întinsul cîmpurilor își luau iar, dar încet, libertatea (voia) răsufletării. Păsările se înălțau peste codrii, căutînd în cer dacă firul vînturilor se restabilește; dar aripile îmbătate încă prindeau cu greu un zbor clătinat și plin de rătăcire. Un murmur născut la creștetul crîngurilor mărturisea deșteptarea adicrilor, vîrfurile însă nu dădeau decît un tremur ușor care n-ajungea cutremurarea primită de ramurile de chiparos din mîinile lui Pan, cînd zeul se trage înapoi din corurile pe care le însușește în nopțile prielnice jocul nestăpînit se leagă de pașii lui și-l întoarce clătînîndu-se în codrii adormiți. Ieșite din desimea ascunzișurilor, fiarele veneau să ia pe culmi un răsuflet mai viu: ochii le răsăreau într-o flacără nouă, glasul lui năpraznic decăzuse (apusese) într-un murmur și mersul îndrăzneț în moleșeala (lincezeala) pașilor.

„Între timp, umbrele umpleau adîncimea din văi; ele urcau spre mine dăruind la tot ce respiră somnul și visele, mă ajungeau în sfîrșit și mă înveleau, dar fără a mă pătrunde. Eu rămîneam tare și zburdalnică sub apăsarea nopții pe cînd pămîntul, plin de somn, împărtășea odihnă mădularilor (trupului), mele și le cîștiga de tot nemișcarea; fruntea mea veghea fără a fi lovită de lincezeală. Era însuflată cu toate darurile răsîrîndite de zei în timpul zilei farmecul lor o înconjurau, și viața nouă pe care o adunasem îi trimitea înflăratele-i cugetări.

„Callisto, îmbrăcată într-o formă sălbatică de gelozia Junonei, rătăci vreme multă în pustiuri. Iar Jupiter, ce o iubise, o scoase din codri ca s-o facă tovarășe cu stelele și îi duse soarta într-o odihnă din care nu mai poate să se abată. Și-a primit locuința în fundul cerului înmăgurat ce răsîpîndi elemen-

tele, zeii și muritorii, în măruntaiele Cybelei. Cerul își orînduiește în juru-
cele mai vechi umbre și-i dă să respire ce mai are încă din obîrșile vieții, adău-
gîndu-i atingerile focului neobosit a cărui emanații însuflețește universul.
Pătrunsă de-o veșnică beție, Callisto stă aplecată pe pol, pe cînd rînduiala
întreagă a zodiilor trece și își coboară calea spre Ocean. Astfel, noaptea, păs-
tram nemișcarea pe virful munților, capul înfășurat într-o beție ce-l strîngea
ca și cununa de viță și rod ce întreține pe timpurile lui Bacchus o neschimbă-
tinerețe.

Așa mă învăța Aëlo prin spusele soartei sale. Cdată trezit ca să urmeze
glasul ce-l chema la cunoașterea zeilor, cugetul meu nu se mai întoarce spre
mulțimea unde-și avea cel dintîi sălaș: se îndepărtă cu călăuza sa către mis-
terele cele mai puțin umblate. În fiecare zi glasul mării bacante se ridică
crescînd în fața-mi în întunericul de drumuri. Ades Muzele părăsesc mișcarea
repede a corurilor ca să înceapă un mers cu pași lini în sinul nopții. Învelite
de vălurile lor cele mai dese și îndreptîndu-se pe culmea munților, ele pornesc
cîntece divine sub întunecimi. Cuvîntul lui Aëlo trăgîndu-mă spre zei, înainte
asemeni glasului Muzelor purtat în umbre. O peșteră deschisă pe cîmpii,
culmile păstrate ultimilor săgeți ale zilei, albia văilor celor mai rodnice,
acestea erau locurile unde mă călăuzea alegerea lui Aëlo. Vremea conorbirilor
sale pătrundea ades pînă în sinul nopții, și atunci ea se retrăgea singură, lă-
sîndu-și graiul prins ca nimfele care legîndu-și umedele vestimente de o ramură
aplecată, intră iar în taina locuinței lor.

Între timp, se apropiiau misterele, ce trebuiau, în sfîrșit, să mă răpească
în șuvoiul lor, dar cele dintîi mișcări ale lor în bacante depășiră cu mult ceasul
trezirii. Fiecare dintre noi, recunoscînd în sine semnele trimise de zeu, începu
de-atunci să se retragă, căci muritorii atinși de zeități își ascund de-ndată
pașii și se lasă minăți de farmece noi. Intrăm fiecare în clinul unde ne ducea
firul gîndului. La fel cu nimfele, fiicele Cerului și ale Pămîntului care, de la
naștere, se împărțiră la gura izvoarelor, la feluritele finuturi din codri și în
toate locurile unde Cybela își adunase semnele rodniciei sale, aceste înălțimi
ne împrăștiară prin toate plaiurile țării. Furăm primite de soarta zeilor, ce
s-au legat să domnească pe elemente. Puternici peste fluvii, codri, văi roditoare,
ei se bucură privind viața ce se îndrumă sub ochii lor. Dar în vremea acestui
răgaz atent pe care îl duc, aplecați pe unde, viața lor nemuritoare ia înfăți-
șarea căderii meru aceeași a apei, și firea lor pătrunde în elementele privity
îndelungat, ca un om surprins pe fărîmul rîurilor de somn și de vise și a cărui
haină se duce luată de valuri. Fiecare bacantă logozea astfel cu cite un loc
însemnat prin nașterea unei soarte a naturii. Aëlo răsări pe culmea dealurilor
și își odihni mult timp capul pe sinul Pămîntului; ea părea c-așteaptă, ca și
Melampiu, fiul lui Amithaon, ca șarpele însemnat cu un mac să vină să se
înnoade în jurul timpelor sale. Hippotheca, așezată la venirea fîntînelor, fu
dată nemișcării acolo; pârul ei, pe care îl răsbindise, brațele-i în părăsire,

și legămîntul privirilor sale cu fuga undelor ar însemna aplecarea ei spre scarta
lor și că gîndu-i se adăuga firului apei. Mersul Plexaurei se scufundă în pă-
durile cele mai desfășurate. Cînd o oceanidă atinsă de somn, pe cînd cutreieră
mările, brațele-i se destind și își fac patul pe valuri; și-a părăsit cirna că-
lătoriei pentru undele schimbătoare; dar în talazul ce-o duce, ea zace întinsă
cu ușurința vieții și sinu-i... un somn însuflețit de Ocean. Așa făcea odihna
Plexaurei în albia codrilor. Oprită pe malul porînișelor adînci, Telesto se
apleca ținîndu-și brațele întinse spre văi asemeni lui Ceres pe virful Etnei,
cînd zeița înaintînd pe gura craterului își aprinde torța de molid în focul
vulcanului. Eu, însă, care nu cunoșteam încă zeul, goneam despletită prin
cîmpii, ducînd în fuga mare un șarpe, ce nu putea fi pîfăit cu mina, dar pe
care-l simțeam cutreierîndu-mă toată. Asemeni unei raze de soare, minată
în șerpuii în jurul unui muritor de către puterea-a zeilor, nodurile sale mă
înlănțuiau cu o căldură ascunsă ce-mi gonea pașii ca un țepoi. Pribegeam învi-
novățînd pe Bacchus și gîndînd la valurile mării mă credeam împinsă; dar
zeul în puțină vreme îmi istovi pașii. Aplecată spre prăbușire, imploram
pămîntul ce dăruiește odihna, cînd șarpele, înmulțîndu-și nodurile, legă de
sinu-mi o mușcătură lungă. Durerea nu intră în pieptu-mi sfîșiat; fu liniște
și un fel de lincezeală, ca și cum șarpele și-ar fi muțat feapa în cupa Cybelei.
În gîndu-mi se înalță o flacără tot atît de liniștită ca lucirile hrănite noaptea
pe un altar sălbatic ridicat zeităților muntene. La pîndă și în odihnă ca o
nimfă de Nysa, stringînd copilăria lui Bacchus în brațe, ocupăm peșterile
pînă la ceasul cînd, chiotul lui Aëlo vestind sosirea misterelor, mă ridicau
pe urmele acestei bacante, ce pășea în fața noastră ca și Noaptea, cînd cu capul
întors ca să cheme umbrele, ea se îndreaptă spre apus....

r. 4. Bacantă, preoteasă a lui Bacchus.

r. 21. Bacchus, zeul vinului și al viței de vie, formă sărăcită a zeului grec
Dionysos (Victor Kernbach, *op. cit.*)

r. 70. vînturi, hyperboreene, vînturi suflînd din nordul cețos al Europei și
Asiei.

r. 85. Latona, Leto, fiica titanului Kaios și a titanidei Phoebe. Este prigonită
de zeița Hera pentru dragostea ei cu Zeus, întîrziîndu-se nașterea copiilor
ei. După ce peregrinează prin lume ajunge la Delos unde naște în chinuri
pe Artemis și Apollon (Anca Balaci, *op. cit.*; Victor Kernbach, *op. cit.*)

r. 91. Hesperidele, fiicele lui Atlas și ale lui Hesperis, păzitoarele merelor de
aur primite de Hera în dar de la Gaea cu ocazia nunții ei cu Zeus (Anca
Balaci, *op. cit.*)

r. 117. Saturn, veche divinitate de origine italică ce patrona muncile agri-
cole și roadele. Romanii îl identifică cu titanul Cronos devenind zeul
timpului (Victor Kernbach, *op. cit.*)

- r. 117. *Uranos*, zeu grec personificînd cerul, însoțit cu Gaea personificînd pămîntul. Părinte al Titanilor și Ciclopilor pe care îi silea să trăiască în adîncul pămîntului. La îndemnul mamei sale, Cronos și-a mutilat tatăl, devenind stăpînul universului (Anca Balaci, *op. cit.*; Victor Kernbach, *op. cit.*)
- r. 139. *Maia*, una dintre Pleiade, fiică a lui Atlas și a Pleionei (Anca Balaci, *op. cit.*; Victor Kernbach, *op. cit.*)
- r. 139. *Cassiopeea*, soția lui Cephus, regele Etiopiei, mama Andromedei. Din trufie s-a luat la întrecere în frumusețe cu Nereidele, dar a fost pedepsită de Poseidon care i-a trimis pe meleagurile natale un monstru devastator și numai sacrificarea Andromedei a curmat acțiunea nefastă a acesteia. Cassiopeea a fost transformată într-o constelație (Anca Balaci, *op. cit.*; Victor Kernbach, *op. cit.*)
- r. 140. *Cynosura*, nimfă care l-ar fi crescut pe Zeus. Ca să o scape de urmărirea lui Cronos, Zeus o transformă într-o constelație (Anca Balaci, *op. cit.*)
- r. 245. *Calisto*, fiică a lui Lycaon, regele Arcadii. Era o nimfă care o însoțea pe Artemis. Iubită de Zeus, a stîrnit gelozia Herei care a metamorfozat-o într-o ursoaică, transformată de Zeus într-o constelație (Anca Balaci, *op. cit.*)
- r. 301. *Hippotheca*, Nereidă, una din cele cincizeci de fiice ale lui Nereus, zeu marin, și ale lui Doris (Victor Kernbach, *op. cit.*)
- r. 305. *Plexaura*, vezi supra.
- r. 311. *Telesto*, *Tellus*, *Terra* — zeiță arhaică română a gliei, personificînd pămîntul și fertilitatea lui. (Victor Kernbach, *op. cit.*)

Jules Tellier (1863—1889)

Maurice Barrès dedică unele din povestirile sale, reunite sub titlul *Du Sang, de la volupté et de la mort*, (1894, reeditat în 1903 și 1909), lui Jules Tellier, ca omagiu adus tînărului poet francez, mort la 26 de ani, înzestrat cu arta scrisului, și care păstra tradițiile frumuseții literaturii franceze și îi respecta pe maeștri. În legătură cu încîntarea de tinerete a lui Barrès, amintim că eroul poemului *Năzuinți* din VISĂRI PĂGÎNE este *Delrio*, același cu cel din povestirea *Un amateur d'âmes* (*Un amator de suflete*) a scriitorului francez.

5 Ospățul (*Le Banquet*)

În frumosul manuscris al volumului GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI, ce se află la Muzeul Literaturii Române, la cota 878, Ion Pillat a scris la început *Ospățul* de Jules Tellier, inspirat de *Banchetul* de Platon. Sonetul capătă astfel

rolul de epigraf. Dar nici în ediția volumului respectiv din 1919 și nici în aceea din 1921 nu a mai fost inclus. El a fost tradus, probabil, în anul 1921, data copierii manuscrisului.

Charles Baudelaire (1821—1867)

FLORILE RĂULUI

În Cabinetul de Manuscrise al Bibliotecii Academiei R. S. România, se păstrează frumosul manuscris 4223 al poemelor traduse de Ion Pillat din *Les Fleurs du Mal* de Charles Baudelaire.

Este vorba de un caiet, 20/16,5 cm., cu paginile din hîrtie velină și copertile îmbrăcate în piele fină de antilopă roșie. Pe fața copertii se află un frumos ornament gravat în aur, format dintr-un lujer de floare ce se înalță și se coboară realizînd un oval elegant în care se înscriu un boboc de floare, iar în partea opusă, o lungă și zveltă frunză dințată. Scurți cîrce în spirală împodobesc echilibrat lujerul.

Poeziile din Baudelaire au fost copiate în acest caiet, în București la 12 dec., 1937 pentru Pia, fiica sa, după cum notează poetul pe pagina de gardă. Pe pagina de titlu el a scris: *Baudelaire în românește — Les Fleurs du Mal*.

În caietul mss. 4218 *Versuri din Micrcani*, 1937, Ion Pillat înseamnă la pag. 56 că în vara celui an a compus la Miorcani: 13 *poezii originale*, o *poezie tradusă din spaniolă* [lui José Maria Palacio], 27 *poezii din poezia germană* [care împreună cu alte 27 *poezii traduse înainte au format volumul: Din poezia germană apărut la Literaria, Cernăuți, în toamna 1937*. La acestea poetul adaugă: 43 *poezii traduse din Baudelaire, din caietul negru* [manuscris care nu l-am aflat încă]. Dintre acestea 38 *poezii au fost traduse de la 6—17 august 1937*.

În mss. 4223 B.A.R.S.R., la p. 83, Ion Pillat ține să precizeze: *Toate aceste tălmăciri sau mai bine zis „Nachdichtungen”, au fost scrise la Micrcani, de la 6—17 august 1937, afară de «L'Aube spirituelle» și «Le poison» traduse în ziua de 23 august 1937, «Les yeux de Berthe» tradusă la 24 august 1937 și «Causerie» și «L'Irréparable» traduse la 28 august 1937*.

La București, am scris pe românește, în 1935, «*La servante au grand cœur*» și, la 16 noiembrie 1937, «*Le crépuscule du soir*» (notă în josul paginei: *Pe cînd era volumul dat spre tipar lui I. E. Tercuțiu, Tipografia Bucovina*). Este vorba de: Ion Pillat, POEZII DIN BAUDELAIRE *Les fleurs du mal* „Bucovina” I. E. Tercuțiu București/Noiembrie, 1937/.

La p. 82 a aceluiași manuscris Ion Pillat notează:

Toate poeziile din acest caiet sînt tălmăcite pentru întia dată din limba franceză în românește, afară de trei bucăți: «La servante au grand cœur...» tradusă mai întîi de Perpessicius și apoi de Al. Westfried; «A une dame créole...» tradusă de

Constantin Stelian și «La rançon» tradusă, dar în versuri albe de Al. T. Stamatiad.

Numărul poemelor, dat la p. 78—82 este același cu cel din volumul tipărit.

Din primul ciclu *Spleen et idéal*, cel al contrastului dintre avînt și prăbușire, (107 poeme) Ion Pillat traduce 35 de poeme dispuse în ordinea din: Charles Baudelaire, *Les fleurs du mal* précédées d'une notice par Théophile Gautier, Paris, Calmann Lévy, éditeurs, 3 rue Auber, f.a., volum înscris de Ion Pillat în catalogul bibliotecii sale de la Miorcani (v. mss. M.L.R.), pe care-l avea și Dinu Pillat, folosindu-l și noi ca îndreptar. Acestea sînt: 1. *Mi-e dragă amintirea...* (*J'aime le souvenir*); 2. *Farurile* (*Les phares*); 3. *Muza bolnavă* (*La Muse malade*); 4. *Muza venală* (*La Muse vénale*); 5. *Monahul păcătos* (*Le mauvais moine*); 6. *Nenorocul* (*Le guignon*); 7. *Viață anterioară* (*La vie antérieure*); 8. *Pedeapsa trufiei* (*Le châtiment de l'orgueil*); 9. *Giuvaerurile* (*Les Bijoux*); 10. *Masca* (*Le masque*); 11. *Te ador asemeni...* (*Je t'adore à l'égal...*); 12. *Ți-ai pune universul...* (*Tu mettrais l'univers...*); 13. *Cum stam în noapte...* (*Une nuit que j'étais...*); 14. *Duellum* (*Duellum*); 15. *Semper eadem* (*Semper eadem*); 16. *Zori spirituale* (*L'Aube spirituelle*); 17. *Otrava* (*Le poison*); 18. *Pisoiful* (*Le chat*); 19. *Frumoasa navă* (*Le beau navire*); 20. *Îndemn la călătorie* (*L'invitation au voyage*); 21. *Ireparabilul* (*L'Irréparable*); 22. *De vorbă* (*Causerie*); 23. *Unei creole* (*A une dame créole*); 24. *Sonet de toamnă*; *Sonnet d'automne*; 25. *Ruga unui păgîn* (*La prière d'un payen*); 26. *Vestitorul* (*L'avisseur*); 27. *Răzvrătitul* (*Le rebelle*); 28. *Ochii Berthei* (*Les yeux de Berthe*); 29. *Joc de ape* (*Le jet d'eau*); 30. *Răscumpărarea* (*La rançon*); 31. *De parte mult de-aici* (*Bien loin d'ici*); 32. *Genunea* (*Le gouffre*); 33. *Plîngerile unui Icar* (*Les plaintes d'un Icar*); 34. *Heotcntimcrumcncs* (*L'Héautontimcruménos*); 35. *Iremediabilul* (*L'irremédiable*).

Ion Pillat a adăugat deci *Giuvaerurile*, poem scos din ultimul ciclu *Pièces condamnées* și integrat în ordinea cronologică după *Pedeapsa trufiei*.

Din *Tableaux parisiens* (20 piese), în care se zugrăvește încercarea poetului de a se pierde în lumea metropolei, Ion Pillat tălmăcește în continuare 8 poeme: 36. *Priveliște* (*Paysage*); 37. *Soarele* (*Le soleil*); 38. *Lola din Valencia* (*Lola de Valence*); 39. *Luna jignită* (*La lune offensée*); 40. *Sfîrșit de seară* (*Le crépuscule du soir*); 41. *De dragul minciunii* (*L'amour du mensonge*); 42. *Bătrîna slujitoare* (*La servante au grand cœur*); 43. *Neguri și ploi* (*Brumes et pluies*).

Ion Pillat nu se oprește asupra nici unui poem din *Le vin*, ciclu descriind evadarea în paradisul artificial al beției. Din *Les fleurs du mal* (10 poeme), scrise sub „fascinația distructivului”, Ion Pillat alege doar poemul 44, *Alegorie* (*Allégorie*).

De asemenea nu selectează nici un poem din *Revolte* (3 poeme) inspirat de „răzvrătirea sarcastică împotriva lui Dumnezeu”, iar din al șaselea și ultimul grupaj, *La Mort* (6 poeme), cel al speranței „repausului în moarte, în necunoscutul absolut”, traduce doar poemul 49, *Visul unui curios* (*Le Rêve d'un curieux*).

Întîlnirea lui Ion Pillat cu poemele lui Baudelaire și cu poezia universală avusese însă loc cu mult înainte. El ne mărturisește fervearea lecturilor sale în

anii liceului și ai facultății, petrecuți la Paris, cînd a descoperit comorile poeziei germane, ale celei engleze și franceze.

Ion Pillat declară că a fost influențat de Baudelaire în simbolul poemelor *Satan* (1916) și *Leda* (1917) din vol. GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI (1918). (MĂRTURISIRI, op. cit.). La acestea mai pot fi adăugate ca inspirate de un simbol comun și alte poeme ca *Cithera* de pildă, prima dar mai ales a doua variantă din vol. ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ (1912—1914). Nimic nu este mai edificator pentru conturarea filosofiei sale, prin versiunea poetică dată de el aceluiași subiect, decît compararea *Citherei* sale cu aceea a lui Baudelaire. Există aceeași pornire pe marea fragedă spre ostrovul de vis al Venerei, în dimineața senină și îmbătată de soare, descriere care, la Ion Pillat, amintește de atmosfera tabloului *L'embarquement pour Cithère* de Antoine Watteau, pictor iubit de Baudelaire. Dar poetul francez ne azvîrle abrupt în oroarea prăpăstioasă a decepțiilor și vicilor proprii sale ființe, simbolizată de acel trup putred de spînzurat dominînd insula stearpă, devorat de păsări lacome și pîndit de fiare. El cerșește lui Dumnezeu puterea de a-și contempla trupul și sufletul fără scîrbă și spaimă. Poemul lui Ion Pillat dă în schimb senzația unei nesfîrșite plutiri, a rostogolirii de neoprit a timpului, a urmăririi în eternitate a iluziei. În insula găsită într-un sfîrșit, templul Venerei a fost spart de durerea lumii iar luceafărul strălucește deasupra urnei funerare a iubirii.

Există în acest poem pulsiunea eternei reîntoarceri din *Aci sosi pe vremuri*, temă cu atîtea variațiuni în cuprinsul creației pillatiene, cum și obsesia trecerii timpului și a efemerității existenței noastre, consolarea rămînînd în nesfîrșita refacere și permanenta lumină ce învăluie pămîntul.

Este ciudat că Ion Pillat nu a mărturisit nicăieri că a fost influențat de Baudelaire în *Sonetele pariziene*: *Trecătoarei* (1910), *Aceleiași* (1910), *Bolnavei* (1913), *Aceleiași* (1913), *Iubitei de departe* (1914), *Aceleiași* (1914), *Eva* (1914). Titlul *Sonete pariziene* amintește de cel al ciclului *Tableaux parisiens* care urmează imediat după *Spleen et idéal*, grupaj cu care debutează volumul LES FLEURS DU MAL. Sonetul *Trecătoarei* duce cu gîndul la cel al lui Baudelaire *À une passante* din *Tableaux parisiens* după cum *Bolnavei* și *Aceleiași* se asociază sonetelor *La muse malade*, *La muse vénale*, *Rémords posthumes* și *Le Portrait* din *Spleen et idéal*.

Este neîndoielnică asemănarea în tematica poemelor respective dar nu și în substanța lor. Se poate spune că aceste poezii ale dragostei, scrise de Ion Pillat între 19 și 23 de ani și în care adie reminiscența atîtor lecturi din Baudelaire, anunță fluctuațiile poeziei sale de dragoste, cîntată în lirica sa ulterioară discret și în surdina. În poemele citate mai sus, închinată juvenil viciului și plăcerii, Ion Pillat nu se afundă ca Baudelaire în sațiu și dezgust și nu urmărește ca acesta scrierea veșniciei în extazul unei clipe. Ion Pillat caută urmele de nevinovăție supra-viețuind în ființa iubitei care ne sugerează parcă puritatea unei fragile siluete de catedrală medievală [*Aceleiași* (I); *Aceleiași* (II)]. În poemele *Iubitei de departe* și *Aceleiași* (III), Ion Pillat recunoaște cu candoare și semnare coexistența paralelismului iubirii ideale și a obsesiei patimei carnale, conflict suportat conștient

și cu voluptate de Baudelaire, rob de mulatra Jeanne Duval și atras totodată de limpedea frumusețe a doamnei Sabatier. În *Eve* poem care are ca motto versul lui Alfred de Vigny *Eve qui donc est tu?* Ion Pillat alcătuiește întreagă orchestrație de însușiri atât sublime cât și senzual arzătoare care ar putea fi deopotrivă proprii Evei.

Poemul *Satan*, scris de Ion Pillat în 1916 și publicat în GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI, se resimte de înfririi din *Les litanies de Satan* și *Prière* care formează ciclul *Révolte* din LES FLEURS DU MAL. Dar concentrarea versurilor lui Baudelaire confirmând satanismul căruia îi este supus și ruga sa orgolioasă către Satan întrunind dumnezeirea pierdută cu starea de „condamnat visător al iadului”, sint tratate de Ion Pillat discursiv, pentru ineditul subiectului, deși încrîncenarea cu care i se închină mai târziu Minervei, pura zeiță a rațiunii, este semnul unei lupte și biruinți nu deplin cîștigate, asupra impulsurilor și zbaterilor antagoniste ale propriei sale ființe (v. SCUTUL MINERVEI, 1933).

Poemul *Leda*, scris de Ion Pillat în 1916–1917, devine mai interesant, dacă se urmăresc în *Leda* sa atributele iubitei baudelairene. În prima parte a poemului sint sugerate, cu pudoare, pornirile morbide și lubrice ale Ledei a cărei ultimă aspirație este să înrobească pe Zeus. În a doua parte, rațiunea biruie eliberînd spiritul din strînsura unui senzualism, la Pillat, mai degrabă meridional și rapid arzător, decît tulbure și torturat ca la Baudelaire.

Ciclul *Sonete pariziene* se încheie cu poemul *Sarcophagele* despre care Ion Pillat destăinuie că i-a fost inspirat de Edgar Poe (*Mărturisiri... Extras*, București, 1942, p. 278), poet cu care Baudelaire se aseamănă atât de mult nu numai prin profunzime, viziune și atracție abisală dar prin travaliu care separă lirica poetică de inimă. Pentru amîndoi „actul poetic trebuie să renunțe la orice sentimentalitate personală în favoarea unei fantezii vizionare... însușire aproape divină care percepe de la început, în afara metodelor fiziologice, raporturile secrete ale lucrurilor, corespondențele și analogiile”. (Hugo Friedrich, *Structura liricii moderne* — trad. de Dieter Fuhrmann, București, 1969, p. 33 și n.tr.). În decantarea șocului afectiv sau senzorial pînă la transformarea sa în „subtilă muzică interioară, de colorit și simplificare sau de lărgire a rezonanței”, meșteșugul literar al lui Ion Pillat se aliază concepției celor doi mari poeți și deci travaliul și actul creației este puternicul liant dintre ei. (*Mărturisiri... p. 280–281*).

Revenind la poemul *Sarcophagele*, în dialogul dintre poet și Psyché — sufletul său — și în neliniștea căutării supraviețuirii celor trei ipostaze ale afirmării ființei umane: puterea, dragostea și poezia, există o reminiscență din înfiorarea dialogului poetului american cu sufletul său în drumul spre o *Ulalume* pierdută, sau din convorbirea cu *Corbul*. Găsirii mormîntului Ulalumei năpădit de frunzele seci și reci de toamnă și răsunetul neuitatei sentințe „niciodată” din *Corbul* le corespund aflarea celor trei sarcophage goale, deci a pieirii în timp a istoriei însăși. Poemul lui Poe sfîrșește brusc, o dată cu conștientizarea mormîntului piere totul. Într-unul din versurile de sfîrșit ale poemului *Sarcophagele*: *Petale de lumină pe noi lumina curge*,

se presimt deja versuri din unul din ultimele poeme ale lui Ion Pillat: *Post mortem* (1944) și anume: *Din alt tărîm privesc în zări petala / Luminii ce mi-a fost pămînt* și care exprimă credința în veșnica minune a continuității vieții biruind efemeritatea măsurilor umane.

Imagiunile disonante din marile orașe — frecvente în poezia simbolistă capătă o intensitate maximă la Baudelaire (*J'aime le souvenir... etc. etc. Tableaux parisiens*). În poemele *Himerele* și *Ciocirliia* din volumul AMĂGIRI (1914–1916), Ion Pillat schițează peisajul orașului înnegrit de cărbune, absorbînd și încătușînd un norod desfigurat și sleit. Cuprins în această silnicie și neputîndu-se elibera din „lutul masiv și trist”, prin creația poetică, sufletul său bîjbîie deasupra orașului, asemeni *Himerele* dominînd din înălțimea catedralei înghețate. În a doua etapă a aspirației spre eliberare, poetul are viziunea orașului de fier a cărui ceață este străpunsă de vîersul ciocirlii săgetînd spre lumină. În poemul lui Baudelaire *Élévation*, la care poate Pillat s-a gîndit, zborul este o parcurgere orizontală, o plutire nedesprinsă de pămînt deasupra vieții (Jean-Pierre Richard, *Poezie și profunzime*, trad. de Cornelia Ștefănescu, București, 1974, p. 174). Nu este vorba de o evadare în infinit, în dorul transcendenței, ca la Pillat, ci de o distanțare de realitate, ceea ce dezvăluie sensul lucrurilor.

Deși aparent atât de deosebite, nu ne putem împiedica de a asocia *Invitație la călătorie* (*Invitation au voyage*) de Baudelaire cu poemul în proză *Încheiere* (*Călătorul*), scris de Ion Pillat în 1912 și cu poezia *Călătorul*, începută în 1920 și perfecționată în 1940.

La Baudelaire datele oferite simțurilor, un peisaj, un interior, mobilele, luxul, ordinea, tulburătoarele parfumuri, florile sint susceptibile de a avea „expansiunea lucrurilor infinite”. Poetul ia din lumea sensibilă exact ceea ce îi trebuie pentru a făuri o lume simbolică a iubitei sau a visului său. (Marcel Raymond, *De la Baudelaire la suprarealism*, trad. de Leonid Dimov, București, 1970, p. 75).

În poemul în proză a lui Ion Pillat este vorba de asemenea de o „invitație la călătorie”, imaginară, străbătînd mirifice și exotice priveliști și cetăți, trăire în închipuire, contemplare provocată, ca asistarea la o derulare cinematică a unor fantastice plămuii ce sleiesc pînă la neființă pe spectator. Aceste căutări și îmbătătoare rătăcirii ale imaginației îi inspiră lui Ion Pillat cele mai multe din poemele volumelor sale de tinerețe.

La sfîrșitul volumului GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI (1918), poemul *Călătorul* încheie faza peisajelor mentale. Poetul anunță renunțarea la călătoriile străine și ancorarea vieții sale în pămîntul natal.

Ion Pillat a fost intens preocupat de opera lui Charles Baudelaire. În 1935 scrie eseu *Actualitatea lui Baudelaire*, iar în 1937 traduce 45 de poezii din FLORILE RĂULUI (LES FLEURS DU MAL) după cum declară în prefața volumului:

„În rivna de a împămînteni și la noi opera marelui poet al sufletului modern și din dorința de a încerca puterile plastice ale graiului și versului românesc...”

Traducerea lui Ion Pillat a fost semnalată în ziarele timpului dar prea puține sînt recenziile și cronicile care merită să fie reținute. Într-un articol scris în 1938, Pompiliu Constantinescu decide că nici un poet „cu fizionomie personală” bine conturată n-ar fi mai puțin potrivit să traducă din Baudelaire ca Ion Pillat și aceasta nu din lipsa de cultură ci din faptul că nu există nici o „consonanță între sensibilitatea sa și aceea a marelui poet francez”. „Exercițiul” d-lui Ion Pillat are meritul unei vădite exactități a sensului poemelor și este o nobilă străduință întru *mlădiea expresiei versului românesc*, dar „întreprinderea sa pune, cdată mai mult în lumină principiul echivalențelor de sensibilitate între original și traducere”. Criticul consideră *Bătrînei slujitcare* cea mai izbutită dintre transpuneri (în Ion Pillat. ȚĂRM PIERDUT (1934—1936); POEZII DIN BAUDELAIRE. SCRIERI, vol. IV... p. 394—396).

În 1943, Pompiliu Constantinescu revine, precizînd că versiunea din Baudelaire a lui Ion Pillat este palidă „fiindcă poetul nostru e un liric de o limpezime mediteraneană, un simbolist care și-a clasicizat expresia printr-o sensibilitate ce nu cunoaște tumultul stărilor sufletești abisale”. În schimb criticul socotește că Al. Philippide „are vădite afinități cu chinul alchimist al *spleenului* și transpunerea sa ne duce spre infinitul baudelairean, în echivalențe de limbaj foarte prețioase ca expresivitate. (*Ion Pillat — Traducător*, SCRIERI... vol. IV, p. 404).

Pompiliu Constantinescu nu remarcă nici că Ion Pillat nu a selectat pentru a transpune în românește decît acele poeme din Baudelaire cu care-și găsea „consonanțe sufletești” și nici comuna lor structură clasică a procesului de creație.

În studiul său *Poezii din Baudelaire*, apărut în *Gînd românesc*, VI (1938), nr. 1—2, ian.—feb., p. 83—87, Alexandru Dima se întreabă de asemenea dacă Ion Pillat are în alcătuirea sa spirituală afinități cu poetul francez a cărui operă reprezintă una din cele mai puternice expresii ale tragediei spiritului damnat modern, recunoscînd în schimb poeziei lui Tudor Arghezi certe înrudiri baudelairene. Evidența tendință clasicizantă a poeziei pillatiene „cursivitatea și claritatea ei latină, echilibrul raționalist, statica ei statuară” sînt însușiri care-l îndepărtează pe Ion Pillat de Baudelaire, „poetul obscurității fermecătoare, al emotivității dramatice, al dezechilibrului decadent”. Dar, adaugă Alexandru Dima, „cine însă pe deasupra aparențelor scrutează adîncimile nu poate să nu descopere în Ion Pillat, în profunzimea scrisului său, în spatele forme clasic încremenite, răbufnirea unui zbucium pe care o neobișnuită și o severă rațiune îl domină ca pe un rob înlănțuit. Creațiunea sa este expresia finală a unei biruințe împotriva demonilor afectivității pe care mintea sa i-a înblînzit cu măiestrie. În adîncurile temperamentului său zace deci clocotul de afinități care apropie pe poetul nostru de cel francez”.

Despre calitățile traducerilor, Alexandru Dima recunoaște că textul a fost urmărit vers cu vers, temele intuite corect, dinamica versului cu fidelitate transpusă, muzica interioară adesea surprinsă. În schimb, G. Călinescu, în *Istoria literaturii române*... p. 780, consideră traducerea *Poeziilor din Baudelaire* — unele

mai puțin cunoscute și foarte multe încă netălmăcite — „anemiata, ștearsă, extorcată de marele fior”.

Din cel mai complet și pertinent studiu consacrat receptării lui Baudelaire în România *Vladimir Streinu*, (*Pagini de critică literară*, III Ed. Minerva, București, 1974, p. 72—90) vom reține părerile autorului, doar în ceea ce privește tălmăcirile lui Tudor Arghezi, Alexandru Philippide și Ion Pillat — care diferențiază calitățile specifice fiecăruia dintre traducători. Vladimir Streinu consideră că în transpunerile sale Tudor Arghezi este un traducător infidel față de poetul tradus fiind mai credincios geniului propriu. „Poetul român înlocuiește uneori metaforele originalului cu metafore personale, alienante totuși față de textul francez”. În *Flori alee* din *Les Fleurs du mal*, apărută în 1934 Alexandru Philippide „eminentul traducător se oprește de predilecție, cu rezultate — e drept — nemaipomenite la noi, asupra părții infernale a dipticului moral baudelaireian, trecîndu-i cu vederea complementul de inocență paradiziacă. Se propaga astfel printre cititorii români numai obrazul morbid și demonic al poetului, căruia celălalt obraz al chipului său moral, suav și angelic, îi rămăsese încă necunoscut”. „Ion Pillat și-a dat fără îndoială seama de neajunsul acestei parțialități”. În studiul său *Actualitatea lui Baudelaire* din *PORTRETE LIRICE*, Ion Pillat stăruia asupra dublei înfățișări a lirismului din *Les Fleurs du mal*, asupra oscilațiilor între Lucifer și Dumnezeu — în ordinea teologică — între Jeanne Duval și Doamna Sabatier — în ordinea erotică. Pillat reflectase la antinomia structurală a marelui poet... și dezvoltase paralela dintre *Flori răului* și *Divina Comedie*, de un Stanislas Fumet, care descoperise în opera lui cele mai patetice „chemări” ale Divinității din lirismul francez al secolului al XIX-lea sau de un Jean Royère, care îi arătase „componenta de misticism religios” „comună în opera lui Dostoievski”. Cele 45 de poeme traduse de Ion Pillat intrunesc deopotrivă aceste contraste ce scapără în opera baudelaireiană. Vladimir Streinu alege din tălmăcirile lui Ion Pillat, *Heotontimorumenos*, *Priaveliști*, *Soarele*, *Sfîrșit de scară*, *De dragul minciunii*, *Bătrînei slujitoare*, *Alegria* și *Visul unui curios*, care menține pe Ion Pillat printre cei mai de seamă traducători ai lui Baudelaire”. (Vladimir Streinu, *op. cit.*, p. 87).

Oare zbuciumul pornirilor contrare chinuînd rațiunea, ținute în friu ca o quadrigă și forțînd menținerea limpezimei sufletești nu ne tulbură la citirea mai atentă și în profunzime a poeziei pillatiene? Selectarea poemelor corespundea unor conflicte sufletești oarecum comune.

Subliniem că ceea ce-i apropie cel mai mult pe cei doi poeți este structura clasică a gîndirii lor, alegerea versului alexandrin și preferarea sonetului ca șarpanță a celor mai multe poeme în care este încătușată expresia patimelor, a extazului și a contemplației. S-a arătat în notele la volumele de poeme ale lui Ion Pillat îndelunga căutare și asocierea poemelor potrivit unei armonii firești corespunzînd derulării unei evoluții sufletești iar volumele, numerele poemelor se succed și împlinesc monumental viziunea poetică a devenirii continue, armonice și universale.

Ar fi interesant de reconstituit pe îndelete imaginea lui Ion Pillat, reflectată în poemele alese și traduse, urmînd îndemnul lui Edgar Papu care afirmă că „temperamente atît de deosebite ca Arghezi și Pillat interpretează cu aceeași fidelitate pe Baudelaire exprimîndu-se fiecare pe sine însuși”. (în *Floarea răului*, în *Gazeta literară*, XV (1968), nr. 16, 18, april, p. 8).

FLORILE RĂULUI (LES FLEURS DU MAL)

Din ciclul *Spleen et idéal* (*Spleen și ideal*)

6 *Mi-e dragă amintirea* [*J'aime le souvenir* (1857)]. Charles Baudelaire. *Les Fleurs du mal*, précédées d'une notice par Théophile Gautier. Cu portretul poetului, Paris, Calmann Levy, éditeur, f.a., p. 11.

Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 5—7).

v. 2 — aluzie la unele din însușirile date lui Apollo de a fi zeu al artelor și al luminii.

v. 7 — Cybela — zeiță a fecundității.

Dorul și pasiunea lui Ion Pillat pentru perfecțiunea și echilibrul artei antice grecești și al unei umanități ideale ar putea apropia această poemă a lui Baudelaire de atîtea versuri din volumul *ȚĂRM PIERDUT*. Scopul lui Baudelaire nu este de a glorifica frumusețea ideală antică ci de a o lua ca termen de comparație pentru a scoate în relief — prin contrast — turpitudinea, secătuirea și urîțenia unor mulțimi din orașele moderne. Traducere citată de Șerban Cioculescu în *Baudelaire în România*, în *Revista literară*, II (1969), nr. 7, 13 febr., p. 5.

7 *Farurile* [*Les Phares* (1857), *op. cit.*, p. 13.

Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 8—10).

v. 1, *Rubens* (*Petrus Paulus*) — șef al picturii flamande (n. 1577—m. 1640). Baudelaire este atras de vitalitatea debordantă a picturii sale luxuriante, de spectaculoasa revărsare de viață și sensibilitate, circulînd și înflorînd în trupurile tinere, în fructe, flori și peisaj și împletindu-se alternativ, într-o mișcare nesfîrșită, cu formele vestejite și scurse de bătrînețe (Elie Faure, *Histoire de l'art moderne. L'art moderne*, Paris, MCMXXI, p. 15—35).

v. 5, *Leonardo da Vinci* — pictor, sculptor și savant italian polarizînd valențele Renașterii italiene (n. 1452—m. 1515). În strofa pe care i-o dedică, Baudelaire se referă la seducția chipurilor pictate de Leonardo, a căror zîmbet ambiguu și misterios evocă profunde taine, știute dar de neîmpărtășit, și la peisajele ce formează fundalurile compozițiilor pictate, ce par a deschide și adînci irealități.

v. 9, *Rembrandt* (*Harmeszon van Ryn*) — pictor și gravor olandez, unul din cei mai mari meșteri ai lumii (n. 1606—m. 1669). Se poate face o apropiere între destinul lui Rembrandt și cel al lui Baudelaire. Tânăr și bogat, Rembrandt dorea să îmbrățișeze în pictura sa universul și viața surprinzîndu-le complexitatea prin halucinantele contraste dintre lumină și întuneric, prin figurarea umanității și a legendei ei totodată. Ajuns bătrîn și sărac, Rembrandt pictează drama lumii umile, mișunînd în clarobscur dar străfulgerată de raza de lumină și de speranță în eternitatea care supraviețuiește în propriul său suflet. Baudelaire se referă la acest înțeles al picturii lui Rembrandt.

v. 13, *Michelangelo* (*Buonarroti*) — sculptor, pictor, arhitect și poet, personalitate fascinantă a Renașterii italiene (1465—1564). În traducerea sa, Ion Pillat se îndepărtează oarecum de text pentru a reda mai puțin poetic și grandios decît Baudelaire, dar mai direct, conflictul operei lui Michelangelo. În arta acestuia personajele de o frumusețe și forță herculeană și Christos formează o lume de fantome rupte deopotrivă de deznădejdea de a nu fi găsit certitudinea divinității. Ne întrebăm pentru ce Ion Pillat a preferat „Christos” în loc de „Christoși” așa cum apare la Baudelaire, care a extins simbolul asupra atîtor destine omenești în suferință.

v. 20, *Puget* (*Pierre*) — sculptor francez născut la Marsilia (1620—1694) este în același timp baroc și realist, în contradicție cu arta oficială pompoasă și retorică a epocii lui Ludovic al XIV-lea. Obsedat de gestul lui Michelangelo și de exemplul lui Bernini, Puget este devorat de orgoliul de a fi în același timp arhitect de corăbii, arhitect al orașului și de a fi sculptor, luîndu-și ca model ocași dar compunînd și o decorație grandilocventă formată din tritoni și sirene, Amfitrite și Neptuni. Încătușat însă de stilul retoric al epocii sale se simte el însuși un ocaș (Elie Faure, *op. cit.*, p. 188.).

v. 21, *Watteau* (*Antoine*), (1684—1721) — pictor francez care a redat fermecător seducția și fardul unei elegante societăți aristocrate ce se apropie de sfîrșit. Grațioasele petreceri sub arborii centenari sau în saloanele strălucitoare ascund plictisul de a trăi și numai cîntecul instrumentelor muzicale, jocul, dansul și amorul mai alungă disperarea celor ce nu au nimic altceva de făcut decît să se amuze (Elie Faure, *op. cit.*, p. 197—207). Vraja de care este cuprins Watteau pictînd seducția acelor clipe, dublată de necruțătoarea sa luciditate, corespunde în plăcerii lui Baudelaire pentru rafinament și artificialitate cum și dorinței sale de „lux, liniște și voluptate” care să-l alunge spleenul de a trăi.

v. 25, Baudelaire nu-l putea lăsa deoparte pe *Goya Y Lucientes* (*Francesco*) — pictor spaniol (n. 1746—m. 1828) care era atras de luxul și de straniu unei curți regale nebune și era îmbătat de voluptatea frumuseții feminine dar, în același timp, fascinat de sinistra urîțenie a îmbătrînirii. Revolta sa împotriva celei mai tiranice monarhii, ura sa contra închiziției și cruzimii războaielor îi inspiră teribilele gravuri, imaginînd cele mai groaznice coșmaruri.

- v. 29, Pictorul cel mai iubit de Baudelaire, despre care scrie în numercase din eseurile estetice și de care se simte atras nu numai prin afinități de structură psihică dar și prin aceeași viziune tragică a umanității, figurată în continuă zvîrcolire, în contraste de splendoare și mizerie, este *Eugène Delacroix*, (1798—1863) puternic colorist și șef al școlii romantice.
- v. 32, *Carl Maria von Weber* — compozitor romantic și șef de orchestră. (n. 1786—m. 1826), considerat unul din creatorii școlii naționale germane. Traducerea poemului *Les Phares* este citată pentru reușita ei de Paul Lahovary, *Poezii din Baudelaire*, în *Bilte de Papagal*, vol. 4, nr. 33, 1938, p. 653—654.
- 8 *Muza bolnavă* / *La muse malade* (1857), *op. cit.*, p. 16/.
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 11).
În volumul ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ (1912—1914), Ion Pillat are un ciclu de poeme intitulat **Sonete Pariziene**. Primele patru sonete intitulate: *Trecătoarei*, *Aceleiași*, *Bolnavei*, *Aceleiași* sînt inspirate de o iubită pariziană. În sonetele lui Pillat se răsfrînge drama sonetelor lui Baudelaire *La muse malade* și *La muse vénale*.
- 9 *Muza venală* / *La muse vénale* (1857), *op. cit.*, p. 17/.
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 12).
Traducere citată de Șerban Cioculescu în *op. cit.* Reprodusă în întregime de Sandu Teleajen. *Ion Pillat. Poezii din Baudelaire. «Les Fleurs du mal»*. Ed. Torouțiu, Buc., 1937 în *Însemnări ieșene*, III (1938), vol. 6, nr. 4, p. 171—176.
- 10 *Monahul păcătos* / *Le mauvais moine* (1857), *op. cit.*, p. 18/.
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 13).
- 11 *Nenorocul* / *Le Guignon* (1857), *op. cit.*, p. 20/.
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 14).
- 12 *Înfața anterioară* / *La vie antérieure* (1857), *op. cit.*, p. 21/.
Miorcani, 6—17 august, 1937, (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 15).
- 13 *Pedeapsa truției* / *Châtiment de l'orgueil* (1857), *op. cit.*, p. 27/.
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 16—17).

- 14 *Giuvaerurile* / *Les bijoux* (1857), *op. cit.*, p. 273/.
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 18—19).
Poemul face parte din ultimul ciclu al cărții lui Baudelaire, intitulat **Pièces condamnées** / **Piese condamnate**.
- 15 *Masca* / *Le masque* (1861), *op. cit.*, p. 32/.
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 20—21).
Poemul și cele următoare fac parte din ciclul **Spleen et idéal**.
mss. 4223 B.A.R.S.R. v. 8, *Privește acest zîmbet* ..... (c.f.d.)
" " " v. 13, *Mă cheamă* ..... (c.f.d.)
" " " v. 32, *Nebunile, ea plînge trecutul ca o oază* (c.f.d.)
- 16 *Te ador asemenea* / *Je t'adore à l'égal* (1857), *op. cit.*, p. 39/.
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 22).
- 17 *Ți-ai pune universul* / *Tu mettrais l'univers* (1857), *op. cit.*, p. 40/.
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 23).
Traducere citată de Iliescu Octavian: *Din Baudelaire în Platon*, I (1938), nr. 1, april., p. 40—41.
- 18 *Cum stam în noapte...* / *Une nuit que j'étais près d'une affreuse juive* (1857), *op. cit.*, p. 51/.
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 24).
- 19 *Duellum* / *Duellum* (1861), *op. cit.*, p. 54/.
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 25).
- 20 *Semper eadem* / *Semper eadem* (1861), *op. cit.*, p. 63/.
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 26).
- 21 *Zori spirituale* / *L'aube spirituelle* (1857), *op. cit.*, p. 72/.
Miorcani, 23 august 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 27).
Traducere citată de Paul Lahovary în *op. cit.*

- 22 *Otrava* / *Le Poison* (1857), *op. cit.*, p. 76/
Miorcani, 23 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 28–29).
mss. 4223 B.A.R.S.R., v. 12, Din ochii tăi din ochi-ți verzi... (c.f.d.)
- 23 *Pisoiul* / *Le chat* (1857), *op. cit.*, p. 79/
Miorcani, 6–17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 30–32).
- 24 *Frumoasa navă* / *Le beau navire* (1857), *op. cit.*, p. 82/
Miorcani, 6–17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 33–35).
Traducere considerată ca foarte reușită de Paul Lahovary, în *op. cit.*
- 25 *Indemn la călătorie* / *L'invitation au voyage* (1857), *op. cit.*, p. 84/
Miorcani, 6–17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 36–37).
Paul Lahovary consideră că traducerea reproduce vraja baudelairiană (*op. cit.*).
- 26 *Ireparabilul* / *L'irréparable* (1857), *op. cit.*, p. 86/
Miorcani, 23 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R.).
- 27 *De vorbă* / *Causerie* (1861), *op. cit.*, p. 89/
Miorcani, 23 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 73/).
- 28 *Unei creole* / *À une dame créole* (1857), *op. cit.*, p. 101/
Miorcani, 6–17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 38).
- 29 *Sonet de toamnă* / *Sonnet d'automne* (1861), *op. cit.*, p. 105/
Miorcani, 6–17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 39)
- 30 *Ruga unui păgîn* / *La prière d'un payen* (1868), *op. cit.*, p. 131/
Miorcani, 6–17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 40).
v. 4, *Diva! supplicem exaudi!* / *Divino! ascultă-l pe cel ce se roagă!*
- 31 *Vestitorul* / *L'avertisseur* (1868), *op. cit.*, p. 140/
Miorcani, 6–17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 41)

- 32 *Răzvrătitul* / *Le rebelle* (1868), *op. cit.*, p. 147.
Miorcani, 6–17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 42).
mss. 4223 B.A.R.S.R., v. 6 ..... *te-olcg...* (c.f.d.)
- 33 *Ochii Berthei* / *Les yeux de Berthe* (1866), *op. cit.*, p. 148/
Miorcani, 6–7 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 43).
- 34 *Joc de ape* / *Le jet d'eau* (1866), *op. cit.*, p. 149/
Miorcani, 6–17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 44–45).
mss. 4223 B.A.R.S.R., v. 5, În curte ..... (c.f.d.)
Traducerea restituie ritmul și gândirea originalului (Paul Lahovary, *op. cit.*).
- 35 *Răscumfărarea* / *La rançon* (1865), *op. cit.*, p. 151/
Miorcani, 6–17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 46).
- 36 *Deșarte mult de-aici* / *Bien loin d'ici* (1868), *op. cit.*, p. 152/
Miorcani, 6–17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 47).
37. *Genunca* / *Le gouffre* (1868), *op. cit.*, p. 155/
Miorcani, 6–17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 48).
v. 1, *Pascal (Blaise)* – matematician, fizician, filosof și scriitor francez (1623–1662).
- 38 *Plîngerile unui Icar* / *Les plaintes d'un Icar* (1868), *op. cit.*, p. 156/
Miorcani, 6–17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 49).
- 39 *Heotontimorumenos* / *L'Héautontimorumenos* (1857), *op. cit.*, p. 158/
Miorcani, 6–17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 50–51).
Heotontimorumenos = *Cel ce se pedepsește singur*, titlul unei comedii de Terențiu, poet latin (190–159 î.e.n.).
- 40 *Iremediabilul* / *L'irremédiable* (1857), *op. cit.*, p. 160/
Miorcani, 6–17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 52–54).
Următoarele poeme traduse fac parte din ciclul *Tableaux Parisiens* (Tablouri pariziene).

- 41 *Priveliște / Paysage* (1861), *op. cit.*, p. 167/
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 56—57).
- 42 *Soarele / Le Soleil* (1857), *op. cit.*, p. 169/
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 58).
- 43 *Lola din Valencia / Lola de Valence* (1866), *op. cit.*, p. 171/
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 59).
Inscripție pentru tabloul lui Edouard Manet, pictor impresionist francez (1832—1883)
- 44 *Luna jignită / La lune offensée* (1868), *op. cit.*, p. 172/
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 60).
- 45 *Sfârșit de seară / Le crépuscule du soir* (1857), *op. cit.*, p. 191/
București, noiembrie, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 75—77).
mss. 4223 B.A.R.S.R. v. 14, *Iar prin luciri* ..... (c.f.d.)
" " " v. 25, *Pungași ce n-au de-acum răgaz cum n-au nici milă* (c.f.d.)
" " " v. 26, *Și vor începe lucrul curînd cu mîndă agîlă* (c.f.d.)
" " " v. 32, *De beregată Noaptea i-apucă; le sfîrșește* (c.f.d.)
" " " v. 38, *Nicicînd un cămin dulce și nici n-or fi trăit* (c.f.d.)
Alexandru Dima, în *op. cit.*, analizează traducerea recunoscînd că originalul este respectat, muzica versului este asemănătoare, dar strofa întîia are un vădit aspect românesc prin înlocuirea neologismelor: complice = „părtaș”; bête fauve = „fiară”; le soir Marmont = „cu vrăji amurgul”. Strofele următoare localizează de asemenea spiritul piesei franceze, prin intermediul vocabularului național, popular.
- 46 *De dragul minciunii / L'amour de mensonge* (1861), *op. cit.*, p. 198/
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 61—62).
- 47 *Bătrîna slujitoare / La servante au grand coeur* (1857), *op. cit.*, p. 201/
București, 16 noiembrie, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 63).
f. mss. 5259 B.A.R.S.R., p. 48, este ciorna traducerii *Bătrînei slujitoare*

- " " " v. 11, *Munți de vreme, de-acum străvechi și vechi schelete*
" " " " v. 12, *Sînt iernile trecute mergînd pe îndelete*
Traducere considerată ca fiind foarte bună de Pompiliu Constantinescu (*Scrieri* vol. IV... p. 396).
La Aurel Rău, în *op. cit.*: „Bătrînei slujitoare”.
- 48 *Neguri și ploi / Brumes et pluies* (1857), *op. cit.*, p. 203/
Din ciclul *Les Fleurs du mal* (Florile răului)
- 49 *Algorie / Allégorie* (1857), *op. cit.*, p. 234/
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 66).
Din ciclul *La Mort* (Moartea).
- 50 *Visul unui curic / Le rêve d'un curieux* (1861), *op. cit.*, p. 261/
Miorcani, 6—17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 68).

Stéphane Mallarmé (1842—1898)

- Cunoscător al lui Mallarmé încă din anii studenției, Ion Pillat nu cutează să-i traducă din poem decît înspre sfîrșitul vieții cînd arta lui tinde spre forma pură.
- 51 *Virginul azi cel mîndru și cel însuflețit (Le vierge, le vivace et le bel aujourd'hui, vezi: Stéphane Mallarmé. Poésies)* Edition complète. Ed. Nouvelle Revue Française. Paris. /Exemplarul a aparținut lui Ion Pillat/. Tradus în noaptea de 9—10 aprilie 1942, București. (Datat pe mss. autograf arh. f.). În manuscris, la fel ca în *Universul Literar*, LI (1942), nr. 25, p. 4, traducerea fusese dedicată lui Bazil Munteanu. Vom expune cele trei variante ale tălmăcirii:
- vt. I, II, v. 1, *Ce-i feciorelnic, mîndru și viu și-n vis urzit*
vt. III, v. 1, *Azi cel virgin, cel mîndru și cel însuflețit* (c.f.d.)
vt. I, II, III, v. 3, *Uitatul iaz ce-l fură în cer cu nostalgie* " " "
vt. I, II, III, v. 4, *Strălimpedele sloi de zbor neizbăvit* " " "
vt. I, v. 6, *Măreț, fără nădejde de-o rupe din robie*
vt. II, v. 6, *Măreț, fără-ndemnul să scape din robie*
vt. III, v. 6, *Măreț, fără nădejde să scape din robie* " " "
vt. I, v. 10, *Ce păsării, ce-o neagă zăpada îi împarte*
vt. II, III, v. 10, corectat în formă definitivă
vt. I, v. 11, *Dar nu de groaza gliei cé penele i-a prins*
vt. II, III, v. 11, corectat în formă definitivă
vt. I, v. 13, *Cum împietrește-și lasă regesc disprețul nirs*
vt. II, III, v. 13, corectat în formă definitivă
vt. I, v. 14, *Într-un surghiun zadarnic s-o troienească-ntreagă*
vt. II, III, v. 14, corectat în formă definitivă

STANȚE

O înrudire spirituală și un itinerar intelectual experimental, întrucâtva asemănător, îl apropie pe Ion Pillat de Jean Moréas (Yannis Papadiamantopoulos, poet și critic francez de origine greacă). Ion Pillat este însă mai puternic, împlinit organic unei tradiții, și deci mai puțin dogmatic decât Jean Moréas care se înregistrează pe rînd unor școli de poezie. Teoretician al simbolismului, al cărui manifest îl redactează, Jean Moréas simte nevoia să dea o mai proaspătă expresivitate cuvintelor, inspirindu-se din uitata poezie a truverilor și poezilor Pleiadei. Aceasta îl va conduce la tradiția latino-clasică a poeziei franceze, pe care o reînsușește înființînd „școala romană” la care vor subscrie poeții meridionali francezi. Parcursul etapelor poeziei franceze îl va determina pe Moréas să opteze, cum era și firesc, pentru clasicism păstrînd însă toată experiența și avutul poeziei simboliste. Romantismul înăscut i-a impulsionat peregrinările intelectuale, căutări care nu au satisfăcut niciodată acest suflet în exil. *Stanțele* (1899–1902), poeme ale regretelor și singurătății sint opera ultimei etape de viață și de poezie.

Ion Pillat începe să traducă din *Stanțe* în 1923: *Gîndesc la zări marine; Șivoi primăvăratice; Cînd va veni iar toamna*. Celelalte *Stanțe* au fost traduse la București, în ianuarie 1928, datare globală pe care Ion Pillat o înseamnă în LIMPEZIMI (exemplarul personal), — volum în care au fost publicate 12 *Stanțe* — și care face trecerea între etapa tradiționalistă și aceea neoclasică a poeziei sale. *Aeriana zare*, a treisprezecea dintre *Stanțele* traduse, poartă data aprilie—mai 1930 și face parte din CAIETUL VERDE (ed. 1932). Farmecul obsedant și nostalgic al unui plăsmuit paradis pierdut și ținuta versurilor de o perfectă unitate, l-au atras pe Ion Pillat, după cum *Aeriana zare* a fost aleasă în dorul peisajului grecesc, devenit propriu climatului său sufletească. În articolul său *Traduceri din simbolismul francezi*, (*Revista Fundațiilor* XII (1945), nr. 4, dec., p. 802, 803, 804), după elogiul binemeritat al traducerii integrale a STANȚELOR lui Jean Moréas de Al. Cioarănescu (apărute în ed. Fundația Regele Mihai I, București, 1945), Perpessicius face o apropiere între poemele lui Jean Moréas și *Stanțele* lui Ion Pillat, publicate în 1937, în ȚĂRM PIERDUT, și incluse apoi în F.D.II. Criticul recunoaște în grava poezie de dragoste a lui Ion Pillat un stoicism auster datorat influenței lui Jean Moréas. Ion Pillat are pentru Jean Moréas, mai degrabă, un sentiment de simpatie decât de profundă afinitate, și de plăcere pentru delicatele pasteluri tremurătoare adieri elegiace. Stoicismul este propriu oricărui poet care a preferat clasicismul. *Stanțele* lui Ion Pillat au toate ca motiv conflictul și zbuciumul poetului, provocate de tinerețea iubitei și vîrsta sa năpădită de bătrînețe. Fundamentală rămîne de data aceasta tot drama trecerii timpului, revitalizată sfîșietor de dragoste. Unde găsăm întrucîtva, o înrudire între poemele lui Ion Pillat și timbrul regretelor lui Jean Moréas este în UMBRA TIMPULUI, volum în ale cărui poezii răsună în

surdină o tristețe răvășitoare și fără leac. Este vorba de însingurarea, izolarea și pînă la urmă exilarea în bătrînețe, de perceperea trecerii timpului, a sfîrșitului, pe cînd în fundul inimii mocnește încă patima pentru viață. Dar această răsucire sufletească îl desparte pe Ion Pillat de aristocratica resemnare a lui Jean Moréas.

Presupunem că Ion Pillat a folosit pentru traduceri *Les Stances* (les VI livres complets), potr. de l'auteur, en héliogr., d'après le crayon d'A. de la Gandara, Paris, Mercure de France, 1917, deoarece în Catalogul bibliotecii poetului de la Miorcani (vezi M.L.R. mss. 17.302) este înregistrat volumul respectiv.

La Miorcani Ion Pillat transportase, pentru a avea la îndemînă, în timpul vacanțelor, — intense perioade de lucru, — dubletele cărților aflate în biblioteca din București.

Ceea ce pare ciudat la prima vedere, dar este explicabil, dat fiind procedeul lui Ion Pillat ca prin alăturarea și înșiruirea poemelor să fească un fir delicat, amplificîndu-le astfel semnificația, este că el nu a respectat ordinea *stanțelor*, stabilită de Jean Moréas, ci le-a aranjat într-o succesiune care să îplinească golurile create de alegerea lor dispartă, restabilind astfel sersul complet al cîntecului lor.

Singurătatea și decepția dragostei trădate, (*Un bob de grîu hrănește... cartea I; 1*), a cărei amintire tresaltă-n primăvară (*Șivoi primăvăratec... II, XVI*) și rămîne cu atît mai mult o voluptate a sufletului, toamna, (*Cînd va veni iar toamna... VI, XI*) este adîncul permanent de tristețe, cu toată dorința poetului de a plăsmui schimbări de peisaj și aspecte de viață, (*Gîndesc la zări marine... I, XVI*). Din jale și durere poetul face propria sa tărie (*Sfîrgînd deodată jalea... I, XIII*), căci energia apelor tinereții îi roade și acum sufletul (*În vremea tinereții... II, I*) pe care și-l simte plin de contraste asemeni orașului, plin de veselie și totodată jalnic pîn-la moarte (*Paris ce mult îți seamănă... I, XV*). Refugiul în evocarea sătucului idilic, *ici codru așezat*, este distrus de închipuirea lunii călduzîndu-i pașii... pe firul girlei ce prinde să înghețe (*Mi-e gîndul la sătucul... I, IV*), iar frăgezimea primăverii și renașterea vieții sint inutile deoarece peisajul său sufletească rămîne înecat în ceața cetății (*Bolși fragde de ramuri... II, VIII*). Ființa poetului este asemeni eterului născut din foc dar spulberat în cenușă (*Eterul ție-tovarăș... IV, VII*) sau copacului frînt de trîzniet, viscolit de vînt și lovit de oameni, dar care-și poartă sublim și trist destinul (*Pe cîmpul fără margini... III, XIV*). Și în sfîrșit, poetul acceptă singurătatea exilului și apropierea morții, frîngînd pînca — amărăciunii în amurgul ce-o să moară în aburcarea lunii (*Mai singur și pe gînduri... VI, II*).

În acest fel Ion Pillat a concentrat și a căutat să cuprindă nostalgia *Stanțelor* lui Jean Moréas. Am adăugat, în final, *Aeriana zare* (II, IX) ca un sfîrșit fericit împlinit de bucuria reintîlnirii cu Grecia natală, bucurie împărtășită de traducător.

București, ianuarie 1928. (Datat în vol. LIMPEZIMI, ex. autorului, unde a apărut.)

v. 3, chiparidul, chiparosul
v. 12, Castru, Kükuc Menderes (Kaystros) fluviu în Asia Mică. Se varsă în Marea Egee, în regiunea Efes, în dreptul insulei Samos.

Copiat pe curat: Mss. R. $\frac{XX}{1-85}$ B.C.S.

53 *Șivoi primăvăratice...*/Cartea II-a, XVI, *Eau printanière, pleine harmonieuse...*
Jean Moréas, *op. cit.*, p. 73/.

54 *Cînd va veni iar toamna...*/Cartea VI-a, XI, *Quand reviendra l'automne...*
Jean Moréas, *op. cit.*, p. 199/.

55 *Gîndesc la zări marine...*/Cartea I-a, XVI, *Je songe au ciels marins...* Jean Moréas, *op. cit.*, p. 37/.

v. 4, Neeră, fiică a lui Nereu, zeul binefăcător al mărilor
v. 4, Glauko, Zeu grec al vieții submarine, fiu al lui Poseidon și al unei naiade, înzestrat cu har profetic.
v. 4, Proteu, slujitorul lui Poseidon și divinitate marină. Cu darul profeției fiindu-i posibil să se metamorfozeze în felurite animale dar și în foc și apă.

56 *Spărgînd deodată jalea...*/Cartea I, XIII, *Rompant soudain le deuil...*
Jean Moréas, *op. cit.*, p. 31/. A fost publicată în vol. LIMPEZIMI, p. 57.

57 *În vremea tinereții...*/Cartea II-a, I, *Au temps de ma jeunesse...* Jean Moréas, *op. cit.*, p. 43/. A fost publicată în vol. LIMPEZIMI, p. 58.

Ciorna poeziei păstrată în arh. fam.
v. 2, Ca apele sub ramuri în floare, îmi cîntai;
v. 3, Și, vai! acum în noaptea adîncă proorociră
v. 3, " " " " " " gîndirii " (c.f.d.)
v. 4, Vibrînd a tale strune cînd mîna-mi singera
v. 5, Pîrîul potolitul se duce prin lumină
v. 5, În pacea lui pîrîul, lumina îl ajunge
v. 6, indescifrabil
v. 7, Dar frumusețea apei ce *piatra va străpunge*. (c.f.d.)

58 *Paris, ce mult îți seamăn...*/Cartea I, XV, *Paris, je te ressemble...*, Jean Moréas, *op. cit.*, p. 35/. A fost publicată în vol. LIMPEZIMI, p. 59.

Ciorna poeziei păstrată în arh. fam.
v. 1, Paris, ce mult îți seamăn: o clipă *scarele* (c.f.d.)
v. 2, *Străluce-n cer albastru*, apoi *decdată*, *brumă*;
v. 2, *Se-aprînd* pe cer albastru, apoi *decdată* *brumă*;
v. 3, Cu *vînt* de miază-noapte la fel dacă devii
v. 4, (în formă definitivă)
v. 5, Și jalnic pîn'la moarte, și *vesel las să fie*
v. 6, Mi-e totul *bucurie*, și totul mi-e semn rău (c.f.d.)

59 *Mi-e gîndul la sătucul* / Cartea I-a, IV, *Je songe à ce village...*, Jean Moréas, *op. cit.*, p. 13. București, ian. 1928. A fost publicată în vol. LIMPEZIMI, p. 60.)

În arhiva familiei se află ciorna poeziei:
v. 1, Mi-e gîndul la sătucul în *crînguri ghemuit*, (c.f.d.)
v. 2, Și la *păduri tăcute* ce-n toamnă *aștiaptă* apusul (c.f.d.)
v. 3, La nopțile de veghe, — la focul tremurat,
v. 5, Tu întîlnită *pururi* la ori și ce răscurci
v. 7, O, *lună oglîndită vedea-voi cum* te duci (c.f.d.)
v. 8, Pe firul apei-n *gîrta* ce *încefe* să înghețe
v. 8, " " " " " " *prinde* " "

60 *Bolți fragede de ramuri* / Cartea II-a, VIII, *Les branches en arceaux...*, Jean Moréas, *op. cit.*, p. /. A apărut în vol. LIMPEZIMI, p. 61.

În arhiva familiei se află ciorna poeziei:
v. 1, În *arcuri rămurele* cînd primăvara naște,
v. 2, Pe *garduri măcieșul*, islazuri, ierburi moi,
v. 3, Potecile de-asini, și *cmul ce cunoaște*
v. 4, Ca să desfunde glia să *ducă-n pas* doi boi (c.f.d.)
v. 5, Și *noaptea sus pe digul mării se aprinde* farul (c.f.d.)
v. 6, Și *zarea prinsă-n valuri cînd* țipă geamanduri
v. 7, Ce-mi pasă! o, cetate în *neguri cînd...*

61 *Eterul țî-e tovarăș* / Cartea IV-a, VII, *Compagne de l'éther indolente fumée...*, Jean Moréas, *op. cit.*, p. 129/. A fost publicată în vol. LIMPEZIMI, p. 62.

Ciorna poeziei aflată în arhiva familiei:
v. 1, Eterul țî-e tovarăș, o fum, o *moarte-nceată*
v. 1, " " " " " " *panglică-nceată*

- v. 4, Dar noi din foc ieșim.
v. 8, Să ne derzdluim
v. 8, Să ne învdluim

62 *Pe cîmpul fără margini...* / Cartea III-a, XIV, *Sur la plaine sans fin...*

Jean Moréas, *op. cit.*, p. 113/. A fost publicată în vol. LIMPEZIMI, p. 63.
Ciorna poeziei aflată în arhiva familiei:

- v. 1, Pe cîmpul fără margini se-nalță gînditor
v. 1, Pe cîmpul fără margini se-nalță (în ploaie) în vînt
v. 2, Copacul singur, drept în vînt (c.f.d.)
v. 3, Azi ca și deundzi frunzișu-i mișcător (c.f.d.)
v. 4, Și-aruncă umbra pe pămînt (c.f.d.)
v. 5, Pe dînsul se-asează lin păsările-n zbor
v. 7, Îl roade mușchiul, c bunul ajutor (c.f.d.)
v. 9, Și trăznetul adesea și viscolul cumplit (c.f.d.)
v. 10, I-au frînt cumplit cununi cutezătoare
v. 11, Primește de la oameni chiar lovituri din...
v. 12, Sublim și trist lcvit în resemnare.

63 *Mai singur și pe gînduri...* / Cartea VI-a, II, *Solitaire et pensif, j'irai sur les chemins...*, Jean Moréas, *op. cit.*, p. 181/. A fost publicată în volumul LIMPEZIMI, p. 64.

64 *Aeriana zare...* / Cartea II-a, IX, *O ciel aérien inondé de lumière...*, Jean Moréas, *op. cit.*, p. 59/.
Prin april—mai 1930 București / Datat de autor în vol. C.V. (1932), p. 14, unde apare sub titlul *Stanțe*. Jean Moréas și în C.V. (1936), p. 39/.
La Muzeul Literaturii se află manuscrisul autograf al poemului tradus: mss. autograf 17.310/20 M.L.R. nr. 6, C.V.

- mss. 17.310/20 v. 4, Voi chiparoși în negru tăiați pe-un... (c.f.d.)
" " " v. 5, Cefis măslini pe care... " " "
" " " v. 6, Suflarea lui Sofocle i-agită în vînt fustiu (c.f.d.)
" " " v. 8, Păstrați în gclul vostru tot viitorul viu " " "
" " " v. 11, Munți, arbori, zări, ruine și fărături de morii (c.f.d.)
v. 9, Parnas, munte în Grecia la nord-est de Delfi, închinat lui Apollo și muzelor.

Francis Jammes (1868—1938)

Poet al ființelor și lucrurilor umile, cîntînd nostalgia copilăriei și a leagănului familial, Francis Jammes acceptă naiv și cu melancolie, trecerea și dispariția în timp.

Ion Pillat savura idilicul și dulcea reverie a poemelor lui Francis Jammes cu care a fost prea adesea asemuit. Dar la o lectură paralelă deosebirea dintre cei doi poeți apare imediat pregnantă.

Mss. 4949 B.A.R.S.R., — POEZII ALESE din Francis Jammes, tradus în 1927 de Ion Pillat, cele mai multe în colaborare cu N.I. Herescu și cîteva cu Horia Furtună sau cu Vasile (Basil) Munteanu, — este format din foi de diferite mărimi pe care Ion Pillat, a copiat, pe curat, poemele, și din tăieturi de ziare cu unele din traduceri publicate, toate acestea aranjate și legate împreună în succesiunea din volumul descris la p. 438—439. Primele 3 pagini ale manuscrisului repetă titlul p. 1, *Ion Pillat și N. I. Herescu. Poezii alese din Francis Jammes*; p. 2: *Ion Pillat și N. I. Herescu. Tălmăcirii din Francis Jammes*; iar p. 3: *Poezii diverse*. Fiecare poezie este numerotată cu cifră romană în colțul drept al paginii.

65 *Fum / Fumée*, reproducă în întregime de Pierre Lièvre în prefața volumului *Anthologie du Divan*, după cum precizează Ion Pillat, în *op. cit.*, p. 81. București, 26 ian., 1927 (Datată în mss. 4949, p. 5). Traducerea se datorează lui Ion Pillat.

v. 6, și risetelor apei... în loc de: *plînetelor apei...* (corectat de Ion Pillat pe exemplarul personal).

POEZII ALESE

66 *Și ar fi plină casa de trandafiri...* / *La maison serait pleine de roses...* *Oeuvres de Francis Jammes*, Paris, Mercure de France/1921/. *De l'Angélus de l'Aube à l'Angélus du Soir / De la ruga din zori la cea de seară*, p. 14). Miorcani, 30 iul., 1935 / Datat în mss. 4949, p. 6 / I. Pillat și N. I. Herescu),

67 *Iubesc măgarul...* / *J'aime l'âne...*, *op. cit.*, p. 15/
Miorcani, 28 iul., 1925 (Datat mss., 4949, p. 7—9) (I. Pillat și N. I. Herescu)

68 *Mă rechemă livada...* / *J'allais dans le verger...*, *op. cit.*, p. 33—34/
Miorcani, iul., 1925 (Datat mss. 4949, p. 10) (I. Pillat și V. Munteanu)

69 *Doar muncile...* / *Ce sont les travaux...*, *op. cit.*, p. 35/
Miorcani, 29 iul., 1925 (Datat mss. 4949, p. 11) (I. Pillat și N. I. Herescu)

- 70 *Iubesc prin vreme...* / *J'aime dans le temps...*, *op. cit.*, p. 36/
Decupată din *Cugetul românesc*, I (1922), nr. 7, oct. (I. Pillat și V. Munteanu)
- 71 *De-ai putea...* / *Si tu pouvais...*, *op. cit.*, p. 41/
Miorcani, 30 iul., 1925 (mss. 4949, p. 13) (I. Pillat și N. I. Herescu)
- 72 *Sufrageria* / *La salle à manger*, *op. cit.*, p. 61/
Decupată din *Cugetul românesc*, I (1922), nr. 7, oct. (I. Pillat și V. Munteanu)
- 73 *Pe fiul de țăran...* / *Ce fils de paysan...*, *op. cit.*, p. 133—136/
Miorcani, 31 iul., 1925 (mss. 4949, p. 14—15) (I. Pillat și N. I. Herescu)
- 74 *Pășunile...* / *Les Paturages...*, *op. cit.*, p. 145/
Miorcani, 28 iul., 1923 (mss. 4949, p. 16) (I. Pillat și N. I. Herescu)
- 75 *Alătura...* / *Tu seras nue sur la bruyère...*, *op. cit.*, p. 151—153/
Miorcani, 30 aug., 1925 (mss. 4949, p. 17) (I. Pillat și N. I. Herescu)
- 76 *Vino* / *Viens, je te mettrai...*, *op. cit.*, p. 175/
Miorcani, 31 iul., 1925 (mss. 4929, p. 18) (I. Pillat și N. I. Herescu)
- 77 *Mi-ești drag...* / *Je t'aime...*, *op. cit.*, p. 188—191/
Geneva, 7 ian., 1927, tradus și copiat de N. I. Herescu, mss. 4949, p. 19—21.
- 78 *Gîndind...* / *En songeant...*, *op. cit.*, p. 192/
Miorcani, 29 iul., 1925 (mss. 4949, p. 22) (I. Pillat și N. I. Herescu)
- 79 *Va ninge...* / *Il va neiger...*, *op. cit.*, p. 208—209/
Miorcani, 5 aug., 1925 (mss. 4949, p. 23—24) (I. Pillat și N. I. Herescu)
- 80 *Ce trist era...* / *C'était affreux...*, *op. cit.*, p. 210—211/
Miorcani, 10 aug., 1925 (mss. 4949, p. 25) (I. Pillat și N. I. Herescu)

- 81 *Miroase jgheabul* / *L'évier sent fêrt...*, *op. cit.*, p. 212—213/
Geneva, 7 ian., 1927, tradus și copiat de N. I. Herescu, mss. 4949, p. 26.
- 82 *Mi-a spus un om...* / *Cette personne...*, *op. cit.*, p. 241—242/
Miorcani, 10 aug., 1925 (mss. 4949, p. 28) (I. Pillat și N. I. Herescu)
- 83 *Cînd vara va sosi...* (Primele 4 strofe din poemul *Jean de Noarrieu* (Francis Jammes, *Le Triomphe de la vie*, 1900—1904 *Jean de Noarrieu. Existences, Chant premier*, Paris, Mercure de France, p. 9—10).
Nedatat în mss. 4949, p. 30 (I. Pillat și N. I. Herescu)
- 84 *Pe vreme au mers aicea...* / *în op. cit., Existences* / *Existențe* / chap. VI, p. 156
Miorcani, 6 aug., 1925 (mss. 4949, p. 31) (I. Pillat și N. I. Herescu)
- 85 *Copila citește almanahul...* / *L'enfant lit l'almanache...*, Francis Jammes, *Clairières dans le ciel*, 1902—1906, Paris, Mercure de France, MCMVI, p. 126)
Traducerea decupată din *Cugetul românesc*, I (1922), nr. 7, oct. (mss. 4949, p. 33) (I. Pillat și N. I. Herescu)
- 86 *Hei, știu eu...* / *Eh, je sais bien...*, *op. cit.*, p. 139/
Miorcani, aug., 1925 (mss. 4949, p. 33, trad. de I. Pillat și N. I. Herescu)
- 87 *Pe firul telegrafic...* / *On voit, quand vient l'automne...*, *op. cit.*, p. 196—197/
Traducerea decupată din *Cugetul românesc*, I (1922), nr. 7, oct. (mss. 4949, p. 34., trad. de I. Pillat și Horia Furtună)
- 88 *Dar ce e fericirea*
Traducerea decupată din *Cugetul românesc*, I (1922), nr. 7, oct. (mss. 4949, p. 35) (I. Pillat)
- 89 *Elegia III* (*Élégie troisième*; Francis Jammes. *Le Deuil des Primevères*, 1898—1900. *Elégies. La jeune fille nue. Le pêcheur et l'oiseau. Poésies diverses. Prières*. Paris, Mercure de France. MCMXV, p. 30—31/
București, 20 ian., 1926 (mss. 4949, p. 39) (I. Pillat și N. I. Herescu)

90 *Elegia X / Elégie dixième, op. cit.*, p. 55–61/
Miorcani, 1–3 aug., 1926 (mss. 4949, p. 40–44) (I. Pillat și N. I. Herescu)

91 *Elegia XIV / Elégie quatorzième...*, *op. cit.*, p. 74–75/
Traducerea copiată de N. I. Herescu (mss. 4949, p. 45) (N. I. Herescu)

92 *Rugăciune ca să merg la rai cu asinii / Prière pour aller au Paradis avec les ânes, op. cit.*, p. 185–188/
Traducere decupată din *Cugetul românesc*, I (1922), nr. 7, oct. (mss. 4949, p. 46) (I. Pillat)

93 *Rugăciune ca să nu moară un copil / Prière pour qu'un enfant ne meurt pas, op. cit.*, p. 171–172/
Traducerea decupată din *Cugetul românesc*, I (1922), nr. 7, oct. (mss. 4949, p. 46) (I. Pillat)

94 *Rugăciune pentru a fi simplu / Prière pour être simple, op. cit.*, p. 177/
Copia nu se află în mss. 4949. Traducerea se datorează lui N. I. Herescu.

CATRENE (QUATRAINS)

95 *Fior / Vertige, Francis Jammes. Le premier livre des quatrains*
Paris, Mercure de France. MCMXIII, p. 18/
București, 14 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 50)

96 *Iertare jignirii / Le pardon de l'injure, op. cit.*, p. 21/
București, 14 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 51)

97 *Clar de apă / Liquidité, op. cit.*, p. 22/
București, 14 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 52)

98 *Cele două regrete / Les deux plaintes, op. cit.*, p. 28/
București, 14 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 53)

99 *Pegas / Pegas, op. cit.*, p. 70/
București, 14 noiemb., 1926 (ms. 4949, p. 54)

100 *Plimbare în bătrînțe / Promenade dans l'âge mûr, op. cit.*, p. 73/
București, 14 noiemb. 1926 (mss. 4949, p. 55)

101 *Fraga de pădure / La fraise sauvage; Francis Jammes. Le deuxième livre des quatrains*, Paris, Mercure de France, 1923, p. 15/
București, 14 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 56)

102 *Cu aripi la călcii / Les ailes au talon; op. cit.*, p. 15/
București, 14 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 57)

103 *Darul / Le don; op. cit.*, p. 35/
București, 14 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 58)

104 *Cioclilor / Aux croque-morts; Le troisième livre des quatrains*, Paris, Mercure de France, 1924, p. 21/
București, 14 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 59)

105 *Epitaf la Ascain / Sépulture à Ascain; op. cit.*, p. 19/
București, 18 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 60)

106 *Somnul din urmă / Le dernier sommeil. Francis Jammes. Le troisième livre des quatrains*. Paris, Mercure de France. MCMXXIV, p. 36/
București, 18 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 61)

107 *Paternitatea stejarului / La paternité du chêne, Francis Jammes. Le quatrième livre des quatrains*. Paris, Mercure de France, MCMXXV, p. 19/

108 *Portretul autorului (I) / Premier portrait de l'auteur, op. cit.*, p. 56/
București, 18 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 63)

109 *Portretul autorului (II) / Deuxième portrait de l'auteur, op. cit.*, p. 57/
București, 26 ian., 1925 (mss. 4949, p. 64)

Ion Pillat a ezitat să dea echivalența lirică românească virtuozității lui Stéphane Mallarmé și a lui Paul Valéry din care traduce puțin înspre sfârșitul vieții, abordează însă pe Paul Claudel prin oda *Duhul și apa*, poemul în proză *Ora galbenă* și piesa de teatru *Ingerul a vestit pe Maria* (tradusă în 1939). Ion Pillat caută să redea tensiunea mișcării ideilor și a sentimentelor în fraze ample, timbrate de ritmul interior al cuvintelor alese.

Paul Claudel scrie următoarea dedicație pe volumul *L'annonce faite à Marie*. Paris, (N.R.F.), 1929: *Excelentului meu traducător Ion I. Pillat care mă prezintă publicului român, omagiu și simpatie. Claudel. Paris, 7 martie, 1939. (A mon excellent traducteur Ion I. Pillat, qui me présente au public roumain, hommage sympathique...)*

- 110 *Duhul și apa* / *L'esprit et l'eau* din Paul Claudel. *Oeuvre poétique. Introduction par Stanislas Fumet.* Paris, Ed. Gallimard, 1957/. Bibliothèque de la Pléiade, p.233—248.

Traducere începută în 1933. (Datată pe o notiță cu traduceri inedite).

111. *Ora galbenă* / *L'heure jaune* din *Connaissance de l'Est, op. cit.*, p. 119/
Tradus în 1933. (Datată pe aceeași notiță cu traduceri inedite).

Paul Valéry (1871—1945)

- 112 *Vinul pierdut* / *Le vin perdu*, vezi: Paul Valéry de l'Académie Française/*Poésies*. Vingt-huitième édition. Paris. Librairie de Gallimard. Edition de la Nouvelle Revue Française /MCMXXXIII/, 182—183. Volumul a aparținut lui Ion Pillat/
Tradus la 10 mai, 1942, Florica. (Datate pe mss. autograf, arh. fam.)

- 113 *Interior* / *Intérieur*, *op. cit.*, p. 184/.

Tradus la 13 iunie, 1944, Izvorani. (Datat în mss. 5259, B.A.R.S.R., p. 47).
mss. 5259, v.3, Pe pat misterios apleacă mâini curate (c.f.d.)

" " v.4, Îmi pune o femeie în ziduri dimprejur " " "

" " v.5, Că-mi rătăcește absent ea vrea... " " "

" " v.7, Ca sticla nevăzută prin... " " "

" " v.8, Printre priviri îmi trece și nu le-a tulburat " " "

" " v.9, Și cruță aparatul curatului meu gând " " "

Ion Pillat a încercat să mai traducă și *Cantique des colonnes*, poem din care a rămas doar bruionul.

Vincent Muselli (1879—1949)

- 114 *Datoria* / *Le Devoir*

Sonetul a fost dat ca epigraf volumului ÎMPLINIRE, MCMXLII București. La republicarea volumului, în Ediție definitivă, III, 1944, traducerea nu a mai fost inclusă.

Jules Romains (1885—1972)

Farmecul și înfiorarea în singurătatea naturii neatînse l-au îndemnat pe Ion Pillat să traducă:

- 115 *Oda VI-a. Cartea I-a* (*Ode VI. Livre I-er*; vezi: *Odes et Prières*.
Traducere inedită, copiată de Maria Pillat.

Saint-John Perse (Alexis Saint-Léger, Léger zis) (1887—1975)

- 116 *Anabasis*

Ion Pillat l-a cunoscut și s-a bucurat de considerația lui Saint-John Perse. Într-o carte poștală ilustrată, trimisă de la Paris, sîmbătă 2 aprilie 1932, el o înștiințează trepidant pe soția sa cu cine s-a întilnit: "...„Benjamin Crémieux cu care am prînzit alaltăieri și Sulghin cu care am dejunat azi îmi trimite complimente. Pe Léger l-am văzut de 2 ori — a fost încîntător și am aranjat toată chestia cu «Anabase». Valéry lipsește din Paris. Cu Fargue trebuie să mă întilnesc tot așa și cu Madariaga". În Iulie 1932 apare la București, în Editura Cartea Românească *Anabasis*, în românește de Ion Pillat, poem care are drept prefață *Lămurirea tălmăcitorului*.

Poemul francez, pe care îl prezint azi în versiunea românească publicului nostru, este unul din monumentele lirice contemporane, una din cele patru-cinci opere mai reprezentative ale poeziei europene din secolul al XX-lea.

Pe alt plan sufletesc, dar în aceeași regiune spirituală, n-aș putea să-i alătur decît poemele: «*La Cantate à trois voix*» de Claudel, «*La jeune Parque*» de Valéry, «*Die Duineser Elegien*» de Rilke, «*The Wasted Land*» de T. S. Eliot și «*Vulturen*» de L. P. Fargue. — «*Anabase*» face parte din acea elită de creațiuni menite să răzbată peste vremuri, dar care fatal trebuie să-și formeze singurătatea cititorii și să aștepte ca timpul să-i hotărască un public tot mai numeros.

Tipărit, în 1924, la Paris într-o ediție voit restrinsă pentru bibliofili, poemul a dispărut de atunci din librărie prin însăși voința de izolare a acestui misterios Saint-John Perse, pseudonim sub care se ascunde o personalitate marcantă de la Quai d'Orsay. St.-J. Perse publicase înainte de «Anabase», sub numele enigmatic dar poate mai străveziu de Saint Léger Léger, un volum revelator de poeme: «Eloges», tot atât de imposibil de obținut chiar pentru rari și frecvenții săi admiratori.

E natural deci ca marele public din Franța să-l ignoreze cu totul, e și mai firesc însă ca un Valéry, un Claudel, un Fargue și alte câteva spirite luminate, hotărâtoare ale gustului literar francez de mine, să-l așeze foarte sus. În ce privește Europa, «Anabase», deși nu sînt opt ani de la apariție, a și fost tradus în limbile: germană, rusă, engleză și italiană; tălmăcirea mea vine a cincea la rînd.

Interesant de amintit este faptul că Hugo von Hofmannsthal a prefăcut versiunea germană și că Rainer Maria Rilke, înainte de a muri, lucra tocmai la o altă traducere, rămasă neisprăvită, a poemului atât de iubit. Hofmannsthal, într-un articol despre „Emanciparea lirice franceze”, publicat postum de revista literară «Commerce» și scris puțin timp înainte de moartea poetului vienez, așază pe St.-J. Perse pe aceeași linie cu Baudelaire, Rimbaud, Mallarmé, Claudel și Valéry.

Dar «Anabase» nu se leagă numai, simptomatic, de numele celor doi mari lirici germani. Cel mai însemnat reprezentant al poeziei noi britanice: americanul T. S. Eliot, poet și critic din ce în ce mai ascultat, l-a tălmăcit pe englezește (1930) și acum în urmă, în 1931, revista română de artă și literatură: „Fronte” a dat o traducere datorită lui Giuseppe Ungaretti*, liric cel mai pur al Italiei de azi.

Dacă mai adăugăm prefața lui Valéry-Larbaud** la versiunea rusă, ne putem da seama ușor ce fructe ne cîntărește și ce frumos de admirativ rare și-a atras St.-J. Perse cu tainicul său poem. Relu acest lucru, mai mult decît s-ar cuveni, spre a indica importanța unei opere, despre care mulți cititori probabil nici n-au auzit, dar care merită cu prisosință efortul cerut spre a-i pătrunde arcanele și a-i cuceri ascunsele frumuseți.

Un poem ca «Anabase» n-are nevoie de prefață, nici de lămuriri — se cere numai citit, dar citit de mai multe ori cu acea intuiție creatoare a frumosului etern, cu acea simpatie adîncă, tctală, care ne face, mai mult decît orice act de comprehensiune logică, să cufrindem o realitate ce altfel ne-ar scăpa defășindu-ne puterile minții. Poemul lui St.-J. Perse se cere cucrit și cucrit din nou

la fiecare citire — de aci și farmecul acela de veșnică noutate pe care îl păstrează ca taina lui cea mai de preț.

N-am pretenția să fac aici un studiu, fie el și superficial, al «Anabasei»; îl voi încerca altădată la locul său. Vreau numai să arăt cititorului neprevenit — speriat și poate chiar deziluzionat la primul contact cu textul poemei — unele puncte de reper, care să-i ușureze o delicioasă biruință.

Poemul de față n-are și nici nu poate să aibă un subiect precis. Aici tema ne e dată de titlul însuși luat în sensul cel mai larg de expediție militară. Xenophon să nu ne inducă în eroare: «Anabasis» al lui St.-John Perse n-are nimic comun cu povestea retragerii celor Zece Mii — nici posibilitatea unei aluzii cît de departe.

Lucien Fabre, care la apariție ne-a dat în «Nouvelles Littéraires» cea mai pătrunzătoare pînă azi interpretare a «Anabasei», ne spune că „e vorba într-adevăr de un poem liric și epic totdeodată, care încearcă să învie existența aventuroasă a unui prinț războinic cu care autorul, o simți, se identifică aproape mereu”.

Între două cîntece pur lirice poemul însuși se împarte în zece cînturi aproape epice. Lucien Fabre ne propune pentru ele următoarele titluri:

- I Sosirea cuceritorului pe locul orașului pe care vrea să-l întemeieze;
- II Traseul împrejurării.
- III Consultarea augurilor.
- IV Cîntoria orașului.
- V Dor după alte zări.
- VI Proiecte de stabilire și de noroc.
- VII Hotărîrea unei plecări noi.
- VIII Drumul prin pustiuri.
- IX Sosirea în pragul unei țări întinse.
- X Primire, serbări, odihnă. Dar setea plecării iar: de-acuma cu navigatorul.

Repet însă, ar fi o greșeală cititorul să ia aceste precizări „ad literam”. Sînt simple indicațiuni pe marginea unui program — piesa sau simfonia trăiește și fără ele. Totuși pot fi utile, cel puțin la o primă citire.

Sînt ipoteze de luat în seamă în rezolvarea problemei de poezie pură propusă nouă de «Anabase». — Dar cu cît intrăm mai adînc în miezul poemei, cu cît o recitim mai des, cu atîta poezia lui St.-J. Perse se îndepărtează de contingențele anumite de loc și de timp spre a ancora în regiunile abstracte ale spațiului și ale sufletului curat.

Astfel trebuie înțeleasă părerea autorului însuși, care într-o lungă convorbire avută cu mine în martie trecut la Paris, îmi spunea că poemul nu implică nici cadru geografic, nici fabulație istorică, infirmînd așadar ipotezele lui Lucien Fabre și propria mea credință în localizarea prin Extremul Orient și

* Giuseppe Ungaretti — poet italian. (1888 — 1970)
 ** Valéry Larbaud — poet, romancier, critic literar și eseist francez (1881 — 1957).

pe înalte podişuri din Asia Centrală a unei epopei de caracter mongol. Totuşi redarea halucinantă a reliefului, a vegetaţiei, a atmosferei şi a luminei asiatice, descrierea furnicarului uman atât de pitoresc şi de evocator al unui oraş chinez (cîntul X) — rămîne o realitate şi e caracteristică pentru întregul poem precum este şi rezonanţa lui continentală atât de diferită de cea europeană, americană sau africană — atât de asiatică în schimb.

S-a spus de către mulţi că «Anabases» e un poem obscur. Adevărul este altul: poemul nu e obscur ci concentrat pînă la limita extremă a puterii noastre de urmărire mintală. Toate intermediarele gîndirii, legătura verbală şi umplutura logică, lipsesc — poetul ne lasă numai esenţialul, strictul necesar recreării în sufletul nostru al propriilor sale experienţe lirice. Cititorul devine astfel, ca şi executantul unei opere muzicale, un colaborator conştient al poetului. Pentru acest lucru se cere o oarecare agilitate intelectuală, pe care cu timpul o poţi dobîndi — şi o oarecare imaginaţie intuitivă, cu care trebuie însă în prealabil să te fi născut.

«Anabases» se reduce deci în ultimă analiză la un leitmotiv sufletească: nostalgia unei mari cuceriri, armonizată într-o serie de variaţiuni pe aceeaşi temă (cece la număr), precedată şi urmată de melodia unui singur cîntec, în subsidiar. Dar în acelaşi timp poemul ne prezintă o desfăşurare paralelă, bine sincronizată, de imagini extraordinar de concrete şi de sentimente pe cit se poate de generale: ceea ce în dă o rezonanţă sufletească de o calitate cu totul aparte.

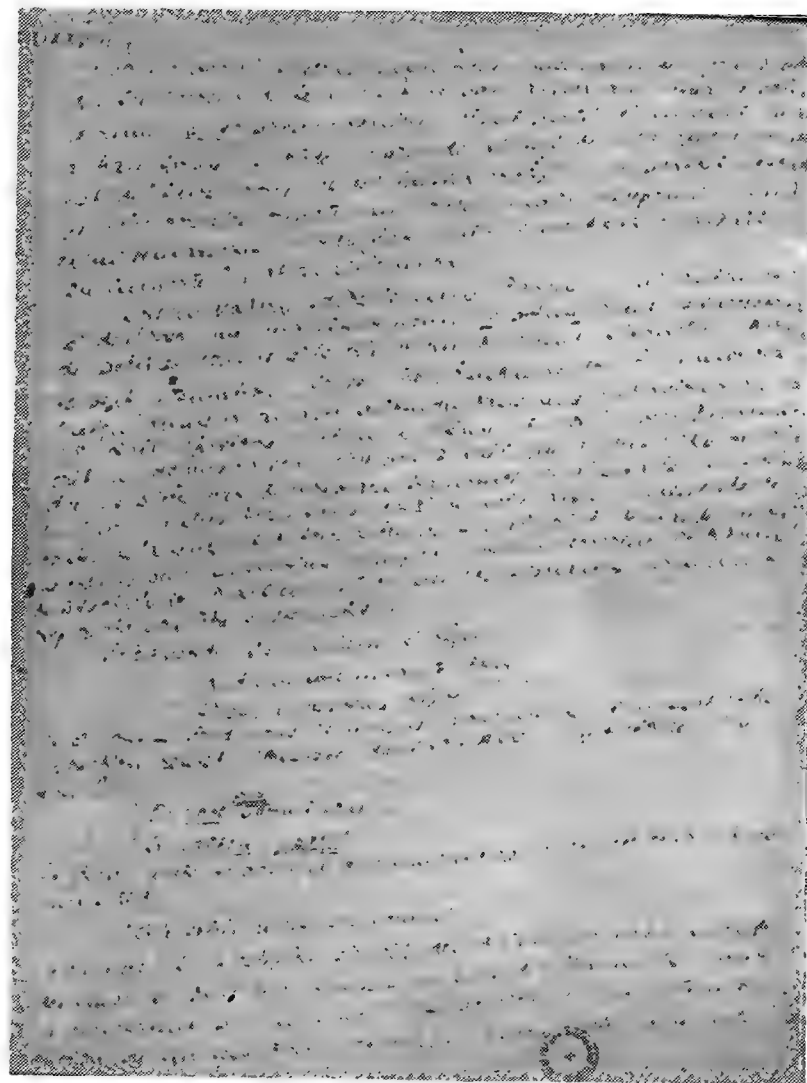
Dacă mai adaug şi realizarea unui stil propriu care, în complexitatea şi subtilitatea limbii franceze moderne, aduce decodată, primitiv, necruşător şi neîntînat suflul verbului antic, spulberă cu vigoare de profet biblic sute de ani de rugină gramaticală, trezeşte pe buzele noastre strămoşul călare prin stepe, dezleagă ritmul nomad şi leagă cuvîntul fugar — va înţelege lesne oricine puterea de evocare şi magia unei astfel de poezii.

Spun: poezie, cu bună-ştiinţă. Faptul că «Anabases» nu se prezintă sub forma versificaţiei tradiţionale franceze, ci în haina mult mai mlădiaoasă a unor versete poetice cu aspectul doar tipografic al prozei, nu implică nici o negare a acestui adevăr. De altminteri îmi stau mărturie nenumăratele versuri alexandrine care presar textul francez şi pe care am căutat să le echivalez mai întotdeauna cu versul românesc corespunzător.

În ce priveşte versiunea de faţă, la care am lucrat aproape un an, am urmărit un îndoit scop:

Am încercat să fiu înaintea de toate credincios operei traduse, păstrînd — pe cît posibil — nu numai sensul şi intenţiile (adesea sibiline) ale poemei, nu numai mişcarea, ritmul şi metrul, dar pînă şi tonul şi textura verbală a originalului (sunete, aliteraţii, asonanţe; opacitatea sau transparenţa, duritatea sau moliciunea, greutatea sau uşurinţa fiecărui cuvînt).

Am mai încercat — lucru şi mai greu, dar aici esenţial — crearea în româneşte a unui stil poetic echivalent, care să păstreze seva autohtonă.

Fragment din scrisoarea lui Lucien Fabre, către Ion Pillat.

*Dacă ai reușit?... În orice caz poemul original rămîne întreg...
«Terre arable du songe! Qui parle de bâtir? — J'ai vu la terre distribuée
en de vastes espaces et ma pensée n'est point distraite du navigateur».*

Tălmăcirea în 1932 a poemului *Anabasis*, scris de Saint-John Perse în 1921—1924, a stîrnit numeroase comentarii datorate fascinației originalei cît și calității traducerii. Dăm în primul rînd traducerea scrisorii trimisă

lui Ion Pillat la 9 noiembrie 1932 (mss. B.A.R.S.R. 5
CDXXVIII.)

de Lucien Fabre, poet și romancier francez (1889—1932):
„Dragul meu Prieten, ce frumoasă lucrare îmi trimiți și atît de perfect reușită!
Am citit-o cu încîntare.

Elogiul meu vă va satisface? Nu știu, căci, poate, opera dumneavoastră îmi place altfel decît poate ați dori-o! Nu cred în posibilitatea unei echivalențe totale în traducere și socotesc că aceasta trebuie să încerce să o transpună în geniul propriei sale limbi. Este de la sine înțeles că: «et ma pensée n'est pas distraite du navigateur» nu este același lucru cu „gîndul meu nu părăsește pe navigator”. Evident este o nuanță foarte subtilă între *quitter* quelqu'un și *en être distraité*; și, pe deasupra, complicarea prin arhaism, revenirea la etimologie, surpriza spiritului și voluptatea de a depăși într-o clipă o dificultate de moment, nu pot, după părerea mea, să fie transpuse într-o traducere. Există în schimb, compensația: acest magnific *gîndul* în locul săracului și spălăcitului nostru cuvînt *pensée*, cuvîntul vostru care păstrează toată puterea instinctivă, legătura cu măruntaiele, cu circulația lăuntrică și sangvină, pe care frunza noastră uscată, căzută din copac nu o mai are.

În fiecare clipă mă fericesc astfel de transpuneri: „în gura morților” în loc de «la bouche des morts» este atît de mult mai frumos și mai puternic decît textul original.

De altfel, ar fi atîtea lucruri de luat în seamă! De pildă, surprinzătoare superioritate a limbii române asupra celei franceze, pentru tot ceea ce se referă la artele și meșteșugurile plugarului și ale păstorului — într-un cuvînt pentru ceea ce este biblic. O frază o va demonstra: «*Maître du grain, maître du sel...*» (cît de superioară este echivalența în limba română!) „*Stăpîn pe grîu, stăpîn pe sare...*”

«... et la chose publique sur de justes balances» .... și treburile obștești pe cîntare drepte” (cît de chinuită este aici transpunerea românească: deoarce este vorba într-adevăr de balanțe și cuvîntul „cîntare” (este vorba de „quintal”) este minunat, dar nu este vorba de balanță, în sensul concret al cuvîntului, ci doar metaforic și cîntare este puțin greoi pentru artele spiritului).

Alt lucru: transpunerea sunetelor:

Je siffle un sifflement si pur...

Eu fluier o fluierătură atît de limpede...

În Franța se fluieră cu gura, în România cu fluierul: din care cauză s se schimbă în *f*; fluieratul vostru este mai pastoral decît al nostru. Și cîte rămîn de spus comparînd *pur* și *limpede* din același vers! (Cu privire la acest subiect gîndiți-vă la magnificul vers al lui Valéry despre șarpele șuierînd, însetat de asemenea de o anumită nevinovăție: «Et quelle sombre soif de la limpidité!» *Pur* înseamnă: fără nici un amestec; *limpede* este: transparent și clar. Pentru un francez prototipul purității este aerul pur sau vinul pur, pentru un român este apa curată (deci *limpede*). Pentru primul apa pură implică în fond, o diminuare, nu este decît apă, pentru al doilea este apa în întregimea ei.

Și încă ceva: planul operei. Indicați cu o nuanță de ironie că Léger a pretins că nu s-a gîndit la asiatici și că schema mea nu este și a sa, și surideți discret. Desigur, aveți dreptate, Léger, la vremea lui, mi-a arătat că este de perfect acord, dar poeții sînt mincinoși și Léger este mai mult decît un mincinos, este un mitoman, vă voi povesti cînd vă voi revedea cîteva minciuni magnifice ale acestui poet. Căci greșeala lui Léger este de a nu lăsa cititorului libertatea de a înțelege în *felul său*. Plecînd de la un subiect pe care l-a transformat și l-a pîndit, procedeul de a sugera al epocii noastre îi permite de „a face să se creadă”, de a „lăsa să se creadă”. Este perfect, sînt căile regale deschise visului, și Mallarmé, cînd era întrebat dacă cutare glosă era aceea adevărată, răspundea „ce contează”? Și avea dreptate. Cînd Valéry edita *La jeune Parque* (*Înăra Parcă*) eu nu am șovăit să declar pe față că poemul era vădit ultima formă a poemelor înșirate la rînd și care trebuiau să se numească „Astre, Șarpe, Ispitare, Vis, Insulă, Primăvară, etc.” El se arată îndus de aceasta pretinzînd într-un interviu că *La jeune Parque* era istoria lăuntrică a sufletului. Dar aspectul manuscrisului îmi dă dreptate căci Valéry a avut ulterior ideea să lege aceste bucăți prin noi fragmente și să facă din ele un poem unic, fără îndoială cel mai frumos din limba noastră și poate din toate limbile, din toate timpurile, de unde recomand să nu se caute un sistem logic complet coerent și ordonat (de altfel, prin rezonanțele sale este într-adevăr, prea bogat pentru a fi sistematizat).

Pălăvrălesc. Revin la Léger și la dumneavoastră. Ați băgat de seamă felul în care traducerea dumneavoastră repune *Anabasis* în Asia sa, o afundă. o tîntuiește?

En robe pure parmi vous... „În caftan nepătat...”

Aceste două cuvinte se pot lipsi de comentarii și tot timpul se întîmplă astfel.

Et le soleil n'est pas nommé...

Nu este aceasta religia abstractă a Asiaticilor? (M-am întrebat uneori dacă în faimoasa lor căutare a Unicului, Semiții nu căutau în fond, imposibilul, abstracta figurare a singurului lor bun: atașamentul, dragostea pentru trib? și dacă nu erau atei fără să o știe.)

Dar exemplul «robe pure» (și traducerea dumneavoastră este plină de astfel de alegeri) este surprinzător. În mod vădit «robe pure» aparține leviticului, Léger nu o măturisește. Dar traducînd: *castan nepătat, robe pure* ia adevăratul său înțeles de «Houpelande non souillé» (Mantia imblănită nepătată) a Asiaticilor.

Toate acestea sînt pasionante. Vă felicit și sfîrșesc cu o ultimă laudă, cea mai de preț, meritată de orchestrația ritmurilor și a timbrului. Pentru această problemă muzicală aproape de nerezolvat trebuia un mare poet. Ați găsit soluția.

Despre matematicienii care rezolvă doar prin intuiție problemele pentru care nu există nici o metodă, se spune că sînt geniali. Omagiile mele Doamnei Pillat și mii de amiciții de la

LUCIEN FABRE.

Ilarie Voronca socotește *Anabasis* „un triumf al poeziei pure” dar și „o nouă generație a poemului”. „Tulburătoare ceață în care se petrece acțiunea lui *Anabase*, bătaile de inimă pe care le simți parcă în răsfoirea paginilor, șaptele vîntului și ale mulțimii, orchestrele trezite de orice cuvînt, toate acestea trezite la un loc, vagi, nelimitate, fără nici o definiție și nici un scop precis stau, desigur, în miezul existenței noastre, a lui *Anabase* și a poemului nemuritor”. „Textul român al Domnului Pillat a păstrat toate calitățile subtile și misterioase ale originalului. Triumful se cuvine recunoscut atît poetului, dovedit și de data aceasta autentic — Ion Pillat — cît și liricei moderne românești care a cîștigat cu traducerea aceasta desăvîrșită, un adevărat examen de capacitate”. Ilarie Voronca. *Saint-John Perse: Anabasis în românește de Ion Pillat*, în *Adevărul*, XLVI (1932), nr. 14.956, 7 oct.

Tudor Vianu în *Notă despre „Anabasis” traducere de Ion Pillat* (*Gîndirea* XII (1932), dec., p. 377—378) începe cu prezentarea traducătorului, declarînd că „printre poeții generației scriitoricești de mijloc, Ion Pillat este una din conștiințele cele mai savante, împerechind o inspirație mai pură cu o știință mai pură a poeziei. Cu fiecare din poeziile sale pătrundem într-o atmosferă purificatoare, obținută prin înalte meditații poetice, într-o lume de armonii studiate și controlate”. „Poetului i-a plăcut să doboare dificultățile unui text pecetluit ca *Anabasis*, poem al nomadismului, cîntul epic al unui cuceritor, motiv ce-l ispitise și pe Macedonski în *Stepe* și pe Ion Pillat

în *Cîntecele stepei*. La Ion Pillat există o statornicie a gîndurilor în opera sa de creator cît și de traducător”. Tudor Vianu este antrenat de vraja poemului care „conține substanța spirituală a unei epopei întregi, este chiar o epopee privită însă dinlăuntru și concentrată într-o expresie de neîntrecut sintetism”. Tudor Vianu alege citate din traducerea lui Ion Pillat care îmbogățesc textul: *Des compagnes d'étoiles passent au bord du monde — Sotnii de stele trec la marginea lumii, sotnia fiind o formație căzăcească militară*. (Vezi *Cîntecele stepei: Sotnii sute-n vale/voiniceste cîntă*). De asemenea: *Tout puissant dans nos grands gouvernements militaires* este echivalent cu: *Atotputernici în marile noastre gubernii militare*.

Paul Zarifopol, în recenzia sa *Saint-John Perse. Anabasis în românește de Ion Pillat* (*Adevărul*, XLVII (1933), nr. 15.036, 8 ian.) îl definește pe Ion Pillat: „artist cărturar”, cunoscînd minunat poezia întregii lumi și care prin traducerea poemului *Anabasis* lărgeste frumusețea limbii românești, „în ținutul farmecelor obscure”. Pentru a descrie tumultul perpetuu al omenirii, Saint-John Perse rupe legăturile logice ca să rămîie numai tainica legătură a imaginilor, redînd cuvintelor puterea lor dintii. Traducînd poemul, T. S. Eliot nu a înțeles „ordinea imaginilor decît după ce a citit poemul de cinci — șase ori ajutîndu-se de explicațiile date de Lucien Fabre. Tălmăcirea lui Ion Pillat este „unul din monumentele liricei contemporane”, căci în timp ce franceza este sărăcită fiind perfecționată în sensul algebrei, limba română beneficiază de superbe posibilități poetice. Paul Zarifopol exemplifică acestea prin următoarele: *j'augure bien du sol — semn bun îmi dă pămîntul; ministre — dregător; fondation de ville — ctitorie; navigateur — corăbier; duc — despot; la vocation de l'éloquence — vocația cuvîntului; gouvernements — gubernii; ambassadeur-sol; l'image de la gloire — în chipul faimei*. Criticul încheie cu aprecierea că „pe românește în multe locuri, poema franceză e mai bună”. În *Saint-John Perse. Anabasis în românește de Ion Pillat* (*Azi*, II (1932), nr. 1, ian. 1933, p. 567—568, Radu Boureanu în afară de inadvertența găsită, în, — *Terre arable du songe! Qui parle de bâtir — glia de plug a visării, cine grădește de clădiri?* — recunoaște că: „aportul poetului Ion Pillat la această ediție românească este sinonim cu actul ce-l face acel ce a călătorit într-un ținut necunoscut, a aflat o mare și sufletească taină și o răspindește înfiorat în limba semenilor”.

Ion Cantacuzino consideră de asemenea că „în misiunea ce și-a asumat Ion Pillat, a reușit deplin păstrînd nu numai litera și intențiile adesea obscure ale originalului, dar și ritmul, armonia personală a frazei poetice și valoarea elementelor din care se țese textul. Pentru a exemplifica deosebirea puterii de expresie a celor două idiomuri, Ion Cantacuzino selectează: *Je t'annonce les temps d'une grande malheur et les vœux criardes sur les dissolutions des morts — Îți vestesc vremuri de vipii cîmplite și văduvele bocîndu-se pe destrămarea morților*. În versul francez este o tendință de revoltă înlocuită, în al

... nostru, printr-o caracteristică resemnare. În traducere, prima parte a versului, înainte de conjuncție, este superioară căci cuvântul românesc creează imagine prin simpla sa bogăție sonoră. Alegerea termenului *destrămare* pentru *dissipation*, dovedește fuga de abstract și alegerea unui termen real, pământesc; Tot astfel echivalarea a *sous quelles mains pressant la vigne de nos flancs* cu *sub ce mâini storcându-se ciorchinea coapselor*, este mult mai colorată și mai expresivă. Iar sugestivitatea versului: *... et de répit avec nous-même il n'en est point* este inferioară expresiei românești neobișnuită cu mlădierea gândului sintetic: *... și odihă cu noi înșine nu se poate găsi*. Traducerea lui Ion Pillat a poemului *Anabasis* „este îndrăzneță și de o nobilă ținută”. (Ion I. Cantacuzino, *Anabasis*, în *Viitorul*, XXV (1933), nr. 7513, 9 febr., p. 1-2).

Pentru studierea poemului, Marin Sorescu mărturisește că s-a servit de „excelenta traducere a lui Ion Pillat” (*Anabasis un poem care hibernează*, în *Contemporanul*, 1966, nr. 10, 11 mart.). În articolul său *Pillatiana* (*Argeș*, 1985, dec.), Victoria Ana Tăușan își manifestă dorința retipăririi traducerii lui Ion Pillat a poemului *Anabasis*, căci o dată cu tălmăcitorul „și prin el limba română se transfigurează și Poezia noastră se bucură de frumusețea în care a pătruns și de care se pătrunde”. Pentru a demonstra „cât de plenar poetic răsună limba română în ritmul poemului tradus, Victoria Ana Tăușan reține: *Se năște un minz sub frunzele de-aramă; Un om ne puse boabe amare în mâini; Străin. Ce trecea. Și iată izvorul altor ținuturi pe placul meu...*” „M-am închinat ție, fiica mea, sub cel mai mare din copacii anului”. Sau: *„Pe trei mari anotimpuri așezându-mă cu cinste, semn bun îmi dă pământul pe care-i legea mea. Sau: „Armele dimineța sînt mîndre, și marea. Cailor noștri pradă, glia fără rod/ ne dă acest cer incoruptibil. Și soarele nu e numit, dar puterea lui e printre noi, / și marea în zorii zilei, ca o presupunere a minții”*. Revelînd în toată activitatea poetică și intelectuală a lui Ion Pillat nu numai reflectarea personalității sale de o unicitate „irepetabilă” ci și o nesecată și febrilă dorință de cunoaștere și pătrundere a subiectelor ce-l atrăgeau, Victoria Ana Tăușan găsește că: „Explorarea lui Ion Pillat se petrece nu numai pe întinderea poemului, ci în profunzimea lui, transfigurîndu-i pe limba noastră, cu o forță inegalabilă, sensurile sibiline” și dă ca exemplu: *„Singurătate! oul albastru ce-l ouă o pasăre uriașă de mare, și golfurile deschise dimineții, acoperite toate cu alămii de aur! A fost ca ieri! Pasărea s-a dus”*.

- 117 *Prietenie a prințului / Amitié du prince*
Poemul face parte din ciclul **Gloria Regilor (La Gloire des Rois)** format din
piesele: *Recitare la elogiul unei regine (Récitation à l'éloge d'une Reine)*;
Prietenia prințului (Amitié du prince); *Povestea regentului (Histoire du*

régeant); *Cîntecul moștenitorului (Chanson du présomptif)*; *Cîntec de leagăn (Berceuse)*.

Ion Pillat tălmăcește *Prietenia prințului*, poem în care se continuă atmosfera din *Anabasis* și se glorifică mitul conducătorului.

A D D E N D A

În arhiva lui Ion Pillat există următoarele liste cu poezii franceze selectate:

Alegere de poezi franceze contemporane

1) Stéphane Mallarmé	31) Henry Bataille (<i>La chambre blanche</i>)
2) Paul Verlaine	32) Jean-Marc Bernard
3) Arthur Rimbaud	33) Francis Carco
4) Tristan Corbière	34) Léon Vêrane
5) Jules Laforgue	35) Philippe Chabaneix
6) Jean Moréas	36) Pierre Camo
7) Henri de Regnier	37) Vincent Muselli
8) Louis Le Cardonnell	38) Guy Lavand
9) Charles Guérin	39) Fernande Mazade
10) Francis Jammes	40) Xavier de Magallon
11) Emmanuel Signoret	41) Louis Pize
12) Anna de Noailles	
13) Paul Fort	Pe o altă listă, la aceștia este adăugat
14) Paul Claudel	și Lucien Fabre.
15) Paul Valéry	
16) Charles Péguy	
17) Guillaume Apollinaire	
18) Paul-Jean Toulet	
19) François-Paul Alibert	
20) Léon Paul Fargue	
21) Jean Pellerin	
22) Tristan Derême	
23) St.-J. Perse	
24) Jules Supervielle	
25) Maurice du Plessys	
26) Jules Romains	
27) O. V. de Lubiecz Milosz	
28) Patrice de la Tour du Pin	
29) Jean Cocteau	
30) Armand Godoy	

Pe câteva liste Ion Pillat înseamnă:

Poezia simbolistă franceză tălmăcită în românește
G. de Nerval : *El Desdichado* (Mircea Demetriadi), *Vers doré*.
Charles Baudelaire, Traduceri de: T. Arghezi; Al. A. Philippide; D. Iacobescu,
N. Davidescu; Oreste (*Litaniile lui Satan*); Leon Feraru (*Buculele*); Al. T.
Stamatiad: poeme în proză: *Țintașul dibaci*, *Idealul*, *Ceasornicul*.
Paul Verlaine, N. Budurescu (*Cîntec de toamnă*; *Serenadă*), D. Anghel și Iosif,
D. Nanu, N. Davidescu; Petrov.
Stéphane Mallarmé, Periețeanu; D. Iacobescu.
Arthur Rimbaud, N. Davidescu, Oreste, Leon Feraru, Duma (*Revista celorlalți*)-
Tristan Corbière,
Henri de Régnier, Anghel și Iosif (*Pe fărîm, Arătare*); D. Anghel (*Plecure, Oraș*
francez); Elena Farago (Din: *La corbeille des heures*).
Jules Laforgue, I. Minulescu, Radu Boureanu, A. Maniu, Th. Speranția.
Emil Verhaeren, Duma, Elena Farago (*Pe mare*), Anghel, Pop Marțian
Maurice Maeterlinck, Al. T. Stamatiad (*Pe mare*); Arghiropol (Din: *Serres chaudes*);
Sergiu Dan.
Stuart Merrill, Maniu.
Francis Jammes, Perpessicius, Pillat, Stancu, Cora Irineu.
Henri Bataille, Anghel și Minulescu.
Charles Guérin, Anghel și Minulescu.
Remy de Gourmont, Bucuța, Fundoianu.
Jean Moréas, Anghel, Pillat, Westfried, Pușcariu.
Camille Mauclair, Anghel.
Charles Van Lerbergue, Perpessicius.
Albert Samain, D. Iacobescu, Anghel?
Klingsor, Nemțeanu.
Henri Barbusse, Orleanu.
Paul Claudel,
Paul Fort, Periețeanu.
Georges Rodenbach, Duma.
Francis Viel-Griffin?
Ch. Van Lerbergue?
Saint Pol Roux? (Maniu)

DIN POEZIA GERMANĂ

Manuscrisele legate prețios, cu paginile din hîrtie velină, în care Ion Pillat copia în tihnă — rotunjind pe îndelete fiecare literă — poemele traduse sau antologii concepute de el din operele poetilor străini, mărturisesc constantă sa devoțiune

pentru Poezie. Caietului cu copertile din antilopă roșie, împodobit cu o floare gravată în auriu, cuprinzînd tălmăciri din *Florile răului* de Charles Baudelaire, i se alătură acum un altul — Mss 4218 B.A.R.S.R. (17,3 cm × 21,8 cm), legat în antilopă verde ca iarba. În colțul drept al copertii este gravată tot cu auriu o floare de crin iar pe cotor este scris cu litere aurite: Ion Pillat: *Versuri din Miorcani*. În caiet, în afară de câteva poezii personale și despre care s-a scris în volumul III al ediției de față, Ion Pillat a copiat 27 poeme din lirica germană, cele mai multe traduse de el, în august 1937, la Miorcani. Numerotarea paginilor de către Cabinetul de manuscrise B.A.R.S.R. de care vom ține seama, nu coincide cu aceea însemnată de Ion Pillat.

Traducerile copiate în caiet nu urmează succesiunea din volumul publicat: DIN POEZIA GERMANĂ, ed. Literaria, Cernăuți, 1937, descris la p. 440 și care cuprinde 54 de poeme din 15 poeți, orînduiți în succesiune cronologică.

Antologiile din operele poetilor germani preferați, selectate de Ion Pillat pe parcursul vieții și copiate cu pietate, îi oglindesc personalitatea reflectată aproape narcisist în poemele altora. La B.C.S., se poate consulta la cota 10.287, un caiet (15 cm × 20 cm), cu copertile din carton de culoarea nisipului și cotorul în pinză portocalie. Pe hîrtia subțire Ion Pillat a caligrafiat, cu o peniță fină, pagina de titlu:

Antologia mea. Poeți contemporani. I. Liricii germani. Stefan George. Hugo von Hofmannsthal. Rainer Maria Rilke. Poemele, în limba germană, sînt copiate cu cerneală neagră iar titlurile și numele autorilor sînt subliniate cu negru și roșu. Răsfoind pe îndelete paginile antologiei — datînd din anul 1931 —, simți că pătrunzi într-o tănuită intimitate a sufletului și împărtășești ceva din bucuria și împlinirea poetului ce caligrafia ca un ermit, în liniște și singurătate, poemele altora. Culegerea pregătea întrucitva volumul de traduceri DIN POEZIA GERMANĂ, apărut în 1937. Astfel *Antologia mea* căpătase ca epigraf: *Nänie (Nenie)*, de Friedrich v. Schiller, *poemul frumosului care trece și al desăvîrșirii care moare*, dureroasă și mereu proaspătă constatare, murmurată în surdina pe parcursul întregii opere pillatiene. Poemul va fi reținut pentru a fi tradus în volum. Dintre poeziile alese din Stefan George vor fi oprite pentru a fi tălmăcite apoi: *Der Tag der Hirten* (*Ziua păstorului*); *Der Herr der Insel* (*Stăpînul Insulei*); *Komm in den totesagten Park...* (*Să vii în parcul ce-l crezi mort și vezi...*); *Wir schreiten auf und ab...* (*Pășim în sus și în jos...*); *Der Hügel wo wir wandeln...* (*Colina unde mergem...*)

Din Rainer Maria Rilke va reține: *Pietà* și *Angesetzt auf den Bergen des Herzens* (*Părăsit pe munții din suflet*). *Fragment* și *A patra elegie* vor fi traduse după apariția volumului DIN POEZIA GERMANĂ.

Ion Pillat a copiat și din Johann Wolfgang Goethe și Friedrich Hölderlin ale căror nume nu le menționase pe pagina de titlu. Din primul va tălmăci mai tîrziu: *Nachklang* (*Răsunset*); *Talisman* (*Talisman*) și *Fragment* aus *Wanderer* (*Fragment din Călătorul*) — tradus dar nepublicat — iar din al doilea poet va selecta *Wie Vögel* (*Ca păsări*); *Der Adler* (*Vulturul*) și *Purpurwolke* (*Norul de*

purpur), reținute pentru volumul din POEZIA GERMANĂ.

În anul 1932 se comemorase împlinirea celor 100 de ani de la data morții lui Goethe și, cu această ocazie, Ion Pillat scrisese eseu *Goethe, poet liric*, ca prefață la antologia lui Șt. Nenițescu *Goethe. Poezii*, București, ed. Universală Alcala (1932), reprodus în **PORTRETE LIRICE**, București, ed. Cugetarea, 1936. Tot în 1932 publicase, în diverse jurnale literare, traduceri *Bun venit și adio; Cîntecul duhurilor de peste ape; Hotarele omului; Răsunet; Cîntec și fermă; Pe lac* (în colaborare cu Șt. Nenițescu); *Deasupra culmilor toate; Cea de-a șaptea elegie romană; Nădejde fericită*. Cum poetul obișnuia să-și publice poemele în periodice, curînd după ce le scria — deși există excepții — în cele mai multe dintre cazuri putem considera ca datare anul apariției lor.

Tot în 1932 Ion Pillat tălmăcea și din Rainer Maria Rilke: *Fîntîna romană*; din Stefan George: *Stăpînul insulei* iar din Hugo von Hofmannsthal *Versuri pentru un copil mic*. La acea epocă Ion Pillat nu se gîndea să scoată un volum de traduceri din poezia germană deoarece — la fel ca *Stanfele* lui Jean Moréas, pe care le incluseră, în 1927, în volumul **LIMPEZIMI**, tot astfel și unele din poemele de mai sus vor fi integrate în ambianța prielnică a unora din poemele volumului **CAIETUL VERDE** (1932). Acestea vor fi: *Răsunet* (Goethe); *Fîntîna romană* (Conrad Ferdinand Meyer), publicată în revistă abia în 1942; *Fîntîna romană* (Rainer Maria Rilke); *Versuri pentru un copil mic* (Hugo von Hofmannsthal) și *Pădărit pe munții din suflet* (Rainer Maria Rilke).

În 1936 apar, în diverse periodice *Privire în pîrtiu* (Lenau); *La o fîcare* (August v. Platen); *Omul și faunul; Către Damon; Zi de pomenire; Ziua păstorului* (Stefan George) și *Fantazie de seară* (Fr. Hölderlin).

Deși, din ediția din 1936 a **CAIETULUI VERDE**, Ion Pillat retrăsese toate tălmăcirile, totuși, el asociază volumului **ȚĂRM PIERDUT** (1934—1936), traduceri *Fantazie de seară* (Hölderlin), în ciclul **Popas**, iar *Ziua Păstorului* și *Om și Faunul* (Stefan George), în ciclul **Păstor și Faun**, format și din poemele personale: *Păstorul și Faunul și Moartea Păstorului*. Deși rămînînd el însuși, perfect diferențiat, poetul nostru înțelege să-și orchestreze propria sa operă în ansamblul poeziei universale. Actul creației și cel al contactului permanent cu operele poezilor români și străini îi erau coordonatele vieții.

Avînd atîtea traduceri, Ion Pillat se hotărăște să alcătuiască un volum cu poeziile iubite de el din liricii germani. Pentru aceasta, în august 1937, în liniștea Miorcanilor, el transcrie în elegantul Manuscris al *Versurilor din Miorcani* traduceri — unele elaborate chiar atunci, altele lucrate la București. Răsfoind volumul parcursul veacurilor XVIII, XIX, XX. Lectura lor ne reamintește ceva din natura și discreta melancolie a unora din poemele lui Ion Pillat din **ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ, Cîntece de demult**, din **AMĂGIRI** și **GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI** precum și de **Elegiile CAIETULUI VERDE**, sau de lumea antichității grecești din poemele **ȚĂRMULUI PIERDUT**. Ion Pillat nu ține seamă de succesiunea cronologică a

poetilor ci traduce după bunul său plac. Astfel el începe cu poemele lui **Hans Carossa** (n. 1878 — 1956), *Priveliște, Priveliște natală și Bejenie* și continuă cu **Fr. Gotlieb Klopstock** (1724 — 1803), *Lanțul de trandafiri și Morminte timpurii*; **Matthias Claudius** (1740 — 1815), *Moartea și Lingă mormînt*; **August Graf v. Platen** (1796 — 1835), *Tristan; Cîntec de primăvară în Sicilia*; **Friedrich v. Schiller** (1759 — 1805), *Fata din Străini*; din nou **Platen** (1796 — 1835), *Sonete/Inscripție pe mormînt*; *Cîntec de iarnă; Prevenire; Să văd adînc*; **Fr. Hölderlin** (1770 — 1843), *Parcelor; Jumătatea vieții; Ca păsări...; Podgorie și albine; Vulturul; Norul de purpură*; **Rainer Maria Rilke** (1875 — 1926), *Pietă; Ludwig Höltz* (1748 — 1776), *Noaptea de Mai; Nikolaus Lenau* (1802 — 1850), *Locul de vrajă*; **Fr. Hebbel** (1813 — 1863), *Toamnă; Rudolf Binding* (1867 — 1938), *Somn; Mergînd pe vale*; **Hugo von Hofmannsthal** (1874 — 1929), *Împăratul Chinei vorbește*. La Muzeul Literaturii Române se păstrează copiile unor tălmăcirii din Rilke, în mss. 17.310/4: *Așezat pe munții din suflet și Fragment*, acest din urmă catren, necuprins în volum, cum și mss. 17.310/5 cuprinzînd *Fîntîna romană*. De la Ion Pillat a mai rămas și bruionul traducerii *Elegia a IV-a* de Rilke, pe care însă nu a ajuns s-o definitiveze. În anul 1932, poetul se consacră studiului *Valéry, Rilke și poezia pură*, apărut în **PORTRETE LIRICE...** p. 245.

În volumul **DIN POEZIA GERMANĂ**, Ion Pillat va orîndui poezii în succesiune cronologică, fiind inclus la locul potrivit Goethe, adăugat Schiller și completîndu-se numărul poemelor, care fuseseră traduse și publicate deja în diverse volume, din Hölderlin, Meyer, Stefan George și Rilke. Nu se poate spune însă că *Antologia* astfel alcătuită exemplifică sinuozitățile evoluției poeziei germane, de la *Luminism* la *Sturm und Drang*, de la romantism la seninătatea Sudului antic și la nemărginirile inefabile, sublimate în poezie pură de Rilke. Este vorba de poemele prin a căror transparență Ion Pillat surprindea ceva din sufletul poetului preferat și care îi era propriu și lui însuși. Este deci un dialog de o tăinuță armonie.

Tălmăcirile din limba germană au fost salutate cu entuziasm de presă, ca dovezi ale supleței limbii noastre și ale marilor ei calități de nuanțare a ideilor și lirismului, dar un studiu despre valoarea traducerilor lui Ion Pillat nu s-a făcut pînă acum.

Etapele alcătuirii antologiei **DIN POEZIA GERMANĂ** au fost schițate cu ajutorul manuscriselor mai sus-citate, cele mai multe datate. Răsfoind notele rămase de la Ion Pillat ne mai oprim asupra unei hîrtii (17,5 cm. x 10,5 cm.), îngălbenită de vreme, scrisă cu cerneală neagră, decolorată. Ion Pillat își însemnează o clasificare a poezilor cu poemele care i-ar individualiza, culegeri de poeme și chiar — în unele cazuri — edițiile operelor respective.

Cele nouă Muze. Clasiți. 1) Gottfried von Strassburg / sec. XIII/, *Tristan*; 2) Walter von der Vogelweide /m. 1170/, *Gedichte*; 3) Hartmann von der Aue /1160—1220/, *Der Arme Heinrich* (ed. R. Borchardt, Bremer Presse); 4) Ewiger Vorrat, *Deutscher Poesie* (ed. Borchardt, Bremer Presse); 5) Goethe (*Auswahl* von St. George), Bondi; 6) Schiller, *Gedichte* (ed. Schröder, Bremer Presse);

7) Hölderlin, 8) Platen (șters); 9) Nachfolger Goethe (Klopstock; Bürger /Gottfried August, 1747—1794; Schiller; Hölderlin; Platen; Brentano /1778—1842/; Novalis /Friedrich von Hardenberg, 1772—1801/; Eichendorf /Joseph von, 1788—1857/; Lenau; Heine/Heinrich, 1796—1856/; Droster Hülschoff /Anette von, 1797—1848/; Mörike /Eduard, 1804—1875/; Hebbel; C. F. Meyer, (George, Bondi). **Moderni:** 1) Nietzsche, 1844—1900, *Gedichte* (Insel); 2) Stefan George, *Iahr der Seele*; 3) Hofmannsthal, *Gedichte u. Kleine Dramen* (Insel); 4) Rilke, *Duineser Elegien u. Sonette an Orpheus* (Insel); 5) Däubler /Theodor, 1876—1934; 6) Trakl; 7) Werfel /Franz, 1890—1945/; Loerke/Oskar, 1884—1941/; Else Lasker-Schüller, 1876—1945/.

Nu se poate cunoaște data acestei notițe în care Ion Pillat își însemna cronologic, reperele evoluției poeziei germane.

În ediția de față, pentru a se putea urmări sistematic ansamblul de poeme traduse dintr-un autor anume, — cercetare care ar fi devenit dificilă dacă am fi pus poemele în ordinea cronologică a tălmăcirii lor, — am intercalat la autorul respectiv toate poemele traduse în timp de Ion Pillat. Astfel am continuat poemele din **West-Östlicher Divan** de Goethe din volumul **DIN POEZIA GERMANĂ** cu cele traduse din același ciclu, în anul 1944. La sfârșitul poemelor selectate am adăugat pe cele traduse de Ion Pillat împreună cu Ștefan Nenișescu. De asemenea am pus la sfârșitul poemelor alese din Hölderlin, pe cele trei din **Imnurile tîrziei** (1943). Iar poemelor traduse din Rilke le-am dat la început: *Cîntecul vieții și al morții stegarului Christoph Rilke*. Am introdus de asemenea, la locul potrivit, pe Heinrich Heine cu poezia sa *Fantezie* și pe Georg Trakl cu toate poemele alese, traduse de Ion Pillat împreună cu O. W. Cisek, sfîrșind cu tălmăcirile din Iwan Goll al cărui nume îl transcriem conform grafiei timpului și nu Ivan cum apare mai nou.

Friedrich Gottlieb Klopstock (1724—1804)

Ion Pillat nu s-a oprit la opera de adîncă trăire religioasă a lui Klopstock *Mesiada*, scrisă într-o limbă vibrantă, depășind realizările poeziei luminate și baroce, ci a ales din *Ode și elegii* (*Oden und Elegien*, 1771) două poeme de delicată simțire, închinare dragostei și morții.

118 *Lanțul de trandafiri* /*Das Rosenband*, vezi: *Klopstock Sämtliche Werke in einem Bande*. Leipzig. Verlag von G. J. Goschen, 1840, p. 454/. Poem tradus la 27 aug. /Miorcani/. Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 24/27/ mss. 4218 v. 5, De viața ei... (în **P.G.**... viața) .
" " v. 11, De viața mea /în **P.G.**... viața)

119 *Morminte timpurii* /*Die frühen Gräber* în *op. cit.*, la p. 467/. Tradus la 20 aug., Miorcani (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 25/28/.

Ovidiu Papadima în recenzie *Ion Pillat: DIN POEZIA GERMANĂ* din *Gîndirea*, XVI (1937), nr. 10, dec., p. 522—523, apreciază traduceri din Klopstock ca foarte reușite.

Matthias Claudius (1740—1815)

În poemele selectate, Ion Pillat a găsit simpla și adîncă filosofie populară și melodia firească a versurilor, calități proprii poeziei lui Matthias Claudius.

120 *Lîngă mormînt* (*An-als ihm die starb* sau *Der Säman sät der Samen* vezi: *Matthias Claudius. Die Werke der Wandsbecker Boten in Auswahl*. Herausgegeben und erläutert von Gunther Albrecht. Petermenken Verlag Schwerin, 1958, p. 335.)

Tradus la 20 aug. /Miorcani/ (Datat în mss. 4218, p. 27/30). mss. 4218 v. 1 ..... semînța

121 *Moartea* /*Ach es ist so dunkel in des Todes Kammer*, *op. cit.*, p. 284/.

Tradus la 20 aug. 1937 /Miorcani/ (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 26/29)

Ludwig Cristoph Heinrich Hölty (1748—1776)

Ion Pillat a căutat să transmită nostalgia cu care Hölty, simțindu-și sfîrșitul apropiat, a cîntat farmecul naturii și nădejdea dragostei.

122 *Noapte de mai* /*Maiennacht* vezi: *Ludwig Cristoph Heinrich Holty's Sämtliche Werke kritisch und chronologisch herausgegeben von Wilhelm Michael*. Erster Band. Weimar Gesellschaft der Bibliophilen, 1914, p. 159/.

Tradus la 3 sept. 1937, București, pe o versiune mai veche (Notă în mss. 4128 B.A.R.S.R., p. 45/48).

Johann Wolfgang v. Goethe (1749—1832)

Ion Pillat a fost atras în mod special de opera poetică a lui Goethe căreia, în 1932, îi consacră studiul *Goethe, poet liric*, apărut în volumul său **PORTRETE LIRICE**. El era fascinat de spiritul lui Goethe ce se înălța deasupra abisurilor deși sufletul și natura sa telurică se zbăteau în furtunile inerente existenței umane. Lupta cu forțele contradictorii din el și potolirea și sublimarea lor în spiritualitate

este o dinamica ce se simte și în opera lui Ion Pillat. Din creația poetică de tinerețe, Ion Pillat traduce *Bun venit și bun rămas*, poem în care năvalnica dragoste a lui Goethe pentru Frederike Brion, fiica pastorului din Sesenheim (Alsacia), este exprimată cu o spontaneitate și o violență nemaîntâlnite pînă atunci în poezia germană. Din perioada dintre 1775—1786, cînd Goethe, inspirat de Charlotte von Stein, scria poeme în care locul pasiunii nestăvilite îl lua reflecția asupra sentimentului, Ion Pillat a selectat: *Deasupra culmilor toate; Cîntecul duhurilor de peste ape și Hotarele omului. Elegiile romane (Römischen Elegien, 1788—1790)* i-au fost inspirate lui Goethe de vestigiile Romei antice, de noutatea peisajului și seninătatea cerului italian, — nou catalizator al vastului său suflet nordic, fundal și atmosferă sentimentelor sale pentru Christiane Vulpius. O revelație și influență asemănătoare le-a avut Ion Pillat în urma călătoriilor din Grecia din 1929 și 1932, atît de fundamental importante pentru poemele din ȚĂRM PIERDUT și SCUTUL MINERVEI. Dintre cele douăzeci de *Elegii romane*, Ion Pillat a ales-o pe a șaptea pentru puterea ei de a reînsufleți mituri latine. Ion Pillat încheie seclecția sa din poemele lui Goethe cu *Răsunet, Lăsați-mi plînsul și Nădejde fericită* care aparțin ciclului *Divanul occidental-oriental (West-Östlicher Divan)* scris între 1814—1815 și continuat pînă în 1832. În aceste poeme, poetul german, la o nouă înflorire existențială își extinde uriașa sa vitalitate spirituală, cuprinzînd universul unor lumi atît de diferite ca Vestul și Estul, contopindu-le în clocotul imaginației și în nemărginita sa receptivitate, toate acestea ca fundal și fundament al pasiunii sale pentru Marianne von Villemer.

Încă din tinerețe, Ion Pillat se simte atras de farmecul Orientului pe care-l sugerează în poemele *Divan din Brussa; Divan din Basra; Divan din Bagdad; Din rubayatul lui Yussuf*, aflate în volumul *VISĂRI PĂGÎNE* (1910—1912). Balcul care reprezenta pentru el contopirea vestigiilor și atmosferei a două lumi mediteraneene, grecească, antică și orientală, îi era deosebit de prielnic sufletului, iar în penultimul său volum, *ÎMPLINIRE*, Ion Pillat închină un poem lui *Saadi*, poet persan (1184—1290) cu care se identifică, după cum Goethe îl propunea ca ideal de umanitate pe *Hafiz* (poet persan 1320—1389). Înspre sfîrșitul vieții, Ion Pillat reia tălmăcirile din *Divanul oriental-occidental*.

123 *Bun venit și bun rămas* [*Willkommen und Abschied*, vezi Goethe, *Poetische Werke in drei Bänden*. I Gedichte. Epen. Aufbau Verlag, 1970, p. 66/]. Poemul face parte din *Cîntece pentru Frederike Brion*, scris de Goethe în anii 1770—1771, în timp ce era student la Strassburg. Prima versiune, din 1775, intitulată *Întîlnire și despărțire*, apare modificată în ediția din 1790. Ion Pillat o adoptă pe aceasta din urmă dîndu-i titlul *Bun venit și bun rămas*. În volumul lui Jean Livescu, *GOETHE, I. POEZIA*, București, 1984, Ed. Univers, p. 31—32, a fost selectată traducerea lui Ion Pillat, dar cu titlu *Întîlnire*

și despărțire, care nu apare în vol. DIN POEZIA GERMANĂ. În *Gîndirea*, XII (1932), nr. 3, p. 113 și *Adevărul literar și artistic*, X (1932), nr. 590, 27 mart. p. 8, apare cu titlul *Bun venit și adio*. Manuscrisul autograf al traducerii aflat în arh. f., dat ulterior la B.A.R.S.R.

Bun venit și adio (c.f.d.)

v. 1, Îmi bătea inima: călare!	(c.f.d.)
v. 2, În șea am fost cit ai clipi	" " "
v. 6, Uriaș năpraznic se-nălța	" " "
v. 8, Cu mii de ochi negri privea	" " "
v. 9, Din dealul unui nor alene ieșită	(c.f.d.)
v. 10, Stă luna...	" " "
v. 18, De haz curgeau pe pieptul meu	" " "
v. 22, Îmbrobodea obrazul drag	" " "
v. 24, De-așa nădejdi eram sărac	" " "
v. 26, Cînd zorile plecării vin:	" " "
v. 29, M-am dus, plîngînd cu a ta...	" " "
v. 30, Mă urmărea plîngînd...	" " "
v. 32, Să iubești, Doamne...	" " "
v. 32, Și să iubești, o zei, ce foc!	" " "

Traducere remarcată în *Adevărul*, XLV (1932), nr. 14.793, 23 mart. și în *Adevărul literar și artistic*, X(1932), nr. 590, 2 mart.

124 *Deasupra culmilor toate* [*Ein Gleiches*, in op. cit., p. 131/].

Ion Pillat intitulează poemul *Ein Gleiches (Unul la fel)*, cu primele cuvinte ale versului întîi: *Über allen Gipfeln...* (*Deasupra culmilor toate...*) Poemul este datat 6 sept. 1780. În ediția din 1815 a *Poeziilor* lui Goethe, el apare imediat după *Wandrer's Nachtlid (Cîntecul nocturn al călătorului)* scris la 12 febr. 1776, tipărit în 1780 și apoi în ed. din 1789, deoarece amîndouă poemele fuseseră inspirate de aceeași emoție în fața naturii și se completau unul pe altul, de unde și titlul *Unul la fel* (Jean Livescu, op. cit., p. 309). Ion Pillat a preferat acest al doilea poem dîndu-i ca titlu autonom primul vers.

În articolul său *Peste culmi* din *Dimineața*, XXX (1934), nr. 9854, 17 apr., p. 4, Barbu Lăzăreanu reproduce traducerea lui Ion Pillat, scoțînd în evidență fericita potrivire a rimei românești asemănătoare, nu în vocabular ci în sunet cu rima germană: *Ruh'Du (Adormi și tu)*. Dar de-a lungul poeziei obsesia acestei rime devine tiranică. Constantin Ștețian apreciază de asemenea, menținerea muzicalității originalului, în *Ion Pillat. Din poezia germană*. Editura Literaria, Cernăuți, în *Atheneum*, III (1937), nr. 3—4,

- iul. — dec., p. 407 — 409. Traian Chelariu apreciază traducerea ca foarte bună în /*Traducătorul Ion Pillat*, în *Glasul Bucovinei*, XX(1937), nr. 3187, 2 nov., p. 3. Vezi și Ovidiu Papadima în *op. cit.* și Jean Livescu, *op. cit.*, p. 309.
- 125 *Pe mare* /*Seefahrt*, *op. cit.*, p. 116/.
Ion Pillat ca poet al mării traduce poemul unde corabia în luptă cu valurile închipuie avântarea lui Goethe pe drumul furtunos al vieții (Jean Livescu, *op. cit.*, p. 305).
- 126 *Cîntecul duhurilor de peste ape* (*Gesang der Geister über den Wassern*, *op. cit.*, p. 140).
Traducere citată în *Adevărul*, XLV (1932), nr. 14.793, 23 mart. și *Adevărul literar și artistic*, X(1932), nr. 590, 27 mart.
- 127 *Hotarele omului* /*Grenzen der Menschheit*, *op. cit.*, p. 141/.
Grigore Tănăsescu în articolul său: „Cercul” și „Sfera” în viziunea poetică a lui Eminescu, *Ateneu* XII (1975), nr. 1, feb., p. 7 — arată întâlnirea lui Eminescu cu Goethe în captarea acestor imagini, prezente frecvent la poetul german și citează versurile: *Un cerc ce strîmte / Ne strînge viața / Ce multe neamuri / Veșnic se-nșiră / Pe al ființei lanț nesfîrșit* (*Hotarele omului*).
- 128 *A șaptea din elegiile romane* /*Siebente Romische Elegie*, *op. cit.*, p. 179 — 180/.
În *Adevărul literar și artistic*, X (1932), nr. 590, 27 mart., p. 8, traducerea apare cu titlul: *Cea de a șaptea elegie romană*.
v. 8, *Febus* — Phoebus sau Apollo zeul soarelui și al artelor.
v. 14, *Jupiter Xenius* — zeul ospetiei, protectorul străinilor.
v. 15, *Hebe* — zeița tinereții, paharnic al zeilor.
v. 24, *Capitolinul* — munte din Roma pe care se află templul lui Jupiter.
v. 25, *Hermes* — zeul negoșului avînd și misiunea de a conduce sufletele morților în infern.
v. 26, *Mormîntul lui Cestius* — monument în formă de piramidă aflat la Roma, (Jean Livescu, *op. cit.*, p. 312).
- 129 *Răsunset* /*Nachklang* din *West-Östlicher Divan*, (*Divanul occidental-oriental*),
Ciclu este format din 12 cărți purtînd titluri în persană și germană *Cartea cîntăreșului* (inițial a *Poetului*); *Cartea lui Hafiz*; *Cartea iubirii*; *Cartea meditațiilor*; *Cartea indispoziției*; *Cartea sentențelor*; *Cartea lui Timur*; *Cartea lui Suleika*; *Cartea paharnicului*; *Cartea parabolelor*; *Cartea parsilor*; *Cartea paradisului* (Jean Livescu, *op. cit.*, p. 324)
Ion Pillat alege poemul *Răsunset* din *Cartea lui Suleika*.
v. 10, *luna mea* — metaforă pentru frumusețea iubitei comparată de orientali cu frumusețea lunii. (Jean Livescu, *op. cit.*, p. 333, unde este citată și traducerea lui Ion Pillat).
- 130 *Lăsați-mi plînsul* /*Lasst mich weinen* din *West-Östlicher Divan*, *op. cit.*, p. 434. — Poemul este postum și a fost plasat în *West-Östlicher Divan* la sfîrșitul *Cărții lui Suleika* din cauza contextului tematic. Jean Livescu, *op. cit.*, p. 334 afirmă că Ion Pillat l-a intitulat *Îndrăgostita*, titlu care nu aparține originalului. În *P.G.* și Aurel Rău, *op. cit.*, p. 357, poezia apare intitulată de Ion Pillat *Lăsați-mi plînsul*.
- 131 *Nădejde fericită* /*Selige Sensucht* din *West-Östlicher Divan*, *op. cit.*, p. 372/.
Face parte din *Cartea cîntăreșului* și sfîrșește traducerea lui Ion Pillat din *GOETHE* apărute în volumul *DIN POEZIA GERMANĂ*.
Continuare în *DIVANUL OCCIDENTAL-ORIENTAL(WEST-ÖSTLICHER DIVAN)* de Goethe.
În volumul *DIN POEZIA GERMANĂ*, Ion Pillat încheieașă șirul poemelor tălmăcite din opera lui Goethe cu cîteva piese alese din *Divanul occidental-oriental* și anume: *Răsunset*, *Lăsați-mi plînsul* și *Nădejde fericită*. În anul 1941, cu patru ani înaintea morții, Ion Pillat înmulțea tălmăcirile din acest ciclu cu *Hegira*; *Slobod*; *Talisman*; *Mărturisire*; *Elemente*; *Fenomen*; *Fără margini*; *În mii de forme*; *Bărbați îndreptățiți*; *Vrajbă*; *Intrare și Poetul*, manuscrite păstrate în arhiva familiei și predate la B.A.R.S.R. Pe lângă acestea, în Cabinetul Colecțiilor Speciale, B.C.S., la cota 28.202 se păstrează un manuscris alcătuit dintr-o coală de hirtie velină îndoită în chip de coperti cuprinzînd foi volante. Pe față este scris *Din West-Östlicher Divan la volumul meu de traduceri ce va apărea*. Legătura astfel improvizată stringe următoarele poeme traduse în anul 1941: *Hegira*; *Talisman*; *Slobod*; *În mii de forme*; *Fenomen*. În manuscrisul 4595 B.A.R.S.R., cu ciornele unor poeme de tinerețe din *Cîntece de demulf* și din *VISĂRI PĂGÎNE*, pe lângă alte traduceri din franceză și spaniolă se află și poemul *În mii de forme*. La Muzeul Literaturii Române, la cota 17.310 se păstrează traducerea poemului: *Fără margini*.
- 132 *Hegiră* /*Cartea Cîntăreșului*, *Hegire*, *Buch des Sängers*, *Goethe Poetische Werke in drei Bänden*, I *Gedichte. Epen*. Aufbau Verlag 1977, p. 359 — 360.
Tradusă la 8 oct., 1941. (Dată pe mss. autograf arh. f.)
Hegira, arab: *hedăra*, anul 622 e.n., socotit de musulmani ca început de eră e marcat de fuga lui Mahomed din Meca la Medina.

- v. 32 *Hafiz*. Chams al Din-Muhammad, poet liric persan născut la Shiraz (1320 – 1389).
- v. 36 *hurii*, fecioare din paradis, menite să desfete pe eroii Islamului (V. Jean Livescu, *op. cit.*, p. 327/).
- v. 16 Gîndul *strîns...* (corectat în formă definitivă)
- v. 25 Mă alină-n *munți* " " "
- v. 31 *Sfinte Hafiz las chervanuri* (c.f.d.) " "
- 133 *Slobod* / *Freisinn*, *op. cit.*, p. 362/.
- Ion Pillat traduce doar prima din cele două strofe ale poemului.
- 134 *Talisman* / *Talismane*, *op. cit.*, p. 362/.
- Tradus la 10 dec., 1941, București. (Dată pe mss. autograf, arh. f.)
- Ion Pillat a tradus doar prima din cele cinci strofe ale poemului.
- 135 *Mărturisire* / *Geständnis*, *op. cit.*, p. 364/.
- Tradus la 10 dec., 1941, București. (Dată pe mss. autograf arh. f.)
- 136 *Elemente* / *Elemente*, *op. cit.*, p. 365/.
- Tradus la 10 dec., 1940, București. (Dată pe mss. autograf arh. f.) *Inedită*
- v. 2 *Versul cel firesc* să fie (c.f.d.)
- v. 6 *Să cîntăm* slăvirii... " " "
- v. 21 *Aceste patru vechi comori...* " " "
- 137 *Fenomen* / *Phänomen*, *op. cit.*, p. 366/.
- Poem tradus la 10 dec., 1941, București. (Dată autograf pe mss. arh. f.)
- 138 *Vrajbă* / *Zwiespalt*, *op. cit.*, p. 367/.
- Traducere inedită, nedată pe mss. arh. f., dat la B.A.R.S.R.
- v. 1 Cînd spune la pîrîu (c.f.d.)
- v. 5 Urechea de mi-o-nșel " " "
- v. 7 Pe un vers încetinel " " "
- v. 9 Iar cîntă împlinit " " "
- v. 16 Unde-i mirarea " " "

- 139 *Fără margini* / *Cartea lui Hafiz, Unbegrenzt*, / *Buch Hafiz, op. cit.*, p. 376/
- Tradus la 10 dec., București. (Dată pe mss. autograf 13.096/35/I/31 M.L.R.)
- mss. 13.096 v. 3 Rotești în versuri bolțile cu stele
- 140 *În mii de forme* *Cartea lui Suleika* / *In tausend Formen, Buch Suleika, op. cit.*, p. 447/.
- Tradus la 7 dec., 1941, București. (Dată pe mss. autograf arh. f. dat la B.A.R. S.R. și pe mss. 4595 B.A.R.S.R.).
- mss. 4595 p. 19, v. 4 De-a pururea prezentă — apoi: De-apururi
- întîlnito
- " " " v. 15 Și-n iedera cu mii de brațe (c.f.d.)
- " " " v. 17 Cînd zori se-aprind (c.f.d.)
- " " " v. 18 Învietoare-o-n mine (c.f.d.)
- " " " v. 24 De-o sută ori pe buza mea îmi stă (c.f.d.)
- 141 *Bărbați îndreptățiți* / *Cartea paradisului Berechtigte Männer, Buch des Paradieses, op. cit.*, p. 467–469/.
- Traducere selectată de Jean Livescu, *op. cit.*, p. 258–260.
- 142 *Intrare* / *Einlass, op. cit.*, p. 470/.
- Tradus la 7 dec., 1940, București. (Dată pe mss. arh. f. actualmente la B.A.R.S.R.).
- Primele trei strofe ale poemului.
- v. 1 Astăzi țin eu strajă tare (c.f.d.)
- v. 3 Nu știu cum dar îmi răsare " " "
- v. 4 Parcă vinovat că-mi (n-ai drept ici) să stai (c.f.d.)
- v. 6 Să fii oare înrudit (c.f.d.)
- v. 7 Pînă ..... " " "
- Poetul (Partea II-a a poemului *Einlass* cu rostirea Poetului, *op. cit.*).
- Tradus la 7 dec., 1941, București. (Dată în mss. arh. f. actualmente la B.A.R.S.R.).
- v. 2 Dă-mi intrarea mai ușor (c.f.d.)
- v. 5 Îți ascute ochii bine
6. 6 Ici privește-mă prin piept
- v. 7 Rădă vieții vezi-o-n mine
- v. 8 Vezi și răni de dor nedrept
- sau:
- v. 5 Îți ascute, îndrăzneală

- v. 6 'n pieptu-mi raza ochilor
v. 7 Vezi cumplite răni de viață
b. 8 Vezi cumplite răni de-amor

Această strofă este scrisă în forma ei definitivă pe marginea paginei manuscris.

Traduceri din poezia lui Goethe în colaborare cu poetul Ștefan Nenițescu

- 143 *Pe lac* / *Auf dem See*, vezi Goethe Johann Wolfgang. *Poetische Werke...*
p. 105/.

Mss. autograf arh. f. predat la B.A.R.S.R.

v. 14, *Mii de stele-n tremur*

v. 15, *Depărtări clădite*

v. 20, *Rodul ogîndit*

Traducerea citată de Jean Livescu, *op. cit.*, p. 301.

- 144 *Cîntec și formă din Divanul occidental-oriental, Cartea Cîntăreșului. (Lied und Gebilde, West-Östlicher Divan, Buch des Sängers, op. cit., p. 369).*
Traducerea reprodusă în *Adevărul*, XLV (1932), nr. 14.793, 23 mart. și *Adevărul literar și artistic*, X (1932), nr. 599, 27 mart.

Mss. 11.769.35/1/27 M.L.R. este copia traducerii poemului *Călătorul* (*Der Wanderer*) de Goethe pe care Ion Pillat nu a ajuns să o sfîrșească, dar pe care o dăm ca atare:

Călătorul *Domnul să te binecuvînteze, tînră femeie*
Și pe băiatul ce suge
La pieptul tău!
Lasă-mă aici sub zidul de stînci,
(la umbră) *Sub a ulmului umbră,*
Să-mi arunc povara
Lîngă tine să odihnesc

Femeia *Ce meserie te mîndă*
Prin zăduful zilei
De-a lungul prăfuitului drum?
Aduci marfă din tîrg
Prin fară ici și colea
Zîmbești, o străine
De întrebarea mea

Călătorul *Nici-o marfă n-aduc din oraș*

Rece se face seara
Arată-mi fîntîna,
Din care tu bei,
Dragă femeie

Femeia *Aici pe poteca de stînci în sus*
Mergi înainte. Prin tufăriș
Poteca te duce la coliba
În care eu stau
La fîntîna
Din care eu beau

Călătorul *Umbre de mîndă rînduitoare de om*
Prin tufăriș
Aceste pietre nu le-ai dădăos tu,
Natură risipitoare din plin!

Femeia *Mai departe sus*

Călătorul *De mușchi acoperită o arhitravă!*
Te recunosc, Duh sculptural!
Ți-ai adîncit pecetea în piatră.

Femeia *Mai departe străine*

Călătorul *O inscripție pe care o calc!*
De necitit
V-ați...
Cuvinte adînc săpate
Voi menite, la o mie de nepoți
Să arătați a meșterului vostru amintire

Femeia *Te miri străine*
De aceste pietre?
Sus sînt pietre multe
În jurul colibei.

Călătorul *Colo sus?*

Femeia *Numaidecît la stînga*
Prinire tufe
Aici.
O, Muze și Grații!

Femeia Aceasta-i coliba mea.

Călătorul Rămășițele unui templu

Femeia Aici

Izvorăște fîntina din care eu beau.

Pentru a sfîrși traduceri din Goethe transpunem în românește cele notate de Ion Pillat, în germană, pe dosul unui cartonaș-invitație la un dejun la legația Turciei, datînd din 10 aprilie 1940, însemnări care-i extind și nominalizează preferințele din **Divanul occidental-oriental**. . . „Dacă trebuie să aleg acum dintre atîtea splendide poezii pe cele în care sufletul își găsește odihna și la care se întoarce mereu, ca printr-un portal, pătrunzînd în propria sa patrie, le numesc pe aceste zece: 1) *Hegire* (**Buch des Sängers**) — *Hegiră* (**Cartea cîntărețului**); 2) *Talismane* — *Talisman* (**idem**); 3) *Gagänwärtigen Vorganges* — *Trecute în prezent* (**idem**); 4) *Selige Sehnsucht* — *Nădejde fericită* (**idem**); 5) *An Hafiz: Was alle wollen, weisst du schon* (**Buch Hafiz**) — *Lui Hafiz: Tu știi ce toți pe lume vor* (**Cartea lui Hafiz**); 6) *Wo hast du das genommen?* (**Buch des Unmuts**); — *De unde ai luat acestea?* (**Cartea indispoziției**); 7) *Wiederfinden* (**Buch Suleika**) — *Regăsire* (**Cartea lui Suleika**); 8) *Sommernacht* (**Das Schenkenbuch**) — *Noapte de vară* (**Cartea tavernei**); 9) *Berechtigte Männer* (**Buch des Paradieses**) — *Bărbați îndreptățiți* (**Cartea paradisului**); *Vermächtnis altpersischen Glaubens* (**Buch des Parsen**) — *Testamentul vechii credințe persane* (**Cartea perșilor**)“. Și Ion Pillat sfîrșește cu observația: „Dacă am pătruns aceste poeme atunci am trecut un hotar magic“.

Friedrich von Schiller (1759—1805)

Ion Pillat este departe de patetismul vizionar-tragic al lui Schiller. El preferă idila *Fata din străini* și alege poemul *Nenie* în care poetul german expune în versuri sentențioase ideea dispariției continue a tot ce se naște, laitmotiv al poeziei pillatiene.

- 145 *Fata din străini* / *Das Mädchen aus der Fremde*, vezi: *Schiller's Werke in drei Bänden*. Herausgegeben von Reinhard Buchwald. Zweiter Band, 1940, im Insel-Verlag zu Leipzig, p. 466/
21 aug. 1937 /Miorcani/. Datat în mss. 4218, p. 32/35).
mss. 4218, v. 9 Insufletea a ei privire (corectat formă definitivă)

146 *Nenie* / *Nănie*, op. cit., p. 484/

Friedrich Hölderlin (1770—1843)

Din poemele însinguratului Hölderlin, captiv în fatalitatea temporalului, Ion Pillat a scos în evidență, prin tălmăcirile sale, împăcarea cu disonanțele lumii și ale existenței și slăvirea vieții astfel unite, transcendere cosmică exprimată în versuri de un neasemuit și tulburător inefabil. (Fritz Martini, op. cit., p. 259—277).

- 147 *Parcelor* / *An die Parzen*, vezi *Sämtliche Werke. Zweiter Band. Besorgt durch Friedrich Seebass. Gedichte. Hyperion Briefe. Dritte Auflage*. Im Pro pyläen-Verlag. Berlin, p. 49/.

Tradus la 30 aug. 1957 /Miorcani/. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 38—41).

mss. 4218, v. 7 Dar harul cel sfînt (c.f.d.)

„ „ v. 8 Inimă-l porți și viersul mi-e bun (c.f.d.)

- 148 *Fantazie de seară* / *Abend Phantasie*, op. cit., Dritter Band, Besorgt durch Ludwig v. Pigenot, p. 53/.

Tradus la 22 septembrie, 1936, Balcic. (Datat în mss. 705.35/I/15 M.L.R.), Aceeași datare și în volumul **ȚĂRM PIERDUT** — exemplarul autorului —, unde a apărut traducerea.

Gînd românesc, IV (1936), nr. 10—11, p. 265; P.G.; Aurel Rău, op. cit., p. 362 /*Fantazie de seară*/; Victoria Ana Tăușan, op. cit., p. 238 cu titlul *Fantezie de seară*.

mss. 706.35/I/16 M.L.R., v. 1 La poarta colibei plugarului (c.f.d.)

„ „ „ „ „ v. 13 Pe cerul de seară un Mai a-nflorit (c.f.d.)

„ „ „ „ „ v. 16 Nori purpurii! acolo mă luați (c.f.d.)

„ „ „ „ „ v. 19 Vrăjirea se-ntunecă totul singur (c.f.d.)

„ „ „ „ „ v. 22 Iubirea, dar tinerețea în sfîrșit (c.f.d.)

„ „ „ „ „ v. 24 Senin și pașnic ți-aduce vremea (c.f.d.)

- 149 *Jumătatea vieții* / *Halbte des Lebens*, op. cit., Vierter Band. Besorgt durch Norbert v. Hellingrath, p. 60/.

Tradus la 1 septembrie 1937 /Miorcani/, pe o versiune mai veche, București. (Datat în mss. 4218, B.A.R.S.R., p. 39/42;).

- 150 *Podgorie și albine* / *Wie nemlich der Rebe Saft*, op. cit., p. 255/.
Tradus la 1 sept. 1937, București. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 41/44).

- 151 *Ca păsări* / *Wie Vogel langsam ziehen*, op. cit., p. 255/.
Tradus la 1 sept., 1937, București. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 40/43)
Poemul lui Hölderlin ne amintește de cel al lui Ion Pillat, *Cocorii* din CAIETUL VERDE (ed. 1932—1934).
mss. 4218, v. 7, fi zac bunurile pământului și cu dînsul sînt
" " v. 8, lipsește începutul versului: „Pentru înția oară“.

- 152 *Vulturul* / *Der Adler*, op. cit., p. 223/.
Tradus la 1 sept. 1937, București. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 42/45).

- 153 *Norul de purpur* / *Purpurwolke*, op. cit., p. 254/.

Înspre sfîrșitul vieții sale Ion Pillat traduce trei din *Imnurile tîrzii* (*Späte Hymnen*), cea mai dificilă de transpus într-o altă limbă, dintre operele lui Hölderlin. La începutul bolii sale (1801), cu activitatea mentală exacerbată, percepiind puternic dar discontinuu vastitatea lumii, Hölderlin își „caută anevoie expresia, frîgînd legăturile logico-gramaticale și dînd cuvintelor o semnificație de mit, care îmbrățișează infinitul și ascunde mai mult decît exprimă“. Limbajul lui Hölderlin capătă o forță patetică zăgăzuită de o strictă ritmică și ordine formală a strofelor (Fritz Martini, op. cit., p. 269—270). La Biblioteca Academiei R.S.R., la cota 5259, se păstrează un manuscris alcătuit din foi volante, de diferite mărimi, legate în coperti de carton, învelit cu pînză de un roșu închis. Înspre sfîrșitul caietului au fost prinse tălmăcirile celor *Trei imnuri tîrzii*, alese de Ion Pillat, copiate în formă definitivă pe hîrtie velină, subțire, cu cerneală albastră.

154. *Pribeag* / *Die Wanderung*, vezi: *Hölderlins späte Hymnen. Dichtung und Textgestaltung von Arthur Hubscher*. Piper & Co. Verlag. München (1942), p. 50—53/.
Izvorani, 2 iunie, București, 22 iunie, 1943. (Datat în mss. 5259 B.A.R.S.R., p. 33—37).

- 155 *Amintire* / *Andenken*, op. cit., p. 121—122/.
9 iunie, 1943, București. (Datat în mss. 5259 B.A.R.S.R., p. 46—49/)

- mss. 5259, v. 24, Legănătoare vînturi pornesc (c.f.d.)
" " Se scurge tot fluviul. Amintirea însă (c.f.d.)
" " v. 57, Și ne-o lasă oceanul (c.f.d.)

- 156 *Poeților* / *An die Dichter*, op. cit., p. 35—37/.
mss. 5259, v. 10, La fel stau sub prielnice stihii (c.f.d.)
" " v. 28, Și precum un foc strălucește (c.f.d.)
La Izvorani, la 21 iunie și apoi la București la 22 iunie 1943, Ion Pillat începuse traducerea poemului *Istrul* de Hölderlin. A rămas doar bruionul cu specificarea *De revăzut*. El încercase de asemenea și tălmăcirea poemului *Rinul*, rămasă neterminată.

August von Platen-Hallermünde (1796—1835)

Poet cu o cuprinzătoare cultură clasică, refugiat în ideea frumuseții sublime, deoarece atît realitatea cît și sufletul său contradictoriu erau potrivnice unei rațiuni liniștitoare, Platen și-a revărsat confesiunile, străbătute de melancolie, în poeme riguros construite după modele clasice. (Fritz Martini, op. cit., p. 319). Forma impecabilă a poemelor, străbătute de aspirația regăsirii de sine însuși, prin abordarea unor teme de înaltă spiritualitate, dar mai ales fiorul nostalgic al acestui suflet neîmpăcat, erau deosebit de ademenitoare pentru poetul și traducătorul Ion Pillat. În octombrie 1940, el însemna pe o notiță poemele care n-ar fi trebuit să lipsească din volumul *August Graf von Platen, Gedichte*, *Ausgewählt und herausgegeben von Ernst Bertram-Insel Bücherei*, nr. 305. La Biblioteca Centrală de Stat, la cota 28.206, se păstrează un album cu 47 f. (93 pag.) din hîrtie velină (19 cm. × 12 cm.), legat în pînză groasă gri, cu colțul stîng al copertei împodobit cu un motiv decorativ din linii curbe înscrise unele într-altele. Pe pagina de titlu Ion Pillat a caligrafiat frumos *August Graf von Platen. Gedichte. Auswahl von Ion Pillat. Bukarest 1940. Lieder und Balladen*. Din acest ciclu Ion Pillat a transcris 52 de poeme iar din *Gazelen*, 24 de poeme, terminînd lucrarea la 19 dec. 1940.

- 157 *La o floare* / *An eine Geissblattranke*, vezi: *Platen August von*, Leipzig. Druck und Verlag von Philipp Reclam jr., p. 22/.

- 158 *Tristan* / *Tristan*, op. cit., p. 48/.
Tradus la 20 aug., 1937, Miorcani. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 28/31).

159 *Prevenire* / *Warnung*, *op. cit.*, p. 33/.
Tradus la 26 aug. 1937, /Miorcani/. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 36/39).

160 *Să văd adânc* / *Lass tief in dir mich lesen*, *op. cit.*, p. 32/.
Tradus la 26 aug., 1937, /Miorcani/. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 37/41).

161 *Cîntec de iarnă* / *Winterlied*, *op. cit.*, p. 57/.
Tradus la 26 aug., 1937, /Miorcani/. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 35/38)),

162 *Cîntec de primăvară în Sicilia* / *Frühlingslied aus Sizilien*, *op. cit.*, p. 74/.
Tradus la 21 aug., 1937, /Miorcani/. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 29/32.)
mss. 4218 v. 10 'mbîlînzînd orice dureri (c.f.d.).

163 *Inscripție pe mormînt* / *Grabschrift. Sonette, Vezi Gedichte des Grafen August von Platen*. Halle. Druck und Verlag von Otto Hendel, Exemplarul păstrat la B.A.R.S.R. a aparținut poetului George Coșbuc/.
Tradus la 26 aug., 1937, /Miorcani/. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 34/36 unde este intitulat *Sonet*).

Heinrich Heine (1797—1859)

164 *Fantezie* / *Die Beschwörung*; vezi: *Dichtungen von Heinrich Heine, zweiter Teil*. Hamburg. Tampe, 1873, p. 243—244/.
Poem tradus de Ion Pillat în februarie 1936 pentru pagina consacrată de ziarul *Adevărul* împlinirii a 80 de ani de la moartea lui Heinrich Heine.

Nikolaus Lenau (1802—1850)

Din poezia lui Lenau, Ion Pillat a ales *Privire în pîrtiu*, semnificativă pentru firea instabilă a lui Lenau, și strofa *Locul de vrajă* ce prinde fulgurant o clipă suspendată de liniște.

165 *Privire în pîrtiu* / *Blick in den Strom* / vezi: *Lenaus Werke heraus — gegeben von Karl Hepp. Kritisch und erläuterte Ausgabe*. Leipzig und Wien. Bibliographisches Institut, p. 288./

166 *Locul de vrajă* / *Die verzauberte Stelle* *op. cit.*, p. 288/.
Tradus la 6 sept., 1937, /Miorcani/. (Mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 46/49) .

Friedrich Hebbel (1813—1863)

Din lirica pesimistă dominată de o atmosferă sumbră a lui Hebbel, Ion Pillat selectează un rar poem de împlinire al rostului firii.

167 *Toamna* / *Herbst* vezi: *Hebbels Werke* în *Drei Bänden. Dritter Band*, 1960, Volksverlag., Weimar, p. 77/.
Tradus la 6 sept. 1937, /Miorcani/. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 47/50).

Conrad Ferdinand Meyer (1825—1898)

Trecerea de la lirica trăirii individuale la lirica imagistică simbolistă, obiectivarea deci a limbajului liric și legarea imaginilor cu un conținut semantic puternic, în magistrale compoziții arhitecturale sînt însușiri ale poeziei lui Meyer. (Fritz Martini, *op. cit.*, p. 383—384).

Toată această deosebită decantare și eșafodaj al operei de artă erau proprii și creației pillatiene. Ion Pillat se apleacă cu o deosebită prețuire asupra operei lui Meyer, fapt dovedit de antologia formată din 30 de poeme pe care le alege în anul 1940. El le copiază cu grijă în același elegant album, începînd de la pagina 26, în care scrisese mai întîi 36 de poeme din **Friedrich Rückert** (1788—1866). Albumul (19,3 cm × 13,2 cm.) are 46 f. (90 pag.), scrise pe ambele fețe, și este legat în pînză groasă gris împodobită cu un motiv decorativ cubist de culoare verde. El este păstrat la Muzeul Literaturii Române, la cota 11.775/ 35 I 30.

168 *Iubire moartă* / *Die tote Liebe* vezi. *Conrad Ferdinand Meyer*, *Sämtliche Werke*, Erster Band. Th. Knaur. Nach f. Verlag, Berlin, W. 50, p. 130/.

169 *Fîntîna romană* / *Der Römische Brännen*, *op. cit.*, p. 99/.
Tradus la 20 oct., 1932, București. Datat în mss. autograf 17.310/6 M.L.R. pe care se află și indicația: nr. 27 CAIETUL VERDE ceea ce înseamnă că traducerea apăruse în acel volum, fiind a 27-a poezie.

Stefan George (1869 – 1933)

Spirit de cultură europeană, stimulat de simbolismul francez (Rimbaud, Verlaine, Mallarmé) și de elenitatea văzută în chip demonic dar și olimpic, George a eliminat din poezie sentimentul personal de trăire proprie, orientînd-o spre valorile eterne și imprimînd limbajului o solemnitate sacerdotală. (Fritz Martini, *op. cit.*, p. 427–428). Toate aceste însușiri corespund clasicismului lui Pillat, comun fiindu-le adoptarea unei anumite tendințe a epocii spre compoziția ciclică și distribuirea numerică. Încă din anii de studii de la Paris, Ion Pillat fusese atras de poezia lui George (*Mărturisiri* p. 279, poet pe care îl include în antologia DIN POEZIA GERMANĂ, iar la 31 dec. 1940, în București, termină de alcătuit o culegere de 111 poeme distribuite cronologic pe cicluri. Ele sînt scrise pe cele patru fețe albe ale unui carton îndoit (14,5 cm × 19,5 cm.), ce se află păstrat la Muzeul Literaturii Române la cota 11774/1–2.

170 *Ziua păștelui* / *Der Tag der Hirten*. vezi *Stefan George Werke* Ausgabe in zwei Bände. Helmut Küpper vormals Georg Bondi München und Düsseldorf, 1958 / *Erster Band*/. Din ciclul *Der Buch der Hirten und Preisgedichte*, p. 66/

Tradus la 20 febr. 1933, București. Datat în vol. ȚĂRM PIERDUT, (1934–1936), exemplarul autorului, unde a apărut prima oară.

171 *Către Damen* / *An Damen*, *op. cit.*, p. 75/.

172 *Stăpînul insulei* / *Der Herr der Insel*, *op. cit.*, p. 69/.

Tradus prin mart.-april., 1930, București. Datat în CAIETUL VERDE (1928–1932) unde a apărut mai întîi.

173 *Zi de pomenire* / *Jahrestag*, *op. cit.*, din ciclul *Das Buch der Hirten und Preisgedichte*, p. 65/

Să vii în parcul ce-l crezi mort... (*Komm in den totesogten Park...* *op. cit.*, din ciclul: *Jahr der Seele*)

174 *Să vii în parcul ce-l crezi mort...* / *Komm in den totesogten Park...* *op. cit.*, p. 121/

175 *Pășim în sus și în jos...* / *Wir schreiten auf und ab...* *op. cit.*, p. 121/

176 *Colina unde mergem...* / *Der Hügel wo wir wandeln*, *op. cit.*, p. 162/.

177 *Omul și faunul* / *Der Mensch und der Dämon* din *Das Neue Reich*, *op. cit.*, p. 430–432/. Tradus la 19 april, Balic. (Datat în mss. 715.35/I/22 M.L.R. și în vol. ȚĂRM PIERDUT unde a fost publicat prima oară.

mss. 715.35/I/22 M.L.R. 1. 1 *Cascada 'nchide...* (c.f.d.)

" " " v. 5 *De cînd vinez prin sihla niciodată (vreodată)* (c.f.d.)

" " " v. 11 *Din basmele străvechi dar nu ca azi* (c.f.d.)

" " " v. 14 *Zadarnic vei pîdi vinat regeso* (c.f.d.)

" " " v. 18 *Tu să mă-nveți nemernice cînd știința-mi* (c.f.d.)

" " " v. 20 *Neroditorul codru a nimicit-o* (c.f.d.)

" " " v. 23 *Cetăți și sate cresc, grădini în floare* (c.f.d.)

" " " v. 27 *Ce vrei sălbăticiune rea de moarte* (c.f.d.)

" " " v. 33 *Și pomi cu har de-ți dau și struguri* (c.f.d.)

" " " v. 35 *Și pomii dospind cald în noaptea vremii* (c.f.d.)

" " " v. 37 *Se prăpădesc de cîte-o spiță a roșii* (c.f.d.)

" " " v. 39 *De-acuma fug înapoi* ..... (c.f.d.)

" " " v. 40 *Ce-ți poate fi mai rău, tu nu știi* (c.f.d.)

" " " v. 44 *Și praf și rază, naștere și moarte* (c.f.d.)

" " " v. 46 *Am spus așa ceva. Zei aibă grijă* (c.f.d.)

" " " v. 49 *Nu i-ași zărit nicicînd* ..... (c.f.d.)

" " " v. 56 *Ruşinea n-o cunoaște animalul* (c.f.d.)

mss. 715.35/I/22 M.L.R. v. 58 *Cu toată arta voastră nu-nvățați ce vouă* totuși (c.f.d.)

" " " v. 59 *Ascultă deci de ne stîrpiți vă pierdeți* (c.f.d.)

" " " v. 62 *Lucrînd doar cu gîndul văd de mult* (c.f.d.)

" " " v. 64 *V-ar putezi tot lemnul, veștedă holdă* (c.f.d.)

Hugo Hofmannsthal (1874–1920)

Era moștenitorul unei vaste și alese culturi fiindu-i posibil să recepteze frumusețea și stările de spirit ale multor civilizații vechi, reușind însă să dea expresie și propriilor sale capacități creatoare. (Fritz Martini, *op. cit.*, p. 424–425). Rigoarea și ținuta clasică a poemelor sale învăluie miezul unei simțiri nostalgice, și evocarea de vechi civilizații. Ion Pillat mărturisește că în prima sa tinerețe, aceea a VISĂRILOR PĂGÎNE (1910–1912), îl citea printre alții și pe Hofmannsthal,

și plăcerea pentru versurile acestuia nu l-a părăsit niciodată. (*Mărturisiri*, p. 278). Toate acestea sînt dovedite și de antologia în care este inclus și poetul austriac, pe care Ion Pillat o alcătuieste în 1931. (Mss. 10.287 B.C.S.) Din numărul mic de pceme de supremă maturitate ale lui Hofmannsthal, Ion Pillat alege:

178 *Cîntec de ducă* / *Reiselied* vezi „Hugo von Hofmannsthal. *Gedichte und lyrische Dramen*, 1952, S. Fischer Verlag, p. 11/.

Poem remarcant de Mihai Niculescu pentru superioara sa tălmăcire. *Din poezia germană de Ion Pillat* în *Universul*, 1938, nr. 23, ian., p. 4. citat și de Păunescu-Ulmu, *Din poezia germană de Ion Pillat* în *Ramuri*, XXIX (1937), nr. 9—10, nov., p. 523.

179 *Versuri pentru un copil mic* / *Verse auf ein kleines Kind*, op. cit., p. 31./ Tradus la 21 febr. 1932, București. Datat în CAIETUL VERDE (1928—1932) unde a fost publicat.

180 *Împăratul Chinei vorbește* / *Der Kaiser von China spricht*, op. cit., p. 32—33/. Tradus la 6 sept., 1937, [Miorcani], primele 12 versuri mai vechi. (Datat în

mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 50/53).

mss. 4218 v. 23 *Ziduri negre păduri dese* (c.f.d.)

„ „ v. 24 *Dar obraz de neamuri multe* „ „ „

Rainer Maria Rilke (1875—1926)

Rilke este al treilea poet de limbă germană pe care Ion Pillat îl citea în original în anii studenției (*Mărturisiri*... p. 278), dar recitirea și pătrunderea poeziei lui au fost trăite de el în epoca maturității (V. Voiculescu, *Etape și reședințe în Mărturisiri despre om și poet*, Ed. Publicom, București [1946], p. 101). În anul 1922, împreună cu Oscar Walter Cisek, Ion Pillat traduce opera de tinerețe *Cîntecul vieții și morții Stegarului Cristof Rîlke*. În 1937 însă Ion Pillat se oprește și asupra altor pceme în care evoluează sufletul lui Rilke atât de deschis spre nemărginit.

181 *Cîntecul vieții și al morții Stegarului Cristof Rîlke*

Scris în anul 1899, cînd Rilke era în vîrstă de 24 de ani, acest poem clocotitor de tinerețe și bîntuit în același timp de conștiința morții, a fost tradus de Ion Pillat în colaborare cu Oskar Walter Cisek, în anul 1924. Traducerea,

publicată în *Cugetul românesc*, III (1924), nr. 2—4, april.—iun., i-a fost trimisă lui Rilke. Scrisoarea de mulțumire pe care acesta i-o trimite lui Ion Pillat este mărturia unor corespondențe sufletești și sensibilități comune. Dăm traducerea noastră a scrisorii, în limba franceză, păstrată în Cabinetul de Manuscrise B.A.R.S.R., la cota S 11 CDXXVIII.

Castelul Muzot

Sierre (Valais) Elveția

10 noiembrie 1924

Domnule și dragă Poete,

reintors la Muzot, pentru scurt timp, între două călătorii, sînt silit, de această dată să mă resemnez, de a vă exprima în puține cuvinte, bucuria și surpriza pe care le-am simțit, citind și recitind generoasele rînduri care-mi mărturisesc perfectă și neobosita dumneavoastră atenție: vă rog să credeți în via mea recunoștință.

Fasciculele revistei dumneavoastră îmi arată rezultatul marelui și binevoitorului vostru efort: sînt fericit de a beneficia de el. În ceea ce privește posibilitățile mele lingvistice, exagerați! Ghicesc totuși că v-ați apropiat de textul meu cu o fericită stăruință și cu o înțelegere de poet. Dacă regret este că această lucrare de tinerețe are cîntecul de a intra aproape în toate limbile europene; scrise de mult, într-o singură noapte de toamnă, aceste pagini n-au alt merit decît acela al întîiului elan al tinereții... dar trebuie să credem că tinerețea are dreptate în toate și ea este aceea care prin intermediul acestor ritmuri naiv-sincere, se impune atîtor cititori îngăduitori. Nefiind străin de îndeletnicirea de traducător, mă tem, de altfel, că o dată cu lucrările mele de maturitate, încep să cred din ce în ce mai puțin în posibilitățile echivalențelor. Cum aș putea să nu iubesc România, dragă domnule, de cînd cunosc *Izvor*. Timp de un an a fost cartea mea de căpătîi și sînt sigur că o voi reciti mereu cu aceeași uimire și duioșie. Admirația mea pentru Prințesa Bibescu a fost definitivă, îndată ce am cunoscut al său *Alexandre asiatique*, dar cu *Izvor* intuiția sa de mare poet a izbutit să stabilească una din cele mai adînci continuități umane. Și ce fericire să o fi descoperit în sufletul tainic al propriului său popor.

Vă rog să transmiteți domnului Nicolae Lahovary că am sperat că va fi aici de la o lună la alta și nu mă resemnez de a rămîne doar cu părerile de rău, ci contez pe vizita lui, la fel ca și pe a dumneavoastră, pentru mai tîrziu. Numai că, probabil voi lipsi adesea în această iarnă; aș prefera, de altfel, să vă arăt țînutul valesan, care a devenit puțin și al meu, în timpul splendorilor verii sau ale toamnei. Iarna îi dă întotdeauna o anumită măreție, dar atunci lumina nu mai cade pe colinele învăluite în umbră și peisajul rămîne știrbit prin lipsa lor.

Nu uitați, vă rog, să transmiteți colaboratorului dumneavoastră ceva din recunoștința ce v-o port și păstrați pentru dumneavoastră, domnule și dragă Poete, expresia devotatei mele simpatii.

Rainer Maria Rilke

Vezi traducerea noastră și în *Manuscriptum*, III(XLVIII), 1982, anul XII, p. 40—42).

- 182 *Pietă /Pietà. Rainer Maria Rilke. Gesammelte Werke. Band III. Gedichte. Dritter Teil. MCMXXVII, Insel Verlag, Leipzig, p. 28. Volum care a aparținut lui Ion Pillat, păstrat în biblioteca familiei.*

Tradus la 1 sept. 1937, București. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 45/48). mss. 4218 v. 2 Mă umple *toată*.

- 183 *Fintina romană /Römische Fontane. Borghese, op. cit., p. 79/.*
Tradus la 17 mai, 1932, București. Datat pe mss. 17.310/5—6 M.L.R. și în CAIETUL VERDE (1928—1932) exemplarul autorului.
mss. 17.310/5—6 v. Din apa de sus ușor aplecată (c.f.d.)
" " v. 11 Lăsindu-se-n picuri pe-a vasului daruri (c.f.d.)
" " v. 14 Să ridă cu tot ce-n ea se perindă (c.f.d.)

- 184 *Părăsit pe munții din suflet /Ausgesetzt auf den Bergen des Herzens, op. cit., p. 420/.*

Tradus la 21 sept., 1931, /Miorcani/. Datat în mss. 17.310/4 M.L.R. unde apare cu titlul *Așezat pe munții din suflet* și în CAIETUL VERDE (1928—1932) exemplarul autorului.

- mss. 17.310/4; v. 1 *Așezat* sus pe munții din suflet privește ce mică *stă* (c.f.d.)
" " v. 5 *Așezat* pe munții din suflet. *Stîncă* (c.f.d.)
" " v. 7 Vine ceva din *abisul tăcut* " " "
" " v. 11 *Colo* umblă desigur... " " "
" " v. 13 Se perindă și stau. *Și marea ascunsă pasăre* " " "
" " v. 14 *Dar cercuri*..... " " "

Transcriem catrenul *Fragment* de Rainer Maria Rilke tradus de Ion Pillat la Miorcani, 21 sept., 1931, dar nepublicat.

*Cînd din mîna negustorului
Cîntarul trece
la îngerul acela, care în ceruri
o liniștește și o înaripă cu greutatea locului.*

Rudolf Binding (1878—1938)

„Determinarea stringentă a formei“ conținînd un afect puternic sînt dezeratele estetice ale lui Binding (Fritz Martini, *op. cit.*, p. 522). Din opera sa Ion Pillat ne-a descoperit poemele cele mai gingașe.

- 185 *Mergînd pe vale /Gang durch das Tal; vezi: Rudolf Binding Gesammelte Werke Band I 1954, Hans Dulk Verlag-Hamburg, p. 408/. Tradus la 6 sept., 1937 /Miorcani/. Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 48/51.*

- 186 *Somn /Spätere Gedichte, op. cit., p. 562/.*

Tradus la 6 sept., 1937 /Miorcani/. Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 49/52.

Hans Carossa (1878—1956)

Esența poeziei lui Carossa constă în unitatea dintre natură și spirit, dintre cosmos și istorie, confirmate de propriile experiențe de viață (Fritz Martini, *op. cit.*, p. 524).

- 187 *Priveliște /Ausblick, vezi Hans Carossa. Jubiläums Ausgabe zum hundertsten Geburtstag von... Insel Verlag, Frankfurt am Main 1978. Fünfter Band, p. 187/ Tradus la 20 august, 1937 /Miorcani/. Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R. 1 p. 20/22.*

- 188 *Priveliște natală /Vorweltliche Landschaft — traducerea titlului în lb. germană de Pillat a primului vers Reich vertreute Tempeltrümmer, în op. cit., p. 213, Heimliche Landschaft.*

Tradus la 20 aug., 1937 /Miorcani/. Datat în mss. 5218 B.A.R.S.R., p. 21/24.

mss. 4218 v. 2, Prin coloane *aglice* aur

" " v. 6, Marmurei...

- 189 *Bejenie /Flucht, op. cit., p. 187/.*

Tradus la 20 aug., 1937 /Miorcani/. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 22/23).

mss. 4218 v. 2, Vă arde griul! *Vi s-au dus ostașii* (c.f.d.)

" " v. 7, Cine-și deschide acolo *cade* mut " " "

" " v. 10, Deschid *lăzi* zugrăvite " " "

În anul 1922 Ion Pillat traducea împreună cu Oskar Walter Cisek 17 poeme din opera poetului austriac Georg Trakl: *Inima mea în seară; Către tânărul Elis; Rondel; Apus; Apropierea morții; Liniste și tăcere; Helian; Psalm; În Parc; În primăvară; Către soră; Amin; Într-un vechi album; Cîntec de seară; Elis; Către cel mort în tinerețe și Priveliște*. Alte 16 poeme au apărut în 1922 în numerele 6 și 7—8 ale revistei *Cugetul românesc*. Efectuarea traducerilor din Trakl continuă cu *Mlaștini; Cîntecul orelor; Amurg în Lans; Pe „Mönchsberg“; Sebastian în vis; Noapte; În drum; Copilărie; Karl Kraus; Grodek; Jelanie*, poeme care împreună cu *Priveliște* apar în 1930 în periodicele *Vremea, Contemporanul* și *Tiparnița literară*.

Într-o scrisoare din 15 octombrie 1925, O. W. Cisek comunică lui Ludwig von Ficker, editorul revistei *Der Brenner*, trimiterea celor două numere ale *Cugetului românesc*, unde se aflau articolul său despre Georg Trakl și cele 17 poeme (sic) traduse de el împreună cu Ion Pillat. El îi făcea cunoscut că poetul Georg Trakl era mult apreciat de scriitorii din București și Transilvania care regăseau în poezia, lui farmecul aceluiași peisaj transfigurat de toamnă, comun României și Austriei, dar care rămânea însă străin germanului de nord. Soția sa, Hortensia Mateescu Cisek, a fost cea dintâi, care, cu opt ani în urmă, l-a descoperit pe Trakl scriitorilor din București.

Într-o altă scrisoare din 12 noiembrie 1925, adresată aceluiași von Ficker, O. W. Cisek îi face cunoscut puternica influență pe care Trakl a avut-o asupra liricii românești și anume asupra ultimelor două volume de versuri ale lui Camil Baltazar. În continuare, la fel ca în articolul său din *Cugetul românesc*, O. W. Cisek subliniază înrudirea intimă a lui Trakl cu Bacovia, poetul toamnei, al tristeții, al monotoniei vieții de cazarmă și al morții ca și obsesia unei anumite cromatice; la Trakl culoarea brună, la Bacovia albastru și violet. Dar spre deosebire de Trakl, care se înalță pînă la transcendentă, opera lui Bacovia rămîne încătușată în aparențele realității, iar moartea este mai puțin transparentă (*Manuscriptum*, 1975 nr. 2, p. 148—151). Despre influența lui Georg Trakl în poezia noastră expresionistă vezi Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română și expresionismul*, Ed. Eminescu, București, 1971.

În arhiva familiei se află poemele traduse din Georg Trakl, copiate de Ion Pillat pe foi volante din hîrtie velină aranjate în succesiunea hotărîtă de el. Asupra multora din poeme, scrise cu stiloul cu cerneală albastru deschis, în forma apărută în *Cugetul românesc* și identică cu aceea adoptată de Aurel Rău în antologia sa, Ion Pillat a intervenit cu o cerneală neagră, operînd corecturi și înlocuiri de cuvinte. Am considerat ultima versiune dată de Ion Pillat poemelor ca cea mai bună și am optat pentru reproducerea ei, dînd în același timp, la note, versurile respective, corectate, în limba germană. Ion Pillat traducea din Trakl în timp ce-și scria poe-

mele din PE ARGES ÎN SUS (apărute în 1923). Străbătute de nostalgia copilăriei, de fiorul negăsirii a tot ce a fost altădată, pe vechile poteci sau în încăperile pline doar de umbrele iubite, poemele lui Trakl trebuie să fi emoționat în mod deosebit pe poetul *pieirii în timp și al peisajului confesiv* care a fost Ion Pillat. Succesiunea poemelor este aceea indicată de Ion Pillat.

- 190 *Inima mea în seară* | *Zu Abend mein Herz*, vezi Georg Trakl. *Das dichterische Werk*. Auf Grund der historisch-kritischen Ausgabe von Walther Killy und Hans Szklenar. Deutsche Taschenbuch Verlag GmbH & Co. KG München, 1972—1974, p. 20/.

- 191 *Către tânărul Elis* | *An den Knaben Elis*, op. cit., p. 49/
Cugetul românesc, I(1922), nr. 6, sept., p. 557, v. 4, Cînd fruntea-ți singe-
 rează ușor
 mss. arh. f. v. 4, Cînd fruntea-ți singerează
 încet
 Trakl v. 4, Lass, wenn deine Sterne
 leise blutet
 C.r — *Cugetul Românesc* v. 10, O, de mult ai murit
 Elis
 mss. arh. f. v. 10, O, de cită vreme ai
 murit Elis
 Trakl v. 10, O, wie lange bist, Elis,
 du verstorben

- 192 *Rondel* | *Rondel*, op. cit., p. 14/
Cugetul românesc, op. cit., p. 558, v. 1 și v. 4, Tot aurul zilelor trecut e
 mss. arh. f. v. 1 și v. 4, Tot aurul zilelor dus e
 Trakl v. 1 și b. 4, Verflissen ist das Gold der
 Tage

- 193 *Apus* | *Untergang*, op. cit., p. 64—65/
Cugetul românesc, A. Rău, op. cit., p. 387, v. 9, O, frate, urcăm ca arătători
 orbi ai nopții
 mss. arh. f. v. 9, O, frate, urcăm noi, arătători orbi,
 spre miezul nopții
 Trakl v. 9, O, mein Bruder klimmen wir blinde
 Zeigergen Mitternacht

- 194 *Apropierea morții* [*Nähe des Todes*, *op. cit.*, p. 34/
C.r., op. cit., p. 558; A. Rău, *op. cit.*, v. 3, Se umple cu ale tristeței bolnave
oftări
mss. arh. f. v. 3, Se umple cu bolnavele oftări ale
tristeței
Trakl v. 3, Füllt sich mit den verspeteten
Seufzern auf Schwermut
Cugetul românesc, op. cit.; A. Rău, *op. cit.*, v. 4, O, pădurea ce ochii bruni
și-i apleacă lin
mss. arh. f. v. 4, O, pădurea ce lin ochii bruni și-i
apleacă
Trakl v. 4, O, der Wald, der leise die braunen
Augen senkt
Cugetul românesc, op. cit.; A. Rău, *op. cit.*, p. 388, v. 8, În noaptea aceasta
se desfac pe perini încălzite
mss. arh. f. v. 8, În noaptea aceasta se desfac pe
calde perini
Trakl v. 8, In dieser Nacht lösen auf lauen
Kissen
Cugetul românesc, op. cit.; A. Rău, *op. cit.*, v. 9, Galbene de tămiie, ale îndră-
gostiilor trupuri mlădioase
mss. arh. f. v. 9, Galbene de tămiie trupurile mlă-
dioase ale îndrăgostiilor
Trakl v. 9, Vergilbt von Weihrauch sich der
Liebenden schwächliche Glieder
- 195 *Liniște și tăcere* [*Ruh und Schweigen*, *op. cit.*, p. 63/
Cugetul românesc, op. cit., p. 559; A. Rău, *op. cit.*, p. 388, v. 7, Dar zborul
negru al păsărilor cuprinde mereu
mss. arh. f. v. 7, Dar zborul negru al păsărilor mișcă
mereu
Trakl v. 7, Doch immer rührt der schwarze
Flug der Vögel.
Cugetul românesc, op. cit., A. Rău, *op. cit.*, v. 9, Tristețea recheamă trecutul
uitat, ingeri pierduți
mss. arh. f. v. 9, Tăcerea apropiată gîndește trecutul
uitat, ingeri stinși
Trakl v. 9, Denkt die nahe Stille Vergessenes,
erloschene Engel
Cugetul românesc, op. cit.; A. Rău, *op. cit.*, v. 10, Fruntea înnoptează din nou
pe piatra stropită de lună

- mss. arh. f. v. 10, Fruntea înnoptează iar pe piatra
de lună
Trakl v. 10, Wieder nachtet die Stirne in
mondenem Gestein
Cugetul românesc, op. cit.; A. Rău, *op. cit.*, v. 12, Răsare sora în moartea
întunecată a toamnei
mss. arh. f. v. 12, Răsare sora în toamnă și în neagră
putrezime
Trakl v. 12, Erscheint die Schwester in Herbst
und schwarzer Verwesung
- 196 *Helian* [*Helian*, *op. cit.*, p. 40/
Cugetul românesc op. cit., p. 560—561; A. Rău, *op. cit.*, p. 588—589, v.
16, Seara cade apă albă în urne de mormint
mss. arh. f. v. 16, Seara scade apa albă în urne de
mormint
Trakl v. 16, Am Abend sinkt das wesse Wasser
in Graburnen

197 *Psalm* [*Psalm*, *op. cit.*, p. 32, poem dedicat lui Karl Kraus./

198 *În Parc* [*Im Park*, *op. cit.*, p. 58./

199 *În Primăvară* [*Im Frühling*, *op. cit.*, p. 54./

200 *Către soră* [*An die Schwester*, *op. cit.*, p. 34./

201 *Amin* [*Amen*, *op. cit.*, p. 34./

202 *Într-un vechi album* [*In ein altes Stammbuch*, *op. cit.*, p. 24./

În mss. arh. f. Ion Pillat a revenit asupra unora dintre versuri, dar deoarece
transformările au fost scrise cu creionul nu le-am socotit definitive.

Le dăm totuși:

mss. arh. f., v. 1, Mereu revii melancolie

„ „ „ v. 2, O blindețe a sufletului solitar

- „ „ „ v. 4, *Umil* se închină durerii răbdătorul,
 „ „ „ v. 5, Răsunînd în armonie și cuprins de o *nebulie moale*
 „ „ „ v. 6, Și *altceva* pătimește cu dînsul
 „ „ „ v. 9, *Înfiorat* sub tomnatece stele

203 *Cîntec de seară* / *Abendlied*, *op. cit.*, p. 38/.

Cugetul românesc, I(1922) nr. 8—9, nov., dec., p. 205; A. Rău, *op. cit.*, p. 392

- v. 14 *În a prietenului privesc de toamnă, tu, albo, să sai*
 mss. arh. f., v. 14, Răsai, tu, albă, în privesc de toamnă a prietenului.
 Trakl v. 14, Erscheinst du Weisse in des Freundes herbstlicher
 Landschaft

204 *Elis* / *Elis*, *op. cit.*, p. 50—51/

Cugetul românesc, *op. cit.*, p. 206—7; A. Rău, *op. cit.*, p. 392;

- v. 6, *Amuțiră* suspinele trandafirii
 mss. arh. f., v. 6, Le-au amuțit suspinele trandafirii
 Trakl v. 6, Verstummten ihre rosigen Seufzer

205 *Către cel mort în tinerețe* / *An einen Frühverstorbenen*, *op. cit.*, p. 65/

206 *Privesc de* / *Landschaft*, *op. cit.*, p. 49/

207 *Mlaștini* / *Am Moor*, *op. cit.*, p. 53/

Vremea, III (1930), nr. 109, 10 apr., A. Rău, *op. cit.*, p. 395,

- v. 6, *Se scutură* din aripi negre putregaiul;
 mss. arh. f., v. 6, Füllte din aripi negre putregaiul;
 Trakl v. 6, Aufblättert mit schwarzen Fügeln die Fäulnis;

208 *Cîntecul orelor* / *Stundenlied*, *op. cit.*, p. 47—48, inedit

- mss. arh. f., v. 1, Cu *priviri închise* se *prind* îndrăgostiții
 „corectat v. 1, Cu ochi posomorîți se privesc îndrăgostiții
 Trakl v. 1, Mit dunklen Blicken sehen sich die Liebenden an
 mss. arh. f., v. 2, Bălăii, strălucitorii. În întunericul *spăimîntat*
 „corectat v. 2, Bălăii, strălucitorii. În întunericul holbat
 Trakl v. 2, Die Blonden, Strahlenden. In starrender Finsternis.
 mss. arh. f., v. 3, Se string *subțiri* brațele doritoare

- „corectat v. 3, Se string șubred brațele doritoare
 Trakl v. 3 Umschlingen schwächtigt sich die sehnenen Arme
 mss. arh. f., v. 4, *De sînge* se *rupea* gura celei binecuvîntate...
 „corectat v. 4, Purpuriu se năruia gura celei binecuvîntate...
 Trakl v. 4, Purpurn zerbrach der Gesegneten Mund...
 mss. arh. f., v. 11, Aspră e viața și oțelit își *repede secera* țăranel
 „corectat v. 11, Aspră e viața și oțelit își duce coasa țăranel
 Trakl v. 11, Hart ist das Leben und stählern schwingt die Sense der
 Landmann
 mss. arh. f., v. 13, *Sîngerează* *rămurișul* în toamnă; sufletul monahal
 „corectat v. 13, Purpurie e fața frunzișului în toamnă; duhul monahal
 Trakl v. 13, Purpurn färbt sich das Laub im Herbst; der mönchische
 Geist

209 *Amurg în Lans* / *Abend in Lans*, *op. cit.*, p. 54/

210 *Pe „Mönchsberg“* / *Am „Mönchsberg“*; *op. cit.*, p. 55/

- Aurel Rău în *op. cit.*, p. 396 a reproduș *Pe „Muntele călugărilor“* cu corec-
 turile făcute de Ion Pillat în manuscris, după cum urmează:
 mss. arh. f., v. 3, Urmărește mereu pe *căldător făptura* întunecată a *vîntului*
rece
 „corectat, v. 3, Urmărește mereu pe drumet chipul întunecat al răcoarei
 Trakl v. 3, Immer folgt dem Wandeer, die dunkle Gestalt der
 Kühle
 mss. arh. f., v. 4, Peste *podetul spălat*, glasul de zambilă al copilului mereu
 „corectat, v. 4, Peste poteca osoasă.....
 Trakl v. 4, Über knöchernen Steg, die hyatzinthe Stimme des
 Knaben)
 mss. arh. f., v. 6, Șoptind *tot* mai *blînd* de jalea *bolnavă* a fratelui
 „corectat v. 6, Șoptind mai încet jalea sălbatică a fratelui
 Trakl v. 6, Sanfter an krankes nun die Wilde klage des Bruders)
 mss. arh. f., v. 7, Astfel un verde plăpînd *lovește* genunchiul *țăranelui*
 „corectat v. 7, Astfel un verde plăpînd atinge genunchiul străinului
 Trakl v. 7, Also rührt ein spärliches Grün das Knie des Fremdlinges)
 mss. arh. f., v. 8, *Fruntea de piatră*;
 „corectat v. 8, Capul impietrit;
 Trakl v. 8, Der versteinerte Haupt;
 mss. arh. f., v. 9, Mai aproape *freamătă* izvorul albastru *plîns* de femeie
 „corectat v. 9, Mai aproape foșnește izvorul albastru jalea femeilor
 Trakl v. 9, (Nähe rauscht der blaue Quelle die Klage der Frauen)

211 *Sebastian în vis* [*Sebastian in Traum*, op. cit., p. 52—53.]

Tiparnița literară, II(1930), nr. 4—5, apr.-mai, p. 11

Tiparnița lit., v. 8, Zăcea în depărtare...

mss. arh. f. corect. v. 8, Zăcea în dărăpănare...

Trakl v. 8, Lag im Verfall...

Tiparnița lit., v. 12, Apoi se arunca el ca de piatră înaintea cailor negri,
mss. ar. f. corect. v. 12, Cind el se arunca împietrit înaintea cailor negri
în goană,

Trakl v. 12, Da er steirnen sich vor rasende Rappen warf.)
Se renunță la traducerea strofei a 5-a.

Tiparnița lit., 24, Suia încet întunecatul munte al Calvarului

mss. arh. f., corect. v. 24, Suia încet posomoritul munte al Calvarului

Trakl v. 24, Stille den finsternen Kalvarienberg hinanstieg

Tiparnița lit., v. 28, O, ce încet se înălța crucea în sufletul de umbră

mss. arh. f., corect. v. 28, O, ce încet se înălța crucea în sufletul său întunecat

Trakl v. 28, O, wie leise stand in dunkler Seele das Kreuz auf

Tiparnița lit., v. 32, Și băiatului îi răsărea ușor lumina ingerului trandafiriu

mss. arh. f., v. 32, Și băiatului îi răsărea ușor un inger trandafiriu

Trakl v. 32, Und dem Knaben leise sein rosiger Engeln erschien

Tiparnița lit., v. 37, Se lăsa un obraz galben peste copilul tăcut

mss. arh. f., v. 37, Se apleca un cap galben peste copilul tăcut

Trakl v. 37, Neigte sich ein gelbes Haupt, schweigend das Kind.

Tiparnița lit., v. 39, Luminoș clopot de Paști în bolta de mormint a nopții

mss. arh. f., v. 39, Trandafiriu clopot de Paști " " "

Trakl v. 39, Rosiger Österglocke im Grabgewölbe der Nacht

Tiparnița lit., v. 41, Așa că în fiori o nebunie întunecată se desprindea...

mss. arh. f., v. 41, Pină ce în fiori o nebunie " " "

Trakl v. 41, Dass in Schauern ein dunkler Wahnsinn...

Tiparnița lit., v. 44, Mierla striga străină în apus

mss. arh. f., v. 44, Mierla striga ceva străin în apus

Trakl v. 44, Die Drossel ein Fremdes in den Untergang rief.

Tiparnița lit., v. 46, Se ducea de-a lungul prăbușitelor ziduri de cetate

mss. arh. f., v. 46, Se ducea seara pină la prăbușitele ziduri de cetate

Trakl v. 46, Abends vor die verfallene Mauer der Stadt ging

Tiparnița lit., v. 46, Se pierdea grădina în liniștea galbenă a toamnei,

mss. arh. f., v. 46, Se năruia grădina " " "

Trakl v. 46, Verfiel der Garten in der braunen Stille des Herbstes,

Tiparnița lit., v. 52, Cind în umbra lui Sebastian murea glasul de argint al

arhanghelului

mss. arh. f., v. 52, Cind în umbra lui Sebastian se sfîrșea " " "

Trakl v. 52, Da in Sebastians Schatten die Silberstimme des Engels

erstarb

212 *În noapte* [*Nachts*, op. cit., p. 56.]

mss. arh. f., v. 3, Mantaua ta albastră îmbrățișa pe cel ce cădea (corectat:
se scufunda)

Trakl v. 3, Dein blauer Mantel umfig den Linkenden

213 *În drum* [*Unterwegs*, op. cit., p. 48—49.]

mss. arh. f., v. 3, Zborul întunecat al corbilor. Pe piață trecea o gardă

" " corect. v. 3, " " " " " " se ridica o "

Trakl v. 3, Der dunkle Flug der Dohlen; Am Platz zog eine Wache
auf.

mss. arh. f., v. 6, Ce lin îi coboară surisul în fîntina pustie

" " corect. v. 6, " " " " " " năruită

Trakl v. 6, Sehr leise sinkt ihr Lächeln in den verfallenen Brunnen

mss. arh. f., v. 7, Ce freamătă albastră-n amurg...

" " corect. v. 7, Ce foșnește albastră-n amurg...

Trakl v. 7, Der bläulich in der Dämmerung rauscht...

mss. arh. f., v. 11, Sub arbori înalți, O, ce închisă e fața de zambilă...

" " corect. v. 11, Sub arbori înalți, O, ce gravă e fața...

Trakl v. 11, Unter hohen Bäumen, O, wie ernst ist das...

mss. arh. f., v. 13, Învelită de somnul ușor al frunzișului.

" " corect. v. 13, Posomorită de somnul ușor al frunzișului

Trakl v. 12, Umdüstert wom Schlummer des Laubs...

mss. arh. f., v. 14, Aur al căzutei flori ale soarelui

" " corect. v. 14, Aur al năruitelor flori de soare

Trakl v. 14, Gold verfallener Sonnen Blumen

mss. arh. f., v. 26, Lasă-le cînd beat de vin capul tău adoarîne pe drum

" " corect. v. 26, " " " " " " " " în șanț

Trakl v. 26, Lass, wenn trunken von Wein das haupt in die Gosse
sinkt

214 *Copilărie* [*Kindheit*, op. cit., p. 47.]

mss. arh. f., v. 2, În peștera albastră pe poteca ncumblată,

" A. Rău, corect. v. 2, În peștera albastră pe poteca de-altădată,

Trakl v. 2, In blauer Hölle. Über vergangenen Phad,

mss. arh. f., v. 4, Rămurișul tăcut cade pe gînduri; freamătul frunzei

" A. Rău, corect. v. 4, Rămurișul tăcut cade pe gînduri; foșnetul frunzei

Trakl v. 4, Sinnt das stille Geäst; dass Rauschen des Laubs

mss. arh. f., v. 6, Abia de-ți vine vîietul mierlei. Un păstor

" A. Rău, corect. v. 6, Blindă e jalea mierlei. Un păstor

Trakl v. 6, Sanft ist der Amsel Klage. Ein Hirt

mss. arh. f., v. 7, Urmează tăcut soarele, ce *alunecă pe povârnișul* tomnatec
„ A. Rău, corect. v. 7, Urmează tăcut soarele ce se rostogolește din dîmbul
tomnatec

Trakl v. 7, Folgt sprachlos der Sonne, die vom herbslichen Hügel
rollt

mss. arh. f., v. 9, La marginea pădurii s-arată *sperios vinatul*...

„ A. Rău, corect. v. 9, La marginea pădurii s-arată un vinat sfios...

Trakl v. 9, Am Waldsaum zeigt sich ein scheuer Wild...

mss. arh. f., v. 10, Odihnesc în vale bătrine clopote și *iazuri* întunecate

„ A. Rău, corect. v. 10, Odihnesc în vale bătrine clopote și cătune

Trakl v. 10, Ruhn im Grund die alten Glocken und finsternen Weiler

mss. arh. f., v. 15, Te mișcă privirea țințirîmului *părăsit pe deal*

„ A. Rău, corect. v. 15, Te mișcă privirea țințirîmului năruit pe dîmb.

Trakl v. 15, Rührt der Anblick der verfallenen Friedhofs am Hügel,

mss. arh. f., v. 17, Cînd *gîndește* oameni veseli zile de primăvară cu aur
întunecat

„ A. Rău, corect. v. 17, Cînd își amintește de oameni veseli de zile de pri-
măvară cu aur întunecat

Trakl v. 17, Wenn sie frohe Menschen denkt, dunkelgoldene Früh-
lingsstage.

215 *Karl Kraus* [*Karl Kraus*; op. cit., p. 68.]

Theodor Enescu publică pentru prima oară și comentează poemul în articol
Kraus-Trakl într-un inedit Ion Pillat în Secolul XX; nr. 6—7, 1981, p. 189—
192.

216 *Grodek* [*Grodek*, p. 94.]

mss. arh. f., v. 3, Albastrele *iazuri*, *deasupra* soarele

„ „ corect. v. 3, Și albastrele lacuri, peste care soarele

Trakl v. 3, Und blauen Seen, darüber die Sonne

mss. arh. f., v. 4, *Apune pustiul*, *primește* noaptea

„ „ corect. v. 4, Se rostogolește posomorît; noaptea cuprinde

Trakl v. 4, Duster hinrollt; umfängt die Nacht

mss. arh. f., v. 5, Războinicii *murînd*, sălbaticul *geamăt*

„ „ corect. v. 5, Războinicii pe moarte „ „

Trakl v. 5, Sterbenden Krieger; die wilde Klage.

mss. arh. f., v. 6, Din gurile *sparte*

„ „ corect. v. 6, Din gurile lor sfărîmate

Trakl v. 6, Ihrer zerbrochenen Munder

mss. arh. f., v. 7, Dar liniștea adună în *funduri de pașiști*

„ „ corect. v. 7, Dar liniștit se adună în luncă

Trakl v. 7, Doch stille sammelt in Weidengrund

mss. arh. f., v. 8, *Frunziș* roș în care un zeu minios *locuiește*

„ „ corect. v. 8, Un nor roșu în care șade un zeu minios

Trakl v. 8, Rotes Gewölk, darin zürnender Gott wohnt

mss. arh. f., v. 10, Toate drumurile *sfîrșesc* în neagră *veștejire*

„ „ „ corect. v. 10, „ „ dau în neagră putrezire

Trakl v. 10, Alle Strassen münden in schwarze Verwesung

mss. arh. f., v. 13, *Sărută* duhuri eroice *frunți* singerinde

„ „ „ corect. v. 13, În întîmpinarea duhurilor de voinici, frunților sin-
gerinde

Trakl v. 13, Zu Grüßen die Geister der Helden, die blutendere Häupter

mss. arh. f., v. 15, O, *mîndre îndolieri*. Voi altare de *bronz*

„ „ „ corect. v. 13, O, doliu mai mîndru. Voi altare de aramă

Trakl v. 13, O, stolzer Trauer! ihr ehernen Altäre

217 *Jelanie* [*Klage*, op. cit., p. 94.]

mss. arh. f., v. 10, Iată o *barcă* speriată se scufundă

„ „ „ corect. și A. Rău, p. 397, v. 10, Iată o luntre speriată se scufundă

Trakl v. 10, Sich ein ängstlicher Kahn versinkt

mss. arh. f., v. 12, În *fața tăcută* a nopții

„ „ „ corect. și A. Rău, v. 12, Hărăzită feței tăcute a nopții

Trakl v. 12, Dem schweigenden Antlitz der Nacht

Iwan Goll (1891—1950)/Isaac Lang pseudonim Iwan Lassang, Tristan
Torsi, vezi: *Deutsches Literatur Lexicon*, vol. VI, Bern-München, 1978,
col. 587—589/

Traducerile din opera poetului expresionist german Iwan Goll apar în 1922,
aproape concomitent cu cele din George Trakl. Ion Pillat care nu se specializase
în limba germană, — dar care o cunoștea bine de vreme ce declară că în timpul
studenției, la Paris, îi citea în original pe Hugo von Hofmannsthal, Rainer Maria
Rilke și Stefan George, (*Mărturisiri*... p. 278) — se încumătă ca, paralel cu tra-
ducerile din George Trakl, pentru a căror reușită cerea concursul lui O. W. Cisek,
să abordeze singur pe Iwan Goll, atras fiind desigur de noutatea poeziei expresio-
niste germane. (Vezi Ov. S. Crohmălniceanu, op. cit./ Ion Pillat caută singur echi-
valența lirică a poemelor: *Negrul de varietate*; *Lampagiul*; *Directorul de cinemato-
graf* și *Canalul Panama*, dar în 1923 îl consultă pe O. W. Cisek pentru poemul
Studentul.

- 218 *Lampagiul* / *Der Lanternenmann* in *Die Unterwelt. Gedichte*, Berlin, S. Fischer Verlag, 1919, p. 40./
Citat de Ov. S. Crohmălniceanu, *op. cit.*

- 219 *Negrul de varieteu* / *Varietiedunkel* /
Traducere citată de Ov. S. Crohmălniceanu în *Literatura română și expresionismul*... p. 40.

- 220 *Directorul de cinematograf* / *Der Kinodirektor* în *Dithyramben*, Leipzig, Verlag Kurt Wolff. Der fünfte Tag, vol. 54, p. 8./
Citat de Ov. S. Crohmălniceanu, *op. cit.*

- 221 *Canalul Panama* / *Der Panamakanal*. *op. cit.* (n-am putut afla paginația)/
Citat de Ov. S. Crohmălniceanu, *op. cit.*

- 222 *Studentul* / *Der Student*, *op. cit.*, p. 10/
Traducere în colaborare cu O. W. Cisek.
Citat de Ov. S. Crohmălniceanu, *op. cit.*, p. 116.

Din poezia lui Alfred Margul Sperber (1898—1967)

- 223 *Zimbrul* / *Der Urstier* vezi: Alfred Margul Sperber: *Geheimnis und Verzicht Gedichte*, Literaria Cernăuți, 1935, p. 64./
Tradus la București 30 noiemb. 1940 (Datare luată de pe copia poemului scris de Maria Pillat).

DIN POEZIA ENGLEZĂ

William Shakespeare (1564—1616)

- 224 *La fel ca iarna mi-a fost lipsa ta.* / Sonetul XCVII: *How like a winter has my absence been*, vezi *The complete works of William Shakespeare*. London. Oxford University Press, New York. Toronto, p. 119./
Tradus la 5 oct., 1941, București. (Datare autograf pe mss. arh. f.).
În sonetul lui Shakespeare, Ion Pillat regăsea reflectată cu o nouă recrudescență sentimentul dragostei torturate din *Stanțe* scrise de el în 1934 și publicate în *UMBRA TIMPULUI* (1934—1935).

Percy Bysshe Shelley (1792—1822)

- 225 *Aziola* / *The Aziola: The poems of Percy Bysshe Shelley*. Edited with textual notes by Thomas Hutchinson, M. A. editor of Oxford Wodsworth. Humphrey Wilford. Oxford University Press. London. Edinburgh. Glasgow. New York. Toronto. Melbourne. Cape Town. Bombay, 1919, p. 636.

În *Aziola* poetul regăsește cîntecul tristelor prevestiri ce murmură în surdină în atîtea din poeziile proprii.

Poemul *Aziola* tradus în 1944, se află trecut pe o listă cu traduceri rămasă de la Ion Pillat. El a fost copiat după un manuscris al Mariei Pillat.

William Butler Yeats (1866—1939)

William Butler Yeats căruia Ion Pillat îi consacră în 1933 un entuziast studiu *Sufletul irlandez în poezie. William Butler Yeats*, (PORTRETE LIRICE, Ed. Cugetarea, p. 163—183), „reprezintă direct sufletul neamului său și reușește să creeze un stil propriu de o mare artă literară”. Ion Pillat dorește ca prin traducerea cîtorva din poeziile „celui mai mare poet de limbă engleză — atunci încă în viață”, să evoce publicului român incantația de vrajă a versurilor în care respiră sufletul colectiv și tradiția poporului irlandez.

Foarte multe din poemele lui Ion Pillat: *SATUL MEU* (1925), *BISERICA DE ALTĂDATĂ* (1926), *POVESTEA MAICII DOMNULUI* (1925) și *CUMPĂNA DREAPTĂ* (1941—1944), reînsuflețesc miturile și farmecul poeziei populare române.

- 226 *Valea Porcului negru.* / *The Valley of the Black Pig*; vezi: *The collected poems of W. B. Yeats*, London Macmillan & Co. LTP, 1958, p. 73./

- 227 *Copilul răpit* / *The stolen child*, *op. cit.*, p. 20—21./
Ion Pillat traduce în proză acest poem căci „farmecul muzical și într-adevăr feeric al versurilor lui Yeats nu se poate reda”.

- 228 *Magii* / *The Magi*, *op. cit.*, p. 141./
În timp ce în *Drumul magilor* din vol. *BISERICA DE ALTĂDATĂ* Ion Pillat evocă apariția *Magilor* din colindele populare, viziunea lui Yeats este „autohton galică”, „consistentă, reală, ca fețele de piatră veche mîncată de ploaie a *Magilor* călătorind în norii cerului”.

- 229 *Sfioasa* / *To an Isle in the Water*, *op. cit.*, p. 22./
Cîteva din poeziile lui Ion Pillat din volumul *ȚĂRM PIERDUT* (1927—1941)

sint inspirate de motivul *insulei* pierdute în mărire Mediteranei. El alege același motiv tratat de Yeats, obsedat fiind de a reda „muzicalitatea internă a poeziei“.

230 *Cind vei fi bătrână* [*When you are old*, op. cit., p. 46.]

În 1932 Ion Pillat scrie *Stanțe pe un motiv de Ronsard*, poem apărut prima oară în PASĂREA DE LUT (1934), iar în 1935 traduce sonetul lui Ronsard *Quand vous serez bien vieille*. În poemul lui Yeats, Pillat încearcă să traducă „procesul de absorbire și de transformare poetică a sonetului francez“ care, transpus de sensibilitatea și viziunea lui Yeats, devine o poezie lirică irlandeză.

231 *Poetul dorește hainele cerului* [*He wishes for the clothes of heaven*, op. cit., p. 81.]

232 *Lebedele sălbatice din Coole* [*The wild Swans of Coole*, op. cit., p. 147—148.]
Motivul timpului fugar atât de frecvent în poezia lui Pillat este întruchipat în acest poem al lui Yeats.

Thomas Stearns Eliot (1888—1965)

Ion Pillat era atras de personalitatea lui T. S. Eliot „formată dintr-un complex de culturi, deci mai pregătită decât oricare alta pentru a întruchipa năzuințele vieții și lumii actuale atât de complexe, atât de diferite de simplitatea puritană dar și de ipocrizia burgheză a societății victoriene“... „*Țara pustie* la fel ca *Ulysses* a lui James Joyce, este unul din acele texte încărcate de adinci semnificații al căror mesaj nu poate fi interceptat de la început decât de puțini aleși, dar cu o rază de acțiune ce merge crescând mereu în timp și spațiu“ (Ion Pillat, *Thomas Stearns Eliot în Azi*, II, 1933, nr. 3, 3 oct., p. 766—769).

233 ȚARA PUSTIE (THE WASTED LAND, *Collected Poems*, 1902—1962.
T. S. Eliot. Faber and Faber Limited, 3 Luean Square, London, [1963].

I. Însmormintarea mortului

/Prima schiță a traducerii poemului s-a păstrat în arhiva familiei ceea ce ne permite să observăm procesul elaborării/.

- v. 1, *April* e cea mai crudă lună, născind
- v. 2, Florile de liliac din țara *morților*, amestecind (c.f.d.)
- v. 9, Ca o *bură* de ploaie;...
- v. 10, Și am *ieșit în lumină* de soare,...
- v. 16, Marie, *țin-te lipită* de mine. Și devale ne *ducem* „ „ „
- v. 18, Citesc mai toată noaptea și merg la miazăzi, iarna „ „ „
- v. 19, Care sînt rădăcinile ce țin încheștate... „ „ „
- v. 22, Un *teanc* de imagini sparte
- v. 23, Și copacul mort nu dă *nici un* adăpost, greierele
nici un ajutor (c.f.d.)
- v. 24, Și *piatra* /stîncă/ uscată *nici un* zgomot de apă... (c.f.d.)
- v. 25, Acolo e umbra, sub stîncă *aceea* roșie „ „ „
- v. 26, Intră sub umbra stîncii *aceleia* roșii „ „ „
- v. 27, Și-ți voi arăta ceva deosebit de *amîndouă* (c.f.d.)
- v. 29, Și de umbra ta în *amurg*...
- v. 30, Îți voi arăta, *frica* într-o mină de praf „ „ „
- v. 35, Mi-ai dat zambile *întîia* oară acum un an „ „ „
- v. 39, Grăi, și ochii mi-au *fost lipsi* [amăgit]... „ „ „
- v. 46, Cu un pachet *blestemat* de cărți... „ „ „
- v. 47, E cartea *D-tale*...
- v. 48, *Acelea* sînt măgelele care i-au *fost* ochii... „ „ „
- v. 49, Aici e Belladonna, Doamna *dintre* Stînci,
- v. 51, Aici e omul cu trei *pumnale*,...
- v. 52, Și aici e negustorul cu un *singur* ochi... „ „ „
- v. 53, Care e *goala* e ceva ce duce el *pe* spate „ „ „
- v. 55, Omul Spînzurat. Să ai *teamă*...
- v. 59, E *nevoie* să fii cu atîta băgare de seamă *astăzi* „ „ „
- v. 60, *Citty* atît de ireală
- v. 62, O *gloată* curgea pe *London Bridge*, atîția,
- v. 64, Suspine scurte și puține, *erau scoase* (suflate) se *îmbiau*
- v. 65, Și fiecă om își ținea ochii înaintea *picioarelor* (c.f.d.)
- v. 66, Curgea *pe* deal în sus și-n jos pe *King William Street* „ „ „
- v. 67, Acolo unde *Saint Mary Woolnoth* ține rînduiala
ceasului „ „ „
- v. 68, Cu un sunet mort la ultima bătaie a *celor nouă* „ „ „
- v. 69, Acolo zării *pe* unul ce-l cunoșteam... „ „ „
- v. 71, Trupul *acela* pe care l-ai sădit... „ „ „
- v. 74, Obține *Cîinele* departe de *aici* care e prieten oamenilor „ „ „
- v. 75, Sau ghearele (*unghiile* lui) îl vor desmormînta
din nou „ „ „

II. O partidă de şah

- v. 77, Jețul în care şedea, ca un tron ferecat (c.f.d.)
 v. 78, Lucea pe marmura..... " " "
 v. 79, Înălţată de stindarde săpate cu ciorchine de viţă " " "
 v. 80, De pe care..... " " "
 v. 82, Îndoia flăcările unui sfeşnic cu şapte braţe " " "
 v. 83, Aruncind lumină..... " " "
 v. 85, Din casete de mătase revărsate din belşug de bogăţie (c.f.d.)
 v. 89, Şi înecau simţurile în miresme; mişcate (împinse) de vîntul (c.f.d.)
 v. 90, Ce adia răcoroasă dinspre fereastră ele urcau, " " "
 v. 93, Mişcînd (desenurile) chenarele tavanului împodobit " " "
 v. 94, Uriase lemne aduse de mare cu legături de aramă " " "
 v. 95, Ardeau verde şi portocaliiu înconjurate de pietre... " " "
 v. 96, În a cărei lumină (sură) tristă..... " " "
 v. 97, Deasupra (vetrei) vechiului cămin se desfăşura " " "
 v. 98, Ca şi cum o fereastră s-ar fi deschis pe pădureasca întimplare (c.f.d.)
 v. 101, Uplea tot pustiul cu un glas de necucerit " " "
 v. 104, Şi alte trunchiuri veştejite ale timpului " " "
 v. 106, Se plecau în afară şi proptindu-se.... " " "
 v. 108, La lumina focului..... " " "
 v. 109, Se răspîndea în..... " " "
 v. 113, La ce te gîndeşti? La ce gînduri (La ce bun gînduri)..... " " "
 v. 115, Cred că sintem în alei..... " " "
 v. 128, acea zdreanţă shakespiriană " " "
 v. 136, Şi dacă plouă o trăsură închisă la patru " " "
 v. 140, Nu-mi îndulcesc (schimb) cuvintele..... " " "
 v. 142, Acum Albert se reîntoarce, fă-te un pic elegantă " " "
 v. 143, O să vrea să ştie ce ai făcut..... " " "
 v. 144, Ca să-ţi pui cîţiva dinţi..... " " "
 v. 146, A spus şi-o jur nu pot îndura.... " " "
 v. 149, Şi de nu i le dai, atunci altele.... " " "
 v. 150, Oh, aşa e, a spus ea. Ceva cam aşa am spus " " "
 v. 151, Atunci ştiu cui să-i mulţumesc, a spus, şi mi-a dat o privire dreaptă (c.f.d.)
 v. 154, Altele pot culege şi alege de nu poţi (tu) " " "
 v. 155, Dar de renunţă Albert... " " "
 v. 156, Ar trebui să te ruşinezi... " " "
 v. 158, N-am ce face a spus ea, lungind nasul " " "

- v. 159, Am luat pilule ca să-mi treacă (c.f.d.)
 v. 170, Buna seara (lipseşte restul cuvintelor)

III. Predica focului

- v. 175, Străbate ţara pămîntie neauzit. Nimfele s-au dus
 v. 178, Batiste de mătase, cutii de cărţi de vizită (corespondenţă)... " " "
 v. 179, Sau alte mărturii din nopţi de vară. Nimfele s-au dus " " "
 v. 180, Şi amicilor, trîndavii moştenitori ai directorilor... " " "
 v. 181, Duşi de asemeni, şi ei n-au lăsat nici-o adresă
 v. 182, La apele Lemnului /noi/ şezum şi plîsem
 v. 183, Bîlîndă Tamisă să curgi dulce... " " "
 v. 184, Bîlîndă Tamisă să curgi dulce căci nu vorbesc nici tare nici greu (c.f.d.)
 v. 185, Iar după umeri într-o trîmbă...
 v. 186, Clanţatul de oase şi ris înfundat din ureche-n ureche prelung " " "
 v. 188, Tîrşîindu-şi burta..... " " "
 v. 190, Într-o seară de iarnă tocmai în spatele rezervorului benzinei " " "
 v. 191, Meditînd asupra regelui naufragiului.... " " "
 v. 196, Iar după umerii mei... " " "
 v. 199, O, pe Dna Porter luna luminoasă " " "
 v. 200, Şi pe a ei fiică " " "
 v. 205, Atît de sălbatic răpîte " " "
 v. 207, Nereală City
 v. 210, Nebărbierit, cu buzunarul plin de conosamente
 v. 212, M-a întrebat într-o franţuzească strîcată " " "
 v. 213, Să iau masa la....
 v. 215, În ceasul micşunelei (ivonie)..... " " "
 v. 216, Se ridică de pe birou, cînd maşina umană aşteaptă, " " "
 v. 219, Moşneag cu sîni turtiţi de femeie " " "
 v. 222, Odaia (casa) dactilografei.... " " "
 v. 223, Maşina de gătit şi îi aşează mîncarea în farfurii de metal " " "
 v. 229, Am zărit întimplarea şi am prevăzut ce-a urmat " " "
 v. 232, Funcţionar la o mică agenţie cu o privire... (c.f.d.)
 v. 233, Unul din lumea mică (clasa joasă) căruia siguranţa lui " " "
 v. 234, Cu o pîlărie de mătase.... " " "

- v. 235, *Ceasul (vremea) e de-acum prielnic cum prevedea* " " "
v. 241, *Îngimfarea lui n-asteaptă...* " " "
v. 242, *Și schimbă-n bucurie...* " " "
v. 243, *Și eu Tiresias dinainte am suferit...* " " "
v. 244, *Ce-a fost făcut pe acest divan...* " " "
v. 246, *Și am mers printre cei mai umili dintre morți* " " "
v. 247, *Depune protector un sărut ca final* " " "
v. 249, *Se-ntoarce, se privește (Se-ntoarce ea, privește)...* " " "
v. 650, *Abia dîndu-și seama că al ei iubit s-a dus;*
v. 251, *Creierii îi îngăduie un gând neisprăvit să treacă* " " "
v. 252, *„Bine că s-a făcut acum (și sint bucuroasă că s-a sfîrșit)“.*
v. 253, *Cînd o femeie drăgălașe se-apleacă spre nebulie și*
v. 257, *„Această muzică vine spre mine tîrîș, tîrîș pe ape“* " " "
v. 261, *Plăcutul plîns al unei mandoline* " " "
v. 265, *Negrădă minune.....* " " "
v. 268, *Luntrile se-ambulzesc* " " "
v. 269, *Cu marea care se-ntoarce* " " "
v. 272, *Pe sub vînt leagănd greaua...* " " "
v. 274, *Buștenii împînși* " " "
v. 275, *Jos spre Greenwich ajung* " " "
v. 283, *Roșie și Laur* " " "
v. 285, *Marmură pe amîndouă maluri*
v. 287, *Ducea în josul apei* " " "
v. 288, *Cîntec de clopot* " " "
v. 289, *Albelor turle* " " "
v. 294, *M-au desfăcut...* " " "
v. 296, *Picioarele mele sint în Margate...*
v. 299, *Nu fac comentariu. Ce trebuie să resimt oare?*
v. 300, *Pe nisipurile de la Marjote*
v. 301, *Nu pot aduna* (c.f.d.)

IV. Moarte prin apă

- v. 316, *I-a ales oasele în șoptiri. Cum se îndalșa și cădea* " " "
v. 317, *A trecut peste vremile bătrîneții și tinereții sale* " " "
v. 320, *O, tu ce întorci roata și privești, tot privești* " " "
v. 321, *Privește pe Phebos, care a fost odată mîndru și înalt* " " "

V. Ce a grăit tuncuț

- v. 329, *Noi care trăim sîntem acum în clipa morții*
v. 334, *Cari sint munți...* " " "

- v. 341, *Nu e măcar singurătate în munții ceia*
v. 342, *Dar fulger..*
v. 343, *Nu e măcar singurătate în munții ceia*
v. 344, *Ci fețe roșii încăpăținate cu rinjet*
v. 353, *Dacă ar fi suncetul apei cel puțin*
v. 356, *Dar sunet de apă...*
v. 365, *Nu pot cunoaște de e bărbat sau e femeie*
v. 366, *Ce e sunetul acela sus în văzduh*
v. 367, *Murmur de maternă plîngere*
v. 373, *Crăpături și reforme și erupții prin văzduhul vîndt* " " "
v. 374, *Turle surpîndu-se*
v. 399, *Djungla se tira tupilată în tăcere*
v. 403, *Prietene singe stringîndu-mi inima* " " "
v. 404, *Printr-însa, printr-însa*
v. 416, *Gîndind la cheie fiecare își adeverește temnița* " " "

Notele autorului traduse de Ion Pillat (Notes on the „Wasted Land“, op. cit. p. 80—86)

Notele autorului

Nu numai titlul, dar pînă și planul și o bună parte din simbolismul incidental al poemei au fost sugerate de cartea d-șoarei Jessie L. Weston despre legenda Graalului *From Ritual to Romance* (Cambridge). Într-adevăr, atît de mult îi sînt dator, încît cartea d-șoarei Weston va elucida dificultățile poemei cu mult mai bine decît o pot face notele mele; și o recomand (în afară de interesul deosebit al volumului însuși) fiecărui cititor care socotește că elucidarea poemului merită o atare osteneală. Mai sînt dator din punct de vedere general și altei opere de antropologie, operă care a influențat adînc generația noastră; mă gîndesc la „Ramura de aur“ (*The golden Bough*) / a lui Frazer/; am făcut uz în special de cele două volume *Athis Adonis Osiris*. Orice cititor familiar cu aceste opere va recunoaște numaidecît în poemă oarecare referințe la ceremoniile de vegetație.

I. ÎNMORMÎNTAREA MORTULUI

- Versul 20. Cf. Ezechiel II, 1.
23. Cf. Ecclesiastes XII, 5.
31. V. Tristan und Isolde, I, versurile 5—8.
41. Id. III, versul 24.

46. Nu cunosc bine constituirea exactă a jocului zis Tarot, de care m-am îndepărtat în mod vădit ca să-mi servesc propriile mele nevoi.

(mul Spinzurat, un membru al jocului tradițional, îmi îndeplinește scopul în două feluri: fiindcă e asociat în mintea mea cu Zeul Spinzurat al lui Frazer, și fiindcă îl asociez cu fața învăluită din pasajul discipolilor la Emmaus în Partea V. Marinarul Phoenician și Negustorul apar mai târziu; la fel „multimile de oameni”, și Moartea prin Apă se îndeplinește în Partea IV. Omul cu Trei Doage (un membru autentic al Tarotului) l-am asociat în mod cu totul arbitrar, cu Regele Pescar însuși.

60. Ch. Baudelaire:

„*Fourmillante cité, cité pleine de rêves,
Où le spectre en plein jour raccroche le passant*”

63. Cf. Inferno IV, 55–57:

„*si lunga tratta
di gente, ch'io non avrei mai creduto
che morte tanta n'avesse disfatta.*”

64. Cf. Inferno IV, 25–27:

„*Quivi, esecundo che per ascoltare,
non avea pianto, ma' che di sospiri,
che l'aura eterna facevan tremare.*”

68. Un fenomen pe care l-am observat adesea.

74. Cf. Bocetul din „Dracul alb” (*White Devil*) al lui Webster.

76. V. Baudelaire. Prefața la *Fleurs du Mal*.

II. O PARTIDĂ DE ȘAH

87. Cf. *Antoni și Cleopatra* (Shakespeare), II, 11, 1, 190.

92. Laquearia. V. *Aeneida*, I, 726:
dependent lychni laquearibus aureis incensi
et noctem flammis funalia vincunt.

98. Scena din pădure. V. Milton *Paradise Lost*, (*Paradisul pierdut*), IV, 140.

V. Ovid. *Metamorphosele*, VI, *Philomela*.

100. Cf. Partea III, 1. 204.

115. Cf. Partea III, 1. 195.

118. Cf. Webster: „Is the wind in that door still?”

126. Cf. Partea I, 1. 37, 48.

138. Cf. partida de șah din *Femei ferți-vă de femei* (*Women beware Women*) a lui Middleton.

III. PREDICA FOCULUI

176. V. Spenser, *Prothalamion*.

192. Cf. *The Tempest* (Shakespeare,) I, 11.

196. Cf. Day, *Parliament of Bees* (*Parlamentul Albinelor*).

„*When of the sudden, listening, you shall hear,
A noise of horns and hunting, which shall bring
Actaeon to Diana in the spring,
Where all shall see her naked skin...*”

197. Cf. Marvell, *To His Coy Mistress* (*Sfioasei sale iubite*)

199. Nu știu originea baladei din care s-au luat aceste versuri: mi-a fost transmisă din Sidney, Australia.

202. V. Verlaine, *Parsifal*.

218. Tiresias, deși un simplu spectator și cituși de puțin un „caracter” e totuși cea mai importantă figură din poem, unind toate celelalte. Așa precum negustorul chior, vinzător de stafide, se topește în Marinarul Phoenician, și acest din urmă nu prea se deosebește de Ferdinand Prinț al Neapoli, la fel toate femeile sînt o singură femeie, și ambele sexe se întîlnesc în Tiresias. Ceea ce Tiresias vede, de fapt, e însăși substanța poemei. Întreg pasajul luat din Ovidiu oferă un mare interes antropologic:

... Cum Iunone iocos et maior vestra profecto este
Quam, quae contingit maribus', dixisse, voluptas',
Illa negat; placuit quae sit sententia docti
Quaerere Tiresiae: venus huic erat utraque nota.
Nam duo magnorum viridi coeuntia silva
Corpora serpentum baculi violaverat ictu
Deque viro factus, mirabile, femina septem
Egerat autumno; octavo rursus eosdem
Vidit et est vestrae si tanta potentia plagae'
Dixit'ut auctoris sortem in contraria mutet
Nunc quoque vos feriam!' percussis anguibus isdem
Forma prior rediit genetivaeque venit imago
Arbiter hic igitur sumptus de lite iocosa
Dicta Iovis firmat: gravius Saturnia iusto
Nec pro materia fertur doluisse suique
Iudicis aeterna damnavit lumina nocte,
At pater omnipotens (neque enim licet invita cuisuam
Facta dei fecisse deo) pro lumine adempto
Scire flutura dedit poenamque levavit honore.

221. Se poate să nu apară tot atât de exacte ca versurile lui Sappho, dar am avut în minte pescarul „de pe coastă” care se întoarce la căderea nopții.

253. V. Goldsmith, cîntecul din *The Vicar of Wakefield*.

257. V. *The Tempest*. (Shakespeare) ca mai sus.

264. Interiorul din Sf. martir Magnus e după părerea mea una din cele mai frumoase interioare ale lui Wren. Vezi *The Proposed Demolition of Nineteen City Churches*: (P. S. King and Son Ltd).

266. Cîntecul celor trei fiice ale Tamisei începe aici. De la versul 292 pînă la versul 306 inclusiv ele vorbesc pe rînd. V. *Götterdämmerung*. III, 1: fiicele Rinului.

279. V. Froude, *Elizabeth*, Vol. I, cap. IV, scrisoarea lui De Quandra către Filip al Spaniei:

„După amiazi am fost într-o luntre, privind jocurile de pe rîu. (Regina) era singură cu Lord Robert, iar eu ședeam la pupă, cînd ei începură să flecărească, și au mers atât de departe încît Lord Robert la urmă spune — eram de față — că nu găsea motiv de ce nu s-ar căsători împreună dacă așa dorea regina.”

293. Cf. *Purgatorio*, V, 133:

„Ricorditi di me, che son la Pia;
„Siena mi fe', disfecemi Maremma.”

307. V. *Confesiunile* Sfîntului Augustin: „la Cartagina am sosit atunci unde o căldare de iubiri profane cînta urechilor mele.”

308. Textul complet al *Predicei* Focului ținută de Buddha (care corespunde ca însemnătate cu *Predica de pe Munte*), de unde sînt luate aceste cuvinte, se va găsi tradus în cartea răposatului Henry Clarke Warren *Buddhism in Translation (Buddhismul în traducere)* (apărut în seria orientală de la Harvard). D-l Warren a fost unul din marii pionieri ale studiilor budiste în Occident.

312. Iarăși din *Confesiunile* Sf. Augustin. Faptul așezării acestor două reprezentări ale ascetismului răsăritean și apusean la punctul culminant al acestei părți a poemei, nu se datorește întîmplării.

V. CE A GRĂIT TUNETUL

În partea întii a Părții a V-a trei motive sînt întrebuițate: drumul la Emmaus, apropierea de Capela Primejdioasă (vezi cartea d-șoarei Weston) și decadența actuală a Orientului european.

357. Acesta e *Turdus aenalaschkae pallasi*, sturzul-pustnic pe care l-am auzit în provincia Quebec. Chapman spune (*Handbook of Birds of Easter North America*. Tratat despre păsările din partea orientală a Americii

de Nord) „se simte mai ales la el acasă în ținuturi de păduri neumblate și în ascunzișuri prin tufăriș”... Notele sale nu sînt remarcabile prin varietate sau volum, dar limpezimea și dulceața tonului ca și modulația lor minunată n-au pereche. Cîntecul lui „cu picături de apă” e pe dreptate celebru.

360. Versurile următoare au fost sugerate de darea de seamă a uneia din expedițiile antarctice (am uitat anume care, dar cred că e una de-a lui Shackleton): se spunea acolo că exploratorii, istoviți de puteri aveau amăgirea continuă că se afla printre ei un tovarăș în plus de cît le ieșia la numărătoare.

366—76. Cf. Herman Hesse, *Blick ins Chaos* „Schön ist halb Europa, schön ist zumindest der halbe Osten Europas auf dem Wege zum Chaos, fährt betrunken im heiligem Wahn am Abgrund entlang und singt dazu, singt betrunken und hymnisch wie Dimitri Karamasoff sang Ueber diese Lieder lacht der Bürger beleidigt, der Heilige und Seher hort sie mit Tränen.”

401. „Datta, daydhvam, damyata” (Dăruiește, simpatizează, înfrînă-te). Fabulația simbolului Tunetului se află la Brihadaranyaka-Upanishad, 5, I. O traducere se poate găsi în cartea lui Deussen *Sechzig Upanishads des Veda*, pag. 489.

407. Cf. Webster, *he White Devil (Dracul alb)*, V, VI:

„...they'll remarry
Ere the worm pierce your winding-sheet, ere the spider
Make a thin curtain for your epitaphs.”

411. Cf. *Inferno*, XXXIII, 46:

„ed io sentii chiavar l'uscio di sotto
all'orribile torre.”

De asemeni F. H. Bradley, *Appearance and Reality*, p. 346:

„Senzațiile mele exterioare nu-mi sînt mai puțin personale ca gîndurile și simțămintele. În amîndouă cazurile experiența mea nu iese din cercul meu propriu, un cerc închis pe dinafară; și, cu toate elementele sale la fel, fiecare sferă e opacă celorlalte care o înconjoară... În rezumat, privită ca o existență ce se ivește într-un suflet, întreaga lume pentru fiecare e particulară și personală aceluia suflet.”

424. V. Weston: *From Ritual to Romance*; capitolul despre Regele Pescarilor.

427. V. *Purgatorio*, XXVI, 148.

„Ara vos prec, per aquella valor
que vos guida al som de l'escalina,
sovegna vos a temps de ma dolor'.
Poi s'ascose nel foco che gli affina.

428. V. Pervigiliu Veneris. Cf. Philomela în partea II și III.
 429. V. Gerard de Nerval sonetul *El Desdichado*.
 341. V. Spanish Tragedy (*Tragedia spaniolă*) a lui Kyd.
 433. Shantih, Repetat în felul acesta e sfârșitul obișnuit al unui Upanișad. „Pacea ce întrece înțelegerea” e o slabă tălmăcire a conținutului acestui cuvânt.

234 *Animula* /*Animula, op. cit., p. 113.*

Manuscrisul autograf al traducerii poemului, arh. f.

v. 1, Iese din mîinile Domnului sufletul curat	(c.f.d.)
v. 2, Într-o lume banală de lumini jucăușe și de zgomote	„ „ „
v. 6, Înaintînd îndrăzneț repede luînd (simțind) teamă,	„ „ „
v. 7, Retrăgîndu-se în colțul (încheietura) brațului...	„ „ „
v. 9, La licărire strălucitoare a pomului de Crăciun	„ „ „
v. 10, Plăcere, de vînt la lumina soarelui și de mare	„ „ „
v. 13, Încurcă realul cu imaginarul	„ „ „
v. 17, Zăpăcește și supără mai mult zi de zi	„ „ „
v. 25, Nehotărit și egoist contrafăcut și șchiop,	„ „ „
v. 28, Refuzînd importunitatea singelui	„ „ „
v. 34, Pentru cutare ce a făcut avere	„ „ „
v. 35, Și pentru cutare ce și-a urmat propria cale	„ „ „

235 *Drumul magilor* /*Journey of the Magi, op. cit., p. 109/.*

Miorcani, 17 sept., 1931, tălmăcit din engleză de Ion Pillat (mss. arh. f.)

v. 7, Culcîndu-se în omătul (moale) topit.	
v. 8, Au fost vremuri cînd ne-a părut rău	(c.f.d.)
v. 11, Apoi călăuzele cămilelor suduînd și bombănind	„ „ „
v. 12, Și luînd-o la fugă și cerînd rachiul și femeile lor	
v. 22, Umedă mai jos de hotarul zăpezii, aromînd a vegetație	
v. 23, Cu un pîrîu repede și o moară de apă.....	
v. 24, Și trei copaci pe cerul lăsat,	
v. 26, Apoi am sosit la un han cu frunză de vie pe pragul de sus...	
v. 27, Șase mîini la o poartă deschisă zvîrlind zarul pentru bani de argint	
v. 28, Și picioare băînd în burdufele de vin goale	
v. 29, Dar acolo n-am aflat știri și așa am mers mai departe	
v. 31, Găsind locul; era (ai putea spune) satisfăcător.	
v. 32, Toate acestea s-au petrecut foarte de mult, mi-aduc aminte,	
v. 33, Și le-aș face din nou, dar, înseamnă-ți	

v. 34; Acest lucru, înseamnă-ți bine:

v. 35, Acest lucru, am făcut noi tot drumul acela pentru

v. 41, Dar de-acum fără mulțumire (împăcare) aicea...

236 *Marină* /*Marină, op. cit., p. 115/.*

Manuscrisul autograf al traducerii se păstrează la B.A.R.S.R., la cota 5259 p. 23.

mss. 5259, v. 17, Care e fața aceea... (c.f.d.)

„ „ v. 29, Forma aceasta, fața aceasta, viața aceasta „ „ „

DIN POEZIA AMERICANĂ

În 1929 Ion Pillat scrie eseu *Lirica modernă americană* apărut în P.L. (1936), p. 183—310 și P.L. (1969), p. 329—355.

Obișnuit fiind cu literatura engleză, cea americană îi apare ca o literatură tradusă în englezește căci nu numai „fondul este străin geniului clasic britanic dar și forma e mai totdeauna nouă”. El este atras de puterea liricii americane, țîșnită din fuziunea a zece rase și a patru culori, într-o țară mai vastă ca un continent. Pentru a exemplifica prospețimea, felul direct și simplu de a aborda transpunerea oricărui subiect și sentiment în poezie, Ion Pillat traduce din:

Walt Whitman (1819—1892)

237 *Cred că un fir de iarbă* /*I bealve of leaf of grass./*, vezi: *Walt Whitman: Leaves of grass*. With an introduction by Gay Wilson Allen. New American Library, 1955, 1958. New York, p. 72—73.

Primele 7 rînduri din partea 31-a a poemului: *Song of Myself*.

Emily Dickinson (1830—1886)

238 *Fără hotar* /*I never saw a moor/*, vezi: *The Complete Poems of Emily Dickinson*. Edited by Thomas H. Johnson. London. Faber and Faber. /1970/, p. 480. Ion Pillat alege poemul pentru conciziunea și modernitatea versurilor atît de simple ale poetei.

- 239 *Trenul* / *I like see it lop the Miles...*, *op. cit.*, p. 286.
Traducere inedită copiată de Maria Pillat.

- 240 *Așteptare* / *Elysium is as far as to...*, *op. cit.*, p. 712.
Traducere inedită copiată de Maria Pillat.

Edwin Arlington Robenson (1869—1935)

Poet fruntaș al noii lirici, „care îmbină un fond pur modern cu o curată formă clasică”.

- 241 *Richard Cory* / *Richard Cory*, din vol.: *The Children of the Night*), vezi. *The New Pocket Anthology of American Verse from Colonial Days to Present*, Edited by Oskar Williams / Washington Square Press (1955)/.

Edgar Lee Masters (1869—1935)

- 242 În 1925, Ion Pillat traduce poemul *Tăcere*, publicat în *Contimporanul* (IV 1925) feb., și pe care l-am găsit copiat de Maria Pillat. (*Silence*, vezi *An Antikolog, of English and American Verse*, Progress Publiher, Moscow, 1972, p. 500) y *Spoon River Antology* — volum în care în numeroase poeme Edgar Lee Masters sintetizează tipurile individualizate dintr-un orașel din *Midwest*, — ar putea fi asociat cu opera lui Ion Pillat: *SATUL MEU* (1925). Traducătorul alege poemul cu care începe volumul:

- 3 *Dealul* / *The Hill*, primele 19 versuri) / Vezi: *Spoon River Antology Edgar Lee Masters*. Introduction by May Swenson Collier Books. New York Collier. Macmillan LTD, London / 1966/, p. 23.

- 244 *Lucinda Matlock* / *Lucinda Matlock*, *op. cit.*, p. 239/.

- 245 *Daisy Frazer* / *Daisy Frazer*, *op. cit.*, p. 42/.

Amy Lowell (1874—1925)

Atras de „poezia de o neobișnuită transparență, rece ca un cristal dar în care găsește nota specific americană de prospețime și precizie a imaginilor poetice” Ion Pillat alege:

- 246 *Madona florilor de seară* / *Madonna of the Evening Flowers*), Vezi: *Amy Lowell. Pictures of the floating world*. Boston and New York. Houghton Mifflin Company / 1925/, p. 45.

- 247 *Vînt și argint* (Nu am găsit referințe în Bibliotecile R. S. România) P.L. (1936), p. 210; P.L. (1969), p. 355.

- 248 *Zăpada cade* / *Falling snow*, *op. cit.* p. 28./

- 249 *Grădina împăratului* / *The emperor's Garden*, *op. cit.*, p. 11./

- 250 *Meditație* / *Meditation*, *op. cit.*, p. 13./

Aceste trei mici poeme traduse din ciclul *Chinoiseries* nu au fost publicate în volum dar ele au apărut în *Clipa II* (1924), nr. 67, 21 sept.

Robert Frost (1875—1951)

Din opera specific „frostiană a unei lumi patriarhal mistice, — un amestec extrem de interesant de realism fotografic, prin amănuntul vizual, și de mister halucinant” scrisă într-un vers alb simplu și precis, intraductibil, Ion Pillat abordează:

- 251 *Tufa de flori* / *The tuff of Flowers*, vezi: *Robert Frost. Complete Poems*. London. Jonathan Cape / 1967/; din vol. *A Boy's will*, p. 41./

- 252 *Grămada de lemne din pădure* / *The wood-pile...*, *op. cit.*, p. 123—124.
Traducere inedită, copiată de Maria Pillat./

Carl Sandburg (1878—

Ion Pillat scrisese în tinerețe poeme inspirate de prăbușirea atîtor imperii și civilizații: *Ultima fugă* (în colaborare cu Horia Furtună); *Noapte păgîină*

Sarcofagele (vezi: VISĂRI PĂGÎNE), evocînd natura în splendida ei biruință. Din poezia marii industrii și a marilor metropole el traduce *Iarbă*, poemul naturii care acoperă în desfășurarea ei vitală cîmpiile pe care zac cadavrele marilor bătlîi, și *Chicago* poemul „cetății atotstăpîitoare”.

188
189

253 *Iarbă* / *Grass*, vezi: *The Norton Anthology of Modern Poetry*, ed. by Richard Ellmann and Robert O'blair, W. W. Norton and Company, New York, London, 1973, p. 220—221)

254 *Chicago* / *Chicago*, din vol. *Chicago Poems*, vezi: *New Pocket Antology.*, p. 635.

Sara Teasdale (1884—1933)

255 *Nu-mi va păsa* / *I shall not care*; *Modern American Poetry*, New and Enlarged Edition, ed. by Louis Untermeyer, Harcourt, Brace and World Inc. New York, Chicago, San Francisco, Atlanta 1964, p. 265/
Traducere inedită, copiată de Maria Pillat

256 *Cîntec de noapte la Amalfi* / *Night Song at Amalfi*; *Modern American Poetry*, New and Enlarged Edition, ed. by Louis Untermeyer, Harcourt, Brace and World Inc. New York, Chicago, San Francisco, Atlanta 1964, p. 264/
Traducere inedită, copiată de Maria Pillat

257 *Fuga* (Nu am găsit referințe în bibliotecile R.S.R.).
Traducere inedită, copiată de Maria Pillat

Vachel (Nicholas) Lindsay (1879—1981)

Ion Pillat este atras de poezia lui Lindsay pasionat și inspirat de folclorul negrilor americani.

258 *John Brown* (fragment) / *John Brown*/
John Brown este un cîntec tipic american, din timpul războiului civil, foarte pregnant, interpretat de obicei de către negri (nota traducătorului).

Edna St. Vincent Milay (1892—1950)

259 *Recuerdo* / *Recuerdo*; *The Norton Anthology of Modern Poetry*, ed. by Richard Ellmann and Robert O'Clair, W. W. Norton and Company, New York, London 1973, p.p. 492—493./

260 *Cenușa vieții*

Traducere inedită copiată de Maria Pillat.

DIN POEZIA ITALIANĂ

Paolo Buzzi (n. 1874)

261 *Cîntecul celor închiși* / *I canto dei Reclusi*: vezi *I Poeti Futuristi* con un proclama di F. F. Marinetti e un studio sul Verso libero di Paolo Buzzi. Edizioni Futuristi di „Poesia” Milano — Corso Venezia, 61, 1912.

Din fundul mănăstirilor (*Dai monasteri*) op. cit., p. 116.

Din fundul bordelelor (*Dai lupanari*), op. cit., p. 116.

Din fundul cazărnilor (*Dalle caserne*), op. cit., p. 117.

Din fundul spitalelor (*Dagli ospedali*), op. cit., p. 117.

DIN POEZIA SPANIOLĂ

În *Contribuțiuni la biografia lui Ion Pillat* (*Itinerarii istorico-literare*, p. 31) Dinu Pillat ne relatează că, „La sfîrșitul vieții, ultima descoperire a cititorului (Ion Pillat) avea să fie poezia spaniolă. Învăță limba de unul singur, cu dicționarul lîngă textul propus, ajungînd să citească de ajuns de corect. Se pasionează mai ales pentru lirica lui Rubén Darío, Antonio Machado și Juan Ramón Jiménez.

Cititorul matur nu obosește niciodată, ci parcă dimpotrivă. În preajma războiului din 1940, era chiar pe punctul de a începe lecții de greacă veche, cu un profesor recomandat de prietenul N. I. Herescu, numai pentru a citi pe Homer în original”.

În anul 1939, în luna iulie, la Miorcani, Ion Pillat intitulează: „**Poezia Spaniolă modernă** o listă de poeți repartizați pe curente literare: I. **Romanticii**: *Duque de Rivas*; *José de Espronceda* (1808—1842); *José Zorrilla* (1807—1893). II. **secolul XIX** (după 1850): *Ramón de Campoamor* (1819—1901); *Núñez de Arce* (1832—1903); *Gustavo Adolfo Bequer* (1836—1870) / „*Rimas*” /; *Rosalía de Castro* (1837—1885) / „*Cantares Gallega*” / . III. **Simbolismul** („modernismo” cosmopolit); *Rubén Darío* (1867—1916); „*Azul*” 1888; „*Prosas Profanas*” 1896 și 1901; „*Cantos de vida y esperanza*” 1905; „*El canto erante*.” 1907; „*El poema*

del otóna y otros poemas" 1900; „Canto a la Argentina..." 1910; „Lira postuma" 1910; Salvador Rueda (1857—1933) „En tropel" 1892; Francesco Viláespasa (1877—1936) „Tristia rerum" 1907; Emilio Carrère (1880—1947); Eduardo Marquina (1879—1946); Tomas Maroles (Canorco) (1866—1921) „Las rosas de Hércules" 1919; Manuel Machado (1874—1944) „Alma" 1898—1900; „Museo" 1907; „Apolo" 1911; „Ars moriendi" 1921; Don Ramón del Valle Inclán (1869—1937) „Aromas e legenda" 1907; „La pipa de Kif" 1919; „El Pasajero" 1920; Enrique Diez Canedo (1879—1947); IV. Generația din 1898 („poesia castiza"); Antonio Machado (1875—1939) „Soledades" 1903; „Soledades, Galerías y otros poemas", 1907 și „Culpe" 1919; „Campos de Castilla" 1912; „Poesías completas" 1917; „Nuevas canciones" 1924; Don Miguel de Unamuno (1864—1938) „Poesías" 1907; „Rosario de sonetos líricos" 1911; „El Cristo de Velasquez" 1920; „De Fuerteventura a París" 1925; Ramon Perez de Ayala (1880—1962); „La paz del sendero" 1903; „El sendero innumerable" 1915; „El sendero andante" 1921; Enrique de Mesa (1879—) „Canciones castellano" 1911; „El silencio de la Cartuja" 1917; „La posada y el camino": V. Poeții regionali: José Maria Gabriel y Galán (1870—1905) „Entreménas-Extramadura" 1902, etc.; Vicente Medina (1866—1936) — Murcia—/ „Aires murcianos" 1899; VI. Poezia pură („Ultraismo") Juan Ramón Jiménez (1881—1958) „Secunda Antología Poética" 1922, Calpe, Colección Universal, alegere din peste 30 de volume de versuri ale autorului: „Belleza" 1923; „Poezia" 1923; „Cuadernos poeticos"; Mauricio Bacarisse (1895—1931); Jose Morena Villa (1887—1955) „El pasajero" 1914, etc.; Fernando Villalón Ramon de Bastera (1888—1928) — vascongado — „Las abres luminosas", 1923; „La sencillez de los seres" 1923; „Los labios del monte" 1925; „Virulo-Mocedades" 1924; „idem-Mediodia" 1927; „Nuevo fabulario"; Antonio Espina „Signario" 1923; Gerardo Diego (1896—) „Imagen" 1922; „Manual de espumas" 1924; „El romancero de la novia" 1920; „Soria, galería de estampas y efusiones" 1923; „Versos humanos" 1925; Dámaso Alonso (1898—) „Poemas puros" 1921; y poesías publicadas en la revista „Si" 1925; Pedros Salinas (1898—1951) „Presagios" 1923; „Seguro azar"; Jorge Guillén (1903—) „Cantico" 1928; Federico Garcia Lorca (1898—1937) „Libro de poemas" 1921; „Canciones" 1927; „Romancero gitano" 1928; „Canto hondo"; Rafael Alberti (1902—) „Marinero en tierra" 1925; „La Amante" 1926; „El alba de alheli" 1928; „Cal y canto" 1929; „Sobre los angelos" 1929; VII. Poeții tineri: Luis Cernuda „Perfil del aire" 1927; Manuel Altolaguirre „Las islas invitadas y otros poemas" 1926; Emilio Prados „Canciones del farero" 1926; „Vuelto" 1927; Vicente Aleixandre „Ambito".

A fost dată în întregime clasificarea și cronologia poezilor spanioli cu volumele respective preferate, deoarece presupunem și nu fără temei, cunoscându-i metoda de lucru, că Ion Pillat pregătea astfel o antologie din poezia spaniolă, culegere pe care ar fi îndeplinit-o dacă nu ar fi murit.

Ipoteza ne-a fost confirmată de o însemnare a lui Ion Pillat găsită de Theodor Enescu în dosarele operei lui Alexandru Busuioceanu. Notița comunicată nouă, pentru care îi mulțumim lui Theodor Enescu, dovedește că Ion Pillat cerea concursul istoricului de artă și scriitorului Alexandru Busuioceanu, — pasionat și el de artă și poezia spaniolă —, pentru o *Antologie contemporană spaniolă*, propunându-i o *Schiță de autori*, astfel repartizați:

- I. Rubén Darío
- II. Manuel Machado; Antonio Machado; Don Ramón del Valle Inclán; Don Miguel de Unamuno; Ramón Perez de Ayala; Enrique de Mesa; Eduardo Marquina; Juan Ramón Jiménez.
- III. Ramón de Bastera; Gerardo Diego; Dámaso Alonso; Jorge Guillén; Federico García Lorca; Rafael Alberti.
- IV. Adriano del Valle; Luis Rosales; Dionisio Ridruejo; Luis Felipe Vivanco; Manuel Diez Crespo.

G. Călinescu în studiul său despre *Rubén Darío* din *Lumea* (1946), nr. 24, 10 mart., declară că, în biblioteca lui Ion Pillat a putut consulta 9 volume din opera lui Rubén Darío și anume: *Azul*; *Los rozas*; *Cantos de vida y esperanza*; *Prozas profanas*; *El poema del otóna*; *Canto a la Argentina*; *Lira postuma*; *El visaje a Nicaragua e historia de sus libros*; *Antología poética*.

Rubén Darío. (1867—1916) / *El soneto de trece versos*. vezi: Rubén Darío, *Poesías* Madrid, 1910, p. 114/.

- 262 *Sonetul cu treisprezece versuri* / *El soneto de trece versos*
Tradus în anul 1944. (Datare însemnată de Ion Pillat pe o listă cu traduceri inedite).

G. Călinescu în *op. cit.*, consideră traducerea remarcabilă.

- 263 *Vesper* / *Vesper*, *op. cit.*, p. 239/
Tradus în anul 1944 (Datare însemnată de Ion Pillat pe lista citată).

Antonio Machado (1875—1939)

- 264 *Lui José Maria Palacio* / *A José Maria Palacio*, vezi: Antonio Machado. *Poesías completas*. Colección Austral. Espasa. Calpe. S.A. 1959, p. 139. Tradus în anul 1944. (Datare însemnată de Ion Pillat pe lista de mai sus).

Juan Ramón Jiménez (1881—1958)

265 Călare se duce poetul (*El poeta al caballo* vezi: Juan Ramón Jiménez: *Segundo Antología Poética* (1898–1918), Espasa—Calpe, S. A. Madrid, 1976, p. 75.

Tradus la 15 mai 1944, Izvorani. (Datare autograf pe f. mss. 5259 B.A.R.S.R., p. 22).

mss. 5259, v. 5, In dulcea..... (c.f.d.)

„ „ v. 6, Cu miros de trestii și ape

PROZĂ

DIN PROZA FRANCEZĂ

François René de Chateaubriand (1768–1848)

Din *Geniul creștinismului* (*Génie du christianisme*)

Ion Pillat, poet care prin excelență își exprimă ideile și stările sufletești prin intermediul naturii, a fost atras și a căutat să dea echivalența lirică poeziei lui Chateaubriand, care cuprinde într-o orchestrație sonoră și ritmică măreția naturii, modulind — în același timp — nuanțat și fluent, vagul și instabilitatea sufletului romantic. În bucățile alese el găsește propriile sale idei despre soarta omului angrenat în veșnicia naturii, aceeași dar într-o derulare și schimbare infinite.

Pe lista de traduceri inedite, păstrate în arhiva familiei, Ion Pillat trece în rîndul întâi:

Chateaubriand. *Bucăți alese* și data: 1933.

I. *Spectacol general al universului.*

II. *Astronomia.*

III. *Ursita omului.*

Pentru identificarea textelor traduse am folosit: *Oeuvres complètes de Chateaubriand*. Nouvelle édition revue avec soin sur les éditions originales précédée d'une *Étude littéraire sur Chateaubriand* par M. Sainte-Beuve de l'Académie française. Vignettes dessinées par G. Staal, Racinet, etc. et gravées par P. Delannoy, G. Thibault, Outhwaite, Massard, etc. *Génie du Christianisme*. Paris. Librairie Garnier Frères, 6, rue de Saints Pères.

Toate fragmentele traduse aparțin Primei părți din *Génie du christianisme*. Prima bucată intitulată: *Spéctacle général de l'univers* face parte din *Génie du christianisme* (*Geniul creștinismului*) și este traducerea integrală a capitolului II,

Cartea V-a: *Existence de Dieu prouvée par les merveilles de la nature* (*Existența lui Dumnezeu dovedită de minunățiile naturii*).

Astronomia este traducerea parțială a capitolului III, Cartea IV-a: *Suite des vérités de l'Écriture. Objections contre le système de Moïse*. (*Urmare a adevărilor Scripturii. Obiecție împotriva sistemului lui Moise*). A fost omis primul paragraf, traducindu-se următoarele 6 paragrafe, sărindu-se apoi peste următoarele 7 și sfîrșindu-se cu ultimul paragraf.

Ursita omului face parte din capitolul III: *Constitution primitive de l'homme. Nouvelle preuve du péché originel* (*Constituția primitivă a omului. Noi dovezi ale păcatului originar*), Cartea III-a: *Vérités des Écritures; Chute de l'homme* (*Adevărurile Scripturilor. Căderea omului*). Ion Pillat nu a tradus primele două paragrafe ci doar următoarele trei, făcînd abstracție de restul capitolului. După cum se vede el nu a respectat succesiunea textelor antologate din opera lui Chateaubriand. În felul cum au fost selectate și aranjate, ele par a rezuma concis măreția infinită a universului și cunoașterea lui de către om în coordonate limitate, modice în raport cu armonia și firescul naturii infinite. Din aceste fragmente alese, Ion Pillat a alcătuit un poem în sine.

La Muzeul Literaturii Române, la cotele 11.768/1, 11.768/3 și 11.768/7, se păstrează tălmăcirile lui Ion Pillat din Chateaubriand, aduse în formă definitivă, scrise cu cerneală neagră pe foi volante din hîrtie velină (18 × 13 cm), strîns într-o foaie îndoită de hîrtie în chip de copertă. Pe față Ion Pillat a scris:

Chateaubriand

Bucăți alese:

I. Spectacol general al universului

II. Astronomia

III. Ursita omului

265 *Spectacol general al universului* [*Spéctacle général de l'univers*]. Partea I-a, cartea V-a, cap. II din *Génie du Christianisme*. . . p. 86–88.

Traducere inedită datată Miorcani, 14 septembrie 1933, pe mss. autograf M.L.R., 11.768, p. 2.

266 *Astronomia* [*L'Astronomie*], *op. cit.*, Partea I-a, cartea IV-a, cap. III, p. 76–80.

Traducere inedită, datată 11 septembrie 1933, pe mss. autograf M.L.R., 11.768/3, p. 4.

267 *Ursita omului*, *op. cit.* Fragment din Partea I-a, cartea III-a, cap. III, *Vérités des Écritures. Chute de l'homme* (*Adevărurile Scripturii. Căderea omului*), *op. cit.*, p. 64–65.

Maurice Barrès (1862 – 1923)

- 268 *Prietenie pentru copaci* / *Amitié pour les arbres* din ciclul: **Dans le Nord** (*În Nord*) din culegerea *Du sang, de la volupté et de la mort*, Paris, Librairie Plon /1937/, p. 279–287/.

Tradus de Ion Pillat în anul 1934 (Datarea pe o listă păstrată în arh. f.). Poetul nostru a iubit în mod deosebit copacii cărora le închinase poemele: *Inscripție pentru nukul din vie*; *Castanul cel mare*; *Rădăcini* (**P.Ag.S.**); *Copacilor* și *De voi muri* din ciclul **Elegii** din volumul LIMPEZIMI. Într-un *Jurnal de vară* (1942) Ion Pillat mărturisește pilda de statornicie și certitudine pe care i-o dau copacii. În bucata lui Maurice Barrès el găsea reflectarea propriilor sale convingeri.

INDICE ALFABETIC CU NUMELE SCRITORILOR ȘI TITLURILE POEMELOR TRADUSE

Aeriana zare, 98, 444, 460, 496, 497, 499.
Alătura, 113, 437, 438, 502.
Alegorie, 81, 440, 443, 482, 487, 495.
Amin, 311, 442, 447, 544, 547.
Amintire, 240, 439, 458, 534.
Amurg în Lans, 321, 442, 450, 544, 549.
Anabasis, XV, XIX, XXI, XXIII,
161, 438, 444, 451, 460, 507, 508,
509, 510, 512, 513, 514, 515, 516.
Animula, XIX, 372, 452, 460, 566.
A patra elegie (Rilke), 519, 521, 542.
Apropierea morții, 302, 442, 445, 544,
546.
Apus, 301, 442, 446, 545.
A șaptea din elegiile romane, XIV,
199, 439, 441, 444, 451, 520, 524,
526.
Astronomia, XXIII, 426, 574, 575.
Așteptare, 383, 459, 568.
Aziola, XXIII, 347, 555.

Bacanta, XIII, XIX, XXIII, 12,
440, 457, 461, 466, 467, 473.
Barrès Maurice, XXIII, XXV, 431,
452, 460, 576.
Baudelaire, Charles, VII, XIII, XIV,
XVII, XVIII, XXI, XXV, 22, 439,
441, 442, 443, 444, 453, 454, 455,
456, 460, 481, 482, 483, 484, 485,
487, 488

Bărbați îndreptățiți, 217, 441, 444,
527, 529, 532.
Bătrâna slujitoare, 79, 440, 441, 443,
453, 480, 482, 487, 494.
Bejenic, 295, 439, 442, 444, 494, 521,
543.
Bellay, Joachim de, VI, XI, XIII,
XXIII, 4, 441, 443, 445, 461, 465.
Binding, Rudolf, 291, 439, 521, 543
Bolți fragede de ramuri, 94, 497, 499,
Bun venit și bun rămas, 189, 439,
440, 441, 444, 451, 520, 524.
Buzzi, Paolo, VI, XXI, XXIII, 412,
448, 459, 571.

Canalul de Panama, XXI, 337, 442,
447, 459, 553, 554.
Ca păsări, 233, 439, 442, 519, 521,
534.
Carossa, Hans, 293, 439, 442, 454,
455, 457, 521, 543.
CATRENE, 144, 437, 438, 504.
Călare se duce poetul, XXIII, 421,
442, 461, 574.
Călătorul, 519, 529, 530.
Către cel mort în tinerețe, 316, 442,
447, 544, 548.
Către Damon, 263, 439, 442, 453,
520, 538.
Către soră, 310, 447, 544, 547.

Către tînărul Elis, 298, 445, 544, 545.
 Cele două regrete, 145, 437, 438, 444, 449, 504.
 Centaurul, XIII, XIX, XXIII, 5, 440, 441, 457, 461, 466, 467.
 Cenușa vieții, 408, 460, 571.
 Ce trist era, 121, 437, 438, 451, 502.
 Chateaubriand, François René de, XIII, XXV, 424, 574.
 Chicago, 401, 445, 460, 570.
 Ciocliilor, 147, 437, 438, 449, 505.
 Cînd tu vei fi bătrînă, IX, XIV, 3, 441, 443, 460, 465.
 Cînd va veni iar toamna, 87, 441, 443, 447, 496, 497, 498.
 Cînd vara va sosi, 126, 437, 438, 448, 503.
 Cînd vei fi bătrînă, 353, 445, 460, 556.
 Cîntec de ducă, 273, 439, 442, 452, 455, 539.
 Cîntec de iarnă, 250, 439, 521, 536.
 Cîntec de noapte la Amalfi, 405, 460, 570.
 Cîntec de primăvară în Sicilia, 251, 439, 442, 454, 521, 536.
 Cîntec de seară, 313, 442, 447, 544, 548.
 Cîntec și formă, 224, 441, 444, 452, 520, 530.
 Cîntecul celor închiși, XXI, 412, 448, 459, 571.
 Cîntecul duhurilor de peste ape, 195, 439, 441, 444, 451, 523, 524, 526.
 Cîntecul orelor, 320, 544, 548.
 Cîntecul vieții și morții stegarului Christoph Rilke, VII, X, XIX, XXI, XXIII, 277, 442, 448, 459, 522, 540, 541.
 Clar de apă, 144, 437, 438, 444, 449, 504.
 Claudel, Paul, XIX, XXIII, 149, 458, 460, 506.

Claudius, Matthias, 186, 439, 521, 523.
 Colina unde mergem, 268, 439, 442, 539.
 Copila citește almanahul, 129, 437, 438, 441, 446, 503.
 Copilărie, 329, 442, 458, 544, 551.
 Copilul răpit, 349, 445, 460, 555.
 Cred că un fir de iarbă, 380, 445, 459, 567.
 Cu aripi la călcii, 146, 437, 438, 449, 505.
 Cum stam în noapte, 39, 440, 441, 442, 445, 456, 482, 491.

Daizy Frazer, 390, 445, 460, 568.
 Dar ce e fericirea, 132, 437, 438, 441, 446, 503.
 Darfo, Rubén, V, XIV, XXIII, 417, 442, 458, 461, 571, 573.
 Darul, 146, 437, 438, 449, 505.
 Datoria, 158, 460, 507.
 De-ai putea, 108, 437, 438, 448, 502.
 De-asupra culmilor toate, XI, XII, 191, 439, 441, 444, 451, 520, 524, 525.
 De dragul minciunii, 77, 440, 441, 442, 443, 445, 456, 482, 487, 494.
 De vorbă, 53, 440, 443, 480, 482, 492.
 Dealul, 388, 445, 460, 568.
 Departe mult de aici, 63, 440, 443, 455, 482, 493.
 Dickinson, Emily, VI, 381, 445, 459, 567.
 Din fundul bordelelor, 412, 448, 571.
 Din fundul cazărmilor, 413, 448, 571.
 Din fundul mănăstirilor, 412, 448, 571.

Din fundul spitalelor, 413, 448, 571.
 DIN POEZIA AMERICANĂ, 379.
 DIN POEZIA FRANCEZĂ, 2, 464.
 DIN POEZIA GERMANĂ, XIX, XXV, 183, 439, 441, 518, 519, 481, 520, 521, 522, 523.
 DIN POEZIA ENGLEZĂ, 345, 554.
 DIN POEZIA ITALIANĂ, 411, 571.
 DIN POEZIA SPANIOLĂ, 415, 442, 571.
 DIN PROZA FRANCEZĂ, 423
 Directorul de cinematograf, XXI, 335, 442, 447, 453, 554, 459.
 Doar muncile, 106, 437, 438, 427, 501.
 Drumul magilor, XIX, 374, 450, 460, 566.
 Duellum, 40, 440, 441, 443, 456, 482, 491.
 Duhul și apa, XIX, XXIII, 149, 458, 460, 506.
 Elegia III, 133, 437, 438, 503.
 Elegia X, 135, 437, 438, 449, 504.
 Elegia XIV, 139, 437, 438, 504.
 ELEGII ȘI RUGĂCIUNI, 133
 Elemente, 209, 527, 528.
 Eliot, Thomas Stearns, VI, XIV, XIX, 357, 450, 452, 460, 556.
 Elis, 314, 442, 447, 544, 548.
 Epitaf la Ascain, 147, 437, 438, 449, 505.
 Eterul ți-e tovarăș, 95, 497, 499.
 Fata din străini, 225, 439, 442, 444, 521, 532.
 Fantazie de seară, 229, 439, 442, 444, 453, 520, 533.
 Fantezie, 255, 439, 453, 454, 520, 522, 536.
 Farurile, 24, 440, 441, 442, 443, 445, 454, 482, 488.
 Fără hartă, 381, 445, 459, 567.
 Fără margini, 214, 444, 441, 527, 529.

Fenomen, 211, 457, 527, 528.
 Ferice ca Ulysse XXIII, 4, 401 443, 465.
 Fior, 144, 437, 438, 444, 450, 504.
 Fintina romană (Conrad Meyer), 261, 439, 442, 457, 520, 537.
 Fintina romană (Rilke), 289, 439, 441 452, 520, 521, 542.
 Florile râului, XIII, XVI, XVII, XIX, XXI, XXV, 22, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 460, 481, 482, 483, 485, 487, 488.
 Fraga din pădure, 146, 437, 438, 449, 505.
 Fragment, 519, 521.
 Frostl, Robert, VI, 395, 445, 460, 569.
 Frumoasa navă, 46, 440, 441, 442, 443, 445, 456, 482, 492.
 Fuga, 404, 460, 570.
 Fum, 100, 437, 438, 448, 501.
 Genunea, 64, 440, 441, 442, 443, 445, 455, 482, 493.
 George Stefan, V, X, XI, XII, 262, 439, 442, 452, 453, 457, 519, 520, 521, 538.
 Giuvaerurile, 33, 440, 441, 443, 454, 482, 491.
 Gîndesc la zări marine, 88, 441, 444, 447, 497, 498.
 Gîndind, 118, 437, 438, 502.
 Goethe Johann Wolfgang, XIII, XIV, XIX, XXV, 189, 439, 440, 441, 444, 451, 457, 460, 461, 519, 523, 524, 527, 533, 442, 446, 459, 522, 553
 Goll, Iwan, VI, XXI, XXIII, XXV, 333, 442, 446, 459, 522, 553
 Grămada de lemne, 398, 460, 569.
 Grădina împăratului, XXIV, 394, 448, 569.
 Grodek, 331, 544, 552.
 Guerin, Maurice de XIII, XIX, XXIII, 5, 440, 441, 457, 461, 465, 466, 467

Hegiră, XIII, 204, 457, 527, 532.
 Hei știu eu . . . , 130, 437, 438, 457, 503.
Heine, Heinrich, XVI, 255, 439, 453, 522, 536.
Hebbel, Friedrich, 258, 439, 442, 521, 537.
 Helian, 304, 442, 446, 544, 547.
 Heotontimorumenos, 66, 440, 443, 482, 487, 493.
Hofmannsthal, Hugo von, V, 273, 439, 442, 452, 455, 465, 508, 519, 520, 521, 539.
Hölderlin, Friedrich VIII, XIX, XXV, 228, 439, 442, 443, 444, 453, 455, 458, 461, 519, 520, 521, 522, 533, 534.
Hölty Ludwig Cristoph Henrich, 188, 439, 441, 521, 523.
 Hotarele omului, 197, 439, 441, 444, 448, 451, 520, 524, 526.
 Iarba, 400, 445, 460, 570.
 Iertare jignirii, 144, 437, 438, 444, 450, 504.
 IMNURI TÎRZII, XIX 236, 458, 461, 534.
 Inima mea în seară, 296, 442, 445, 544, 545.
 Inscriptie pe mormînt, 254, 439, 442, 521, 536.
 Interior, XIV, XXIII, 157, 441, 444, 458, 461, 506.
 Intrare, 220, 527, 529.
 Iremediabilul, 68, 440, 442, 445, 455, 482, 492.
 Ireparabilul, 50, 440, 442, 443, 480, 482, 486, 492.
 Iubesc măgarul, 102, 437, 438, 448, 501.
 Iubesc prin vremi, 107, 437, 438, 446, 502.
 Iubire moartă, 259, 439, 537.
 Împăratul Chinei vorbește, 275, 439, 442, 521, 540.
 Îndemn la călătorie, 49, 440, 443, 454, 482, 492.
 În drum, 327, 544, 551.
 ÎNGERUL A VESTIT PE MARIA, XIX, 460, 506.
 În mii de forme, 215, 441, 444, 457, 527, 529.
 În noapte, 326, 442, 544, 551.
 În parc, 308, 442, 447.
 În primăvară, 309, 442, 544, 547.
 Într-un vechi album, 312, 447, 544, 547.
 În vremea tinereții, 90, 497, 498.
Jammes, Francis, XIII, XIX, XXI, XXV, XXXIII, 100, 437, 438, 441, 444, 446, 448, 449, 450, 451, 457, 459, 501.
 Jelanie, 332, 442, 544, 553.
Jiménez, Juan Ramón, V, XXIII, 421, 442, 461, 573.
 Joc de ape, 60, 440, 443, 456, 482, 493.
John, Brown, 406, 445, 460, 570.
 Jumătatea vieții, 231, 439, 442, 455, 521, 533.
Karl, Kraus, 330, 552.
Klopstock, Friedrich Gottlieb, 184, 439, 441, 521, 522, 523.
 La fel ca iarna mi-a fost lipsa ta, 346, 457, 554.
 Lampagiul, XXI, 333, 442, 446, 459, 553, 554.
 Lanțul de trandafiri, 184, 439, 521, 522.
 La o floare, 246, 439, 444, 453, 520, 535.
 Lasă-ți-mi plîsul, 202, 439, 441, 527.
 Lebedele sălbatice din Coole, 355, 445, 460, 556.

Lenau Nikolaus, 256, 439, 442, 444, 453, 520, 521, 536.
Lindsay (Nicholas) Vachel, VI, 406, 445, 460, 570.
 Liniște și tăcere, 303, 442, 446, 544, 546.
 Lingă mormînt, 185, 439, 521, 523.
 Locul de vrajă, 257, 439, 521, 537.
 Lola din Valencia, 73, 440, 441, 445, 456, 482, 494.
Lowell, Amy, VI, XXI, 391, 448, 459, 460, 568.
 Lucinda Matlock, 389, 445, 460, 568.
 Lui José Maria Palacio, XIX, 419, 442, 456, 460, 573.
 Luna jignită, 74, 440, 441, 442, 443, 445, 455, 482, 494.
Machado, Antonio, V, XIX, 419, 442, 456, 460, 573.
 Madona florilor de seară, 391, 445, 460, 569.
 Magii (Yeats), 351, 445, 460, 555.
 Mai singur și pe gânduri 97, 441, 443, 444, 497, 499.
Mallarmé, Stéphane, VII, XIX, 83, 441, 443, 444, 457, 461, 495.
 Marină, XIX, 376, 452, 460, 567.
 Masca, 35, 440, 442, 443, 444, 445, 454, 482, 491.
Masters, Edgar Lee, VI, XXI, XXV, 385, 445, 459, 568.
 Mă rechema livada, 105, 437, 438, 448, 501.
 Mărturisire, 208, 527, 528.
 Meditație, XXIII, 394, 459, 569.
 Mergînd pe vale, 291, 439, 521, 543.
Meyer, Conrad Ferdinand, 259, 439, 442, 457, 520, 521, 537.
 Mi-a spus un om, 124, 437, 438, 448, 450, 503.
 Mi-e dragă amintirea, 22, 440, 443, 456, 482, 486, 488.

Mi-e gîndul la sătucul, 93, 441, 444, 497, 499.
 Mi-ești drag, 115, 437, 438, 502.
 Miroase jgheabul, 122, 437, 438, 503.
Milay, Edna St. Vincent XXV, 408, 460, 570.
Moréas, Jean, IX, XIII, XIX, 85, 441, 443, 444, 447, 450, 452, 459, 460, 496.
 Mlaștini, 319, 442, 450, 544, 548.
 Moartea, 187, 439, 521, 523.
 Monahul păcătos, 28, 440, 441, 443, 454, 482, 490.
 Morminte timpurii, 185, 439, 441, 521, 522.
Muselli, Vincent, XXIII, 158, 460, 507.
 Muza bolnavă, 26, 440, 441, 442, 443, 444, 453, 482, 483, 490.
 Muza venală, 27, 440, 442, 443, 445, 454, 482, 483, 490.
 Nădejde fericită, 203, 439, 441, 444, 451, 520, 526.
 Negrul de varieteu XXI, 334, 442, 446, 459, 553, 554.
 Neguri și ploi, 80, 440, 443, 482, 495.
 Nenie, 227, 439, 520, 533.
 Nenorocul, 29, 440, 441, 443, 454, 482, 490.
 Noapte de mai, 188, 439, 441, 521, 523.
 Norul de purpur, 235, 439, 442, 521, 534.
 Nu-mi va păsa, 403, 460, 570.
 Ochii Berthei, 59, 440, 443, 455, 480, 482, 493.
 Oda VI-a, 159, 507.
 Omul și faunul, 269, 439, 453, 520, 539.
 Ora galbenă, XXIII, 155, 460, 506.
 Ospățul, 21, 459, 480.

Otrava, 43, 440, 442, 445, 456, 480, 482, 492.

Parcelor, 228, 439, 442, 455, 521, 533.

Paris ce mult îți seamă, 91, 497, 499.

Paternitatea stejarului, 148, 437, 438, 450, 505.

Părăsit pe munții din suflet, 290, 439, 441, 442, 458, 519, 520, 521, 542.

Pășim în sus și în jos, 267, 439, 519, 538.

Pășunile, 112, 437, 438, 502.

Pe cîmpul fără margini, 96, 441, 497, 499.

Pe firul telegrafic, 131, 437, 438, 446, 503.

Pe fiul de țaran, 110, 437, 438, 449, 502.

Pe lac, 221, 441, 444, 451, 460, 520, 530.

Pe mare, 192, 439, 441, 444, 526.

Pe „Mönchsberg“, 322, 442, 544, 549.

Pe vremi au mers aicea, 128, 437, 438, 503.

Pedeapsa trufiei, 31, 440, 442, 443, 445, 454, 482, 490.

Pegas, 145, 437, 438, 444, 449, 505.

Perse, St-John, VI, XIV, XV, XIX, XXIII, 161, 438, 444, 451, 452, 460, 507, 508, 512, 514, 515.

Pietă, 288, 439, 441, 519, 521, 542.

Pisoaiul, 44, 440, 443, 456, 482, 492.

Platen-Hallermünde August von, 246, 439, 442, 453, 454, 521, 535.

Plimbare în bătrînețe, 145, 437, 438, 449, 505.

Plîngerile unui Icar, 65, 440, 441, 443, 455, 482, 493.

Podgorie și albine, 232, 439, 521, 534.

Poetul dorește hainele cerului, 354, 445, 460, 556.

Poeților, 243, 439, 458, 535.

Portretul I, 148, 437, 438, 450, 505.

Portretul II, 148, 437, 438, 450, 505.

Prevenire, 248, 439, 442, 521, 536.

Priegie, 236, 439, 458, 534.

Prietenie a prințului, XIX, 178, 452, 460, 516, 517.

Prietenie pentru copaci, XXIII, 431, 452, 576.

Priveliște (Baudelaire), 70, 440, 441, 443, 455, 482, 494.

Priveliște (Carosa), 293, 439, 442, 454, 521, 543.

Priveliște, (Trakl) 318, 442, 450, 544, 548.

Priveliște natală, 294, 439, 455, 521, 543.

Privire în pîrîu, 256, 439, 442, 444, 453, 520, 536.

Psalms, 306, 442, 447, 547.

Răscumpărarea, 62, 440, 442, 443, 445, 455, 480, 482, 493.

Răsunet, 201, 439, 441, 444, 451, 519, 520, 526.

Răzvrătitul, 58, 440, 441, 443, 482, 493.

Recuerdo, 409, 460, 571.

Richard Cory, 384, 445, 460, 568.

Rilke, Rainer, Maria, V, VII, XVI, XIX, XXI, XXIII, XXIV, XXV, 277, 439, 441, 442, 448, 452, 458, 459, 519, 520, 521, 522, 540, 542.

Robinson, Edwin Arlington, VI, 384, 445, 459, 568.

Romains, Jules, 159, 507.

Rondel, 300, 446, 544, 545.

Ronsard Pierre de, VII, VIII, IX, XIV, XIX, 3, 401, 441, 443, 460, 465.

Ruga unui păgîn, 56, 440, 441, 442, 443, 445, 453, 482, 492.

Rugăciune ca să merg la rai cu asinii, XIII, 139, 437, 438, 441, 446, 457, 504.

Rugăciune ca să nu moară un copil, 142, 437, 438, 446, 504.

Rugăciune pentru a fi simplu, 143, 437, 438, 504.

Sandburg, Carl, VI, 400, 445, 460, 569.

Să văd adînc, 249, 439, 536.

Să vii în parcul . . . , 266, 439, 519, 538.

Schiller, Frederick von, 225, 439, 442, 444, 519, 521, 532.

Sebastian în vis, 323, 450, 544, 550.

Semper eadem, 41, 440, 442, 443, 445, 456, 482, 491.

Sfioasa, 352, 445, 460, 555.

Sfîrșit de seară, 75, 440, 441, 443, 456, 480, 482, 487, 494.

Shakespeare, William, XIX, 346, 457, 461, 554.

Shelley, Percy Bysshe, VIII, XXIII, XXV, 347, 554.

Slobod, 206, 441, 527, 528.

Soarele, 72, 440, 441, 443, 455, 482, 487, 494.

Somn, 292, 439, 521, 543.

Somnul din urmă, 147, 437, 438, 450, 505.

Sonet de toamnă, 55, 440, 443, 453, 482, 492.

Sonetul cu treisprezece versuri, 417, 458, 461, 573.

Spărgînd deodată jalea, 89, 497, 498.

Spectacol general al universului, XXIII, 424, 574, 575.

Sperber, Alfred, Margul, VI, XVII, XIX, XXI, XXIII, XXV, 342, 441, 460, 553, 554.

STANȚE, 83, 459, 496.

Stăpînul insulei, X, 264, 439, 442, 452, 519, 520, 538.

Studentul, XXI, 341, 442, 447, 459, 553, 554.

Sufrageria, 109, 437, 438, 446, 502.

Și-ar fi plină casa de trandafiri, 101, 437, 438, 501.

Șivoi primăvăratec, 86, 441, 447, 496, 497, 498.

Talisman, XIII, 207, 527, 528, 532.

Tăcere, XXI, XXII, 385, 448, 459, 568.

Te ador asemenea, 37, 440, 442, 443, 454, 482, 491.

Teasdale, Sara, XXV, 403, 460, 570.

Tellier, Jules, VIII, XXI, XXIII, 21, 459, 480.

Toamnă, 258, 439, 442, 521, 537.

Trakl, George, XVI, XIX, XXI, XXV, 296, 442, 445, 446, 447, 450, 458, 459, 528, 544, 545.

Trenul, 382, 459, 568.

Tristan, 247, 439, 442, 454, 521, 535.

Tufa de flori, 395, 445, 460, 569.

Țara pustie, XIV, 357, 452, 460, 556.

Ți-ai pune universul, 38, 440, 443, 456, 482, 491.

Un bob de grîu hrănește, IX, 85, 441, 450, 497.

Unei creole, 54, 440, 441, 443, 445, 453, 482, 494.

Ursita omului, XXIII, 429, 574, 575.

Va ninge, 119, 437, 438, 451, 502.

Valea Porcului negru, 348, 445, 460, 555.

Valéry, Paul, X, XII, XIII, XIX, XXIII, XXXIV, 156, 441, 443, 444, 458, 461, 506.

Versuri pentru un copil mic, 274, 439, 442, 452, 520, 540.

Vesper, XIV, XXIII, 418, 442, 461, 573.

Vestitorul, 57, 440, 453, 483, 492.

Viața anterioară, 30, 440, 441, 443, 454, 482, 490.

Vino, 114, 437, 438, 448, 502.
Vinul pierdut, XIV, 156, 441, 443,
444, 458, 461, 506.
Virginul azi cel mîndru și cel însu-
flețit, 83, 441, 443, 444, 557,
461, 495.
Visul unui curios, 82, 440, 441, 443,
461, 482, 487, 495.
Vînt și argint, 393, 445, 460, 569.
Vrajbă, 212, 527, 528.
Vulturul, 234, 439, 442, 519, 521,
534.

WEST-ÖSTLICHER DIVAN, XIII,

XIX, XXIII, 201, 461, 522, 524,
526.

Whitman Walt, 380, 445, 459, 567.

Yeats, Willim Butler, VI, IX, X,
XXV, 348, 445, 460, 554.

Zăpada cade, 394, 569.

Zi de pomenire 265, 453, 521, 538.

Ziua pastorului, 262, 439, 442, 457
519, 520, 538.

Zimbrul, XIX, XXIII, 342, 441, 460,
554.

Zori spirituale, 42, 440, 441, 442,
443, 445, 456, 480, 482, 491.

CUPRINS

Prefața de Ov. S. Crohmălniceanu V
Notă asupra ediției de Cornelia Pillat XIX

POEZIE

DIN LIMBA FRANCEZĂ

Pierre de Ronsard 3

Cînd tu vei fi bătrînă 3

Joachim du Bellay 4

Ferice ca Ulysse 4

Georges Maurice de Guérin 5

Centaurul. 5-11

Bacanta. 12-20

Jules Tellier

Ospățul 21

Charles Baudelaire 22

FLORILE RĂULUI 22

Mi-e dragă amintirea 22

Farurile 24

Muza bolnavă 26

Muza venală 27

Monahul păcătos 28

Nenorocul 29

Viața anterioară 30

Pedeapsa trufiei 31

Giuvaerurile 33

Masca 35

Te ador asemenea 37

Ți-ai pune universul 38
 Cum stam în noapte 39
 Duellum 40
 Semper eadem 41
 Zori spirituale 42
 Otrava 43
 Pisoiful 44
 Frumoasa navă 46
 Îndemn la călătorie 48
 Ireparabilul 50
 De vorbă 53
 Unei creole 54
 Sonet de toamnă 55
 Ruga unui păgîn 56
 Vestitorul 57
 Răzvrătitul 58
 Ochii Berthei 59
 Joc de ape 60
 Răscumpărarea 62
 Departe mult de-aici 63
 Genunea 64
 Plîngerile unui Icar 65
 Heotontimorumenos 66
 Iremediabilul 68
 Priveliște 70
 Soarele 72
 Lola din Valencia 73
 Luna jignită 74
 Sfirșit de seară 75
 De dragul minciunii 77
 Bătrîna slujitoare 79
 Neguri și ploi 80
 Alegorie 81
 Visul unui curios 82

Stéphane Mallarmé 83

Virginul azi cel mindru și cel însuflețit 83

Jean Moréas 85

STANȚE 85

Un bob de grîu hrănește... 85

Șivoi primăvăratec... 86
 Cîndva veni iar toamna... 87
 Gîndesc la zări marine... 88
 Spărgînd deodată jalea... 89
 În vremea tinereții... 90
 Paris ce mult îți seamăn... 91
 Mi-e gîndul la sătucul... 93
 Bolți fragede de ramuri... 94
 Eterul ți-e tovarăș... 95
 Pe cîmpul fără margini... 96
 Mai singur și pe gînduri... 97
 Aeriană zare... 98

Francis Jammes 100

Fum 100

POEZII DIVERSE

Și ar fi plină casa de trandafiri... 101
 Iubesc măgarul... 102
 Mă rechemă livada... 105
 Doar muncile... 106
 Iubesc prin vremi... 107
 De-ai putea... 108
 Sufrageria... 109
 Pe fiul de țăran 110
 Pășunile... 112
 Alătura... 113
 Vino... 114
 Mi-ești drag... 115
 Gîndind... 118
 Va ninge... 119
 Ce trist era... 121
 Miroase jgheabul... 122
 Mi-a spus un om... 124
 Cînd vara va sosi... 126
 Pe vremi au mers aicea... 128
 Copila citește almanahul... 129
 Hei, știu eu... 130
 Pe firul telegrafic... 131

ELEGII ȘI RUGĂCIUNI

Dar ce e fericirea... 132
 Elegia III 133

Elegia X 135
Elegia XIV 139
Rugăciune ca să merg la rai cu asinii 140
Rugăciune ca să nu moară un copil 142
Rugăciune pentru a fi simplu 143

CATRENE

Fior 144
Iertare jignirii 144
Clar de apă 144
Cele două regrete 145
Pegas 145
Plimbare în bătrînețe 145
Fraga din pădure 146
Cu aripi la călcîi 146
Darul 146
Ciocnilor 147
Epitaf la Ascain 147
Somnul din urmă 147
Paternitatea stejarului 148
Portretul autorului (I) 148
Portretul autorului (II) 148

Paul Claudel 149

Duhul și apa 149
Ora galbenă 155

Paul Valéry 156

Vinul pierdut 156
Interior 157

Vincent Muselli 158

Datoria 158

Jules Romains 159

Oda VI-a 159

Saint-John Perse 161

Anabasis 161
Prietenie a prințului 178

DIN POEZIA GERMANĂ 183

Friedrich Gotlieb Klopstock 184

Lanțul de trandafiri 184
Morminte timpurii 185

Matthias Claudius

Lingă mormint 186
Moartea 187

Ludwig Cristoph Heinrich Hölty 188

Noapte de mai 188

Johann Wolfgang Goethe 189

Bun venit și bun rămas 189
Deasupra culmilor toate 191
Pe mare 192
Cîntecul duhurilor de peste ape 195
Hotarele omului 197
A șaptea din elegiile romane 199

DIN WEST-ÖSTLICHER DIVAN 201

Răsunset 201
Lăsați-mi plinsul 202
Nădejde fericită 203
Hegiră 204
Slobod 206
Talisman 207
Mărturisire 208
Elemente 209
Fenomen 211
Vrajbă 212
Fără margini 214
În mii de forme 215
Bărbați îndreptățiți 217
Intrare 220

Traduceri din Goethe în colaborare cu poetul Ștefan Nenițescu 222

Pe lac 222
Cîntec și formă 224

Friedrich von Schiller 225

Fata din străini 225
Nenie 227

Friedrich Hölderlin 228

Parcelor 228
Fantazie de seară 229
Jumătatea vieții 231
Podgorie și albine 232
Ca păsări 233
Vulturul 234
Norul de purpur 336

Din IMNURI TÎRZII 235

Pribeția 236
Amintire 240
Poetilor 243

August von Platen-Hallermünde 246

La o floare 246
Tristan 247
Prevenire 248
Să văd adînc 249
Cîntec de iarnă 250
Cîntec de primăvară în Sicilia 251
Inscripții pe mormînt 254

Heinrich Heine 255

Fantezie 255

Nickolaus Lenau 256

Privire în pîrîu 256
Locul de vrajă 257

Friedrich Hebbel 258

Toamna 258

Conrad Ferdinand Meyer 259

Iubire moartă 259
Fîntîna romană 261

Stefan George 262

Ziua păstorului 262
Către Damon 263
Stăpînul insulei 264
Zi de pomenire 265
Să vii în parcul ce-l crezi mort 266
Pășim în sus și în jos 267
Colina unde mergem 268
Omul și faunul 269

Hugo von Hofmannsthal 273

Cîntec de ducă 273
Versuri pentru un copil mic 274
Împăratul Chinei vorbește 275

Rainer Maria Rilke 277

Cîntecul vieții și al morții Stegarului Cristoph Rilke 277
Pietă 288
Fîntîna romană 289
Părăsit pe munții din suflet 290

Rudolf Binding 291

Mergînd pe vale 291
Somn 292

Hans Carossa 293

Priveliște 293
Priveliște natală 294
Bejenie 295

Georg Trakl 296

Traduceri în colaborare cu O. W. Cisek
Inima mea în seară 296
Către tinărul Elis 298
Rondel 300
Apus 301
Apropierea morții 302
Liniște și tăcere 303

Helian 304
Psalm 306
În Parc 308
În Primăvară 309
Către soră 310
Amen 311
Într-un vechi album 312
Cintec de seară 313
Elis 314
Către cel mort în tinerețe 316
Priveliști 318
Mlaștini 319
Cintecul orelor 320
Amurg în Lans 321
Pe „Mönchsberg“ 322
Sebastian în vis 323
În noapte 326
În drum 327
Copilărie 329
Karl Kraus 330
Grodok 331
Jelanie 332

Iwan Goll 333

Lampagiul 333
Negrul de varieteu 334
Directorul de cinematograf 335
Canalul Panama 337
Studentul 341

Alfred Margul Sperber 342

Zimbrul 342

DIN POEZIA ENGLEZĂ 345

William Shakespeare 346

La fel ca iarna mi-a fost lipsa ta 346

Percy Bysshe Shelley 347

Aziola 347

William Butler Yeats 348

Valea Porcului negru 348
Copilul răpit 349
Magii 351
Sfioasa 352
Cînd vei fi bătrînă 353
Poetul dorește hainele cerului 354
Lebedele sălbatice din Coole 355

Thomas Stearns Eliot 357

Țara pustie 357
Animula 372
Drumul magilor 374
Marină 376

DIN POEZIA AMERICANĂ 379

Walt Whitman 380

Cred că un fir de iarbă 380

Emily Dickinson 381

Fără hotar 381
Trenul 382
Așteptare 383

Edwin Arlington Robinson 384

Richard Cory 384

Edgar Lee Masters 385

Tăcere 385
Dealul 388
Lucinda Matlock 389
Daisy Frazer 390

Amy Lowell 391

Madona florilor de seară 391
Vînt și argint 393
Zăpada cade 394
Grădina împîraturii 394
Meditație 394

Robert Frost 395

Tufa de flori 395

Grămada de lemne 398

Carl Sandburg 400

Iarbă 400

Chicago 401

Sara Teasdale 403

Nu-mi va păsa 403

Fuga 404

Cîntec de noapte la Amalfi 405

Vachel (Nicholas) Lindsay 406

John Brown 406

Edna St. Vincent Milay 408

Cenușa vieții 408

Recuerdo 409

DIN POEZIA ITALIANĂ 411

Paolo Buzzi 412

Cîntecul celor închiși 412

Din fundul mănăstirilor 412

Din fundul bordelelor 412

Din fundul cazărmilor 413

Din fundul spitalelor 413

DIN POEZIA SPANIOLĂ 414

Rubén Darío 417

Sonetul cu treisprezece versuri 417

Vesper 418

Antonio Machado 419

Lui José Maria Palacio 419

Juan Ramón Jiménez 421

Călare se duce poetul

PROZĂ

DIN PROZA FRANCEZĂ 423

François René de Chateaubriand

Din *Geniul Creștinismului*

Spectacol general al universului 424 (575 — 576)

Astronomia 426 (576)

Ursita omului 429 (576)

Maurice Barrès 431

Prietenie pentru copaci 431 (577)

Bibliografie

Lista de abrevieri 436

Ediții originale, în ordine cronologică 437 — 440

Poezii traduse de Ion Pillat în autobiografii și volume colective 441 — 446

Ordinea cronologică a publicării poemelor

traduse în periodice 445 — 458

Tabel sinoptic al operelor originale și al traducerilor 459 — 461

Note și comentarii 463

POEZIE

DIN POEZIA FRANCEZĂ 465 — 518

DIN POEZIA GERMANĂ 518 — 554

DIN POEZIA ENGLEZĂ 554 — 567

DIN POEZIA AMERICANĂ 567 — 571

DIN POEZIA ITALIANĂ 571

DIN POEZIA SPANIOLĂ 571 — 574

PROZĂ

DIN PROZA FRANCEZĂ 574

François René de Chateaubriand 574 — 575

din *Geniul Creștinismului*

Maurice Barrès 576

Prietenie pentru copaci 576

Index alfabetic 577

ERATA

ION PILLAT, *OPERE*, vol. III, 1987

<i>Pagina</i>	<i>rîndul sau versul</i>	<i>în loc de</i>	<i>Se va citi</i>
XXIX	r. 2	Rahetivanu	Rahtivanu
28	titlu	Icoană <i>de</i> sticlă	Icoană pe sticlă
42	v. 26	consoane	consoana
55	v. 22	care cred	care cred
91	v. 14	măree	mărețe
102	v. 9	Ni-e	Mi-e
134	v. 6	Din fagurii...	Din fagurii amurgului de miere
	v. 3	ai	am
218	v. 10	Balșugului	Belșugului
277	v. 3	de	te
320	r. 17	Frederic	Ferdinand
445	r. 23	1944	1934
448	r. 2-3	Frederic	Ferdinand
454	r. 3	17,5 mm × 10,5 mm	17,5 cm × 10,5 cm.
477	r. 16	fluer	fluier
516	r. 27	Maillone	Maillane
654	r. 26	Arghei	Arghezi
129	trimiterea la ilustrația <i>Prinos</i> : p. 133 în loc de 134		
199	trimiterea la ilustrația <i>Cina cu pești</i> : p. 19 în loc de 119		

LECTOR : DOINA URICARIU DROGEANU
TEHNOREDACTOR : GHEORGHE POPOVICI

APĂRUT : 1988. BUN DE TIPAR : 17.02.1988.
COLI TIPAR : 39,50.

TIPARUL EXECUTAT SUB COMANDA NR. 524 LA
I. P. „13 DECEMBRIE 1918”,
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

